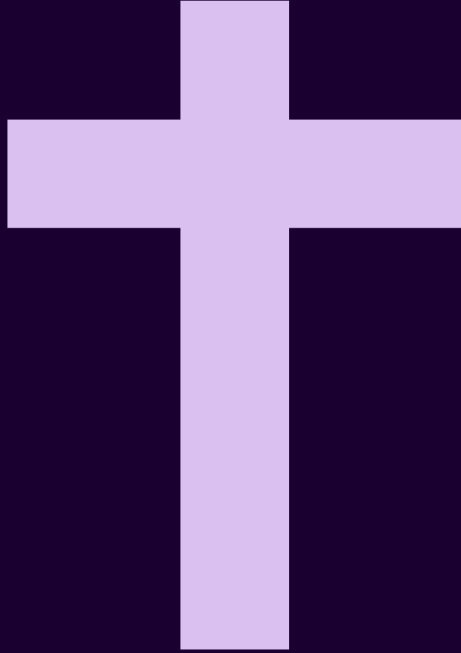

Akabuu Titõi Idei

Ilaaõ

Monkole New Testament

Akabuu Titōi Idei Ilaa **Monkole New Testament**

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titōi Idei Ilaa

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282

Contents

Matie	1
Maaku	34
Luku	54
Zãa	88
Woo Bε Nã	112
Romu	143
Kõrenti I	157
Kõrenti II	171
Galati	180
Efεεzu	185
Filipi	190
Kolosee	194
Tεsalonika 1	198
Tεsalonika 2	201
Timotee I	203
Timotee II	207
Titee	210
Filemoo	212
Ebεε	213
Zaaki	224
Piεε 1	228
Piεε 2	232
Zãa 1	235
Zãa 2	239
Zãa 3	240
Zudu	241
Kuyei Zãa	243

Laabaau jüida iyi Matie í kò

*Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña
(Cò Luku 3:23-28)*

¹ Dimii nyaanzei Jesu Kirisi ña wee. Jesu Kirisii í je tókui Davidi, nò Davidi mò wa je tókui Aburahamu.

² Aburahamui í bí Izaaki, Izaaki mòi í bí Zakòbu. Zakòbu mòi í bí Zuda do igbãe do ifõe ña. ³ Zuda do Tamaa aboe aña mòi á bí Faresi do Zara. Faresi mòi í bí Esiromu. Esiromu mòi í bí Aramu. ⁴ Aramu mòi í bí Aminadabu. Aminadabu mòi í bí Nasõ. Nasõ mòi í bí Salamõ. ⁵ Salamõ do Rahabu aboei á bí Boazi. Boazi mòi do Rutu aboei á bí Obedi. Obedi mòi í bí Izai. ⁶ Izai mòi í bí Davidi iyi í na í je ilaaluu.

Davidiu mòi í bí Salomõ. Iyei Salomõui í je aboi Urii iyi Davidi í sou. ⁷ Salomõ mòi í bí Roboamu. Roboamu mòi í bí Abia. Abia mòi í bí Azafu. ⁸ Azafu mòi í bí Zozafati. Zozafati mòi í bí Zoramü. Zoramü mòi í bí Oziasü. ⁹ Oziasü mòi í bí Zoatamu. Zoatamu mòi í bí Akazi. Akazi mòi í bí Ezekia. ¹⁰ Ezekia mòi í bí Manasee. Manasee mòi í bí Amõ. Amõ mòi í bí Zoziasü. ¹¹ Zoziasü mòi í bí Zekonia do ifõe ña si waati iyi ilaalu Babilõni, ilu nlau, í je inei Izireli ña igü í nètò ña si ilèe.

¹² Si anyii iyi à nètò ña ikpa Babilõni ñoi Zekonia í bí Salateli, nò Salateli mòi í bí Zorobabeli. ¹³ Nò Zorobabeli mòi í bí Abiudu. Abiudu mòi í bí Eliakimu. Eliakimu mòi í bí Azõ. ¹⁴ Azõ mòi í bí Sadõku. Sadõku mòi í bí Akimu. Akimu mòi í bí Eliudu. ¹⁵ Eliudu mòi í bí Eleazaa. Eleazaa mòi í bí Matani. Matani mòi í bí Zakòbu. ¹⁶ Nò Zakòbu mòi í bí Zozefu mòkò Maari, nò Maari mòi í je iyei Jesu iyi á ya kpe Kirisi.

¹⁷ Bèbei si dimi ñau hai waatii Aburahamu wa hee ku naa si waatii Davidi, tóku ikã ikã maatëi í wèe. Hai bi Davidi má ku naa si waati iyi à bòdò ña Babilõni tóku ikã ikã maatëi í wèe. Si anyie, hai waati iyi à bòdò ña Babilõniu ku naa si waati iyi à bí Jesu iyi á ya kpe Kirisi tóku ikã ikã maatëi í wèe má.

*Kubí Jesu Kirisi
(Cò Luku 2:1-7)*

¹⁸ Yaase bei à bíò Jesu Kirisi wee. Hai waati iyi Maari í wèe mudëi à mua Zozefu. Amma hee a maa tótò sèe Maari í ne así do gbugbã Hundei Ilaaõ. ¹⁹ Zozefu mòkòeü wee inè dee dei. Kù bi ñu ku dasi Maari

anyò si bantuma. Na ñoi í ce í dasi idò ñu ku kòsiè si asii. ²⁰ Si bei wa lasabu bèbe ñoi amalekai Aõ Lafëe í naa í sò si ala í ni, Zozefu, awò tókui Davidi ilaalu, maà ce ñoi í so Maari, mudëe iyi à muèu. Dasie kpasë. Así iyi í neu be, do gbugbã Hundei Ilaaõ. ²¹ Á bí ama inemòkò nò i sò Jesu. Nñui á faaba inèe ña hai si dulum du ña.

²² Mii ñau ihë fei í cei ku ba ide iyi Aõ Lafëe í tako í sò walii Ezai ku sisia inè ñau ku kò, ²³ iyi í ni,

Mudëe gò iyi kù mà mòkò á na ku ne así.

Á bí ama inemòkò,
Nò a kpoo Emanuèli.

Yaasei iriui í je Ilaaõ í wèe do awa.

²⁴ Iyi Zozefu í jì ñoi í ce bei amalekau í sò, í dasi Maari kpasëe. ²⁵ Amma añaò a kù tótò sèe hee í koo í bíò ama inemòkòe. Nò Zozefu í sò Jesu.

2

Woo mà ña à naa Jesu ku cò hai nunui daakò

¹ Á bí Jesu Betelehemu si ilèi Zudee si waatii amanlu Herodu. Si anyii kubíe woo mà yaasei andaiya gò ña à naa Zeruzalemü hai nunui daakò, ² nò à bee à ni, iwoi ilaalu Zui fu ña iyi à bí nseiü í wa. Hai nunui daakò à ye andaiyae í fita, ñoi à naa ku tõe.

³ Iyi amanlu Herodu í gbò ideu, ñoi inòe í fò, bèbe mòi inei Zeruzalemü ñau fei inò ña í fò. ⁴ Ñoi í tótò inè ngboi woo weei Ilaaõ ña do woo kò inè ña si wooda ña fei nò í bee ña tengi bii à ni aa bí Inè iyi Ilaaõ í cicau.

⁵ Ñoi à jèaa à ni, Betelehemü si ilèi Zudee domi bèbei walii Misee í tako í kò wo, ⁶ í ni,

Ilaaõ í ni,

Inè inei Betelehemü ña, si ilèi Zudee,

Ntò ntò, ilu ñe kù kere si ilu nlai Zudee ña fei,

Si na iyi í jò hai si ilu ñei ilaalu á fita

Inè iyi á gbã inei Izireli, inè ña.

⁷ Ñoi Herodu í jò à kpe woo mà ñau do asii, í bee ña si waati iyi andaiyau í fita dee dee. Nò à sò. ⁸ Iyi í gbò bèbe nò í sò ña í ni a bò Betelehemü a koo a bee yaasei amau wa sãa sãa. Bii à yò nò a nyi wa a naa a sò ñu ku ba ñu mò ñu koo gulea.

⁹ Iyi à gbò ideu à tã, ñoi à dasi kpãa. Nò andaiya iyi à tako à ye hai nunui daakò í nyi

í cua n̄a má hee tengi bii amau í wa, í bei í leekí lele be cau. ¹⁰ Iyi à ye andaiyau í leekí beεbe, n̄ai id̄o n̄a í d̄o hee í caa. ¹¹ N̄o à l̄o ile be n̄ai à ye amau do Maari iyee. N̄o à gule à t̄oε. N̄o à f̄u b̄oḡoi amani n̄a à nya wura à muaa, do tulare iyi à ya jo do ikpo ku d̄o inunu iyi à ya kpe miru.

¹² Si anyiε Ilaađ í s̄o n̄a si ala í ni a maà nyi bi amanlu Herodu má. N̄o à too kp̄aa mmu à neò ilei ide n̄a.

Zozefu n̄a à sa à ne ilei Ezibiti

¹³ Iyi woo mà n̄au à to anyi à ne, n̄o amalekai Ađ Laf̄ε í n̄a bi Zozefu si ala í ni, dede i so amau do iyee i sa i neò n̄a ilei Ezibiti, domi Herodu á de amau ku kpa. I koo i buba be tit̄a hee aj̄o iyi an na n̄i i nyi wa má n̄a.

¹⁴ Na n̄ai í j̄o Zozefu í dede id̄u í so amau do iyee í neò n̄a Ezibiti. ¹⁵ Bei à buba hee Herodu í koo í ku. Iyi be í cei ku ba ide iyi Ađ Laf̄ε í s̄o waliie ku sisia ine n̄au ku k̄o, si bei í ni, hai Ezibitii ñ kpe amam wa.

À kpa ama keeke n̄a

¹⁶ N̄ai amanlu Herodu í ye iyi woo mà andaiya n̄au à lele n̄nui, n̄ai id̄oε í k̄o jiida jiida. N̄ai í ce dooi waati iyi woo mà n̄au à ye andaiyau í fita, n̄ai í j̄o à koo à kpa ama inem̄ok̄o kp̄ot̄o n̄a hee ku koo si do amai ad̄o minji n̄a fei si ilui Betelehemu do ileek̄oε n̄a fei. ¹⁷ Beebei ide iyi walii Zeremi í f̄ou í ce. Í ni,

¹⁸ À gb̄o anu ku d̄o si ilui Rama.

À gb̄o ine n̄a à kpata,

À waa c̄a buubuu.

Asee, Raselii wa kpata na irii amaε n̄a.

N̄o à b̄o ku leleε,

Amma í k̄o ku gb̄o kuleleu

Si na iyi í j̄o amaε n̄a a k̄u wεε má.

Zozefu n̄a à baa hai ilei Ezibiti

¹⁹ Si anyiε Herodu í n̄a í ku, n̄ai amalekai Ađ Laf̄ε í n̄a bi Zozefu si ala ilei Ezibiti be, ²⁰ í ni, dede i so amau do iyee i nyiò n̄a ilei Izireli. Ine n̄a iyi à waa de amau ku kpa à ku.

²¹ N̄o Zozefu í dede í so amau do iyee à nyi ilei Izireli má. ²² Amma í gb̄o iyi Aakelausii í je bommai baεε Herodu si ilei Zudeeu, n̄ai wa ce n̄joi ku b̄o ku buba be. N̄o Ilaađ í s̄o si ala má í ni ku b̄o ilei Galilee. N̄ai í tekí í b̄o Galilee si bei Ilaađ í s̄o. ²³ N̄o í koo í buba

Nazareti. Beebei idei walii n̄au í k̄o, si bei à ni aa kpoo inei Nazareti.

3

Waazoi Z̄aa woo dasi inyi

(C̄o Maaku 1:1-8; Luku 3:1-18; Z̄aa 1:19-28)

¹ Waati beebei, Z̄aa woo dasi inyi í naa wa ce waazo si gbabuai Zudee. ² Í ni, i kpaasi id̄o n̄n̄e n̄a domi waati í maai iyi Ilaađ á na ku je bommaε. ³ Idei Z̄aui walii Ezai í f̄o wo, si waati iyi í ni,

À gb̄o imui ine ḡo wa d̄o anu si gbabua wa ni, I teese kp̄aa Laf̄ε ku te n̄a.

⁴ Z̄aa wa dasi ib̄oi n̄toi kpookpo, n̄o wa d̄i santikii bata. Ketengbo do nyik̄oi sakoi í je ij̄e. ⁵ N̄o ine n̄a à naa bi tee hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei do hai ilu n̄a iyi à wa cingaa idoi Zuud̄εu fei. ⁶ À ce tuubai dulum du n̄a n̄o à j̄o Z̄aa í dasi n̄a inyi si idoi Zuud̄εu.

⁷ Farisi do Sadusi n̄a m̄o à waa naa bi tee ān̄a n̄kp̄o n̄kp̄o ku ba ku dasi n̄a inyi. Iyi Z̄aa í ye n̄a n̄ai í s̄o n̄a í ni, ine ine buu n̄a bei n̄joi wukuku, yooi í s̄o n̄e í ni i saa id̄ōk̄oi Ilaađ iyi í maai wa. ⁸ Na n̄n̄u, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi ñ kpaasi id̄o n̄a. ⁹ I maà tamaa mà aa ba faaba n̄a si na iyi í j̄o ñ ya maa ni ñ je t̄oku Aburahamu n̄a. An s̄o n̄e, Ilaađ á ȳok̄o ku so kuta n̄au ih̄e ku ce n̄a t̄oku Aburahamu n̄a. ¹⁰ Wee dagba wa k̄asi t̄a m̄om a daò icui j̄ii. Na n̄n̄u, j̄ii iyi k̄u waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina. ¹¹ Amu inyii ñ wa n̄ dasi n̄e ku ba ku je seεdai id̄o ku kpaasi n̄n̄e, amma ine ḡo á na ku naa si anyim. Í rem do gbugb̄a nt̄o nt̄o, n̄ k̄u to baa ñ b̄o baataε. N̄n̄ui á da n̄n̄e si Hundei Ilaađ do ina. ¹² Wa mu mii ku fe bileeε si aw̄o, n̄o ku kp̄a bileeu bii à kpokpoε, n̄o ku ko ȳoȳōu ku dasi aka, sakou m̄o ku dasi ina iyi ci ya ku.

Inyi ku dasi Jesu

(C̄o Maaku 1:9-11; Luku 3:21-22)

¹³ Waati beebei Jesu í naa hai ilei Galilee n̄o í b̄o idoi Zuud̄εu ku ba Z̄aa ku dasi inyi.

¹⁴ Iyi í to wa í ni Z̄aa ku dasi n̄n̄u inyi, n̄ai Z̄aa wa bi ku k̄o, í ni, aw̄oi ñ ne kp̄aa i dasim inyi, n̄o beirei í ce ñ waa naa bi tom. ¹⁵ N̄ai Jesu í jeaa í ni, j̄o ku ce beebe tit̄a, domi beebei à ne ka ce ka ceò mii iyi Ilaađ í bi fei. N̄o Z̄aa í je.

¹⁶ Iyi í dasi Jesu inyi í t̄a, be gbak̄a Jesu í fita

wa hai si ino inyiu. Nɔi lelei Aɔ́ í cǐ nɔ́ Zãa í ye Hundei Ilaaɔ́ wa de sie wa bei ankasiidi. ¹⁷Nɔ́ à gbɔ́ ide ku fɔ́ gɔ́ wa hai lele í ni, inɛ ihɛ́i í je Amam. Ñ buu jjiida jjiida, siei ino didɔ́m fei í ya wa.

4

Seetam í lɛɛ Jesu

(Cɔ́ Maaku 1:12-13; Luku 4:1-13)

¹ Si anyii nɔ́u, nɔ́i Hundei Ilaaɔ́ í bɔ̀ɔ́ Jesu si gbabua ku ba Seetam ku lɛɛɛ. ² Nɔ́i Jesu í ce anu ku dǐ dasã ciiji do idũ ciiji, si anyie nɔ́ ari wa kpaá. ³ Nɔ́i Seetam woo lɛɛu, í naa sie í ni, bii awɔ́u Amai Ilaaɔ́i do ntɔ́, jɔ́ kuta ɔ́au ihɛ́ a kpɔ̀ɔ́ pɛ́ɛ. ⁴ Nɔ́i Jesu í jeaa í ni, kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, amanɛ ci ya wɛɛ na ije nɔ́u akã, amma á maa wɛɛi na ide iyi Ilaaɔ́ wa fɔ́ fei.

⁵ Nɔ́ Seetam í bɔ̀ɔ́ɛ Zeruzalɛmu, ilu kumáú, nɔ́ í gũɔ́ɛ hee si antai ile lelei kpasɛ́i Ilaaɔ́u. ⁶ Nɔ́i í ni má, bii awɔ́u Amai Ilaaɔ́i, fɔ́ í dingaa ilɛ, domi kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, Ilaaɔ́ á na amalekaɛ ɔ́a wooda na iriɛ a maa degbeɛ,

Nɔ́ a maa muɛ si awɔ́
Ku ba i maà ti i koosɛ si kuta.

⁷ Nɔ́ Jesu í jeaa í ni, amma kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni má, maà ti i sii Aɔ́ Lafɛ́ɛɛ.

⁸ Si anyii nɔ́u, Seetam í bɔ̀ɔ́ Jesu hee antai iri kuta nla gɔ́ má nɔ́ í nyisie bommai andunya fei do amboe nɔ́a. ⁹ Nɔ́ í ni, bii ì gule ì tɔ́m, mii ɔ́au ihɛ́ fei an muɛɛ.

¹⁰ Nɔ́ Jesu í jeaa í ni, sekɛɛ bɛ Seetam. Kukɔ́i idei Ilaaɔ́ í ni, Aɔ́ Lafɛ́ɛɛi aa tɔ́, nɔ́ i wɛɛ na irii nɔ́u akã.

¹¹ Nɔ́i Seetam í bei í sekɛɛ hai bi tɛɛ, nɔ́ amaleka ɔ́a à naa à sobiɛ.

Jesu í sinti icɛɛ Galilee

(Cɔ́ Maaku 1:14-15; Luku 4:14-15)

¹² Nɔ́i Jesu í gbɔ́ à ni à mu Zãa à dasiɛ piisɔ́. Nɔ́ í sinda í nyi ilei Galilee. ¹³ Amma iyi í to Nazaretí, kù buba bɛ, Kaperanumui í koo í buba, ilu iyi í wa kɔ́kɔ́i tenku iyi à ya kpe Galilee, si ilei Zabulɔ́ do Nɛfitali. ¹⁴ Iyi bɛ í cei ku ba ide iyi walii Ezai í tako í fɔ́u ku kɔ́ waati iyi í ni,

¹⁵ Inɛi Zabulɔ́ do inɛi Nɛfitali ɔ́a, Aɔ́a iyi à wa kɔ́kɔ́i kpãa iyi wa bɔ́ Tenku, Aɔ́a iyi à wa ikpa icei idoi Zuudɛ́ɛu, Aɔ́a iyi à wa ilei Galilee bii dimi mmu ɔ́a à wa,

¹⁶ Aɔ́a iyi à wa si ilu kuku wo, Aɔ́ai à ye inya kumá nla nla. Aɔ́a iyi à wa si ilɛ bii iku do ilu kuku í wa, Aɔ́ai inya kumá í naa si.

¹⁷ Hai waati bɛɛbei Jesu í sinti ku waazo, í ni, i kpaasi idɔ́ nɔ́ɛ si na iyi í jɔ́ waati í maai wa iyi Ilaaɔ́ á je bommaɛ.

Jesu í kpe sɔ́kɔ́ mɛɛ gɔ́ ɔ́a

(Cɔ́ Maaku 1:16-20; Luku 5:1-11)

¹⁸ Aɔ́a nɔ́u gɔ́ Jesu wa nɛ si itli tenku iyi à ya kpe Galilee, ɔ́ai í ye sɔ́kɔ́ minji gɔ́ ɔ́a, Simɔ́o iyi à ya kpe Piɛɛ do ifɔ́ɛ Anderee, à waa le taaɔ́ si ino tenkuu. ¹⁹ Nɔ́ í sɔ́ ɔ́a í ni, i toom wa ɔ́a, nɔ́ an ce ɔ́ɛ woo dɛdɛ inɛ ɔ́a iyi aa je ti Ilaaɔ́. ²⁰ Bɛ gbakã à jɔ́ taaɔ́ nɔ́a ɔ́a à tooɛ.

²¹ Iyi í to waju nɔ́ í ye inɛ minji gɔ́ ɔ́a má, Zaaki do Zãa ifɔ́ɛ, amai Zebedee ɔ́a. Inɛ ɔ́au à wa si akɔ́i inyi gɔ́ do baa nɔ́a, à waa teese taaɔ́ nɔ́a ɔ́a. Nɔ́ Jesu í kpe ɔ́a. ²² Bɛ gbakã aɔ́a mɔ́ à jɔ́ akɔ́u do baa nɔ́a à waa tooɛ.

²³ Nɔ́ Jesu í dabii si ilei Galilee fei wa kɔ́ inɛ ɔ́a si cio ile bii Zuifu ɔ́a à ya ce kutɔ́tɔ́ ɔ́a ɔ́a, wa sisi nɔ́a laabaau jjiida si bei Ilaaɔ́ wa ce sɔ́lu ku na ku je bommaɛ, nɔ́ í jɔ́ inɛ ɔ́a à waa ba iri si bɔ́ɔ́ dimi ikã ikã nɔ́a ɔ́a fei. ²⁴ Nɔ́ baauɛ í fangaa bii fei si ilei Siri fei, hee inɛ ɔ́a à wasi ku naaɔ́ bɔ́ɔ́ nɔ́a ɔ́a wa bi tɛɛ. Inɛ ɔ́a iyi à nɛ dimii bɔ́ɔ́ ikã ikã fei do inɛ ɔ́a iyi à nɛ wahalai ara kuro nkpɔ́ do inɛ ɔ́a iyi inɛi inɔ́kɔ́ ɔ́a à mu, do inɛ ɔ́a iyi à waa ce bɔ́ɔ́i cukuuna do wɛɛge ɔ́a, à naaɔ́ aɔ́a fei wa bi tɛɛ, nɔ́ í jɔ́ aɔ́a fei à ba iri. ²⁵ Nɔ́ zamaa nkpɔ́ gɔ́ í too fitiɛ wa hai ilei Galilee do hai ilui Zeruzalɛmu do ilei Zudee hee do icei idoi Zuudɛ́ɛu bii Ilu Mɛɛwa ɔ́au à wa fei.

5

Ino didɔ́ ntɔ́ ntɔ́

(Cɔ́ Luku 6:20-23)

¹ Iyi Jesu í ye zamaau ɔ́ai í koo í gũ iri kuta gɔ́ í buba. Nɔ́ mɔ́cɔ́ɛ ɔ́a à naa à tɔ́tɔ́ sie. ² Nɔ́ í lɔ́si cio ku kɔ́ ɔ́a si.

Si cioɛu í ni,

³ Ilu ino didɔ́ ɔ́ai inɛ ɔ́a iyi à waa tɔ́ Ilaaɔ́ do ara kukaye,

Domu aɔ́ai à je inɛi bommai Ilaaɔ́ ɔ́a.

⁴ Ilu ino didɔ́ ɔ́ai inɛ ɔ́a iyi à waa kpata,

Domu Ilaaɔ́i á tũ idɔ́ nɔ́a.

⁵ Ilu ino didɔ́ ɔ́ai inɛ ɔ́a iyi daa nɔ́a í dɔ́,

Domu aɔ́ai aa nɛ ilɛu fei.

6 Ilu ino didō nai ine na iyi à waa gbō ari do agbei mii iyi Ilaaō wa bee, Domi Ilaaō á jò a yo.

7 Ilu ino didō nai ine na iyi à ya ne araarei ine na,

Domi Ilaaō mō á ne araare nna.

8 Ilu ino didō nai ine na iyi idō nna í má, Domi aa ye Ilaaō.

9 Ilu ino didō nai ine na iyi à waa ce icei laakai ku sū,

Domi Ilaaō á kpe na amaē na.

10 Ilu ino didō nai ine na iyi à kpā na iju si na iyi í jò à waa ce mii iyi Ilaaō í bee na, Domi anai à je inei bommai Ilaaō na.

11 Ine ilu ino didō nai, bii à waa bu ne nō à waa kpā ne iju nō à waa má ne laalō baa yooma fei na irim. 12 I jò i nyaanyi i weēō ino didō nla nla na si na iyi í jò riba iyi à jile ne leleaō í la. Ntō ntō beēbei à kpā walii na iyi à cua ne nna nau mō iju.

*Mōndai imu do ti inya kumá
(Cō Maaku 9:50; Luku 14:34-35)*

13 Nōi Jesu í sō na má í ni, inei ì je imu si ino inei andunya na. Bii didōi imu í ku, mii aa dasi ku jò ku dō má. Í gbe de a nikāē, nō ine na a tēēē.

14 Nō inei ì je inya kumá andunya. Ilu iyi à ma si iri kuta kaa manji. 15 A ci ya má fitila a biiē do caka. Amma à ya kōaei tengi bii á má inya, inei kpasē fei ku yeō ilu. 16 Beēbe mōi ì jò inya kumá ne ku má si wajui ine na ku ba a ye kookoosu jüda ne na nō irii Ilaaō Baa ne iyi í wa lele ku ne amboe.

Idei wooda

17 Jesu í ni má, i maà tamaa bei ñ naa woodai Moizi do cioi walii nau ku kpai. Aawo, ñ naa ku kōi. 18 Ntō ntō, hee lele do ile koo tād, baa wasalii wooda keeke akā kaa gaizia, í gbe fei ndēē ku kōi. 19 Na nna, ine iyi í kua wooda, baa bii í je icu akā keeke gōi, nō í sō ine gō na mō í ni a ce beēbe, aa kpe lafēē ine iyi í kere í re si bommai Ilaaō. Amma ine iyi wa jirimaē nō wa kō ine gō na mō si, aa kpe lafēē ine nla si bommai Ilaaō. 20 Ñ wa n sō nei, i kaa je inei bommai Ilaaō na bii kù je ì ce mii iyi Ilaaō í bee ne na í re woo kō ine na si wooda na do Farisi nau.

Idei idōkō

21 Jesu í sō na má í ni, ì gbō na iyi Moizi í sō bala ne ne na í ni, i maà kpa ine, nō ine iyi í kpa ine fei aa bōē si wajui woo kiiti na a nyisē bōne. 22 Amma amu, an sō ne, ine iyi wa ce idōkō do kpaasē aa bōē si wajui woo kiiti na a kpāa iju, nō ine iyi wa cō kpaasē nfe aa kiitiē si wajui ine ngbo nau, ine mō iyi wa cō kpaasē nnyei á lō si ina iyi ci ya kuu. 23 Na nna, bii ì naaō amuai Ilaaō wa bi kuwee nō bei ì ye gigi iyi kpaasē gō wa mu taaleē, 24 jò amuaēu bi kuwee bē titā, i koo i teese ideu gbakā, awō do kpaasē. Si anyiē, i bei i nyi wa ì cea Ilaaō amuaē.

25 Bii í je ine gō wa bōē ile kiiti na idei gbese gō, ce kookaai hai kpāa awō do lafēē ì gbōsi nje ku ba ku maà dasiē awōi woo kiiti. Bii kù je beēbe, woo kiitiu á dasiē si awōi zandaamu, nō zandaamu mō ku dasiē ile piisō. 26 Ntō ntō ñ wa n sōei, bii à dasiē piisō, bii ì kù sō gbeseu fei ì kaa fita. Nkāma kaa gaizia si.

Idei sakara

27 Jesu í ni má, ì gbō na iyi Moizi í ni, i maà ce sakara. 28 Amma amu, an sō ne, awō inemōkō iyi í cō inaabo hee binēē í dede, ì ce sakara mbe tā si idōē. 29 Na nna, bii iju njeēi wa dasiē dulum, nya a ì nyōō ku jüē. Á tiaē ì nyō ikō akāi araē gō do iyi aa sōsi araē fei si ina iyi ci ya ku. 30 Bii í je awō njeēi wa dasiē dulum, buu ì nyōō ku jüē. Á tiaē ì nyō ikō akāi araē gō do iyi aa sōsi araē fei si ina iyi ci ya ku.

*Idei abo ku kōsi
(Cō Matie 19:9; Maaku 10:11-12; Luku 16:18)*

31 Nō Jesu í sō na má í ni, Moizi í ni, ine iyi wa kōsi aboē á náa tia ñ nje kukōsi. 32 Amma amu, ñ wa n sō ne, ine iyi í kōsi aboē nō kù je na sakara, mōkōu í dasiē sakarai. Nō mōkō mō iyi í so abo iyi à kōsiu, í ce sakarai.

I maà ya gbasi do ngōgō

33 Jesu í sō na má í ni, ì nō ì gbō iyi Moizi í sō bala ne ne nau í ni, ide iyi ì gbasi si wajui Aō Lafēē ì ni aa ce, jò ì coo. 34 Amma amu, ñ wa n sō nei, i maà ya ce kugbasi na pai. I maà ya gbasi do lele na domi batai bommai Ilaaōi. 35 Nō ì maà ya gbasi do ile na, domi bi ku lesi isēē. Nō ì maà ya gbasi do Zeruzalemu na domi ilui Ilaaō amanlu nlaui. 36 Nō ì maà ya gbasi do iri ne ne na si na iyi í jò ì kaa yōkō ì

17 Amma inɛ, bii ì waa dī anu, i wɛɛju sã sã ɲa nɔ i jɔsi waju nɲɛ ikpo 18 ku ba inɛ ɲa a maà mà iyi ì waa dī anu ɲa, í gbe Ilaaɗ Baa nɲɛ iyi í wa bii a kù waa yɔɔ. Nɔ Baa nɲɛ iyi wa ye mii iyi wa manji fei, á sã nɲɛ.

Amanii lele ku dɛ
(Cɔ Luku 12:33-34)

19 Í sɔ ɲa má í ni, i maà ti i dɛdɛ amani si andunyau ihɛ, bii tütü ɲa aa jɔɔ, do bii á mu atɛ, do bii ile ɲa aa lɔ do gbugbã a koo a ce ileɛ. 20 Amma i dɛdɛ amanii lele bii kaa mu atɛ nɔ tütü ɲa a kaa yɔkɔ a bejɛɛ, nɔ ile ɲa mɔ a kaa yɔkɔ a lɔ a ce ileɛ. 21 Ntɔ ntɔ, í sɪa i dɛdɛ amanii lele ɲa domi bii amanii inɛ í wa, be mɔi laakɛ í ya wa.

Inya kumáí ara
(Cɔ Luku 11:34-36)

22 Í ni má, ijui í je fitilai ara. Bii ijue wa ne baani, arɛ fei ì wa si inya kumáí. 23 Amma bii ijue kù waa ne baani, arɛ mɔ fei í wa si ilu kukui. Na nɲu, mii iyi í ne ku ceɛ inya kumá, bii ilu kukui í ce, ilu kukuu á la ku caa.

Ilaaɗ ku dasi naane
(Cɔ Luku 16:13; 12:22-31)

24 Jesu í sɔ ɲa má í ni, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku cea lafɛɛ minji icɛ ajɔ. Ntɔ ntɔ, á cé inɛ akã nɔ ku bi inɛ akã, walakɔ á jirima inɛ akã nɔ ku donda inɛ akã. I kaa yɔkɔ i too Ilaaɗ do fia ajɔ ɲa.

25 Na nɲu ñ wa n sɔ ɲɛi, i maà ya maa weewea do mii iyi aa je i maa wɛɛɔ ɲa, walakɔ do jɪnɛ iyi aa dasi ɲa. Kuwɛi amane í re ijɛ, ara mɔ í re jɪnɛ. 26 I cɔ yei ɲa iyi à waa fo lele. A kù waa gbɛ hee a da ngɔgɔ a dasi suu. Do nɲu fei, Baa nɲɛ iyi í wa lele wa wo ɲa. I kù mà ɲa iyi beɛɛ nɲɛ í re ti yei ɲau be? 27 Yooi si inɔ nɲɛ na kuweeweaɛ á yɔkɔ ku kɔsi kusɔi adɔɛ baa keeke.

28 To, na mii í ce ì ya maa weewea do ide i jɪnɛ ɲa. I cɔ bei wua ɲa à ya da koko si inɔ sako mɛɛ. A kù waa ce icɛ a ci ya nɔ a wɔ acɔ. 29 Amma ñ wa n sɔ ɲɛ, baa Salomɔɔ ilaalu nlau, do amboe nla nlaɛ fei kù ne jɪnɛ iyi boodaɛ í to kokoi jɪi ɲau be baa akã. 30 Fɔfɔ í wɛɛi nnyi do kusɪaɛ amma ala aa dasiɛ inai. To, bii Ilaaɗ í mua fɔfɔ ɲa iyi aa na a dasi

ina booda ku sɪa beɛbe, kaa yɔkɔ ku mu nɲɛ nyau ku re fɔfɔ ɲau be de. I kù ye naane nɲɛi kù la? 31 Na nɲu, i maà ya weewea i ni ɲa, mii aa ka je, mii aa ka mɔ, walakɔ mii aa ka biið ara nwa. 32 Hai mà ide i Ilaaɗ ɲai à ya maa kpataa mii ɲau be fei, amma Baa nɲɛ iyi í wa lele í mà iyi ì ne bukaatai mii ɲau be fei ɲa. 33 Na nɲu, i hanya titã ɲa i ce idɔɔbii Ilaaɗ do bei aa ce i jɔ bommaɛ ku bɔ waju. Iyi í gbe bei fei Ilaaɗi á kɔɔ nɲɛ si. 34 Ajɔ fei wahalɛ í ya tooi. Na nɲu, i maà kpatað ala ɲa, domi ala mɔi á mà tɛɛ.

7

Idei kiiti
(Cɔ Luku 6:37-38, 41-42)

1 Jesu wa fɔ má í ni, i maà ya kiiti inɛ ɲa ku ba Ilaaɗ mɔ ku maà kiiti nɲɛ. 2 Ntɔ ntɔ, ñ wa n sɔ ɲɛi, do yaase bei ì ya maa kiiti inɛ ɲa, beɛbe mɔi Ilaaɗ mɔ á naa ku kiiti nɲɛ. Nɔ si gũa bii ì wãaɔ inɛ ɲa, si be mɔi aa wãa inɛ mɔ. 3 Na mii í ce ì waa ye fɔfɔ keeke iyi í wa si ijui kpaasie nɔ i kù ye jɪi ite iyi í wa si titeɛ. 4 Beirei aa ce i sɔ kpaasie i ni, jɔ n nyaɛ fɔfɔ si ijue, awɔ iyi jɪi ite í wa si tɛɛ. 5 Awɔ ilu muafitii, jɔ i tako i nya jɪi ite iyi í wa si ijue titã ku ba i ye ilu sã sã, i bei i nya fɔfɔ iyi í wa si ijui kpaasie.

6 I maà nyɔ lege jɪida nɲɛ ɲa si wajui kuusɔɔ ɲa ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ i maà ti i na aja ɲa mii kumá ɲa ku ba a maà na a sinda a ɲɔ ɲɛ*.

Idei kutɔɔ
(Cɔ Luku 11:9-13)

7 Jesu í ni má, i ya tɔɔ ɲa, aa mu nɲɛ. I ya dɛdɛ ɲa, aa ba ɲa. I ya cã gambo ɲa, aa cɪ nɲɛ. 8 Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í ya tɔɔ fei, aa mua. Inɛ mɔ iyi wa dɛdɛ fei, á ba. Inɛ mɔ iyi wa cã gambo fei, aa cɪa lafɛɛ. 9 Yooi í wa si inɔ nɲɛ ihɛ iyi bii amaɛ í tɔɔɛ pɛɛ á so kuta ku naa. 10 Beɛbe mɔi inɛ kãma kù wɛɛ iyi bii amaɛ í tɔɔɛ cɛɛ á so njo ku naa. 11 Debei, bii inɛ iyi ì ya ce laalɔ ɲa ì mà mii jɪida ku na ama nɲɛ ɲa, ì waa tamaa mà Baa nɲɛ iyi í wa lele kaa yɔkɔ ku mua inɛ ɲa iyi à waa tɔɔɛ mii jɪida ku re beɛbe ɲa?

* 7:6 Yaasei ideui í je, kuwɛɛ jɪida nɲɛ iyi ì ne hai bi Ilaaɗ, i maà ti i fɔ ideɛ bi inɛ ɲa iyi à ye bei kuusɔɔ ɲa iyi a kù bi beɛɛi ideu ku mà, ku ba a maà tɛɛɛɛ. Nɔ i maà ti i fɔ ideɛ bi inɛ ɲa mɔ iyi à ye bei aja ɲa iyi aa naa a sinda a ɲɔ ɲɛ.

¹² Na n̄ɲu, mii iyi ì bi in̄e ɲa a ya ce n̄ɲe fei, in̄e m̄a i ce n̄ɲa b̄eɛb̄e ɲa, domi iyi bei í je icui idei kuk̄asii walii ɲau do ti woodai Moizi.

Ande iyi kù c̄i
(C̄o Luku 13:24)

¹³ Í s̄o ɲa m̄a í ni, koofa nla do kp̄aa ku c̄i ḡo í w̄eɛ, do minjisia ku mongolo ḡo iyi wa b̄o ala nwa. Í l̄o do koofa ku mongolou ɲa, domi koofa nla do kp̄aa ku c̄iu, bi ikui wa b̄o, n̄o in̄e nkp̄ai wa too do b̄e. ¹⁴ Amma kp̄aa iyi wa b̄o bi kuw̄eɛ hai t̄a í mante, and̄eɛ kù c̄i. N̄o in̄e ɲa iyi à ye kp̄aa u à waa tooe a kù kp̄o.

Idei j̄i do isoɛ
(C̄o Luku 6:43-44)

¹⁵ Jesu í ni m̄a, i ya ce laakai ɲa do walii ilu ibo ɲa. À ya naa bi tu ɲei do daa did̄o bei angud̄a ɲa, amma id̄o ɲa í yei bei id̄ai mbo ɲa. ¹⁶ Aa ȳok̄o i mà ɲa ɲai si kookoosu ɲa ɲa bei à ya mà j̄i hai si isoɛ. A ci ya ka isoi rez̄e si aḡu. N̄o a ci ya ka figi si aḡu f̄uf̄u. ¹⁷ J̄i jiida fei iso jiida í ya so, n̄o j̄i laal̄o m̄o ku so iso laal̄o. ¹⁸ J̄i jiida kaa ȳok̄o ku so iso laal̄o, b̄eɛb̄e m̄ai j̄i laal̄o kaa ȳok̄o ku so iso jiida. ¹⁹ N̄o j̄i iyi kù waa so iso jiida fei à ya daai a dasi ina. ²⁰ Si bei à ya mà j̄i hai si isoɛ, b̄eɛb̄e m̄ai aa mà walii ilu ibo ɲa hai si kookoosu ɲa.

N kù mà ɲe aj̄o k̄ama
(C̄o Luku 13:25-27)

²¹ Jesu í ni m̄a, kù je in̄e iyi wa kpem Laf̄e Laf̄e feii á na ku l̄o si bommai Ilaā, bii kù je in̄e ɲa iyi à waa ce id̄ab̄ii Baam iyi í wa lele. ²² Aj̄o ɲɲu b̄e, in̄e nkp̄ai á maa ni, Laf̄e Laf̄e, a kù ce walii do iriɛ? A kù lele in̄e in̄ōko ɲa do iriɛ? A kù ce maamaake nkp̄o do iriɛ? ²³ Amma an s̄o ɲa si wajui in̄e fei n ni, n kù mà ɲe aj̄o k̄ama. I sek̄e hai bi tom, in̄e iyi i kù ce id̄ab̄im ɲa.

Idei woo ma ile minji ḡo ɲa
(C̄o Luku 6:47-48)

²⁴ Jesu í kpa ɲa m̄anda m̄a í ni, na n̄ɲu, in̄e iyi í gb̄o ide iyi ñ wa n f̄ou ih̄e fei n̄o wa jirimaɛ, á yei bei m̄ok̄o ilu bisi iyi í ma ileɛ si kuta. ²⁵ Ij̄i í r̄o, ido í k̄o í nik̄a, n̄o fufu nla nla í dede si ileu, amma kù cuku, domi si kutai à maa. ²⁶ Amma aw̄o iyi ñ gb̄o ide iyi ñ wa n f̄ou ih̄e fei n̄o i kù saaluɛ, aa yei bei m̄ok̄o nnyei iyi í koo í ma ileɛ si s̄ai ido. ²⁷ Ij̄i í r̄o,

ido í k̄o í nik̄a, n̄o fufu nla nla í dede si ileu, n̄o í cuku í l̄eɛ fei.

²⁸ Iyi Jesu í f̄o b̄eɛb̄e í t̄a, ɲai zamaau í biti do si bei wa k̄o ɲa si cio. ²⁹ À bitii si na iyi í j̄o do yiikoi wa k̄o ɲa si, kù je bei woo k̄o in̄e ɲa si wooda ɲa ɲau.

8

Jesu í j̄o d̄int̄e ḡo í ba iri
(C̄o Maaku 1:40-45; Luku 5:12-16)

¹ Jesu í s̄o ɲa ide ɲau ih̄e feii í bei wa kita wa hai si antai kutau. Waati iyi í kita wa ɲai zamaa nla ḡo wa tooe. ² N̄o d̄int̄e ḡo í naa í s̄eɛbata si wajuɛ í ni, Laf̄e, bii ñ bi, aa ȳok̄o í j̄o n ba iri n je in̄e iyi í m̄a. ³ N̄ai Jesu í ȳo aw̄o í luu n̄o í ni, ñ bi. Ba iri n̄o i je in̄e kumá. B̄e gbak̄a í ba iri hai si b̄ōe. ⁴ N̄o Jesu í s̄o í ni, gb̄o, maà s̄o in̄e ḡo ideu ih̄e, amma koo nyisi araɛ bi woo weei Ilaā, n̄o i ce kuwee iyi Moizi í j̄ileu. Kuwee bei á nyisi ɲa iyi ñ je in̄e iyi í m̄a b̄ebei.

Jesu í j̄o amaacei in̄e ngboi sooge ḡo ɲa í ba iri
(C̄o Luku 7:1-10; Z̄aa 4:43-54)

⁵ N̄ai Jesu í b̄o Kaperanumu. Waati iyi í l̄o in̄o iluu ɲai in̄e ngboi sooge c̄o ḡo í koo í t̄oɛ ku faaba ɲɲu, ⁶ í ni, Laf̄e, amaaceɛm wa ce b̄ōo kpas̄e, ci ya ȳok̄o ku wu baa aw̄o, wa kp̄aa iju nt̄o nt̄o. ⁷ N̄ai Jesu í ni, í s̄a, an koo n faabaɛ. ⁸ Amma in̄e ngboi sooge ɲau í j̄eaa í ni, Laf̄e, n kù to i l̄o kpas̄eɛm. Baa hai ih̄e f̄o ide, amaaceɛm n̄ou á ba iri. ⁹ Amu takam, ñ ne in̄e ngbo ɲa iyi ñ wa n jirima, n̄o ñ ne sooge ḡo ɲa m̄o iyi ñ wa n gb̄a. In̄e ak̄a ɲa iyi ñ b̄e á kooi, in̄e iyi ñ kpe m̄o á naai, n̄o ice iyi ñ ni amaaceɛm ku ce n̄ɲui í ya ce.

¹⁰ Iyi Jesu í gb̄o ideu í biti n̄o í s̄o in̄e ɲa iyi à waa tooe í ni, nt̄o nt̄o, baa si in̄o in̄e Izireli ɲa fei n kù ye in̄e iyi í ȳok̄o í dasim naane nla bei in̄e ih̄e. ¹¹ An s̄o ɲe, hai je Zuifu nkp̄o á na ku naa hai do bii fei a buba si bommai Ilaā. An̄ai aa je do Aburahamu do Izaaki do Zak̄abu bala ɲɲe ɲa aj̄o. ¹² Amma in̄e, t̄oku ɲa ɲa iyi í j̄o in̄e ɲa i wa b̄e aa nȳo ɲe angule si ilu kuku. Tengi bei aa lesi aw̄o si iri i maa kpatao ɲa. ¹³ N̄o Jesu í s̄o in̄e ngboi sooge ɲau í ni, b̄o kpas̄eɛ. Fei nd̄eɛ á ce si bei ñ dasi naaneu. B̄e gbak̄a amaaceu í ba iri.

Jesu í j̄o b̄ōo nkp̄o í ba iri
(C̄o Maaku 1:29-34; Luku 4:38-41)

¹⁴ Si anyiɛ, Jesu í bɔ kpasɛi Piɛɛ, í koo í ba iyei aboi Piɛɛ kù waa ne baani, wa sùd ara gbãa. ¹⁵ Nɔi Jesu í lu awɔɛ nɔ ara gbãau í nya. Nɔ abou í dede í yaɛɛ.

¹⁶ Iyi ale í lɛ, à naa Jesu inɛ ɲa iyi à ne inɛi inɔko ɲa wa nkpɔ nkpɔ. Nɔ í lele inɛi inɔko ɲau do ide ku fɔ, nɔ inɛ ɲa iyi à waa ce bɔɔ fei í jɔ à ba iri. ¹⁷ Í ce nɲu ɲau bei ku ba ide iyi walii Ezai í fɔu ku kɔ iyi í ni, nɲu takɛɛ í so gbugbã hai ne nwa nɔ í nya bɔɔ nwa ɲa.

Inɛ ɲa iyi à bi Jesu ku too
(Cɔ Luku 9:57-62)

¹⁸ Ajɔ nɲu gɔ, zamaa nkpɔ gɔ í kaako Jesu. Iyi Jesu í yɛ ɲa ɲɔi í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni a bɔ icei tenkuu do ikpa ihɔ. ¹⁹ Hee a maa ne ɲɔi woo kɔ inɛ ɲa si wooda gɔ í naa bi tɛɛ nɔ í ni, Mɛɛtu, an tooɛ bii ì waa bɔ fei. ²⁰ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, inɲa ɲa à ne kolo ɲa nɔ baa yei ɲa mɔ à ne bi ku sù. Amma amu Amaí Amanɛ n kù ne bii an koo n sù n sími. ²¹ Nɔ inɛ akãí mɔcɔi Jesu gɔ mɔ í ni, Lafɛɛ, jɔ n koo n si baam wa titã. ²² Amma Jesu í jɛaa í ni, awɔ de toom wa, nɔ í jɔ iku ɲa a si iku ɲa ɲa.

Jesu í leeki fufu si tenku
(Cɔ Maaku 4:35-41; Luku 8:22-25)

²³ Si anyii nɲu, Jesu í lɔ akɔi inyi nɔ mɔcɔɛ ɲa mɔ à lɔ à tooɛ. ²⁴ Iyi à waa ne ɲɔi fufu nla gɔ í dede si tenkuu hee kutãngãm ndii inyi u wa bii akɔu. Amma Jesu wa sí njoo. ²⁵ Nɔi mɔcɔ ɲau à koo à jũu à ni, Lafɛɛ, faaba wa, à waa bɔ nfe ku ce.

²⁶ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, naanɛ ku dasi nɲɛ kù la. Na mii í ce ì jɔ njo wa mu ɲɛ ɲa.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã, ɲɔi í dede í la si inyi u do fufuu nɔ à coko sɔm sɔm. ²⁷ Nɔ mɔcɔ ɲau fei à bití à waa ni, inɛ dimi yoomai ihɛ. Baa inyi do fufu ɲa fei à waa jirima ideɛ.

Jesu í lele inɛi inɔko ɲa hai si inɛ minji gɔ ɲa

(Cɔ Maaku 5:1-20; Luku 8:26-39)

²⁸ Iyi Jesu í to icei tenkuu do ikpa ihɔ si ilei Gadara, ɲɔi amanɛ minji gɔ ɲa à fita wa hai bi ku si iku ɲa à kòo wa. Inɛ ɲau à ne inɛi inɔko ku gaabu ntɔ ntɔ hee í jɔ inɛ gɔ ci ya jɛ ku too kpãau. ²⁹ Nɔ à dɔ anu à ni, mii í wa si gãmei awɛ ɲa, awɔ Amaí Ilaaɔ. Í naa ku kpã wa iju hai waatiu kù toi? ³⁰ Nɔ à hɔnne

* **9:1** ilui nɲu takɛɛ kù jɛ Betelehemu bii à buu. Kù nɔ kù jɛ Nazareti bii à biie. Amma Kaperanumui wa fãa, ilu bii í buba wa ceɔ iceɛ.

kuusɔɔ gaa gɔ ɲa waju à waa jɛ. ³¹ Nɔ inɛi inɔko ɲau à tɔɔ Jesu à ni, bii ì waa lele wai, jɔ kaa mu kuusɔɔ gaa ɲau ihɔ. ³² Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni a koo. Nɔ à fita hai si inɛ ɲau à koo à mu kuusɔɔ ɲau. Nɔ kuusɔɔ gaa ɲau fei à sei wa hai antai iri kutau à na à dasi tenkuu, inyi í jɛ ɲa.

³³ Woo degbe kuusɔɔ ɲau à sa à ne inɔ ilu à koo à sisia inɛ ɲa ideu fei do bei à cea inɛ minji ɲau. ³⁴ Nɔ inɛi inɔ ilu ɲau fei à fita à bɔ Jesu ku cɔ. Iyi à koo à yɔɔ ɲɔi à tɔɔɛ ku fita hai ilei ide ɲa.

9

Jesu í jɔ wɛɛgɛ gɔ í ba iri
(Cɔ Maaku 2:1-12; Luku 5:17-26)

¹ Iyi inɛ ɲau à tɔɔɛ ku fita hai ilei ide ɲa ɲɔi Jesu í lɔ akɔi inyi í kua icei tenkuu má. Í ne ilui nɲu takɛɛ *. ² Nɔi inɛ gɔ ɲa à naa wɛɛgɛ gɔ wa, wa sù si makɛɛ. Iyi Jesu í yɛ naanɛ ku dasi nɲau, nɔ í sɔ wɛɛgɛu í ni, baakɔm, maà mɔngɔ temua, n kpa ideí dulum dɛɛ. ³ Wee woo kɔ inɛ ɲa si wooda gɔ ɲa à wa bɛ. Iyi à gbɔ wa fɔ bɛɛbɛ ɲɔi à waa lasabu si idɔ ɲa à waa ni, inɛɛu ihɛ wa bu Ilaaɔi. ⁴ Jesu í bei í mà ide iyi à waa lasabu ɲɔi í ni, na mii í ce ì waa ce lasabu laalɔ bɛɛbɛ ɲa. ⁵ Si ide minji ɲau ihɛ, yoomai kufɔɛ í faala í re, inɛ ku sɔ inɛ gɔ ku ni n kpa ideí dulum dɛɛ, walakɔ ku ni ku dede ku nɛ. ⁶ Amma n bi i mà ɲa iyi amu Amaí Amanɛ n ne gbugbã n kpa ideí dulum dii inɛ ɲa si andunya.

Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi í sɔ wɛɛgɛu í ni, dede í so makɛɛɛ í bɔ kpasɛ.

⁷ Nɔi wɛɛgɛu í dede í ne ideɛ. ⁸ Wee inɛ nkpɔ nkpɔi í wa bɛ. Iyi à yɔɔ bɛɛbɛ ɲɔi njo í mu ɲa à waa saabu Ilaaɔ do iyi í na amanɛ dimii yiikou bɛ.

Jesu í kpe Matie
(Cɔ Maaku 2:13-17; Luku 5:27-32)

⁹ Nɔi Jesu í dede hai bɛ í bɔ inɔ iluu. Iyi wa ne ɲɔi í yɛ mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Matie wa buba ile bi ku gba fiái lɛmpoo. Nɔi í sɔɔ í ni, toom wa. Nɔ Matie í dede í tooɛ.

¹⁰ Si anyiɛ Jesu wa jɛ kpasɛi mɔkɔu, ɲɔi woo gba fiái lɛmpoo do inɛ nkpɔ gɔ ɲa má iyi kuwɛɛ ɲa kù sía à naa à buba bi Jesu do mɔcɔɛ ɲau. ¹¹ Wee Farisi gɔ ɲa à yɛ ɲa, nɔ

à bee mɔcɔe ɲau à ni, na mii í ce Mɛetu ɲɛ wa jɛ do woo gba fiái lɛmpoo do inɛ laalo ɲa. ¹² Iyi Jesu í gbɔ ide ɲɲau ɲɔi í ni, ilu baani ɲa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ bii kù jɛ bɔɔ ɲa. ¹³ N̄ wa n sɔ ɲɛi, n kù naa ku kpe inɛ dee dee ɲa, amma dulum ɲai n̄ naa ku kpe. I koo i bee yaasei kukɔu iyi í ni, Ilaaɔ́ í ni, n̄ bi i ce araarei ɲɛ ɲa ku re i ceem kuwee.

Idei anu ku dī
(Cɔ Luku 5:33-39; Maaku 2:18-22)

¹⁴ Wee Zāa woo dasi inyi u mɔ́ í nɛ mɔcɔ ɲa. Mɔcɔe ɲau à naa bi Jesu nɔ́ à beɛ à ni, na mii í ce awa do Farisi ɲau à ya ka dī anu amma awɔ, mɔcɔe ɲa a ci ya dī anu. ¹⁵ Nɔ́ Jesu í jɛ ɲɲa í ni, kpaasii mɔkɔ titɔ́ ɲa aa nɛ inɔ́ kufɔ́ gɔ waati iyi mɔkɔ́ titɔ́u í wa inɔ́ ɲɲai? Aawo, amma ajɔ́ gɔ wa naa iyi aa nya mɔkɔ́ titɔ́u hai si inɔ́ ɲɲa. Waati beɛbe aa dī anu.

¹⁶ N̄ɔi í kpa ɲɲa mɔnda í ni, inɛ gɔ kaa sɔ jaae ngbo do titɔ́e ku tɔtɔ́e. Bii í ce beɛbe, titɔ́u á ga jaae ngbou ku kɔ́ɔsi. ¹⁷ Beɛbe mɔi a ci ya dasi v̄ɛe titɔ́ iyi wa gba si bɔgɔ́ bata ngbo ɲa. Bii ì ce beɛbe, bɔgɔ́ bata ngbo ɲau aa gai, nɔ́ v̄ɛeu ku nikā, bɔgɔ́ ɲau mɔ́ á ce nfe. Á ya dasi v̄ɛe titɔ́i si bɔgɔ́ titɔ́ ɲa. Baa bii wa gba, bɔgɔ́u kaa ga.

Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu iboi Jesu

(Cɔ Maaku 5:21-43; Luku 8:40-56)

¹⁸ Si waati iyi Jesu wa sɔ́ ɲa ideu ih̄ɛ ɲɔi inɛ ngbo gɔ́ í naa í seɛbata si wajue í ni, ama inaabom wee í ku nsei nsei, amma naa le sie awɔ́ ku j̄i má. ¹⁹ Nɔ́ Jesu í dede do mɔcɔe ɲa à too mɔkɔ́u.

²⁰ Waati iyi à dasi kpāa à waa nɛ, inaabo gɔ́ wa too ɲa. Abou wa ce bɔɔi awɔ́ ku mu hai adɔ́ maateeki wa. N̄ɔi í bɔ́ do anyii Jesu í koo í lu it̄li ibɔ́e. ²¹ Í ce beɛbei si na iyi í j̄ɔ́ í fɔ́ si idɔ́e í ni, baa bii jaaei n̄ ba n̄ lu an ba iri. ²² N̄ɔi Jesu í sinda í cɔ́ nɔ́ í ni, abooyi, maà mɔngɔ́ temua, naanɛi í faabaɛ. Bɛ gbakā́ abou í ba iri.

²³ N̄ɔi Jesu í mɔsi isɛɛnɛɛ í to kpas̄i inɛ ngbou í ye woo fā́ gaasiai iku ɲa do zamaa nla nla gɔ́ wa d̄ɔ́ anu. ²⁴ Nɔ́ í ni, i fita hai ih̄ɛ. Ama inaabou kù ku, wa s̄i njooi, nɔ́ à waa yaakoɛ. ²⁵ N̄ɔi Jesu í j̄ɔ́ inɛ ɲau à fita nɔ́ í lo

í mu awɔ́i mud̄ɛɛu nɔ́ í dede. ²⁶ Nɔ́ laabaau ideu í fangaa si ilɛu fei.

Jesu í j̄ɔ́ fɛɛju minji gɔ́ ɲa à ye ilu

²⁷ Nɔ́ Jesu í nɛ hai bɛ. Si isɛɛnɛɛu fɛɛju minji gɔ́ ɲa à tooɛ à waa d̄ɔ́ sie anu, à waa ni, tɔkui ilaalu Davidi, ce araare nwa i j̄ɔ́ ka ye ilu. ²⁸ N̄ɔi Jesu í nɛ hee í to kpas̄ɛ. Nɔ́ fɛɛju ɲau à naa bi tɛɛ nɔ́ í bee ɲa í ni, ì dasi naanɛ ɲa iyi an yɔkɔ́ n coo? Nɔ́ aɲa mɔ́ à ni, oo, Laf̄ɛɛ. ²⁹ Nɔ́ Jesu í lu iju ɲɲau í ni, ku ce ɲɲɛ si bei ì dasi naanɛu ɲa. ³⁰ Nɔ́ à ye ilu. Nɔ́ Jesu í sɔ́ ɲa í kɔnkɔn du ɲa í ni, i gbɔ́ ɲa, i maà sɔ́ inɛ gɔ́ ideu ih̄ɛ. ³¹ Amma iyi à sekeɛ gbakā́ à lɔsi laabaau Jesuu ku sisi si ilɛu fei.

Jesu í j̄ɔ́ dekí gɔ́ í gbɔ́ ide

³² Nɔ́ Jesu do mɔcɔe ɲa à nɛ hai bɛ, ɲɔi à naa Jesu inɛ gɔ́ wa. Inɛɛu inɛi inɔ́ko dekí gɔ́ í muu. ³³ Nɔ́ Jesu í lele inɛi inɔ́kou. Iyi í lelee gbakā́ nɔ́ mɔkɔ́u í lɔsi ide ku fɔ́. Inɛ ɲa à biti à wasi ku ni, a kù ye dimie si ilei Izireli ajɔ́ kāmā. ³⁴ Amma Farisi ɲau à ni, Seetam ilaalui inɛi inɔ́ko ɲau í muua gbubgā́ ku leleɔ́ ɲa.

Jesu í ce araarei inɛ ɲa

³⁵ Jesu wa dabii dabii si ilu nla ɲa do si ilɛko ɲa, wa kɔ́ inɛ ɲa si cio ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔ́ ɲɲa ɲa, nɔ́ wa sisi laabaau j̄idai bommai Ilaaɔ́ nɔ́ í j̄ɔ́ bɔɔ ɲa do kɔ́ ɲa fei à ba iri. ³⁶ Iyi í ye zamaau, araare fei í muu, domi à weɛ do biti, inɔ́ ɲɲa fei í fɔ́, à weɛ ɲɲa bei angudā́ ɲa iyi a kù nɛ woo degbe. ³⁷ N̄ɔi í sɔ́ mɔcɔe ɲa í ni, amaaɛe iyi í j̄iá í to ku da í kpɔ́, amma woo da ɲau a kù kpɔ́. ³⁸ Na ɲɲu, i tɔ́ ilu ikou ku bɛ woo da ɲa wa má.

10

Irii mɔcɔ́ maateeki ɲau

(Cɔ Maaku 3:13-19; Luku 6:12-16)

¹ Si anyii ɲɲu, Jesu í kpe mɔcɔ́ maateeki ɲau í tɔtɔ́ ɲa bi tɛɛ. Nɔ́ í mu ɲɲa yiiko a leleɔ́ inɛi inɔ́ko ɲa nɔ́ a j̄ɔ́ kɔ́ ɲa a ba iri do inɛ ɲa iyi à waa ce bɔɔ dimi ikā́ ikā́ fei. ² Irii woo bɛ maateeki ɲau wee. Sinte, Simɔ́ iyi à ya kpe Piɛɛu do ifɔ́e Anderee, do ama minjii Zebedee ɲa Zaaki do ifɔ́e Zāa, ³ do Filipu do Baatelemi, do Tomaa, do Matie iyi í tako í jɛ woo gba fiái lɛmpoo, do Zaaki amai Alifɛe

* **10:4** igbei Zelotu inɛi igbei Zelotu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a nɛ ara ɲɲa hai si awɔ́i inɛi Romu ɲa.

do Tadee, ⁴ do Siməo inei igbei Zelətu *, do Zudasi Isikariəti, inε iyi á na ku zambaεu.

*Jesu í bε məcə maateeji ηau
(Cə Maaku 6:7-13; Luku 9:1-6)*

⁵ Jesu í bε amanε maateeji ηau nə í sɔ ηa bei nηu í bi a ce. Í ni, i maà bə bi dimi mmu ηa, nə i maà lə si ilui inei Samari kāmā ηa. ⁶ Amma i bə bi inei Izireli ηa, aηa iyi à nyə bei ama angudā ηa. ⁷ I koo i waazo ηa i ni, Ilaađ í maai ku je bommaε. ⁸ Nə i jə bəə ηa a ba iri nə i jī iku ηa, i jə dinte ηa a ba iri a je inε kumá, nə i lele inei inəoko ηa iyi à wa si inε ηa. Si bei i ba hai ne kusā ηa, inε mə i na hai ne kusā. ⁹ I maà ti i so fia ηa. ¹⁰ I maà ti i so bəgə, i maà ti i so ibə minjisia, wala baata, wala golo. I maà so mii ηau bε kāmā ηa si na iyi í jə woo ce icε í ne kpāai a náa bukaatai mii iyi í ne ku maa wεεð.

¹¹ Bii ì to ilu nla walakə si ilεko gə, i dede inε iyi í jesi ku gba ηε, nə i buba kpasεε bε ηa hee ku to ajə iyi ì waa ne hai si iluu. ¹² Bii ì lə kpasε gə i ya ce inε ηau fəə i ni ηa, laakai ku sū ku wεε do inε. ¹³ Bii à gba ηε, laakai ku sūu á wεε do aηai, amma bii a kù gba ηε, á baa si ηei. ¹⁴ Si ilu gə wala si kpasε gə, bii inε ηau à kə ku gba ηε, hee má je a gbə ide nηε, i ne hai bε nə i gbughā nηa irurui baata nηe ηa ku ba ku je nηa sεeda iyi kiitii Ilaađ á naa si ηa. ¹⁵ Ntə ntə, an sɔ ηε, si ajəi kiituu, Ilaađ á ce araarei inei Sodomu do Gəməə † ηa ku re inei ilu dimi bεεbε ηau bε

*Ijuukpā iyi á naa
(Cə Maaku 13:9-13; Luku 21:12-17)*

¹⁶ Jesu í sɔ ηa má í ni, wee n wa n bε ηε nə aa ye ηai bei angudā ηa si inəi mbo ηa. Na nηu, i jə i ne bisi bei njo ηa, ‡, nə i je hai ce laalə bei ankasiidi ηa. ¹⁷ Nə i ce laakai ηa si na iyi í jə inε gə ηa aa na a mu ηε a bəð ηε bi ku ce kiiti, aa nə a cā ηε ile bi ku ce kutətəə nηa ηa. ¹⁸ Aa bəð ηε si wajui ilu ile ηa do bi amanlu ηa na irim, ku ba i je sεedam si waju nηa ηa do bi dimi mmu ηa. ¹⁹ Amma bii à bəð ηε bi ku kiiti, i maà ti i biti do ide iyi aa fə ηa wala do yaase bei aa fəəð ηa. Bii waatiu í to, Ilaađ á mu nηε ide iyi aa fə ηa. ²⁰ Nə ide iyi aa fə ηa kaa je ide nηε, á naai hai bi Hundei Ilaađ Baa nηε iyi í wa si ηε.

²¹ Inε gə ηa aa zamba ifə nηa ηa walakə igbā nηa ηa ku ba a kpa ηa. Bεεbε məi baa ηa aa maa cea ama nηa ηa. Amu ηa mə aa dede si baa nηa ηa ku ba a kpa ηa. ²² Inε fei á cé ηei na irim, amma inε iyi í temua hee kəə á ba faaba. ²³ Bii à waa kpā ηε iju si ilu gə i sa i bə ilu mmu. Ntə ntə, an sɔ ηε, i kaa dabii si ilei Izireliu i kpa irie ηa amu Amai Amanε n to wa.

²⁴ Ama cio ci ya re woo kəsie, amaace mə ci ya re lafεεε. ²⁵ Na nηu, í sɔa ama cio ku jesi a cea nηu bei à cea woo kəsie. Bεεbε məi, í sɔa amaace mə ku jesi a cea nηu bei à cea lafεεε. Bii à waa kpe amu ilu kpasεu Seetam, aa sɔ inε inei kpasεε ηau iri laalə iyi í re bεεbε.

*Njoi inε iyi í jə i ce ηa
(Cə Luku 12:2-7)*

²⁶ Nə Jesu í ni má, do nηu fei i maà ce njo nηa ηa, domi ngəgə kù wεε iyi wa manji iyi kaa fita gbughāa, nə asii kāmā kù wεε iyi a kàa na a mà. ²⁷ Iyi n wa n sɔ ηε si ilu kuku, i fəə si inya kumá ηa. Iyi ì gbə si asii ηa i cā kesεedεε. ²⁸ I maà ce njoi inε ηa iyi aa kpa ara nηu akā, nə a kaa yəkə a kpa hunde. Amma i ce njoi inε iyi á yəkə ku kpa ara do hunde ajə si ina iyi ci ya ku. ²⁹ A ci ya ta ama yei minji sūu akā ba. Do nηu fei, Ilaađ wa mà baani nηa. Baa akā nηa ci ya nə ku ku iyi kù je do kumàsie. ³⁰ Inε mə, hee do ntoi iri nηe ηa fei Ilaađ í mà jīa nηa. ³¹ Na nηu, i maà ce njo ηa, bεεε nηε í re yei ηa hee bii í jī.

³² Na nηu, inε iyi í fə si wajui amanε ηa í ni nηu í gbam, amu mə an gbaa si wajui Baam iyi í wa lele. ³³ Amma inε iyi í kəsım si wajui amanε ηa, amu mə an kəsie si wajui Baam iyi í wa lele.

*Kù je laakai ku sū, ijai
(Cə Luku 12:51-53, 14:26-27)*

³⁴ Í sɔ ηa má í ni, i maà tamaa mà laakai ku sūi n naa nηe wa si andunya. Aawo, ijai n naaò wa. ³⁵ N naa ku kosi ama ineməkə do baaei, ama inaabo mə do iyeε, aso məkə mə do iyei məkəε. ³⁶ Inei kpasε nηe ηai aa je mbεε nηe ηa.

³⁷ Inε iyi í bi baaε walakə iyeε í rem, lafεε kù to ku je inεm. Bεεbε məi inε iyi í bi ama ineməkəε walakə ama inaaboε í rem, lafεε kù

† 10:15 Sodomu do Gəməə Ilu minji ηau, Ilaađ í tako í lege ηa à kpəð bomma si na iyi í jə dulum dii inε nηa ηa í caa.

‡ 10:16 i jə i ne bisi bei njo ηa I cə K.A. 3:1. Í ni njo í ne bisi í re inai sako iyi Ilaađ í taka fei.

to ku je inem. ³⁸ Ine iyi kù jesi n̄ju ku so j̄i ku gaauε ku toom do wa, kù to ku je inem. ³⁹ Ine iyi í bi ku je kuwεε do idɔɔbie á na ku kuαε. Amma ine iyi í kɔsi kuwεεε na irim, lafēε á na ku báa ntɔ ntɔ.

Idei riba
(Cɔ Maaku 9:41)

⁴⁰ Jesu í ni má, ine iyi í gba ηε í gbam nii, nɔ ine iyi í gbam í gba ine iyi í bεm wai. ⁴¹ Ine iyi í gba walii si na iyi í j̄ɔ Ilaaɔ́ í bɔɔ wa, Ilaaɔ́ á na n̄ju mɔ ribai walii, nɔ ine iyi í gba amane iyi wa ce idɔɔbii Ilaaɔ́ si na iyi í j̄ɔ í je dee dee, Ilaaɔ́ á na n̄ju mɔ ribai ine dee dee. ⁴² Ine mɔ iyi í mua taaka gɔ baa inyi t̄t̄t̄ si na iyi í j̄ɔ í je mɔcɔm, n̄ wa n s̄ɔ ηei, lafēε kaa kua ribae pai.

11

Woo bei Zāa ηa
(Cɔ Luku 7:18-35)

¹ Waati iyi Jesu í s̄ɔ mɔcɔ maateejie ηau ide ηau fei í tā, ηɔi í ne hai be í koo í dabii si ilui Galilee ηau í kɔ ine ηa si cio nɔ í ce n̄ja waazo. ² Wee waati bεεbe Zāa woo dasi inyi í wa piis̄ɔ. Nɔ hai ile piis̄ɔ be í gbɔ baaui icei Jesu iyi à ya kpe Kirisi. N̄ɔi í be sie mɔcɔε gɔ ηa ³ a koo a beεε a ni, awɔi ì je ine iyi Ilaaɔ́ á na ku be wau? Mà ka degbe ine mmu gɔ. ⁴ Nɔ Jesu í je n̄ja í ni, i koo i sisia Zāa mii iyi ì ye do iyi ì gbɔ ηa. ⁵ Fεεju ηa à waa ye ilu, woo sukute ηa à waa ne dee dee, dinte ηa à ba iri à je ine kumá, deki ηa à waa gbɔ ide, iku ηa à j̄i, nɔ a waa sisia ilu are ηa laabaau jiida. ⁶ Ilu inɔ did̄ɔi ine iyi kaa nyiɔ anyi si naane ku dasie na irim.

⁷ Iyi mɔcɔi Zāa ηau à gbɔ bei Jesu í fɔ, ηɔi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, ηɔi Jesu í lɔsi ku sisia zamaau idei Zāa í ni, mii ì bɔ ku cɔ si gbabuau ηa. Fɔfɔ iyi fufu wa yaya? Aawo. ⁸ To, mii ì bɔ ku cɔ ηa. Mà mɔkɔ iyi wa dasi ibɔ ku síau. Aawo, ine ηa iyi à waa dasi ibɔi fia nkpɔ, aηai à ya wa kabai ilaalu ηa. ⁹ To, mii ì bɔ ku cɔ ηa. Mà waliii ì bɔ ku cɔ ηa. Oo, ntɔ ntɔ an s̄ɔ ηe, inεεu be í re baa walii. ¹⁰ Zāai kukɔi idei Ilaaɔ́ wa fāa tengi bii í ni, Ilaaɔ́ í ni, wee ñ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseε kpāε. ¹¹ Ntɔ ntɔ an s̄ɔ ηe, si inɔi ine ηa

iyi inaabo ηa à bí fei, kāma n̄ja kù wεε iyi í re Zāa woo dasi inyi. Amma do n̄ju fei, baa ine iyi í kere í re si bommai Ilaaɔ́ í roo. ¹² Hai waati iyi Zāa í sinti ku waazo hee do nsei fei bommai Ilaaɔ́ wa bɔ wajui do gbugbā, nɔ ilu gbugbā ηai à ya baa *. ¹³ Moizi í fɔ idei bommau si woodαε. Nɔ walii ηau mɔ, aηa fei à fɔ ideε hee í koo í to wa si waatii Zāa woo dasi inyi. ¹⁴ Ì gbɔ ηa iyi à ni Elii á na ku naa. Bii ì jesi i gbɔ idem ηa, Zāai í je Eliiu. ¹⁵ Ine iyi í ne it̄i iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

¹⁶ Yooi an wāɔ inei nsei ηau ihē. À yei bei amu ηa iyi à waa buba bantuma à s̄ɔ nje à waa ni, ¹⁷ à fā n̄je yee nɔ i kù jojo ηa, nɔ à kɔ n̄je irii iku ηa nɔ i kù kpata ηa. ¹⁸ Ñ ni bεεbei si na iyi í j̄ɔ waati iyi Zāa woo dasi inyi í naa í ya d̄i anu nɔ ci ya mɔ v̄εε, nɔ à ni í ne inei inɔkoi. ¹⁹ Nɔ iyi amu Amai Amanε ñ naa, ñ ya n je nɔ n maa n mɔ, nɔ ine ηa à ni ñ bi ije nɔ ñ je woo mɔ atē, nɔ ñ je kpaasii woo gba fia lempoo ηa do ilu dulum ηa. Do n̄ju fei, à ye iyi bisii Ilaaɔ́ í je dee dee na ice ηa iyi wa ce.

Ilu ηa bii ine ηa à kɔ ku dasi Jesu naane
(Cɔ Luku 10:13-15)

²⁰ Nɔ Jesu í lɔsi ku gbagba si inei ilu ηa bii í ce maamaake nkpɔ nkpɔ ηau si na iyi í j̄ɔ a kù kpaasi idɔ. ²¹ Í ni, inɔ kufɔ nla n̄lai á je tu ηe, in̄e inei Kɔrazēε ηa. In̄e mɔ inei Besaida ηa, inɔ kufɔ nla n̄lai á je tu ηe. Maamaake ηa iyi à ce si ilu n̄je ηau ihē, bii í je Tii do Sid̄ɔi †. à coo wo, inei ilu ηau aa d̄i saaki a kpataɔ na irii dulum du ηa nɔ a kpaasi idɔ hai ku kpe. ²² Na ηɔi í j̄ɔ ñ wa n s̄ɔ ηe iyi si aηai kiituu ijuukpāi inei Tii do Sid̄ɔ ηa á tia tu ηe. ²³ In̄e mɔ, inei Kaperanumu ηa, ì waa tamaa ηa aa so ηe hee lelei? Aawo, aa keke ηei hee bi ku wai iku ηa. Ntɔ ntɔ, maamaake nkpɔ nkpɔ iyi ñ ce si ilu n̄je, bii í je Sodomui ñ coo wo, iluu á wεε baa nnyi. ²⁴ Na ηɔi í j̄ɔ ñ wa n s̄ɔ ηe iyi si aηai kiituu ijuukpāi inei Sodomu ηa á tia tu ηe.

I naa wa bi tom i naa i gba kus̄imi
(Cɔ Luku 10:21-22)

²⁵ Waati bεεbe ηɔi Jesu í ni, Baaba, awɔ iyi ì je Lafēεi lele do ilε, ñ wa n saabuε do iyi ì

* **11:12** bommai Ilaaɔ́...à ya baa Do yaase mmu gɔ iyi ine á yɔkɔ ku gbɔɔɔ má wee, ine ηa à wasi ku ce kookaai a ba a je inei bommai Ilaaɔ́. Nɔ ine ηa iyi à waa jabu ntɔ ntɔ, aηai aa lɔ si. † **11:21** Tii do Sid̄ɔ Ilaaɔ́ í kpa inei ilu ηau si na iyi í j̄ɔ kuce n̄ja ηa kù sía.

singaa ilu bisi do woo mà ña mii ñau ihē nò ì nyisi amu ña. ²⁶ Í sía Baaba, si na iyi í jò bεεbei ì bi.

²⁷ Nò í sō ine ña í ni, Baam nii í daam mii fei si awò. Ine kãma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nò ine kãma kù mà Baau bii kù je amu Amau do ine ña iyi ñ bi n nyisi ña.

²⁸ Ine iyi ì gbεεji nò aso wa wò ñe fei í naa wa bi tom an mu ñe kusími. ²⁹ I jesi n lesi ñe zuugum nò i gba ideí ciom ña, si na iyi í jò amuu amanε kurò do woo kaye arai. Bii ì waa ce bεεbe ña, aa ba kusímii hunde ñe ña. ³⁰ Ntò ntò, zuugum nòu kù gaabu nò aso iyi an kã ñe kù wo.

12

Jesu do ajò kusími

(Cò Maaku 2:23-28; Luku 6:1-5)

¹ Si anyii ajò minji, ajò kusími gò, Jesu do m̀c̀c̀e ña à waa too k̀c̀c̀i ilε gò. Nò wee ari wa kpa m̀c̀c̀e ñau ñò à wò amaaje iyi à gbē si ilεu à nunu ijue si awò à waa ñò. ² Wee Farisi gò ña à wa bε. Iyi à yòò ñò à sō Jesu à ni, cò, m̀c̀c̀e ña à waa ce mii iyi a kù ne kpāai ku ce si ajò kusími. ³ Amma Jesu í je ñña í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce si waati iyi ari wa kpa ñnu do ineε ña? ⁴ Í lò kpasēi Ilaađ nò í so p̀eε iyi à jileá Ilaađ í je, ñnu do ineε ña. Nò wee a kù ne kpāai p̀eεu ku je, í gbe woo weei Ilaađ ña aña akā. ⁵ Mà i kù cioε si tiai woodai Moizi ña iyi si ajò kusími woo wee ña iyi à ya ne icε si kpasēi Ilaađ a kù waa jirima ajò kusími? Do ñnu fei, a kù je ilu taale ña. ⁶ Amma an sō ñe iyi ine gò í wa ihē iyi í ne bεεε í re kpasēi Ilaađ. ⁷ Kukòí ideí Ilaađ wa fò í ni, Ilaađ í ni, ñ bi í ce araarei ñe ña ku re í ceem kuwee. Bii í je ì mà yaasei ideu bε ña wo í kaa maa ye taaleí hai ne taale ña. ⁸ Nò aa mà ña iyi amu Amái Amanei ñ je ine ngboi ajò kusími.

Ine iyi awò akāε í ku

(Cò Maaku 3:1-6; Luku 6:6-11)

⁹ Nò Jesu í ne hai bε í koo í lò ile bii Zuifu ña à ya ce kutòtòu. ¹⁰ Wee m̀k̀c̀ò gò í wa bε, awò akāε í ku í gbε. Nò ine ña iyi à wa beu à bee Jesu à ni, wooda í na ine kpāa ku jò ine ku ba iri si ajò kusími? À waa fò bεεbei ku ba a ye

taaleε. ¹¹ Nò Jesu í je ñña í ni, bii ine gò ñne í ne angudā akā nò í koo í dasi inò isa baa bii ajò kusímii, lafēε kaa nyaa? ¹² Amanε í bei í re angudā hee bii í jì. Na ñnu, ine í ne kpāa ku ce mii jüida si ajò kusími. ¹³ Nò Jesu í sō m̀k̀c̀òu í ni, te awòε. Iyi í t̀c̀c̀ò nò í baa dee dee bei awò akāu má. ¹⁴ Nòí Farisi ñau à fita à koo à waa busi ñe bei aa ce a kpaò Jesu. ¹⁵ Amma Jesu í mà si ña nò í ne hai bε.

Jesu í je woo ce icε iyi Ilaađ í cica

Waati iyi Jesu wa ne, zamaa nla nla gò í tooε. Nò í jò ine ña iyi à je b̀c̀c̀ò ña fei à ba iri. ¹⁶ Amma í sō ña í k̀ǹk̀ǹ du ña í ni a mà sō ine gò ine iyi ñnu í je. ¹⁷ Í jò à ba iri ku ba ide iyi walii Ezai í f̀c̀c̀u ku k̀c̀, iyi í ni,

¹⁸ Ilaađ í ni,

Woo ce icεm iyi ñ cica wee.

Ñnu ñ bi jüida, siei inò didòm fei í ya wa.

An daa si Hundem,

Nò ku sisia dimi fei dee dee ku jem.

¹⁹ Kaa ce kak̀c̀ò do ine gò hee ku la sie.

Bεεbe m̀i kaa kosi ine ña ija si inò ilu pai.

²⁰ Kaa tambò ama jüi iyi í k̀m̀ba wa bi ku ce,

Nò kaa kpa fitila iyi inya kumáε kù la * ,

Hee waati koo to si bii á jò dee dee ku jem ku kãmia ine fei,

²¹ nò kpāa ku còí dimi fei kù wa sie.

Jesu wa k̀c̀c̀ò arae

(Cò Maaku 3:22-30; Luku 11:14-23)

²² Si anyii ñnu, à naa Jesu m̀k̀c̀ò gò wa iyi inei inòc̀k̀o í jò í f̀eεju nò í deki. Nò Jesu í faaba ineεu, í jò wa ye ilu nò wa fò ide. ²³ Nò zamaau fei í biti à waa ni, debεi, á je t̀k̀k̀ui Davidiu mbe. ²⁴ Amma iyi Farisi ñau à gbò ideu, ñò à ni, m̀k̀c̀òu ihē wa lele inei inòc̀k̀o ñai do gbugbāi Bεelizebuu †. ilaalu ñña. ²⁵ Si bei Jesu í mà lasabu ñña, ñò í sō ña í ni, bomma iyi ineε ña à waa ja aña duus̀c̀ò á na ku gbe ngbe. Bεεbe m̀i ilu walak̀c̀ò kpasē gò iyi ineε ña à waa ja aña duus̀c̀ò kaa na ku kpe. ²⁶ Na ñnu, bii Seetam wa lele arae, wa ce igũ do araei, bommaε kaa kpe. ²⁷ Bii í je do gbugbāi Bεelizebuu ñ wa n leleò inei inòc̀k̀o ña, to, do gbugbāi yooi m̀c̀c̀ò ñne ña m̀c̀c̀ò à waa leleò ña. Debei aña taka ñña aa ye taale ñne. ²⁸ Amma bii do gbugbāi Hundei Ilaađí

* **12:20** ama jüi... fitila iyi inya kumáε kù la ama jüi do fitilau ine ña iyi gbugbā ñña kù lai wa fāa. † **12:24** Bεelizebuu iri iyi à sò Seetam nii.

n̄ wa n leleò inei inə̀oko n̄au, n̄ju be wa nyisi iyi Ilaađ í sinti ku je bommae sí anini n̄je.

²⁹ Beirei inε á ce ku lɔ kpasēi inε iyi í ne gbugbā ku coo ile bii kù je í tako í đí ilu gbugbāu. Amma bii í dūu á yəkɔ ku coo ile.

³⁰ Inε iyi kù je tom, mbεem nii. Inε iyi kù waa bam ku tətəw, wa fangaai. ³¹ Na n̄oi í ce n̄ wa n s̄o n̄e, Ilaađ á yəkɔ ku kpa idei dulum do arabu fei. Amma inε iyi wa bu Hundei Ilaađ, kaa ba a kpa idei dulum dεε pai. ³² Bii amanε wa fɔ laalɔi Amai Amanε Ilaađ á yəkɔ ku kpa idei dulum dεε. Amma inε iyi wa fɔ taalei Hundei Ilaađ kaa ba a kpa idei dulum ndεε hai nnyi hee do ala fei.

J̄i do isoε

(Cɔ Luku 6:43-45)

³³ Jesu í s̄o n̄a má í ni, à ya mà j̄i hai si isoε. J̄i jiida iso jiida í ya so, amma j̄i laalɔ, iso laalɔi í ya so. ³⁴ Inε inε buu n̄ai bei n̄jo wukuku. Inε inε laalɔ n̄a, beirei aa ce i fɔ ide jiida n̄a. Mii iyi wa k̄ɔ si idəε n̄ju gelee í ya fɔ. ³⁵ Inε jiida ide jiida í ya fɔ. Nə ide jiida í ya naai hai si ide jiida iyi wa singa si idəε. Beεbe m̄oi inε laalɔ ide laalɔi í ya fɔ. Nə ide laalɔu m̄oi í ya naai hai si ide laalɔ iyi wa singa si idəε. ³⁶ An s̄o n̄e, ide nfe iyi inε n̄a à waa fɔ fei, Ilaađ á na ku bee n̄a si aj̄oi kiitiu, ³⁷ domi hai si idei Ilaađ á kiitiε, nɔ ku kpee hai ne taale walakɔ ilu taale.

Inε n̄a à ni Jesu ku ce maamaake

(Cɔ Maaku 8:11-12; Luku 11:29-32)

³⁸ N̄oi woo kɔ inε n̄a si wooda do Farisi gɔ n̄a à s̄o Jesu à ni, Mεetu, à bi i ce maamaake gɔ iyi á nyisi wa iyi Ilaađi í beε wa. ³⁹ Amma Jesu í je n̄n̄a í ni, inε laalɔi nsei n̄a iyi a kù waa leek̄i do Ilaađ n̄ju akā, maamaakei à ya maa bi, amma maamaake gɔ kù wεε iyi aa nyisi n̄a má bii kù je ti walii Zonasi, ⁴⁰ domi si bei Zonasi í ce dasā mεeta do idū mεeta si in̄oi c̄εε n̄lau, beεbe m̄oi Amai Amanε á ce dasā mεeta do idū mεeta si balε. ⁴¹ Si aj̄oi kiitiu, inei Ninivu n̄a aa dede si inei nnyi n̄a a ye taale n̄n̄a, si na iyi í j̄ò à kpaasi idə n̄n̄a na waazoi Zonasi. Wee nsei inε iyi wa s̄o n̄e ideu ih̄e í re Zonasi. ⁴² Si aj̄oi kiitiu, ilaalu inaabo iyi í naa hai awɔ cangai kpāai inunu á dede si inei nnyi n̄a ku ye taale n̄n̄a, si na iyi í j̄ò hai j̄iij̄i í dede í naa ku gbɔ idei bisii Saloməw, ilaalu n̄lau. Nə wee nsei inε iyi wa s̄o n̄e ideu ih̄e í re Saloməw.

Kunyii inei inə̀oko wa ma

(Cɔ Luku 11:24-26)

⁴³ N̄oi Jesu í kpa n̄n̄a m̄ondau ih̄e í ni, bii inei inə̀oko í fita si inε, í ya maa dabii si gbaa n̄ai ku maa dε bi ku sími. Bii í kua, ⁴⁴ n̄oi í ya ni, an nyi inya nwom hai bii n̄ fita wai. Waati iyi í nyi wa n̄o í ba inεeu í ye bei ile ngbe iyi á kpā à teeseε sāa sāa, ⁴⁵ á koo ku dεdε kpaasi laalɔ n̄a iyi à roo wa má bei a n̄a mεεje, a na a lɔ si inεeu a maa wa be. Waati beεbe kuwεei takoi inεeu á tia baa ti ankāanyiε má. Mii iyi á ba inε laalɔi nsei n̄a mbε.

Idei iyi Jesu do ifəε n̄a

(Cɔ Maaku 3:31-35; Luku 8:19-21)

⁴⁶ Waati iyi Jesu wa ba zamaau ide ku fɔ, n̄oi iyee do ifəε n̄a à naa à leek̄i waduude, à waa bi a baa ide ku fɔ. ⁴⁷ Nə inε gɔ í naa í s̄o Jesu í ni, iyee do ifəε n̄a wee, à wa waduude à waa bi a baε ide ku fɔ. ⁴⁸ Amma Jesu í jea inεeu í ni, yooi í je iyem, nɔ yoo n̄ai à je ifəm n̄a. ⁴⁹ Nə í tosi m̄ocəε n̄au awɔ í ni, in̄ei ì je iyem do ifəm n̄a. ⁵⁰ Ntɔ ntɔ inε iyi wa ce idəbii Baam iyi í wa lele, laf̄eεi í je ifəm wala wec̄im wala iyem.

13

M̄ondai woo gb̄e

(Cɔ Maaku 4:1-9; Luku 8:4-8)

¹ Si aj̄o akāu be má, Jesu í fita hai kpasē í koo í buba it̄i tenku. ² Nə zamaa n̄la n̄la gɔ í tətəw siε. N̄oi í lɔ ak̄oi inyi gɔ í buba ku ba ku kɔ n̄a si cio. Nə zamaau fei wa leek̄i it̄i tenkuu be.

³ Nə í s̄o n̄a mii nkpɔ do m̄onda. Í ni, m̄okɔ gɔ í fita wa fā dimi. ⁴ Si bei wa fā dimiu, n̄oi gɔgɔ n̄a à cuku si kpāa nɔ yei n̄a à naa à j̄w. ⁵ Nə gɔgɔ n̄a m̄o à cuku si ile iyi í ne kuta, tengi bii sāa kù kpɔ. Nə í fita be gbakā si na iyi í j̄ò sāa kù la be. ⁶ Amma iyi inunu wa ce, n̄oi í joo nɔ í gbe, domi icāε kù mi lele. ⁷ Gɔgɔ n̄a m̄o à cuku si in̄o agū n̄a. N̄oi agū n̄au à dede siε à biiε à kpaa. ⁸ Nə gɔgɔ n̄a m̄o à cuku si ile jiida nɔ à bí. Gɔgɔ n̄a à ne iju c̄iɔ, gɔgɔ n̄a m̄o kita, gɔgɔ n̄a m̄o kuntaa. ⁹ Iyi Jesu í kpa m̄ondau í tā n̄oi í ni, inε iyi í ne it̄i iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

Na mii í j̄ò Jesu í ya maa kpa m̄onda

(Cɔ Maaku 4:10-12; Luku 8:9-10)

10 Nɔi mɔcɔe ɲa à naa à beee à ni, na mii í ce ì ya maa sɔ inɛ ɲa ide do mɔnda. 11 Nɔ í sɔ ɲa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ì mà asiii bommae ɲa. Amma kù jò inɛ ɲa iyi à gbe ɲau a màa. 12 Inɛ iyi í ne, nɲui à ya kɔɔa si, nɔ kunɛu ku la. Amma inɛ iyi kù ne, baa keeke iyi í ne u à ya gbaai má. 13 Inɛ ɲau, à ya maa cɔ ilu amma a kù waa ye, nɔ à waa sɔ ɲa ide amma a kù waa gbɔ yaasee. Na ɲoi í jò ì ya n maa n sɔ ɲa ide do mɔnda. 14 Mii iyi í ba ɲau be Ezai í tako í ce waliie í ni, Aa ya desi ide ití amma ì kaa gbɔ yaasee ɲa, Nɔ aa maa cɔ ilu amma ì kaa ye ngɔɔ ɲa.

15 Idɔ ɲɲa í baa í le.

À dī ití ɲɲa ku ba a maà gbɔ ide gɔ,
Nɔ à bii iju ɲɲa ku ba a maà ye ngɔɔ,
Nɔ idɔ ɲɲa mɔ ku maà mà ngɔɔ.

Bii kù je beɛbe aa naa a sinda wa bi Ilaaɔ́ nɔ ku jò a ba iri.

16 Amma Jesu í sɔ mɔcɔe ɲau í ni, inɛ ilu inɔ didɔ ɲai, si na iyi í jò iju nɲe wa ye ilu, nɔ ití nɲe wa gbɔ ide má. 17 Ntɔ ntɔ ì wa n sɔ ɲei, walii do inɛ nkpɔ iyi wa jirima idei Ilaaɔ́, à bi aɲa à ye mii iyi ì waa yeu ihɛ ɲa, amma a kù yɔɔ. Nɔ à bi aɲa a gbɔ mii iyi ì waa gbɔu ihɛ ɲa, a kù nɔ a kù gbɔɔ.

Yaasei mɔndai woo gbɛu

(Cɔ Maaku 4:13-20; Luku 8:11-15)

18 Jesu í sɔ ɲa má í ni, i de ití i gbɔ yaasei mɔndai woo gbɛu ɲa. 19 Inɛ iyi wa gbɔ idei bommai Ilaaɔ́ nɔ kù gbɔ yaasee, í yei bei kpãa bii dimiu í cuku. Seetam inɛ laalɔui, i ya naa ku nɲa ide iyi à gbɛ si idɔe. 20 Inɛ mɔ iyi í ye bei ile kuta bii dimiu í cuku, bii wa gbɔ ideu gbakã í ya gbaai do inɔ didɔ. 21 Amma ci ya jò ideu ku ce icã jiiida si idɔe, nɔ kaa yɔkɔ ku leekí ku kpɛ. Bii wahala gɔ í dede, walakɔ ijuukpã gɔ na irii ideu, í ya fūsi awɔi gbakã. 22 Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile ku ne agū ɲau, wa gbɔ ideu amma lasabu bututui mii ɲa iyi wa bitandie do fia ku bi iyi wa dī ijuɛ, aɲai à waa ganji ideu ku ce ice si inɛu. 23 Inɛ mɔ iyi í gba ideu bei si ile jiiida, nɲui í je inɛ iyi wa gbɔ ideu nɔ í gbɔɔ do yaasee, nɔ í so iso. Bi inɛ gɔ ɲa, dimiu í so iso cīɔ, inɛ gɔ ɲa kita, inɛ gɔ ɲa mɔ kuntaa.

Mɔndai fɔfɔ laalɔ

* 13:25 fɔfɔ laalɔ Fɔfɔu í jɔ dimi jiiidai mam mam. Amma a ci ya je ijui fɔfɔu, domi bii inɛ í jɔɔ, á bía bɔɔ.

24 Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda má í ni, faaji iyi wa fɔ idei bommai Ilaaɔ́ wee. Mɔkɔ gɔi í koo í gbɛ dimi jiiida si ileɛ. 25 Amma idū si waati iyi inɛ fei wa sí njoo, ɲoi mbɛei mɔkɔu í naa í gbɛa fɔfɔ laalɔ * si inɔ ileɛ nɔ í neɛ. 26 Nɔ dimi jiiidau í fita, wa la, nɔ í bí. Fɔfɔ laalɔu mɔ í fita, nɔ aɲa fei à la ajɔ. 27 Nɔi amaacee ɲau à naa à sɔɔ à ni, lafɛɛ, í jɔ dimi jiiidai ì gbɛ si ileɛ ya. To, nɔ hai iwoi fɔfɔ laalɔu ihɛ í fita wa má. 28 Nɔi í sɔ ɲa í ni, mbɛe gɔi í coo. Nɔ amaacee ɲau à beee à ni, ì bi kaa logoo fɔfɔ laalɔu? 29 Nɔ í ni, aawo. Bii ì waa bi i logoo fɔfɔ laalɔu bii ì kù laakai ɲa aa na i tɔtɔ ì logooò dimi jiiidau ɲa. 30 I jò aɲa fei a dede ɲɲa hee bii kumuɛ í to. Waati beɛbe an sɔ woo mu ɲau a kpa fɔfɔ laalɔu titã a dūu a dasi ina, a bei a tɔtɔ dimi jiiidau a dasi suum.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi

(Cɔ Maaku 4:30-32; Luku 13:18-19)

31 Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei bei ngboi mutaadi iyi inɛ gɔ í so í gbɛ si ileɛ. 32 Ngbou í kere í re ngbo ɲa iyi à gbe fei, amma bii à gbɔɔ, nɲui í ya fita ku lá ku re ama jii fei, hee yei ɲa à ya maa ce antɛ si amaawɔe ɲa.

Mɔndai lefee

(Cɔ Luku 13:20-21)

33 Nɔ Jesu í kpa ɲɲa mɔnda gɔ má í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei bei lefee iyi abo gɔ í so í dasi iyafūi pɛɛ gūa mɛeta, nɔ fei í dede í kpante.

Idei mɔnda ɲau

(Cɔ Maaku 4:33-34)

34 Ide ɲau be fei sã sã do mɔndai Jesu í sɔ zamaau, ci ya fɔ ide iyi kù je do mɔnda. 35 Beɛbei ide inɛ akãi walii ɲau í ce iyi í ni, Ilaaɔ́ í ni, Do mɔndai an ya n sɔ ɲa ide, Nɔ si bantumai an fɔ mii iyi wa manji hai waati iyi ì taka andunya.

Jesu í sisi yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu

36 Jesu í jò zamaau nɔ í koo í lɔ kpasɛ. Nɔ mɔcɔe ɲau à bɔ bi tɛɛ à ni, sisi nwa yaasei mɔndai fɔfɔ laalɔu. 37 Nɔ í je ɲɲa í ni, inɛ iyi í gbɛ dimi jiiidau amu Amai Amanɛi. 38 Ilɛui í je andunya. Dimi jiiidau mɔ, nɲui í je inɛi bommai Ilaaɔ́ ɲa. Fɔfɔ laalɔu nɲui

í je inei Seetam ña. ³⁹ Mbεε iyi í gbõõ nñui í je Seetam. Ajõì kumuu mõi í je ajõ iyi andunya á kpa iri, nõ woo mu ñau mõ anjai à je amaleka ñau. ⁴⁰ Nõ si bei à ya kpa fõfõ laalõu a dasi inau, bæbe mõi á je si ajõ iyi andunya á kpa iri. ⁴¹ Amu Amai Amanε, an be amalekam ña wa a na a nya inε ña iyi à waa dasi inε ña kurara do woo ce laalõ ñau a tekìõ ña hai tengi bii an na n je bommam, ⁴² nõ a dasi ña ina iyi ci ya ku. Tengi bei aa lesi awõ si iri a kpataò. ⁴³ Nõ waati bæbe inε ña iyi à waa de idõõbii Ilaaõ ku ce aa maa má inyai bei inunu si bommai Ilaaõ Baa ña. Inε iyi í nε ití iyi á gbõò ide, ku gbõ.

Mõndai amani iyi wa singa

⁴⁴ Nõ Jesu í ni má, mõnda gõ iyi wa fõ ideì bommai Ilaaõ wee. Ajõ nñu gõ inε gõ í koo í kãsi amani iyi wa singa si inõ ilε. Iyi í yõõ nõ í teese í singaε ma. Nõ í nε do inõ didõ í koo í ta mii iyi í nε fei, nõ í naa í ra ikou.

Mõndai lege

⁴⁵ Jesu í ni, bommai Ilaaõ í yei má bei lege jiida ña iyi woo nya sía gõ wa de. ⁴⁶ Iyi í ye akã iyi í je jiida ti fia nkpõ gõ, nõ í koo í ta mii iyi í nε fei í naa í raa.

Mõndai tao

⁴⁷ Jesu í ni má, bommai Ilaaõ í yei má bei tao iyi à sõi inõ inyi ku mu cεε dimi ikã ikã fei. ⁴⁸ Bii í mu cεε ñau í tã, sõkõ ñau à ya faa wa icei. Nõ a buba a cica cεε jiida ñau a dasi kõlõ, cεε ña iyi a kù ce nceeu mõ nõ a nikã ña. ⁴⁹ Nõ bæbe mõi á ye si iri ku kpai andunya. Amaleka ña aa na a nya inε ña iyi à waa ce laalõ hai si inõ inε ña iyi à waa ce idõõbii Ilaaõ, ⁵⁰ a dasi ña ina iyi ci ya ku. Bei aa lesi awõ si iri a kpata.

Amani titõ do nwo

⁵¹ Jesu í bee ña í ni, ì gbõ yaasei ideu fei ña? Nõ à je à ni, oo. ⁵² Nõ í sõ ña í ni, bæbe mõi, woo kõ inε ña si wooda baa yooma fei iyi í baa í je inε iyi í mà ideì bommai Ilaaõ, í yei bei ilu kpasε gõ iyi wa nya mii titõ ña do mii nwo ña hai si amanie.

Inei Nazareti ña a kù dasi Jesu naane (Cõ Maaku 6:1-6; Luku 4:16-30)

⁵³ Iyi Jesu í kpa ña mõnda ñau be í tã, nõ í nε hai be. ⁵⁴ Í bõ ilu bii í je ama. Iyi í to be í lsi ku kõ inε ña si cio ile bii à ya maa

ce kutõtõ hee inε ña iyi à waa gbõ ideε ñau à na à biti. Nõ à waa ni, hai iwoi inεeu ihε í ba dimii bisiu ihε wa. Beirei í ce wa ceò maamaake ñau ihε. ⁵⁵ Í jõ amai woo gbe jli nõu mbe ya. Kù je iyeei à ya kpe Maariu? Zaaki do Zozefu do Simõõ do Zudu ña si à je ifõε ña? ⁵⁶ Awaò wecìε ña fei si à wa ihε ba. Bii bæbei nõ hai iwoi í ba gbugbãu ihε fei wa. ⁵⁷ To, lasabu nñu ñau bei í ganji ña a dasie naane. Nõ Jesu í sõ ña í ni, kù nε bii walii ci ya nε bæere bii kù je si ilei ideε do si kpasεε. ⁵⁸ Kù nõ kù ce maamaake nkpõ be si na iyi í jõ a kù dasie naane.

14

Idei ikui Zãa woo dasi inyi

(Cõ Maaku 6:14-29; Luku 9:7-9)

¹ Si waati bæbei Herodu, ilaalui Galileeu í gbõ laabaau Jesu. ² Nõ í sõ amaaceε ña í ni, inεeu be Zãa woo dasi inyiui í jli wa hai si bale. Na ñõì í jõ í nε gbugbã wa ceò maamaake ñau be.

³⁻⁴ Mii iyi í jõ Herodu í fõ bæbe wee. Herodu í tako í so Herodiasi aboi Filipu, ifõε. Ñõì Zãa í sõõ í ni, kù sía i gba aboi ifõε í dasi kpasεε. Ide iyi Zãa í fõ na irii Herodiasiu í jõ Herodu í ni a muu a dũu a dasie piisõõ. ⁵ Nõ Herodu wa bi ku kpaa, amma wa ce njoì inε ña si na iyi í jõ anja fei à ni Zãa waliii.

⁶ Ñõì ajõ í naa í to bii Herodu wa ce jingau ku yeò gigii ajõì kubie. Nõ ama inaaboi Herodiasi wa jojo si wajui inε ña iyi à kpe ku jεu. Ñõì í dõa Herodu si jiida jiida ⁷ hee í ceaa kuwã nõ í gbasi í ni nñu á muua mii iyi í bi fei. ⁸ Ñõì ama inaabou í koo í bee iyee, nõ í nyi wa í naa í sõõ í ni, ñ bi i muum irii Zãa woo dasi inyiui wa si perenti. ⁹ Ñõì inõì ilaaluu í fõ. Do nñu fei í jesi nõ í ni a koo a bu irii Zãau wa a naa a náa. Í jesii si na iyi í jõ í gbasi tã do mii fei si wajui inε njooε ñau. ¹⁰ Nõ í be inε ña ile piisõõ be a koo a bu irii Zãa wa. ¹¹ Ñõì inε ñau à koo à buu nõ à lesi perenti wa à naa à na ama inaabou nõ nñu mõi koo í na iyee. ¹² Ñõì mõcõì Zãa ñau à gbõ ideu. Nõ à naa à so ikueu à koo à suu. Nõ à koo à sõ Jesu.

Jesu í wò amanε dubu miu (5.000)

(Cõ Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17; Zãa 6:1-14)

¹³ Iyi Jesu í gbò ideu n̄ai í ne hai be. Í ló akòì inyi do m̄ac̄e n̄a nò à b̄o ḡbabua ḡo. Iyi in̄e n̄a à gbò, n̄ai à fita hai in̄o ilu n̄na n̄a à da h̄am̄e n̄na wa do ise. ¹⁴ Iyi à fita hai si akòì inyi n̄ai Jesu í ye zamaau. Nò í ce araare n̄na nò í j̄ò b̄ò n̄na n̄a à ba iri.

¹⁵ Iyi āe wa le n̄ai m̄ac̄e n̄au à naa bi t̄e à ni, si ḡbabuai à wa ih̄e nò wee id̄u wa d̄u. Na n̄ju, j̄ò in̄e n̄au a ne il̄eko n̄a a koo a ra mii iyi aa je. ¹⁶ Amma Jesu í s̄o n̄a í ni, a kù ne bukaatai a ne. In̄e taka n̄je, í na n̄a ije a je. ¹⁷ N̄ai à ni, p̄e iyi à ne ih̄e kù re ara miu do c̄e minji. ¹⁸ Nò Jesu í ni, i naam wa ih̄e. ¹⁹ Nò í ni zamaau ku buba si f̄of̄o, nò í so p̄e ara miu do c̄e minji, í wu iju lele í saabu Ilaā. Nò í bububu p̄e n̄au í na m̄ac̄e n̄au nò āna m̄o à kp̄e zamaau. ²⁰ Nò āna fei à je à yo hee mb̄e í gbe. N̄ai m̄ac̄e n̄au à ko iyi í gbeu hee k̄o maateji í k̄. ²¹ In̄em̄k̄o n̄a iyi à j̄e à w̄ei zakai aman̄e dubu miu (5.000), baai inaabo do amu n̄a baasi.

Jesu wa ne si antai tenku
(C̄o Maaku 6:45-52; Z̄aa 6:15-21)

²² Iyi à t̄a n̄ai Jesu í ni m̄ac̄e n̄au à ló akòì inyi ku ba a takoe a kua ice ih̄o. Iyi à waa ne nò í ni zamaau ku ne. ²³ Waati iyi í j̄ò à ne nò í koo í ḡu iri kuta ḡo ku ba ku ce kut̄o. Nò id̄u í d̄u í b̄aa be n̄ju ak̄e. ²⁴ Wee waati b̄e b̄e akòì inyi í wa si anin̄i tenku t̄a. Nò kut̄anḡam̄ dii inyi í wasi ku tale si na iyi í j̄ò fufu wa ko n̄a ikp̄o. ²⁵ Zakai am̄ejuma n̄ai Jesu wa ne si antai inyi, wa b̄o bi m̄ac̄e n̄a. ²⁶ Waati iyi à ȳo wa ne si antai tenku wa n̄ai zigi n̄na í da, n̄jo wa mu n̄a, à waa ni, z̄ii. Nò n̄jou í j̄ò à wasi ku d̄o anu. ²⁷ Be ḡbak̄a Jesu í ba n̄a ide ku f̄o í s̄o n̄a í ni, i s̄u laakai n̄je n̄a. Amui Jesu, i mā ce n̄jo n̄a. ²⁸ N̄ai Pīe í s̄o í ni, Laf̄e, bii āw̄i, j̄ò amu m̄o n̄e n̄ naa bi t̄e si antai inyi. ²⁹ Nò Jesu í j̄eaa í ni, naa wa.

Nò Pīe í kita hai si akòì inyi nò í ne si antai inyi wa b̄o bi Jesu. ³⁰ Amma iyi laakae í b̄o si fufu iyi wa ce do ḡbugb̄u, n̄ai n̄jo í muu. Nò í sinti ku mile. N̄ai í d̄o anu í ni, Laf̄e, faabam. ³¹ Nò ḡbak̄a Jesu í ȳo āw̄i í muu nò í ni, na mii í ce ì waa sika sika má. Naan̄e kù la.

³² N̄ai āna minji fei à ḡu akòì inyi nò fufu í leek̄i. ³³ Nò in̄e n̄a iyi à wa si in̄o ak̄u

à gule si wajui Jesu à ni, nt̄o nt̄o, āw̄u Amai Ilaāi.

Jesu í j̄ò b̄ò n̄a à ba iri si il̄e Genesar̄eti
(C̄o Maaku 6:53-56)

³⁴ Iyi à kua, nò à to il̄e Genesar̄eti. ³⁵ Si bei in̄e be n̄au à mà Jesu, n̄ai à f̄o laabaau bii fei à ni í to wa. Nò à naa b̄ò fei wa. ³⁶ Nò à t̄ōe à ni ku j̄ò āna a lu baa it̄i kumboōe, nò in̄e iyi í luu fei í ya ba irii.

15

Dedembai bala n̄a
(C̄o Maaku 7:1-13)

¹ N̄ai Farisi ḡo n̄a do woo k̄o in̄e n̄a si wooda ḡo n̄a à naa hai Zeruzal̄emu à b̄o bi Jesu à beee à ni, ² na mii í ce m̄ac̄e n̄a a kù waa too dedembai bala n̄wa n̄a. Na mii í ce a ci ya w̄o a bei a je. ³ Nò Jesu í je n̄na do ide ku bee í ni, na mii í ce in̄e m̄o dedemba n̄je n̄a ku too í j̄ò i kù waa jirima woodai Ilaā n̄a. ⁴ Ì mà s̄aa s̄aa n̄a iyi Ilaā í ni, i gb̄o a iyeò baa n̄je n̄a i jirima n̄a n̄a. Nò í ni má, in̄e iyi wa f̄o laal̄o iyeò baae n̄a a kpa laf̄e. ⁵ Amma in̄e ì waa f̄o ide mmu. Ì waa ni in̄e á ȳk̄o ku s̄o iyeò baae ku ni, fia iyi an ȳk̄o n̄ sobie do, ñ j̄ileaa Ilaā. ⁶ Nò in̄e iyi í f̄o b̄e b̄e kaa sobi iyeò baae má hee ku jirima n̄a. B̄e b̄e ì waa kpa idei Ilaā n̄a ku ba i too dedemba iyi à j̄ò n̄je. ⁷ In̄e ilu muafiti n̄ai. Hai tako Ezai í ce waliiee dee dee na iri n̄je waati iyi í k̄o si tiāe í ni,

Ilaā í ni,
⁸ In̄e n̄au ih̄e à waa jirimam nii
Do gele n̄ju ak̄a.

Amma id̄o n̄na í j̄iim.

⁹ À waa t̄ōm nii si ngbe.

Woodai aman̄e n̄ai à waa k̄o in̄e n̄a si
Nò à waa ni woodam nii.

Mii iyi í ya dasi in̄e riisi
(C̄o Maaku 7:14-23)

¹⁰ N̄ai Jesu í kpe zamaau nò í ni, i de it̄i i gb̄o yaasei ideu. ¹¹ Kù je mii iyi wa ló hai do gele aman̄e í ya dasi riisi. Amma mii iyi í ya fita hai si gele aman̄e á dasi riisi.

¹² Nò m̄ac̄e n̄au à na à s̄o à ni, i kù mà ide iyi ì f̄o be í j̄e Farisi n̄au taale? ¹³ Nò Jesu í je n̄na í ni, j̄i baa yooma iyi Baam iyi í wa lele kù ló fei, aa tuui. ¹⁴ I j̄ò n̄a be. Woo mu golo f̄eju n̄ai. Nò bii f̄eju wa mua f̄eju golo

an̄a minji fei à ya koo a dasi gooi. ¹⁵ N̄oi Piee í ni, sisi nwa yaasei m̄andau be. ¹⁶ N̄o Jesu í ni, in̄e m̄o, i kù ne bisi n̄ai? ¹⁷ I kù mà n̄a, mii iyi wa l̄o hai do gelei aman̄e fei, si in̄œi wa b̄o? Si anyie n̄o ku fita hai si ara. ¹⁸ Amma ide iyi í ya fita hai si gele, hai si id̄oi wa naa. N̄ju bei wa dasi aman̄e riisi, ¹⁹ domi hai si id̄oi aman̄ei lasabu laal̄o wa naa. In̄e ku kpa, do sakara, do s̄e ku t̄ot̄o do mud̄e hai ce ab̄ad̄, do ile, do ibo, do in̄e ku beje, mii n̄au be fei hai si id̄oi wa naa, ²⁰ n̄o n̄ju n̄au bei í ya dasi aman̄e riisi. Amma kù je kuj̄e hai w̄oi á dasi in̄e riisi.

*Abo dimi mmu ḡo í dasi Jesu naane
(C̄o Maaku 7:24-30)*

²¹ Si anyii n̄ju, Jesu í ne hai be í b̄o ikpa Tii do Sid̄o. ²² Inaaboí ilei Kanaã ḡo iyi í wa be í naa bi t̄e n̄o í d̄o anu í ni, Laf̄e, t̄okui Davidi amanlu nlau, ce araarem. Ama inaabom í ne in̄ei in̄œko, n̄o wa kp̄aa iju nt̄o. ²³ Amma Jesu kù j̄eaa ide k̄ama. N̄o m̄oc̄e n̄a à naa à t̄œe à ni, abou ih̄e wa d̄o anu wa too anyi nwa. I kaa lele? ²⁴ N̄o í je í ni, bi in̄ei Izireli n̄a an̄a ak̄ai à b̄em wa, in̄e n̄a iyi à ye bei angud̄a n̄a iyi à nȳo. ²⁵ Amma abou í naa í gule si wajue í ni, Laf̄e, sobiim. ²⁶ N̄o Jesu í ni, kù s̄ia a gba ijei amu n̄a a na aja keeke n̄a. ²⁷ N̄oi abou í ni, nt̄oi Laf̄e. Amma do n̄ju fei, aja keeke n̄au à ya wa abei taabu a maa je buubuui ije iyi wa cuku wa hai si taabui laf̄e n̄a n̄a. ²⁸ N̄o Jesu í j̄eaa í ni, abooyi, naane ku dasie í la. B̄ei ì bi fei á ce. N̄o gbak̄a ama inaabōeu í ba iri.

Jesu í j̄ò b̄õ nkp̄o í ba iri

²⁹ N̄o Jesu í ne hai be í too it̄ii tenkui Galilee, í koo í ḡu antai kuta ḡo í buba. ³⁰ N̄o zamaa nla ḡo í naa bi t̄e. À naaò ilu kute ak̄a n̄a wa, do f̄eju n̄a, do w̄ege n̄a, do deki n̄a, do b̄õ nkp̄o má n̄o à jile n̄a si wajui Jesu, n̄o í j̄ò à ba iri. ³¹ N̄oi in̄e n̄au à biti iyi à ye deki n̄au à waa f̄o ide, w̄ege n̄au à ba iri, ilu kute ak̄a n̄au à waa ne, f̄eju n̄a à waa ye ilu, n̄o à waa saabu Ilaaã Laf̄ei in̄ei Izireli n̄a.

*Jesu í w̄ò aman̄e dubu m̄e (4.000)
(C̄o Maaku 8:1-10)*

³² Jesu í kpe m̄oc̄e n̄a í ni, araarei in̄e n̄au ih̄e wa mum, domi aj̄o m̄eeta n̄ai ih̄e iyi à wa bi tom, n̄o s̄anda k̄ama kù gbe n̄a má. N̄o n̄ kù bi n̄ j̄ò a neò ariu ku ba a maà na a

koo a cuku kp̄aa. ³³ N̄o m̄oc̄e n̄au m̄o à beee à ni, to, iwoi aa ka ba ije si gbabuau ih̄e iyi á yo zamaa nla nlau ih̄e. ³⁴ N̄o Jesu í bee n̄a í ni, p̄e feloi ì ne n̄a. N̄oi à ni, p̄e ara m̄ejei do c̄e w̄ege ḡo n̄a. ³⁵ N̄o Jesu í ni in̄e n̄au a buba ile. ³⁶ N̄o í so p̄e ara m̄ejeu do c̄e n̄au, í saabu Ilaaã tit̄a í bei í bububue í na m̄oc̄e n̄a a kp̄e n̄a. N̄oi à kp̄e in̄e n̄au. ³⁷ N̄o an̄a fei à je à yo hee p̄eui í gbe. N̄oi à ko p̄e iyi í gbeu n̄o í ce k̄o m̄eje. ³⁸ In̄e n̄a iyi à j̄eui à w̄ei zakai aman̄e dubu m̄e (4.000), baai inaabo do ama keeke n̄a baasi. ³⁹ N̄oi Jesu í j̄ò in̄e n̄au à ne í bei í l̄o ak̄oi inyí í ne ikpa ilei Magad̄a.

16

*Farisi do Sadusi n̄a à bi Jesu ku ce maamaake
(C̄o Maaku 8:11-13; Luku 12:54-56)*

¹ Si anyii n̄ju, Farisi do Sadusi n̄a à naa bi Jesu a c̄o laaka. À t̄œe ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugb̄ae hai bi Ilaaã wa naa. ² N̄oi Jesu í je n̄a í ni, bii inunu wa b̄o ku l̄o n̄o lele í kp̄a ì ya ni n̄a, iju iyi á má ala á d̄o. ³ Bii daak̄oi í ya ni n̄a, iji á r̄o domi iji í d̄u í we mango. Ì waa mà yaasei lele n̄a amma i kù waa mà yaasei waati iyi à wa si nsei n̄a. ⁴ In̄e laal̄o nsei n̄a iyi a kù leek̄o Ilaaã n̄ju ak̄a, nyindai à ya maa bi ku ye. Amma nyinda ḡo kù w̄e iyi aa nyisi n̄a má bii kù je ide iyi í ba walii Zonasiu.

Iyi Jesu í f̄o beeb̄e í t̄a n̄oi í j̄ò n̄a í ne.

*Lefeei Farisi do Sadusi n̄a
(C̄o Maaku 8:14-21)*

⁵ Si anyii n̄ju, Jesu do m̄oc̄e n̄au à koo à l̄o ak̄oi inyí à waa b̄o ikpa icei tenkuu ikpa ih̄o. N̄o wee m̄oc̄e n̄au à gb̄eje ku so p̄e kos̄ia. ⁶ N̄oi Jesu í s̄o n̄a í ni, to, i ce laakai do lefeeí Farisi do Sadusi n̄au. ⁷ N̄oi m̄oc̄o n̄au à waa lasabu si id̄o n̄a à waa ni, na iyi í j̄ò a kù so p̄e kos̄iai í j̄ò wa f̄o beeb̄e. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu n̄a iyi à waa ce n̄o í bee n̄a í ni, na mii í ce ì waa ni n̄a, na iyi í j̄ò in̄e i kù so p̄e kos̄iai í j̄ò ì wa n̄ f̄o beeb̄e. Naane n̄je kù la. ⁹ I kù gb̄o yaasee hee nsei n̄a? I kù waa ye gigii p̄e ara miu iyi ñ bu ñ kp̄e aman̄e dubu miu do jiai p̄e k̄o iyi í gbe má n̄a? ¹⁰ Mà i kù waa ye gigii p̄e ara m̄eje iyi ñ bububu ñ na aman̄e dubu m̄e n̄au do jiai p̄e k̄o iyi í gbe má n̄a? ¹¹ Na mii í ce i kù mà n̄a iyi p̄e

si n̄ wa n fāa. I ce laakai do lefeei Farisi ŋa do Sadusi ŋau.

¹² Bɛbɛi m̄ɔɔ ŋau à mà iyi kù jɛ lefee iyi í ya j̄ɔ p̄ɛ ku wui wa fāa, amma à mà iyi cɔi Farisi do ti Sadusi ŋau wa fāa.

Piɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaḍ í cica
(Cɔ Maaku 8:27-30; Luku 9:18-21)

¹³ Nɔ Jesu í to Sezaree si ilei Filipee. Nɔ í bee m̄ɔɔɛ ŋa í ni, yooi inɛ ŋa à ya ni amu Amai Amanɛ n̄ jɛ. ¹⁴ N̄ɔi à jɛaa à ni, inɛ gɔ ŋa à ya ni awoɔ Zāa woo dasi inyiui. Inɛ gɔ ŋa m̄ɔ à ya ni awoɔ Elii walii nlai takoui. Inɛ gɔ ŋa m̄ɔ à ya ni awoɔ Zeremiii, walakɔ walii mmu gɔ má. ¹⁵ Nɔ Jesu í bee ŋa í ni, inɛ m̄ɔ ni, yooi ì ni n̄ jɛ ŋa. ¹⁶ Nɔ Simɔɔ Piɛ í jɛaa í ni, awoɔ Amai Ilaaḍ n̄ɲu iyi í jɛ irii kuwɛɛui. Awoɔ ì jɛ inɛ iyi í cica. ¹⁷ N̄ɔi Jesu í ni, Simɔɔ, amai Zāa, awoɔ ilu inɔ didḍi. Kù jɛ amanɛ í s̄ɛ, bii ku jɛ Baam iyi í wa lele. ¹⁸ Amui n̄ wa n s̄ɛ iyi awoɔ Piɛi, waato kuta. Si antai kutau an j̄ilɛ igbɛm, nɔ baa iku takɛ kaa yɔkɔ ku ganji igbɛu *. ¹⁹ Awoɔ an na yiiko si kp̄ai bommai Ilaaḍ. Mii iyi ì k̄asi si andunya, lele m̄ɔ à k̄asii. Nɔ mii iyi ì jɛsi si andunya, lele m̄ɔ á jɛsii.

²⁰ N̄ɔi Jesu í s̄ɛ m̄ɔɔɛ ŋau do kugaabu í ni a maà na a s̄ɛ inɛ gɔ iyi n̄ɲu í jɛ inɛ iyi Ilaaḍ í cica.

Jesu wa fɔ ide ikuɛ do kujɛ
(Cɔ Maaku 8:31-9:1; Luku 9:22-27)

²¹ Hai waati bɛɛbɛi Jesu í sinti ku s̄ɛ m̄ɔɔɛ ŋa í ni tilasii n̄ɲu ku bɔ Zeruzalɛmu. Tengi bɛi inɛ ngbo ŋa do inɛ ngboi woo weei Ilaaḍ ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa aa kp̄a n̄ɲu iju. Aa kpa n̄ɲu, amma si aɔ m̄ɛɛtasia n̄ɲu á j̄i má hai si balɛ. ²² N̄ɔi Piɛ í gbāa í b̄ɔɔ k̄ɔk̄ɔlɛ í s̄ɔ í ni, Ilaaḍ ku waasu ideu, Lafɛɛ. Ide dimi bɛɛbɛ kaa bɛɛ pai. ²³ Amma Jesu í sinda í s̄ɛ Piɛ í ni, sɛkɛɛ hai bi tom Seetam. Ì waa bi i jɛɛm bi ku koosɛ, domi i kù waa ce lasabui Ilaaḍ, í gbe ti amanɛ ŋa. ²⁴ Si anyii n̄ɲu Jesu í s̄ɛ m̄ɔɔɛ ŋa í ni, inɛ iyi wa bi ku toom, ku j̄ɔ id̄ɔɔbiɛ nɔ ku so j̄li ku gaatɛ ku toom wa. ²⁵ Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛ do id̄ɔɔbiɛ, kaa baa. Amma inɛ iyi í nyɔ kuwɛɛɛ na irim, lafɛɛ á baa do ntɔ. ²⁶ Aranfāani yoomai amanɛ í nɛ bii í ba amani andunya

* **16:18** baa iku takɛ kaa yɔkɔ ku ganji igbɛu Yaasei isɛɛdeu ih̄ɛ kù má s̄aa s̄aa. Yaase bɛi inɛ gɔ ŋa à gbɔɔ wee. Nk̄ama kaa yɔkɔ ku ceaa ngɔɔɔ, baa gbugb̄ai iku takɛ.

fei nɔ í kua kuwɛɛɛ. Mà mii í wɛɛ iyi amanɛ á kpaasiɔ kuwɛɛɛ. ²⁷ Amu Amai Amanɛ an nyi wa má dei kam kam do amboei Baam do amalekam ŋa aɔ. Si waati bɛɛbɛi an s̄aa inɛ fei si yaase bɛi í j̄ɔ kuwɛɛɛ. ²⁸ Ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɛ ŋei, inɛ ŋa iyi à wa ih̄ɛ, gɔgɔ n̄ɲa ŋa aa yɛ amu Amai Amanɛ n na n jɛ bommam hee ŋa fei a maa ku.

17

Arai Jesu í daana
(Cɔ Maaku 9:2-13; Luku 9:28-36)

¹ Si anyii aɔ m̄ɛɛfa Jesu í kpe Piɛ do Zaaki do Zāa ifɔɛ í nya ŋa ikā nɔ à koo à gū iri kuta nla gɔ aɲa n̄ɲa. ² N̄ɔi à ba wee araɛ í kpaasi. Wajue wa daana j̄iida j̄iida, nɔ jaɛ ŋa í fūuta pai pai bɛi inya kumá. ³ Si anyiɛ ŋɔi Moizi do Elii à faata wa anu akā à waa baa ide ku fɔ. ⁴ N̄ɔi Piɛ í s̄ɛ Jesu í ni, Lafɛɛ, í s̄ia ka maa wa ih̄ɛ. Bii ì bi, j̄ɔ ka ce ilei aɔ m̄ɛɛta, akā titɛɛ, akā m̄ɔ ti Moizi, akā m̄ɔ ti Elii. ⁵ Wa fɔ ideu kù tā m̄ɔm nɔ inya kumá gɔ í naa si ŋa bɛi bukɔɔ. Nɔ à gbɔ ide ku fɔ gɔ hai si inɔɛ í ni, inɛ ih̄ɛi í jɛ amam. Ñ buu j̄iida j̄iida, siɛi inɔ didḍm fei í ya wa. I ya gbɔ ideɛ ŋa. ⁶ Iyi m̄ɔɔ ŋau à gbɔ ide ku fɔ ŋɔi n̄ɲo í mu ŋa hee à sɛɛbata ilɛ. ⁷ Amma Jesu í naa bi tu ŋa í lu ŋa í ni, i dede ŋa i maà j̄ɔ n̄ɲo ku mu ŋɛ. ⁸ Nɔ à wu iju lele, amma a kù yɛ inɛ gɔ bii kù jɛ Jesu n̄ɲu akā.

⁹ N̄ɔi à waa kita wa hai antai iri kutau nɔ Jesu í s̄ɛ ŋa í ni, i maà s̄ɛ inɛ gɔ mii iyi í yɛu bɛ ŋa hee amu Amai Amanɛ n koo n ku n̄ n j̄i hai si balɛ má. ¹⁰ N̄ɔi m̄ɔɔ ŋau à bee Jesu à ni, nɔ na mii í ce woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau à ya ni Elii á tako inɛ iyi Ilaaḍ í cica ku naa. ¹¹ Nɔ í jɛ n̄ɲa í ni, ntɔi Elii á tako ku naa nɔ ku teese mii fei s̄aa s̄aa. ¹² Amma an s̄ɛ ŋɛ iyi Elii í naa tā, inɛ ŋa a kù màa, nɔ à ceaa bɛi á bi. Bɛɛbɛ m̄ɔi amu Amai Amanɛ an ba ijuukp̄a si awo n̄ɲa.

¹³ N̄ɔi m̄ɔɔ ŋau à mà bɛbɛi iyi Zāa woo dasi inyii wa fāa.

Jesu í faaba ama gɔ iyi í nɛ inɛi in̄ɔko
(Cɔ Maaku 9:14-29; Luku 9:37-43a)

¹⁴ Iyi à to wa bii zamaa í wau, ŋɔi m̄ɔkɔ gɔ í naa í gule si wajui Jesu ¹⁵ í ni, Lafɛɛ, ce araare i ama inɛm̄ɔkɔm n̄ɲu ih̄ɛ. Inɛi in̄ɔko

gɔ́ í sɔ́sɛ bɔ́ɔi cukuuna, wa wahalæ mɔ́i jiiida jiiida. Ajɔ́ gɔ́ ɲa í ya dasiɛ inɔ́ ina walakɔ́ inɔ́ inyi. ¹⁶ Ñ̄ soo ñ̄ naaɛ wa bi mɔ́cɔɛ ɲau ihɛ amma à mɔ́ngɔ́ ku faabaɛ. ¹⁷ Jesu í ni, inɛ inɛ laalɔ́ hai dasi naanɛ ɲa, hee waati yoomai an maa ñ̄ wa inɔ́ ɲɛ. Mà hee waati yoomai an maa n temuað ɲɛ. I naam amau wa ihɛ ɲa. ¹⁸ Nɔ́ à naa Jesu amau wa, ɲɔ́i í la si inɛi inɔ́kɔ́u nɔ́ í fita siɛ nɔ́ amau í ba iri tengi bɛu bɛ.

¹⁹ ɲɔ́i mɔ́cɔ́i Jesu ɲau à bɔ́ bi tɛɛ aɲa duusɔ́ɔ́ à beɛɛ à ni, na mii í ce awa a kù yɔ́kɔ́ a kù lele inɛi inɔ́kɔ́u. ²⁰ Nɔ́ Jesu í jɛ ɲɲa í ni, si na iyi í jò naanɛ ɲɛ kù lai. Ntɔ́ ntɔ́ ñ̄ wa n sɔ́ ɲɛi, bii naanɛ ɲɛ í la í to baa dimii mii ku gbɛ iyi í kere í re, aa yɔ́kɔ́ i sɔ́ iri kutau ihɛ ɲa í ni ku dede hai bɛ ku bɔ́ ihɔ́, nɔ́ bɛɛbɛ mɔ́i á dede. Nkãma kù wɛɛ iyi aa mɔ́ngɔ́ ku ce ɲa. [²¹ Amma dimii inɛi inɔ́kɔ́ bɛɛbɛ ci ya fita bii kù jɛ do kutɔ́ do anu ku ði.]

Jesu í nyi wa fɔ́ ideɪ ikue do kujɛ má
(Cɔ́ Maaku 9:30-32; Luku 9:43b-45)

²² Ajɔ́ ɲɲu gɔ́ si bei mɔ́cɔ́ ɲau à tɔ́tɔ́ Galilee bɛ ɲɔ́i Jesu í sɔ́ ɲa í ni, aa mu amu Amai Amanɛ a daa inɛ ɲa si awɔ́. ²³ Aa kpam, amma si ajɔ́ mɛɛtasía an jɪ hai si bale má.

ɲɔ́i inɔ́i mɔ́cɔ́ ɲau í fɔ́ ntɔ́ ntɔ́.

Fia iyi à nɛ ku sã na icɛi kpasɛi Ilaaɔ́

²⁴ Si anyii ɲɲu Jesu do mɔ́cɔɛ ɲa à bɔ́ Kaperanumu, ɲɔ́i woo gba fia iyi à nɛ ku sã na icɛi kpasɛi Ilaaɔ́ ɲau à naa bi Piɛɛ à beɛɛ à ni, Mɛɛtu ɲɛ ci ya sã fiaɪ kpasɛi Ilaaɔ́? ²⁵ Nɔ́ Piɛɛ í ni, áá, í ya sã. ɲɔ́i Piɛɛ í nɛ kpasɛ. Iyi í lɔ́ ile nɔ́ Jesu í tako í beɛɛ í ni, Simɔ́, beirei ì waa lasabu. Ilaalui andunya ɲau ihɛ, hai bi yooi à ya gba fiaɪ lempoo. Hai bi amaalu ɲa de, mà hai bi inɛ njoo ɲa. ²⁶ Nɔ́ Piɛɛ í jɛ í ni, hai bi inɛ njoo ɲai. ɲɔ́i Jesu í ni, na ɲɲu, amaalu ɲa a kaa sã*. ²⁷ Amma do ɲɲu fei, kù sɪa ka jɛ ɲɲa bi ku koosɛ. Na ɲɲu, bɔ́ tenku bɛ i koo i le kootia, cɛɛ iyi í tako í muu, la gɛɛɛ. Aa yɛ kpekɛɛ bɛ iyi á to fia ku sãi awaɛ fei. Nyaa i koo i sã ɲɲa.

* **17:26** na ɲɲu, amaalu ɲa a kaa sã Si fee ɲɲa à ni, amai aɲa taka ɲɲa ɲa a kù nɛ ku sã. Nɔ́ do yaase bɛɛbɛ inɛ ɲa aa mà iyi Jesu ɲɲu iyi í jɛ Amai Ilaaɔ́ kù nɛ ku sã.

18

Yooi í jɛ inɛ ngbo
(Cɔ́ Maaku 9:33-37, 42-48; Luku 9:46-48; 17:1-2)

¹ Waati ɲɲu, mɔ́cɔ́i Jesu ɲau à naa bi tɛɛ à beɛɛ à ni, si bommai Ilaaɔ́ yooi í jɛ inɛ ngbo. ² ɲɔ́i Jesu í kpe ama keeke gɔ́ í leekɪɛ si anini ɲɲa. ³ Nɔ́ í ni, ntɔ́ ntɔ́ ñ̄ wa n sɔ́ ɲɛi, bii i kù kpaasi idɔ́ ɲɛ nɔ́ i kù yɛ bei ama keeke ɲa, i kaa lɔ́ tengi bii Ilaaɔ́ í jɛ bommaɛ. ⁴ Inɛ iyi á jɛ inɛ ngbo si bommai Ilaaɔ́ ɲɲui í jɛ inɛ iyi í kayɛ araɛ í baa í yɛ bei amau ihɛ. ⁵ Inɛ iyi í nɔ́ í gba ama keeke bei inɛ ihɛ na irim, amui í gba.

⁶ Inɛ iyi í dasi inɛ akãɪ ama keeke ɲa iyi à dasim naanɛu ihɛ dulum, á tia a ðia lafɛɛu alɔ́ si kɔ́ a tale siɛ inɔ́ tenku inyi ku jɔ́. ⁷ Ijuukpã nla nlaɪ inɛi andunya ɲa aa yɛ si na iyi í jò à ya maa dasi kpaasi ɲɲa ɲa dulum. Kù nɔ́ kù nɛ bei á ce iyi inɛ gɔ́ ɲa a kù dasi kpaasi ɲɲa ɲa dulum, amma inɛ iyi í ce bɛɛbɛ á yɛ ijuukpã ntɔ́ ntɔ́.

⁸ Bii í jɛ awɔɛ walakɔ́ isɛɛ wa dasiɛ dulum, buu i nyɔ́ɔ́ ku jɪðɛ. Á tiaɛ i lɔ́ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ́ akã walakɔ́ kutɛ akã do iyi aa nɛ awɔ́ minji do kutɛ minjiu fei nɔ́ a dasiɛ ina iyi ci ya ku. ⁹ Bii í nɔ́ í jɛ ijuɛi wa dasiɛ dulum, nyaa i nyɔ́ɔ́ ku jɪðɛ. Á tiaɛ i lɔ́ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do iju akã do iyi aa nɛ iju minji fei nɔ́ a dasiɛ inɔ́ ina iyi ci ya ku.

Mɔ́ndai angudã iyi í nyɔ́ à tasiɛu
(Cɔ́ Luku 15:3-7)

¹⁰ Jesu í sɔ́ ɲa má í ni, i ce laakai i maà donda baa inɛ akãɪ amu ɲau ɲa. Ntɔ́ ntɔ́ ñ̄ wa n sɔ́ ɲɛi, amaleka woo degbe ɲɲa ɲa à ya maa leekɪɪ ajɔ́ fei si wajui Baam iyi í wa lele. [¹¹ Amu Amai Amanɛ ñ̄ naa ku faaba inɛ ɲa iyi à nyɔ́i.]

¹² Beirei ì waa lasabu ɲa. Bii inɛ gɔ́ í nɛ angudã cɪɔ́ nɔ́ akãɛ í nyɔ́, kaa jò cɪɔ́ fakã kù wa siu titã si geete bii à wau koo dede akã iyi í nyɔ́u wa? ¹³ Ntɔ́ ntɔ́ ñ̄ wa n sɔ́ ɲɛi, bii í yɔ́, á nɛ inɔ́ didɔ́ nla nla na iriɛ ku re baa cɪɔ́ fakã kù wa si iyi kù nyɔ́u. ¹⁴ Bɛɛbɛ mɔ́i, Baa ɲɲɛ iyi í wa lele kù bi baa inɛ akãɪ ama keeke ɲau ku nyɔ́.

Bei aa ce bii woo dasi naanɛ gɔ́ í rara

¹⁵ Jesu í ni má, bii kpaasi woo dasi naane gɔ́ í ce dulum, bɔ́ bi tɛɛ awɔ́ akã nɔ́ í jò ku mà yaasei dulum nɔ́u. Bii í gbɔ́ ideɛ, ì baɛɛ wa má si kpãa jiidai. ¹⁶ Amma bii í kɔ́ ku gbɔ́ ideɛ, dɛdɛ inɛ akã wala minji si bei kukɔ́i idei Ilaaɔ́ wa fɔ́. I bɔ́ bi tɛɛ ɲa, nɔ́ inɛ ɲau aa je sɛɛdai ideu fei. ¹⁷ Bii í kɔ́ ku gbɔ́ ide ɲɲa, sɔ́ inɛi igbe ɲau. Bii í nɔ́ í kɔ́ ku gbɔ́ baa idei inɛi igbe ɲau, ì dooɛ bei hai dasi naane walakɔ́ bei woo gba fiái lɛmpoo.

¹⁸ Ntɔ́ ntɔ́ ñ wa n sɔ́ ɲɛi, mii iyi ì kɔ́si si andunya fei ɲa, lele mɔ́ á kɔ́si. Nɔ́ mii iyi ì jɛsi si andunya fei ɲa lele mɔ́ á jɛsi.

¹⁹ Ñ wa n sɔ́ ɲɛ má iyi bii amanɛ minji í ce anu akã si andunya ihɛ́ a tɔ́ ngɔ́gɔ́, Baam iyi í wa lele á mu ɲɲa, ²⁰ domi tengi bii amanɛ minji wala mɛɛta í tɔ́tɔ́ à waa ce kutɔ́ do irim, ñ wa si anini ɲɲa.

Amaace iyi í kɔ́ ku cea kpaasiɛ suuru

²¹ Nɔ́i Piɛɛ í bɔ́ bi Jesu í beɛɛ í ni, Lafɛɛ, bii kpaasim í ceem kurara ise feloi an cea suuru. Hee ise gbɛɛje? ²² Nɔ́i Jesu í jɛaa í ni, aawo. N kaa n sɛɛ iyi andi ise gbɛɛjei, amma aa cea suuru ise kitaɔ́ fɛɛwa tuuba mɛɛje. ²³ Sotí ì gbɔ́ faaji gɔ́ iyi wa nyisi bei bommai Ilaaɔ́ í yɛ. Ilaalu gɔ́ wa bi ku ce dooi gbeseɛ iyi amaaceɛ ɲa à waa mu. ²⁴ Iyi í sinti ku ce dooi gbeseu, ɲɔ́i à naaɔ́ inɛ gɔ́ wa bɛ, iyi wa mu gbeseɛ í to baa fɔ́tɔ́ ciwa nkpɔ́ nkpɔ́ *. ²⁵ Si bei inɛɛu kù nɛ mii iyi á sɔ́ɔ́ gbeseu, ɲɔ́i lafɛɛɛ í ni a taa bei aru, ɲɲu do aboɛ do amaɛ ɲa do mii iyi í nɛ fei a sɔ́ɔ́ gbeseu. ²⁶ Nɔ́i amaaceu í gule si wajui lafɛɛɛu wa tɔ́ɛ suuru í ni, yɔ́kɔ́m suuru an sãɛ mbɛ fei. ²⁷ Nɔ́ lafɛɛɛu í ce araareɛ í kpa gbeseu nɔ́ í jɔ́ɛ í nɛ.

²⁸ Iyi amaaceu í fita hai bɛ gbakã, nɔ́ í ko amaace kpaasiɛ gɔ́ iyi wa mu gbeseɛ zakai kpekele cɔ́. Nɔ́i í bataɛ í tɛ kɔ́ɔɛ í ni, sãam gbesem iyi ì waa muu. ²⁹ Nɔ́i kpaasiɛu í gule si wajue í tɔ́ɛ suuru í ni, yɔ́kɔ́m suuru an sãɛ gbeseɛ. ³⁰ Amma kù jɛ, nɔ́ í jò à dasi kpaasiɛu piisɔ́ hee koo sɔ́ɔ́ gbeseu fei ku tã. ³¹ Nɔ́i amaace iyi à gbe ɲau à yɛ bei í ce nɔ́ inɔ́ ɲɲa fei í fɔ́, ɲɔ́i à koo à sisia lafɛɛ ɲɲa yaasei ideu fei. ³² Nɔ́i lafɛɛu í kpoo í ni, awɔ́ amaace laalɔ́, í jɔ́ iyi ì tɔ́m suuru ñ kpa gbeseu feii mɛɛ. ³³ Awɔ́ mɔ́ ì nɛ í ce araarei

amaace kpaasiɛi wo si bei ñ ceɛ. ³⁴ Nɔ́ idɔ́i lafɛɛu í kɔ́, ɲɔ́i í jò à dasiɛ piisɔ́ si awɔ́i woo kpã inɛ ɲa iju hee koo sɔ́ɔ́ gbeseu fei ku tãu.

³⁵ Nɔ́i Jesu í ni, bɛɛbɛ mɔ́i Baam iyi í wa lele á ce ɲɲɛ, inɛ iyi í ci ya cea kpaasi ɲɲɛ ɲa suuru do inɔ́ akã.

19

Jesu wa fɔ́ idei ɲɛ ku kɔ́i abo do mɔ́kɔ́ (Cɔ́ Maaku 10:1-12)

¹ Iyi Jesu í fɔ́ ideu í tã nɔ́ í nɛ hai ilei Galilee í bɔ́ ikpa ilei Zudeɛ iyi í wa icei idoi Zuudɛɛu.

² Nɔ́i zamaa nla gɔ́ wa tooɛ nɔ́ í jò bɔ́ɔ́ ɲa à ba iri.

³ Nɔ́i Farisi gɔ́ ɲa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ́ laakaɛ. Nɔ́ à beɛɛ à ni, amanɛ í nɛ kpãa ku kɔ́si aboɛ si ide baa yooma fei? ⁴ Nɔ́ í jɛ ɲɲa í ni, ì kù cio iyi kukɔ́i idei Ilaaɔ́ wa fɔ́ ɲa? Í ni, hai sinte, Woo taka í ce ɲai inɛmɔ́kɔ́ do inaabo. ⁵ Nɔ́ í ni má, na ɲɲu, mɔ́kɔ́ á jò iyeɔ́ baaɛ nɔ́ ɲɲu do aboɛ a maa wɛɛ nɔ́ aɲa minji fei a baa a jɛ ara akã. ⁶ Si bɛɛbɛ a kù jɛ aɲa minji má, ara akã dei à jɛ. Na ɲɲu, amanɛ kù nɛ ku fɛɛfɛ mii iyi Ilaaɔ́ í tɔ́tɔ́. ⁷ Nɔ́ Farisi ɲau à beɛɛ à ni, bii bɛɛbei, na mii í ce Moizi í na wooda í ni inɛ iyi wa bi ku kɔ́si aboɛ ku cea tiaɛ ɲɛ ku kɔ́ ku bei ku kɔ́siɛ. ⁸ Nɔ́ Jesu í jɛ ɲɲa í ni, Moizi í jò ì waa lele abo ɲɲɛ ɲai na idɔ́ kulele ɲɲɛ. Amma waati iyi Ilaaɔ́ í taka amanɛ kù jɛ bɛɛbɛ. ⁹ An sɔ́ ɲɛ, inɛ iyi í kɔ́si aboɛ nɔ́ kù jɛ na sakara, nɔ́ í so mmue, ɲɲu takãɛ í ce sakarai.

¹⁰ Nɔ́i mɔ́cɔ́ɛ ɲau à sɔ́ɔ́ à ni, bii bɛɛbei si gãmɛi aboɔ́ mɔ́kɔ́ í tia a maà ya so ɲɛ. ¹¹ Nɔ́ Jesu í ni, ide iyi ñ wa n fɔ́ nɛi, kù jɛ inɛ feii á yɔ́kɔ́ ku gbɔ́ yaaseɛ, bii kù jɛ inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í mu ɲɲa gbugbãɛ. ¹² Mii ikã ikã iyi wa ganji inɛ ɲa ɲɛ ku so í kpɔ́. Inɛ gɔ́ ɲa bɛɛbei à bí ɲa do, a kaa yɔ́kɔ́ dei. Inɛ gɔ́ ɲa mɔ́ amanɛ ɲai à ce ɲɲa bɛɛbɛ. Inɛ gɔ́ ɲa mɔ́ a kù bi abo ku so ku ba a ce icei bommai Ilaaɔ́ jiiida jiiida. Inɛ iyi á yɔ́kɔ́ ku gba ideu ku gbaa.

Jesu í weea ama keeke ɲa

(Cɔ́ Maaku 10:13-16; Luku 18:15-17)

¹³ Si anyii ɲɲu, inɛ ɲa à gbã ama keeke ɲa à naa Jesu wa ku le si ɲa awɔ́ nɔ́ ku ce ɲɲa kutɔ́. Amma mɔ́cɔ́ɛ ɲa à waa gbagba si ɲa.

¹⁴ Nɔ́i Jesu í sɔ́ ɲa í ni, ì jò amu ɲau a naa bi

* **18:24** dubu ciwa nkpɔ́ nkpɔ́ Si fee ɲɲa à ni talã dubu mɛɛwa. Talã akã fei fiái icei adɔ́ maatũ iyi à ya sãa inɛ akã.

tom, i maà ganji ña, domi bommai Ilaađ í je ti inε ña iyi à jò ña. ¹⁵ Nɔi í le ñña awə si iri nɔ í ce ñña kutəó í bei í nε hai bε.

Idei awaasū ilu fia gɔ

(Cɔ Maaku 10:17-31; Luku 18:18-30)

¹⁶ Ajɔ ññu gɔ məkɔ gɔ í naa bi Jesu nɔ í beεé í ni, Mεεtu, mii jiida yoomai an ce n baò kuwεε hai tā. ¹⁷ Nɔ Jesu í beεé í ni, na mii í ce ì waa beem idei jiida ku ce. Ilaađ ññu akāi í je jiida. Bii ì bi í ba kuwεε iyi ci ya tā, jirima woodai Ilaađ ññau. ¹⁸ Nɔ í bee Jesu í ni, wooda yooma ñai. Nɔ í sɔ́ó í ni, maà kpa inε, maà ce sakara, maà ce ile, nɔ í maà jea inε gɔ sεeda ibo. ¹⁹ Jirima iyeò baaε, nɔ í bi kpaasie bei ì bi araε. ²⁰ Nɔ awaasūu í ni, ñ wa n jirima iyi bε fei tā, mii í gbe n ce má. ²¹ Nɔi Jesu í sɔ́ó í ni, bii ì bi í kɔ dee dee, koo ta mii iyi ì nε fei, nɔ í kpɛa ilu are ña fia. Bii ì ce beεbe aa ba amani jiida lelei Ađ. Si anyie nɔ í naa í toom. ²² Iyi awaasūu í gbɔ beεbe ñɔi í sinda í nε do inɔ kufɔ domi ilu amani nla nlai.

²³ Nɔi Jesu í sɔ́ mɔcɔε ña í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ́ ñei, á gaabua ilu fia ku lɔ tengi bii Ilaađ í je bommaε. ²⁴ Nɔ an sɔ́ ñe má iyi á faalaa kprookpo ku lɔ si iwoi abεε do iyi ilu amani á lɔò tengi bii Ilaađ í je bommaε. ²⁵ Iyi mɔcɔ ññau à gbɔ ideu ñɔi à biti kaa kaa, nɔ à ni, bii beεbei, to, yooi á ba faaba. ²⁶ Nɔi Jesu í cɔ ña nɔ í ni, bi amanε ñai kaa ce, amma Ilaađ á yəkɔ ku ce fei ndεε.

²⁷ Nɔi Piεε í sɔ́ó í ni, wee à jò mii fei tā à waa tooε. To, yoomai á na ku je tu wa. ²⁸ Nɔ Jesu í sɔ́ ña í ni, ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ́ ñei, waati iyi Ilaađ á ce mii fei titɔ nɔ amu Amai Amanε n maa n buba si batai bomma ilu amboem, inε amanε maateeji iyi ì waa toom ññau ihε, inε mɔ aa buba si batai bommau i kiitiò dimi maateeji inei Izireli ññau. ²⁹ Nɔ inε baa yooma iyi í jò kpasεε wa, walakɔ igbā do ifəε ña, walakɔ wecīε ña, walakɔ baaε, walakɔ iyeε, walakɔ amaε ña, walakɔ ikɔε ña na irim, á ba ribaε ikɔ cīɔ, nɔ ku ba kuwεε hai tā má. ³⁰ Amma inε ña iyi à je inei waju ña si nsei, nkpɔ ñña á na ku je inei anyi, nɔ inei anyi ña mɔ, nkpɔ ñña á na ku je inei waju.

20

Məndai ilu kpasε do gaanɔmaε ña

¹ Jesu í kpa ñña məndau ihε í ni, idei bommai Ilaađ í jò idei ilu kpasε gɔ iyi í fita

daadaakɔ wa dεde amaace ku bəò ña ikɔε. ² Waati iyi í ba amaace ññau añaò ña à fɔ à gbɔa nje ku sã ñña si bei à ya sãa woo ce ice si ajɔ akā, nɔ í ni a bɔ ikoi ññu a koo a ce ice. Nɔ à koo. ³ Nɔ zakai isɔ mεεsã í fita má í koo í ba inε gɔ ña à waa buba si tafa a kù waa ce nkāma. ⁴ Nɔ í sɔ́ ña í ni, inε mɔ, i bɔ ikom i koo i ce ice ña. An sã ññe si bei í jò. ⁵ Nɔi à koo. Nɔi ilu kpasεu í fita má zakai dasã, do alε zakai inunu ku sinda ma, nɔ ide dimi akāui í ya fɔ. ⁶ Alε zakai isɔ miu ñɔi í fita nɔ í ye inε gɔ ña má à waa buba. Nɔi í bee ña í ni, na mii í ce ì waa buba ihε ngbe ngbe hai daakɔ ña. ⁷ Nɔi à jeaa à ni, si na iyi í jò inε kāmama kù dasi wa icei. Nɔi í ni, to, inε mɔ i bɔ ikom i koo i ce ice ña. ⁸ Iyi í to alε zakai kulɔi inunu ñɔi ilu kpasεu í kpe inε ngboi amaaceε ññau í sɔ́ó í ni, kpe gaanɔma ññau wa, sã ñña fia ñña, sinti hai bi inei ankāanyu ññau hee ku koo si inε sinte ññau. ⁹ Inε ña iyi à sinti ice alε zakai isɔ miu ññau à naa à gba fiafai icei ajɔ akā. ¹⁰ Amma iyi à to si inε sinte ññau à tamaa bei ti aña á re beεbei. Amma fiafai icei ajɔ akāi à sãa aña mɔ. ¹¹ Iyi à ye fiafai beεbe ñɔi à wasi ku gbagba si ilu kpasεu. ¹² À waa ni, inε ña iyi à naa ankāanyiu isɔ akāi à ce ice nɔ ì sã ñña bei awa iyi à ce ice si inya gbāa hai daakɔ hee à gbεεji. ¹³ Nɔi ilu kpasεu í sɔ́ inε akā ñña í ni, kpaasim, n kù takie, domi ì jesi i gba fiafai icei ajɔ akā, mà kù je beεbe. ¹⁴ To, gba fiafai i nε. N̄ bi n sãa inei ankāanyiu ihε bei awə mɔ. ¹⁵ Kù je bei ñ bii an ceò fiam? Mà ì waa ce igu si na iyi í jò ñ ce jiidai.

¹⁶ Nɔi Jesu í ni, beεbe mɔi inei anyi ña aa na á je inei waju, nɔ inei waju ña mɔ a na á je inei anyi ña.

Jesu wa fɔ idei ikue do kujīε isε gbεetasia

(Cɔ Maaku 10:32-34; Luku 18:31-34)

¹⁷ Nɔi Jesu í dasi kpāa wa bɔ Zeruzalem. Nɔ í nya mɔcɔ maateeji ññau ikā, ñɔi í sɔ́ ña si kpāa í ni, ¹⁸ wee à waa bɔ Zeruzalem. Bei aa mu amu Amai Amanε a dasim awəi inε ngboi woo weei Ilaađ ña do woo kɔ inε ña si wooda ña. Aa ye taalem a ni a kpam. ¹⁹ Si anyie nɔ a dasim si awəi dimi mmu ña, aa yaakom, nɔ a tεem kpɔtɔ, nɔ a kpakpam si jīi ku gaau. Nɔ si ajɔ mεetasia an jīi má hai si bale.

*Mii iyi iyei Zaaki do Zāa í tǎo Jesu
(Cǎ Maaku 10:35-45)*

²⁰ Si anyii n̄ju n̄oi iyei amai Zebedee na í naa bi Jesu do amae na n̄o í gule si waju e ku tǎe ngǎgǎ. ²¹ N̄o Jesu í beee í ni, mii ì bi. N̄oi í ni, si waati iyi aa naa i je bomma, j̄d ama minjim nau ih̄e, ine akā ku buba awǎ n̄je, ine akā mǎ awǎ cangae. ²² N̄oi Jesu í sǎ mǎcǎ minji nau í ni, i kù mà mii iyi ì waa tǎm na mǎm. Aa yǎkǎ i temuad̄ ijuukpā iyi an ye na? N̄o à ni āna aa yǎkǎ. ²³ N̄o í sǎ na má í ni, nt̄ai, aa ye ijuukpā iyi an ye na. Amma kù je amui an cica ine na iyi aa buba si canga do n̄jem. Bi ku bubau be, ine na iyi Ilaaǎ Baam í cea sǎolue n̄ai aa buba si.

²⁴ N̄oi mǎcǎ m̄eewa iyi à gbe nau à gbǎ ideu n̄o idǎ n̄na í kǎd̄ minji nau. ²⁵ N̄oi Jesu í kpe āna fei í sǎ na í ni, ine mǎ ì mà na si andunyau ih̄e ilaalu nau à ya maa taa ine n̄na na gbugbāi. N̄o ine ngbo n̄na na mǎ a maa nyisi yiiko n̄na. ²⁶ Amma bi tu n̄je kaa ce beebe. Ine n̄je iyi wa bi n̄ju ku je ine ngbo, n̄ju í je woo ce n̄je ice. ²⁷ Beebe m̄oi ine iyi wa bi n̄ju ku je woo cua n̄je, á je aru n̄je. ²⁸ Beebe m̄oi amu Amai Amane n kù n̄aa ine na a ceem ice, amma amui an ce n̄na ice, n̄o n na kuw̄em n yaǎd̄ ine nkpǎ hai si dulum.

*Jesu í j̄d̄ f̄eju minji gǎ na à ye ilu
(Cǎ Maaku 10:46-52; Luku 18:35-43)*

²⁹ Si is̄eneu Jesu do mǎcǎe na à to Zeriko n̄o à waa fita hai be. Waati iyi a waa fitau, zamaa nla gǎ wa too na. ³⁰ Wee f̄eju minji gǎ na à waa buba it̄i kpāa be, n̄o à gbǎ iyi Jesu wa lǎ. N̄oi à dǎ anu à maa ni, Laf̄e, t̄okui ilaalu Davidi, ce araare nwa. ³¹ N̄o zamaa wa la si na wa ni a koko. Amma b̄ei à waa ni a cokou, beebe m̄oi à ya dǎ anu hee lele à maa ni, Laf̄e, t̄okui Davidi, ce araare nwa. ³² N̄oi Jesu í leek̄i í kpe na í bee na í ni, mii ì bi n ce n̄je. ³³ N̄oi à j̄eaa à ni, Laf̄e, à bi ka ye ilui. ³⁴ N̄o Jesu í ce araare n̄na í lu iju n̄nau. N̄o gbakā ine nau à ye ilu n̄o à waa tooe.

21

*Jesu wa lǎ inǎ ilu Zeruzalemu
(Cǎ Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40; Zāa 12:12-19)*

¹ N̄oi Jesu do mǎcǎe na à m̄osi is̄ene n̄na n̄o à maai Zeruzalemu wa. À to Betifaje si geete

* **21:9** à waa saabue Do feei ger̄eki hozanai à ya ni.

iyi à ya kpe Olivie. N̄o Jesu í be mǎcǎ minji gǎ na ² í ni, i bǎ ilu iyi í wa waju n̄jeu be, aa ye bii gbank̄ele gǎ wa so do amae. I f̄u na i naam wa na. ³ Bii ine gǎ wa bee n̄je ide gǎ, i j̄eaa i ni, Laf̄e í ne bukaata n̄na. In̄e eu á j̄d̄ i naaǎd̄ na wa na.

⁴ N̄ju nau be í cei ku ba idei waliu ku kǎ iyi í ni,

⁵ I sǎ in̄ei Siǎo na, i ni,

I cǎ ilaalu n̄je wa naa bi tu n̄je.

Amane kur̄oi.

Si gbank̄eleui í gū,

Si amae.

M̄emu ku so asoi.

⁶ N̄o mǎcǎ nau à koo à ce bei í sǎ nau. ⁷ À naaǎd̄ gbank̄eleu do amae wa, à te acǎ n̄na si antae n̄o Jesu í gū. ⁸ N̄o si zamaa ine nkpǎ í te ibǎe si kpāau. Ine gǎ na mǎ à da amaaw̄oi j̄i na à tǎo si kpāau. ⁹ Ine na iyi à waa cua Jesu do ine na iyi à waa tooe fei à wasi ku dǎ anu à waa ni, t̄okui Davidi, à waa saabue. Aǎ Laf̄e ku wee, awǎ iyi ì waa naa do irie. Ka saabu Ilaaǎ hee lele*.

¹⁰ Iyi Jesu í lǎ inǎ ilu Zeruzalemu, in̄ei iluu fei í bit̄i. N̄o à wasi ku ni, yooi ih̄e. ¹¹ N̄oi zamaa í je í ni, Jesu waliui, in̄ei Nazareti si ilei Galilee.

Jesu í wa bantumai kpas̄ei Ilaaǎ

(Cǎ Maaku 11:15-19; Luku 19:45-48; Zāa 2:13-22)

¹² N̄oi Jesu í bǎ bantumai kpas̄ei Ilaaǎ. Iyi í to be í lele woo ta iwǎd̄ na do woo ra na iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia na, do kit̄ai woo ta ankasiidi na. ¹³ N̄o í sǎ na í ni, à kǎo à ni, Ilaaǎ í ni ilei n̄ju ile bi ku tǎoi á je. Amma in̄je wee ì coo bi ku tǎtǎoi ile na.

¹⁴ N̄oi f̄eju do ilu kute akā gǎ na à naa bi Jesu kpas̄ei Ilaaǎ be n̄o í j̄d̄ à ba iri. ¹⁵ Amma ine ngboi woo weei Ilaaǎ na do woo kǎ ine na si wooda nau, idǎ n̄na í kǎ iyi à ye maamaake na iyi í ce, n̄o à gbǎ amu na à wasi ku dǎ anu à waa ni, t̄okui ilaalu Davidi, à waa saabue. ¹⁶ N̄o à bee Jesu à ni, ì bei ì gbǎ iyi à waa fǎ mb̄e? N̄o í je n̄na í ni, oo. Mii iyi wa ceu ih̄e, i kù cio idee na tengi bii à ni, Ilaaǎ í j̄d̄ à gbǎ saabue hai si gelei amu na do si gelei ama kp̄tǎo na. ¹⁷ Si anyii n̄ju, í j̄d̄ na í ne hai ilu be í koo í sū Betani.

Jesu í ceekpe j̄i ndii figi
(C̄ Maaku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Iju kumáe daadaak̄o Jesu í ne hai Betani wa nyi Zeruzalemu, n̄o ari wa kpaá. ¹⁹ N̄o í ye j̄i ndii figi ḡo it̄i kp̄aa be, n̄o í yaa sie. Amma iyi í to k̄ok̄oe í ba wee wua n̄ai í ne. N̄o í s̄o j̄i n̄ou í ni, aw̄o i kaa so má aj̄o k̄ama. N̄o gbak̄a j̄i n̄ou í gb̄e. ²⁰ Iyi m̄ac̄o n̄au à ȳo, n̄o í bit̄i. À bee Jesu à ni, beirei í ce j̄i ndii figiu ih̄e í gb̄e anu ak̄a beeb̄e. ²¹ N̄o í Jesu í je n̄a í ni, nt̄o nt̄o n̄ wa n s̄o n̄ei, bii ì dasi naane n̄o i k̄u waa sika n̄a, aa ȳok̄o i ce bei n̄ cea j̄i n̄ou ih̄e n̄a. N̄o kaa je baa iyi be n̄ju ak̄a, aa ȳok̄o i s̄o iri kutau ih̄e n̄a i ni ku dede hai be koo d̄así tenku, á n̄o ku koo. ²² Bii ì dasi naane n̄a, mii iyi ì t̄o Ilaād̄ fei, aa ba n̄a.

Hai iwoi yiiko Jesu wa naa
(C̄ Maaku 11:27-33; Luku 20:1-8)

²³ N̄o í Jesu í to Zeruzalemu n̄o í b̄o bantumai kpas̄ei Ilaād̄ má wa k̄o in̄e n̄a si cio. N̄o í in̄e ngboi woo weei Ilaād̄ n̄a do in̄e ngbo n̄a à naa bi t̄e, à beee à ni, mii n̄a iyi ì waa ceu ih̄e, yooi í nae kp̄aa iyi ì waa cood̄. Do yiikoi yooi ì waa cood̄. ²⁴ N̄o í Jesu í je n̄a í ni, amu m̄o an bee n̄e ide ḡo. Bii ì ȳok̄o ì j̄em n̄a, amu m̄o an s̄o n̄e in̄e iyi í nam yiiko n̄ wa n ceò mii n̄au ih̄e. ²⁵ Hai iwoi Z̄aa í ba yiiko iyi í dasiò in̄e n̄a inyi. Hai bi Ilaād̄ de, mà hai bi aman̄e n̄a. N̄o í à busi n̄je à waa ni, beirei aa ka j̄eaa. Nsei n̄o, bii à j̄eaa à ni Ilaād̄i, á bee wa na mii í ce a k̄u dasi Z̄aa naane. ²⁶ N̄o wee n̄jo kaa j̄ò ka ni hai bi aman̄e n̄ai. Bii à ni hai bi aman̄e n̄ai, zamaau á ye taale nwa si na iyi í j̄ò in̄e fei í j̄esi iyi Z̄aa waliii kam kam. ²⁷ N̄o í à j̄ea Jesu à ni, a k̄u mà. N̄o Jesu m̄o í s̄o n̄a í ni, deb̄ei, amu m̄o n̄ kaa n̄ s̄o n̄e yiikoi in̄e iyi ì wa n ceò mii n̄au ih̄e.

M̄andai ama minji

²⁸ Jesu í kpa n̄a m̄andai ih̄e í ni, beirei ì waa lasabu n̄a. M̄ok̄o ḡo í ne ama in̄em̄ok̄o minji. N̄o í s̄o in̄e sinteu í ni, amaayi, b̄o ikom i koo i ce ice nnyi. ²⁹ N̄o í ni, n̄ kaa n̄ koo. Amma do ank̄aanyi í ce lasabu mmu n̄o í koo. ³⁰ N̄o m̄ok̄ou í koo í s̄o ama minjisiaeu m̄o beeb̄e, n̄o amau í j̄eaa í ni, to, an koo, baaba. Amma k̄u koo. ³¹ Si ama minji n̄au yoo n̄ai í ce id̄ob̄ii baas̄e. N̄o í à ni, in̄e sinteu. N̄o í Jesu í s̄o n̄a í ni, nt̄o nt̄o n̄ wa n s̄o n̄ei, woo gba fiāi lempoo do inaabo woo

ta icu n̄a aa tako n̄e a l̄o si tengi bii Ilaād̄ í je bomma. ³² N̄ wa n f̄o beeb̄ei si na iyi í j̄ò Z̄aa í naa ku nyisi n̄e kp̄aa jiida, n̄o i k̄u dasi naane n̄a. Woo gba fiāi lempoo do woo ta icu n̄ai à dasi naane. Amma in̄e, do iyi ì ye id̄o ku kpaasi n̄a n̄a fei i k̄u kpaasi id̄o n̄e i dasi naane n̄a.

M̄andai gaan̄oma laal̄o n̄a
(C̄ Maaku 12:1-12; Luku 20:9-19)

³³ N̄o í Jesu í s̄o n̄a má í ni, i gb̄o m̄anda ḡo má n̄a. Ilu kpas̄e ḡo í ce ikōe, n̄o í l̄o si j̄i ndii rez̄e n̄a n̄o í ce kaa í kaakooeò. N̄o í ce bi ku f̄o inyii isoe. N̄o í c̄a tafa bii ku degbe ikou. N̄o í so gaan̄oma n̄a í dasi n̄a si ikou a maa logooe, í bei í b̄o ilu koo kpe be. ³⁴ Waati iyi isoi j̄i n̄ou í j̄ia í to ku ka, n̄o í be amaace n̄a wa bi woo logoo n̄au a koo a gba iyi í je ti n̄ju wa. ³⁵ Amma gaan̄oma n̄au à dede à wo si n̄a, à c̄a in̄e ak̄a, n̄o à kpa in̄e ak̄a má, n̄o à ta in̄e meetasiau m̄o kuta à kpaá. ³⁶ N̄o ilu ileu í be si n̄a amaace ḡo n̄a wa má. In̄e n̄ju n̄a à kp̄o à re baa in̄e tako n̄au. Do n̄ju fei, à ce n̄a bei à cea in̄e tako n̄au. ³⁷ Si anyii a n̄a fei í be si n̄a ama ab̄ie wa, í ni, aa jirima amam. ³⁸ Amma iyi gaan̄oma n̄au à ye amau à f̄o a n̄a duus̄o à waa ni, i c̄o in̄e iyi á na ku je tubuu. I naa wa ka kpaá n̄o ileu ku baa ku je tu wa. ³⁹ N̄o í à muu à fitae hai in̄o kaau à koo à kpaá.

⁴⁰ To, waati iyi ilu ileu á naa, beirei á cea gaan̄oma n̄au. ⁴¹ N̄o í à j̄eaa à ni, á kpa in̄e laal̄o n̄au kaa ce araare n̄a n̄o ku de gaan̄oma mmu n̄a ku dasi n̄a si ileu, in̄e n̄a iyi bii isoi j̄i n̄ou í j̄ia aa ya náa iyi í je t̄e. ⁴² N̄o í Jesu í bee n̄a í ni, i k̄u cio iyi ih̄e si kuk̄o idei Ilaād̄ n̄a ba. Í ni,

Kuta iyi woo ma n̄a à k̄osiu
N̄ju í baa í je kuta sintei icui ileu.

Ās̄ Laf̄ei í coo, n̄o í mu wa bit̄i. ⁴³ N̄o Jesu í ni má, n̄ wa n s̄o n̄ei, Ilaād̄ á gba bommae hai bi tu n̄e ku na dimi mmu n̄a iyi à waa ce id̄ob̄ie. [⁴⁴ In̄e iyi í cuku si kutau ih̄e, kutau á leḡei. In̄e iyi í n̄o í bata m̄o á l̄ol̄o laf̄ei nek̄o nek̄o.]

⁴⁵ Iyi in̄e ngboi woo weei Ilaād̄ n̄au do Farisi n̄au à gb̄o m̄andai Jesu n̄au, à mà iyi a n̄ai wa f̄aa. ⁴⁶ N̄o í à waa de kp̄aa bei aa ce a muu. Amma à waa ce n̄joi zamaau si na iyi í j̄ò à dasi naane iyi waliii nt̄o nt̄o.

22

Məndai ijei abəḏḏ (Cə Luku 14:15-25)

¹ Nəi Jesu í sḥ ɲa ide do mənda ɲa má í ni, ² i gbə faaji gə iyi wa nyisi ɲe bei bommai Ilaaḏ í ye. Ilaalu gə wa cea amaε abəḏḏ, ³ nɔ í be amaaceε ɲa í ni a koo a kpe ine ɲa iyi à kpe abəḏḏu wa. Amma ine ɲau a kù waa bi ku naa. ⁴ Nə í be amaaceε mmu gə ɲa má í ni, i koo i sḥ ine ɲa iyi n̄ kpe ɲau i ni n̄ tā səəlu. Kεte kombo ɲa do mεemu ku nε ikpo gə ɲai n̄ kpa nɔ à ce icεi fei ndεε à tā, a naa wa bi ku ce abəḏḏu. ⁵ Amma ine ɲa iyi à kpe ɲau a kù saaluε məm, ine fei í nε wūaε. Ine gə ɲa à nε iko nɲa, ine gə ɲa mɔ à nε s̄ia nɲa. ⁶ Gəgə ɲa à mu amaaceε ɲau à cā ɲa à kpa ɲa. ⁷ Nəi idəi ilaaluu í kḥ nɔ í be soogεe ɲa à koo à kpa woo kpa ine ɲau nɔ à dasi ilu nɲau ina. ⁸ Nəi í sḥ amaaceε ɲau má í ni, to, ijei abəḏḏu í j̄ia, amma ine ɲa iyi n̄ tako n̄ kpe ɲau a kù jəḏ ijεu be má. ⁹ Na nɲu, i bə si tafa ɲa i kpe ine ɲa iyi à wa be fei wa ɲa. ¹⁰ Nə amaaceε ɲau à bə si tafa ɲau à tətəḥ ine ɲa iyi à wa be fei wa, hai ine j̄iida do ine laalə ɲa, nɔ abəḏḏu í kḥ do amanε.

¹¹ Iyi ilaaluu í lə ile bi ku ce abəḏḏu, í cə ine ɲa iyi à naa ku jεu, nɔ i ba wee, ine akā kù waa dasi j̄inei abəḏḏu iyi í na ɲa. ¹² Nəi í beεe í ni, kpaasi, beirei í ce í lə wa ih̄e i kù waa dasi j̄inei abəḏḏu. Nə ineεu kù ni ide kāma. ¹³ Nəi ilaaluu í sḥ amaaceε ɲa í ni, i d̄i a wəε do isεε ɲa nɔ i soo i nyəḥ anɲule si ilu kuku, tengi bii ine ɲa aa lesi a wə si iri a kpata. ¹⁴ Nə Jesu í ni má, do iyi Ilaaḏ í kpe ine nkpə fei, ine iyi í cica kù kpə.

Fiai ləmpoo ku s̄a (Cə Maaku 12:13-17; Luku 20:20-26)

¹⁵ Waati beεbe Farisi ɲa à koo à tətəḥ à waa busi nje a ba a lea Jesu taai ide. ¹⁶ Nəi à be məcə nɲa gə ɲa do inei Herodu gə ɲa bi tεε. Iyi à to ɲəi à ni, Mεetu, à mà iyi ì ya fə ntə, nɔ ì waa kə ine ɲa si idei Ilaaḏ do ntə. Beεbe məi i kù waa ce njoi ine gə, domi i ci ya cə ijui amanε ɲa. ¹⁷ Na nɲu, sḥ wa bei ì ye. Í s̄ia ka s̄a ilaalu Sezaa fiai ləmpoo? Ma ka maà s̄a. ¹⁸ Wee Jesu í mà lasabu ɲa iyi à waa ce tā, ɲəi í sḥ ɲa í ni, inje ilu muafiti ɲa, na mii í ce ì waa leem taai ide ɲa. ¹⁹ I nyisim kpεkεle iyi ì ya s̄əḏ ləmpoo wa ɲa. Nə à nyisiε kpεkεle

gə. ²⁰ Nə Jesu í bee ɲa í ni, fotooi yooi í wa si kpεkεleu ih̄e nɔ irii yooi à kə si. ²¹ Nə à ni, ti Sezaai. Nəi Jesu í sḥ ɲa í ni, to, debεi í s̄a Sezaa iyi í je tεε ɲa, nɔ i s̄a Ilaaḏ mə iyi í je tεε ɲa.

²² Iyi à gbə ideu beεbe, ɲəi à biti à jəḏ à nε.

Idei kuj̄ti iku ɲa (Cə Maaku 12:18-27; Luku 20:27-40)

²³ Si ajə akāu Sadusi gə ɲa mɔ à naa bi Jesu má. Anjai à ya maa ni iku ɲa a kaa j̄i. Iyi à to wa bi Jesu ɲəi à beεe à ni, ²⁴ Mεetu, Moizi í ni bii ine gə í ku í jə aboε nɔ kù bíḏ ama, ifəε ku so jaaḏu ku ba ku b̄ia igbāε ama. ²⁵ Wee si inə nwa ine mεεje gə ɲa à wεε iyi à je amai baa akā. Igbā nɲa í so abo nɔ kù bíḏ ama nɔ í ku í jə ifəε jaaḏu. ²⁶ Beεbei ine minjisiau mɔ í ce, do mεetasiau, hee í koo í kās̄iḏ amanε mεεjesiau. ²⁷ Si anyii aɲa fei nɔ abou mɔ í na í ku. ²⁸ To, ajə iyi iku ɲa aa na a j̄i, aboi yoo nɲai á je, si bei aɲa fei à soo aboi.

²⁹ Amma Jesu í je nɲa í ni, ì waa rara ɲai si na iyi í jə i kù mà gbugbāi Ilaaḏ ɲa hee má je mii iyi kukəi ideε wa fə. ³⁰ Ntə ntə, si waati iyi iku ɲa aa naa a j̄i, waati beεbe inεməkə ɲa do inaabo ɲa a kaa so nje má, amma aa yei bei amaleka ɲa. ³¹⁻³² Iyi í je ti idei kuj̄ti iku ɲa, à kəḥ wo à ni, Ilaaḏ í ni nɲu Ilaaḏ, Laf̄εi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakəbu. I kù cio ideu be ɲa iyi Ilaaḏ í sḥ ɲei? Ilaaḏ kù je Laf̄εi iku ɲa, Laf̄εi ine ɲa iyi à wεεi.

³³ Nə zamaa iyi í wa be fei í gbə cioi ideε nɔ ideu í tosi ɲa.

Wooda iyi í re (Cə Maaku 12:28-34; Luku 10:25-28)

³⁴ Nəi Farisi ɲau à gbə iyi Jesu í kām̄ia Sadusi ɲau si ideu nɔ à tətəḥ má. ³⁵ Inε akā nɲa iyi wa je woo kə ine ɲa si woodau wa bi ku cə laakai Jesu nɔ í beεe í ni, ³⁶ Mεetu, si wooda ɲau fei, yoomai í re. ³⁷ Nəi Jesu í jεaa í ni, bi Aḥ Laf̄εε do idəε fei do lasabuε fei. ³⁸ Nɲu bei í je wooda sinte, nɲui í nɔ í re ɲa. ³⁹ Minjisia iyi í too wee. Bi ine mmu ɲa bei ì bi araε. ⁴⁰ Wooda minji ɲau bei à je icui idei woodai Moizi do ti idei walii ɲa fei.

Davidi do ine iyi Ilaaḏ í cica (Cə Maaku 12:35-39; Luku 20:41-44)

⁴¹ Si bei Farisi ɲau à tətəḥ, ɲəi Jesu í bee ɲa ideu ih̄e ⁴² í ni, beirei ì waa lasabu si idei ine iyi Ilaaḏ í cica ɲa. Təkui yooi í je. Nəi à

jeaa à ni, tókui ilaalu Davidii. ⁴³ Nɔ Jesu í bee
 ɲa í ni, bii bæbeɪ, beirei í ce Davidi wa kpoɔ
 Lafɛɛ waati iyi í fɔ do gbugbāi Hundei Ilaaɔ í
 ni,

⁴⁴ Aɔ Lafɛɛ í sɔ Lafɛɛm í ni,

Buba si awɔ nɲem ihɛ

Hee n ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ.

⁴⁵ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi wa kpoɔ
 Lafɛɛɛ, beirei á ce ku je tókue má.

⁴⁶ Nɔ baa inɛ akā nɲa kù yɔkɔ ku jeaa ide
 kāma. Nɔ hai waati bæbeɪu inɛ gɔ kù beɛɛ ide
 gɔ má.

23

*Muafitii Farisi do woo kɔ inɛ ɲa si wooda
 ɲa*

*(Cɔ Maaku 12:38-39; Luku 11:43,46;
 20:45-46)*

¹ Nɔi Jesu í sɔ zamaau do mɔcɔɛ ɲau, ² í ni,
 woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau do Farisi ɲau,
 aɲai à sāsɪ aɲbeɪ Moizi à waa sisi woodaɛ.
³ Na nɲu, i ya gbɔ ide nɲa nɔ i ce mii iyi à waa
 sɔ ɲe fei. Amma i maà ya ce kookoosu bei à
 waa ce, domi ide iyi à ya fɔ a ci ya ceɔ icɛ. ⁴ À
 ya dɪ aso ku wo a maa kāa inɛ ɲa, amma aɲa
 taka nɲa a ci ya jesi a luu baa do amaawɔ akā.
⁵ Kookoosu nɲa iyi à waa ce fei à waa cooi ku
 ba a ye ɲaɔ. Bæbeɪ à ya dɪ ama tia iyi í la í re
 ti kpaasi ɲa nɔ a dasi jaba nɲa ikū sisɔ iyi í re
 ti kpaasi ɲa si itɪ do ilɛ *. ⁶ Nɔ a ci ya bi kaa
 inya sinte bi ku je jingau ɲa do kitāi inɛ ngbo
 ɲa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ɲa. ⁷ À ya bi inɛ ɲa a
 maa ce aɲa fɔɔ si bantumaa do bæɛɛ nɔ a maa
 kpe ɲa lafɛɛ. ⁸ Amma inɛ, i maà ya jɔ a kpe ɲe
 lafɛɛ, domi inɛ fei saa ɲai, nɔ Lafɛɛ akā lege
 legei ì nɛ ɲa. ⁹ Nɔ i maà kpe inɛ kāma Baaba
 si ilɛ ihɛ ɲa, domi inɛ akāi í je Baa nɲe. Nɲui
 í wa lele. ¹⁰ Nɔ i maà ya jɔ a kpe ɲe ilaalu ɲa
 domi ilaalu akā lege legei ì nɛ ɲa, nɲui í je inɛ
 iyi Ilaaɔ í cicau. ¹¹ Inɛ iyi í je inɛ ngbo nɲe
 nɲui í nɛ ku je woo ce icɛ nɲe. ¹² Inɛ iyi í so
 araɛ lele, aa kayeɛi, inɛ mɔ iyi í kaye araɛ aa
 soo lelei.

*Jesu í ye taalei Farisi ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si
 wooda ɲa na muafiti ɲa*

*(Cɔ Maaku 12:40; Luku 11:39-52; 20:45-
 47)*

¹³ Jesu í ni, inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda
 ɲa do Farisi ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa ye
 ijuukpā ɲa, si na iyi í jɔ ì waa cɪmboa inɛ ɲa
 kpāai bommai Ilaaɔ ɲa. Inɛ taka nɲe, i kù
 jesi i lɔ ɲa, nɔ inɛ ɲa iyi à bi ku lɔ, ì waa ganji
 ɲa ɲa. [¹⁴ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do
 Farisi ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa ye ijuukpā
 ɲa, si na iyi í jɔ ì ya maa ce kutɔɔ sisɔ ɲa ku
 ba inɛ ɲa a ni inɛu inɛ jiida ɲai. Nɔ wee mii
 iyi jaaɔ ɲa à nɛ fei ì ya gbaa ɲai. Na ɲɔi í jɔ
 ijuukpā nɲe á la ku re.]

¹⁵ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi
 ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa ye ijuukpā ɲa, si
 na iyi í jɔ ì waa dabii bii fei ɲa, ì waa nɛ si
 tenku do si ile fei ì waa dɛdɛ baa inɛ ɲa iyi
 aa ba i kpaasi idɔ nɲa ɲa. Nɔ bii ì ba ɲa ì ya
 sinda lafɛɛ ɲai ku je inɛ iyi à nɛ a dasiɛ ina iyi
 ci ya ku ku re baa inɛ taka nɲe isɛ gbeeji.

¹⁶ Inɛ fɛɛju ɲai iyi ì waa mu goloɪ fɛɛju
 ɲa, aa ye ijuukpā ɲa. Ì ya maa ni ɲa, bii
 inɛ í ceekpe do kpasɛi Ilaaɔ kù je taale baa
 bii kù kɔɔ. Amma bii í ceekpe do wurai
 kpasɛu, tilasii ku kɔ ideu. ¹⁷ Inɛ fɛɛju nnyɛi
 ɲai. Yoomai í la í re. Wurau? Mā kpasɛ
 iyi í jɔ wurau í je ti Ilaaɔ. ¹⁸ Nɔ ì waa ni má
 ɲa, bii inɛ í ceekpe do bi kuwee kù je taale
 baa bii kù kɔɔ, amma bii í ceekpe do inɛi
 kuweeu, tilasii ku kɔ ideu. ¹⁹ Inɛ fɛɛju ɲai.
 Yoomai í la í re. Inɛi kuweeu? Mā bi kuwee
 iyi í jɔ inɛi kuweeu í je ti Ilaaɔ. ²⁰ Na nɲu,
 inɛ iyi í ceekpe do bi kuwee, hee do mii iyi
 wa lesi feii í ceekpeɔ. ²¹ Inɛ mɔ iyi í ceekpe
 do kpasɛi Ilaaɔ, hee do Ilaaɔ iyi í wa be feii í
 ceekpeɔ. ²² Inɛ mɔ iyi í nɔ í ceekpe do lele,
 hee do batai bommai Ilaaɔ do Ilaaɔ takæ iyi
 wa buba bei í ceekpeɔ.

²³ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi
 ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa ye ijuukpā ɲa, si
 na iyi í jɔ ì waa na Ilaaɔ hee do zakaai nyauɪ
 aye ɲa, amma ì waa gbeje mii iyi í la í re si
 wooda ɲa. Mii ɲauɪ í je idɔɔbii Ilaaɔ ku ce do
 araare ku nyisi do ilu naane ku je. Nɲu ɲau
 bei í jɔ i ce ɲa, nɔ i maà gbeje iyi í gbe ɲau.
²⁴ Inɛ fɛɛju ɲai iyi ì waa mu goloɪ fɛɛju ɲa. Ì
 waa coo inyɪ nɲe na kokoo ɲa nɔ ì bei ì waa
 miɔ kpookpo ɲa.

²⁵ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi
 ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa ye ijuukpā ɲa si

* **23:5** ama tia ama tia iyi à ya dɪu isɛɛde ɲa iyi à wa si tiai ideɪ Ilaaɔi à ya kɔ si, nɔ a dɪu si ikpo nɲa walakɔ si awɔ.

na iyi í jò anyii kɔɔfu do ti jɛɛ ɲai ì ya wie ɲa, amma hai si bine laalɔ do ilei ì baɔ mii ndii inɔɛ ɲa. ²⁶ Awɔ Farisi fɛɛju, wie inɔi jɛɛ titã, anyiu mɔ ku bei ku má.

²⁷ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa yɛ ijuukpã ɲa, si na iyi í jò ì yɛ ɲai bei bale iyi à jɔsi mii fũfũ ku ba anyie ku sãa, amma inɔɛ kũkũi amane do konkombi wa kɔ si. ²⁸ Bɛɛbɛ mɔi inɛ taka nɲɛ, bii inɛ ɲa à waa yɛ ɲɛ, inɛ inɛ jũida ɲai, amma si idɔ nɲɛ muafiti do laalɔi wa kɔ.

²⁹ Inɛ woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa, inɛ ilu muafiti ɲai. Aa yɛ ijuukpã ɲa, si na iyi í jò ì waa teese balei walii ɲau, nɔ ì waa ce booda si ti inɛ dee dee ɲau mɔ má ɲa. ³⁰ Nɔ ì waa ni ɲa, bii í jɛ si waatii bala nwa ɲai à dede wo a kaa ka dasi baa nwa si walii ɲau ku kpa. ³¹ Inɛ taka nɲɛ ì waa nyisi iyi inɛ tɔkui inɛ ɲa iyi à kpa walii ɲau. ³² To, ì hanya ì tambɔ laalɔ iyi bala nɲɛ ɲa à sintiu. ³³ Inɛ inɛ buu ɲa bei njo wukuku. I kù nɛ bei aa ce ì saa ina iyi ci ya kuu ɲa. ³⁴ Na nɲu, ì de iti ì gbɔ, an bɛ nɲɛ walii ɲa wa do ilu bisi ɲa do woo mà tia ɲa. Si inɔ ɲɲa aa kpa gɔgɔ ɲa, nɔ ì kpakpa gɔgɔ ɲa mɔ si jii ku gaau, gɔgɔ ɲa mɔ nɔ ì tɛ ɲɲa kpɔtɔɔ ile bii ì ya ce kutɔtɔɔ nɲɛ ɲa, nɔ ì lele ɲa si ilu ɲa fei. ³⁵ Na nɲu, ijuukpã woo kpa inɛ dee dee ɲau fei á jɛ si iri nɲɛi. Abelií í jɛ inɛ dee dee sinte iyi ì kpa ɲa. Zakari amai Baraki iyi ì kpa si afei kpasɛi Ilaaɔ do bi kuweeu ɲa, nɲui í jɛ inɛ ankãanyi iyi ì kpa ɲa. Ikuí inɛ dee dee ɲau bɛ fei, hai Abelií hee ku koo si Zakari, inɛi aa yɛ ijuukpãɛ ɲa. ³⁶ Ntɔ ntɔ, ñ wa n sɔ ɲɛi, ijuukpã mii ɲau bɛ fei si inɛi nnyi ɲau ihɛi á baa ku jɛ si.

Jesu do Zeruzalemu (Cɔ Luku 13:34-35)

³⁷ Jesu í ni, inɛ inɛi Zeruzalemu ɲa, inɛ iyi ì ya kpa walii ɲa nɔ ì ta ama abei Ilaaɔ ɲa mɔ kuta ì kpa ɲa ɲa. Ise feloi ñ ya n bi n tɔtɔɔ ɲɛ si abɛm bei ajɛɛ í ya tɔtɔɔ amaɛ ɲa si ikpae, amma ì kù jɛ ɲa. ³⁸ Wee nsei Ilaaɔ á fũ nɲɛ kpasɛ nɲɛ si awɔ. ³⁹ Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, hai nsei ì kaa yɛm má ɲa í gbe hee ajɔ iyi aa ni ɲa, Ilaaɔ ku weea inɛ iyi wa naa do irii Lafɛɛ.

24

Jesu wa fɔ ideí kpasɛi Ilaaɔ ku legɛ (Cɔ Maaku 13:1-2; Luku 21:5-6)

¹ Nɲai Jesu í fita hai kpasɛi Ilaaɔ. Iyi wa nɛ ɲai mɔcɔɛ ɲa à koo à baa à nyisie bei à ma kpasɛi Ilaaɔ do ileɛ ɲa sãa sãa. ² Nɲai í sɔ ɲa í ni, ì waa yɛ mii ɲau bɛ fei ɲa ya. Ntɔ ntɔ ñ wa n sɔ ɲɛi, kuta baa akã kaa naa ku maa lesi nɲɛ bɛ má, aa kɛkɛɛ mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi (Cɔ Maaku 13:3-13; Luku 21:7-19)

³ Jesu í koo í buba iri kutai Olivie. Nɲai mɔcɔɛ ɲa à bɔ bi tɛɛ aɲa duusɔɔ à beɛɛ à ni, sɔ wa waatii iyi mii nɔu bɛ á ce. Nyinda yoomai á nyisi kunyie wa do waatii ankãanyi.

⁴ Nɔ Jesu í jɛ ɲɲa í ni, ì ce laakai ɲa inɛ gɔ ku maà naa ku dɛ iju nɲɛ, ⁵ domi inɛ ɲa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni aɲai à jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau aa kpɔ. Aa dɛ iju inɛ nkpɔ. ⁶ Nɔ aa maa gbɔ ibai igũ amɛɛ amɛɛ do jiiji ɲa. I maà jò ku da zigi nɲɛ, domi í gbe mii ɲau bɛ fei ku ce. Amma kù jɛ waatii ankãanyiu bɛ titã. ⁷ Dimi gɔ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa. Ilaalu gɔ ɲa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ ɲa, nɔ ari á ce. ⁸ Inɛ nɲu bɛ fei á yɛi bei ara kuro sinteí bãasí ku bei ku bí.

⁹ Si waatii nɲu, aa dasi ɲɛ si awɔi inɛ ɲa a kpã ɲɛ iju, aa kpa ɲɛ mɔm. Dimi fei á cé ɲɛi na irim. ¹⁰ Waatii bɛɛbɛ, inɛ nkpɔ á nyiò anyi, aa maa zamba nɲɛ nɔ a cé nɲɛ. ¹¹ Walii ibo nkpɔ ɲai aa na a naa a maa wa inyii itii inɛ nkpɔ. ¹² Laalɔ ku ce á kɔɔsi hee ku jò inɛ nkpɔ kaa nɛ kubii kpaasi ɲa má. ¹³ Amma inɛ iyi í temua hee kɔɔɛ á ba faaba. ¹⁴ Aa waazo laabaau jiidai bommai Ilaaɔ si andunya fei ku ba dimi fei ku gbɔɔ, andunya ku bei ku kpa iri.

Faajii mii laalɔ iyi wa riisi kpasɛi Ilaaɔ (Cɔ Maaku 13:14-23; Luku 21:20-24)

¹⁵ Jesu í ni, walii Danieli í fɔ ideí mii laalɔ gɔ wo iyi á riisi kpasɛi Ilaaɔ. Nɲui aa yɛ ɲa í wa si inya iyi í jɛ ti Ilaaɔ. Inɛ iyi wa cio ideí mii laalɔ, ku ce laakai ku gbɔɔ sãa sãa. ¹⁶ Waatii bɛɛbɛ inɛ ɲa iyi à wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɲa. ¹⁷ Nɔ inɛ iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ileɛ. ¹⁸ Nɔ inɛ mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumbooɛ má. ¹⁹ Waatii bɛɛbɛ wahalai bãasí ɲa do ayawo ɲa á caa mɔm. ²⁰ I ce kutɔɔ ɲa ku ba waatii kusau ku maà na ku jɛ sukui tũtũ walakɔ

ajoi kusimi *. ²¹ Ntɔ ntɔ, waati beɛbe wahala nla nlaí á naa iyi a kù ye dimie hai sintei andunya hee do nnyi, nɔ a kaa ka ye dimie má hee do ajɔ fei. ²² Bii Ilaaɔ kù jile si nɔ ku kaye kukpɔi ajɔ wo inɛ gɔ kaa wɛɛ. Amma í kayeyi na irii inɛ ɔa iyi í cicau.

²³ Waati beɛbe, bii inɛ gɔ í sɔ ɔe í ni, i cɔ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau í wa ihɛ, walakɔ inɛ mmu gɔ ku ni, í wa ihɔ, i maà dasi lafɛɛ naane ɔa. ²⁴ Inɛ gɔ ɔa na a naa akã akã a maa ni aɔai à je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau walakɔ a ni aɔai à je walii ɔa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ɔa ku ba a dɔ hee do ijui inɛ ɔa iyi Ilaaɔ í cicau bii aa yɔkɔ. ²⁵ Na ɔai í jɔ n wa n sɔ ɔe fei ndɛɛ do njuma.

²⁶ Na nɔ, bii à na à sɔ ɔe à ni, inɛ iyi Ilaaɔ í cicau í wa gɔbuɔ, i maà koo. Walakɔ bii à sɔ ɔe à ni, wa manji ilaawa, i maà dasi naane. ²⁷ Si bei kuɔi ijɔ í ya má inya hai nunui daakɔ hee ku bɔ nunui aɛ anu akã, beɛbe mɔi kunaai amu Amaí Amanɛ á je. ²⁸ Tengi bii iku í wa, bei yembeeku ɔa à ya tɔtɔ.

Kunaai Amaí Amanɛ

(Cɔ Maaku 13:24-27; Luku 21:25-28)

²⁹ Jesu í ni, si anyii wahalau gbakã, nunu á kuku inyai, nɔ cukpa mɔ kaa má inya má, andaiya ɔa aa cuku wa hai lele nɔ gɔbugbã lele ɔa a yaya. ³⁰ Waati beɛbe nyindai Amaí Amanɛ á fita lelei Aɔ. Nɔ dimii andunya ɔa fei aa le awɔ si iri a maa kpata. Aa ye amu Amaí Amanɛ n wa n naa si kudui ijɔ do gɔbugbã nla nla do amboe. ³¹ Kãakãakɔ nla nla á dɔ anu nɔ n be amalekam ɔa wa si andunya gonta mɛɛu. Aɔai aa tɔtɔ inɛ ɔa iyi n cica si andunya fei.

Mii iyi jɔi ndii figi wa kɔ wa si

(Cɔ Maaku 13:28-31; Luku 21:29-33)

³² Jesu í ni, i cɔ mii iyi jɔi ndii figi wa kɔ ɔe si ɔa. Bii ì na ì ye amaawɔɛ ɔa à sinti ku wu wua kpɔtɔ, ì ya mà iyi ate í maai wa mbɛ. ³³ Beɛbe mɔi, bii ì ye mii ɔa be fei wa ce, i mà ɔa iyi kubaai amu Amaí Amanɛ kaa kpe má, ajɔ í maai wa mɔm. ³⁴ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɔe, kù je inɛi nsei ɔa feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³⁵ Lele do ile fei á na ku tã, amma idem ɔa a kaa tã pai.

Ilaaɔ nɔ akã í mà ajɔ
(Cɔ Maaku 13:32-37; Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Jesu í sɔ ɔa má í ni, inɛ kãma kù mà waatiu hee má je ajɔ iyi mii ɔa á ce, baa amaleka ɔa iyi à wa lele, baa amu Amaí, í gbe Ilaaɔ Baaba nɔ akã. ³⁷ Si bei í ce si waatii Noweeu, beɛbe mɔi á ce si waati iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa. ³⁸ Hee kukɔi inyi nla ku maa naa, inɛ ɔa à waa je, à waa mɔ, à waa ce abɔdɔ ɔa, à waa mua ama nɔa ɔa mɔkɔ hee í koo í to si ajɔ iyi Nowee í koo í lɔ akɔi inyi. ³⁹ A kù waa lasabu do wahala dimi beɛbe hee í to kukɔi inyi nla í je ɔa fei. Beɛbe mɔi á je si waati iyi amu Amaí Amanɛ an nyi wa. ⁴⁰ Si waati nɔ, amanɛ minji á wa iko nɔ aa so inɛ akã a jɔ inɛ akã. ⁴¹ Inaabo minji á maa lɔlɔ, aa so inɛ akã a jɔ inɛ akã. ⁴² Na nɔ, i wɛɛɔ sɔlu ɔa, domi i kù mà ajɔ iyi Lafɛɛ nɔe á nyi wa. ⁴³ I gbɔ iyi ihɛ má ɔa. Bii ilu kpasɛ í mà idu zaka iyi ile á naa, á wɔ nɔo nɔ ku ganjie ku lɔ kpasɛɛ. ⁴⁴ Na nɔ, inɛ mɔ, i wɛɛɔ sɔlu ɔa, domi amu Amaí Amanɛ an nyi wa si waati iyi i kù waa tamaa ɔa.

Amaace jɔi do amaace laalɔ

(Cɔ Luku 12:41-48)

⁴⁵ Í sɔ ɔa má í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafɛɛi í je inɛ iyi ilu kpasɛ gɔ í kpe í so amaace kpaasie ɔa í daa si awɔ ku maa cɔ ɔa ku na ɔa ije si bei í jɔ. ⁴⁶ Inɔ didɔi á je ti amaaceu bii lafɛɛɛ í bàa í naa í báa wa ce beɛbe. ⁴⁷ Ntɔ ntɔ, lafɛɛu á daa amaaceu mii ndɛɛ fei si awɔ. ⁴⁸ Amma bii í je amaace laalɔ, á lasabui ku ni, lafɛɛm kaa baa íya má, ⁴⁹ nɔ ku dede ku maa cã amaace kpaasie ɔa nɔ ku maa je ku maa mɔ do woo mɔ atɛ ɔa ajɔ. ⁵⁰ Beɛbei, lafɛɛu á na ku baa si ajɔ iyi kù waa cɔ kpãɛ, do si waati iyi kù waa tamaa, ⁵¹ nɔ á kpãa iju jɔi jɔi, nɔ nɔ do ilu muafiti ɔa fei wahala ɔa á je inya akã. Tengi bei á le awɔ si iri ku maa kpataɔ.

25

Mɔndai mudɛɛ gɔ ɔa

¹ Jesu í ni, ajɔ iyi an naa n je bommam á yei bei faajii mudɛɛ mɛɛwa gɔ ɔa iyi à so fitila nɔa ɔa à bɔ mɔkɔ titɔ ku ko. ² Si inɔ nɔa amanɛ miu í je ilu laakai, amanɛ miu mɔ kù

* **24:20** sukui tütü sukui tütü nɔ sukui atei, nɔ bii gɔ ku bɔ í ya gaabu.

ne laakai. ³ Mudɛɛ miu hai ne laakai ηau à so fitila nηa ηa nɔ a kù so ikpo kosɩa. ⁴ Amma ilu laakai ηau à so fitila nηa ηa do ikpo kosɩa. ⁵ Wee məkɔ titɔu kù to wa nɩya. Si bei wa kpe, ηɔi mudɛɛ mɛɛwa ηau à siiko à waa sɩ njoo.

⁶ Hee zakai laja ηɔi à gbɔ anu ku dɔi ine ηa. À waa ni, məkɔ titɔu wee wa to wa, i dede ka kòo. ⁷ Nɔi mudɛɛ mɛɛwa ηau à jɩ à waa teese fitila nηa ηa. ⁸ Hai ne laakai ηau à tɔɔ ine ihɔ ηau à ni, i mu nwa ikpo domi fitila nwa ηa à waa ku. ⁹ Nɔi ilu laakai ηau à ni, aawo, kaa to awa fei. I koo i ra tu ηe gbakã. ¹⁰ Iyi à bɔ ikpou ku ra ηɔi məkɔ titɔu í to wa. Ine ngu ηa iyi à ce sɔɔlu jɩida ηau à toɔe à lɔ bi ku ce abɔdɔu nɔ à cɩmbo gambou. ¹¹ Si anyie ηɔi woo bɔ ikpo ku ra ηau mɔ à to wa, à wasi ku dɔ anu à waa ni, lafɛɛ, lafɛɛ, cɩ nwa gambo. ¹² Amma məkɔ titɔu í ni, ntɔ ntɔ, n kù mà ηe.

¹³ Nɔi Jesu í ni má, to, na nηu, i maa cɔ kpãa ηa domi i kù mà ajɔ iyi an nyi wa ηa hee má je waatiu.

*Mɔndai amaace mɛɛta gɔ ηa
(Cɔ Luku 19:11-27)*

¹⁴ Jesu í sɔ ηa má, í ni, bommai Ilaaɔ́ í yei má bei faajii məkɔ gɔ iyi wa bi ku bɔ ilu koo kpe be. Nɔ í kpe amaace ηa í so amanie fei í da nηa si awɔ. ¹⁵ Í na ine akã fi ai wura kpekele nla miu, ine akã mɔ minji, ine mɛɛtasɩau mɔ akã, í na aηa feii si bei gbugbãi ine fei í to, í bei í neɛ. ¹⁶ Nɔi gbakã amaace iyi à na fia kpekele miuu í so fi au wa ceɔ sɩa, nɔ í ba riba miu má. ¹⁷ Bɛɛbe mɔi ine iyi à na minjiu mɔ, í ba riba minji má. ¹⁸ Amma ine iyi à na akãu í koo í tu isai í singa fi ai lafɛɛu.

¹⁹ Si bɛɛbe ajɔ í koo wa baa ηɔi lafɛɛi ine ηau í baa nɔ í kpe ηa a na a sisia nηu bei à cea fi au. ²⁰ Amaace iyi í na fia kpekele miuu í naaɔ miu mmue wa má, nɔ í sɔɔ í ni, lafɛɛ, fia kpekele miu iyi ò nam nɔu n ceɔ sɩa hee ò ba riba miu má. ²¹ Nɔi lafɛɛɛ í sɔɔ í ni, í sɩa, awɔu amaace jɩida ilu naane. Si mii keekeu ihɛ ò ye iyi ò je ilu naane, na nηu, an daae mii nla si awɔ. Naa wa ka je jingau. ²² Ine iyi í na kpekele minjiu mɔ í naa í ni, lafɛɛ, fia kpekele minji iyi ò nam nɔu, ò ba riba minji ma. ²³ Nɔ lafɛɛɛ í ni, í sɩa, awɔu amaace jɩida ilu naane. Si mii keekeu ihɛ ò ye iyi ò je ilu naane, na nηu, an daae mii nla si awɔ. Naa wa ka je jingau. ²⁴ Si anyii nηu ηɔi amaace

iyi í na kpekele akãu mɔ í naa í ni, lafɛɛ, ò mà iyi awɔu ine ku gaabui. Bii ò kù gbɛ bei ò ya da, nɔ tengi bii ò kù fã dimi, bei ò ya mu. ²⁵ Nɔi nηu dei í mum be, nɔ ò koo ò si fiaeu ile. To, fiae wee. ²⁶ Nɔi lafɛɛɛu í sɔɔ í ni, awɔu amaace yaamɔ ilu ikai, awɔi ò mà iyi ò ya n da baa bii n kù gbɛ, nɔ bei n kù fã dimi ò ya n mui. ²⁷ To, iyi ò mà bɛɛbe wo, aa na ine gɔ fiam nɔui, nɔ ò daa si inyi. Bii ò ce bɛɛbe wo an ye ndom do ribae fei waati iyi ò baa. ²⁸ Si anyie ηɔi í sɔ amaace kpaasi ηau í ni, ò gba fia kpekele akãu ò na ine iyi í ne mɛɛwau, ²⁹ domi ine iyi í ne, nηui à ya kɔɔa si ku ba iyi í ne u ku kɔɔsi má. Amma ine iyi kù ne, baa keeke iyi í ne u má à ya gbaai. ³⁰ Amaace nfeu mɔ, ò soo ò nyɔɔ angule si ilu kuku tengi bii ine ηa aa lesi awɔ si iri a kpata.

Kiitii ankãanyi

³¹ Nɔi Jesu í ni má, si waati iyi amu Ama i Amane an naa do amboem do amaleka ηau fei, an buba si batai bomma ilu amboem. ³² Dimii andunya fei á tɔtɔ si wajum, nɔ an fɛɛfe ine ηa bei woo degbe í ya fɛɛfe angudã do iwo ηa. ³³ An jile ine dee dee ηau ikpa awɔ njem, ine laalɔ ηau mɔ ikpa awɔ cangam. ³⁴ Waati bɛɛbe amu ilaaluu an sɔ ine ηa iyi à wa awɔ njem n ni, ò naa wa ηa, ò ηe iyi í ba kuwee Baam. ò naa ò buba si bomma iyi à ce ò ηe sɔɔluɛ hai waatii kusintii andunya. ³⁵ Bommau tu ηe si na iyi í jɔ si waati iyi ari wa kpam, ò muum ije ò je ηa. Nɔ si waati iyi agbe wa kpam má, ò muum inyi ò mɔ ηa. Nɔ si waati iyi ò je ine njoo ò gbam si kpasɛ ò ηe ηa. ³⁶ Nɔ si waati iyi ò weɛ basɩ ò bii anyim ηa. Nɔ iyi ò wa n ce bɔɔ ò gbɔɔm ηa. Nɔ si waati iyi ò wa ile piisɔɔ ò ya naa ku cɔm ηa. ³⁷ Waati nηu, ine dee dee ηau aa jɛɛm a ni, Lafɛɛ, waati yoomai à ye ari wa kpaɛ nɔ à nae ije ò je wala agbe wa kpaɛ à nae inyi ò mɔ. ³⁸ Waati yoomai à ye ò je ine njoo à gbae si kpãse nwa, walakɔ à ye basɩ nɔ à bii anyie. ³⁹ Mà waati yoomai à ye ò waa ce bɔɔ walakɔ ò wa ile piisɔɔ nɔ à naa ku cɔe. ⁴⁰ Amu ilaaluu an je nηa n ni, ntɔ ntɔ, bii ò cea ine akãi inem ηa iyi à kere à re ηau ihɛ bɛɛbe ηa, amui ò cea ηa.

⁴¹ Si anyii nηu, ò bei ò sɔ ine awɔ cangam ηau mɔ n ni, ò fa ara ò ηe hai kɔkɔm, ò ηe iyi Ilaaɔ́ ò ceekpe. ò bɔ si ina iyi ci ya ku, iyi à koa Seetam do amalekae ηa. ⁴² Aa lɔ si ina

ɲai si na iyi í jò waati iyi ari wa kɲam wo i kù muum ije n je ɲa. Nɔ waati iyi agbe wa kɲam i kù muum inyi n mɔ ɲa. ⁴³ Waati iyi n je ine njoo i kù gbam si kpasɛ nje ɲa. Nɔ si waati iyi n wee basí i kù bii anyim ɲa. Iyi n wa n ce bɔɔ nɔ n wa ile piisɔɔ, i ci ya naa ku cɔm ɲa mɔm. ⁴⁴ Anja mɔ aa jɛm a ni, Lafɛɛ, waati yoomai à ye ari wa kpaɛ, walakɔ agbe, walakɔ í je ine njoo, walakɔ basí, walakɔ si bɔɔ, walakɔ ile piisɔɔ nɔ a kù sobie. ⁴⁵ An je nja n ni, ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɲei, si bei i kù cea ine akãi ine ɲa iyi à kere à re ɲau ihɛ beɛbe, amui i kù cea ɲa. ⁴⁶ Na nju, aa ye ijuukpã ɲai si ina iyi ci ya ku. Amma ine dee dee ɲau aa lɔ si kuwee iyi ci ya tã.

26

Ine ngbo ɲau à waa busi nje a kpa Jesu
(Cɔ Maaku 14:1-2; Luku 22:1-2; Zãa 11:45-53)

¹ Iyi Jesu í fɔ ide ɲau fei í tã, ɲoi í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, ² i mà ɲa iyi ajɔ minjii í gbe ka jeð jingau Iku ku kua. Nɔ waati beɛbei aa dasi amu Amai Amanɛ si awɔi ine ɲa a kɲam si jii ku gaau.

³ Waati iyi Jesu wa sɔ mɔcɔɛ ɲa ideu, ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do ine ngbo ɲau à tɔtɔ kabai Kaifu woo wee nla. ⁴ Bei à waa busi nje béi aa ce a ba a mu Jesu do bisi a kpa. ⁵ Amma à waa ni, kù sía ku je si ajɔi jingauu ku ba hoyá hoyá ku maà dede si zamaau.

Abo gɔ í fãsi irii Jesu tulare
(Cɔ Maaku 14:3-9; Zãa 12:1-8)

⁶ Jesu í wa Betani kpasɛi Simɔɔ iyi í tako í ce bɔɔi dintɛu, ⁷ ɲoi abo gɔ í naa bi tɛɛ waati iyi à waa je. Wa mu ama caka ku sía gɔ iyi í ne tulare ku ne fia gɔ, nɔ í fãsi tulareu si irii Jesu. ⁸ Iyi mɔcɔ ɲau à yɔɔ, ɲoi idɔ nja í kɔ à ni, na mii í ce abou í koo í ce asɔɔi tulareu ihɛ. ⁹ Aa ka taai wo fia nkpɔ nkpɔ ka kpɛa ilu are ɲa fia. ¹⁰ Iyi Jesu í gbɔ à waa fɔ beɛbe ɲoi í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa ye taalei abou ɲa. Mii jiidai í ceem be. ¹¹ Ntɔ ntɔ, ilu are ɲa aa maa wee do inje waati kãma fei, amma amu n kaa n maa n wee do inje hee do ajɔ fei. ¹² Abou í fãsi aram tulare do njuma ku ceð sɔɔlui kusim. ¹³ Ntɔ ntɔ, tengi bii ine ɲa aa koo a maa waazo laabaau jiidau

si andunyau fei, aa sisi ide iyi abou ihɛ í ce a maa yeð gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Maaku 14:10-11; Luku 22:3-6)

¹⁴ ɲoi Zudasi Isikarioti, ine akãi mɔcɔ maateeji ɲau, í bɔ bi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau, ¹⁵ í bee ɲa í ni, mii aa muum ɲa bii n da nje Jesu si awɔ. Nɔ à ka fia isɔ fufu ara kuntaa à naa. ¹⁶ Hai waati beɛbei, Zudasi wa de kpãa béi á ce ku zambað Jesu ku na ine ɲau.

Jesu wa je ijei jingau Iku ku kua do mɔcɔɛ ɲa

(Cɔ Maaku 14:12-21; Luku 22:7-14, 21-23; Zãa 13:21-30)

¹⁷ Si ajɔ sintei jingau Pɛɛ hai ne lefeeu mɔcɔi Jesu ɲau à naa à beee à ni, iwoi ì bi kaa ceɛ sɔɔlui jingau Iku ku kua. ¹⁸ ɲoi í je nja í ni, i bɔ inɔ ilu bi wãane kasa i sɔɔ i ni, amu Mɛetu n ni, waatim í to. Bi tɛɛi an je jingau Iku ku kua do mɔcɔm ɲa. ¹⁹ Nɔ mɔcɔ ɲau à ce bei Jesu í sɔ ɲa, à ce sɔɔlui jingauu.

²⁰ Iyi aɛ í le Jesu do mɔcɔ maateeji ɲau à waa je. ²¹ Waati iyi à waa je ɲoi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, ine akã nje á zambam. ²² ɲoi inɔi mɔcɔ ɲau í fɔ ntɔ ntɔ, à wasi ku beee akã akã à waa ni, isa kù je amu ya Lafɛɛ. ²³ ɲoi Jesu í je nja í ni, ine iyi í gùsi pɛɛ si inɔ jɛɛ awað ajɔ, lafɛɛi á zambam. ²⁴ Amu Amai Amanɛ an ku si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ. Amma ine iyi á zambam á ye ijuukpã nla nla. Á tiaa inɛɛu bii í je a kù buu mɔm wo. ²⁵ Zudasi iyi á zambaɛu mɔ í so ide í ni, isa kù nɔ kù je amu ya Mɛetu. Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, awɔi aa coo.

Ije iyi aa ka yeð gigii ikui Jesu

(Cɔ Maaku 14:22-26; Luku 22:14-20; Kɔr 1, 11:23-35)

²⁶ Waati iyi à waa je, ɲoi Jesu í so pɛɛ nɔ í saabu Ilaaɔ titã í bei í bububuɛ í na mɔcɔɛ ɲau, í ni, iyi ihɛi í je aram, i gba i je ɲa. ²⁷⁻²⁸ Si anyii nju, nɔ í so kɔɔfu si bii à dasi vɛɛ í saabu Ilaaɔ nɔ í na ɲa í ni, iyi ihɛi í je njɛm. Njui í je nyindai akabuu iyi Ilaaɔ í dɔ do amanɛ ɲa. An nikãɛ na irii ine nkpɔ ku ba n kpa ide i dulum du ɲa. Inje fei, i mɔ ɲa. ²⁹ An sɔ ɲɛ, hai nnyi n kaa n mɔ atɛ vɛɛ má í gbe hee ajɔ iyi awaɛ ɲa fei aa ka mɔ vɛɛ titɔ si bommai Baam. ³⁰ Si anyie à kɔ iri ɲa nɔ à fita à bɔ iri kutai Olivieu.

Piɛ á jã ku ni nɲu ku mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:27-31; Luku 22:31-34; Zãa 13:36-38)

³¹ Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, idũuyi mɔm, inɛ fei aa nyiò anyi na irim. Bɛi Ilaaɔ í fɔ si kukɔi ideɛ, bɛɛbɛi á ce. I ni, á kpa woo degbeu nɔ angudã ɲau a fangaa bii fei. ³² Amma an jĩ hai si balɛ nɔ n cua nɲɛ n bɔ ilei Galilee. ³³ Nɔi Piɛɛ í sɔɔ í ni, baa bii inɛ fei wa nyiò anyi na iriɛ, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁴ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, ntɔ ntɔ, idũuyi mɔm, hee ajɛɛ ku maa kɔ, aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù màm. ³⁵ Amma Piɛɛ í jɛaa í ni, n kaa n kɔsiɛ pai, baa bii í jɛ an ku do awɔ ajɔi. Nɔ mɔcɔ ɲau mɔ fei à fɔ bɛɛbɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gɛsɛmanee

(Cɔ Maaku 14:32-42; Luku 22:39-46)

³⁶ Nɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à bɔ inya gɔ iyi à ya kpe Gɛsɛmanee. Iyi à to bɛ nɔ í sɔ ɲa í ni, i buba ihɛ titã ɲa n koo n ce kutɔɔ wa. ³⁷ Nɔi í gbã Piɛɛ do ama minjii Zebɛdee ɲau à bɔ waju. Nɔ inɔ kufɔ í naa siɛ hee araɛ fei í rɔ. ³⁸ Nɔi í sɔ ɲa í ni, inɔ kufɔ í naa sim nla nla hee wa bi ku kpa. I wa ihɛ, i bam njoɔ ku wɔ ɲa. ³⁹ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã, ɲɔi í bɔ waju keeke í koo í sɛɛbata ile wa ce kutɔɔ í ni, Baam, bii á ce, jɔ wahalau ihɛ ku jlim. Amma do nɲu fei, ku maà ti ku jɛ ti idɔɔbim, jɔ idɔɔbiɛ ku ce.

⁴⁰ Si anyiɛ ɲɔi í nyi wa bi mɔcɔ mɛɛta ɲau í ba ɲa à waa sɪ njoɔ. Nɔi í bee Piɛɛ í ni, debɛi, i kù yɔkɔ i kù bam njoɔ ku wɔ baa lɛɛu akã ɲa? ⁴¹ I wɔ njoɔ nɔ i maa ce kutɔɔ ɲa ku ba i maà dasi kulelei inɛ ɲa. Idɔi amanɛ í bi, amma araɛ í kua gbugbãɛ.

⁴² Nɔ í jìò ɲa isɛ gbɛɛjisia má í koo í ce kutɔɔ í ni, Baam, bii í jɛ wahalau ihɛ kaa jlim, bii í jɛ kù nɛ bɛi á ce iyi n kù yɔɔi, jɔ idɔɔbiɛ ku ce. ⁴³ Iyi í ce kutɔɔ í tã ɲɔi í nyi wa bi tu ɲa má nɔ í ba ɲa à waa sɪ njoɔ má, domi njoɔ wa kpa ɲa. ⁴⁴ Jesu í jò ɲa má, í koo í ce kutɔɔ isɛ gbɛɛtasiaɛ si ide akãu. ⁴⁵ Nɔ í nyi wa bi tu ɲa má í sɔ ɲa í ni, ì sũ ì waa sɪmi ɲai hee nsei? I cɔ, waati í gbɛ keeke iyi aa mu amu Amai Amanɛ a daa ilu dulum ɲa si awɔ. ⁴⁶ Inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede kaa kòo ɲa.

À mu Jesu

(Cɔ Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53; Zãa 18:3-12)

⁴⁷ Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ gbakã, ɲɔi Zudasi, inɛ akãi mɔcɔ maateɛji ɲau í to wa. Zamaa nla gɔ wa tooɛ wa à waa mu taakuba ɲa do golo ɲa. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do inɛ ngbo ɲau à bɛ ɲa wa. ⁴⁸ Waati iyi Zudasi í dasi idɔ nɲu ku zamba Jesuu, í sɔ inɛ ɲau nyinda gɔ iyi nɲu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabaɛ, Lafɛɛ mbɛ, i muu. ⁴⁹ Hai Zudasi í to wa gbakã, í sɛkɛɛi si Jesu í ni, irei ì caalɛ, Mɛɛtu. Nɔ í baabaɛ. ⁵⁰ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, kpaasim, iyi ì naa ku ceu, coo.

Nɔ inɛ ɲau à to Jesu awɔ gbakã à muu. ⁵¹ Nɔi inɛ akãi mɔcɔi Jesu ɲau í yɔ taakubaɛ í café itii amaacei woo wee nlaɪ Ilaaɔu í buu. ⁵² Amma Jesu í sɔɔ í ni, sindo taakubaɛ si ankɔɔɛ. Inɛ iyi wa kpa inɛ do taakuba fei, taakubai á na ku kpa lafɛɛ mɔ. ⁵³ I kù mà iyi bii ñ bi an yɔkɔ n tɔɔ Baam, nɔ gbakã ku sambaam amaleka dubu nkpɔ nkpɔ wa a naa a sobim? ⁵⁴ Amma bii ñ ce bɛɛbɛ, kukɔi idei Ilaaɔ iyi í ni mii ɲau ihɛ fei á bam nii kaa kɔ.

⁵⁵ Nɔi Jesu í bee zamaau í ni, amui ì naa ku mu bɛ ɲa do taakuba do golo ɲa bɛi woo ce ile? Ñ ya n wa si inɔ nɲɛ ajɔ fei n maa n kɔ inɛ ɲa si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ i kù mum ɲa. ⁵⁶ Amma nɲu ɲau bɛ fei í cei ku ba ide iyi walii ɲau à fɔ si tiai idei Ilaaɔ ku kɔ.

Nɔi mɔcɔ ɲau fei à jòɔ à sa.

Jesu í wa wajui igbɛi woo kiiti ɲa

(Cɔ Maaku 14:53-65; Luku 22:54-55, 63-71; Zãa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Inɛ ɲa iyi à mu Jesuu à bɔɔɛ bi Kaifu woo wee nlaɪ Ilaaɔ. Tengi bɛi woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau do inɛ ngbo ɲau à tɔtɔɔ. ⁵⁸ Nɔ Piɛɛ í wa hee jliji wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nlaɪ. Nɔi í buba bɛ do woo degbe andɛ koofa ɲau na ku yɛò bɛi ideu á kpaò iri.

⁵⁹ Waati nɲu inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do igbɛi woo kiiti ɲau fei à waa dɛ a má Jesu ide iyi aa yɛò taalɛ ku ba a kpa. ⁶⁰ Amma a kù ba ide iyi aa yɛò taalɛ baa do iyi ilu sɛɛda ibo nkpɔ í naa í máa ide fei. Si anyii nɲu, amanɛ minji gɔ ɲa à naa. ⁶¹ À ni, mɔkɔu ihɛ í ni nɲu á yɔkɔ ku legɛ kpasɛi Ilaaɔ nɔ si afei ajɔ mɛɛta nɲu ku ma mmue má.

⁶² Nɔi woo wee nlaɪ Ilaaɔu í dede í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ ɲau ihɛ à waa yɛò taalɛ. ⁶³ Amma Jesu wa cokɔɛ.

Nɔi woo wee nlau í sɔɔ í ni, do irii Ilaaɔ, fɔ bii awɔu Amaí Ilaaɔ inɛ iyi Ilaaɔ í cicauí *. ⁶⁴ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui, si bei ì fɔ. Nɔ n̄ wa n sɔ n̄ jɛi, aa yɛ amu Amaí Amanɛ n̄ wa n buba awɔ n̄ jɛi Ilaaɔ ilu gbugbã fei. Bɛɛbɛ mɔi aa na i yem n̄ a ajɔ akã n̄ naa si kudũi iji má. ⁶⁵ Nɔi woo wee nlau í ga ibɔɛ ku nyisið idɔɔkɔɛ. Nɔi í ni, wa bu Ilaaɔ. A kù waa dɛ ilu sɛɛda kãma má. I gbɔ bei wa bu Ilaaɔ n̄ a. ⁶⁶ Beirei ì yɛ a cea mɔkɔu n̄ a. Nɔi an̄ a fei à yɛ taaleɛ à ni í to a kpaɛ.

⁶⁷ Nɔi à wasi ku tu si wajui Jesu antɔ nɔ à waa daa kutu, inɛ gɔ n̄ a mɔ à waa sambalɛ. ⁶⁸ Nɔ à ni, awɔ iyi ì waa kpe arɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau, sɔ wa inɛ iyi í cãɛ.

Piɛɛ í jã í ni n̄ n̄ u kù mà Jesu

(Cɔ Maaku 14:66-72; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Waati bɛɛbɛ Piɛɛ wa buba bantumai kpasɛu. Nɔi mudɛɛ woo ce icɛ gɔ í sɛkɛɛ siɛ wa í ni, awɔ mɔ ì tako ì wɛɛ do Jesu inɛi Galileeu. ⁷⁰ Amma í jã si wajui an̄ a fei í ni, n kù mà iyi ì waa fɔ. ⁷¹ Si anyiɛ, nɔ í dede í bɔ ikpa andɛ kabau. Nɔi mudɛɛ amaacɛ mmu gɔ í yɔɔ má, nɔ í sɔ inɛ n̄ a iyi à wa bɛu í ni, inɛɛu ihɛ í tako í wɛɛ do Jesu inɛi Nazaretu. ⁷² Nɔi Piɛɛ í jã má nɔ í ceekpe í ni, n kù mà inɛɛu bɛ. ⁷³ Iyi í kɔɔsi má, n̄ jɔi inɛ n̄ a iyi à wa bɛu à sɛkɛɛ si Piɛɛ à ni, ntɔ ntɔ awɔu inɛ akã n̄ jai. Ide ku fɔɛ wa nyisi iyi awɔu inɛi Galileei. ⁷⁴ Nɔi í teese í ceekpe í ni, n kù mà mɔkɔu. Bɛ gbakã ajɛɛ wa kɔ. ⁷⁵ Nɔ Piɛɛ í ye gigii ide iyi Jesu í sɔɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù mà m̄. Nɔi í fita í koo wa kpata ntɔ ntɔ.

27

À bɔð Jesu wajui Pilati

(Cɔ Maaku 15:1; Luku 23:1-2; Zãa 18:28-32)

¹ Nɔi daadaakɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄ a do inɛ ngbo n̄ a fei à jilɔɔ si an̄ a a kpa Jesu. ² Nɔ à dũu à koo à daa Pilati ilu ilɛu si awɔ.

Ikui Zudasi

(Cɔ IWB 1:18-19)

³ Zudasi, n̄ n̄ u iyi í zamba Jesuu, í yɛ bei à yɛ taaleɛ a kpaɛ, n̄ jɔi inɔɛ í fɔ. Nɔ í nyið fiaí isɔ fũfũ kuntaau bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄ a

do inɛ ngbo n̄ a. ⁴ Í sɔ n̄ a í ni, n̄ ce dulum si bei n̄ zamba inɛ dee deeu ihɛ a kpaɛ. Amma à jɛaa à ni, yoomai í yɛ wa. Í jɛ ideí iriɛ. ⁵ Nɔi Zudasi í nyɔ fiaú si kpasɛi Ilaaɔ bɛ í nɛɛ. Nɔ í koo í dasi kɔɔɛ ikũ lele í kpa arɛ.

⁶ Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄ a à tasi fiaú à ni, beirei aa ka ceð fiaú ihɛ. A kù nɛ kpãa ka dasi kpakoi kpasɛi Ilaaɔ si na iyi í jò fiaú iyi à sã na a nikãð n̄ jɛi inɛ gɔi. ⁷ Iyi à busi n̄ jɛ à tã, nɔ à so fiaú à rað ikoi woo ma caka gɔ, à ce bi ku si inɛ njoo n̄ a. ⁸ Na n̄ jɔi í jò à ya kpe ikou ikoi n̄ jɛ baa nnyí. ⁹ Bɛɛbɛi ideí Zeremii waliuu í ce si bei í ni, à so fiaí isɔ fũfũ kuntaau, fiaú iyi inɛi Izireli n̄ a à jesi an̄ a a sã na iriɛu, ¹⁰ nɔ à rað ikoi woo ma cakau, si bei Aɔ Lafɛɛ í dasim.

Pilati wa bee Jesu ide n̄ a

(Cɔ Maaku 15;2-5; Luku 23:3-5; Zãa 18:33-38)

¹¹ Nɔi à koo à leekí Jesu si wajui Pilati ilu ilɛu, nɔ í beɛɛ í ni, awɔi ì jɛ ilaalui Zuifu n̄ a? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ¹² Si anyii n̄ n̄ u, inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄ a do inɛ ngbo n̄ a à waa máa ide, nɔ kù ni n̄ n̄ a ide kãma. ¹³ Nɔi Pilati í beɛɛ í ni, i kù waa gbɔ ide n̄ a iyi inɛ n̄ a à fɔ à waa yèð taaleɛ ba. ¹⁴ Amma Jesu kù jɛaa baa gbakã hee bití í muu.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaɛ

(Cɔ Maaku 15:6-15; Luku 23;13-25; Zãa 18;39-19:16)

¹⁵ Wee si jingauí Iku ku kua fei ilu ilɛu í ya jò inɛi piisɔɔ akã iyi zamaa í bii. ¹⁶ Wee, waati bɛɛbɛ inɛ gɔ í wa ile piisɔɔ bɛ, à ya kpoo Barabaa, nɔ inɛ fei í màa. ¹⁷ Nɔi í jò iyi zamaau í tɔtɔɔ, Pilati í bee n̄ a í ni, yooi ì bi n̄ jò n̄ n̄ e, Barabaa de, mà Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. ¹⁸ Í fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jò wa mà sãa sãa iyi na igui í jò à daa n̄ n̄ u Jesu si awɔ.

¹⁹ Waati iyi Pilati wa buba bi ku ce kiitiu, n̄ jɔi aboɛ í bɛ siɛ inɛ gɔ wa í ni, màð dasi ideí inɛ dee deeu bɛ baa, domi idũ, iyi n̄ wa n sũ, n̄ yɛ wahala jiida jiida si ala na iriɛ.

²⁰ Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ n̄ a do inɛ ngbo n̄ a à wasi ku mante zamaau à waa ni à sɔ Pilati ku nyaa an̄ a Barabaa nɔ ku jò a kpa Jesu. ²¹ Nɔ Pilati í bee n̄ a í ni, si amane minji n̄ a bɛ, yoo n̄ jai ì bi n̄ jò n̄ n̄ e. Nɔ à ni, Barabaa. ²² Nɔ Pilati í ni, to, beirei an̄ cea

* **26:63** do irii Ilaaɔ Do Gɛɛkí à ni, do irii Ilaaɔ iyi í wɛɛ.

Jesu iyi à ya kpe Kirisiu. N̄oi aṅa fei à ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²³ N̄oi Pilati í bee ṅa í ni, laalo yoomai í bei í ce. Amma béi Pilati wa f̄o fei, beɛbe m̄oi inɛ ṅau à ya d̄o anu hee lele a ni, kpakpae si j̄i ku gaau. ²⁴ Iyi Pilati í ye mii iyi ṅṅu wa ce fei ngbei, wakatau wa k̄osi m̄om nii, ṅoi í bu inyi í w̄o si wajui zamaau í nyisi iyi baai ṅṅu k̄u wa si ideu, í ni, n̄ei m̄ok̄o dee deeu ih̄e ku nik̄ae k̄u yem, í je idei irii ṅṅe. ²⁵ N̄oi inɛ ṅau fei à je à ni, kunik̄ai n̄jeu ku je idei irii awa do ama nwa ṅa. ²⁶ N̄oi Pilati í j̄o ṅṅa Barabaa, n̄o í j̄o à tea Jesu kp̄ot̄o. Si anyii ṅṅu, n̄o í da ṅṅa si aw̄o a koo a kpakpae si j̄i.

Sooge ṅa à waa yaako Jesu

(C̄o Maaku 15:16-20; Z̄aa 19:2-3)

²⁷ Si anyii ṅṅu ṅoi sooge ṅa à gb̄a Jesu à l̄oɛ kabai ilu ileu, n̄o à t̄ot̄o soogee ṅa iyi à gbe ṅau fei be. ²⁸ À b̄o nyauɛ ṅa n̄o à daa si ib̄o nkpa sis̄o ḡo. ²⁹ N̄o à ba fulai aḡu à lea si iri, n̄o à naa kpokpoo si aw̄o n̄je, à bei à gule si wajue à waa yaakoɛ à waa ni, f̄o ilaalui Zuifu ṅa. ³⁰ N̄oi à tu sie ant̄o n̄o à gba kpokpoo à c̄aa si irie. ³¹ Iyi à yaakoɛ à t̄a, ṅoi à b̄oaa ib̄o nkpa à bei à daa si ib̄oɛ à gb̄aa à waa b̄o ku kpakpae si j̄i ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(C̄o Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43; Z̄aa 19:17-27)

³² Waati iyi à waa fita hai in̄o iluu ṅoi à ko in̄e Sireni ḡo à ya kpoo Sim̄o. N̄oi sooge ṅau à tilasie à k̄aa j̄i ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu. ³³ N̄o à waa b̄o inya ḡo iyi à ya kpe Ḡoḡota, waato inya iyi í j̄o kokoi iri. Waati iyi à to be, ³⁴ à na Jesu at̄e v̄eɛ iyi à ȳogee do alolo. Amma iyi í tieɛ k̄u bi ṅṅu ku m̄o.

³⁵ N̄oi à kpakpae si j̄i ku gaau n̄o à ta kpasa si j̄inɛ ṅau à ce ikp̄e. ³⁶ N̄o à buba à waa degbee. ³⁷ Si antai irie do lele, à k̄o ide iyi wa f̄o taale iyi í ce à ni, inɛ ih̄e í je Jesu, ilaalui Zuifu ṅa. ³⁸ N̄oi à kpakpa ile minji ḡo ṅa be má, inɛ ak̄a ikpa aw̄o n̄je, inɛ ak̄a m̄o ikpa aw̄o cangae.

³⁹ Inɛ ṅa iyi à waa too do be à ya gbugb̄a irii a maa buu, ⁴⁰ a maa ni, k̄u je aw̄o í ni aa lege kpas̄e ilaaṅ n̄o i maa má si afei aj̄o m̄eta? To, bii aw̄u Amai ilaaṅ, faaba araɛ be, kita wa hai si antai j̄i ku gaau. ⁴¹ Beɛbei inɛ ngboi woo weei ilaaṅ ṅa do woo k̄o inɛ ṅa si wooda

ṅa do inɛ ngbo ṅau à ya maa yaakoɛ a maa ni, ⁴² í faaba inɛ ḡo ṅa amma í m̄anḡo ku faaba araɛ. K̄u je í ni ṅṅu ilaalui in̄e Izireli ṅai? To, ku kita wa hai si antai j̄i n̄o ku ba ka dasie naane. ⁴³ Í dasi ilaaṅ naane n̄o í ni ṅṅu Amai ilaaṅ. Debei, bii ilaaṅ í n̄e kubie nt̄o nt̄oi ku faabaɛ. ⁴⁴ Beɛbe m̄oi ile ṅa iyi à kpakpa do Jesu aj̄o à ya maa yaakoɛ.

Waati iyi Jesu í ku

(C̄o Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49; Z̄aa 19:28-30)

⁴⁵ N̄oi das̄a nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to is̄o m̄etai ale. ⁴⁶ N̄o si is̄o m̄etau Jesu í d̄o anu hee lele í ni, Eli, Eli, lama sabatani, waato ilaaṅ, ilaaṅ, na mii í ce ì f̄usim aw̄o. ⁴⁷ N̄oi inɛ ḡo ṅa iyi à wa beu à gb̄o ideu. N̄o à ni, wa kpe Elii. ⁴⁸ N̄oi gbak̄a inɛ ak̄a ṅa í sei í koo í d̄i kanya si golo ḡo í s̄osi inyiik̄a í bei í naa í toa Jesu ku c̄oac̄oɛ. ⁴⁹ Amma inɛ ṅa iyi à gbe ṅau à ni, j̄o tit̄a, ka c̄o bii Elii á na ku faabaɛ. ⁵⁰ N̄o Jesu í d̄o anu má hee lele í bei í ku.

⁵¹ Asee, waati beɛbe si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄e ilaaṅ í ga í kp̄e minji hai lele hee ku b̄o ile, n̄o ile í yaya hee kuta ṅa à la. ⁵²⁻⁵³ Bale ṅa à c̄i, n̄o woo dasi ilaaṅ naane nkpa ṅa iyi à tako à ku wo à j̄i má, à fita hai in̄o bale. Si anyii kuj̄i Jesu n̄o à b̄o Zeruzalemu ilu kum̄au à tuse ara ṅṅa bi inɛ nkpa.

⁵⁴ N̄oi inɛ ngboi sooge ṅa do inɛ ṅa iyi à wa bi tee à waa degbe Jesuu à ye kuyayai ileu do mii ṅa iyi í ce fei ṅoi n̄jo nla nla í mu ṅa à waa ni, nt̄o nt̄o, in̄e ih̄e Amai ilaaṅ. ⁵⁵ Inaabo nkpa ḡo ṅa à wa be, à waa c̄o Jesu wa hai j̄ij̄i. À too Jesu wai hai Galilee a naa a gb̄oaa. ⁵⁶ Si in̄o ṅṅa Maari in̄e Madalau do Maari iyei Zaaki do Zozefu, do iyei amai Zebedee ṅa, aṅa fei à wa be.

À dasi ikui Jesu bale

(C̄o Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56; Z̄aa 19:38-42)

⁵⁷ Iyi ale í le, ṅoi m̄ok̄o ilu fia ḡo í naa be. À ya kpoo Zozefu, in̄e Arimateei. Wee ṅṅu m̄o m̄oc̄oi Jesu wa je. ⁵⁸ N̄oi í b̄o bi Pilati í t̄oɛ ikui Jesu. N̄o Pilati í ȳoɔdaa í ni a naa. ⁵⁹ Zozefu í so ikuu í woo do ac̄o f̄uf̄u tit̄o ḡo. ⁶⁰ N̄o í koo í suu si isai kuta ḡo iyi í j̄o à gbea ṅṅu takae wo, amma a k̄u dasi inɛ ḡo tit̄a. Si anyie n̄o í bimbili kuta nla ḡo í d̄iò

andei baleu í bei í ne. ⁶¹ Maari inei Madalau do Maari iyi ihõu à wa be à waa buba kòkòì baleu.

Bale ku degbe

⁶² Iyi ajòì sòlùì kusìmiu í kpa iri, òjì ine ngboi woo weei Ilaaḡ òa do Farisi òau à bò bi Pilati ajò *. ⁶³ À ni, lafḡe, à ye gigii ide iyi ilu ibou í fò si waati iyi í wεε si andunya í ni si ajò mεetasia ònu á jì hai si bale má. ⁶⁴ Na ònu, jò a maa degbe baleu hee ku to zakai ajò mεeta, ku ba mḡcḡe òa a maà na a nya ikuu, a bei a koo a sḡ ine òa a ni, í jì hai si bale. Waati beεbe iboi ankāanyiu ihḡ á na ku re baa ti takou má. ⁶⁵ Òjì Pilati í sḡ òa í ni, i gbā sooge òau a koo a degbeε bei í bi òa. ⁶⁶ Nò aḡaḡ òa fei à bò bi baleu. À ce nyindai amanlu si kutau ku ba ine gò ku maà cūu. Nò à jile sooge òa be à waa degbeε.

28

Kujti Jesu hai si bale

(Cḡ Maaku 16:1-10; Luku 24:1-12; Zāa 20:1-10)

¹ Iyi ajòì kusìmiu í lḡ, ajò amaazuma daadaakḡ Maari inei Madalau do Maari iyi ihḡ à bò baleu ku cḡ. ² Òjì gbakā ile kuyaya nla gḡ í dede nḡ amalekai Aḡ Lafḡe gḡ í kita wa hai lele í naa í tale kutau wa buba si. ³ Wajue wa daana bei kuḡòì ijì nḡ nyauε òa mḡ wa fūuta bei iwu tafa. ⁴ Òjì njo í mu woo degbe òau hee à waa yaya nḡ à cuku ile bei iku òa. ⁵ Òjì amalekau í sḡ inaabo òau í ni, inε, i maà jò njo ku mu òe. Nè mà iyi Jesu ine iyi à kpakpa si jìi ku gaauu i waa de òa. ⁶ Kù wa ihḡ má, í jì hai si bale si bei í tako í fḡu. I naa i cḡ bii í tako wa sū wo, ⁷ nḡ i koo rya rya i koo i sḡ mḡcḡe òa i ni, í jì hai si bale. Á cua òe ikpa Galilee. Bei aa yḡḡ òa. Iyi nḡ ne an sḡ òe mbe.

⁸ Òjì à sinda rya rya hai bi baleu do njo. Nò baa do iyi à waa ce njo fei à ne inḡ didḡ nla nla má. Òjì à sei à koo à sḡ mḡcḡe òa laabaauu. ⁹ Òjì Jesu í kò òa í ni, i fḡḡ. Òjì à sekeε sie wa à naa à mu kutεε à seεbata si wajuε. ¹⁰ Nò Jesu í sḡ òa í ni, i maà jò njo ku

mu òe. I koo i sḡ kpaasim òa a bḡ Galilee, bei aa yem.

Idei woo degbe òa

¹¹ Waati iyi à wa si kpāa à waa neu, ine gḡ òa si woo degbe òau à bḡ inḡ ilu à koo à sisia ine ngboi woo weei Ilaaḡ òa mii iyi í ceu fei. ¹² Nò ine ngboi woo weei Ilaaḡ òau à ce kutḡḡḡ do ine ngbo òau à busi òe nḡ à mua sooge òau fia nkpḡ gḡ, ¹³ à sḡ òa à ni, i sḡ ine òa i ni mḡcḡe òa à naa idū laja à naa à ce ilei ikuu waati iyi i waa sḡ njoo òa. ¹⁴ Bii ilu ilεu í gbḡ ideu, à mà bei aa ka ce ku ba ku maà kpā òe iju. ¹⁵ Sooge òau à gba fiaw nḡ à ce bei à tḡḡ òau. Òjì í jò ideu í fangaa si inḡ Zuifu òa hee do nnyi fei.

Icε iyi Jesu í jḡa mḡcḡe òa

(Cḡ Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49; Zāa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁶ Jesu í bḡ Galilee. Si anyii ònu nḡ mḡcḡ maatakā òau à koo à baa be si iri kuta bii í tako í sḡ òa wou. ¹⁷ Iyi à yḡḡ, òjì à waa guleaa. Amma gḡḡ òa à waa sika sika. ¹⁸ Òjì Jesu í sekeε si òa wa í ni, yiikoi lele do ti ile fei à nam nii. ¹⁹ Na ònu, i koo si dimi fei, i ce òa mḡcḡm òa. Nò i dasi òa inyi do irii Baaba do ti Ama do ti Hundei Ilaaḡ. ²⁰ Nò ide òa iyi nḡ sḡ òe fei, i kḡ òa si ide òau ku jirima òa. Nò an maa n wεε do inε ajò fei hee kḡòì andunya

* **27:62** iyi ajòì sòlùì kusìmiu í kpa iri Bi Zuifu òa ajò mmu í ya sintii hai isḡ mεefai ale.

Laabaau jiidai iyi Maaku í kò si tiaε

Waazoi Zāa woo dasi inyi

(Cò Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zāa 1:19-28)

¹ Kusintii laabaau jiidai Jesu Kirisi Amai Ilaaḍ wee. ² Í sinti si bei Ezai walii í tako í kò si tiaε í ni, Ilaaḍ í ni, cò, an be woo sisi idem wa si wajuε, iyi á teeseε kpāε.

³ Nηui á dō anu si gbabuau ku ni, I teese kpāai Lafēε ku te ηa.

⁴ Bεεbei Zāa í naa si gbabua wa dasi ine ηa iyi à koo bi tεε inyi. Wa waazoa ine ηa wa ni, í kpaasi idò ku ba Ilaaḍ ku kpa ideí kurara nηe nò a dasi ηe inyi. ⁵ Nò ine ηa à naa bi tεε hai Zeruzalemu do hai ilei Zudee fei. À ce tuubai dulum du ηa nò à jò Zāa í dasi ηa inyi idoi Zuudēεu.

⁶ Zāa wa dasi ibòí ntoi kpookpo, nò wa dī santikii bata. Ketengbo do nyikōi sakoi í je ijεε. ⁷ Wa waazoa zamaa wa ni, ine gò á naa si anyim iyi í ne gbugbā í rem. N kù to baa n bate n fū ikūi baataε si kutεε. ⁸ Amu n̄ dasi ηe inyi, amma n̄je Hundei Ilaaḍi á da nηe si.

À dasi Jesu inyi nò Seetam í leleε

(Cò Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Waati bεεbe Jesu í dede wa hai Nazareti si ilei Galilee í naa bi Zāa. Iyi í to wa nò Zāa í dasiε inyi si idoi Zuudēε. ¹⁰ Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyi gbakā ηoi í ba lelei Aḍ í cī. Nò Hundei Ilaaḍ í de siε wa bei ankasiidi. ¹¹ Nò à gbò ide ku fò wa hai lele í ni, awòu amam nii, n̄ biε jiidai jiidai. Siεi inò didōm fei í ya wa.

¹² N̄oi gbakā, Hundeu í tale siε gbabua.

¹³ Bei í ce ajò ciiji nò Seetam wa leleε ku ce laabò. Í wa be do in̄ai sako ηa nò amaleka ηa à sobiε.

Jesu í kpe sòkò mεε gò ηa a tooε

(Cò Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Si anyiε ηoi à dasi Zāa piisḍò. Nò waati bεεbe Jesu í bò ilei Galilee wa waazo laabaau jiidai iyi wa naa hai bi Ilaaḍ. ¹⁵ Í ni, awaati í to iyi Ilaaḍ á na ku je bommaε. I kpaasi idò nηe nò i dasi laabaau jiidau naane ηa.

¹⁶ Ajò nηu gò Jesu wa too tenku sisai Galileeu. N̄oi í ye Simḍò do ifòε Anderee, sòkò ηa, à waa le taao si inò tenkuu. ¹⁷ N̄oi Jesu í sḍò ηa í ni, i toom wa ηa nò n ce ηe woo dede ine ηa iyi aa je ti Ilaaḍ. ¹⁸ N̄oi gbakā à jò taao nηa ηa à waa tooε.

¹⁹ N̄oi Jesu í ne í jī keeke nò í ye Zaaki do ifòε Zāa, amai Zebedee ηa. An̄a mò à wa si inò akoi inyi nηa, à waa teese taao nηa ηa. ²⁰ N̄oi gbakā í kpe ηa. Nò à jò Zebedee baa nηa si in̄oi akoi inyi be do woo ce icεε ηa, nò à waa tooε.

Jesu í lele in̄ei in̄òko hai si in̄ε gò

(Cò Luku 4:31-37)

²¹ N̄oi Jesu do m̄c̄c̄ε ηa à bò Kaperanumu. Nò ajoi kusimi Jesu í bò ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtòu, wa kò ine ηa si cioi idei Ilaaḍ. ²² Wa kò nηa si cio do yiiko. Kù waa kò nηa si bei woo kò ine ηa si wooda ηa. Nηui í jò à biti.

²³ Wee ine gò í wa ile be, í ne in̄ei in̄òko. Nò í dō anu hee lele í ni, ²⁴ mii í wa si ḡamei awae ηa, Jesu, awò in̄ei Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ñ mà ine iyi ì je. Awò ì je Inε kumá iyi Ilaaḍ í be wa. ²⁵ N̄oi Jesu í la siε í ni, coko, fita hai si in̄εu be. ²⁶ N̄oi in̄ei in̄òkou í dō anu nla nla, í yayae do gbugbā nò í fita siε. ²⁷ Nò an̄a fei à biti ntò ntò hee à waa bee n̄je ide à waa ni, dimii mii iyi ih̄ε. In̄εu wa kò wa si cio titḍ do yiiko. Wa jileε hee do in̄ei in̄òko ηa fei ide nò à waa jirimae. ²⁸ N̄oi gbakā í nya iri si ilei Galilee fei.

Jesu í jò bḍò nk̄pò í ba iri

(Cò Matie 8:14-17; Luku 4:38-41)

²⁹ N̄oi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ηa à ya ce kutòtòu, nηu do Zaaki do Zāa nò à bò kpasēi Simḍò do Anderee. ³⁰ Wee iyei aboi Simḍò wa sū domi wa ce ara gbāa. Iyi à to wa gbakā ηoi à koo à sḍò Jesu à ni abou kù waa ne baani.

³¹ N̄oi í sekεε siε wa í mu awòε í dedeε. Be gbakā ara gbāau í nya nò abou í yaεε ηa.

³² Alε ajò nηu iyi inunu í lò ηoi ine ηa à naaa Jesu bḍò ηa wa do ine ηa iyi à ne in̄ei in̄òko ηa fei. ³³ Nò in̄ei ilu ηau fei à naa à t̄t̄t̄ si ande koofau. ³⁴ Í jò ine nk̄pò í ba iri si bḍò ikā ikā ηa, nò í lele in̄ei in̄òko nk̄pò nk̄pò. Amma ci ya je in̄ei in̄òko ηau a fò ide domi à màa.

Jesu í dabii si ilei Galilee

³⁵ Daadaakɔu, hee inya ku maa má, Jesu í dede í fita hai kpasɛu í bɔ si gɔɔɔwɔ gɔ, í koo í ce kutɔɔ bɛ. ³⁶ Nɔi Simɔɔ do kpaasie ɲa à wasi ku dɛdɛɛ. ³⁷ Iyi à na à yɔɔ, ɲɔi à sɔɔ à ni, ine fei wa dɛdɛɛ. ³⁸ Nɔi í je ɲɲa í ni, ka bɔ waju si ilu mmu ɲa ku ba n waazo ideɪ Ilaaɔ bɛ, domi na ɲɔi í jɔ̀ n naa. ³⁹ Nɔ à koo à dabii si ilei Galilee fei. Í ya maa waazo ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔɔɔ ɲau, nɔ í ya maa lele inei inɔɔko ɲa.

Jesu í jɔ̀ dinte gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 8:1-4; Luku 5:12-16)

⁴⁰ Nɔi dinte gɔ í naa bi Jesu í naa í gule si wajuɛ, wa tɔɔɛ wa ni, bii ì bi, aa yɔ̀kɔ́ í jɔ̀ n ba iri nɔ n je ine iyi í má. ⁴¹ Nɔi Jesu í ce araareɛ. Í yɔ̀ aɔwɛ í luu nɔ í ni, ñ bi. Ba iri nɔ í je ine kumá. ⁴² Bɛ gɔɔkɔ́ bɔɔi dinteɪ í nya sie nɔ í je ine iyi í má. ⁴³⁻⁴⁴ Nɔi Jesu í sɔɔ ide do gɔɔgɔ́ í ni, gɔɔ. Maà sɔ́ ine gɔ́ ideɪ ihɛ, amma koo nyisi araɛ bi woo weei Ilaaɔu. Nɔ i ce kuwee iyi Moizi í jileu. Kuweeu beɪ á nyisi ɲa iyi ì je ine iyi í má bebeɪ. Iyi í sɔɔ bebeɪ í tã nɔ í ni ku nɛ. ⁴⁵ Do ɲɲu fei ineɪu, iyi í nɛ, í koo í wasi ku sisi ideɪ bantuma hee lele, ɲɲui í jɔ̀ Jesu kù yɔ̀kɔ́ ku lɔ́ si inɔ́ ilu do gaaze má. I ya maa mu araɛi angule si gɔɔɔwɔ ɲa. Nɔ ine ɲa a ya maa koo bi tɛɛ bɛ hai bii fei.

2

Jesu í jɔ̀ wɛɛge gɔ í ba iri

(Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

¹ Iyi í ce ajɔ́ minji má Jesu í nyi wa Kapɛranumu. Nɔi ine ɲa à gɔɔ́ iyi í wa kpasɛ́ gɔ́ bɛ. ² Nɔ à tɔ́tɔ́ bɛ bututu hee andɛi ileu kaa yɔ̀kɔ́ ku gba ɲa. Nɔi wa sɔ́ ɲa ideɪ Ilaaɔ́. ³ Nɔ ine mɛɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à naa bi tɛɛ à waa so wɛɛge gɔ́ wa. ⁴ Wee a kaa ba a to wa bi Jesu na irii zamaau. Nɔi à gũ antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í wau. Nɔi à to wɛɛgeɪ do makɛɛ si bii wa sũ siu hai do ikpa andɛ bii à luɔ́ sikifau. ⁵ Iyi Jesu í yɛ naanei ine ɲau ɲɔi í sɔ́ wɛɛgeɪ í ni, baakɔ́m, ñ kpa ideɪ dulum dɛɛ. ⁶ Wee woo kɔ́ ine ɲa si wooda gɔ́ ɲa à waa buba bɛ à waa lasabu si idɔ́ ɲɲa à waa ni, ⁷ beirei ineɪu í ce wa fɔ́ bebeɪ. Wa bu Ilaaɔ́. Yooi á yɔ̀kɔ́ ku kpa ideɪ dulum dii ine gɔ́ bii kù je Ilaaɔ́ ɲɲu akã. ⁸ Jesu í mà gɔɔkɔ́ si idɔ́ɛ mii iyi à waa lasabu, ɲɔi í sɔ́ ɲa í ni, na mii í ce ì waa ce dimii lasabuu bɛ si idɔ́ ɲɲe ɲa.

⁹ Yoomai í faala í re, ine ku sɔ́ wɛɛge ku ni ñ kpa ideɪ dulum dɛɛ, walakɔ́ ku ni ku dede ku so makɛɛɛ ku nɛ. ¹⁰ Amma ñ bi i mà ɲa iyi amu Amai Amanɛ ñ nɛ gɔɔgɔ́ n kpa ideɪ dulum dii ine ɲa si andunya.

Iyi í fɔ́ bebeɪ í tã ɲɔi í sɔ́ wɛɛgeɪ í ni, ¹¹ dede i so makɛɛɛ i bɔ kpasɛɛ.

¹² Nɔi gɔɔkɔ́ wɛɛgeɪ í dede í so makɛɛɛ í nɛ wa fita hai inɔ́ kpasɛu. Fei ndɛɛ í cei si wajui ine ɲa hee í mu aɲa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaɔ́ à waa ni aɲa a kù yɛ dimie ajɔ́ kãma.

Jesu í kpe Levi

(Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

¹³ Nɔi Jesu í nyi itii tenkuu má. Nɔi zamaa fei í naa bi tɛɛ. Wa cio ɲɲa ideɪ Ilaaɔ́. ¹⁴ Nɔi í gbe wa lɔ́ kɔ́kɔ́ ile bi ku gba fiaɪ lɛmpoo nɔ́ í yɛ Levi, amai Alifee wa buba bɛ. Nɔi í sɔɔ́ í ni, toom wa. Nɔ Levi í dede í tooɛ.

¹⁵ Si anyie Jesu wa je kpasɛ́ Levi. Nɔ wee, woo gba fiaɪ lɛmpoo do ine laalɔ́ nkɔ́ wa je do ɲɲu do mɔ́cɔɛ ɲa ajɔ́, si na iyi í jɔ̀ aɲa nkɔ́ nkɔ́ à waa tooɛ. ¹⁶ To, wee Farisi gɔ́ ɲa à wa be iyi à je woo kɔ́ ine ɲa si wooda. Iyi à yɔ̀ wa je do woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa do ine laalɔ́ ɲau nɔ à bee mɔ́cɔɛ ɲau à ni, beirei í ce wa je nɔ wa mɔ́ do woo gba fiaɪ lɛmpoo ɲa do ine laalɔ́ ɲau. ¹⁷ Iyi Jesu í gɔɔ́ bebeɪ, ɲɔi í sɔ́ ɲa í ni, ilu baani ɲa a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ́ bii kù je bɔɔ́ ɲa. Bebeɪ mɔ́i n kù naa ku kpe ine dee dee ɲa, amma ilu dulum ɲai ñ naa ku kpe.

Jesu wa fɔ́ ideɪ anu ku dɪ

(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

¹⁸ Ajɔ́ ɲɲu gɔ́ mɔ́cɔ́i Zãa ɲa do ti Farisi ɲa à waa dɪ anu ɲɔi ine gɔ́ ɲɲa ɲa à naa à bee Jesu à ni, beirei í ce mɔ́cɔ́i Zãa do ti Farisi ɲa à ya dɪ anu, nɔ wee mɔ́cɔɛ ɲa a ci ya dɪ anu. ¹⁹ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, kpaasii mɔ́kɔ́ titɔ́ ɲa aa yɔ̀kɔ́ a dɪ anu waati iyi mɔ́kɔ́ titɔ́u í wa inɔ́ ɲɲa? Ntɔ́ ntɔ́, waati iyi mɔ́kɔ́ titɔ́u í wa inɔ́ ɲɲa fei, a kaa yɔ̀kɔ́ a dɪ anu. ²⁰ Amma ajɔ́ wa naa iyi aa nya mɔ́kɔ́ titɔ́u hai si inɔ́ ɲɲa. Waati bebeɪ aa dɪ anu.

²¹ Ntɔ́ ntɔ́, ine gɔ́ kaa sɔ́ jaɛ ngɔ́ do titɔ́ɛ ku tɔ́tɔ́ɛ. Bii í ce bebeɪ, titɔ́u á ga jaɛ ngɔ́ou ku kɔ́sɔ́ii. ²² Bebeɪ mɔ́i a ci ya dasi vɛɛ titɔ́ iyi wa gba si bɔgɔ́ bata ngɔ́ ɲa. Bii ì ce bebeɪ, bɔgɔ́ bata ngɔ́ ɲau aa gai, nɔ vɛɛu ku nikã. Nɔ bɔgɔ́ ɲau do vɛɛu fei ku ce nfe. Amma à ya dasi vɛɛ titɔ́i si bɔgɔ́ titɔ́ ɲa.

Jesu wa fɔ ideɪ ajɔi kusɪmi
(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

²³ Si ajɔi kusɪmi gɔ Jesu do mɔcɔe ɲa à waa too kɔɔi ile gɔ. Si iseeɲe ɲɲau ɲɔi mɔcɔe ɲau à wɔ amaaɲe iyi à gbɛ si ileu à nunu ijue si awɔ à waa ɲɔ. ²⁴ ɲɔi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, i kù waa yɔɔi? Na mii í ce à waa ce mii iyi a kù ne kpãai ku ce si ajɔi kusɪmi. ²⁵ Nɔ í je ɲɲa í ni, i kù cio ajɔ kãma ɲa mii iyi Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa ɲɲu do inee ɲa? ²⁶ Í lɔ kpasɛi Ilaaɔ nɔ í je pɛe iyi à jilea Ilaaɔ iyi à ganji inee fei ku je bii kù je woo weei Ilaaɔ ɲa aɲa akã. Amma Davidi í so pɛeu nɔ í na do inee ɲa fei à je. Waati beɛbe Abiatai wa je woo wee nla. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɲa má í ni, Ilaaɔ í jile ajɔi kusɪmii na aranfãanii amanee ɲa. Kù je amanee ɲai aa na a je arui ajɔi kusɪmi. ²⁸ Na ɲɲu, i mà ɲa iyi amu Amai Amanee ɲe je inee ngboi ajɔi kusɪmi.

3

Ideɪ inee iyi awɔ akãe í ku
(Cɔ Matie 12:9-14; Luku 6:6-11)

¹ Si anyii ɲɲu ɲɔi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔu má. Wee inee gɔ í wa be, awɔ akãe í ku í gbɛ. ² Nɔ inee ɲa iyi à wa be à kãsi Jesu iju, à waa cɔ mà á jɔ ineeu ku ba iri si ajɔi kusɪmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taalei. ³ ɲɔi Jesu í sɔ inee iyi awɔe í kuu í ni, dede i leeki si anini ɲɲa be. ⁴ Nɔ í bee inee ɲau í ni, si ajɔi kusɪmi, í sɪa amanee ku ce jiida de mà laalɔ, ku faaba inee de, mà ku kpa. ɲɔi aɲa fei à coko. ⁵ ɲɔi Jesu wa cɔ aɲa fei do idɔkɔ, nɔ inee í fɔ ntɔ ntɔ domi í ye idɔ ɲɲa í le. ɲɔi í sɔ ineeu í ni, te awɔe. Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee. ⁶ Na ɲɲu, Farisi ɲau à fita hai ileu be. Nɔ à tɔtɔ do inee Herodu ɲa. À waa busi ɲe bei aa ce a kpaɔ Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

⁷ ɲɔi Jesu do mɔcɔe ɲa à fa ara ɲɲa à bɔ ikpa tenkui Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa tooe wa hai ilei Galilee. ⁸ Nɔ inee Zeruzalemu ɲa do inee ilu mmu gɔ ɲa iyi à wa si ilei Zudee má, do inee ilei Idumee ɲa, do inee icei idoi Zuudɛe ɲa, do inee ilɛkoi Tii do Sidɔɔ ɲa à gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tee aɲa nkɔ nkɔ. ⁹ ɲɔi í ni mɔcɔ ɲau a jilea ɲɲu akɔi inyi

na bii zamaa í na wa mantee wa. ¹⁰ Ntɔi, si bei í jɔ inee nkɔ í ba iri, ɲɲui í jɔ bɔɔ ɲa fei à ya maa naa bi tee a maa tale ɲe a ba a luu ku ba a ba iri. ¹¹ Nɔ bii inee ɲa iyi à ne inee inɔko ɲa à yɔɔ à ya na a gule si wajuei a dɔ anu a maa ni, awɔi ì je Amai Ilaaɔ. ¹² Amma Jesu í ya sɔ inee inɔko ɲau ide do kugaabu ku ba a maà sɔ inee ɲa inee iyi ɲɲu í je.

Jesu í cica woo be maateeji ɲa
(Cɔ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

¹³ Si anyii ɲɲu, Jesu í gũ iri kuta gɔ, ɲɔi í kpe inee ɲa iyi í bi. Nɔ à naa bi tee. ¹⁴ ɲɔi í cica amanee maateeji ku ba a ya maa wa bi tee, nɔ ku be ɲa a koo a waazɔa inee ɲa. Nɔ í sɔ ɲa woo be ɲa. ¹⁵ Nɔ í mu ɲɲa gbugbã a leleɔ inee inɔko ɲa. ¹⁶ Amanee maateeji ɲa iyi í cica wee. Sinte titã í cica Simɔɔ nɔ í sɔ Piɛɛ, waatɔ kuta. ¹⁷ Si anyii ɲɲu, ɲɔi í cica Zaaki, do Zãa ifɔe, amai Zebedee ɲa, nɔ í sɔ ɲa Boanezɛɛ, waatɔ inee ɲa iyi à jɔ ibai ijɪ. ¹⁸ Si anyii ɲɲu í bei í cica Anderee, do Filipu, do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai Alifɛe, do Tadee, do Simɔɔ inee igbei Zelɔtu *, ¹⁹ do Zudasi Isikarioti, inee iyi á na ku zambaɛu.

Nyaanzei Jesu ɲa à waa bi a neɔe

²⁰ ɲɔi Jesu do mɔcɔe ɲa à bɔ kpasɛ. Nɔ zamaa í tɔtɔ be hee a kù ba baa fayai ku je. ²¹ ɲɔi nyaanzei Jesu ɲa à gbɔ mii iyi wa ce, nɔ à waa naa ku muu, domi à ni kù wee dee dee mai.

Jesu í jɛa inee ɲa iyi à máa ide
(Cɔ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

²² Wee, woo kɔ inee ɲa si wooda gɔ ɲa à wa be iyi à naa hai Zeruzalemu. À ni, Beelizebu, waatɔ Seetam inee ngboi inee inɔko ɲai í wa siɛ. ɲɲui í mua gbugbã wa leleɔ inee inɔko ɲa. ²³ ɲɔi Jesu í kpe ɲa í bee ɲa ide do mɔnda í ni, beirei Seetam á ce ku lele araɛ. ²⁴ Bii inee bomma akã ɲa à waa jaɔ ɲe, bommau be kaa yɔkɔ ku bɔ waju má. ²⁵ Bii inee kpasɛ akã ɲa à waa jaɔ ɲe, kpasɛu be kaa yɔkɔ ku bɔ waju má. ²⁶ Beɛbe mɔi bii Seetam wa ja do araɛ, bommae á kpɛi nɔ kaa bɔ waju má, á tãi.

²⁷ Inee gɔ kaa yɔkɔ ku lɔ kpasɛi inee iyi í ne gbugbã ku coo ile, bii kù je í tako í dɪ lafɛe. Amma bii í dũu á yɔkɔ ku coo ile.

* **3:18** igbei Zelɔtu inee igbei Zelɔtu ɲai à waa jabu ku ba Zuifu ɲa a ne ara ɲɲa hai si awɔi inee Romu ɲa.

28 Ntɔ ntɔ an sɔ̄ nɛ, alabu do dulum ɲa iyi amanɛ í ce fei, Ilaaɔ́ á yɔkɔ ku cea suuru ku kpa ideu. 29 Amma inɛ iyi á bu Hundei Ilaaɔ́, Ilaaɔ́ kaa kpa ideu dulum dii lafɛɛ aɔ̄ kãma. Dulum dɛɛu á maa wɛɛai hee do aɔ̄ fei. 30 Jesu í sɔ̄ ɲa bɛɛbei si na iyi í jò inɛ ɲa à waa ni í nɛ inɛi inɔ̄ko.

Idei iyi Jesu do ifɔɛ ɲa

(Cɔ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

31 Nɔ̄i iyi Jesu do ifɔɛ ɲa à to wa à waa leekɪ waduude. Nɔ̄ à bɛ inɛ gɔ̄ koo kpoo wa. 32 Wee zamaa í buba í kaakoɛ. Nɔ̄i à sɔ̄ à ni, cɔ̄, iyeɛ do ifɔɛ ɲa à wa waduude, à waa kpeɛ. 33 Nɔ̄i Jesu í je ɲa í ni, yooi í je iyem, nɔ̄ yoo ɲai à je ifɔm ɲa. 34 Nɔ̄ í cɔ̄ inɛ ɲa iyi à buba à kaakoɛu nɔ̄ í ni, inɛi ì je iyem do ifɔm ɲa. 35 Nɔ̄ í ni má, inɛ iyi wa ce idɔ̄bii Ilaaɔ́ fei, lafɛɛi í je ifɔm, wala wecɪm wala iyem.

4

Mɔ̄ndai woo gbɛ̄

(Cɔ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

1 Nɔ̄i Jesu í lɔ̄si ku cioa inɛ ɲa ideu Ilaaɔ́ má kɔkɔi tenkuu. Nɔ̄ zamaa nla gɔ̄ í naa í tɔtɔ̄ siɛ í kaakoɛ ɲai í jò í gũ akɔi inyiu í buba. Akɔi inyiu í wa si tenkuu nɔ̄ zamaa fei wa leekɪ itɪi tenkuu. 2 Wa kɔ̄ ɲa si mii nkpɔ̄ do mɔ̄nda. Si bei wa kɔ̄ ɲa si ciou í sɔ̄ ɲa í ni, 3 í soti i gbɔ̄ mɔ̄nda gɔ̄ ɲa. Mɔkɔ̄ gɔ̄ í fita wa fã dimi. 4 Si bei wa fã dimiu, ɲai gɔ̄gɔ̄ ɲa à cuku si kpãa, nɔ̄ yei ɲa à naa à jɔ̄. 5 Nɔ̄ gɔ̄gɔ̄ ɲa mɔ̄ à cuku si ile iyi í nɛ kuta, tengi bii sãa kù kpɔ̄. Nɔ̄ í fita bɛ gbakã, amma si bei sãa kù la bɛ, ɲai í jò icãe kù ba ku mi lele. 6 Iyi inunu wa ce, ɲai í joo nɔ̄ í gbɛ, domi icãe kù mi lele. 7 Gɔ̄gɔ̄ ɲa mɔ̄ à cuku si inɔ̄ agũ ɲa. Nɔ̄i agũ ɲau à dede siɛ à biie, nɔ̄ à ganjie ku bí. 8 Nɔ̄ gɔ̄gɔ̄ ɲa mɔ̄ à cuku si ile jiida. Nɔ̄i à fita à la, à bí jiida. Dimi gɔ̄ ɲa à so kuntaa, gɔ̄gɔ̄ ɲa mɔ̄ kita, gɔ̄gɔ̄ ɲa mɔ̄ cɔ̄. 9 Iyi Jesu í kpa mɔ̄ndau í tã ɲai í ni, inɛ iyi í nɛ itɪ iyi á gbɔ̄ɔ̄ ide, ku gbɔ̄.

Mii iyi í jò Jesu í ya maa kpa mɔ̄nda

(Cɔ Matie 13:10-17; Luku 8:9-10)

10 Waati iyi Jesu í kpa zamaa mɔ̄nda nkpɔ̄ í tã ɲai í jò inɛ ɲau à nɛ. Nɔ̄ inɛ ɲa iyi à gbe bi tɛɛ do mɔ̄cɔ̄ maateji ɲau à waa beɛ yaasei mɔ̄nda ɲau. 11 Nɔ̄i í je ɲa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ì mà asiii bommaɛ ɲa. Amma inɛ ɲa

iyi à gbe fei à waa gbɔ̄ ideu do mɔ̄ndai. 12 N̄ ya n fɔ̄ ɲa ide do mɔ̄ndai ku ba

“Baa bii à cɔ̄ ilu a maà ye.

Nɔ̄ baa bii à gbɔ̄ ide a kaa mà yaaseɛ.

Bii kù je bɛɛbɛ aa na a sinda wa bi Ilaaɔ́, nɔ̄ Ilaaɔ́ ku kpa ideu dulum du ɲa.”

Yaasei mɔ̄ndai woo gbɛ̄

(Cɔ Matie 13:18-23; Luku 8:11-15)

13 Nɔ̄i Jesu í bee ɲa má í ni, debɛi i kù gbɔ̄ yaasei mɔ̄ndau bɛ ɲa? Nɔ̄ beirei aa ce i gbɔ̄ yaasei mɔ̄nda ɲa iyi à gbe fei. 14 Yaaseɛ wee. Mɔkɔ̄, ideu Ilaaɔ́i wa fã. 15 Inɛ gɔ̄ ɲa à yei bei inya ɲa bii ideu i cuku si kpãau. Iyi à gbɔ̄ ideu gbakã Seetam í naa í nyaa hai si idɔ̄ ɲa. 16 Bɛɛbɛ mɔ̄i inɛ gɔ̄ ɲa à yei bei inya ɲa bii ideu í cuku si ile iyi í nɛ kuta. Iyi à gbɔ̄ ideu gbakã à gbaai do inɔ̄ didɔ̄. 17 Amma a kù jò kù ce icã si idɔ̄ ɲa. Inɛ dimi bɛɛbɛ ɲa a ci ya leekɪ ku kpɛ. Waati iyi ijuukpã do wahala gɔ̄ í naa si ɲa na irii ideu Ilaaɔ́ gbakã, à ya fũsi awɔ̄i. 18 Inɛ gɔ̄ ɲa mɔ̄ à yei bei dimi ɲa iyi à cuku si inɔ̄ agũ ɲa. Anɔ̄i à je inɛ ɲa iyi à gbɔ̄ ideu Ilaaɔ́, 19 amma lasabu bututui mii ɲa wa bitandi ɲa. Fia ku bi wa dɪ iju ɲa nɔ̄ à nɛ kɔdɛɛi mii nkpɔ̄. Mii ɲau bei wa ganji ideu ku ce icɛ si ɲa. 20 Inɛ gɔ̄ ɲa mɔ̄ à yei bei dimi ɲa iyi à cuku si ile nɛɛɛ. Iyi à gbɔ̄ ideu Ilaaɔ́ à gbaa nɔ̄ wa so. Si inɔ̄ ɲa inɛ gɔ̄ ɲa à so kuntaa, inɛ gɔ̄ ɲa mɔ̄ kita, inɛ gɔ̄ ɲa mɔ̄ cɔ̄.

Mɔ̄ndai fitila

(Cɔ Luku 8:16-18)

21 Nɔ̄i Jesu í sɔ̄ ɲa má í ni, a ci ya má fitila a biie do caka walakɔ̄ a dasi abɛ daayi. Amma si antai taabui à ya lesi. Mà kù je bɛɛbɛ. 22 Mii iyi wa manji fei á fita gbugbãa nɔ̄ asiii ide gɔ̄ mɔ̄ kù wɛɛ iyi a kàa fɔ̄. 23 Inɛ iyi í nɛ itɪ iyi á gbɔ̄ɔ̄ ide, ku gbɔ̄.

24 Nɔ̄i í sɔ̄ ɲa má í ni, i ce laakai ɲa do ide iyi ì gbɔ̄ ɲa. Si gũa iyi ì wãaò kpaasi nɲɛ ɲa, si bei Ilaaɔ́ á wãaò inɛ mɔ̄ nɔ̄ ku kɔ̄si má ku re bɛɛbɛ. 25 N̄ wa n sɔ̄ ɲei, inɛ iyi í nɛ, nɲui à ya na má, amma inɛ iyi kù nɛ, baa andi iyi í nɛu má à ya gbaai.

Mɔ̄ndai kugbɛ̄ iyi wa fita do araa

26 Nɔ̄i Jesu í fɔ̄ má í ni, ide iyi aa ka wãò bommai Ilaaɔ́ wee. Inɛ gɔ̄ í fã dimi si ikɔɛ. 27 Si anyie, baa bii wa sũ walakɔ̄ wa cɔ̄ ilu, alɛò daakɔ̄, waati kãma fei dimiu i fita wa la. Kù mà baa bei wa ce. 28 Ile í ya jò amaaje ku

fitai do araε. Í ya ce wuai titā, ku bei ku ce así nō ku bí. ²⁹ Bii amaajeu í jla nō a muu do kōma, domi waatii kumui í to.

*Mōndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(Cō Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)*

³⁰ Njoi Jesu í fō má í ni, mii aa ka wāð bommai Ilaađ. Do mōnda yoomai aa ka sisið yaaseε. ³¹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi waati iyi à waa gbōð, nñui í kere í re ngboi mii ku gbē fei si ilε. ³² Amma waati iyi à gbōð à tā, nñui í ya dede ku la ku re ama jli fei. Nō í ya ce amaawō nla nla hee yei ηa a maa ce ante si amaawōε ηa, nō a wa si jliε.

³³ Do mōnda nkpō bεεbei Jesu í kō inε ηa si cio, zaka bei à yōkō à gbōð. ³⁴ Ci ya sō ηa ide hai ne mōnda, amma bii í gbe nñu do mōcōε ηa í ya tuse nñai fei.

*Jesu í leekí fufu si tenku
(Cō Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)*

³⁵ Alε ajō nñu, Jesu í sō mōcōε ηa í ni, ka bō ice ihđ. ³⁶ Iyi à jò zamaau í ne ηoi à lō akōi inyi bii Jesu í tako í wau ku ba a kua ice ajō. Nō akō mmu gō ηa mō à waa too ηa má. ³⁷ Njoi fufu nla gō í dede, í jò inyi wa lō inō akōu hee í maai ku kō. ³⁸ Amma Jesu wa sī njoo si anyii akōu, í lesi iriε si lεfεu gō. Njoi à jūu à beε à ni, Mεεtu, kù jεε ide kāma bii à waa bi ka ce nfe? ³⁹ Iyi Jesu í jli, ηoi í la si fufuu, nō í sō tenkuu í ni, í to bεεbe, i coko. Nō fufuu í leekí nō inyau í coko cau. ⁴⁰ Njoi Jesu í bee mōcōε ηa í ni, na mii í ce ì jò njo wa mu ηe ηa. Mii í ce i kù dasim naane ηa. ⁴¹ Njoi njo nla nla wa mu ηa nō à sō nje à waa ni, inε dimi yoomai ihē, iyi fufu do inyi fei wa jirimae.

5

*Jesu í jò inε gō iyi í ne inei inōko í ba iri
(Cō Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)*

¹ Njoi à to icei tenkuu do ikpa ihđ si ilεi ilui Zerazee. ² Nō Jesu í kita wa hai si antai akōi inyi. Nō gbakā inε gō iyi í ne inei inōko í fita wa hai ikpa bi ku si iku ηa wa koo wa *. ³ Bi ku si iku ηai í jε ideε. Nō wee í ne gbugbā hee í jò inε gō kaa yōkō ku dūu, baa do sesee. ⁴ À ya daa si kpemkpem, nō a dī isεε do sesee amma í ya da seseeui nō ku ce kpemkpem nōu. Wee, inε gō kù ne gbugbā iyi á yōkō ku

nō. ⁵ Waati kāma fei, dasā do idū, si aninii iri kuta ηa do bi ku si iku ηai í ya wa ku maa dō anu, nō ku maa mεε araε do kuta ηa. ⁶ Iyi í yε Jesu wa hai jliε ηoi í sei, í koo í gulε si wajue. ⁷ Njoi í dō anu hee lele í ni, mii í wa aninii awae, Jesu, awō Amai Ilaađ. Ilaađ í re fei, nō ñ wa n tōεε do iriε, maà wahalam. ⁸ Í fō bεεbe si na iyi í jò Jesu í ni inei inōkou kù fita siε. ⁹ Nō Jesu í beεε í ni, irei iriε. Njoi í jεaa í ni, irim nii Zamaa, domi à kpō. ¹⁰ Njoi í tōε Jesu suuru ku maà nyō aηa ikpa angule.

¹¹ Wee à yε kusōō gaa ηa à waa jε ikpa iri kutau bε. ¹² Njoi inei inōko ηau à tōε Jesu à ni, jò kaa mu kusōō ηau ihđ, ku ba ka maa wa bε. ¹³ Nō Jesu í yōda nñu. Njoi à fita hai si inεeu à koo à mu kusōō ηau à tale si ηa hai antai iri kutau à dasi inyi nō inyiui í jε ηa. Kukpō nñu í to dubu minji (2.000).

¹⁴ Woo degbe kusōō ηau à sa à koo à waa sisi laabaau ideu si ilu nla do si ilεko ηa. Nō inε ηa à fita à bō ku cō mii iyi í ceu. ¹⁵ Iyi à naa bi Jesu, à yε inε iyi í tako í ne inei inōko bututuu í baa si laakae í dasi jine ηa wa buba. Njoi à biti, njo í mu ηa jiida. ¹⁶ Inε ηa iyi ideu í ce iju nñu à waa sisia inε ηa. ¹⁷ Nō inε ηau à tōε Jesu ku fita hai ilεi ilu nñu.

¹⁸ Waati iyi Jesu wa lō akōi inyiui, ηoi inε iyi í tako í ne inei inōko ηau waa tōεε í ni ku jò nñu ku tooε. ¹⁹ Amma Jesu í kō. Nō í sōó í ni, bō kpasεε bi inεε ηa koo sō ηa mii iyi Lafεε í ceε, do yaase bei í ce araareε. ²⁰ Njoi inεeu í ne, í wasi ku sisia inei ilε iyi à ya kpe Ilu Mεεwa ηau mii iyi Jesu í cea nñu fei. Njoi aηa fei à biti jiida jiida. Nō Jesu mō í dede wa hai bε.

*Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu
iboi Jesu*

(Cō Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

²¹ Jesu í baa hai ice ikpa ihđ do akōi inyiui. Í wa itli tenkuu bε nō zamaa nla gō í naa í tōtō bi tεε. ²² Njoi inε gō í naa bi tεε. À ya kpoo Zairusi. Inε ngboi ile bii Zuifu ηa à ya ce kutōtōi. Iyi í yε Jesu, ηoi í sεebata si wajue. ²³ Njoi í tōεε ku sobi nñu í ni, ama inaabom wa bi ku ku. Ñ wa n tōεε, i naa í lesiε awō, nō ku ba iri ku maa wεε baani. ²⁴ Njoi aηaò Jesu à waa ne. Nō zamaa nla gō wa tooε hee à waa manteε.

* 5:2 bi ku si iku ηa Si waati nñu, si isai kuta ηai à ya si iku ηa.

²⁵ Wee si inɔi inɛ ɲau inaabo gɔ í wa be iyi wa ce bɔɔi awɔ ku mu hai adɔ maateoji wa. ²⁶ Í wahala jiidu si awɔi lokotoro nkpɔ hee andi fia iyi í ne fei í jɔɔ, kù nɔ kù ce baa daama, amma bɔɔɛu í teese wa kɔɔsii. ²⁷ Abou í gbɔ laabaauí Jesu wo, ɲɔi í jɔ í naa do anyie si inɔi zamaau í lu jaaɛ. ²⁸ Í ce beɛbeɛi domi í fɔ si idɔɛ í ni, baa bii jaaɛi n̄ lu an ba iri. ²⁹ Ɗɔi gbakã bɔɔi awɔ ku muɛu í leeki. Ɗɔi í gbɔ fufui baani si araɛ. ³⁰ Ɗɔi Jesu í mà gbakã iyi gbugbã gɔ í fita hai si arai ɲɲu nɔ í sinda wa cɔ zamaau nɔ í ni, yooi í lu jaaɛm. ³¹ Ɗɔi mɔcɔɛ ɲa à sɔɔ à ni, debɛi i kù waa ye zamaa iyi wa manteɛi, nɔ ì waa ni yooi í lue? ³² Ɗɔi Jesu í sinda í cɔ inɛ ɲau ku ba ku ye inɛ iyi í ce beɛbeɛu. ³³ Ɗɔi abou wa yaya do njo, domi í mà mii iyi ɲɲu í ce. Ɗɔi í naa í gule si wajue í sɔɔ ntɔ si mii iyi í ba ɲɲu fei. ³⁴ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛi í faabaɛ. Koo weɛ si laakaɛ, i ba iri si bɔɔɛu mbe. ³⁵ Si beɛi Jesu wa fɔ ideu, inɛ gɔ ɲa à naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou, à sɔɔ à ni, ama inaaboɛu í ku. Maà wahala Mɛɛtu má. ³⁶ Amma Jesu kù dasi ide ɲɲau. Nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jɔ zigiɛ ku da, awɔ de dasi naanɛ. ³⁷ Ɗɔi í ni inɛ gɔ ku maà si ɲɲu kpasɛi Zairusi wa bii kù je Piɛɛ do Zaaki, do Zãa ifɔi Zaaki. ³⁸ Iyi à to nɔ Jesu í ye zamaa nla gɔ be à waa cã kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ anu nla nla. ³⁹ Ɗɔi í lɔ kpasɛu í bee ɲa í ni, na mii í ce ì waa dɔ anu beɛbe ɲa. Na mii í jɔ ì waa kpata ɲa. Amau kù ku mɛɛ, wa s̄i njooi. ⁴⁰ Nɔ à waa yaakoɛ. Ɗɔi Jesu í jɔ aɲa fei à fita, í gbe baau do iyei amau do mɔcɔ mɛɛta ɲa iyi à suu wau, ɲɔi à lɔ bii amau í wa. ⁴¹ Ɗɔi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feeɛ í ni, talita kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, n̄ sɔɛ. ⁴² Ɗɔi gbakã ama inaabou í dede nɔ wa ne. Í ne zakai adɔ maateoji. Iyi inɛ ɲau à yɔɔ ɲɔi à bitɔi ntɔ ntɔ. ⁴³ Ɗɔi Jesu í sɔɔ ɲa í ni a náa ije ku je. Nɔ í sɔɔ ɲa má do kugaabu í ni a maà jɔ inɛ gɔ ku gbɔ ideu.

6

*Inɛi Nazareti ɲa a kù dasi Jesu naanɛ
(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)*

¹ Ɗɔi Jesu í ne hai kpasɛi Zairusi be í bɔ ilu bii í je ama. Nɔ mɔcɔɛ ɲa à suu. ² Iyi ajɔi kusimi í naa ɲɔi í lɔsi ku sisia inɛ ɲa ide ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔu. Ɗɔi inɛ nkpɔ

nkpɔ í gbɔ ideu nɔ à bitɔi à waa ni, hai iwoi ɲɲu í ba dimii lasabu jiidau be. Dimii bisi yoomai à mua ɲɲu. Beirei í ce wa ce dimii maamaakeu ihɛ. ³ Kù je woo gbe jii nɔu mbe ya, amai Maariu mɛɛ. Mà kù je igbãi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ mbe ba. Nɔ wecɛɛ ɲa a kù wa inɔ nwa ihɛ? To, lasabu ɲɲu ɲau beɛi wa ganji ɲa a dasiɛɔ naanɛ. ⁴ Ɗɔi Jesu í sɔɔ ɲa í ni, kù ne bii walii ci ya ne beɛɛɛ bii kù je si ilei ideɛ do si inɔi inɛɛ ɲa do kpasɛɛ. ⁵⁻⁶ Ɗɔi Jesu í bitɔi domi a kù dasiɛ naanɛ. Beɛbeɛi kù yɔkɔ kù ce maamaake be, bii kù je bɔɔ gɔ ɲa iyi í lesi awɔ nɔ à ba iri.

*Jesu í be mɔcɔ maateoji ɲau minji minji
(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)*

Si anyie, Jesu í ya maa dabii dabii si ilɛɛko ɲau ku maa sisia inɛ ɲa idei Ilaaɔ. ⁷ Ɗɔi í kpe woo be maateoji ɲau nɔ í be ɲa minji minji, í mu ɲɲa gbugbã a leleɔ inɛi inɔɔko ɲa. ⁸ Í sɔɔ ɲa í ni, i maà so nkãma si isɛɛne ɲɲu. I maà so ije hee má je bɔgɔ, hee má je fia, í gbe golo. ⁹ I dasi baata ɲɲe amma i maà kpele ibɔ minji. ¹⁰ Ɗɔi í sɔɔ ɲa má í ni, bii ì to ilu bii ì waa bɔ ɲa, i wa kpasɛ bii à dasi ɲe hee i koo i neɔ hai ilu be ɲa. ¹¹ Bii í je bii gɔ ɲa inɛ ɲa a kù gba ɲe hee má je a gbɔ ide ɲɲe, i fita hai be ɲa, nɔ i gbugbã ɲɲa irurui baata ɲɲe ɲa ku ba ku je ɲɲa sɛɛda iyi kiitii Ilaaɔ á naa si ɲa. ¹² Nɔ mɔcɔ ɲau à ne nɔ à waa waaZoa inɛ ɲa à waa ni a kpaasi idɔ. ¹³ Nɔ à lele inɛi inɔɔko nkpɔ nkpɔ, nɔ à ya tontooa bɔɔ nkpɔ nkpɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

*Ideɛi ikui Zãa woo dasi inyiui
(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)*

¹⁴ Ilaalu Herodu í gbɔ baauí Jesu, si na iyi í jɔ irie í fangaa bii fei. Nɔ inɛ gɔ ɲa à nia Jesu, Zãa woo dasi inyiui í jii hai si bale. Na ɲɔi í jɔ í ne gbugbã wa ceɔ maamaake. ¹⁵ Inɛ gɔ ɲa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nlai takoui. Nɔ inɛ gɔ ɲa mɔ à waa niaa, ɲɲu mɔ waliii bei ti tako ɲauí.

¹⁶ Amma iyi Herodu í gbɔ ideu ɲɔi í ni, Zãa woo dasi inyiui. N̄ jɔ à bu irie wo. Debɛi ɲɲui í jii hai si bale. ¹⁷ Mii iyi í jɔ Herodu wa fɔ beɛbe wee. Hai tako Herodu takae í ni a mu Zãa a dũu a dasiɛ piisɔɔ na ku tũɔ idɔi Herodiasí. Wee Herodu í tako í so Herodiasí aboi Filipu, ifɔɛ. ¹⁸ Ɗɔi Zãa í sɔɔ í ni, kù s̄ia í gba aboi ifɔɛ i dasi kpasɛɛ. ¹⁹ Na

ɲɔi í jò Herodiasí wa mu Zāa do idɔ̀kɔ̄. Wa bi ku kpaa amma kù ba kpāa ²⁰ si na iyi í jò Herodu í mà bɛɛɛɛi Zāa. Bii wa gbɔ́ idɛɛ idɔ̀ɛ í ya dedei, amma do nɲu fei í ya bi nɲu ku gbɔ̀. Í mà iyi amanɛ dee deei nɔ́ ku wɛɛɛ kù nɛ taale kāma. Na ɲɔi í jò í bii anyiɛ.

²¹ Do nɲu fei, ajɔ́ nɲu gɔ́ Herodiasí í ba kpāaɛ. Ajɔ́ nɲu Herodu í nya jingau nla nla ku yeò gígii ajɔ́i kubíɛ. ɲɔi í kpe akawe nlaɛ ɲa do inɛ ngboi soogɛɛ ɲa, do inɛ ngboi ilɛi Galilee ɲa fei. ²² ɲɔi ama inaaboi Herodiasí í lɔ́ ileu wa jojo, ɲɔi í dɔ́a Herodu si do inɛɛ ɲa iyi í kpe wa ɲau fei. ɲɔi Herodu í sɔ́ mudɛɛu í ni, tɔ́m mii iyi ì bi fei, an muuɛ. ²³ Nɔ́ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi ì tɔ́m fei, an muuɛ, baa bii í jɛ bubui bommam nii. ²⁴ ɲɔi ama inaabou í koo í bee iyee í ni, mii í jɔ́ n tɔ́ɛ. ɲɔi iyee í jɛ í ni, tɔ́ɛ irii Zāa woo dasi inyiú. ²⁵ ɲɔi gbakā ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔ́ í ni, ñ bi i muum irii Zāa woo dasi inyiú nsei nsei si pɛrɛnti. ²⁶ Baa do iyi inɔ́i ilaaluu í fɔ́ ntɔ́ ntɔ́ fei kù bi ku kɔ́, si na iyi í jò í gbasi do mii fei si wajui inɛ njoɔɛ ɲau. ²⁷ ɲɔi gbakā í bɛ soogɛ gɔ́ koo bù irii Zāa woo dasi inyiú wa. ɲɔi soogɛu í koo í bu irii Zāa wa hai ile piisɔ́. ²⁸ Nɔ́ í naaò wa si pɛrɛntiú í naa í na ama inaabou. Nɔ́ ama inaabou mɔ́ í koo í na iyee. ²⁹ Iyi mɔ́cɔ́i Zāa ɲa à gbɔ́ iyi í ku, ɲɔi à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)

(Cɔ́ Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zāa 6:1-14)

³⁰ Nɔ́ woo bɛ maateeji ɲa iyi Jesu í tako í bɛ ɲau à baa bi tɛɛ à waa sisíaa mii ɲa iyi aɲa à ce fei do cio iyi à kɔ́ inɛ ɲa si fei. ³¹ Nɔ́ inɛ ɲa à wasi ku naa ku nɛ hee Jesu do mɔ́cɔ́ɛ ɲa a kù ba fayai ku jɛ. Na ɲɔi í jò í sɔ́ ɲa í ni, i jò ka nya ara nwa ka bɔ́ ikpa gbabua ku ba i sími keeke ɲa. ³² ɲɔi à jò inɛ ɲau bɛ, nɔ́ à koo à lɔ́ akɔ́i inyiú à bɔ́ ikpa gɔ́buau. ³³ Amma inɛ nkpɔ́ í yɛ ɲa waati iyi à waa nɛ, nɔ́ à mà ɲa. ɲɔi à mà tengi bii à waa bɔ́u. Nɔ́ inɛ ɲa à sei wa do isɛ hai ilu ɲa fei à cua ɲa tengi bii à waa bɔ́u.

³⁴ Iyi Jesu í to wa ɲɔi í fita hai inɔ́ akɔ́u. Nɔ́ í yɛ zamaa nkpɔ́u. ɲɔi í ce araare ɲa, domi à yɛi bɛi angudā ɲa iyi a kù nɛ woo degbe. ɲɔi í lɔ́si ku kɔ́ ɲa si cio nkpɔ́. ³⁵ Si bɛi alɛ wa lɛ, ɲɔi mɔ́cɔ́ɛ ɲa à naa bi tɛɛ à ni, inyau wee gbabuai, nɔ́ idū wa dū. ³⁶ Na nɲu, da inɛ ɲau

a bɔ́ ilɛko ɲa do inɔ́ ilu ɲa iyi à wa amɛɛ, ku ba a koo a ra mii iyi aa jɛ. ³⁷ Amma í sɔ́ ɲa í ni, inɛ taka nɲɛ i na ɲa ije a jɛ. ɲɔi à jɛaa à ni, i kù mà baa bii à so fiaí icei cukpa mɛɛjɔ́, kaa to ka ra ɲa pɛɛ ka na ɲa a jɛ. ³⁸ ɲɔi Jesu í bee ɲa í ni, pɛɛ feloi ì nɛ ɲa. I koo í cɔ́ wa. Iyi à koo à cɔ́, ɲɔi à ni, pɛɛ miui à nɛ do cɛɛ minji.

³⁹ Nɔ́ Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́ɛ ɲau í ni a jò inɛ ɲau a buba si fɔ́fɔ́ tūtūu bɛ ikā ikā. ⁴⁰ ɲɔi à buba ikā ikā, tuuba gɔ́ ɲa amanɛ cɔ́, tuuba gɔ́ ɲa mɔ́ amanɛ ciitaa. ⁴¹ ɲɔi Jesu í so pɛɛ miuu do cɛɛ minjiu, nɔ́ í wu iju lele í saabu Ilaaò. ɲɔi í bububu pɛɛu nɔ́ í na mɔ́cɔ́ ɲau a kpɛa zamaau. Nɔ́ í kpɛ ɲa cɛɛ minjiu mɔ́ inɛ fei í ba. ⁴² Aɲa fei à jɛ à yo. ⁴³ ɲɔi à ko pɛɛ do cɛɛ bubu iyi í gbeu kɔ́lɔ́ maateeji í kɔ́. ⁴⁴ Inɛmɔ́kɔ́ ɲa iyi à jɛ pɛɛu à wɛɛi amanɛ dubu miu (5.000) bākà inaabo do amu ɲa baasi.

Jesu wa nɛ si antai tenku

(Cɔ́ Matie 14:22-33; Zāa 6:15-21)

⁴⁵ Iyi à tā gbakā ɲɔi Jesu í jò mɔ́cɔ́ɛ ɲau à lɔ́ akɔ́i inyiú ku ba a takɔ́ɛ a kua ice ihɔ́, ikpa Bɛsáida. Iyi à waa nɛ nɔ́ í ni zamaau ku nɛ. ⁴⁶ Waati iyi í jò à nɛ ɲɔi í koo í gū iri kuta gɔ́ ku ba ku ce kutɔ́. ⁴⁷ Nɔ́ í wa bɛ hee idū í koo í dū, nɔ́ akɔ́i inyiú í wa si aninii tenkuu do mɔ́cɔ́ ɲau nɔ́ Jesu mɔ́ í wa ilɛ nɲu akā. ⁴⁸ Í yɛ mɔ́cɔ́ɛ ɲau à wa si wahalai ku wai akɔ́i inyiú, domi fufuu wa kò ɲa. Zakai amɛɛjumá ɲɔi í maai si ɲa, wa nɛ si antai inyiú wa bi ku cua ɲa. ⁴⁹ Amma waati iyi à yɔ́ wa nɛ si antai tenkuu ɲɔi à tamaa bɛi zii, ɲɔi à waa dɔ́ anu. ⁵⁰ Aɲa fei à yɔ́ ɲɔi njo wa mu ɲa. ɲɔi gbakā Jesu í ba ɲa ide ku fɔ́ í sɔ́ ɲa í ni, i sū laakai nɲɛ ɲa. Amui Jesu, i maà ce njo ɲa. ⁵¹ ɲɔi í lɔ́ inɔ́ akɔ́u í ba ɲa bɛ, nɔ́ fufuu í leekí. ɲɔi zigi ɲa fei í da à bití hee, ⁵² domi a kù gbɔ́ yaasei maamaakei pɛɛu si na iyi í jò idɔ́ ɲa í le.

Jesu í jò bɔ́ ɲa à ba iri si ilɛi Genesarɛti

(Cɔ́ Matie 14:34-36)

⁵³ Iyi à kua tenkuu à tā ɲɔi à to ilɛi Genesarɛti à koo à dī akɔ́ ɲa bi ku leekiú. ⁵⁴ Wee inɛ gɔ́ ɲa à wa bɛ. Iyi Jesu do mɔ́cɔ́ɛ ɲa à fita hai si akɔ́u gbakā ɲɔi inɛ ɲau à mà Jesu. ⁵⁵ ɲɔi aɲa fei à sei à waa naaò bɔ́ ɲa wa hai inɔ́ ilu ɲa. À ya so ɲa wai si sɛɛ ɲa a naaò ɲa wa tengi bii à gbɔ́ í wau. ⁵⁶ Bii Jesu

í to fei, hai ilɛko ɲa do ilu nla ɲa do iko bii inɛ ɲa à waa sũ fei, à ya maa naaò bɔɔ ɲa wai si bantuma bii í wau. Nɔi à ya tɔɔe ku jò aɲa a lu baa itli kumbooe. Nɔ inɛ ɲa iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala ɲa (Cɔ Matie 15:1-9)

¹ Nɔi Farisi ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda gɔgɔ ɲa à naa hai Zeruzalemu nɔ à tɔtɔ kɔkɔi Jesu. ² Nɔi à ye mɔcɔe gɔ ɲa à waa je do awɔ riisi, waatɔ a kù wɔɔ si bei à ya ce si dedemba ɲa.

³ Wee Farisi ɲa do Zuifu ɲa iyi à gbe fei, à waa too dedembai bala ɲa ɲa. Bii kù je à wɔɔ sãa sãa a ci ya je ngɔgɔ. ⁴ Bɛɛbe mɔi, bii à baa hai aja nɔ a kù wɔɔ a ci ya je. Mii nkpɔ nkpɔi à ya ce má iyi í je dedemba ɲa. Mii ɲau gɔgɔ ɲa wee, kɔɔfu ku wiɛ do boonyi do cakai isɔ nkpɔ ɲa.

⁵ To, si bei Farisi ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à ye mɔcɔ ɲau à waa jeò awɔ riisi ɲai í jò à bee Jesu à ni, na mii í ce mɔcɔe ɲa a kù waa too dedembai bala nwa ɲa. Na mii í jò à ya je do awɔ riisi. ⁶ Nɔ Jesu í je ɲa í ni, inɛ ilu muafiti ɲa, hai tako Ezai í ce waliiei dee dee na iri ɲe waati iyi í kɔ si tiaɛ í ni, “Ilaaɔ í ni, Inɛ ɲau ihɛ à waa ceem bɛɛrei do gele ɲu akã.

Amma idɔ ɲa í jlim.

⁷ Kutɔɔ iyi à waa ceem ngbei,

Domii woodai amanɛ ɲai à waa kɔ inɛ ɲa si nɔ à waa ni woodam nii.”

⁸ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, i waa jò woodai Ilaaɔ ɲa nɔ i waa too dedembai amanɛ ɲa.

⁹ Do ntɔ í waa kpa woodai Ilaaɔ ɲai ku ba i sãsi dedemba ɲe ɲa. ¹⁰ Moizi í ni, “i jirima iyeò baa ɲe ɲa”. Nɔ í ni má, “inɛ iyi wa fɔ laalɔi iyeò baaɛ ɲa, a kpa lafɛɛ.” ¹¹ Amma inɛ, i waa fɔ ide mmu. I waa ni inɛ á yɔkɔ ku sɔ iyeò baaɛ ku ni fia iyi ɲu á sobi ɲa do, ti Ilaaɔi. Fiaui i waa kpe kɔɔbãa ɲa. ¹² Nɔ bii inɛ í dɔ bɛɛbe, i kaa náa kpãa ku sobiò iyeò baaɛ má ɲa. ¹³ Bɛɛbe, i waa kpa idei Ilaaɔ ɲa nɔ i waa too dedemba iyi à jò ɲe ɲa. Nɔ i waa ce mii laalɔ nkpɔ má iyi í jò dimi bɛɛbe ɲa.

Mii iyi í ya dasi inɛ riisi (Cɔ Matie 15:10-20)

¹⁴ Nɔi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ ɲai í sɔ ɲa í ni, inɛ fei i sotí i gbɔ yaasei idem ɲa. ¹⁵ Nkãma kù wɛɛ iyi á lɔ do gelei amanɛ ku dasiɛ riisi. Amma iyi á fita hai si idɔi amanɛ, ɲɲui á dasiɛ riisi. [¹⁶ Inɛ iyi í ne ití iyi á gbɔò ide, ku gbɔ.]

¹⁷ Nɔi Jesu í nya araɛ hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ. Waati iyi í lɔ kpasɛu ɲai mɔcɔe ɲau à beɛ yaasei mɔndau. ¹⁸ Nɔi í bee ɲa í ni, i kù ne bisi ɲai? I kù mà ɲa mii iyi á lɔ inɔi amanɛ hai waduude kaa dasiɛ riisi? ¹⁹ Kaa dasiɛ riisi, domi ije kaa lɔ si idɔi inɛ bii kù je si inɔe, nɔ ku yó ku bei ku fita. Jesu í fɔ bɛɛbei ku ba ku sɔ ɲa iyi ije kãma kù je iwɔ. ²⁰ Nɔ í ni má, mii iyi wa fita hai si idɔi amanɛ í ya dasiɛ riisi, ²¹ domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalɔ do icu ku ko, do ile ku ce, do inɛ ku kpa, ²² do sakara, do kɔdɛɛ, do inɔ ku kã, do takii, do daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funɛi inɛ ku nya, do faao, do idɔ ku le í ya fita. ²³ Mii laalɔ ɲau be fei hai si idɔi amanɛi wa fita nɔ aɲai à ya dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naane (Cɔ Matie 15:21-28)

²⁴ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbe í tã ɲai í dasi kpãa í bɔ ilɛkoi Tii, ɲai í lɔ kpasɛ gɔ. Wee kù waa bi inɛ gɔ ku mà, amma kaa yɔkɔ ku manji. ²⁵ Abo gɔ í wa be, ama inaaboɛ í ne inɛi inɔɔko. Iyi í gbɔ Jesu í to wa be gbakã, ɲai í naa í gule si wajue. ²⁶ Abou í bei í je dimi mmu. À buui Fenisi si ilei Siri. Nɔi wa tɔɔ Jesu ku lelea ɲu inɛi inɔɔkou hai si amaɛu. ²⁷ Amma Jesu í sɔò í ni, jò amu ɲa a je a yo titã, domi kù sãa a gba ijei amu ɲa a na aja keeke ɲa. ²⁸ Nɔi abou í ni, ntɔi Lafɛɛ. Amma baa do ɲu fei, aja keeke ɲau à ya wa abei taabu a maa je buubuui ijei amu ɲa iyi wa cuku wa. ²⁹ Nɔi Jesu í sɔò í ni, na ide iyi i fɔu be, ne. Inɛi inɔɔkou í fita sie mbɛ. ³⁰ Iyi í nyi kpasɛɛ ɲai í koo í ba amau wa sũ si daayi, inɛi inɔ ikou í fita sie tã.

Jesu í jò deklí gɔ í ba iri

³¹ Nɔi Jesu í dede hai ilɛkoi Tii í too do Sidɔò, í bei í bɔ tenkui Galilee si ile iyi à ya kpe Ilu Mɛɛwa ɲau. ³² Iyi í to, ɲai inɛ gɔ ɲa à naaò deklí gɔ wa, iyi ci ya yɔkɔ ku fɔ ide sãa sãa, ɲai à tɔɔ Jesu ku lesiɛ awɔ. ³³ Nɔi Jesu í

bòðe hee bii í jìò zamaau. Njoi í dasi amaawwæ si itfi dekiu, nò í tu antò, í jò a si amee. ³⁴ Nò í wu iju lele í jile idò í fò do fee nja í ni, efata, waatò, cí. ³⁵ Njoi gbakã itfi məkou í cí nò amee í te, nò í sinti ku fò ide dee dee. ³⁶ Jesu í sō nja í ni a maà sō ine gò, amma si bei wa sō nja, beebɛ mɔi aɲa mɔ à wasi ku sō ine nja. ³⁷ Njoi ine nja à bitì hee í caa à waa ni, mii iyi wa ce fei í síai. Í jò baa deki nja à waa gbò ide, ine nja iyi a ci ya yəkò a fò ide wo à waa fò bebei.

8

Jesu í wò amanɛ dubu mɛɛ (4.000) (Cò Matie 15:32-39)

¹ Iyi í ce ajò minji njoi zamaa nla gò í tətə bi tɛɛ má. Nò wee a kù ne mii iyi aa jɛ. Njoi Jesu í kpe mɔcɔe nja í sō nja í ni, ² araarei zamaau ihɛ wa mum domi ajò mɛeta njai ihɛ iyi à wa bi tom, nò sɔnda kãma kù gbe nja má. ³ Bii n jò à nɛð ari aa koo a cuku kpãa, si bei idei ine gò nja í jì. ⁴ Njoi mɔcɔe nja à beɛ à ni, iwoi aa ka ba pɛɛ si gbabuau ihɛ iyi aa jɛ a yòð. ⁵ Njoi Jesu í bee nja í ni, pɛɛ feloi ì ne nja. Njoi à ni, ara mɛɛjei.

⁶ Njoi Jesu í ni zamaau fei ku buba ilɛ. Nò í so pɛɛ ara mɛɛjeu í bei í saabu Ilaaɔ, nò í bububue í na mɔcɔe nja a kpɛ nja. Njoi à kpɛa zamaau. ⁷ Wee à ne cɛɛ keeke gò nja be má. Njoi Jesu í saabu Ilaaɔ má, í bei í ni a kpɛ nja, nò à kpɛ nja cɛɛ nja má. ⁸ Nò aɲa fei à jɛ à yò. Njoi à naa à ko bubui pɛɛ nja iyi í gbeu kɔlɔ mɛɛje. ⁹ Jiai ine nja í to zakai aɲa dubu mɛɛ (4.000). Njoi Jesu í bei í jò ine nja à ne. ¹⁰ Njoi gbakã í koo í lɔ akai inyiu do mɔcɔe nja à bɔ ikpa Daamanuta.

Farisi nja à bi Jesu ku ce maamaake (Cò Matie 16:1-4)

¹¹ Njoi Farisi gò nja à naa bi Jesu à wasi ku baa kakə ku ce. À cò laakaɛ, à tɔɔe ku ce maamaake iyi á nyisi iyi gbugbãe hai bi Ilaaɔi wa naa. ¹² Njoi Jesu í jile idəe í ni, na mii í ce inɛi nsei nja ihɛ à waa tɔm n ce maamaake. Ntə ntə, n kaa n nyisi nja maamaake kãma gò. ¹³ Njoi í jò nja í koo í lɔ akou do mɔcɔe nja a kua do ice ihɔ.

Lefeei Farisi nja do ti inɛi Herodu nja (Cò Matie 16:5-12)

¹⁴ Wee mɔcɔe nja à gbeje ije ku so, pɛɛ akãi à ne si akou be. ¹⁵ Njoi Jesu í sō nja í ni, i ce

laakai i nya ara nje hai bi lefeei Farisi nja do ti inɛi Herodu nja. ¹⁶ Njoi mɔcɔ nja à waa sō nje ide à waa ni, si na iyi í jò a kù ne ijei í jò wa dɔ beebɛ. ¹⁷ Wee Jesu í mà iyi à waa fò njoi í ni, na mii í ce ì fò ì waa ni nja, si na iyi í jò a kù ne pɛɛi. Ine mɔ i kù mà nja hee nsei? I kù gbò yaasei ideu njai? I kù ne bisi njai? Idə nje mɔ í lei? ¹⁸ Í jò ì ne iju nja mɛɛ, i ci ya ye ilu njai? I kù ne itfi nja ba. I ci ya gbò ide njai? I ci ya ye gigi njai? ¹⁹ Waati iyi ñ kpɛa amanɛ dubu miu pɛɛ ara miuu, pɛɛ kɔlɔ feloi búbù iyi í gbeu í ce. Njoi à jɛaa à ni, kɔlɔ maateejii. ²⁰ Njoi Jesu í bee nja má í ni, si waati iyi ñ bu pɛɛ ara mɛɛjeu ñ na amanɛ dubu mɛɛ nja, pɛɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ feloi ì koo nja. Njoi à jɛaa à ni, kɔlɔ mɛɛjei. ²¹ Njoi Jesu í sō nja í ni, i kù gbò hee nsei nja?

Jesu í jò fɛɛju gò í ba iri Besaida

²² Njoi à to ilu gò iyi à ya kpe Besaida, nò ine gò nja à náaa Jesu fɛɛju gò wa, à tɔɔe ku luu. ²³ Njoi í mu awɔi fɛɛjuu í bɔðe alalai iluu. Njoi í daa antò si ijue í lesie awɔ í ni, ì waa ye ngəgə? ²⁴ Njoi fɛɛjuu í cò ilu í ni, ñ wa n ye amanɛ nja à waa ne, amma à yei bei jii nja. ²⁵ Njoi Jesu í lea awɔ si iju má. Iyi inɛɛu í cò ilu má nò í ba wee nju í ba iri, wa ye ilu wau wau. ²⁶ Njoi Jesu í ni ku ne kpasɛɛ, amma ku maà too do inɔ ilu má.

Piɛɛ í ni Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cica (Cò Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

²⁷ Njoi Jesu do mɔcɔe nja à ne ikpa ilu nja iyi à wa kəkai Sezaree, si ilei Filipi. Njoi si kpãau í bee mɔcɔe nja í ni, yooi ine nja à ya ni ñ jɛ. ²⁸ Nò à jɛaa à ni, ine gò nja à ya ni awɔu Zãa woo dasi inyii. Ine gò nja mɔ à ya ni awɔu Elii walii nla takoui. Ine gò nja mɔ à ya ni awɔu ine akãi walii njai. ²⁹ Njoi Jesu í bee nja í ni, inje mɔ ni, yooi ì ni ñ jɛ nja. Njoi Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Kirisii, ine iyi Ilaaɔ í cica. ³⁰ Njoi Jesu í sō nja do kugaabu í ni a maà sō ine gò.

Jesu wa fò idei ikuɛ do kujɛ (Cò Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

³¹ Njoi Jesu í sinti ku sō mɔcɔe nja í ni nju Amai Amanɛ, í gbe nju ku ce wahala jiiida. Ine ngbo nja do ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do woo kò ine nja si wooda nja aa kasi nju a kpa nju, amma nju á jì hai si bale si ajò mɛɛtasia. ³² Í fò ideui sãa sãa, kù singae. Njoi Piɛɛ í gbãa í bɔðe kəkəle nò í ni ku maà fò

bεεβε. ³³ Amma Jesu í sinda í cɔ mɔcɔe ɲa, nɔ í la si Piεε í ni, sɛkεε hai bi tom, Seetam, domi i kù waa ce lasabui Ilaaɔ, í gbe ti amane ɲa.

³⁴ Si anyiε, í kpe zamaau do mɔcɔe ɲa, í sɔ ɲa í ni, inε iyi wa bi ku toom, ku jò idɔɔbie nɔ ku so jli ku gaauε ku toom wa. ³⁵ Nɔ inε iyi wa bi ku ba kuwεε do idɔɔbie, kaa baa. Amma inε iyi í nyɔ kuwεεε na irim do na laabaau jiidau, lafɛε á baa do ntɔ. ³⁶ Aranfāani yoomai amane í ne bii í ba amanii andunya fei nɔ í kua kuwεεε. ³⁷ Mà mii í wεε iyi amane á kpaasiɔ kuwεεε. ³⁸ Nɔ Jesu í ni má, inei nsei ɲa ilu dulum ɲai iyi a kù leekìɔ Ilaaɔ ɲɲu akā. Na ɲɲu, inε iyi wa ce anyɔi amu Amai Amanε, walakɔ wa ce anyɔi idem si waju ɲɲa, amu mɔ an ce anyɔi lafɛε waati iyi an nyi wa. Nɔ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam do amalekaε ɲa ajɔ.

9

¹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa má í ni, ntɔ ntɔ, inε ɲa iyi à wa ihε si nsei, gɔgɔ ɲɲa ɲa aa ye bommai Ilaaɔ wa naa do gbugbā a bei a ku.

Arai Jesu í daana

(Cɔ Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

² Si anyii ajɔ mεefa Jesu í kpe Piεε do Zaaki do Zāa í nya ɲa ikā nɔ à koo à gū iri kuta nla gɔ aɲa duusɔɔ. Si bei à waa cɔɔ ɲɔi à ba arae í kpaasi. ³ Nɔi jaaε ɲa wa daana jiidai í fūuta pai pai hee inε gɔ kù wεε si andunya ihε iyi á yɔkɔ ku fɔ acɔε ku fūuta bεεβε má. ⁴ Si anyiε ɲɔi Elii do Moizi à faata wa à waa baa ide ku fɔ. ⁵ Nɔ Piεε í sɔ Jesu í ni, Mεetu, á sīa ka maa wa ihε. Jò ka ce ilei acɔ mεeta, akā titeε, akā mɔ ti Moizi, akā mɔ ti Elii. ⁶ Wa fɔ bεεbei si na iyi í jò njo í mu ɲa hee í jò kù mà baa bei á ni. ⁷ Nɔi bukɔɔ gɔ í naa í bii ɲa, nɔ hai si bukɔɔu à gbɔ ide ku fɔ gɔ í ni, inε ihēi í je amam, n̄ buu jiidai jiidai. I ya gbɔ ideε ɲa. ⁸ Nɔi gbakā mɔcɔe ɲau à cɔ bii fei, nɔ a kù ye inε gɔ bii kù je Jesu ɲɲu akā do aɲa taka ɲɲa.

⁹ Nɔi à waa kita wa hai iri kutau nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni a mà sɔ inε gɔ mii iyi à ye hee ɲɲu Amai Amanε koo ku nɔ ku jli hai si balε má. ¹⁰ Nɔ à jirima ide iyi í sɔ ɲau amma à waa bee nje ide à waa ni, yoomai í je inε ku ku nɔ ku jli má. ¹¹ Nɔ à bee Jesu à ni, na mii í ce woo kɔ inε ɲa si wooda ɲau à ni Elii á tako Kirisi

ku naa. ¹² Nɔi í je ɲɲa í ni, ntɔi Eliii á tako ku naa ku teese mii fei sāa sāa. Amma kukɔi idei Ilaaɔ í ni má, inε ɲa aa kpā Amai Amanε iju jiidai nɔ a dondaε, mà iboi. ¹³ Amma n̄ wa n sɔ ɲe iyi Elii í naa tā, nɔ inε ɲa à wahalae bei à bi, si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ.

Jesu í faaba ama gɔ iyi í ne inei inɔkɔ *(Cɔ Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)*

¹⁴ Waati iyi Jesu do mɔcɔ mεeta ɲau à waa to wa kɔkɔi mɔcɔ bubu ɲau, ɲɔi à ye zamaa nla nla gɔ í kaako ɲa, do woo kɔ inε ɲa si wooda gɔ ɲa iyi à waa ba ɲa kakɔɔ ku ce. ¹⁵ Iyi inε ɲau à ye Jesu gbakā à biti nɔ à sei à koo à cɔo fɔɔ. ¹⁶ Nɔi Jesu í bee mɔcɔe ɲa í ni, kakɔi mii ì waa ce inε ɲa. ¹⁷ Nɔi si inɔi zamaau inε akā í jεaa í ni, Mεetu, n̄ naae ama inεmɔkɔm wa si na iyi í jò í ne inei inɔkɔ iyi í jò ci ya fɔ ide. ¹⁸ Waati iyi í dede siε fei í ya kεkεε ilei nɔ gelee ku ce antɔ foko ku maa ɲɔ inyi nɔ ku kasām. Wee n̄ tɔɔ mɔcɔe ɲa a leleaa, amma a kù yɔkɔ. ¹⁹ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, inε hai dasi naane ɲa, hee waati yoomai an maa n wa inɔ ɲɲe. Ma hee waati yoomai an maa n temuad ɲe. I naam amau wa ihε ɲa. ²⁰ Nɔ à naae wa. Iyi amau í ye Jesu gbakā, ɲɔi inei inɔkɔu í yayae do gbugbā, nɔ amau í cuku ile wa bimbili í ce antɔ foko si gelee. ²¹ Nɔ Jesu í bee baaε í ni, hai waati yoomai inei inɔkɔu ihε í muu. Nɔi baau í jεaa í ni, hai waati iyi í wεε keekei. ²² Nɔ inei inɔkɔu í ne dɔɔnεei ku dasiε inɔ inai walakɔ inɔ inyi ku ba ku kpaε. Amma, bii aa yɔkɔ i ce ngɔgɔ, ce araare nwa, i sobi wa. ²³ Nɔi Jesu í sɔɔ í ni, ì ni bii an yɔkɔ wó. Inε iyi í dasi naane á yɔkɔ ku ce fei ndεε. ²⁴ Nɔi gbakā baai amau í dɔ anu nla gɔ í ni, n̄ dasi naane. Sobim ku ba n màd n sika si naane ku dasim.

²⁵ Iyi Jesu í ye akpɔi inε ɲau wa kɔɔsi à sei à waa naa bi ti ɲɲu ɲɔi í lasi inei inɔkɔu í ni, awɔ iyi ì ya dasi inε dekɔ ku mɔngɔ ide ku fɔ, amui n̄ ni, fita si amau nɔ i màd nyi wa siε má. ²⁶ Nɔi inei inɔkɔu í dɔ anu nɔ í yaya amau do gbugbā í bei í fita. Nɔi amau í kasām hee inε nkpɔ í ni í kui. ²⁷ Amma Jesu í mu awɔε í dedeε nɔ amau í leekɔ.

²⁸ Si anyiε Jesu í lɔ kpasε gɔ, ɲɲu do mɔcɔe ɲa aɲa duusɔɔ. Nɔi mɔcɔe ɲau à beεε à ni, na mii í ce awa a kù yɔkɔ a kù lele inei inɔkɔu. ²⁹ Nɔi Jesu í je ɲɲa í ni, do kutɔɔ ɲɲu akāi aa yɔkɔ i nyaɔ dimii inei inɔkɔu be ɲa.

Jesu í nyi wa fɔ idei ikue do kujɛ má
(Cɔ Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

³⁰ Si anyie, Jesu do mɔcɔe ɲa à ne hai be nɔ à koo à dabii dabii si ilei Galilee. Wee Jesu kù bi inɛ ɲa a mà bii nɲu í wa, ³¹ domi wa kɔ mɔcɔe ɲau si cio nɔ í sɔ ɲa í ni, aa mu amu Amai Amanɛ a daa inɛ ɲa si awɔ. Aa kɔpam, amma si ajɔ mɛɛtasia an jɪ hai si bale má. ³² Amma mɔcɔe ɲau a kù gbɔ yaasei ideu, nɔ à waa ce nɲoi ku beɛɛ.

Yooi í je inɛ ngbo
(Cɔ Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

³³ Nɲoi à to wa Kapɛranumu. Waati iyi à to kɔpɛɛ ɲoi Jesu í bee mɔcɔe ɲa í ni, kakɔɔi mii ì waa ce wa si kpãau be ɲa. ³⁴ Nɲoi à coko, domi hai kpãa à waa ce kakɔɔ wai aɲa duusɔɔ a ba a mà inɛ iyi í je inɛ ngbo. ³⁵ Nɲoi Jesu í buba, nɔ í kpe amanɛ maateɛji ɲau í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi wa bi nɲu ku je inɛ sinte, lafɛɛi á je inɛi ankãanyii inɛ fei nɔ ku je woo ce icei inɛ fei. ³⁶ Nɲoi í so ama keeke gɔ í leekɛ si anini nɲa, nɔ í so amau si ikpɛɛ, í bei í sɔ ɲa í ni, ³⁷ inɛ iyi í gba ama keeke bei inɛ ihɛ na irim, amui í gba. Inɛ mɔ iyi í gbam, kù je amu akãi í gba, inɛ iyi í bɛm wai í gba.

Inɛ iyi kù je mbɛɛ nwa inɛ nwai
(Cɔ Luku 9:49-50)

³⁸ Nɲoi Zãa í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, à ye inɛ gɔ iyi í ya maa lele inɛi inɔɔko ɲa do iriɛ, nɔ à kɔa domi kù waa tooɛ kù je inɛ nwa. ³⁹ Amma Jesu í jɛaa í ni, i maà kɔa ɲa. Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ce maamaake do irim nɔ bii í tekɛɛ gbakã ku fɔ laalɔm má. ⁴⁰ Do ntɔ, inɛ iyi kù je mbɛɛ nwa inɛ nwai. ⁴¹ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í mu nɲe inyi ku mɔ na irim, si na iyi í jɔ ì je titom ɲa, lafɛɛ kaa kua ribɛɛ pai.

Idei dulum
(Cɔ Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

⁴² Nɲoi Jesu í sɔ ɲa má í ni, inɛ iyi í dasi inɛ akãi ama keeke ɲa iyi à dasim naanɛu ihɛ kurara, í tia a dɪa lafɛɛ alɔ gɔ si kɔɔɛ, nɔ a sɔsie si tenku. ⁴³ Bii í je awɔ akãei wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ akã do iyi aa ne awɔ minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [⁴⁴ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁵ Bii í je kute akãei wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do kute akã do iyi aa ne kute minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala. [

⁴⁶ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.] ⁴⁷ Nɔ bii í je iju akãei wa dasiɛ kurara, nyaa. Á tia i lɔ si bommai Ilaaɔ do iju akã do iyi aa ne iju minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala. ⁴⁸ Tengi be kokoo ku ɲɔ ara ɲa a kaa ku nɔ inau mɔ kaa ku.

⁴⁹ Ntɔ ntɔ si bei à ya fãsi ɲa fei imu, beɛbe mɔi inɛ fei à ye ijuukpã iyi í ye bei ina ku cɔ laakɛɛ.

⁵⁰ Imu mii nɛɛɛi, amma bii didɔi imu í ku, mii aa dasi í jɔ ku dɔ má ɲa. ⁵¹ Inɛ fei í sɪa í ye bei imu ɲa, i maa gbɔ si nɲe ɲa.

10

Jesu wa fɔ idei nɲe ku kai abo do mɔkɔ
(Cɔ Matie 19:1-12; Luku 16:18)

¹ Nɲoi Jesu í ne hai be í bɔ ilei Zudee. Si anyie nɔ í kua í bɔ ikpa icei idoi Zuudɛɛ. Nɲoi zamaa gɔ í tɔtɔ kɔkɔɛ má, ɲoi í lɔsi ku kɔ nɲa si cioi ideɪ Ilaaɔ si bei í ne dɔɔnɛɛi ku ce.

² Nɲoi Farisi gɔ ɲa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakɛɛ, nɔ à beɛɛ bii í je amanɛ í ne kpãa ku kɔsi aboɛ. ³ Nɲoi Jesu í je nɲa í ni, si ideu be, wooda yoomai Moizi í kɔ nɲe wo. ⁴ Nɲoi à ni, Moizi í ni, bii ì waa kɔsi aboɛ aa ceaa tiaɪ nɲe ku kɔ i bei i kɔsiɛ. ⁵ Nɲoi Jesu í sɔ ɲa í ni, na idɔ ku le nɲei í jɔ Moizi í kɔ nɲe beɛbe. ⁶ Amma hai sinte, waati iyi Ilaaɔ í taka andunya, í ce inɛmɔkɔi do inaabo. ⁷ Na nɲu, mɔkɔ á jɔ iyeɔ baɛɛ nɔ nɲu do aboɛ a maa wɛɛ ⁸ nɔ aɲa minji fei a baɛ a je ara akã. Si beɛbe a kù je aɲa minji má, ara akã dei à je. ⁹ Na nɲu, amanɛ ku ne ku fɛɛfɛ mii iyi Ilaaɔ í tɔtɔɔ.

¹⁰ Iyi í fɔ beɛbe í tã ɲoi à bɔ kɔpɛɛ nɔ mɔcɔe ɲau à waa beɛɛ ide si ide akãu má. ¹¹ Nɲoi Jesu í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi í kɔsi aboɛ nɔ í so mmue dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jɔ í ce sakara. ¹² Beɛbe mɔi bii inaabo í kɔ mɔkɔɛ nɔ í so mɔkɔ titɔ í ce sakarai.

Jesu í weea ama keeke ɲa
(Cɔ Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

¹³ Nɲoi inɛ ɲa à gbã ama keeke ɲa à naaa Jesu wa ku lu ɲa. Amma mɔcɔe ɲau à waa lasi inɛ ɲa iyi à naaɔ ɲa wa. ¹⁴ Iyi Jesu í ye mii iyi à waa ceu, ɲoi idɔɛ í kɔ, í sɔ ɲa í ni, i jɔ amu ɲau a naa bi tom, i maà ganji ɲa. Domi Ilaaɔ í je ilaalui inɛ ɲa iyi à jɔ ɲa. ¹⁵ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi kù waa sɪa Ilaaɔ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ kaa je ilaalui lafɛɛ pai. ¹⁶ Nɲoi í so amu ɲau si ikpɛɛ í lesi aɲa fei awɔ, nɔ í wee nɲa.

*Idei ilu fia gɔ**(Cɔ Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)*

¹⁷ Nɔi Jesu í dasi kpãa. Iyi wa ne, nɔi ine gɔ í sei wa í naa í gule si wajue í ni, Mɛetu, awɔ ine nɛɛɛ, mii an ce n baɔ kuwɛɛ hai tã. ¹⁸ Nɔi Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce ì waa kpem ine nɛɛɛ. Ine gɔ kù wɛɛ iyi í je nɛɛɛ bii kù je Ilaaɔ nɔi akã. ¹⁹ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà kpa ine, maà ce sakara, maà ce ile, maà jɛa ine gɔ sɛɛda ibo, maà takii ine gɔ, jirima iyeɔ baɛɛ. ²⁰ Nɔ ineɛu í ni, Mɛetu, ñ wa n jirima iyi be fei tã hai keekem. ²¹ Nɔi Jesu í cɔ ineɛu do kubi nɔ í ni, í gbeɛ mii akã. Koo i ta mii iyi ì ne fei nɔ i kpɛa ilu are ña fia. Bii ì ce beɛbe aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyie nɔ i naa i toom. ²² Ide iyi Jesu í fɔu kù dɔa ineɛu si. Nɔ si bei í je ilu amani nla nla nɔi í sinda wa ne do inɔ ku fɔ.

²³ Nɔi Jesu í cɔ ine ña iyi à kaakoɛu nɔ í sɔ mɔcɔɛ ña í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ. ²⁴ Nɔi mɔcɔ ñau à bitì do ide iyi Jesu í fɔu. Nɔ Jesu í ni má, kpaasim ña, á gaabu hee ku caa ine ku jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ. ²⁵ Í faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛ. ²⁶ Nɔi mɔcɔɛ ñau à bitì hee í caa nɔ à bee nje à waa ni, bii beɛbei nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔi Jesu í cɔ ña tii, nɔ í ni, bi amane ñai kaa ce, amma bi Ilaaɔ á ce, domi Ilaaɔ ci ya mɔngɔ ngɔgɔ.

²⁸ Nɔi Piɛɛ í sɔɔ í ni, wee, à jò mii fei tã à waa tooɛ. ²⁹ Nɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, ine iyi í jò kpasɛɛ wa, walakɔ igbãɛ ña walakɔ ifɔɛ ña walakɔ weɔɛ ña, walakɔ iyeɔ baɛɛ, walakɔ amaɛ ña, walakɔ ikoɛ ña na irim do na laabaau jiidau, ³⁰ baa hai si andunyau ihɛ á ba mii ñau be fei ikɔ cɔ. Á ba kpasɛ ña, do igbã do ifɔ ña do weɔ ña, do iye ña, do amu ña, do iko ña, nɔ si antɛ á ba wahala mɔ má. Nɔ ala á ba kuwɛɛ iyi ci ya tã. ³¹ Amma ine ña iyi à je inei waju ña si nsei, nkpɔ ña á na ku je inei anyi ña nɔ inei anyi ña mɔ aa na a je inei waju ña.

*Jesu wa fɔ ide ikuɛ do kujɛ ise gbɛɛtasia**(Cɔ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)*

³² Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ña à dasi kpãa má, nɔi takɛ wa cua ña. À waa bɔ Zeruzalɛmu. Nɔi njo í mu mɔcɔɛ ñau nɔ ine mmu ña iyi à waa too anyi ñau, zigi ña í da. Nɔi Jesu í nya mɔcɔ maateeji ñau ikã í lɔsi ku sɔ ña

mii iyi á na ku ba nɔi. ³³ Í ni, wee à waa bɔ Zeruzalɛmu. Bei aa mu amu Amaí Amanɛ a dasim awɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ña do woo kɔ ine ña si wooda ña. Aa ye taalem a ni a kpam. Si anyie nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ña, ³⁴ aa yaakom nɔ a tusim antɔ, aa tɛem kpɔtɔ, nɔ a kpam. Nɔ si ajò mɛɛtasia an jì má hai si bale.

*Kutɔi Zaaki do Zãa**(Cɔ Matie 20:20-28)*

³⁵ Nɔi Zaaki do Zãa, amai Zebedee ña, à bɔ bi Jesu à sɔɔ à ni, Mɛetu, à waa bi i ce nwa mii iyi à waa tɔɔɛ. ³⁶ Nɔ í bee ña í ni, mii ì bi n ce nɔi ña. ³⁷ Nɔi à jɛaa à ni, waati iyi aa na í je bomma do amboe, jò ka buba ine akã awɔ nɔi, ine akã mɔ awɔ cangɛ. ³⁸ Nɔ Jesu í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔm ña mɔm. Aa yɔkɔ i temuaɔ ijuukpã iyi an ye ña? Zaka bei ine ña aa kpãm iju á caa. Aa jesi aa ce nɔi dimie ña? ³⁹ Nɔ à ni aña aa yɔkɔ. Nɔ í sɔ ña má í ni, ntɔi, aa ye ijuukpã iyi an ye ña. Zaka bei ine ña aa kpãm iju, beɛbei aa cea ñe mɔ. ⁴⁰ Amma kù je amui an cica ine ña iyi aa buba canga do njem. Bi ku bubau be, ine ña iyi à cea sɔɔluɛ, aña aa buba si.

⁴¹ Nɔi mɔcɔ mɛɛwa ñau à gbɔ ideu nɔ ido nɔi í kɔɔ Zaaki do Zãa. ⁴² Nɔi Jesu í kpe ña í ni, ñe mɔ ì mà ña si andunyau ihɛ ilaalu ña à ya maa taa ine ña ña gbugbãi. Nɔ ine ngbo ña mɔ a maa nyisi yiiko ña. ⁴³ Amma bi tu ñe kaa ce beɛbe. Ine nɔi iyi wa bi nɔi ku je ine ngbo, nɔi á je woo ce nɔi icɛ. ⁴⁴ Beɛbe mɔi ine iyi wa bi nɔi ku je woo cua nɔi, nɔi á je arui ine fei. ⁴⁵ Beɛbe mɔi baa amu Amaí Amanɛ n kù naa ine ña a ceem icɛ, amma amui an ce ña icɛ, nɔ n na kuwɛɛm n yaɔ ine nkpɔ hai si dulum.

*Jesu í jò fɛɛju gɔ iyi à ya kpe Baatimee í ye ilu**(Cɔ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)*

⁴⁶ Si isɛɛneɛu Jesu do mɔcɔɛ ña à to Zeriko nɔ à waa fita hai be. Waati iyi à waa fitau zamaa nla gɔ wa too ña. Wee fɛɛju woo bara gɔ iyi à ya kpe Baatimee, amai Timee, wa buba ití kpãa wa bara. ⁴⁷ Iyi í gbɔ à ni Jesu inei Nazaretiiu wa lɔ, nɔi í wasi ku dɔ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁸ Nɔ ine nkpɔ wa la sie à waa ni ku koko. Amma béi à waa ni ku cokou, beɛbe mɔi í ya dɔ anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁹ Nɔi Jesu í leekí í ni a kpoo wa.

Nɔ à kpe fɛɛjuu wa à sɔɔ à ni, maà jè inɛ ku fɔ, dede wa. Jesu wa kpeɛ. ⁵⁰ Nɔi fɛɛjuu í nyɔ kumboɔɛ í dede gbakã í koo bi Jesu. ⁵¹ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, mii ì bi n ceeɛ. Nɔi fɛɛjuu í jɛaa í ni, Mɛɛtu, ñ bi n ye ilui. ⁵² Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, koo. Naanɛɛ í faabaɛ.

Nɔi gbakã í yɔkɔ í ye ilu, nɔ í too Jesu si isɛnɛɛu.

11

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalɛmu

(Cɔ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zãa 12:12-19)

¹ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à maai Zeruzalɛmu wa. À wa tengii Betifaze do Betani, nɔ à to Geetei Olivie ɲau. Nɔi Jesu í be mɔcɔ minjie gɔ ɲa, ² í sɔ ɲa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju nɲeu be. Bii ì lɔ iluu gbakã ɲa aa ye ama gbankɛɛ gɔ wa so be iyi inɛ gɔ kù gũu titã. I fũu nɔ i naam wa ihɛ ɲa. ³ Bii inɛ gɔ í beɛ ɲɛ í ni, na mii í ce ì waa fũu ɲa, i ni Lafɛɛi í nɛ bukaataɛ nɔ á sindo wa ihɛ nsei.

⁴ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã ɲɔi inɛ ɲau à koo. Nɔ à ba ama gbankɛɛu wa so si andei ile gɔ itfi kpãa, ɲɔi à fũu wa. ⁵ Nɔ si inɔi inɛ ɲa iyi à wa beu inɛ gɔ ɲa à beɛ ɲa à ni, mii ì waa ce be ɲa. Beirei í ce ì waa fũu ama gbankɛɛu ɲa. ⁶ Nɔi à jɛ ɲɲa si bei Jesu í fɔu wo. Nɔ inɛ ɲau à jɔ à nɛð. ⁷ Nɔi à naaa Jesu ama gbankɛɛu wa. Nɔ à tɛ si ibɔ ɲɲa ɲa Jesu í bei í gũ antaɛ í buba si. ⁸ Nɔi inɛ nkpɔ gɔ ɲa à tɛ jaɛɛ ɲɲa ɲa si kpãa, inɛ gɔ ɲa mɔ à da wua ɲa wa hai iko ɲa à waa tɔɔ si kpãau. ⁹ Inɛ ɲa iyi à waa cua Jesu do inɛ ɲa iyi à waa tooɛ fei à wasi ku dɔ anu à waa ni, à waa saabuɛ. Aɔ Lafɛɛ ku weɛɛ, awɔ iyi ì waa naa do iriɛ*. ¹⁰ Ilaaɔ ku weea bomma iyi wa naa. Ku weea bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaɔ hee lele.

¹¹ Nɔi Jesu í to Zeruzalɛmu, í koo í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔi í cɔ mii fei í kaakoɛ. Iyi í ye idũ wa dũ ɲɔi í bɔ Betani do mɔcɔ maateeji ɲau.

Jesu í ceekpe jɲi ndii figi

(Cɔ Matie 21:18-19)

¹² Iju kumáɛ Jesu do mɔcɔɛ ɲa à waa nɛ hai Betani ku ba a bɔ Zeruzalɛmu má. Nɔi ari wa kpa Jesu. ¹³ Nɔ í hɔnnɛ jɲi ndii figi gɔ do wuaɛ ɲa. Nɔi wa bɔ ku cɔ mà á ba siɛ iso. Amma iyi í to kɔkɔɛ í ba wee wua ɲai fei domi kù jɛ

waatii kusoi figi. ¹⁴ Nɔi í sɔ jɲi nɔu í ni, inɛ gɔ kaa jɛ isoɛ má ajɔ kãma.

Nɔ mɔcɔɛ ɲau à gbɔ ideu.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ

(Cɔ Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

¹⁵ Waati iyi à to Zeruzalɛmu Jesu í bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò ɲa do woo ra iwo ɲa iyi à wa be. Í fuka fuka taabui woo kpaasi fia ɲa do kitãi woo ta ankasiidi ɲa. ¹⁶ Kù jɛ inɛ kãma ku so aso gɔ si inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ be. ¹⁷ Nɔi í sinti ku kɔ inɛ ɲau si cio í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaɔ í ni ilei nɲu ile bi ku tɔɔi inɛ feii á jɛ. Amma inɛ wee ì coo bi ku tɔtɔi ile ɲa.

¹⁸ Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à gbɔ ideu be, ɲɔi à waa de kpãa iyi aa kpað Jesu, domi à waa ce nɲɔɛ si na iyi í jɔ zamaau fei í biti do saabui cioɛ.

¹⁹ Iyi ale í lɛ ɲɔi Jesu do mɔcɔɛ ɲa à fita hai inɔ iluu.

Idei Jesu do jɲi ngbe

(Cɔ Matie 21:20-22)

²⁰ Nɔi à waa lɔ daakɔ, nɔ à ye jɲi ndii figiu í gbɛ hee do icãɛ ɲa fei. ²¹ Wee Piɛɛ wa ye gigii mii ɲa iyi í tako í ceu, ɲɔi í sɔ Jesu í ni, Mɛɛtu, cɔ jɲi iyi ì ceekpeu í gbɛ. ²² Nɔi Jesu í sɔ mɔcɔɛ ɲa í ni, i dasi Ilaaɔ naanɛ ɲa. ²³ Ntɔ ntɔ, bii inɛ gɔ í sɔ iri kutau ihɛ í ni, dede hai be i koo i dasi tenku nɔ kù waa sika si idɔɛ, bii í dasi naanɛ, beɛbe mɔi á ce. ²⁴ Na iyi ihɛi ñ wa n sɔ ɲɛ, mii iyi ì waa tɔɔ si kutɔɔ nɲɛ fei, i dasi naanɛ iyi ì baa tã ɲa nɔ beɛbe mɔi á ce nɲɛ. ²⁵ Waati iyi ì dede ì leekì ì waa bi i ce kutɔɔ ɲa, bii ì nɛ ide gɔ do inɛ gɔ ɲa i kpa idei kurara iyi í wa si gãmei inɛð ɲa titã ku ba Baa nɲɛ mɔ iyi í wa lele ku kpa idei dulum du ɲɛ. [²⁶ Amma bii inɛ taka nɲɛ i kù waa kpa idei kurara iyi inɛ ɲa à ce nɲɛ, Baa nɲɛ mɔ iyi í wa lele kaa kpe idei kurara nɲɛ.]

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cɔ Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

²⁷ Nɔi à nyi à bɔ Zeruzalɛmu má. Iyi Jesu wa dabii si bantumai kpasɛi Ilaaɔ ɲɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲau do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau do inɛ ngbo ɲau à naa bi tɛɛ,

* **11:9** à waa saabuɛ do feei gerɛki hozanaì à ya ni.

28 à beee à ni, mii ña iyi ì waa ceu ihẽ, yooi í nae kpãa iyi ì waa cooò. Do yiikoi yooi ì waa cooò. 29 Ñoi Jesu í je ñña í ni, amu mɔ an bee ñe ide gɔ. Bii ì yɔkɔ ì jɛem ña, an sɔ ñe inɛ iyi í nam yiiko ñ wa n ceò mii ñau ihẽ. 30 Hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò inɛ ña inyi. Hai bi Ilaaã de, ma hai bi amanɛ ña. I jɛem ña. 31 Nɔ à busi ñje à waa ni, beirei aa ka jɛaa. Nsei nɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaã, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naanɛ. 32 Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ ñai, to. Wee à fɔ beɛbeɛi si na iyi í jò à waa ce ñjoi zamaau, domi zamaau fei í jesi iyi Zãa waliiki kam kam. 33 Ñoi í jò à jɛa Jesu à ni, a kù mà. Nɔ Jesu mɔ í sɔ ña í ni, to, debei amu mɔ, n kaa n sɔ ñe yiikoi inɛ iyi ñ wa n ceò mii ñau ihẽ.

12

Mɔndai gaanɔma laalɔ ña

(Cɔ Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

1 Si anyii ññu, Jesu í lɔsi ku sɔ ña ide do mɔnda. Í ni, inɛ gɔ í ce ikoɛ, í lɔ si jii ndii rezɛɛ ña nɔ í ce kaa í kaakoɛò. Nɔ í ce bi ku fɔ inyii isoɛ. Nɔ í cã tafa bii ku degbe ikou. Ñoi í so gaanɔma ña í dasi ña si ikou a maa logooɛ, í bei í bɔ ilu koo kpɛ be. 2 Waati iyi jii ñou í so í to ku ka ñoi í be woo ce ice gɔ bi gaanɔma ñau koo gba iyi í je ti ññu wa. 3 Ñoi à muu à cãa nɔ à lelee í ne awɔ ngbe. 4 Nɔ ilu ikou í be woo ce ice mmu má bi tu ña. Ñoi à bu ññu mɔ nɔ à cãa si iriɛ. 5 Nɔ í be amanɛ mɛetasia nɔ à cãa à kpaa. Beɛbeɛi à cea inɛ nkpɔ má. À cã inɛ gɔ ña nɔ à kpa inɛ gɔ ña mɔ. 6 Nsei í gbe ama abii ilu ileu iyi í bi jiiida jiiida. Ññui í be do ankãanyi í ni, aa jirima amam. 7 Amma waati iyi amaɛu wa to, woo ce ice ñau à fɔ aña duusɔ à waa ni, i cɔ inɛ iyi á na ku je tubuu. Ka kpaa nɔ tubuu ku baa ku je tu wa. 8 Ñoi à muu à kpaa nɔ à soo à koo à nyɔ do alalai kaa.

9 Ñoi Jesu í ni, to, beɛbeɛi beirei ilu ikou takae á ce ñña. Á koo ku kpa ñai nɔ ku de inɛ mmu ña ku dasi ña ikou. 10 To, i kù cio kukɔi idei Ilaaã ña tengi bii í ni, Kuta iyi woo ma ña à kɔsiu Ññui í baa í je kuta sintei icui ileu.

11 Aɔ Lafɛɛi í coo, nɔ í mu wa biti.

12 Iyi Jesu í fɔ beɛbeɛi í tã ñoi inɛ ngboi Zuifu ñau à waa de Jesu ku mu, domi à mà na irii

añai í kpa mɔndau. Amma si bei à waa ce ñjoi zamaau, ñoi í jò à jò à nɛ.

Fiai lempoo ku sã

(Cɔ Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

13 Ñoi inɛ ngboi Zuifu ñau à be Farisi gɔ ña do inɛi Herodu gɔ ña bi Jesu a koo a lea taai ide. 14 Iyi à to bi tee nɔ à sɔ à ni, Mɛɛtu, à mà iyi ì ya fɔ ntɔ. Beɛbeɛ mɔi i kù waa ce ñjoi inɛ gɔ, domi i ci ya cɔ ijui amanɛ ña, amma ì waa kɔ inɛ ña si idei Ilaaã do ntɔ. Í sã ka sãa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sãa. 15 Amma Jesu í mà muafiti ñña, nɔ í ni, beirei í ce ì waa leem taai ide ña. I naam kpekele akã wa n cɔ ña. 16 Ñoi à naa akã wa. Nɔ Jesu í bee ña í ni, fotooi yooi í wa si kpekeleu ihẽ nɔ irii yooi à kɔ si. Ñoi à jɛaa à ni, ti Sezaai. 17 Ñoi Jesu í sɔ ña í ni, to, i sãa Sezaa iyi í je tee ña. Nɔ i sãa Ilaaã mɔ iyi í je tee ña. Ñoi inɛ ña à biti ntɔ ntɔ do yaase bei í fɔò ide.

Idei kujji iku ña

(Cɔ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

18 Ñoi Sadusi gɔ ña à naa bi Jesu. Añai à ya maa ni iku ña a kaa jì. Iyi à to wa bi Jesu ñoi à beee à ni, 19 Mɛɛtu, tako wo Moizi í kò nwa í ni, bii inɛ gɔ í ku í jò aboɛ, nɔ ññu do aboɛu a kù ne ama, ifɔɛ ku so jaaãu ku ba ku bía igbãɛ ama. 20 Wee, inɛ mɛɛje gɔ ña à weɛ iyi à je amai baa akã. Igbã ñña í so abo nɔ í ku, ññu do aboɛ a kù ne ama. 21 Ñoi inɛ minjisiau í so jaaãu nɔ ññu mɔ í ku, kù ba ama. Ñoi inɛ mɛetasiau mɔ í ce beɛbeɛ má. 22 Nɔ aña mɛɛje iyi à so abou fei à kù, baa inɛ akã ñña kù ba ama. Si anyi ñña, ñoi abou mɔ í na í ku. 23 To, aɔ iyi iku ña aa na a jì, aboi yoo ññai á je, si bei aña mɛɛjeu fei à soo aboi. 24 Ñoi Jesu í je ñña í ni, ì waa rara ñai si na iyi í jò i kù mà gbugbã Ilaaã ña hee ma je mii iyi kukɔi ideɛ wa fɔ. 25 Ntɔ ntɔ, si waati iyi iku ña aa na a jì, waati beɛbeɛ inɛmɔkɔ do inaabo ña a kaa so ñje má, amma aa yei bei amaleka ña. 26 Iyi í je ti idei kujji iku ña, Moizi í kɔ si tiaɛ tengi bii wa fɔ idei ama jii ñou. Tengi bei Ilaaã í sɔò ide gɔ. Í ni ññu Aɔ Lafɛɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do ti Zakɔbu. I kù cio ideu be ña? 27 Bii Ilaaã í ni ññu í je Lafɛɛi inɛ gɔ ña iyi à kù, iyi be wa nyisi iyi inɛ ñau à weɛ baa bii à ku. Ntɔ ntɔ, Ilaaã kù je Lafɛɛi iku ña, Lafɛɛi inɛ ña iyi à weɛi. Debei i kù ye iyi ì wa si kurara nla nla ña?

*Wooda iyi í re**(Cɔ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)*

²⁸ Nɔi inɛ akāi woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau í gbɔ à waa ce kakɔɔu. Í yɛ iyi Jesu í jɛa Sadusi ɲau í ce nɛɛ. Nɔi í bɔ bi Jesu í beɛɛ í ni, si wooda ɲau fei yoomai í re. ²⁹ Nɔi Jesu í jɛaa í ni, wooda iyi í reu wee. I de ití i gbɔ, inɛ inɛi Izireli ɲa. Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, nɲu akāi í je Lafɛɛ. ³⁰ Bi Aɔ Lafɛɛ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãe fei. ³¹ Minjisiau wee. Bi inɛ mmu ɲa bei ì bi arae. Wooda gɔ kù wɛɛ iyi í re beɛbe má. ³² Nɔi woo kɔ inɛ ɲa si woodau í sɔ Jesu í ni, í sɪa Mɛɛtu. Ide iyi ì fɔu ntɔi. Ilaaɔ akāi í wɛɛ, nɔ Lafɛɛ gɔ kù wɛɛ má bii kù je nɲu akāu. ³³ Amanɛ ku bi Ilaaɔ do idɔɛ fei, do lasabue fei, do gbugbãe fei, nɔ ku bi inɛ ɲa bei í bi arae, inɛ nɲu bei í sɪa í re kuwee iyi à ya jo si ina fei sãa sãa do kuwee ɲa iyi à gbe fei. ³⁴ Iyi Jesu í yɛ í je do lasabu jiiida, ɲɔi í sɔɔ í ni, í gbe keeke i jesi Ilaaɔ ku je ilaalue.

Si anyii nɲu, inɛ kãma kù je ku bee Jesu ide gɔ má.

*Davidi do inɛ iyi Ilaaɔ í cica**(Cɔ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)*

³⁵ Si anyii nɲu, Jesu í wasi ku kɔa inɛ ɲa si cio inɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ í bee ɲa í ni, beirei í ce woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau à ni inɛ iyi Ilaaɔ í cicau tɔkui ilaalu Davidii. ³⁶ Davidi takae í fɔ do gbugbãi Hundei Ilaaɔ í ni,

Aɔ Lafɛɛ í sɔ Lafɛɛm í ni,

Buba si awɔ nɲem,

Hee n ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ.

³⁷ Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi takae wa kpoo Lafɛɛ, beirei á ce ku je tɔkuɛ má.

*I mu ara nɲɛ do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa**(Cɔ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)*

Nɔ zamaa nkɔɔ gɔ wa gbɔ ideí Jesu do inɔ didɔ. ³⁸ Wa sɔ ɲa si cioɛu wa ni, i mu ara nɲɛ do woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabii do jaba ɲau nɔ à bi inɛ ɲa a ya ce aɲa fɔɔ do jirima si bantuma. ³⁹ À ci ya bi kaa kitāi inɛ ngbo ɲa ile bi ku ce kutɔtɔɔ, do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁰ À ya takii jaaɔ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ à ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a yɛ ɲa nɲu akā. Na ɲɔi í jò ijuukpã ɲa á la ku caa.

*Idei fia iyi abo jaaɔ gɔ í dasi**(Cɔ Luku 21:1-4)*

⁴¹ Nɔi Jesu í koo í buba kɔkɔi kɔpakoi kɔletiu wa cɔ bei inɛ ɲa à waa dasi fia. Ilu fia gɔ ɲa à dasi fia nkɔɔ. ⁴² Nɔi jaaɔ ilu are gɔ mɔ í naa, ɲɔi í dasi kɔkɔkɔ keeke minji gɔ ɲa iyi kù re baa dala. ⁴³ Nɔi Jesu í kɔpe mɔcɔɛ ɲau í sɔ ɲa í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ ilu areu í dasi fia si kɔpakoi kɔletiu ihɛ í re inɛ fei, ⁴⁴ domi aɲa fei, iyi í lesi antai fia nɲa ɲai à dasi, amma abou baa do iyi í je ilu are, í dasii andi iyi í ne fei, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛɔ má.

13*Jesu wa fɔ ideí kpasɛi Ilaaɔ ku legɛ**(Cɔ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)*

¹ Nɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ nɔ mɔcɔ akãe gɔ í ni, Mɛɛtu, cɔ bei kpasɛi Ilaaɔ ihɛ í la nɔ à maa do kuta kusɪa ɲa. ² Nɔi Jesu í ni, ì waa yɛ ile nla ɲau ihɛ? Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nɲɛ be má, aa kekeɛ mbɛ fei.

*Wahala iyi á naa si waatii ankãanyii**(Cɔ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)*

³ Nɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa cɔ ikpa kpasɛi Ilaaɔ. Nɔi Piɛɛ do Zaaki do Zãa do Anderee à wa bi Jesu aɲa nɲa. Nɔi à beɛɛ à ni, ⁴ sɔ wa waatii iyi mii nɔu be á ce. Nyinda yoomai aa ka yɛ ka ba ka mà iyi waatiu í to.

⁵ Nɔi Jesu í je nɲa í ni, i ce laakai ɲa inɛ gɔ ku maà na ku dɪ iju nɲɛ, ⁶ domi inɛ ɲa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni aɲai à je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau aa kɔɔ. Aa dɪ iju inɛ nkɔɔ.

⁷ Bii ì gbɔ ibai igũ amɛɛ amɛɛ ɲa do baau igũ ɲa hee jiiɲi i maà jò idɔ nɲɛ ku dede, domi í gbe mii ɲau be fei ku cei. Amma kù nɔ kù je waatii ankãanyiu be titã. ⁸ Dimi gɔ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa, nɔ ilaalu gɔ ɲa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. Nɔ ile á yaya si ilu gɔ ɲa, nɔ ari á ce. Nɲu be á yɛi bei ara kuro sinteí bãasí ku bei ku bí.

⁹ Amma inɛ taka nɲɛ i ce laakai. Aa na a mu nɛ a koo a na woo kiiti ɲa, nɔ a tɛ nɲɛ kɔɔtɔɔ ile bi kutɔtɔɔ ɲa. Nɔ aa bɔɔ nɛ bi ilaalu ɲa do bi ilu ile ɲa na irim ku ba i je nɲa sɛɛda ɲa. ¹⁰ Amma í gbe a waazoa inɛ ɲa laabaau jiidai Ilaaɔ si dimi fei waatii ankãanyiu ku bei ku to wa. ¹¹ Waatii iyi à mu nɛ à waa bɔ ku na woo ce kiiti ɲau, i maà ti i biti do ide iyi aa fɔ ɲa, amma bii awaatiu í to i fɔ ide iyi í naa nɲɛ si idɔ. Nɔ ide ɲa iyi aa fɔ ɲa kaa je

ide nɛ, Hundi Ilaaɔi á fɔɔ. ¹² Ine gɔ ɛa aa zamba ifɔ nɛa ɛa walakɔ igbã nɛa ɛa ku ba a kpa ɛa. Bɛɛbɛ mɔi baa ɛa aa maa cea ama nɛa ɛa. Amu ɛa mɔ aa dede si baa nɛa ɛa ku ba a kpa ɛa. ¹³ Ine fei á cé ɛɛi na irim. Amma ine iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba.

*Faajii ide laalɔ iyi í ya beje mii ɛa
(Cɔ Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)*

¹⁴ Nɔ Jesu í ni má, aa ye mii laalɔ iyi wa beje mii ɛa tengi bii kù jɔ ku wa ɛa. Ine iyi wa cio ide mii laalɔ ku ce laakai ku gbɔɔ sãa sãa. Waati bɛɛbɛ ine ɛa iyi á wa ilei Zudee a sa a bɔ iri kuta ɛau. ¹⁵ Nɔ ine iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ile ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ile. ¹⁶ Nɔ ine mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasɛ koo so kumboɔe má. ¹⁷ Waatii bɛɛbɛ wahalai bãasí ɛa do ayawo ɛa á caa mɔm. ¹⁸ I ce kutɔɔ ɛa ku ba ide sãmiu be ku maà je si sukui tütü. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, ajɔ nɛu wahala nla nlaí á naa iyi a kù ye dimie hai sinte waati iyi Ilaaɔ í taka andunya hee ku baa nsei. Nɔ a kaa ka ye dimie má hee do ajɔ fei. ²⁰ Nɔ bii Aã Lafɛe kù jile si nɛu ku kaye kukpɔi ajɔu wo ine gɔ kaa wee má. Amma í kayee na irii ine ɛa iyi í cicau.

²¹ Waati bɛɛbɛ bii ine gɔ í sɔ ɛɛi í ni, i cɔ, ine iyi Ilaaɔ í cicau í wa ihɛ, walakɔ ine mmu gɔ ku ni í wa ihɔ, i maà dasi lafɛe naane. ²² Ine gɔ ɛa aa na a naa akã akã a maa ni anjai á je ine iyi Ilaaɔ í cicau walakɔ a ni anjai á je walii ɛa amma iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ɛa ku ba a dɛ hee do ijui ine ɛa iyi Ilaaɔ í cicau bii aa yɔkɔ. ²³ To, inɛ, i máa ce laakai ɛa. Na ɛɔi í ce n̄ wa n sɔ ɛɛi fei ndee do njuma.

*Kunai Amai Amanɛ
(Cɔ Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)*

²⁴ Amma si ajɔ nɛu si anyii wahalau, inunu á kuku inya, cukpa mɔ kaa má inya má, ²⁵ andaiya ɛa aa cuku wa hai lele, nɔ gbugbã lele ɛa a yaya. ²⁶ Waati bɛɛbɛ ine ɛa aa ye amu Amai Amanɛ, n̄ wa n naa si kudüi ijí do gbugbã nla gɔ do amboe. ²⁷ Si anyii nɛu, an be amaleka ɛa wa si andunya gonta mɛɛu. Anjai aa bɔ bii fei a tɔtɔ ine ɛa iyi n̄ cicau. Aa tɔtɔ ɛa si andunyau fei.

*Yaase iyi jii ndii figi wa nyisi
(Cɔ Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)*

²⁸ Jesu í ni, i cɔ mii iyi jii ndii figi wa kɔ ɛɛi si ɛa. Bii í na í ye amaawɔe ɛa á sinti ku wu wua kpɔtɔɔ í ya mà iyi ate í maaí wa mbe. ²⁹ Bɛɛbɛ mɔi, bii í ye mii ɛau be fei wa ce, i mà ɛa iyi kubaai amu Amai Amanɛ kaa kpe má, ajɔu í maaí wa mɔm. ³⁰ Ntɔ ntɔ, n̄ wa n sɔ ɛɛi, kù je inei nsei ɛa feii aa ku ideu ku bei ku ce. ³¹ Lele do ile fei á na ku tã, amma idem ɛa kaa tã pai.

*Ilaaɔ nɛu akã í mà ajɔ iyi mii ɛau á ce
(Cɔ Matie 24:36-44)*

³² Jesu í sɔ ɛa má í ni, ine kãma kù mà waatiu hee ma je ajɔ iyi mii ɛau á ce, baa amaleka ɛa iyi á wa lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaɔ Baaba nɛu akã. ³³ I ce laakai ɛa, i ya maa cɔ kpãa nɔ i ya ce kutɔɔ ɛa si na iyi í jò i kù mà waati iyi ajɔu á to wa ɛa. ³⁴ Á yei bei ine iyi wa bɔ ilu nɔ í jò wo ce icee ɛa kpasɛe í na ine fei icee, nɔ í sɔ woo degbe ande koofau ku maa cɔ kpasɛu. ³⁵ Si na iyi í jò i kù mà ɛa ma alei ilu kpasɛu á na ku to wa walakɔ idü laja, walakɔ waatii kukɔi jee, walakɔ daadaakɔ, na nɛu, i máa cɔ kpãa ɛa, ³⁶ ku ba ku maà naa ku ba ɛɛi í waa sí njoo ɛa, nɔ ku maà naa ku boe ɛɛi. ³⁷ Ide iyi n̄ wa n sɔ ɛɛi ihɛ, nɛu mɔi n̄ wa n sɔ ine fei. I máa cɔ kpãa ɛa.

14

*Ine ngbo ɛa á waa busi nje a kpa Jesu
(Cɔ Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zãa 11:45-53)*

¹ Si afei ajɔ minji jingauí Iku ku kua do ti Pɛɛ hai ne lefee á to wa. Nɔi ine ngboi woo weei Ilaaɔ ɛa do woo kɔ ine ɛa si wooda ɛau á waa de kpãa bei aa ce a mu Jesu do bisi a kpaa. ² Amma á waa ni, kù sía ku je si ajɔi jingauu ku ba hoya hoyu ku maà dede si zamaau.

*Abo gɔ í fãsi irii Jesu tulare
(Cɔ Matie 26:6-13; Zãa 12:1-8)*

³ Jesu í wa Betani kpasɛi Simɔɔ iyi í tako í ce bɔɔi dintɛu, ɛɔi abɔ gɔ í lɔ wa bi tee waati iyi á waa je. Wa mu ama caka ku sía gɔ iyi á ce do abatii, iyi í ne tulare ku ne fia iyi á ce do ikpoi naadi. Tulareu í bei í caada. Nɔi í lege ama cakau nɔ í fãsi tulareu si irii Jesu. ⁴ Nɔ ine gɔ ɛa á wa be. Á sɔ nje do idɔkɔ á waa ni, na mii í ce abou ihɛ í koo í ce asɔi tulareu

ihē. ⁵ Aa ka taai wo zakai fiaí icéi adō akā nō ka mua ilu are ŋa. Nōi à waa la si abou do kugaabu. ⁶ Amma Jesu í ni, i jò abou. Na mii í ce ì waa ye taalee ŋa. Mii jiidai í ceem bē. ⁷ Ntō ntō, ilu are ŋa aa maa wēe do inje waati kāmā fei, nō waati iyi ì bi fei aa yōkō i ce nŋa jiidā ŋa, amma amu n kaa n na n wēe do inje hee do ajō fei. ⁸ Abou í ce andi gbugbāe iyi á yōkō mbē, í fāsi aram tulare do njuuma bēi à ya fāsi arai iku ŋa a bēi a si ŋa. ⁹ Ntō ntō, tengi bii inē ŋa aa koo a maa waazo laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihē í ce a maa yeò gigie.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cō Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

¹⁰ Nōi Zudasi Isikarioti, inē akāi mōcō maateeki ŋau, í bō bi inē ngboi woo weei Ilaaō ŋau í ni nŋu á da nŋa Jesu si awō. ¹¹ Iyi à gbō ideu, ŋōi inō nŋa í dō nō à ni aŋa aa muaa fia. Nōi Zudasi wa de kpāa bēi á ce ku zambaò Jesu ku na inē ŋau.

Jesu wa je jingauí Iku ku kua do mōcōe ŋa

(Cō Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zāa 13:21-30)

¹² Si ajō sintei jingauí Pēe hai nē lefeeu, si waati iyi inē ŋa à ya saka angudāi jingauí Iku ku kua a ceò kuwee, ŋōi mōcōi Jesu ŋau à beee à ni, iwoi ì bi kaa ceee ijei jingauu. ¹³ Nōi í bē amanē minji si inōi mōcōe ŋau í sō ŋa í ni, i bō inō ilu, aa ye mōkō gō wa so inyi jōlō. I tooe. ¹⁴ Mōkōu á koo ku lō kpasē gō. Kpasē bii á lōu, i koo i sō ilu kpasēu i ni ŋa, Mēetu í ni ka beee ile bii nŋu á je jingauí Iku ku kua do mōcōi nŋu ŋa. ¹⁵ Mōkōu á bōò ŋe si antai ile ku kpeke gō nō á nyisi ŋe ilaawa nla gō iyi à ce sōlui fei ndee tā. Bēi aa ce nwa sōlui jingauu ŋa. ¹⁶ Nōi mōcō ŋau à dasi kpāa à nē. Iyi à to inō iluu nō à ye ideu í ce bēi Jesu í sō ŋau, ŋōi à ce ijei jingauu bē.

¹⁷ Iyi aē í lē, ŋōi Jesu í to wa do mōcō maateeki ŋau. ¹⁸ Waati iyi à waa je ŋōi Jesu í ni, ntō ntō, inē akā nŋe iyi awōò à waa je, nŋui á zambam. ¹⁹ Nōi inōi aŋa fei í fō, nō à wasi ku beee akā akā à waa ni, isa kù je amu ya. ²⁰ Nōi Jesu í je nŋa í ni, si inōi inje maateeki, inē akā nŋe á gūsi pēe si inō jēe awōò ajō. Lafēi á zambam. ²¹ Do ntō amu Amāi Amanē an ku si bēi kukōi idei Ilaaō wa fō. Amma inē iyi á zambam á ye ijuukpā nla nla. Á tiaa inēeu bii í je a kù búu mōm wo.

Ije iyi aa ka yeò gigii ikui Jesu

(Cō Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kōr. 1, 11:23-25)

²² Waati iyi à waa je, ŋōi Jesu í so pēe í saabu Ilaaō titā í bēi í bububue í na mōcōe ŋau í ni, i gba ŋa. Iyi ihēi í je aram. ²³ Nōi í so kōofu má si bii à dasi vēe í saabu Ilaaō nō í na ŋa aŋa fei à mō. ²⁴ Nōi í sō ŋa í ni, iyi ihēi í je nŋem. Nŋui í je nyindai akabuu iyi Ilaaō í dī do amanē ŋa. An nikāe na irii dulum dii inē nkpō. ²⁵ Ntō ntō, n kaa n mō atē vēe má í gbe hee ajō iyi an mō vēe titō si andunya titōi Ilaaō. ²⁶ Si anyie à kō iri ŋa nō à fita à bō iri kutai Olivie ŋa.

Jesu wa fō iyi Piēe á jã ku ni kù mà nŋu

(Cō Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zāa 13:36-38)

²⁷ Nōi Jesu í sō mōcōe ŋa í ni, inje fei aa nyiò anyi na irim. Bēi Ilaaō í fō si kukōi idee, beebēi á ce. Í ni nŋu á kpa woo degbeu nō angudā ŋau a fangaa bii fei. ²⁸ Amma an jī hai si bale nō n cua nŋe n bō ilei Galilee. ²⁹ Nōi Piēe í sōò í ni, baa bii inē fei wa nyiò anyi na irie, amu n kaa n nyiò anyi pai. ³⁰ Nōi Jesu í sōò í ni, ntō ntō, nnyi, idūuyi mōm, hee ajee ku maa kō ise gbeeji, aa jã ise gbeeta i ni i kù màm. ³¹ Amma bēi Jesu wa fō, beebē mōi Piēe í ya fō hee lele ku ni, n kaa n kōsie pai, baa bii í je an ku do awō ajōi. Nōi aŋa fei à fō beebē.

Jesu wa ce kutōo Gesemanee

(Cō Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

³² Nōi Jesu do mōcōe ŋa à bō inya gō iyi à ya kpe Gesemanee. Iyi à to bē nō í sō ŋa í ni, i buba ihē titā ŋa n koo n ce kutōo wa. ³³ Nōi í gbā Piēe do Zaaki do Zāa à bō waju. Nō njo í muu hee arae fei í rō. ³⁴ Nōi í sō ŋa í ni, inō ku fō í naa sim nla nla hee wa bi ku kram. I wa ihē, i wō njoo ŋa. ³⁵ Iyi í fō beebē í tā ŋōi í bō waju keeke í koo í seebata ile wa ce kutōo, bii á ce, wahalau ku jìò nŋu. ³⁶ Wa ni, Baam, aa yōkō i ce mii fei. Jò wahalau ihē ku jīim. Amma do nŋu fei, ku maà ti ku je ti idōobim, jò idōobie ku ce.

³⁷ Si anyie ŋōi í nyi wa bi mōcō mēeta ŋau í ba ŋa à waa sí njoo. Nōi í bee Piēe í ni, Simōò, i waa sí njooi? Debei, i kù yōkō i kù wō njoo baa lēeu akā? ³⁸ I wō njoo nō i maa ce kutōo ŋa ku ba i maà dasi kulelei inē ŋa. Idōi amanē í bi, amma arae í kua gbugbāe. ³⁹ Nōi í nyi má

í koo í ce kutɔɔ si ide akãu. ⁴⁰ Iyi í nyi wa bi tu ña má, nɔ í ba ña à waa sɪ njoo má, domi njoo wa kpa ña. Iyi í jɪ ña nɔ a kù mà bei aa sɔɔ má.

⁴¹ Nɔi í nyi í koo í ce kutɔɔ má nɔ í baa bi tu ña isɛ gbɛetasiaɛ í bee ña í ni, ì sũ ì waa sɪmi ñai hee nsei? Í to bɛɛbɛ. Wee, awaatiu í to tã, iyi aa mu amu Amai Amanɛ, á daa ilu dulum ña si awɔ. ⁴² Wee, inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede ka kòo ña.

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zãa 18:3-12)

⁴³ Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ, gbakã ñoi Zudasi, inɛ akãi mɔcɔ maateeki ñau, í to wa. Zamaa nla gɔ wa tooɛ wa à waa mu taakuba ña do golo ña. Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ñau do woo kɔ inɛ ña si wooda ña do inɛ ngbo ñau à bɛ ña wa. ⁴⁴ Waati iyi Zudasi í dasi idɔ nɱu ku zamba Jesuu, í sɔ inɛ ñau nyinda gɔ iyi nɱu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo n ya n baabaɛ, lafɛɛ mbɛ. I muu dim dim i nɛɛ ña.

⁴⁵ Hai Zudasi í to wa gbakã, í sɛkɛɛ si Jesu í ni, Mɛetu. Nɔi í baabaɛ. ⁴⁶ Nɔi inɛ ñau à to Jesu awɔ à muu. ⁴⁷ Nɔi inɛ akãi mɔcɔ ñau í yɔ taakubaɛ í cafe itɪi amaacei woo wee nɪai Ilaaɔu í buu. ⁴⁸ Nɔi Jesu í bee ña í ni, amui ì naa ku mu ña do taakuba do golo ña bei woo ce ile? ⁴⁹ N̄ ya n wa si inɔ nɱɛ ajɔ fei n maa n kɔ inɛ ña si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ í kù mum ña. Amma nɱu ñau bɛ fei í ce ku ba kukɔi idei Ilaaɔ ku kɔ. ⁵⁰ Nɔi mɔcɔ ñau fei à jɔɔ à sa.

⁵¹ Nɔi ama awaasũ gɔ mɔ wa too Jesu, wa kpaka acɔ. Nɔi inɛ gɔ wa dɛ ku muu, ⁵² amma í sa basɪ í jɔ acɔu.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti ña

(Cɔ Matie 26:57-68; Luku 22:54-68, 63-71; Zãa 18:13-14, 19-24)

⁵³ Nɔi à bɔɔ Jesu bi woo wee nɪai Ilaaɔu. Tengɪ bei inɛ ngboi woo wee ñau do inɛ ngbo ñau do woo kɔ inɛ ña si wooda ñau à tɔtɔɔ. ⁵⁴ Nɔ Piɛɛ í wa hee jɪjɪ wa too Jesu wa do anyi hee í bɔ inɔ bantumai kpasɛi woo wee nɪau. Nɔi í buba bɛ do woo degbe ande koofa ñau, wa nyia kɔkɔi ina.

⁵⁵ Waati nɱu inɛ ngboi woo wee ña do igbei woo kiiti ñau fei à waa dɛ ide gɔ iyi aa yɛɔ taalei Jesu a ba a kpaa. Amma a kù ba.

⁵⁶ Inɛ nkpɔ í wasi ku máa ide, amma ide ña

kù waa so nɱɛ. ⁵⁷ Nɔi inɛ gɔ ña à dede à máa ide à ni, ⁵⁸ à gbɔ iyi í ni nɱu á legɛ kpasɛi Ilaaɔu nɔ si afei ajɔ mɛeta nɱu á be ku ma mmue iyi kaa jɛ do awɔi amanɛ. ⁵⁹ Amma baa si bɛ, ide ña kù so nɱɛ. ⁶⁰ Nɔi woo wee nɪau í dede í leekɪ si wajui aña fei, nɔ í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ ñau ihɛ à waa yɛɔ taaleɛ. ⁶¹ Amma Jesu wa cokoe, kù fɔ ide gɔ. Nɔi woo wee nɪau í beɛɛ má í ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cica, Amai Ilaaɔ? ⁶² Nɔi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui. Nɔ aa yɛ ña amu Amai Amanɛ ñ wa n buba si awɔ nɱɛi Ilaaɔ ilu gbugbã fei. Nɔ ajɔ akã aa na i yem ña ñ wa n naa si kudũi ijɪ má. ⁶³ Nɔi woo wee nɪau í ga ibɔɛ ku nyisiò idɔɔkɔɛ. Nɔ í ni, a kù waa dɛ sie ilu sɛɛda kãma má. ⁶⁴ Ì gbɔ bei wa bu Ilaaɔ ña. Bɛirei ì yɛ a cea mɔkɔu ña. Nɔi aña fei à yɛ taaleɛ à ni a kpaa.

⁶⁵ Nɔi inɛ gɔ ña à wasi ku tusi Jesu antɔ gbakã nɔ à biijue à bei à waa daa kutu à beɛɛ à waa ni, awɔ walii, sɔ wa inɛ iyi í cãɛ. Nɔi sooge ñau à mu Jesu à wasi ku sambalɛ.

Piɛɛ í jã í ni nɱu kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Waati iyi Piɛɛ í wa bantumai kpasɛu, ñoi inɛ akãi ama inaabo woo ce icɛi woo wee nɪai Ilaaɔu í naa bɛ. ⁶⁷ Iyi í yɛ Piɛɛ wa nyia, ñoi í cɔɔ sɛɛ í ni, awɔ mɔ, ì tako ì wɛɛ do Jesu inɛi Nazaretu. ⁶⁸ Amma í jã í ni, n kù màa fɔ, n kù gbɔ ide iyi ì waa fɔ. Nɔi í fita í bɔ ikpa andɛ kabau. Waati bɛɛbei jɛɛ wa kɔ. ⁶⁹ Nɔi ama inaabo woo ce icɛu í yɔɔ bɛ má, ñoi í wasi ku sɔ inɛ ña iyi à wa bɛu wa ni, inɛɛu ihɛ inɛ akã ñai. ⁷⁰ Nɔi Piɛɛ í jã má. Iyi í kpɛ keeke, ñoi inɛ ña iyi à wa bɛu à sɔ Piɛɛ à ni, ntɔ ntɔ, awɔu inɛ akã ñai, domi awɔ mɔ inɛi Galilei. ⁷¹ Nɔi Piɛɛ í ceekpe í ni, n kù mà mɔkɔ iyi ì waa fãau bɛ ña. ⁷² Bɛ gbakã ajɛɛ í kɔ isɛ gbɛɛjisiaɛ. Nɔi Piɛɛ í yɛ gigii ide iyi Jesu í sɔɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbɛɛji aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù màm. Nɔi Piɛɛ í lɔsi ku kpata.

15

À bɔɔ Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ Nɔi daadaakɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ñau do inɛ ngbo ñau do woo kɔ inɛ ña si

wooda n̄au do in̄e n̄a iyi à gbe si igbei woo kiiti n̄au fei à t̄t̄t̄w̄ à w̄ūa ideu aj̄. N̄o à d̄i Jesu à koo à daa Pilati si aw̄. ² N̄ōi Pilati í beee í ni, aw̄i ì j̄e ilaalui Zuifu n̄a? N̄o Jesu í j̄eaa í ni, oo, si bei ì f̄. ³ N̄ōi in̄e ngboi woo wee n̄au à má Jesu ide ik̄ā ik̄ā fei. ⁴ N̄ōi Pilati í beee má í ni, i kù waa f̄o ide ḡ? I kù gb̄o bei à waa nīe? ⁵ Amma Jesu kù j̄e ide k̄ama má hee biti í mu Pilati.

À ye taalei Jesu a ba a kpa

(C̄o Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Z̄aa 18:39-19:16)

⁶ Wee si jingauí Iku ku kua fei Pilati í ya j̄ò in̄e piis̄w̄ ak̄ā iyi zamaa í bii. ⁷ Wee in̄e ḡó í wa ile piis̄w̄ be do kpaasie n̄a si na iyi í j̄ò à kpa in̄e ḡó si waatii ide ku k̄o n̄a. Irīei Barabasi. ⁸ N̄ōi zamaau í b̄o bi Pilati à waa t̄w̄e ku cea ān̄a bei í ya ce n̄a ad̄s̄ fei si jingauu. ⁹ N̄ōi Pilati í bee n̄a í ni, ì bi n̄ j̄ò n̄e ilaalui Zuifu n̄au n̄a? ¹⁰ Í f̄o bēebei si na iyi í j̄ò wa mà s̄ā s̄ā iyi na igui í j̄ò in̄e ngboi woo weei Ilaād̄ n̄au à daa n̄u Jesu si aw̄. ¹¹ Amma in̄e ngboi woo weei Ilaād̄ n̄au à wasi ku mante zamaau à ni a s̄ō Pilati ku nya n̄a Barabasi. ¹² N̄ōi Pilati í bee n̄a má í ni, to, beirei ì bi n̄ cea in̄e iyi ì ya maa kpe ilaalui Zuifu n̄au. ¹³ N̄ōi à d̄s̄ anu à ni, kpaakpae si j̄i ku gaau. ¹⁴ N̄ōi Pilati í bee n̄a í ni, laal̄o yoomai í bei í ce. Amma b̄ei Pilati wa f̄o fei, bēebei m̄oi in̄e n̄au à ya d̄s̄ anu hee lele a ni, kpaakpae si j̄i ku gaau. ¹⁵ Si na iyi í j̄ò Pilati í bi ku ce iyi á d̄s̄a zamaau si, n̄ui í j̄ò í nya n̄a Barabasi n̄o í mu Jesu í j̄ò à t̄eaa kp̄t̄w̄. Si anyie, n̄o í daa sooge n̄a si aw̄ a koo a kpaakpae si j̄i ku gaau.

Sooge n̄a à waa yaako Jesu

(C̄o Matie 27:27-31; Z̄aa 19:2-3)

¹⁶ N̄ōi sooge n̄au à gb̄a Jesu à b̄òde kabai ilaalu, n̄o à t̄t̄t̄w̄ sooge n̄a iyi à gbe n̄au fei be. ¹⁷ N̄ōi à daa Jesu si ib̄o nkpa sis̄o ḡ, n̄o à ba fulai aḡū à daa si irīe. ¹⁸ N̄ōi à yaakoe à waa ni, f̄o ilaalui Zuifu n̄a. ¹⁹ N̄ōi à ya maa c̄āa kpokpoo si irīe, a maa tusīe ant̄o, n̄o à waa gulea à waa seebata si wajue. ²⁰ Iyi à yaakoe à t̄ā, n̄ōi à nyaa ib̄o nkpa à bei à daa si ib̄e, n̄o à b̄òde waduude à koo à kpaakpae si j̄i ku gaau.

À kpaakpae Jesu si j̄i ku gaau

(C̄o Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Z̄aa 19:17-27)

²¹ Wee in̄e Sir̄eni ḡo iyi à ya kpe Sim̄w̄ wa baa hai iko, n̄o í to wa be. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa n̄o sooge n̄au à muu do gbugb̄a à k̄āa j̄i ku gaau bii aa kpaakpae si Jesuu. ²² N̄ōi à b̄òd̄ n̄u do Jesu si in̄ya ḡo iyi à ya kpe Ḡōḡota, waat̄o in̄ya iyi í j̄o kokoi iri. ²³ N̄ōi à ná Jesu at̄ē v̄ēe iyi à ȳoḡee do iw̄o iyi à ya kpe miru, amma í k̄o ku m̄w̄. ²⁴ N̄ōi à kpaakpae si j̄i n̄u. Si anyie sooge n̄au à ta kpasa si j̄in̄ee n̄a a ba a ye iyi in̄e fei á ba. Bēebei à ce ikp̄ei jāaee n̄au. ²⁵ Daak̄o zakai bei is̄o m̄ees̄ai à kpaakpae si j̄i n̄u. ²⁶ N̄ōi à k̄o kurarae si j̄i ḡo à masi j̄i bii à kpaakpae, à ni ilaalui Zuifu n̄a. ²⁷ N̄ōi à kpaakpae ile minji ḡo n̄a be má, in̄e ak̄ā ikpa aw̄o n̄j̄ee, in̄e ak̄ā m̄o ikpa aw̄o cangae. [²⁸ Bēebei kuk̄oi idei Ilaād̄ í k̄o iyi í ni, à dooae si in̄e laal̄o n̄a.]

²⁹ Woo l̄o n̄a à ya maa gugb̄a iri a buu a maa ni, ah̄ā, kù j̄e aw̄i ì ni aa lege kpas̄ei Ilaād̄u n̄o i maa ma si afei aj̄o m̄eeta? ³⁰ To, faaba arāe be, kita hai si antai j̄i ku gaau. ³¹ Bēebei m̄oi in̄e ngboi woo weei Ilaād̄ n̄au do woo k̄o in̄e n̄a si wooda n̄au à waa yaakoe. À s̄ō n̄j̄e à waa ni, í faaba in̄e ḡo n̄a amma kaa ȳok̄o ku faaba arāe. ³² Bēebei, n̄u Kirisi ilaalui Izireliu ku kita wa hai si j̄i n̄u ku ba ka ȳw̄, n̄o ka dasīe naane. Bēebei m̄oi, in̄e n̄a iyi à kpaakpae do Jesu aj̄ou à ya maa yaakoe.

Waati iyi Jesu í ku

(C̄o Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Z̄aa 19:28-30)

³³ N̄ōi das̄a nkpa ilu í kuku si ile fei hee í koo í to is̄o m̄eetai āe. ³⁴ N̄ōi si is̄o m̄eetau Jesu í d̄s̄ anu hee lele í ni, Eloi, Eloi, lama sabatani, waat̄o Ilaād̄, Ilaād̄, na mii í ce ì f̄usim aw̄. ³⁵ N̄ōi in̄e ḡo n̄a iyi à wa beu à gb̄o ideu. N̄o à ni, i gb̄o, wa kpe Elii. ³⁶ N̄ōi in̄e ak̄ā n̄a í sei í koo í d̄i kanya si golo ḡo í s̄asi in̄yik̄ā í bei í naa í toa Jesu ku c̄ōc̄ōe, n̄o í ni, ka leek̄i, ka c̄o ma Elii á naa ku kitae hai si j̄i ku gaau. ³⁷ N̄ōi Jesu í d̄s̄ anu hee lele í bei í ku.

³⁸ Asee, waati bēebei si ilui Zeruzalemu, ridoo iyi í wa kpas̄ei Ilaād̄u í ga í kp̄e minji hai lele hee ku b̄o ile. ³⁹ In̄e ngboi sooge n̄a iyi í wa wajui Jesu í ye yaase bei í ce í bei í ku, n̄o í ni, nt̄o nt̄o, in̄eeu ih̄ē Amai Ilaād̄i.

⁴⁰ Nɔi inaabo gɔ ɔa mɔ à wa be à waa cɔ ilu wa hai jiiɔi. Si inɔ nɔa Maari inɛi Madalau í wa be do Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í je ama awaasũ. ⁴¹ Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilei Galilee, anɔi à tooɛ à ya maa cea icɛ. Nɔ inaabo nkpɔ gɔ ɔa mɔ à wa be, iyi anɔad ɔa à sɔi Jesu wa iyi wa naa Zeruzalemu.

À dasi ikui Jesu bale

(Cɔ Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zãa 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Iyi ale í le, ɔai Zozefu inɛi Arimateeui í naa be. Í bei í je ilu beere si inɔi Zuifu woo kiiti ɔau, nɔ wa cɔ kpãa iyi Ilaaã á na ku je bomma. Wee ajɔi sɔalui jingau. Iju kumãe ajɔi kusimii á je. Na ɔai í jɔ Zozefu í bɔ bi Pilati do wɔakɔ ku tɔɔe ikui Jesu. ⁴⁴ Nɔi Pilati í biti do iyi í gbɔ à ni í kú tã. Nɔi í kpe inɛ ngboi sooge ɔau í beee ma Jesu í kú í kpe. ⁴⁵ Iyi inɛ ngboi sooge ɔau í sisiaa yaase bei Jesu í kuɔ, ɔai í jesi Zozefu koo so ikuu. ⁴⁶ Nɔi Zozefu í koo í ra acɔ fũfũ, nɔ í nya ikui Jesu wa hai si jii ku gaau, í woo do acɔ. Nɔ í suu si isai kuta gɔ iyi à gbe wo. Si anyie í bimbili kuta nla gɔ í diɔ andɛi baleu. ⁴⁷ Nɔi Maari inɛi Madalau do Maari iyei Zozee à ye bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujii Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zãa 20:1-10)

¹ Iyi ajɔi kusimi í lɔ, ɔai Maari inɛi Madalau do Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a fãsi ikui Jesu. ² Nɔi ajɔ amaazuma daadaakɔu abo ɔau à bɔ bi baleu, ³ ɔai à waa bee nje si kpãau à waa ni, yooi á tale nwa kutau hai si andɛi baleu ya. ⁴ À waa fɔ beɛbei si na iyi í jɔ kutau í la í caa. Amma iyi à cɔ waju à ye kutau í bimbili. ⁵ Nɔi à lɔ inɔ baleu nɔ à ye awaasũ gɔ wa bubu do awɔ nje be, wa dasi jaba fũfũ, nɔ njo í mu ɔa jiiɔa jiiɔa. ⁶ Nɔi í sɔ ɔa í ni, i maà jɔ njo ku mu ɔe. N m̀a iyi Jesu, inɛi Nazaretiui ì waa dede ɔa, iyi à kpakpa si jii ku gaau. Í jii hai si bale, kù wa ihẽ má. I cɔ tengi bii à dasiɛu wo. ⁷ Amma i koo bebei i koo i sɔ mɔcɔe ɔau do Pieɛ takae i ni, á cua nɔe ku bɔ ilei Galilee. Bei aa koo i yɔɔ ɔa si bei í sɔ ɔe wo.

⁸ Nɔi à fita wa à sa hai bi baleu do kuyaya domi njo í mu ɔa ntɔ ntɔ. A kù nɔ a kù sɔ inɛ gɔ ideu na irii njo iyi í mu ɔau.

Jesu í tusea Maari inɛi Madalau arae

(Cɔ Matie 28:9-10; Zãa 20:11-18)

[⁹ Iyi Jesu í jii hai si bale ajɔ amaazuma daadaakɔu, bi Maari inɛi Madalau í tako í nyisi arae. Maariui Jesu í tako í lelea inɛi inɔkɔ mɛɛje wo. ¹⁰ Nɔi abou í koo í sɔ kpaasie ɔa laabaau. Anɔi à waa too Jesu wo nɔ à wɛɛɔ inɔ kufɔ à wasi ku kpata. ¹¹ Iyi í ni Jesu í jii má, nɔu í yɔɔ, a kù dasie naane.

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ɔa arae

(Cɔ Luku 24:13-35)

¹² Si anyii nɔu, ɔai Jesu í tuse arae bi mɔcɔ minjie gɔ ɔa iyi à waa ne si kpãa, à waa bɔ ilɛko. Amma í kpaasi arae si kuyɛ ɔa. ¹³ Nɔi inɛ ɔau à baa inɔ ilu nɔ à koo à sɔ inɛ bubu ɔau, amma kpaasi ɔau a kù dasi anɔa mɔ naane má.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakã ɔau arae

(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

¹⁴ Si anyie Jesu í koo í tuse arae bi mɔcɔ maatakã ɔau bii à waa je. Nɔi í gbagba si ɔa na naane hai dasi ɔa do idɔ kule ɔa, si na iyi í jɔ a kù jesi idei inɛ ɔa iyi à yɔɔ í jii hai si baleu. ¹⁵ Nɔi í sɔ ɔa í ni, i bɔ si andunya fei, nɔ i waaɔa inɛ baa yooma fei laabaau jiiɔa ɔa. ¹⁶ Inɛ iyi í dasi naane nɔ í jɔ à dasie inyi á ba faaba, amma inɛ iyi kù dasi naane, Ilaaã á ye taaleɛ ku kpãa iju. ¹⁷ I cɔ maamaake gɔ ɔa iyi woo dasim naane ɔa aa ce. Aa lele inɛi inɔkɔ ɔa do irim, nɔ aa fɔ ide do fee ɔa iyi í kù waa gbɔ ɔa. ¹⁸ Aa mu njo ɔa do awɔ, nɔ baa bii à mɔ kɔɔtẽ gɔ kaa ce ɔa ide kãma. Aa lesi bɔɔ ɔa awɔ nɔ a ba iri.

Jesu í nyi bi Ilaaã má

(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)

¹⁹ Iyi Lafɛɛ Jesu í sɔ ɔa ideu í tã, ɔai à soo lele í koo í bubu si awɔ njei Ilaaã. ²⁰ Nɔi mɔcɔ ɔau à koo à waa waaɔa inɛ ɔa bii fei. Nɔ Lafɛɛ wa sobi ɔa si icɛu, í jɔ à ya maa ce maamaake ɔa ku ba inɛ ɔa a mà iyi ide ɔa í je ntɔ.]

Laabaau jiidai iyi Luku í kò

Ide Sintè

¹⁻⁴ Baakòom Teofilu, ilu bèere nla, n̄ wa n ceɛ fò.

Í s̄laam si n k̄e tiau ih̄e wa n s̄e dee dee mii iyi í ce si anini nwa. Ine ña iyi à yò hai sinte, n̄ à baa à j̄e woo ce icei ideu, aṅai à s̄ wa. Iyi ine ña à gbò, ine nkp̄o nkp̄o í ce kookaai ku ba a k̄o dee dee. N̄ í s̄laam si amu m̄ n k̄e wa ku ba i mà kam kam iyi ide ña iyi à k̄e siu nt̄o, domi n̄ w̄a ideu fei hai sinte.

Amaleka gò wa f̄o ideí kubí Z̄a woo dasi inyi

⁵ Si waati iyi Herodu í j̄e ilaalui Zudee, woo weei Ilaaḍ gò í wa be à ya kpoo Zakari. Si wuai woo weei Ilaaḍ ña iyi í j̄e ti Abiai í wa. Aboei à ya kpe Elizabeti. Si dimii Arḍo iyi í j̄e woo wee nla sintei Ilaaḍui í wa. ⁶ Aṅa minji fei à j̄e dee dee si wajui Ilaaḍ n̄ à waa jirima woodai Laf̄e do idee fei mam mam. ⁷ Amma a kù ne ama domi Elizabeti gbendai, n̄ aṅa minji fei à gbo t̄a.

⁸ Ajò ñu gò, Zakari wa ce icei kuwee si wajui Ilaaḍ domi si wuaeí kuweeu í to si. ⁹ Wee, à ya ta kpasai ku ba a mà ine iyi á l̄o si kpas̄i Ilaaḍ koo jo tularu. N̄oí ajò ñu be, kpasau í so Zakari, ñoí í j̄ò í l̄o ino ileu koo jo tularu. ¹⁰ N̄o zamaau fei wa ce kutò waduude si waati iyi wa jo tularu. ¹¹ N̄oí amalekai Ilaaḍ gò í naa sie, wa leek̄i si awò ñei bi ku jo tularu. ¹² Iyi Zakari í yò ñoí zigie í da, n̄oí n̄oí í muu hee í caa. ¹³ Amma amalekau í s̄o í ni, mà j̄ò n̄oí ku muɛ, Zakari. Ilaaḍ í gbò kutòe. Elizabeti aboe á bíe ama inem̄kò n̄oí s̄o Z̄a. ¹⁴ Aa ne ino did̄o nla nla n̄oí ine nkp̄o á wee do ino did̄o na kubie, ¹⁵ si na iyi í j̄ò ine n̄lai á j̄e si wajui Aḍ Laf̄e. Kaa m̄o v̄e, hee má j̄e at̄e kulele mmu gò. N̄o á k̄ò Hundei Ilaaḍ hai inoí iyee. ¹⁶ Á j̄ò inei Izireli nkp̄o ku kpaasi id̄o n̄oí a nyi wa bi Aḍ Laf̄e ñu. ¹⁷ N̄uí á cuaa Ilaaḍ n̄oí ku ye bei Elii walii n̄lai takou. Gbugb̄e m̄o á yei bei ti Elii. Á j̄ò baa do ama ñu ña a gb̄osi

ñe, n̄o á j̄ò hai gbò ide ña m̄o a ce lasabu bei ine dee dee ña.

¹⁸ Amma Zakari í s̄o amalekau í ni, amu wee n̄ gbo t̄a n̄oí abom m̄o í ce ine ngbo. To, beirei an ce n mà iyi ideu á ce. ¹⁹ N̄oí amalekau í j̄eaa í ni, amui Gabieli. Amui n̄ ya n wa bi Ilaaḍ n maa n cea ice. N̄uí í b̄em wa n na n bae ide ku f̄o n̄oí sisie laabaau jiidau ih̄e. ²⁰ Amma i kù dasi idem n̄oí naane baa do iyi á na ku ce bii waatié í to. Na ñu, aa dek̄i, i kaa yòkò i f̄o ide má í gbe ajò iyi ideu í cei.

²¹ Wee ine ña à waa degbe Zakari, n̄oí à biti do iyi wa kpe ino kpas̄i Ilaaḍ be. ²² Iyi í fita wa, kù yòkò ku ba ña ide ku f̄o má, ñoí à mà iyi í ce kuye gò si ino ileu be. Wa ba ña ide ku f̄o do awò ku nyisi iyi nt̄o, amma kù yòkò ku f̄o ide do gele.

²³ Si anyii kuye, Zakari í m̄osi icee má hee í koo í to ajò iyi icee í kpa iri ino kpas̄e be. N̄oí í nyi idee. ²⁴ Si anyie, Elizabeti aboe í ba as̄i, n̄oí wa singa arae zakai cukpa miu, í ni *, ²⁵ cò mii iyi Ilaaḍ í ceem. Í c̄om do iju jiidai n̄oí í nyaam anyò si wajui amanɛ ña.

Amaleka wa f̄o ideí kubí Jesu

²⁶ Iyi as̄i Elizabeti í ba cukpa m̄eefa, ñoí Ilaaḍ í be amaleka Gabieli Nazareti si ilei Galilee. ²⁷ Í b̄oí bi mud̄e gò iyi kù mà m̄kò, amma à mua awaas̄u gò iyi à ya kpe Zozefu, si dimii ilaalu Davidi. Irii mud̄eui í j̄e Maari. ²⁸ Amalekau í l̄o bi t̄e í s̄o í ni, n̄ wa n ceɛ fò, awò iyi Ilaaḍ í cea did̄o. Aḍ Laf̄e í wee do awò.

²⁹ N̄oí Maari í biti do ideu n̄oí wa bee arae ide wa ni, yoomai í j̄e yaasei f̄oú ih̄e. ³⁰ N̄oí amalekau í s̄o í ni, mà j̄ò n̄oí ku muɛ Maari. Ilaaḍ í ceee did̄o. ³¹ Aa ba as̄i í bí ama inem̄kò n̄oí s̄o Jesu. ³² Á na ku j̄e ine nla. Amaí Ilaaḍi aa ya kpoo, ñu iyi kù ne saa. Aḍ Laf̄e á coo ilaalu, á náa bommai Davidi balae. ³³ N̄uí á j̄e bomma si dimii Zak̄ebu do ajò fei. Bommae kaa ne k̄o †. ³⁴ N̄oí Maari í bee amalekau í ni, beirei á ce ku ce, si bei n kù mà m̄kò.

³⁵ N̄oí amalekau í j̄eaa í ni, Hundei Ilaaḍi á naa sie, n̄oí gbugb̄e ku biie bei j̄i. N̄uí í j̄ò aa kpe ama kumá iyi aa na i biu Amaí Ilaaḍ. ³⁶ Elizabeti nyaanzeu m̄o iyi à ya

* **1:24** wa singa arae Ara ku singaeu kù j̄e na anyò. Á yòkò ku j̄e wa bi ku maa wee ñu ak̄a ku ba ku saabu Ilaaḍ. † **1:33** Zak̄ebu Zak̄ebui à ya kpe Izireli má. Bii à ni á j̄e bomma si dimii Zak̄ebu, si dimii inei Izireli ña fei à waa f̄a.

maa kpe gbendau, do si agboeu fei, í ne asii ama inemakó. Í wεε si cukpa mεεfasiaε nsei. ³⁷ Maari, jò í mà iyi nkāma kù wεε iyi Ilaađ í mōngó.

³⁸ Njoi Maari í ni, amu woo ce icei Ađ Lafēi. Fei ndεε ku ceem bei ì sōm nōu. Njoi amalekau í ne.

Maari í bō Elizabeti ku cō

³⁹ Si anyii nju, njoi Maari í dede do saasa í dasi kpāa wa ne ikpa geete ηa, í bō ilu gō si ilei Zudee. ⁴⁰ Iyi í to be ηai í lō kpasēi Zakari nō í ce Elizabeti fō. ⁴¹ Waati iyi Elizabeti í gbō fōi Maariu, njoi amau í yaga si inōe, nō Elizabeti í kōò Hundei Ilaađ. ⁴² Nō í dō anu hee lele í ni, Ilaađ í weε í re inaabo fei, nō kuweeu á sō si ama iyi aa na í bíu. ⁴³ Yooi ñ je hee iyei Lafēm í naa bi tom. ⁴⁴ Waati iyi ñ gbō fōeu be, ama iyi í wa inōm í yaga do inō didō. ⁴⁵ Ilu inō didōi awō iyi ì dasi naane iyi mii iyi Ilaađ í sōe á na ku ce.

Iri ku kōi Maari

⁴⁶ Nō Maari í ni, Idōm wa saabu Ađ Lafēe. ⁴⁷ Nō ñ wεεò inō didō na irii Ilaađ Woo faabam, ⁴⁸ Si na iyi í jò í kāsīm iju jiidae, amu woo ce icee iyi n kù je ngōgō. Nō hai nsei inei andunya ηa fei aa maa ni amuu ilu inō didōi, ⁴⁹ Domi Ilaađ, ilu gbugbā fei í ceem mii nla nla. Iriε í má. ⁵⁰ Í ya ce araarei inε ηa iyi à waa jirimae hee do ajō fei. ⁵¹ Í ce ice gbugbā ηa do gbugbāi awōe Nō í fangaa inε ηa iyi lasabui idō nηa í ne faao. ⁵² Í kεkε ilaalu ηa si batai bomma nηa ηa, Nō í so ilu are ηa lele. ⁵³ Í jò inε ηa iyi ari wa kpa à je mii jiiida ηa à yo, Amma í lele ilu fia ηa awō ngbe. ⁵⁴⁻⁵⁵ Í sobi inei Izireli woo ce icee ηa, Í ce araare nηa hee do ajō fei Bei í tako í sō Aburhamu do tōkuε ηa Aηa iyi à je bala nwa ηa. ⁵⁶ Iri iyi Maari í kōu mbε. Si anyie nō í buba bi Elizabeti be zakai cukpa mεeta, í bei í nyi ideε.

Kubí Zāa woo dasi inyi

⁵⁷ Awaati í to bii Elizabeti á bí amae, nō í bí ama inemakó. ⁵⁸ Kpaasie ηa do nyaanzeε ηa à gbō iyi Ađ Lafēe í ce araareε ntō ntō, nō aηaò ηa à wεεò inō didō ajō. ⁵⁹ Si ajō mεεjōsia à naa ku dasi amau bango, nō à waa bi à kpoo Zakari, irii baaeu. ⁶⁰ Amma iyee í so ide í ni, aawo, Zāai aa kpoo. ⁶¹ Njoi à sōo à ni, si nyaanzeε inε kāma kù ne dimii iriu be.

⁶² Nō à bee baae do awō ku ba a mà bei í bi a kpe amau. ⁶³ Njoi Zakari í tōo mii gō si bii á kō si, nō í kō í ni, Zāai í je iriε. Nō aηa fei à biti. ⁶⁴ Njoi gbakā Zakari í yōkō í fō ide do gelee, nō í lōsi ide ku fō wa saabuò Ilaađ. ⁶⁵ Njoi njo í mu hee do inε ηa iyi à wa amεε amεε fei. Nō si ilεkoi geetei Zudee ηa fei inε ηa à wasi ku ce faajii ideu. ⁶⁶ Inε ηa iyi à gbō ideu fei à ya maa muui si idō nηa nō a maa ni, debei, beirei amau ihē á na ku je.

Mii ηa iyi í ceu ihē fei wa nyisi iyi gbugbāi Ilaađ í wεε do nju.

Iri ku kōi Zakari

⁶⁷ Njoi Zakari baai amau í kōò Hundei Ilaađ, nō í ce walii í ni, ⁶⁸ Saabui í je ti Ilaađ Lafēe inei Izireli ηa Si na iyi í jò í naa bi inεε ηa í na í ya ηa. ⁶⁹ Nō í naa nwa Woo faaba ilu gbugbā wa si nyaanzei ilaalu Davidi amaaceεu, ⁷⁰ Si bei í jò walii kumáε ηau à fō wo hai ku kpe. ⁷¹ Nηui á faaba wa hai si awōi mbεε nwa ηa, Do hai bi inε ηa iyi à cé wa fei. ⁷² Beεbei í nyisi bala nwa ηa araareε, Nō wa yeò gigii akabuu kumáε. ⁷³ Akabuuui í je kuwā iyi í cea Aburhamu bala nwa, ⁷⁴ Í ni nju á nya wa hai si awōi mbεε nwa ηa, Nō nju ku jò ka cea nju ice do wōkō. ⁷⁵ Nō ice iyi aa ka ceau ku je do idō kumá nō ka je dee dee si wajuε do ajō fei si kuwεε nwa. ⁷⁶ Nō awō amam, aa kpee waliii Ilaađ, nju iyi kù ne saa, Domi aa cuaa Lafēe i maa teesea kpāa, ⁷⁷ Nō aa jò inεε ηa a mà iyi aηa aa ba faaba waati iyi Ilaađ á nya dulum du ηa. ⁷⁸ Ntō ntō, araarei Ilaađ Lafēe nwa í lá si wa. Na saabui araareεui í jò inya kumá í naa si wa hai lele bei nunui daakō, ⁷⁹ Ku ba ku má inya si inε ηa iyi à waa buba si ilu kuku do si jiji iku

Ku maa neò awa fei si kpāai laakai akā.

⁸⁰ Iri iyi Zakari í kōu mbe. Si anyii n̄ju amau wa la, n̄o bisie wa kōosi n̄o í koo í wa gbabua hee í koo í tōò aj̄o iyi í nyisi arae bantuma si wajui inei Izireli ña.

2

Kubí Jesu

(Cò Matie 1:18-25)

¹ Waati beεbe, ilaalu n̄lai Romu iyi à ya kpe Ogusitu í na wooda í ni a ce inε ña kuka si ilεε fei. ² Kuka sinteu ihē à cooi si waati iyi Kiriniusi wa je ilu ilε si ilēi Siri. ³ N̄o inε fei í nε si iluε koo na irie a kōo si tia.

⁴ N̄oi Zozefu m̄o í nε hai Nazareti si ilēi Galilee, í b̄o ilēi Zudee si ilui Davidi iyi à ya kpe Betelehemu, domi n̄ju m̄o nyaanzei Davidii wa je. ⁵ Í b̄o ku na irie, n̄ju do Maari aboe iyi í nε así *. ⁶ Si waati iyi à wa be, aj̄o í na í to bii á bí amaε. ⁷ N̄o í bí ama sinteε, ama inεm̄ok̄o. Í b̄iie do ac̄o n̄o í t̄o si bi ku jei angudā ña, si na iyi í j̄ò inya kù wεε bii inε njoo ña aa s̄o.

Amaleka ḡo ña à naa bi woo degbe ña

⁸ Woo degbe ḡo ña à wa in̄o sako be, à waa degbe angudā ña idū. ⁹ N̄oi amalekai Aō Lafēε ḡo í faata si ña wa, n̄o inya kumá n̄la ḡo í kaako ña. Inya kumá au amboei Lafēεui. N̄oi n̄jo í mu ña j̄iida. ¹⁰ Amma amalekau í s̄o ña í ni, i maà j̄ò n̄jo ku mu ñe. Laabaau j̄iidai ñ̄ naa ku sisi ñ̄e, iyi á j̄ea inε fei in̄o did̄o n̄la n̄la. ¹¹ Laabaauu wee. N̄nyi, si ilui Davidi, à bí ñ̄e Woo faaba. N̄ñui í je Lafēε, inε iyi Ilaaō í cicau. ¹² Yaase bei aa màau ña wee. Aa ye ama kp̄ot̄o ḡo be à b̄iie do ac̄o, wa s̄u si bi ku jei angudā ña.

¹³ Iyi í f̄o beεbe í t̄a ñ̄oi gbakā amaleka mmu ḡo ña à naa bi t̄e aña n̄kp̄o n̄kp̄o n̄o à saabu Ilaaō à waa ni, ¹⁴ ka j̄ò irii Ilaaō ku nε amboe hee lele. N̄o laakai ku s̄u ku wa si ilε si inε ña iyi Ilaaō í bi.

Woo degbe ñau à b̄o Betelehemu

¹⁵ N̄oi amaleka ñau à j̄ò ña à nyi lele. Si anyii n̄ju, woo degbe ñau à sabuu ñ̄e à waa ni, deb̄ei, ka b̄o Betelehemu, kaa c̄o mii iyi í ce, iyi Aō Lafēε í j̄ò à mà.

¹⁶ N̄o à ce saasa à sei à koo. N̄oi à to n̄o à ye Maari do Zozefu, do ama kp̄ot̄o bii wa s̄u si bi ku jei angudā ña. ¹⁷ Iyi à ȳo, à waa sisi mii iyi amalekau í s̄o ña si ḡamei amau. ¹⁸ N̄o inε ña iyi à gb̄o ide i woo degbe ñau fei ideu í ya mu ña bitii. ¹⁹ Amma Maari ñ̄e wa mu fei ndεε si id̄e, n̄o wa lasabu si do laakai. ²⁰ N̄oi woo degbe ñau à sinda à waa nε. N̄o à waa nyisi amboei Ilaaō, à waa saabue na irii mii iyi à gb̄o do iyi à ye fei, domi fei ndεε í cei si bei amalekau í sisi ñ̄a.

À b̄o Jesu kpas̄ei Ilaaō

²¹ Si aj̄o m̄ej̄osia ñ̄oi à s̄o Jesu, iri iyi amalekau í ni a kpoo hai waati iyi iyee kù nε as̄u. Aj̄o n̄ju be m̄oi aa dasie bango.

²²⁻²³ Mii iyi Moizi í k̄o si woodaε wee. Í ni, ama inεm̄ok̄o iyi à bí sinte fei aa nyaa ikāi ku je ti Aō Lafēε. Na ñ̄oi í j̄ò iyi waati í to si bii aa ce kuwee Maari ku bei ku má si ayawo iyi í ceu Zozefu do Maari à so amau à b̄o Zeruzalemu ku ba a nyisi Aō Lafēε ²⁴ n̄o a ce kuwee. Kuweeu do kufe minji wala do ankasiidi minji à ya cooò si bei à k̄o si woodai Aō Lafēε.

²⁵ Wee m̄ok̄o ḡo í wa Zeruzalemu be à ya kpoo Simeō. M̄ok̄o í je inε dee dee n̄o í mà beεrei Ilaaō. Wa degbe inε iyi á na ku t̄u id̄oi inei Izireli ña n̄o Hundei Ilaaō í wεε do n̄ju. ²⁶ Hundei Ilaaōu í s̄o wo í ni á ye inε iyi Aō Lafēε í cicau ku bei ku ku. ²⁷ N̄oi Hundeu í tale sie kpas̄ei Ilaaō ku b̄o. Iyi iyeò baai Jesu ña à l̄òde be ku ba a cea bei wooda í f̄o, ²⁸ ñ̄oi Simeō í ḡbaa í muu si a w̄e í saabu Ilaaō wa ni,

²⁹ Lafēε, n̄sei j̄ò amu woo ce icεε n̄j̄ò andunya do laakai ku s̄u si bei ñ̄ s̄m wo,

³⁰ Domi ijum í ye faabaε,

³¹ Iyi ñ̄ ce s̄olue si wajui dimi fei.

³² N̄ñui í je inya kumá iyi á nyisi dimi mmu ña kp̄aaε.

N̄o n̄ñui í je amboei inεε ña, inei Izireli ña.

Walii iyi Simeō í ce

³³ Ide iyi Simeō wa f̄o si ḡamei amau í mu iyeò baas̄ fei bitii. ³⁴ Simeō í wee ñ̄a n̄o í s̄o Maari iyēi Jesuu í ni, Ilaaō í cica amau ihēi ku k̄k̄e inε n̄kp̄o n̄o ku dede inε n̄kp̄o m̄o si in̄oi inei Izireli ña. N̄ñui Ilaaō í be wa ku je bei nyinda, amma inε ña aa k̄o sie. ³⁵ N̄o lasabui

* **2:5** Maari aboe à ni Maari í je aboe si na iyi í j̄ò añaò à wεε, amma añaò a kù t̄t̄o s̄εε hee í koo í biò Jesu.

idɔi inɛ nkpɔ kú fita gbugbãa. Awɔ takae, inɔ ku fɔ á gũe ajɔ akã si idɔe bei taakuba.

Ana walii inaabo

³⁶ Inaabo walii gɔ mɔ í wa be à ya kpoo Ana, amai Fanueli si dimii Azee ña. Abou í gbo ntɔ ntɔ. Í ce muau zakai adɔ meeje mɔkɔe kù bei kù na kù wee, ³⁷ nɔ í buba jaaɔ adɔ nkpɔ nkpɔ. Nsei abou í ne adɔ cine do mee, nɔ ci ya fita hai bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Dasã do idũ fei, í ya maa cea Ilaaɔ icei do anu kudí do kutɔ. ³⁸ Waati beɛbe nɱu mɔ í sekee si ña wa, wa saabu Ilaaɔ, nɔ í lasi idei amau ku sisia inɛ ña iyi à waa degbe inɛ iyi á na ku faaba inɛi Zeruzalemu ña fei.

³⁹ Waati iyi iyeò baai Jesu ña à tã mii ña iyi woodai Aɔ Lafɛe í ni a ceu fei, ñɔi à nyi Nazareti ilu ña si ilei Galilee. ⁴⁰ Nɔ amau wa la, gbugbãe wa kɔɔsi nɔ í kɔò bisi. Nɔ didɔi Ilaaɔ í weea.

Jesu í bɔ kpasɛi Ilaaɔ si waati iyi í ne adɔ maateeji

⁴¹ Adɔ fei iyeò baai Jesu ña à ya bɔ jingauu Iku ku kuai Zeruzalemu. ⁴² Si waati iyi Jesu í ne adɔ maateeji ñɔi à bɔ jingauu si bei à ne dɔɔne. ⁴³ Iyi jingauu í tã à waa ne, ñɔi Jesu í gbe Zeruzalemu be, amma baae ña a kù mà. ⁴⁴ A waa tamaa bei í wa si inɔ ñɔi. Wee à nei zakai ajɔ akã, ñɔi à dedee si inɔi nyaanze ña ña do kpaasi ña ña. ⁴⁵ Amma a kù yɔɔ, nɔ à sinda à nyi ikpa Zeruzalemu à waa dedee. ⁴⁶ Si ajɔ meetasia ñɔi à yɔɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ. Wa buba si aninii woo kɔ inɛ ña si wooda ña, wa gbɔ ide ña nɔ wa bee ña ide. ⁴⁷ Inɛ ña iyi à waa gbɔ ide fei à bitio bisie do si bei wa je ña ide. ⁴⁸ Iyi baae ñau à yɔɔ be, ñɔi aña mɔ à biti, nɔ iyeɛ í ni, amam, na mii í ce ì ce nwa beɛbe. Amu do baae wee, à wasi ku dedee do inɔ ku fɔ nla nla. ⁴⁹ Nɔi í bee ña í ni, na mii í ce ì waa dedeem ña. I kù mà ña iyi wũai Baam nii ñ ne n ce? ⁵⁰ Amma ide iyi wa sɔ ñau a kù gbɔ yaasee.

⁵¹ Nɔi í too ña à ne Nazareti nɔ wa gbɔ ide ña. Wee iyeu wa mu ide ñau ihɛ fei si idɔe. ⁵² Jesu í lá wa koo nɔ bisie mɔ wa kɔɔsi nɔ wa dɔa Ilaaɔ si hee do amanɛ ña fei.

3

Waazoi Zãa woo dasi inyi

(Cɔ Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Zãa 1:19-28)

¹ Iyi ilaalu nlai Romu iyi à ya kpe Tibee í ce adɔ maatũ si bommae, waati beɛbe Ponsu Pilatii wa je ilu ilei Zudee, nɔ Herodu mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Galilee, nɔ Filipu ifɔeu mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Iture do Takoniti, nɔ Lisania mɔ wa je inɛ ngbo si ilei Abileni.

² Ani do Kaifu ña mɔ à waa je woo wee nlai Ilaaɔ. Waati beɛbe Ilaaɔ í sɔ Zãa amai Zakari ide si ghabua. ³ Nɔ Zãa í bɔ si ilu ña iyi à wa kɔkɔi idoi Zuudɛe fei wa waazo ña wa ni, i kpaasi idɔ ku ba Ilaaɔ ku kpa idei dulum du ñe nɔ a dasi ñe inyi. ⁴ Beɛbe ide iyi walii Ezai í kɔ si tiaeu í ce. Í ni,

Imui inɛ gɔ wa dɔ anu si ghabua wa ni, I teese kpãai Lafɛe ku te ña.

⁵ Nɔ aa dɔi lɔma ñau fei.

Nɔ geete do iri kuta fei á munga anu,

Nɔ kpãa ku ka ña fei aa te,

Kpãa iyi í sãmi fei á sã.

⁶ Inɛ fei á ye béi Ilaaɔ wa faaba wa.

⁷ Zamaa nkpɔ nkpɔi wa koo bi Zãa ku dasi ña inyi. Nɔ í sɔ ña í ni, inɛ inɛ buu ña bei njo wukuku, yooi í sɔ ñe í ni i saa idɔakɔi kiitii Ilaaɔ iyi á na ku naau. ⁸ Na nɱu, i ce kookoosu jiida i nyisiò iyi ì kpaasi idɔ ña, nɔ i maà tamaa mà aa ba faaba ña si na iyi í jò ì ya maa ni inɛ ì je dimii Aburhamu ña. N wa n sɔ ñe, Ilaaɔ á yɔkɔ ku so kuta ñau ihɛ ku ce ña dimii Aburhamu ña. ⁹ Wee dagba wa kã si jii tã mɔm a daò icue. Na nɱu, jii iyi kù waa so iso jiida fei aa daa a dasi ina.

¹⁰ Nɔi zamaau í beee wa ni, debɛi, beirei aa ka ce. ¹¹ Nɔ í je ña í ni, inɛ iyi í ne ibɔ minji ku so akã ku mua kpaasie iyi kù ne, nɔ inɛ mɔ iyi í ne ije ku kpɔ do kpaasie. ¹² Woo gba fiai lempoo gɔ ña mɔ à naa a dasi aña mɔ inyi, ñɔi à beee à ni, Meetu, beirei aa ka ce. ¹³ Nɔi í sɔ ña í ni, i maà gba ku lɔ zaka bei à da ñe. ¹⁴ Nɔi sooge gɔ ña mɔ à beee à ni, awa mɔ ni, beirei aa ka ce. Nɔ í sɔ ña í ni, i maà ya gba fiai inɛ gɔ do gbugbã ña, nɔ i maà ya má inɛ gɔ ide, nɔ i maà ya donda iyi à waa sã ñe.

¹⁵ Inɛ ñau à waa cɔ kpãai inɛ iyi Ilaaɔ í cicau nɔ à waa lasabu si idɔ ña mà Zãai í je inɛu. ¹⁶ Nɔ Zãa í sɔ aña fei í ni, inyii amu ñ wa n dasi ñe, amma inɛ gɔ wa naa

iyi í rem do gbugbã. N kù to n fũ baa ikũi baatae. Njui á da nje si Hundei Ilaaã do ina. ¹⁷ Wa mu kaale ku fe bileee si awo, no ku kpã bileeu bii à kpokpoe, no ku ko yoyou ku dasi aka, sakou mo ku dasi ina iyi ci ya ku.

¹⁸ Do faaji nkpõ gõ ña mai Zãa wa ceað ine ña waazoi laabaau jiidau.

¹⁹ Amma hai tako ilaalu Herodu í so Heriodiasi, aboi ifõe, í je aboe, ñoi Zãa í gbagba sie na ideu do na daa laalo ña iyi í ce fei wo. ²⁰ Si antai laalo ña iyi Herodu wa ce, do ankãanyi í na í jò à mu Zãa à dasie piisõo má.

Inyi ku dasii Jesu

(Cõ Matie 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Zãa í wasi ine nkpõ nkpõ ku dasi inyi si waati iyi a kù dasie piisõo, ñoi Jesu mo í naa bi tee, no í dasi Jesu mo inyi. Ñoi Jesu wa ce kutõo no lelei Aã í ci, ²² no Hundei Ilaaã í de sie wa hai lele do ara gõ bei ankasiidi. No à gbõ ide ku fõ gõ wa hai lele í ni, awõu amam nii, ñe bie jiidau jiidau. Siei inõ didõm fei í ya wa.

Balai Jesu ña

(Cõ Matie 1:1-17)

²³ Jesu í to aðõ kuntaa í bei í sinti icee. Ine ña à ya maa cõoi bei amai Zozefu *. Balai Zozefu † ña wee ²⁴ Heli do Matati do Levi do Meliki do Zanai Zozefu, ²⁵ do Matatia do Amõsu do Naumu do Esili do Nagai, ²⁶ do Maatu do Matatia do Semeni do Zozeki do Zoda, ²⁷ do Zoanani do Reza do Zorobabeli do Salateli do Neri, ²⁸ do Meliki do Adi do Kosamu do Elimadamu do Ee, ²⁹ do Zozue do Eliezeee do Zorimu do Matati do Levi, ³⁰ do Simeõ do Zuda do Zozefu do Zonamui do Eliakimu, ³¹ do Melea do Mena do Matata do Natãa do Davidi, ³² do Izai do Obedi do Boazi do Salumõ do Nasõo, ³³ do Aminadabu do Adimi do Aani do Esiromu do Perazi do Zuda, ³⁴ do Zakõbu do Izaaki do Aburahamu do Tera do Nakõo, ³⁵ do Seruku do Ragau do Faleki do Ebeee do Sala, ³⁶ do Kainamu do Aafasadi do Semu do Nowee do Lameki, ³⁷ do Matusala do Enõku do Zeredi do Maleleli do Kainamu, ³⁸ do Enõsi do Seti do Adamu do Ilaaã.

* **3:23** à ya maa cõoi bei amai Zozefu Nto nto Zozefu kù totõo sãe do Maari à bei à bí Jesu. Ilaaã í je baee. † **3:23** balai Zozefu Tengi ihẽ ide balai Maarii à waa fõ. Bii à ni balai Zozefu, na iyi añaõ Maari à so njei.

4

Seetam í lele Jesu

(Cõ Matie 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jesu í kãõ Hundei Ilaaã no í baa hai idoi Zuudẽe. No Hundeu í bõõe si gbabua. ² No Seetam í lelee be zakai ajõ ciiji. No si ajõu be fei kù je nkãma. Iyi baai nju í lo, ñoi ari wa kpaa. ³ No Seetam í sõõ í ni, bii awõu Amai Ilaaã do ntõ, jò kutau ihẽ ku kpõõ pẽe. ⁴ No Jesu í jeaa í ni, kukõi idei Ilaaã í ni, amanee ci ya wee na ije nju akã.

⁵ No Seetam í bõõe hee antai iri kuta gõ, í nyisie bommai andunya fei si iju kãmee. ⁶ No í sõõ í ni, amboei bomma ñau fei an muue no an jò i ne yiiko si ña. Ine iyi ñe bi, lafẽei an mua, si na iyi í jò à nam nii. ⁷ Na nju, bii ñe naa ñe gule si wajum, fei ndee á je tee. ⁸ No Jesu í jeaa í ni, kukõi idei Ilaaã í ni, Aã Lafẽei aa gulea, no nju akãii aa tõo.

⁹ No Seetam í gbãa í bõõe Zeruzalemu no í gũõe hee si antai ile lelei kpasẽi Ilaaã no í sõõ í ni, bii awõu amai Ilaaã, fo i dinga ile, ¹⁰ domi kukõi idei Ilaaã í ni, Ilaaã á na amalekae ña wooda na irie a maa degbee, ¹¹ no a maa muue si awõ ku ba i maà ti i koose si kuta. ¹² Ñoi Jesu í jeaa í ni, kukõi idei Ilaaã í ni, maà ti i sii Aã Lafẽee. ¹³ Iyi Seetam í lelee si bisie ñau be fei í tã, ñoi í jòõ titã í ne hee waati mmu gõ má.

Jesu í sinti icee Galilee

(Cõ Matie 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ No Jesu í nyi ikpa ilei Galilee do gbugbãi Hundei Ilaaã, no irie í fangaa si ileu fei. ¹⁵ Wa kõ ña si cioi idei Ilaaã ile bii Zuifu ña à ya ce kutõtõõ ña ña, no ine fei wa saabue.

À kõi Jesu Nazareti be

(Cõ Matie 13:53-68; Maaku 6:1-6)

¹⁶ No Jesu í bõ Nazareti ilu bii í je amau. Ñoi si ajõi kusimi í bõ ile bii Zuifu ña à ya ce kutõtõõ si bei í ne dõõnee. Ñoi í dede ku cio tia. ¹⁷ Ñoi à náa tia iyi Ezai waliu í kõ. Si bei wa fũu ñoi í kã si kukõ gõ iyi wa ni,

¹⁸ Hundei Aã Lafẽe í wa sim.

Í cicaam n sisiaõ ilu are ña laabaau jiidau.

Í bem n koo n sõ inei piisõõ ña n ni aa jò ña a ñe
No n sõ fẽju ña n ni aa ye ilu má,

Nɔ n jò inɛ ɲa iyi inɛ ɲa à waa taa gbugbã a ne ara ɲa.

¹⁹ Nɔ n sisia inɛ ɲa n ni awaatii didɔi Lafɛɛ í to wa.

²⁰ Nɔi Jesu í ka tiau má í sindoa woo ce iceu nɔ í buba. Nɔi inɛ ɲa iyi à tɔtɔ bɛ fei à kãsiɛ iju. ²¹ Nɔi í sinti ideɛ ku sɔ ɲa í ni, nnyii kukɔi ideɛ Ilaaɔ iyi ì gbɔ nseiu ɲa í kɔ.

²² Nɔi aɲa fei à waa jɛaa sɛɛda jiiida, nɔ biti í mu ɲa do ide didɔ iyi wa fita hai si geɛɛu. À ni, kù jɛ amai Zozeɔuu mbɛ ya. ²³ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, kù nɛ sika aa kpaam mɔndau ihɛ í ni ɲa, awɔ lokotoro, faaba araɛ. Ce ilue ihɛ mii ɲa iyi à gbɔ ì ce Kapɛranumu fei. ²⁴ Amma an sɔ ɲɛ, walii kãma kù wɛɛ iyi í ya nɛ bɛɛɛ si ilui nɲu takaɛ. ²⁵ Ì mà sãa sãa ɲa iyi ari nla gɔ í ce si ilɛu fei si waatii Elii walii nlau. Ijɪ kù rɔ si afei adɔ mɛɛta do cukpa mɛɛfa, ma irei. Waati bɛɛbɛ inaabo jaaɔ nkpɔi í wa si ilei Izireli. ²⁶ Do nɲu fei, Ilaaɔ kù bɛ Elii walii nlau bi kãma ɲa bii kù je bi jãaɔ gɔ í wa Sareputa si ilei Sidɔɔ *. ²⁷ Nɔ dinte nkpɔ mɔi í wɛɛ wo si ilei Izireli si waatii Elizee waliiu. Do nɲu fei, kù jò gɔgɔ ɲa gɔ ku ba iri, bii kù je Naama inɛi ilei Siriu.

²⁸ Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ɲɔi idɔi inɛ ɲa iyi à wa ile bii à ya ce kutɔtɔɔu bɛ fei í kɔ. ²⁹ Nɔi à dede à leleɛ hai inɔ iluu à bɔðɛ hee si antai iri kuta si bii à ma ilu ɲa ku ba a taleɛ wa ile. ³⁰ Amma í lɔ anini ɲa bɛ í nɛɛ.

Jesu í lele inɛi inɔkoi inɛ gɔ (Cɔ Maaku 1:21-18)

³¹ Nɔ Jesu í bɔ Kapɛranumu, ilui Galilee gɔ nɔ wa kɔ inɛ ɲa si cioi ideɛ Ilaaɔ si aɲɔi kusimi. ³² Wa kɔ ɲa si cio do yiiko. Nɲui í jò ideu í tosi ɲa. ³³ Wee mɔkɔ gɔ í wa ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔu bɛ í nɛ inɛi inɔkɔ, ɲɔi í dɔ anu hee lele í ni, ³⁴ mii í wa si gãmɛi awaɛ ɲa awɔ Jesu inɛi Nazareti. Ì naa ku kpa wai? Ì mà inɛ iyi ì je. Awɔi ì je inɛ kumá iyi Ilaaɔ í bɛ wa. ³⁵ Nɔi Jesu í la siɛ í ni, coko, fita hai si mɔkɔu. Nɔi inɛi inɔkɔu í ta mɔkɔu ile si anini ɲa, nɔ í fita siɛ, kù mɛɛ. ³⁶ Nɔi aɲa fei à biti, à bee nje aɲa duusɔɔ à waa ni, ide dimi yoomai ihɛ. Mɔkɔu wee wa sɔ inɛi inɔkɔ ɲa ide do yiiko do gbugbã nɔ à waa fita. ³⁷ Nɔi iriɛ í fangaa si ilɛkoi iluu fei.

* **4:26** Sareputa si ilei Sidɔɔ Sareputa do Sidɔɔ fei irii ilu ɲai, amma bii à waa fɔ ideɛ ilu ɲa iyi à wa kɔkɔi Sidɔɔ, si ilei Sidɔɔi à ya ni à wa.

Jesu í jò bɔɔ nkpɔ í ba iri (Cɔ Matie 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Nɔi Jesu í fita hai ile bii à ya ce kutɔtɔɔu, nɔ í bɔ kpasɛi Simɔɔ. Wee iyei aboi Simɔɔu wa ce bɔɔi ara gbãa ntɔ ntɔ. Nɔi à tɔɔɛ ku jò ku ba iri. ³⁹ Nɔi í kɔmba si abou í la si ara gbãau nɔ í nya. Nɔ abou í dede gbakã í yaaɛ ɲa.

⁴⁰ Alei aɲɔ nɲu iyi inunu í lɔ, ɲɔi inɛ ɲa iyi inɛ nɲa ɲa à waa ce bɔɔ dimi ikã ikã fei à wasi ku naaɔ ɲa wa bi tɛɛ. Nɔ í lesi aɲa fei awɔ í jò à ba iri. ⁴¹ Inɛi inɔkɔ ɲa mɔ à fita hai si inɛ nkpɔ, à dɔð anu à waa ni, awɔi ì je Amai Ilaaɔ. Amma Jesu í la si ɲa nɔ wa ganji ɲa ide ku fɔ domi à mà iyi nɲuu inɛ iyi Ilaaɔ í cicai.

Jesu wa waazo ilei Zudee (Cɔ Maaku 1:35-39)

⁴² Iyi iju í má ɲɔi Jesu í fita hai inɔ ilu í bɔ gɔbabua. Nɔi zamaa nkpɔ nkpɔ gɔ wa dedɛɛ. Iyi à to bi tɛɛ ɲɔi à tɔɔɛ suuru ku mà nɛ ku jò aɲa. ⁴³ Amma í sɔ ɲa í ni, kù nɛ bei an ce iyi n kù waazo laabaau jiidai bommai Ilaaɔ si ilu mmu ɲa má, domi na nɲui à bɛm wa. ⁴⁴ Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã nɔ í koo í dabii wa ce waazo ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ ɲa ilei Zudee.

5

Jesu wa kpe mɔcɔ sintɛ ɲa (Cɔ Matie 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ Aɲɔ nɲu gɔ Jesu wa leekɪ kɔkɔi tenku iyi à ya kpe Genesareti, nɔ zamaa nla gɔ wa mantɛɛ ku ba a gbɔ ideɛ Ilaaɔ. ² Nɔ í ye akɔi inyi minji itii tenkuu bɛ. Amma sɔkɔ ɲau à fita à waa wiɛ taaɔ ɲa ɲa. ³ Nɔ Jesu í lɔ inɔ akɔi inyi akã. Akɔi inyi iyi í lɔ siu inɛ nɲu ti Simɔɔi. Nɔ í kpe Simɔɔ í tɔɔɛ í ni ku na ku sɛkɛɛð akɔu hai itii inyi kɛɛke. Nɔi í buba si inɔi akɔu, wa kɔ zamaau si cio.

⁴ Iyi í fɔ ideɛ í tã nɔ í sɔ Simɔɔ í ni, bɔð akɔu si bua, nɔ i le taaɔ nɲɛ ɲa si inyi i mu cɛɛ ɲa. ⁵ Nɔi Simɔɔ í sɔɔ í ni, Mɛɛtu, à ce ice do idũ fei a kù mu ngɔgɔ. Amma si bei awɔi ì fɔ, an dasi taaɔ ɲau inɔ inyi.

⁶ Nɔi à dasi taaɔ ɲa ɲau inɔ inyi. Iyi à dasi ɲɔi à mu cɛɛ bututu hee taaɔ ɲa ɲau à waa bi a ga. ⁷ Nɔ à kpe kpaasi ɲa ɲa iyi à wa si akɔ minjisiau do awɔ a naa a sobi ɲa. Iyi aɲa mɔ à naa nɔ akɔ minjiu fei í kɔ do cɛɛ hee wa

bi ku mi. ⁸ Iyi Simṓ Piεε í yε mii nṓu í ce bεεbe ηṓi í koo í gule si wajui Jesu í ni, Lafēε, tekεε hai bi tom, domi amuu ilu dulum nii. ⁹ Í fṓ bεεbei si na iyi í jḡ njo í muu, nṓu do kpaasie ηṓu fei na cēε nkpṓ nkpṓ iyi à muu. ¹⁰ Bεεbe mṓi njo í mu kpaasi minjie ηṓa, Zaaki do Zāa amai Zebedee ηṓu. Amma Jesu í sṓ Simṓ í ni, maà jḡ njo ku muε. Bεbei inε ηṓa iyi aa toom ηṓai aa ya maa dεdε. ¹¹ Nṓi à bḡḡ akṓi inyiu ice nṓ à jḡ fei ndεε à waa too Jesu.

Jesu í jḡ dinte gṓ í ba iri

(Cṓ Matie 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Si anyii nṓu Jesu í wa si ilu gṓ bε, nṓ mṓkṓ gṓ í naa bi tεε. Mṓkṓu wa ce bḡḡi dinte jiida. Iyi í yε Jesu ηṓi í naa í sεεbata si wajue í tṓε suuru í ni, Lafēε, bii ì bi, aa yṓkṓ i jḡ n ba iri n je inε iyi í má. ¹³ Nṓi Jesu í yṓ awṓε í luu nṓ í ni, ñ bi. Ba iri nṓ i je inε kumá. Bε gbakā bḡḡi dintεu í nya. ¹⁴ Nṓi Jesu í sṓṓ í ni ku maà sṓ inε kāmā ideu bε, amma koo nyisi araε bi woo weei Ilaaḡu. Nṓ í ni ku ce kuwee iyi Moizi í jilεu. Kuweeu bei á nyisi inε ηṓa iyi ì je inε iyi í má bεbei. ¹⁵ Do nṓu fei, irie í fangaa wa kḡṓsi, nṓ zamaa nkpṓ nkpṓ í ya maa tṓtṓ bi tεε ku ba a gbṓ ideε nṓ ku ba a ba iri si bḡḡ nṓa ηṓa. ¹⁶ Amma Jesu í ya bṓ gbabuai nṓu akā koo ce kutṓṓ.

Jesu í jḡ wεεge gṓ í ba iri

(Cṓ Matie 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Ajṓ nṓu gṓ Jesu wa kṓ inε ηṓa si cio. Wee Farisi do woo kṓ inε ηṓa si wooda gṓ ηṓa à waa buba bε. À naai hai Zeruzalemu do hai ilu ηṓa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee fei. Nṓ inε ηṓa à waa yε gbugbāi Lafēε Jesu waati iyi í jḡ bḡḡ ηṓa à waa ba iriu. ¹⁸ Nṓi inε gṓ ηṓa mṓ à naa bε à waa so wεεge gṓ wa si makεε. Nṓ à waa dεdε bei aa ce a lṓḡε ile a koo a jilṓ si wajui Jesu. ¹⁹ Amma a kṓ ba do bii aa lṓḡε na irii zamaau, ηṓi à koo à gṓ antai ileu, à luu nṓ à kitaε do makεεu si aninii zamaau si wajui Jesu. ²⁰ Iyi Jesu í yε naane nṓa ηṓi í sṓ wεεgeu í ni, mṓkṓyṓi, ñ kpa idei dulum dεε. ²¹ Woo kṓ inε ηṓa si wooda do Farisi ηṓa à wasi ku bee ara nṓa ide à waa ni, yooi inεεu ihē í je iyi wa bu Ilaaḡ. Yooi á yṓkṓ ku kpa idei dulum dii inε gṓ bii kṓ je Ilaaḡ nṓu akā. ²² Amma Jesu í mà lasabui idṓ nṓa, ηṓi í bee ηṓa í ni, na mii í jḡ ì waa ce dimii lasabu bεεbe si idṓ nṓe ηṓa. ²³ Yoomai í faala í re, inε ku sṓ inε gṓ ku ni

ñ kpa idei dulum dεε, walakṓ ku ni ku dede ku nε. ²⁴ Amma ñ bi i mà ηṓa iyi amu Amai Amanε ñ nε gbugbā n kpa idei dulum dii inε ηṓa si andunya.

Iyi í fṓ bεεbe í tā ηṓi í sṓ wεεgeu í ni, dede i so makεεε i bṓ kpasē. ²⁵ Nṓi gbakā wεεgeu í dede si waju nṓa, í so makεε iyi wa sṓ siu, nṓ wa nε kpasē wa saabuḡ Ilaaḡ. ²⁶ Nṓi aṓa fei à bitṓ à waa saabu Ilaaḡ. Njo í bei wa mu ηṓa à waa ni, à yε mii maamaake nnyi.

Jesu í kpe Levi

(Cṓ Matie 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Si anyii nṓu, Jesu í fita wa nε si inṓ ilu. Nṓ í yε woo gba fiati lεmpoo gṓ à ya kpoṓ Levi, wa buba ile bi ku ce iceε, nṓ Jesu í sṓṓ í ni, toom wa. ²⁸ Nṓi Levi í dede, í jḡ mii ndεε fei í tooε.

²⁹ Si anyiε, í cea Jesu jingau nla gṓ si kpasēε. Woo gba fiati lεmpoo bututu do inε gṓ ηṓa mṓ à waa ba ηṓa ku je. ³⁰ Wee Farisi gṓ ηṓa à wa bε do Farisi mmu gṓ ηṓa iyi à je woo kṓ inε ηṓa si wooda ηṓa. Aṓai à waa gbagba si mṓcṓi Jesu ηṓau à waa ni, na mii í ce ì je ì waa mṓ ηṓa do woo gba fiati lεmpoo do inε laalṓ ηṓa. ³¹ Iyi Jesu í gbṓ bεεbe ηṓi í je nṓa í ni, ilu baani ηṓa a kṓ nε bukaatai ilu iwṓ bii kṓ je bḡḡ ηṓa. ³² Bεεbe mṓi n kṓ naa ku kpe inε dee dee ηṓa, amma ilu dulum ηṓi ñ naa ku kpe a kpaasi idṓ nṓa.

Jesu wa fṓ idei anu ku dī

(Cṓ Matie 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Nṓi inε ηṓau à bee Jesu má à ni, beirei í ce mṓcṓi Zāa woo dasi inyiu do ti Farisi ηṓa à ya dī anu a maa ceḡ kutṓṓ, nṓ wee mṓcṓε ηṓa a ci ya dī anu. À ya maa jei nṓ a maa mṓ. ³⁴ Nṓi Jesu í bee ηṓa í ni, aa yṓkṓ i jḡ kpaasii mṓkṓ titṓ ηṓa à dī anu si waati iyi mṓkṓ titṓu í wa inṓ nṓa? ³⁵ Amma ajṓ wa naa iyi aa nya mṓkṓ titṓu hai si inṓ nṓa. Waati bεεbei aa dī anu. ³⁶ Nṓi í kpa nṓa mṓnda gṓ í ni, a ci ya ga ibṓ titṓ a sṓḡ ibṓ ngbo. Bii ì ce bεεbe, ì beje ibṓ titṓu mbe nṓ jaε titṓu á weei ikā kaa ce si ibṓ ngbou. ³⁷ Inε gṓ ci ya nṓ kṓ dasi vṓε titṓ iyi wa gba si bṓgṓ bata ngbo ηṓa. Bii í ce bεεbe, vṓεu á jḡ bṓgṓ ηṓau ku ga, vṓεu ku nikā nṓ bṓgṓ ηṓau ku beje. ³⁸ Amma à ya dasi vṓε titṓi si bṓgṓ titṓ ηṓa. ³⁹ Nṓ inε gṓ kṓ wεε iyi á mṓ vṓε nwo nṓ ku bi vṓε titṓ má, domi á ni nwou í cea nṓu.

6

Jesu wa fɔ ideɪ ajɔi kusɪmi

(Cɔ Matie 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ Si ajɔi kusɪmi gɔ Jesu wa too kɔɔi ile gɔ, nɔi mɔcɔe nɔa à wɔ amaaje iyi à gbɛ si ileu à nunu ijuɛ si awɔ à waa nɔ. ² Nɔi Farisi gɔ nɔa à bee nɔa à ni, na mii í jɔ̀ ì waa ce mii iyi a kù nɛ kpãai ku ce si ajɔi kusɪmi. ³ Nɔi Jesu í bee nɔa í ni, i kù cio mii iyi Davidi í ce, nɔu do inɛ nɔa, si waati iyi ari wa kpa nɔu? ⁴ Í lo kpasɛi Ilaaɔ nɔ í so pɛɛ iyi à jileɔ Ilaaɔ í jɛ, nɔu do inɛ nɔa. Wee à ganji inɛ fei ku jɛ pɛɛu be bii kù jɛ woo weei Ilaaɔ nɔa aɔa akã. ⁵ Nɔ Jesu í sɔ nɔa má í ni, amu Amai Amanɛ, amui ñ jɛ inɛ nɔboi ajɔi kusɪmi.

Inɛ iyi awɔ akãɛ í ku

(Cɔ Matie 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ Si ajɔi kusɪmi mmu gɔ, Jesu í lo ile bii Zuifu nɔa à ya ce kutɔtɔu nɔ í wasi ku cea inɛ nɔa cioi ideɪ Ilaaɔ. Wee mɔkɔ gɔ í wa be, awɔ nɔeɛ í ku í gbɛ. ⁷ Woo kɔ inɛ nɔa si wooda do Farisi nɔa à kãsi Jesu iju, à waa cɔ mà á jò inɛɛu ku ba iri si ajɔi kusɪmi. À waa cɔɔ domi à waa bi a ye taalei. ⁸ Amma Jesu í mà lasabu nɔa, nɔi í sɔ mɔkɔ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede i leeki si anini nɔa be. Nɔ í dede í leeki. ⁹ Nɔ Jesu í ni, ñ wa n bee nɔi, si ajɔi kusɪmi, í sɔa amanɛ ku ce jiida de mà laalo, ku faaba amanɛ de, mà ku kpa. ¹⁰ Nɔi í cɔ aɔa fei í kaako nɔa, nɔ í sɔ mɔkɔu í ni, tɛ awɔɛ. Iyi í tɛ awɔu nɔi í baa dee dee. ¹¹ Nɔi idɔ nɔa í kɔ, nɔ à waa busi nɔe bei aa cea Jesu.

Jesu í cica woo be maateeji nɔu

(Cɔ Matie 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Waati beɛbe Jesu í koo í gũ iri kuta gɔ ku ce kutɔ. Nɔ idũu fei í wasi ku ce kutɔ. ¹³ Iyi iju í má í tɔtɔ mɔcɔe nɔa nɔ í cica amanɛ maateeji si inɔ nɔa, í sɔ nɔa woo be nɔa. ¹⁴ Iri nɔa wee, Simɔo iyi í sɔ Piɛɛ, do Anderee ifɔɛ, do Zaaki do Zãa do Filipu do Baatelemi ¹⁵ do Matie do Tomaa do Zaaki amai Alifee, do Simɔo inɛi igbei Zelotu *, ¹⁶ do Zudasi amai Zaaki, do Zudasi Isikarioti iyi á na ku zambaɛu.

Didɔ do ijuukpã

(Cɔ Matie 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Waati iyi Jesu í cica woo be maateeji nɔu í tã nɔi aɔaɔ nɔa à kita wa à waa leeki si ile ku munga anu gɔ. Tengi bei mɔcɔ nkpɔe nɔu à wa do zamaa nla gɔ. Inɛ nɔu à naai hai ilei Zudee fei do Zeruzalemu ilu nlaɛ, do hai Tii do Sidɔo, ilu nɔa iyi à wa ikpa bi inyi dũdũ. ¹⁸ À naa bi tɛɛi ku ba a gbɔ ideɛ nɔ a ba iri si bɔo nɔa. Inɛ nɔa iyi inɛi inɔko nɔa à sinda iri nɔa à ba iri. ¹⁹ Nɔi inɛ nɔu fei à waa dɛ ku luu, domi gbugbã nla nla í ya fita sie nɔ ku jò aɔa fei a ba iri.

²⁰ Nɔi Jesu í cɔ mɔcɔe nɔu í ni,

Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ ilu are nɔa, domi inɛi ì jɛ inɛi bommai Ilaaɔ nɔa.

²¹ Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ iyi ari wa kpa si nɛi domi Ilaaɔ á jò i yo nɔa.

Ilu inɔ didɔ nɔi inɛ iyi ì waa kpata si nɛi, domi aa na i nyaanyi nɔa.

²² Inɛ ilu inɔ didɔ nɔi bii inɛ nɔa à cé nɛ, nɔ à lele nɛ hai inɔ nɔa, nɔ à waa bu nɛ, nɔ à waa sɔ nɛ iri laalo na irii amu Amai Amanɛ.

²³ Ajɔ nɔu, i jò inɔ nɔe ku dɔ, i fo i dingaa do inɔ didɔ, domi riba iyi à jile nɔe lelei Aɔ í la. Inɛ nɔu be, beɛbei mɔi bala nɔa nɔa à cea walii nɔu wo.

²⁴ Amma inɔ kufɔi á jɛ ti inɛ ilu fia nɔa, domi ì ba inɔ nɔe í tũ tã nɔa.

²⁵ Inɔ kufɔi á jɛ ti inɛ iyi ì wa si ayo si nɛi, domi ari á na ku kpa nɛ.

Inɔ kufɔi á jɛ ti inɛ iyi ì waa nyaanyi si nɛi, domi aa na i kpata i maa cã kpokpo nɔa.

²⁶ Inɛ ilu inɔ kufɔ nɔi bii inɛ fei wa saabu nɛ domi beɛbei bala nɔe nɔa à cea walii ilu ibo nɔu wo.

I bi mbɛɛ nɔe nɔa

(Cɔ Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Amma inɛ iyi ì soti ì waa gbɔ idem nɔa, ñ wa n sɔ nɔi, i ya bi mbɛɛ nɔe nɔa, nɔ inɛ nɔa iyi à cé nɛ i ya ce nɔa jiida nɔa. ²⁸ I wea inɛ nɔa iyi à waa ce ikpe nɛ, nɔ i ya cea inɛ nɔa iyi à waa ce nɔe laalo kutɔ nɔa. ²⁹ Bii inɛ gɔ í sambalaɛ, toa kekele akãɛ má. Inɛ iyi í gba ibɔ kumbooɛ, mà ti i kɔ ku so danzigie má. ³⁰ Bii inɛ gɔ í tɔɔe mii gɔ, muaa. Bii inɛ gɔ í so mii ndɛɛ gɔi, mà ti i beɛɛ má. ³¹ Dimi iyi ì bi inɛ nɔa a ce nɔe, inɛ mɔ i ce nɔa dimi nɔu.

* 6:15 igbei Zelotu inɛi igbei Zelotu nɔi à waa jabu ku ba Zuifu nɔa a nɛ ara nɔa hai si awɔi inɛi Romu nɔa.

³² Bii inε ηa iyi à bi ηe aηa akāi inε mō ì bi ηa, saabu yoomai ì ne ηa. Baa woo ce laalo ηa taka nηa à ya bi kpaasi nηa ηa. ³³ Bii inε ηa iyi à waa ce nηe jiiida, aηai inε mō ì waa sãa gbese, saabu yoomai ì ne ηa. Baa woo ce laalo ηa taka nηa à ya ce bεεbe. ³⁴ Bii ì waa wεa inε ηa ngogō na iyi í jò ì waa tamaa aa na a sã nηe, to, saabu yoomai ì ne ηa. Baa woo ce laalo ηa taka nηa à ya wεa nηe nō a sã. ³⁵ Amma i bi mbεε nηe ηa, i ce nηa jiiida ηa, i ya wε nηa i maà cō kpāai ku sã ηa. Bii ì waa ce bεεbe ηa, riba nηe á la nō aa je amai Ilaađ ηa, nηu iyi kù ne saa, domi nηu takae wa nyisi amanε gudulu ηa do amanε laalo ηa didōε. ³⁶ I jò ì ne araarei inε ηa bei Baa nηe mō í ne.

*Maà kiiti kpaasie
(Cō Matie 7:1-5)*

³⁷ Jesu í sō ηa má í ni, i maà ya kiiti inε ηa, nō Ilaađ mō kaa kiiti ηe. I maà ya ye taalei inε ηa nō Ilaađ mō kaa ye taale nηe. I ya kpa idei kurarai nηe ηa nō Ilaađ mō á kpa idei kurarai inε mō. ³⁸ I ya mua nηe ηa nō Ilaađ mō á mu nηe. Si gūa nla nlaí á ce nηe amua. Á yagae ku kitigbaε ku kō hee andεε, nō ku cuu nηe si bōgō. Ntō ntō gūa iyi ì wāaò kpaasi ηa, nηui Ilaađ mō á wā nηe do.

³⁹ Nō í kpa nηa mōnda gō í ni, fεεju á yōkō ku mua fεεju akpa? Bii fεεju ηa à waa mua nηe akpa aηa minji fei a kaa dasi isa? ⁴⁰ Woo kōkō ice ci ya re inε ngboε. Amma inε fei, waati iyi í mà mii iyi inε ngboε í nyisiε, nηu mō í ya yei bei inε ngbou.

⁴¹ Na mii í ce ì waa ye fōfō keeke iyi í wa si ijui kpaasie nō i kù ye jii ite iyi í wa si titεε. ⁴² Beirei aa ce i ni, kpaasi, jò n nyae fōfō si ijue, nō awō i kù waa ye jii ite iyi í wa si titεε. Awō ilu muafitii, jò i tako i nya jii ite iyi í wa si ijueu titā ku ba i ye ilu sãa sãa, i bei i nya fōfō iyi í wa si ijui kpaasie.

*À ya mà jii hai si isoe
(Cō Matie 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ Nōi Jesu í sō ηa má í ni, jii jiiida kaa so iso laalo. Bεεbe mōi jii laalo kaa so iso jiiida. ⁴⁴ Ntō ntō jii fei hai si isoei à ya màa. A ci ya ka figi si agū, bεεbe mōi a ci ya ka rezεε si agū fūfū, mà irei. ⁴⁵ Amanε jiiida í ya nya jiiida wai hai si mii jiiida iyi wa singa si idεε. Amanε laalo mō í ya nya laalo wai hai si mii

laalo iyi wa singa si idεε, domi mii iyi wa kō si idōi amanε, nηui gelee í ya fō.

*Woo ma ile minji gō ηa
(Cō Matie 7:24-27)*

⁴⁶ Nō Jesu í sō ηa má í ni, na mii í ce ì ya maa kpem Lafεε, Lafεε, nō i ci ya ceò ide iyi ñ sō ηe ice ηa. ⁴⁷ Inε iyi í naa bi tom fei nō wa gbō idem nō wa jirimae, an nyisi ηe inε iyi lafεε í jō. ⁴⁸ Í jō mākō gō iyi wa ma ile. Mākōu í tu isa titā í jii hee í koo í kāsī kuta í bei í nyō icui ileu. Si anyie ηōi ijii í na í rō nō ido í kō wa nikā, wa cā ileu, amma kù yōkō ku kekεε domi kumae í sīa. ⁴⁹ Amma inε iyi í gbō idem nō kù waa jirimae, í yei bei mākō gō iyi í ma ile nō kù nyō icue do kuta. Nōi ido í na í kō í nikā wa cā ileu nō gbakā í cuku í lεge fei.

7

*Jesu í jò amaacei sooge inε ngbo gō í ba iri
(Cō Matie 8:5-13)*

¹ Iyi Jesu í sō ηa ideu fei í tā, ηōi í bō Kapεranumu. ² Wee inε ngboi sooge gō í wa be. Soogeu í ne amaaceε, nō í buui jiiida jiiida. Amaaceui wa ce bōō hee wa bi ku ku. ³ Nōi soogeu í gbō baauí Jesu, nō í be inε ngboi Zuifu gō ηa bi tee a koo a tōε ku na ku faaba amaacei nηu. ⁴ Nōi inε ηau à koo. Iyi à to bi Jesu, ηōi à tōε suuru ntō ntō à ni mākōu í to í sobie ⁵ domi í bi dimi nwa. Nηui í nō í ma nwa ile bii à ya ka ce kutōtōu be.

⁶ Nō aηaò Jesu ηa à dasi kpāa à waa ne. Iyi à maai kpasεu ηōi soogeu í be kpaasie gō ηa a koo a sōō a ni, Lafεε, soogeu nηe í ni í maà taabi arae, domi nηu kù to í lō wa kpasεi nηu. ⁷ Na nηui í ce mōm í yōō iyi nηu kù to nηu ku naa bi tee do arae. Amma í ni í fō ide nηu akā wa, amaacei nηu á ba iri. ⁸ Nō í ni baa nηu takai nηu, idei inε ngboi nηu ηai nηu wa gbō, nō nηu mō í ne sooge ηa iyi wa gbā. Bii nηu í sō inε akā nηu í ni ku bō ihō, í ya kooi. Bii nηu í nō í kpe inε gō nηa í ya naai. Nō bii nηu í sō amaacei nηu gō nηu í ni ku ce iyi ihē í ya cooi.

⁹ Iyi Jesu í gbō ideu í biti, nō í sinda í sō zamaa iyi wa tooeu í ni, ñ wa n sō ηe, baa si inōi inei Izireli ηa fei n kù ye inε iyi í yōkō í dasim naane nla nla bei inεeu ihē. ¹⁰ Iyi Jesu í fō bεεbe í tā ηōi ama abe ηau à nyi kpasε, nō à ba amaaceu í ba baani.

Jesu í j̄l amai jaaḡ gḡ iyi í ku

¹¹ Si anyie n̄oi Jesu í bḡ ilu gḡ iyi à ya kpe Nayini. M̄oc̄e n̄a do zamaa nla gḡ wa tooe.

¹² Waati iyi í maai si gamboi bindii iluu, í ye à so ikui ama awaasũ gḡ à waa bḡ ku suu. Ama awaasũu n̄nu ak̄ai iyeé í b̄i nḡ iyeu jaaḡi. Inei inḡ ilu nkpḡ nkp̄oi wa too fitii abou.

¹³ Iyi Laf̄eé í ye abou n̄oi araare í muu, nḡ í sḡḡ í ni, maà kpata. ¹⁴ N̄oi í sek̄eé si n̄a í lu kpakoi ikuu nḡ in̄e n̄a iyi à waa soou à leek̄i. Nḡ Jesu í ni, awḡ awaasũ, n̄ wa n sḡe, dede.

¹⁵ Nḡ awaasũ iyi í kúu í dede í buba wa fḡ ide. Nḡ Jesu í sindoa iyeé. ¹⁶ N̄oi n̄jo í mu aḡa fei, nḡ à saabu Ilaaḡ à waa ni, walii ilu gbugb̄ai í naa si wa. Nḡ à wa ni má, Ilaaḡ í naa bi in̄e n̄a ku ba ku sobi n̄a.

¹⁷ N̄oi ideu í fangaa si ilei Zudee do si il̄eekoé n̄a fei.

In̄e n̄a iyi Z̄aa woo dasi inyi í be (Cḡ Matie 11:2-19)

¹⁸ N̄oi m̄oc̄ai Z̄aa n̄a à koo à baa ile piisḡḡ be à sisiaa mii n̄au be fei. Nḡ í kpe aman̄e minji si inḡ n̄na, ¹⁹ í be n̄a bi Laf̄eé a beee a ni, awḡi ì je in̄e iyi Ilaaḡ á na ku be wau? Mà ka degbe in̄e mmu gḡ. ²⁰ Iyi à to wa bi Jesu, n̄oi à sḡḡ à ni, Z̄aa woo dasi inyiui í be wa ka naa ka beee ka ni, awḡi ì je in̄e iyi Ilaaḡ á na ku be wau? Mà ka degbe in̄e mmu gḡ.

²¹ Wee si waati n̄nu bei, Jesu í j̄ḡ bḡḡ nkpḡ do kḡḡ n̄a à waa ba iri, nḡ wa lele in̄e inḡoko n̄a hai si in̄e gḡ n̄a, nḡ í j̄ḡ f̄eju nkpḡ í ye ilu má. ²² Nḡ í j̄ea ama abe n̄au í ni, i koo i sisia Z̄aa mii iyi ì ye do iyi ì gbḡ n̄a. F̄eju n̄a à waa ye ilu, woo sukute n̄a à waa ne dee dee, dint̄e n̄a à ba iri à je in̄e kumá, dekl̄i n̄a à waa gbḡ ide, iku n̄a à j̄i, nḡ à waa waazoa ilu are n̄a laabaau j̄iidau. ²³ Ilu inḡ didḡi in̄e iyi kaa nyiḡ anyi si naane ku dasie na irim.

²⁴ Iyi ama abei Z̄aa n̄au à gbḡ bei Jesu í fḡ, n̄oi à sinda à ne. Waati iyi à waa ne, n̄oi Jesu í l̄osi ku sisia zamaau ideí Z̄aa í ni, mii ì bḡ ku cḡ gbabuau n̄a. Fḡfḡ iyi fufu wa yaya? Aawo.

²⁵ To, mii ì bḡ ku cḡ n̄a. Mà m̄okḡ iyi wa dasi jaae j̄iidau? Aawo, in̄e n̄a iyi à waa dasi jaaei fia nkpḡ nḡ à wa si inḡi amani nla nla, aḡai à ya wa kabai ilaalu n̄a. ²⁶ To, mii ì bḡ ku cḡ n̄a. Mà waliii ì bḡ ku cḡ n̄a. Oo, ntḡ ntḡ an sḡ n̄e, in̄eu be í re baa walii. ²⁷ Z̄aaí kuk̄oi ideí Ilaaḡ wa f̄aa tengi bii í ni, Ilaaḡ í ni,

Wee, n̄ be woo sisi idem wa si wajue iyi á teeseé kp̄aae.

²⁸ An sḡ n̄e, si inḡi in̄e n̄a iyi inaabo n̄a à b̄i fei, k̄ama n̄na kù weé iyi í re Z̄aa. Amma do n̄nu fei, baa in̄e iyi í kere í re si bommai Ilaaḡ í roo.

²⁹ Nḡ Jesu í ni má, in̄e n̄a iyi à gbḡ ideí Z̄aa fei hee do woo gba fiaí lempoo n̄a fei à j̄ḡ Z̄aa í dasi n̄a inyi nḡ n̄nu be wa nyisi iyi à mà iyi Ilaaḡ í je dee dee. ³⁰ Amma Farisi n̄a do woo kḡ in̄e n̄a si wooda n̄a a kù je Z̄aa ku dasi n̄a inyi. Beébe m̄oi à k̄asi mii iyi Ilaaḡ í dasi ido ku ce n̄na.

³¹ N̄oi Jesu í ni, yooi an w̄o in̄e n̄sei n̄au ih̄e. Yooi à j̄ḡ. ³² À j̄ḡ amu n̄a iyi à waa buba bantuma, à sḡ n̄je à waa ni, à f̄a n̄je yee nḡ i kù jojo n̄a, nḡ à kḡ n̄je irii iku n̄a nḡ i kù kpata n̄a. ³³ N̄ ni beébei si na iyi í j̄ḡ waati iyi Z̄aa woo dasi inyi í naa, í ya d̄i anu, ci ya mḡ v̄eé, nḡ ì ni í ne in̄e inḡoko n̄a. ³⁴ Nḡ iyi amu Amai Aman̄e n̄ naa, n̄ ya n̄ je nḡ n̄ maa n̄ mḡ, nḡ í ni n̄a n̄ bi ije nḡ n̄ je woo mḡ at̄e nḡ n̄ je kpaasii woo gba fiaí lempoo n̄a do ilu dulum n̄a. ³⁵ Do n̄nu fei, à ye iyi bisii Ilaaḡ í je dee dee na ice n̄a iyi wa ce.

Jesu wa je kpas̄ei Farisi gḡ

³⁶ Farisi gḡ í kpe Jesu ku je bi t̄eé aḡḡ n̄nu gḡ. Nḡ Jesu í lḡ ileé í buba wa je. ³⁷ Wee, abo à ta icu gḡ í wa si iluu be. Iyi í gbḡ à ni Jesu wa je kpas̄ei Farisiu, n̄oi í naaḡ tulare wa si ama caka ku s̄ia gḡ iyi à ce do abatii. ³⁸ Abou í naa í wai do anyii Jesu bi is̄eé n̄a. Wa kpata nḡ cik̄ajue n̄a wa tontoo si is̄eé hee í cḡḡ, nḡ wa gb̄aa do ntoí irie n̄a, wa c̄oc̄oc̄e, í f̄a sie tulareu. ³⁹ Farisi iyi í kpe Jesu ku j̄eu, iyi í yḡḡ, n̄oi í fḡ si id̄eé í ni, m̄ok̄ou ih̄e, bii waliii, á mà dimii inaabo iyi wa luu ih̄e domi woo ta icui. ⁴⁰ Nḡ Jesu í ni, Simḡḡ, n̄ ne ide gḡ iyi an sḡe. Nḡ í ni, fḡ, M̄eetu.

⁴¹ N̄oi Jesu í ni, m̄okḡ gḡ í weé iyi aman̄e minji wa mu gbeseé. In̄e ak̄a wa mu kpekele c̄iḡ miu, in̄e ak̄a mḡ ciitaa. ⁴² Nḡ wee a kù ne mii iyi aa s̄aaḡ, nḡ í cea aḡa minji fei suuru. To, si aḡa minjiu, yoo n̄nai á bi m̄ok̄ou ku re. ⁴³ Nḡ Simḡḡ í j̄ea í ni, n̄ tamaa in̄e iyi gbeseé í reui. N̄oi Jesu í sḡḡ í ni, ntḡi ì fḡ.

⁴⁴ Iyi í ni beébe í t̄a, n̄oi í sinda si inaabou nḡ í sḡ Simḡḡ í ni, ì ye abou ih̄e? Iyi n̄ lḡ wa kpas̄eé i kù muum inyi n̄ wié kut̄em, amma

abou ihē í cò kutem do cikāajue ŋa, nò í gbāa do ntoí iriē ŋa. ⁴⁵ I kù cem fə̀ do kucɔ̀cɔ̀ amma abou ihē, hai waati iyi ñ lə wa, kù jò kutem ku cɔ̀cɔ̀. ⁴⁶ Nò i kù jəsi irim ikpo, amma abou ihē, í fāsi isem tulare. ⁴⁷ Na ŋəi í jò ñ wa n sɛ kubi nɔai abou ihē wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í kpa ideí dulum dɛɛ, baa do iyi í kpo fei. Amma inɛ iyi à cea suuru keeke, kubie mɔ keekei. ⁴⁸ Ŋəi í sɔ abou í ni, à kpa ideí dulum dɛɛ. ⁴⁹ Inɛ ŋa iyi à waa jɛ aŋaɔ́ ŋau, à bee nje ide à waa ni, dimii amanɛ yoomai ihē iyi á yəkə ku kpa ideí dulum dii amanɛ ŋa. ⁵⁰ Nò Jesu í sɔ abou í ni, naanɛi í faabaɛ. Koo nɛ do laakai ku sù.

8

Inaabo ŋa iyi à waa too Jesu

¹ Si anyii nŋu, Jesu í dabii dabii si wangaa ŋa do si ilɛko ŋa, wa waazo wa sisi laabaau jiidai bommai Ilaaɔ́. Nò mɔcɔ maateji ŋau à suu ² do inaabo nkpə gə ŋa. Si inəi inaabo ŋau, gəgə ŋa à waa ce bɔɔ wo, gəgə ŋa mɔ à nɛ inɛi inəko ŋa wo, nò Jesu í jò aŋa fei à ba iri. Inaabo ŋau wee. Maari iyi à ya kpe inɛi Madala, nŋui Jesu í lelea inɛi inəko mɛɛje ŋau, ³ do Zoana aboi Cuza, woo mu amanii ilaalu Herodu, do Suzani do inaabo nkpə gə ŋa ma. Abo ŋau à waa sobi ŋa do amani nŋa.

Məndai woo gbɛ

(Cə Matie 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Hai ilu fei inɛ ŋa à wasi ku naa bi Jesu. Si bei zamaa í tətə ŋəi í kpa nŋa mənda.

⁵ Si məndau í ni, məkə gə í fita wa fā dimi. Si bei wa fā dimiu, ŋəi gəgə ŋa à cuku si kpāa, nò inɛ ŋa à nɛ si nə yei ŋa à jɔ. ⁶ Nə gəgə ŋa mɔ à cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta. Iyi í fita gbakā, í gbei, domi mandi kù wa si. ⁷ Gəgə ŋa mɔ à cuku si inə agū ŋa. Ŋəi agū ŋau do dimi jiidau à fita ajə, ŋəi agū ŋau à dede à la à bii dimi jiidau. ⁸ Gəgə ŋa mɔ à cuku si ilɛ jiidau, nò à fita à la à so iso cɔ cɔ.

Iyi Jesu í fə bɛɛbɛ í tā, nò í la hee lele í ni, inɛ iyi í nɛ ití iyi á gbəɔ ide, ku gbə.

Mii í jò Jesu í ya maa kpa mənda

(Cə Matie 13:10-17; Maaku 4:10-12)

⁹ Nə mɔcə ŋa à beɛɛ yaasei məndau. ¹⁰ Ŋəi í je nŋa í ni, inɛi Ilaaɔ́ í jò ñ mà asiii bommaɛ, amma inɛ ŋa iyi à gbe à waa sɔ ŋai do mənda ŋa ku ba

Baa bii à waa cə a maà yə.

Nə bii à waa gbə a kaa mà yaaseɛ.

Yaasei məndai woo gbɛ

(Cə Matie 13:18-23; Maaku 4:13-20)

¹¹ Yaasei məndau wee. Dimiu, idei Ilaaɔ́. ¹² Inɛ gə ŋa à yei bei kpāa tengi bii dimiu í cuku. Aŋai à gbə ideu, amma Seetam í naa í nyaa hai si idə nŋa ku ba a maà dasi naanɛ a ba faaba. ¹³ Inɛ gə ŋa mɔ à yei bei ilɛ kuta. Aŋai à gbə ideu nò à gbaa do inə didɔ. Amma a kù jò kù ce icā si idə nŋa. Naanɛ ku dasi nŋa í kpɛ keeke amma iyi wahala í naa, à nyidə anyi. ¹⁴ Inɛ gə ŋa mɔ à yei bei inya iyi í nɛ agū ŋau. Aŋai à gbə ideu, amma si bei à waa nɛ, inə ku fə do amani do didɔi andunya ŋai à bii ideu à kpaa, nò iso nŋa ŋa kù jia. ¹⁵ Inɛ gə ŋa mɔ à yei bei ilɛ jiidau. Aŋai à gbə ideu nò à jilə si idə jiidau hai nɛ muafiti, nò à waa temua hee wa so iso.

Məndai fitila

(Cə Maaku 4:21-25)

¹⁶ Ŋəi Jesu í sɔ ŋa ma í ni, inɛ gə ci ya ma fitila ku biiɛ do caka, walakə ku dasi abɛ daai. Amma à ya kəaɛi lele ku ba inɛ ŋa iyi à waa lə wa fei a ye inya kumá. ¹⁷ Si bɛɛbɛ mii iyi wa manji fei á boli, nò mii iyi à ce si asii fei á na ku fita gbugbāa.

¹⁸ Na nŋu, i ce laakai ŋa do yaase bei ì waa gbəɔ ide ŋa, domi inɛ iyi í nɛ, nŋui à ya kɔɔa si. Inɛ mɔ iyi kù nɛ, andi iyi wa tamaa siu má à ya gbaai.

Iyei Jesu do ifə ŋa

(Cə Matie 12:46-50; Maaku 3:31-35)

¹⁹ Iyei Jesu do ifə ŋa à naa bi tɛɛ, amma a kù ba a kù to siɛ na zamaau. ²⁰ Nə inɛ ŋa à sɔ à ni, iyee do ifə ŋa à waa leekí waduude à waa bi ku yeɛ. ²¹ Amma í je nŋa í ni, inɛ ŋa iyi à waa gbə idei Ilaaɔ́ nò à waa jirimɛ, aŋai à je iyem walakə ifəm ŋa.

Jesu í leekí fufu si tenku

(Cə Matie 8:23-27; Maaku 4:35-41)

²² Ajə nŋu gə Jesu í lə akəi inyi nŋu do mɔcə ŋa, nò í sɔ ŋa í ni, ka kua tenkuu ka bə ice ikpa ihɔ. Nə à nɛ. ²³ Si bei à waa nɛu, Jesu í sɔ njoo. Ŋəi fufu nla gə í dede si tenkuu, nò inyi wa kɔ akəu. À wa si mbirisi. ²⁴ Ŋəi à sɛkɛɛ si Jesu à jūu à ni, Mɛɛtu, Mɛɛtu, à waa bə nfe ku ce.

Nɔi Jesu í jì nɔ í la si fufuu do kucāi inyiu. Nɔ à dè à coko sɔm sɔm. ²⁵ Nɔ í bee mɔcɔe ɲa í ni, hee iwoi naane iyi ì dasim í wa.

Nɔ njo í mu ɲa à bitì, à bee nje à waa ni, dimii amanɛ yoomai ihɛ, iyi wa ba fufu do inyi ide ku fɔ nɔ à waa gbɔ ideɛ.

*Jesu í jò inɛ gɔ iyi í nɛ inɛi inɔko í ba iri
(Cɔ Matie 8:28-34; Maaku 5:1-20)*

²⁶ Nɔ Jesu do mɔcɔe ɲau à to ice ikpa ihɛ, si ilɛi inɛi Zerazee ɲa iyi í wa do wajui ilɛi Galilee. ²⁷⁻²⁹ Nɔi à fita hai inɔi akɔi inyiu. Iyi à kita ilɛ ɲɔi Jesu í yɛ mɔkɔ gɔ wa naa ku kòo. Mɔkɔu inɛi ilu bei. Wee í bei í nɛ inɛi inɔko ɲa. Waati kãma fei à ya maa dede siei. Nɔi inɛ ɲa à ya dũu do sesee nɔ à dī isɛɛu do isɔ ku ba a nɔ. Amma í ya da kudī ɲau fei nɔ inɛi inɔkoɛ ɲau à bɔðe hee si gbabua ɲa. Hai kukpɛ basī í ya maa wɛɛ, ci ya buba kpasɛ. Bi ku si iku ɲai í ya wa.

Iyi mɔkɔu í yɛ Jesu ɲɔi í koo í cuku si wajue í dɔ anu hee lele wa ni, mii í wa aninii aɔwɛ, Jesu aɔwɛ Amai Ilaaɔ. Ilaaɔ í re fei nɔ ñ wa n tɔɔɛi, maà wahalam. Wa dɔ bɛɛbei si na iyi í jò Jesu í ni inɛi inɔko ɲau a fita sie. ³⁰ Nɔ Jesu í beɛɛ í ni, irei iriɛ. Nɔ í jɛaa í ni, Zamaa. Í ni bɛɛbei si na iyi í jò inɛi inɔko nkpɔ nkpɔi í nɛ. ³¹ Nɔ inɛi inɔkoɛ ɲau à waa tɔɔ Jesu suuru ntɔ ntɔ ku maà dasi aɲa si isa nla hai nɛ kɔɔu.

³² Wee, kuusɔɔ gaa nla gɔ ɲa à wa bɛ à waa jɛ si iri kuta gɔ. Nɔ inɛi inɔko ɲau à tɔɔ Jesu ku jò aɲa a koo a mu kuusɔɔ ɲau ku ba aɲa a maa wa bɛ. Nɔ í yɔɔda ɲa. ³³ Nɔ inɛi inɔko ɲau à fita hai si mɔkɔu, à koo à mu kuusɔɔ ɲau. Nɔ kuusɔɔ gaa ɲau à sei hai antai iri kutau à dasi tenku nɔ inyiu í jɛ ɲa.

³⁴ Nɔi woo degbe kuusɔɔ ɲau à yɛ mii iyi í ce, nɔ à sa à koo à waa sisi laabaau ideu si ilu nlau do si ilɛko ɲa. ³⁵ Nɔ inɛ ɲa à fita à bɔ ku cɔ mii iyi í ceu. Iyi à to bi Jesu, ɲɔi à yɛ mɔkɔ iyi inɛi inɔko ɲa à fita sieu. Mɔkɔu í baa si laakaɛ má, nɔ wa buba kɔkɔi Jesu í dasi jine ɲa. Nɔi njo í mu ɲa. ³⁶ Inɛ ɲa iyi ideu í ce iju ɲa à waa sisia inɛ ɲa bei inɛɛu í ce í ba iri. ³⁷ Nɔi inɛi ilɛi Zerazee ɲa fei à tɔɔ Jesu suuru à ni ku nɛ hai bɛ, domi njo í mu ɲa ntɔ ntɔ. Nɔ Jesu í lɔ akɔi inyiu wa bi ku nɛ. ³⁸ Nɔi mɔkɔ iyi inɛi inɔko ɲa à fita sieu wa tɔɔ Jesu ku jò ɲɲu ku tooɛ. Amma Jesu í ni ku sinda ku ³⁹ iyi ideɛ, koo sisi mii iyi

Ilaaɔ í ceaa fei. Nɔ inɛɛu í nɛ í koo í wasi ku sisi mii iyi Jesu í cea ɲɲu fei si iluu fei.

Ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu iboi Jesu

(Cɔ Matie 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Iyi Jesu í baa hai ilɛi Zerazee nɔ zamaa í wasi ku coo fɔɔ, domi aɲa fei à waa degbeɛi.

⁴¹ Nɔi inɛ gɔ í naa bi tɛɛ. Lafɛi à ya kpe Zairusi. Inɛ ngboi ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔi. Iyi í yɛ Jesu, ɲɔi í sɛɛbata si wajue nɔ í tɔɔɛ ku naa kpasɛi ɲɲu. ⁴² Wa tɔɔ Jesu ku naa kpasɛi si na iyi í jò ama inaabo akã lege legeɛ iyi í nɛ adɔ maateɛji, wa bi ku ku. Nɔi Jesu wa koo.

Iyi wa koo, nɔ zamaa nla nla wa mantɛɛ. ⁴³ Wee abo gɔ mɔ í wa bɛ iyi wa ce bɔɔi aɔwɔ ku mu hai adɔ maateɛji. Nɔ í jɛ fiaɛ fei bi lokotoro ɲa, nɔ kãma ɲɲa kù yɔkɔ kù faabaɛ. ⁴⁴ Nɔi í sekeɛ si Jesu do anyi í koo í lu itii ibɔɛ. Bɛ gbakã bɔɔu í tã. ⁴⁵ Nɔ Jesu í bee í ni, yooi í lum. Nɔi aɲa fei à waa jã, ɲɔi Piɛɛ í ni, Mɛɛtu, zamaau í kaakoɛ wa mantɛɛ. ⁴⁶ Amma Jesu í ni, ñ mà iyi inɛ gɔ í lum kam kam si na iyi í jò gbugbãm í ce ice. ⁴⁷ Iyi abou í yɛ iyi Jesu í mà iyi inɛ gɔ í luu, ɲɔi í koo í gule si wajue do kuyaya. Nɔ í fɔ si wajui zamaau mii iyi í ce í jò ɲɲu í lu Jesu, do bei ɲɲu í ba iri anu akã. ⁴⁸ Nɔ Jesu í sɔɔ í ni, abooyi, naanɛi í faabaɛ, koo nɛ do laakai ku sũ.

⁴⁹ Si bei Jesu wa fɔ ideu ɲɔi inɛ gɔ í naa hai kpasɛi Zairusi inɛ ngbou í sɔɔ í ni, ama inaaboɛu kù wɛɛ, maà bitandi Mɛɛtu má. ⁵⁰ Iyi Jesu í gbɔ ideu nɔ í sɔ Zairusi í ni, maà jò zigie ku da, aɔwɔ de dasi naane, á ba iri. ⁵¹⁻⁵³ Nɔi à dasi kpãa má à waa koo. Iyi í to kpasɛ bɛ, í ba wee, inɛ fei í wasi ku kpata à waa cã kpokpo na irii amau. Nɔ Jesu í ni, i maà kpata ɲa, kù ku, wa sí njooi. Nɔi à waa yaakoɛ domi à mà iyi í kui. Nɔi Jesu kù jɛ inɛ gɔ ku lɔ kpasɛu do ɲɲu ajɔ bii kù jɛ Piɛɛ do Zãa do Zaaki do iyeð baai amau. ⁵⁴ Iyi í to bi ama inaabou ɲɔi í mu aɔwɔɛ nɔ í fɔ ide hee lele í ni, ama mudɛɛ, dede. ⁵⁵ Nɔ hundɛɛ í baa má, nɔ í dede tengi bɛ gbakã. Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni a na amau ije. ⁵⁶ Nɔ nyaanzeɛ ɲau à bitì ntɔ ntɔ, amma Jesu í sɔ ɲa í ni a maà sɔ inɛ gɔ mii iyi í ce.

9

*Jesu í bε mǎcǎ maateeji ηau**(Cǎ Matie 10:5-15; Maaku 6:7-13)*

¹ Jesu í kpe mǎcǎ maateeji ηau í tǎtǎo ηa í mu nηa gbugbǎ do yiiko a leleò inei inǎoko ηa fei nǎ a jǎ bǎo ηa a ba iri. ² Nǎi í bε ηa a koo a waaazo ideí bommai Ilaaǎ nǎ a jǎ bǎo ηa a ba iri. ³ Nǎ í sǎ ηa í ni, i maà so nkǎma si isεene nηeu, baa golo hee má je bǎgǎ, wala ije, wala fia, nǎ i maà so baa ibǎ minjisia. ⁴ Kpasē bii ì sǎ ηa, i ya wa bε hee i koo i fita hai ilu be ηa. ⁵ Ilu bii à kǎ ku gba ηe, i fita hai ilu be ηa nǎ i gbugbǎ nηa irurui baata nηe ηa ku je nηa sεeda iyi kiitii Ilaaǎ á naa si ηa. ⁶ Mǎcǎ ηau à dede à dabii si ilεeko ηau, à waa sisiò laabaau jiidau nǎ à wasi ku jǎ bǎo ηa à waa ba iri bii fei.

*Laakai Herodu í dede**(Cǎ Matie 14:1-12; Maaku 6:14-29)*

⁷ Wee Herodu ilu ilεu, í gbǎ mii iyi Jesu wa ce fei, nǎ laakaiε í dede. Kù mà baa bei á lasabu má si na iyi í jǎ inε gǎ ηa à waa ni Zǎai í jǎ hai si bale, ⁸ inε gǎ ηa mǎ à ni Elii walii nlaui í naa má, nǎ inε gǎ ηa mǎ à ni inε akǎi waliii tako ηau í jǎ hai si bale má. ⁹ Nǎ Herodu í ni, ñ jǎ à bu irii Zǎa. Debei, inε ihē iyi ñ ya maa n gbǎ baauε iyi wa ce dimii mii ηau bε, yooi. Nǎi wa de ku yǎo.

*Jesu í wò amanε dubu miu (5.000)**(Cǎ Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Zǎa 6:1-14)*

¹⁰ Nǎ mǎcǎ maateeji ηa iyi Jesu í tako í be ηau à baa bi tεε à waa sisiaa mii ηa iyi aηa à ce fei. Nǎ Jesu í gbǎ ηa ikǎ í bǎo ηa ikpa kǎkǎi ilu gǎ iyi à ya kpe Besaida. ¹¹ Nǎi inε ηa à gbǎ ikpa bii à wa nǎ zamaa nkpǎ gǎ í hǎmεε ηa bε. Nǎ Jesu í gba ηa wa sǎ ηa ideí bommai Ilaaǎ, nǎ í jǎ inε ηa iyi a kù waa ne baani à ba iri.

¹² Iyi inunu wa lǎ nǎi woo bε maateeji ηau à sεkεε sie à sǎo à ni, jǎ inε ηau à ne inǎ ilu walakǎ ilεeko ηa à de bii aa sǔ do mii iyi aa je, domi si gbabuai à wa ihē. ¹³ Nǎi Jesu í sǎ ηa í ni, inε taka nηe i na ηa ije a je mεε. Amma à ni, pēε iyi à ne kù re ara miu do cēε minji. Mà ì bi awa taka nwa kaa ra ije iyi inε fei á jei. ¹⁴ Wee si inǎi inε ηau inεmǎkǎ ηa à to zakai amanε dubu miu (5.000). Nǎi Jesu í sǎ mǎcǎe ηau í ni, i jǎ a buba wua ikǎ ikǎ amanε ciitaa ciitaa. ¹⁵ Nǎ à ce bεεbε à jǎ aηa fei à buba. ¹⁶ Nǎi Jesu í so pēε miu do cēε minjiu nǎ í wu

iju lele í saabu Ilaaǎ nǎ í bububue í na mǎcǎe ηau a kpēa zamaau. ¹⁷ Nǎ aηa fei à je à yo. Nǎ à ko iyi à je í gbeu, nǎ í kǎ kǎo maateeji.

*Piεε í ni Jesu í je inε iyi Ilaaǎ í cica**(Cǎ Matie 16:13-19; Maaku 8:27-29)*

¹⁸ Ajǎ nηu gǎ Jesu do mǎcǎe ηa à nya ara nηa ikǎ nǎ wa ce kutǎo. Nǎ í bee ηa í ni, yooi inε ηa à ya ni ñ je. ¹⁹ Nǎ à jeaa à ni, inε gǎ ηa à ya ni awǎu Zǎa woo dasi inyii. Inε gǎ ηa mǎ à ya ni awǎu Elii walii nlaui takoui. Inε gǎ ηa mǎ à ya ni awǎu inε akǎi waliii tako ηau í jǎ wa hai si bale. ²⁰ Nǎi í bee ηa í ni, inε mǎ ni, yooi ì ni ñ je ηa. Nǎi Piεε í ni, awǎi ì je inε iyi Ilaaǎ í cicau.

*Jesu wa fǎ ideí ikuε do kujǎ**(Cǎ Matie 16:20-28; Maaku 8:30-9E1)*

²¹ Nǎi Jesu í sǎ mǎcǎ ηau do kugaabu í ni a maà na a sǎ inε gǎ. ²² Í sǎ ηa má í ni, amu Amai Amanε, kù ne bei á ce iyi n kù ye ijuukpǎ ntǎ ntǎ. Inε ngbo ηa do inε ngboi woo weei Ilaaǎ ηa do woo kǎ inε ηa si wooda ηa aa kǎsim a kpam, amma an jǎ hai si bale si ajǎ mεetasia. ²³ Nǎ í sǎ aηa fei í ni, inε iyi wa bi ku toom, ku jǎ idǎbǎie nǎ ku so jǎi ku gaauε ku toom wa. ²⁴ Nǎ inε iyi wa bi ku ba kuwεεε do idǎbǎie kaa baa. Amma inε iyi í nyǎ kuwεεε na irim, lafēi á baa do ntǎ. ²⁵ Aranfǎani yoomai amanε í ne bii í ba amanii andunya fei, nǎ í kua kuwεεε. ²⁶ Nǎ í ni má, inε iyi wa ce anyǎi amu Amai Amanε, walakǎ wa ce anyǎi idem, amu mǎ an ce anyǎi lafēε waati iyi an nyi wa. Nǎ waati iyi an nyi wa, an nyi wai do amboei Baam do amalekaε ηa ajǎ. ²⁷ Ntǎ ntǎ, inε ηa iyi à wa ihē si nsei, gǎgǎ nηa ηa aa ye bommai Ilaaǎ wa naa a bei a ku.

*Arai Jesu í daana**(Cǎ Matie 17:1-8; Maaku 9:2-8)*

²⁸ Iyi Jesu í fǎ ideu í tǎ, iyi í ce zakai ajǎ mεεjǎ nǎi í kpe Piεε do Zǎa do Zaaki à koo à gǔ antai iri kuta nla gǎ ku ba ku ce kutǎo. ²⁹ Iyi wa ce kutǎo nǎi wajue í kpaasi dimi ikǎ, nǎ jaaεε í fǔuta pai pai. ³⁰⁻³¹ Nǎi gbakǎ Moizi do Elii à faata wa do amboe à waa baa ide ku fǎ. À waa fǎ ideí ikuε iyi á kú Zeruzalemu ku jǎo andunyau ihē. ³² Wee Piεε do kpaasie ηa à waa siiko ntǎ ntǎ, amma iyi iju nηa í má à ye amboei Jesu nǎ à ye amanε minji ηa iyi à waa leekǎ bi tεεu. ³³ Waati iyi inε ηau à waa

jò Jesu, Piε í s̄o í ni, Mεetu, á s̄la ka maa wa ih̄ε. Jò ka ce ilei ac̄o mεeta, akā titεε, akā m̄o ti Moizi, akā m̄o ti Elii. Í ni bεεbei si na iyi í jò kù mà mii iyi wa f̄o.

³⁴ Si bei wa f̄o ideu, buk̄o í naa í bii ηa. Iyi m̄oc̄o ηau à ye buk̄o u wa bii ηa η̄o i n̄jo í mu ηa. ³⁵ N̄o à gb̄o ide ku f̄o ḡo hai si buk̄o u í ni, inε ih̄εi í je Amam. N̄ηui ñ cica. I ya gb̄o idee ηa. ³⁶ Si anyii ide ku f̄o u, Jesu n̄ηu akāi à ye bε. N̄o i si waatiu bε m̄oc̄o ηau a coko a kù s̄o inε k̄ama mii iyi à ye.

Jesu í faaba ama ḡo iyi í nε inei in̄o ko
(C̄o Matie 17:14-18; Maaku 9:14-27)

³⁷ Iju kum̄ae iyi à kita wa hai antai iri kutau, zamaa n̄la ḡo í naa í ko Jesu. ³⁸ N̄o i si in̄o i zamaa u m̄ok̄o ḡo í d̄o anu hee lele í ni, Mεetu, c̄o ama inε m̄ok̄o ak̄au ih̄εi ñ nε. Ñ wa n̄ t̄oε i faabaε ³⁹ domi inei in̄o ko ḡo í ya dede siei. N̄o waati iyi í dede fei, anu akā amau í ya d̄o anui. N̄o inei in̄o kou í ya gbugb̄ae j̄iida, n̄o amau í ya maa ce ant̄o foko ku maa mεε araε, n̄o kufitaε í ya gaabu. ⁴⁰ Ñ t̄oε m̄oc̄oε ηa a lelea, amma à m̄onḡo. ⁴¹ N̄o i Jesu í ni, inε inε laal̄o hai dasi naane ηa, hee waati yoomai an wa in̄o n̄ηε. Mà hee waati yoomai an maa temuad̄o ηε. N̄o i s̄o m̄ok̄o u í ni, naad̄o amaεu wa ih̄ε. ⁴² N̄o wa naae wa. Iyi í toε wa k̄ok̄o i Jesu η̄o i inei in̄o kou í kekεε ile í gbugb̄ae j̄iida. Amma Jesu í f̄o si inei in̄o kou ide do gbugb̄a η̄o i í fita n̄o amau í ba iri. N̄o Jesu í sindoa baaε. ⁴³ Inε ηa iyi à wa bε fei à bit̄i do bei gbugb̄ai Ilaad̄o í la í to.

Jesu í nyi wa f̄o ide ikuε do kuj̄ε má
(C̄o Matie 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Si bei aηa fei à wεεd̄o bit̄iu bεεbe do mii iyi Jesu wa ce fei, η̄o i Jesu í s̄o m̄oc̄oε ηa í ni, ⁴⁴ inε, i de it̄i i gb̄o ide iyi ñ wa n̄ s̄o η̄eu ih̄ε s̄a s̄a ηa. Aa mu amu Amai Amanε a daa inε ηa si aw̄o. ⁴⁵ Amma m̄oc̄oε ηau a kù gb̄o yaasei ideu, domi ideu kù má n̄ηa tit̄a, n̄ηui í j̄o a kù gb̄o yaaseε. N̄o wee à waa ce n̄joi yaasei ideu ku bee Jesu má.

Yooi í je inε ngbo

(C̄o Matie 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Aj̄o n̄ηu ḡo m̄oc̄o ηau à waa ce kak̄o u ku ba a mà inε iyi í re si in̄o n̄ηa. ⁴⁷ Wee Jesu í mà lasabui id̄o n̄ηa, η̄o i í so ama keeke ḡo í leek̄iε k̄ok̄ε, ⁴⁸ n̄o í s̄o ηa í ni, inε iyi í gba amau ih̄ε na irim, amu takam nii í gba. Inε

m̄o iyi í n̄o í gbam, inε iyi í bεm wai í gba. Inε iyi í kere í re si in̄o n̄ηε, n̄ηui í re inε fei.

Inε iyi kù je mbεε n̄ηε inε n̄ηei
(C̄o Maaku 9:38-40)

⁴⁹ N̄o i Z̄aa í ni, Mεetu, à ye inε ḡo í ya maa lele inei in̄o ko ηa do iriε, n̄o à ganjie, domi kù wa in̄o n̄wa, kù waa tooε. ⁵⁰ N̄o i Jesu í s̄o í ni, i maad̄o ganjia ηa, domi inε iyi kù je mbεε n̄ηε, inε n̄ηei.

Inε ηa à k̄o ku gba Jesu si ilui Samari ḡo

⁵¹ Wee waati í maai wa si bii Jesu á j̄o andunya ku nyi lele má, η̄o i í dasi id̄o mam mam n̄ηu ku b̄o Zeruzalemu. ⁵² N̄o í bε inε ḡo ηa a cuaa ku ba a koo a ceaa s̄o l̄ui bi ku s̄u. N̄o i inε ηa iyi í bε ηau à to ilui Samari ḡo, ⁵³ amma inei ilu bε ηa a kù je ku gbaa si na iyi í j̄o Zeruzalemuui wa b̄o. ⁵⁴ Iyi Zaaki do Z̄aa à gb̄o bεεbe, η̄o i à beεε à ni, Laf̄εε, ñ bi ka j̄o ina ku kita si ηa wa hai lele ku kpa ηa? ⁵⁵ Amma Jesu í sinda í la si ηa do gbugb̄a. [Í ni, i kù mà iyi ñ waa f̄o ηa m̄am. ⁵⁶ Amu Amai Amanε n̄ kù naa ku kpa amanε ηa, bii kù je n̄ faaba ηa.]

N̄o à b̄o ilu mmu ḡo má.

Inε ηa iyi à bi Jesu ku too
(C̄o Matie 8:19-22)

⁵⁷ Si bei à waa nε η̄o i inε ḡo í naa í s̄o Jesu í ni, an tooε bii ñ waa b̄o fei. ⁵⁸ N̄o i Jesu í s̄o í ni, in̄a ηa à nε kolo ηa, n̄o baa yei ηa m̄o à nε bi ku s̄u. Amma amu Amai Amanε n̄ kù nε bii an koo n̄ s̄u n̄ s̄imi. ⁵⁹ N̄o í s̄o inε mmu ḡo í ni, toom wa. Amma inεεu í ni, j̄o n̄ koo n̄ si baam wa tit̄a. ⁶⁰ N̄o i Jesu í s̄o í ni, j̄o iku ηa a si iku n̄ηa ηa, amma aw̄o, koo sisi laabaau j̄iida i bommai Ilaad̄o bii fei. ⁶¹ N̄o inε ḡo í s̄o má í ni, an tooε Laf̄εε, amma j̄o n̄ koo n̄ t̄oε inεm ηa sukud̄o tit̄a. ⁶² N̄o Jesu í s̄o í ni, inε iyi í lesi aw̄oε si kaakoi ketε n̄o í sinda í c̄o anyi, kù j̄o bommai Ilaad̄o.

10

Jesu í bε amanε kitað fεewa

¹ Si anyii n̄ηu, Laf̄εε í cica amanε kitað fεewa mmu má, í bε ηa minji minji a cuaa si ilu ηa fei do bii n̄ηu takae á nε ku b̄o fei. ² N̄o í s̄o ηa í ni, amaaje iyi í to ku da í kp̄o, amma woo da ηau a kù kp̄o. Na n̄ηu, i t̄oε ilu ikou ku bε inε ηa iyi aa ce ic̄eu wa. ³ I dasi kp̄aa ηa, ñ wa n̄ bε η̄ei bei ama angud̄a ηa si in̄o i

mεεmu kugaabu ηα. ⁴I maà so taalili hee má je bəgə, walakə baata, nə i maà ya leekɪ kpāa i maà ce inε gə fəə ηα. ⁵Kpasɛ bii ì lə ηα i tako i sɔ ηα ηα i ni, Ilaaɔ ku mu nηe laakai ku sū. ⁶Bii ilu laakai ku sū gə í wa bε, laakai ku sū nηe á to siε. Bii kù wεε məi á nyi wa si ηei. ⁷Kpasɛ bii à gba ηeu, kpasɛ bei aa maa wa ηα, sonda do inyi iyi à na ηe fei i ya gba i je ηα, domi inε kaa máa ce icε iyi kù waa je. I maà ya lə kpasɛ do kpasɛ ηα. ⁸Ilu iyi ì lə fei ηα bii à gba ηe, ije iyi à na ηe i ya je ηα. ⁹I sɔ inei ilu ηau i ni, bommai Ilaaɔ í maai si ηe. Nə bɔɔ ηα iyi à wa bε i jə a ba iri ηα. ¹⁰Amma ilu bii ì lə nə a kù gba ηe, i bə bantumai iluu nə i ni, ¹¹wee à waa gbugbā nηe hee do irùrù ilu nηe iyi í wa si kutε nwa. Do nηu fei, i mà ηα iyi bommai Ilaaɔ í maai wa. ¹²Nə Jesu í ni má, an sɔ ηe iyi si ajəi kiituu, ijuukpāi inei Sodomu ηα ilu nlaɪ takou, á tia do ti inei ilu ηau.

*Inei ilu ηα iyi à kə ku dasi Jesu naane
(Cə Matie 11:20-24)*

¹³Nə Jesu í ni má, inə kufə nla nlaɪ á je tu ηe, inε inei Kərazɛe ηα. Inε mə inei Besaida ηα inə kufə nla nlaɪ á je tu ηe. Maamaake ηα iyi à ce si ilu nηe ηau ihɛ, bii í je si ilui Tii do Sidɔi à coo wo, bii í wa inei ilu ηau aa dɪ saaki a kpataɔ na irii dulum du ηα nə a kpaasi idə hai ku kpε. ¹⁴Na ηəi í jə n wa n sɔ ηe iyi si ajəi kiituu ijuukpāi inei Tii do Sidɔ ηα á tia tu ηe. ¹⁵Inε mə, inei Kaperanumu ηα, ì waa tamaa ηα aa so ηe hee lelei? Aawo, aa kεkε ηei hee bi ku wai iku ηα.

¹⁶Nə í sɔ məcəe ηα í ni, inε iyi í gbə ide nηe, idem nii í gbə. Inε mə iyi í kəsi ηe, amui í kəsi. Inε mə iyi í nə í kəsim, inε iyi í bεm wai í kəsi.

Kubaai məcə kitaɔ fεwa ηau

¹⁷Məcə kitaɔ fεwa ηα iyi Jesu í bε ηau à baa do inə didɔ nə à ni, Lafɛe, hee do inei inəɔko ηα fei à ya jirima wa na irieu. ¹⁸Nə Jesu í sɔ ηα í ni, n yε Seetam wa cuku wa hai lele bei kunəi ijɪ. ¹⁹Ntə ntə n mu nηe yiiko i tεsɛɔ njo ηα do cencee ηα hee do gbugbā iyi Seetam mbεeu í nε fei, nə nkāma kaa yəko ku mεε ηe. ²⁰Do nηu fei, i maà jə inə nηe ku dɔ na iyi í jə inei inəɔko ηau à waa jirima ηe, amma i jə inə nηe ku dɔ si na iyi í jə à kə iri nηe lelei Aɔ.

Inəi Jesu í dɔ

(Cə Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹Si waati akāu, inəi Jesu í dɔ jiida jiida do gbugbāi Hundei Ilaaɔ nə í ni, Baaba, awə iyi ì je Lafɛei lele do ile, n wa n saabuε do iyi ì singaa ilu bisi do woo mà ηα mii ηau ihɛ nə ì nyisi amu ηα. Í sɪa Baaba, si na iyi í jə bεebei ì bi.

²²Baam nii í daam mii fei si awə. Inε kāma kù mà amu Amau bii kù je Baau. Nə inε kāma kù mà Baau bii kù je amu Amau do inε ηα iyi ì bi n nyisi ηα.

²³Nəi Jesu í sinda si məcəe ηau í sɔ ηα í ni, ilu inə didɔi inε iyi ijue wa ye mii iyi ì waa ye ηα. ²⁴Ntə ntə an sɔ ηe, walii do amanlu nkpə à bi aηa a ye mii ηα iyi ì waa ye ηα, a kù nə a kù yəə. À bi aηa a gbə iyi ì waa gbə ηα, a kù nə a kù gbəə.

Məndai inε jiidai Samari go

²⁵Ajə nηu gə woo kə inε ηα si wooda gə í dede ku cā idəi Jesu nə í ni, Mεetu, bεirei an ce n baɔ kuwεε hai tā. ²⁶Nəi Jesu í beεe í ni, mii à kə si woodau. Ide mii ì ya cio si. ²⁷Nəi í je í ni, bi Aɔ Lafɛe do idəe fei, do gbugbāe fei, do lasabuε fei, nə i bi inε mmu ηα bei ì bi araε. ²⁸Nəi Jesu í ni, ide iyi ì je í sɪa. Ce bεebe, aa ba kuwεε.

²⁹Amma məkəu wa bi ku na araε ntə, nə í beεe í ni, yooi í je inε mmu. ³⁰Nə Jesu í sɔo í ni, məkə gə í kita wa hai Zeruzalemu wa bə Zeriko, ηəi í koo í dasi awəi ile ηα. Ile ηau à coo ile à cāa, nə à nε à jə bε wa kasām.

³¹Wee, woo weei Ilaaɔ gə wa too kpāau wa. Iyi í ye məkəu, ηəi í gbε í lə. ³²Bεebe məi inε gə si dimii Levi í to inyau. Iyi í yəə nə í gbε í lə. ³³Amma inei Samari gə mə wa bə ilu. Iyi í to bε ηəi í ye məkəu nə araare í muu. ³⁴Nə í sekeε siε í jəaa ikpo do atɛ vεe si agbei kumεε ηau nə í dūu. Si anyie nə í lesie si gbankelɛi nηu takae í bəde bi ku sɔi inε njoo ηα nə í gbəaa. ³⁵Iju kumáe, nə í so fiaɪ icɛi ajə minji, í na inε ngboi bi ku sɔi inε njoo ηau, nə í ni, gbəa inεeu ihɛ. Iyi ì je í lesi na irie, an sāae waati iyi an baa. ³⁶Nəi Jesu í ni, si amane mεeta ηau bε, yoo nηai ì tamaa í je kpaasii inε iyi í dasi awəi ile ηau. ³⁷Nəi inεeu í ni, inε iyi í ce araareeu. Nəi Jesu í ni, debɛi, awə mə, koo ce bεebe.

Jesu í bə bi Maata do Maari

ni, í tia i ni ilu ino didõ ñai ine ña iyi à waa gbò ideí Ilaaõ, nò à waa ceò ice.

Ine ña à bi maamaake
(Cò Matie 12:38-42)

²⁹ Si bei zamaau wa kãõsi ñoi Jesu í ni, inei nsei ña ine laalo ñai. À waa tãõ maamaake, amma maamaake gò kù wëe iyi aa nyisi ña, bii kù je ti faajii walii Zonasi. ³⁰ Si bei Zonasi í je nyinda bi inei Ninivu ña, beebe mõi amu Amaí Amane an je nyinda bi inei nsei ña. ³¹ Si ajoi kiitiu inaabo ilaalui ilei Seba á dede si inei nsei ña ku ye taale ñña, si na iyi í jò hai jiiñi í dede í naa ku gbò ideí bisii Salomãõ ilaalu nla. Nò wee nsei, amu iyi ñ wa n sã ñe ideu ihẽ ñ re Salomãõ. ³² Si ajoi kiitiu inei Ninivu ña aa dede si inei nsei ña a ye taale ñña, si na iyi í jò à kpaasi idõ ñña na waazoi Zonasi. Nò wee nsei, amu iyi ñ wa n sã ñe ideu ihẽ ñ re Zonasi.

Inya kumái ara
(Cò Matie 5:15; 6:22-23)

³³ Ine gò ci ya má fitila ku singae, [walako ku biië do caka,] amma à ya jilõõ bi ku lesi fitila ku ba ine ña iyi à waa ló wa a maa ye inya kumá. ³⁴ Ijueí í je fitilai arae. Bii ijue wa ne baani, arae fei í wa si inya kumái. Amma bii kù waa ne baani, arae mò fei í wa si ilu kukui. ³⁵ Na ññu, ce laakai ku ba inya kumá iyi í wa si araeu ku maà ce ilu kuku. ³⁶ Bii arae fei wa ne inya kumá, nò baa ikõ akãe gò kù wa si ilu kuku, fei ndeé á maa máí bei waati iyi fitila í má sie inya.

Jesu í ye taalei Farisi ña do woo kò ine ña si wooda ña

(Cò Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Iyi Jesu í fò ideu í tã, ñoi Farisi gò í kpoo ku je kpasëe. Nò í koo í buba kpasëi Farisiu, añaò à waa je. ³⁸ Nõi Farisiu í cãõ í biti do iyi kù wãõ í bei wa je. ³⁹ Amma Lafëe í sãõ í ni, inje Farisi ña, í ye ñai bei ine ña iyi à ya wie anyii kãõfu do jee ña nò a jò inõe riisi. Ino hai sía do takiii wa kõ ññe. ⁴⁰ Inje hai ne yaase ña, ine iyi í taka anyii ara, lafëe si í ce inõe mò? ⁴¹ Í sía í na ilu are ña mii iyi í wa si inõe jee do kãõfu, nò mii fei á má ññe.

⁴² Amma ijuukpãí á je tu ñe, inje Farisi ña, si na iyi í jò í ya na Ilaaõ hee do zakaai aye

ña fei. Do ññu fei, i kù waa ce jiida nò i kù waa nyisi kubii Ilaaõ ña. Iyi bei í jò i ya ce nò i maà gbeye iyi í gbe ña.

⁴³ Ijuukpãí á je tu ñe, inje Farisi ña, si na iyi í jò si ile bi ku ce kutatãõ ña kitãí ine ngbo ñai í ya bi ña, nò í ya bi a ce ñe fãõ do beere nla nla si bantuma ña. ⁴⁴ Aa ye ijuukpã ña domi í yei bei bale ña iyi ine gò kù waa ye. Si antai ññai à waa ne a kù nò a kù mà *.

⁴⁵ Nõi woo kò ine ña si wooda gò í sãõ í ni, Mëetu, bii í waa fò beebe, awa mõi í waa bu.

⁴⁶ Nõi Jesu í jëaa í ni, ijuukpãí á je tu ñe, inje woo kò ine ña si wooda ña mò, domi í waa kãa ine ña aso ku gaabu ku so ña, nò inje taka ññe í ci ya lesi baa amaawò ññe. ⁴⁷ Aa ye ijuukpã ña, si na iyi í jò walii ña iyi bala ññe ña à kpa wo, inje í waa teese bale ñña ña. ⁴⁸ Í waa nyisi ña iyi í jesi mii iyi bala ññe ñau à ce, si na iyi í jò añaí à kpa walii ñau, nò inje í waa teese bale ñña ña. ⁴⁹ Nõi í jò Ilaaõ í fò si bisie í ni, an be walii ña do woo be ña si anini ñña. Aa kpa ine gò ña nò a kpã ine gò ña mò iju. ⁵⁰ Na ññu, ijuukpãí woo kpa walii ñau fei hai sintei andunya si iri ññeí á je. ⁵¹ Inje aa ye ijuukpãí kukpai Abeli hee ku koo si do Zakari iyi à kpa si afei bi ku weeu do kpasëi Ilaaõ. Ntõ ntõ, ñ wa n sã ñe, ijuukpãí mii ñau be fei si inei nsei ñau ihëí á baa ku je si.

⁵² Ijuukpãí á je tu ñe, inje woo kò ine ña si wooda ñau, domi í kù bi ntõi ideí Ilaaõ ku mà ña, nò ine ña iyi à bi ku màe inje í waa ganji ña.

⁵³ Iyi Jesu í fò beebe í tã ñoi í fita hai be. Nõi idõi woo kò ine ña si wooda do Farisi ñau í kõ nò à wasi ku mantee do ide ku bee si gãmei ide nkpò, ⁵⁴ à waa leaò taai ide ku ba a muu si ide gò.

12

I ce laakai ara ññe ña do ilu muafiti ña
(Cò Matie 10:26-27)

¹ Waati iyi Jesu wa fò beebe zamaa í tãtãõ dubu nkpò nkpò hee à waa teese ññe. Nõi Jesu í sã mãcãe ña si wajui zamaau í ni, í ce laakai ara ññe ña do lefeeí Farisi ña iyi í je muafiti. ² Ngõgò kù wëe iyi wa manji iyi kaa fita gbugbãa, nò asii kãma kù wëe iyi a kaa na a mà. ³ Nõi í ce ide iyi í fò si ilu kuku fei

* **11:44** si antai ññai à waa ne a kù mà Bi Zuifu ña, bale ku nè si taale nla nla domi bii í ne si bale í ye bei í so riisi mbe.

waa degbe kubaai lafɛɛ nɔa wa hai bi ku ce abɔdɔ, ku ba bii í to wa í cã gambo gbakã a cãa. ³⁷ Woo ce ice ilu inɔ didɔ ɔai, ine ɔa iyi lafɛɛ á na ku ba à cɔ kpãa à waa degbe ku toɛ wa. Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ɔe, nɔu takae á dɔ gbankili nɔ ku jɔ a buba nɔ ku na ku kpɛ nɔa ijɛ. ³⁸ Ilu inɔ didɔ ɔai bii í baa í na í ba ɔa si beɛbe, baa bii í to wa lajai, wala kukɔ sintei ajeɛ. ³⁹ I jɔ i mà sãa sãa ɔa iyi bii ilu kpasɛ í mà waati iyi ile á lɔ wa, á dede ku wɔ njoo, kaa jɔ ile ku lege gamboɛ. ⁴⁰ Inɛ mɔ, i ce sɔɔlu ɔa domi amu Amanɛ, an naai si waati iyi i kù waa lasabu ɔa.

Amaace jiida do amaace laalo
(Cɔ Matie 24:45-51)

⁴¹ Nɔi Piɛɛ í ni, Lafɛɛ, awai ì kpaamɔndau ihɛ? Mà ine fei. ⁴² Nɔi Lafɛɛ í je í ni, yooi í je amaace ilu naane iyi í ne laakai. Lafɛɛ í je ine iyi ilu kpasɛ gɔ í kpe nɔ í so amaace kpaasie ɔa í daa si awɔ ku maa cɔ ɔa ku na ɔa ijɛ si bei í jɔ. ⁴³ Inɔ didɔi á je ti amaaceu bii lafɛɛɛ í bàa í na í baa wa ce beɛbe. ⁴⁴ Ntɔ ntɔ, lafɛɛu á daa amaaceu mii ndeɛ fei si awɔ. ⁴⁵ Amma bii í je amaace laalo, á lasabui ku ni, lafɛɛm kaa baa nɔa má, nɔ ku dede ku maa cã inaabo do inemakɔ woo ce ice ɔa iyi à gbeu, nɔ ku maa je ku maa mɔ atɛ ku maa kpa. ⁴⁶ Beɛbei lafɛɛu á na ku baa si aɔo iyi kù waa cɔ kpãae, do si waati iyi kù waa tamaa, nɔ á kpãa iju jiida jiida bei à ya cea amaace laalo ɔa.

⁴⁷ Woo ce ice iyi í mà mii iyi lafɛɛɛ í bi, nɔ kù coo, goloe á la. ⁴⁸ Amma ine iyi kù mà, nɔ í ce kookoosu iyi í jɔ a cãa, goloe kaa la. Ine iyi à na mii nkpɔ, aa beee mii nkpɔ. Ine mɔ iyi à daa mii nkpɔ si awɔ, nɔui aa bee ku re.

Jesu í naaò nje ku fɛɛfe wa
(Cɔ Matie 10:34-36)

⁴⁹ Nɔ Jesu í sɔ ɔa má í ni, inai ì naa ku fã si andunya, nɔ ì bei ì bi ku je í jo tã. ⁵⁰ Nɔ inyi ku dasi gɔ í weɛ kù ne bei á ce iyi n kù coo. Inyi ku dasiu nɔui í je wahala iyi an ye n bei n ku. Nɔ laakaim kaa je akã í gbe hee bii í ce. ⁵¹ Ì tamaa bei laakai ku sũi ì naa nɔe wa si andunya ɔa? Aawo, ì wa n sɔ ɔe, nje ku fɛɛfe ì naaò wa. ⁵² Ntɔ ntɔ, hai nsei bii amanɛ miu í wa kpasɛ akã aa kpɛ ikã ikã. Tɔɔsi akã kaa weɛ nɔa, amanɛ meeta ɔa a kaa gbɔ si nje do ine minji ɔa. ⁵³ Baa do ama

a kaa gbɔ si nje. Iye do ama inaaboɛ a kaa gbɔ si nje. Anau do abou a kaa gbɔ si nje.

Nyindai waati ku mà
(Cɔ Matie 16:2-3)

⁵⁴ Nɔi í sɔ zamaau má í ni, bii ì ye kudũi ijɔ wa dede hai nunui ale ɔa ì ya fɔ ɔai gbakã í ni, ijɔ á naa. Beɛbe mɔi í ya nɔ ku ce. ⁵⁵ Bii ì nɔ ì ye fufu wa ce wa hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu ɔa, ì ya ni, inya gbãa á ce. Nɔ beɛbe mɔi í ya nɔ ku ce*. ⁵⁶ Inɛ ilu muafiti ɔa, ì mà yaasei nyindai lele do ile ɔa. Beirei í ce i kù mà yaasei waatiu ihɛ ɔa.

Taale ku teese
(Cɔ Matie 5:25-26)

⁵⁷ Beirei í ce i ci ya lasabu si ara nɔe i mà iyi í je dee dee ɔa. ⁵⁸ Bii ine gɔ wa bɔde bi ku ce kiiti na ide i gbese gɔ, ce kookai hai kpãa awɔ do lafɛɛ i gbɔ si nje ɔa ku ba ku maà dasie si awɔi woo kiiti. Bii kù je beɛbe, woo kiitiu á dasie si awɔi woo degbe piisɔo, nɔ woo degbe piisɔo mɔ ku dasie ile piisɔo. ⁵⁹ Ì wa n sɔ ɔe, bii à dasie piisɔo, bii i kù sã gbeseɛ fei, i kaa fita. Baa tanga kaa gaizia si.

13

Bii i kù kpaasi ido aa ku

¹ Waati beɛbe, ine gɔ ɔa iyi à wa be à waa sisia Jesu mii iyi í ba inɛi Galilee gɔ ɔa, ine ɔa iyi Pilati í jɔ à kpa nɔ nje nɔa í yɔgeɛ do njei meemu ɔa iyi à waa ceaò Ilaaɔ kuwee. ² Amma Jesu í sɔ ɔa í ni, inɛ ì waa tamaa dulum dii inɛi Galilee ɔa be í re ti inɛi Galilee ɔa iyi à gbei? Ì waa tamaa dulum du ɔai í jɔ à kpa ɔa beɛbe ɔa? ³ Aawo. Beɛbe mɔi ì wa n sɔ ɔe, inɛ taka nɔe, bii i kù sinda ido ɔa, inɛ fei aa kui bei aɔa mɔ. ⁴ Ì waa ye gigii amanɛ maatũ do meeta ɔa iyi ile ku gbokai Siloe í cuku í bata í kpau ɔa? Debei, ì waa tamaa kurara nɔai í re ti inɛi Zeruzalem ɔa iyi à gbe fei ɔa? ⁵ Aawo, ì wa n sɔ ɔe, inɛ taka nɔe, bii i kù kpaasi ido ɔa, inɛ fei aa kui bei aɔa mɔ.

Mɔndai jɔi iyi ci ya so

⁶ Nɔi í kpa nɔa mɔndau ihɛ má í ni, mɔkɔ gɔ í lɔ jɔi ndii figi si kaaɛ. Waati iyi jɔi nɔu í la ɔai mɔkɔu í bɔ isoe ku ka, nɔ kù ba. ⁷ Nɔi

* **12:55** Si ilei Izireli, hai do ikpa nunui alei ijɔ í ya naa, domi do ikpa bei tenku nlau í wa. Beɛbe mɔi inya gbãa í ya naai hai ikpa awɔ cangai kpãai inunu.

í s̄ wo ce icεε í ni, ad̄ m̄eta wai ih̄ b̄bei iyi bii ñ naa isoi j̄i ñou ih̄ ku ka n ci ya n ba. Daa i nȳoi. Na mii í ce á maa gba nwa inya ngb̄e. ⁸ N̄oi woo ce icεu í s̄oi í ni, laf̄εε, j̄o ad̄oyi tit̄a ka c̄o. An tu fitie n kaakoε, ño n daa si taasi. ⁹ Á ȳok̄o ku je ad̄o ḡo á so. Bii k̄u so i bei i daa.

Jesu í j̄o abo ḡo í ba iri si aj̄oi kus̄imi

¹⁰ Si aj̄oi kus̄imi ḡo, Jesu wa k̄o inε ña si cioi idei Ilaā ile ḡo bii Zuifu ña à ya ce kut̄ot̄o. ¹¹ Wee abo ḡo m̄o í wa b̄e iyi inei in̄oko í j̄o í ce b̄o bei zakai ad̄o maat̄u do m̄eta. Í ya maa batei, ci ya ȳok̄o ku te araε baa keeke. ¹² Iyi Jesu í ȳo ñoi í kpoo í ni, abooyi, í ba iri mb̄e. ¹³ N̄o í le sie aw̄o. N̄oi gbak̄a í te araε ño í l̄osi Ilaā ku saabu. ¹⁴ Amma id̄oi inε ngboi ile bii à ya ce kut̄ot̄o í k̄o si na iyi í j̄o Jesu í j̄o inε ḡo í ba iri si aj̄oi kus̄imi, ño í s̄o zamaau í ni, aj̄o m̄efai í w̄e iyi aa ȳok̄o i ce icε ña. I naa wa waati b̄ebei ku ba i ba iri ña, ku maà ti ku je si aj̄oi kus̄imi. ¹⁵ N̄oi Laf̄εε í j̄eaa í ni, inε ilu muafiti ñai, inε fei i ci ya f̄u ket̄e ñe ña do gbankele ñe ña a koo a m̄o inyi si aj̄oi kus̄imi? ¹⁶ Abou ih̄ m̄o dimii Aburahamu. N̄o wee Seetam wa d̄u hai zakai ad̄o maat̄u do m̄eta. K̄u s̄ia a f̄u si aj̄oi kus̄imi? ¹⁷ Waati iyi wa f̄o ideu b̄e, anȳo wa mu mb̄eε ñau fei, ño zamaau í w̄e do in̄o did̄o na maamaake ña iyi wa ce fei.

M̄ondai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi (C̄o Matie 13:31-32; Maaku 4:31-32)

¹⁸ N̄oi Jesu í ni má, mii bommai Ilaā í j̄o. Mii an w̄a do. ¹⁹ Í yei bei ngboi mutaadi iyi inε ḡo í so í gb̄e si ilεε. N̄o í fita í ce j̄i hee yei ña à ya maa ce ante si amaa w̄e ña.

M̄ondai lefee (C̄o Matie 13:33)

²⁰ N̄oi í ni má, mii an nyi n w̄o bommai Ilaā má. ²¹ Bommai Ilaā í yei bei lefee iyi abo ḡo í so í dasi iyaf̄u p̄ε ḡu m̄eta ño fei ndεε í dede í kpante.

Ande iyi k̄u c̄i (C̄o Matie 7:13-14, 21-23)

²² Jesu wa too si ilu nla ña do ilεeko ña wa k̄o inε ña si cioi idei Ilaā wa nēo ikpa Zeruzalemu. ²³ Si isεεnēu ñoi inε ḡo í naa bi t̄e ño í beεε í ni, Laf̄εε, inε ña iyi aa ba faaba a kaa kp̄o? N̄oi í je í ni, ²⁴ i ce kookaai i l̄o do

andε iyi k̄u c̄u ña. N̄ wa n s̄o ñei, inε nk̄p̄oi á maa de kp̄aa iyi aa l̄o a kaa ño a ȳok̄o.

²⁵ Waati iyi amu ilu kpas̄ ñ dede ñ cimbo koofau inε aa wa waduude, i maa c̄a gambo ña i maa ni, Laf̄εε, c̄i nwa. N̄o an je ñe ñ ni, n k̄u mà hai bii ñ naa ña. ²⁶ Waati b̄ebei aa ni ña, à je à m̄o si wajue, ñ ño ñ k̄o wa si cioi idei Ilaā si bantumai ilu nwa ña. ²⁷ N̄o an s̄o ñe ñ ni, n k̄u mà hai bii ñ naa ña. I fa ara ñe hai bi tom, inε fei woo ce laab̄ ñai. ²⁸ Aj̄o wa naa iyi aa ye Aburahamu do Izaaki do Zak̄abu do walii ñau fei si andunya tit̄oi Ilaā ño inε i ba wee à nȳo ñe waduude. Tengi bei aa so aw̄o i le si iri i kpata ña. ²⁹ N̄o inε ḡo ña aa naa hai nunui daak̄o do hai nunui ale do hai nunu gaa cingaa minjiu ño aa buba a je si andunya tit̄oi Ilaā. ³⁰ Waati b̄ebei inei anyi ḡo ña aa na a je woo cua ña, woo cua ḡo ña m̄o a na a je inei anyi ña.

Jesu í kpata na Zeruzalemu (C̄o Matie 23:37-39)

³¹ Waati ñu, Farisi ḡo ña à naa à s̄o Jesu à ni, koo, fita hai ih̄ domi Herodu wa bi ku kp̄aei. ³² N̄oi í je ña í ni, i koo i s̄o Herodu, ilu bisi laab̄u b̄e i ni, wee, nnyi do ala ñ wa n lele inei in̄oko ña ño n j̄o inε ña à waa ba iri, ño si aj̄o m̄etasia an koo n tamb̄o icem. ³³ Amma k̄u ñe bei an ce iyi n k̄u ce isεenem nnyi do ala do ala ak̄a, domi a kaa kpa walii k̄ama bii ḡo bii k̄u je Zeruzalemu.

³⁴ Inε inei Zeruzalemu ña, inε iyi ñ ya kpa walii ña, ño i ta ama abei Ilaā ña m̄o kuta i kpa ña ña, isε feloi ñ ya n bi n t̄ot̄o ñe si abem bei aj̄e í ya t̄ot̄o amaε ña si ikp̄ae, amma i k̄u je ña. ³⁵ Wee nsei Ilaā á f̄u ñe kpas̄ ñe si aw̄o. Amma an s̄o ñe, hai nsei i kaa yem má ña í gbe hee aj̄o iyi aa ni ña, Ilaā ku weea inε iyi wa naa do irii Laf̄εε.

14

Jesu í j̄o b̄o ḡo í ba iri

¹ Si aj̄oi kus̄imi ḡo Jesu í b̄o ku je kpas̄i inε ngboi Farisi ḡo ña. Wee inε ḡo ña m̄o à wa b̄e, à waa c̄o do laakai. ² M̄ok̄o ḡo í wa b̄e, wa leek̄i wajui Jesu. M̄ok̄o wa ce b̄oi ara ku wu. ³ N̄oi Jesu í bee woo k̄o inε ña si wooda do Farisi ñau í ni, wooda í w̄e a j̄o inε ḡo ku ba iri si aj̄oi kus̄imi? Mà k̄u w̄e. ⁴ N̄oi à coko. N̄o í le si aw̄e si b̄o í j̄o inεu í ba iri ño í ni ku ñe. ⁵ N̄o í bee ña í ni, yoo ñei, bii amaε

walakɔ bii ketee í dasi lɔgɔ, kaa nya gbakã baa bii ajɔi kusímii. ⁶ Nɔi a kù yɔkɔ a kù jɛaa ideu.

Tengi bii í jɔ i buba bii à kpee ku je

⁷ Iyi Jesu í ce laakai í ye inɛ ɲa iyi à kpe ku je ɲau à wasi ku cica kitãi waju ɲa iyi à ne beere ɲau nɔ í sɔ ɲa í ni, ⁸ bii à kpee bi ku ce abɔdɔ, maà buba si kitãi waju ilu beere ɲau. Á yɔkɔ ku je à kpe inɛ gɔ iyi í ree do beere. ⁹ Nɔ inɛ iyi í kpe inɛ feiu á na ku ni, dede i mua mɔkɔu ihɛ kitãu be. Waati beebɛi aa dede do anyɔ i koo i buba si kitãi anyi ihɔ. ¹⁰ Amma bii à kpee ku je, koo buba si kitãi anyi ku ba bii inɛ iyi í kpeeu í to wa ku ni, baakɔm, dede i naa wa waju. Waati beebɛi aa je ilu beere nla si wajui inɛ ɲa iyi inɛdɔ ɲa í waa buba ɲau fei. ¹¹ Ntɔ ntɔ inɛ iyi í so arae lele à ya kayeei. Inɛ mɔ iyi í kaye arae à ya soo lelei.

¹² Nɔ Jesu í sɔ inɛ iyi í kpoo ku jɛu mɔ í ni, bii ì waa kpe inɛ ɲa ku je walakɔ jingau, maà ti i kpe kpaasie ɲa, walakɔ igbãe do ifɛ ɲa, walakɔ nyaanze ɲa, walakɔ kpaasi ilu fia ɲa, ku ba aɲa mɔ a maà kpee a sã gbese. ¹³ Amma bii ì waa kpe inɛ ɲa ku je, kpe ilu are ɲa, do weege ɲa, do ilu kute akã ɲa do feeju ɲa. ¹⁴ Bii ì ce beebɛi aa je ilu inɔ didɔ si na iyi í jɔ inɛ nɲu ɲau a kaa ba ngɔgɔ iyi aa sãeɔ gbese. Ilaaɔi á sãe gbese si waati iyi inɛ dee dee ɲa aa jì hai si bale.

Mɔndai ije nla

(Cɔ Matie 22:1-10)

¹⁵ Iyi à gbɔ ideu, ɲɔi inɛ akãi inɛ ɲa iyi aɲaɔ ɲa à waa jɛu í sɔ Jesu í ni, debɛi ilu inɔ didɔi inɛ iyi á je si andunya titɔi Ilaaɔ. ¹⁶ Nɔi Jesu í kpa nɲa mɔnda í ni, mɔkɔ gɔ í ce ije nla nla nɔ í kpe inɛ nkpɔ. ¹⁷ Iyi awaatii kujɛu í to ɲɔi í be woo ce icɛe koo sɔ inɛ ɲa iyi í kpeu ku ni, i naa wa ɲa, domi sɔnda fei í jla tã. ¹⁸ Amma aɲa fei à lɔsi gaafara ku tɔ. Inɛ sinteu í ni, ñ ra iko, tilasi, í gbe n koo n cɔ. Ñ wa n tɔe ku ceem suuru. ¹⁹ Inɛ mmu mɔ í ni, ñ ra kete ku logoo ɲai kɔɔ miu, nɔ ñ wa n bi n dɔ nɲa n ceɔ ice n cɔ. Ñ wa n tɔe ku ceem suuru. ²⁰ Nɔ inɛ mmu gɔ mɔ í ni má, nsei ñ so abo. Na ɲɔi í jɔ n kaa n ba n naa.

* **14:26** nɔ kù cé baæ Tengɛ ihɛ Jesu wa nyisi iyi í sɛa ku bi nɲu ku re inɛ ɲa iyi à gbe fei nɔ ka maà jɔ inɛ gɔ ku ganji wa si kpãai naane ku dasi. Kù je í ni ka cé baa nwa ɲa ntɔ ntɔ.

²¹ Nɔi woo ce icɛu í sinda í koo í sɔ lafɛɛ gaafara iyi inɛ ɲau fei à tɔ. Nɔi idɔi lafɛɛu í kɔ, nɔ í sɔ woo ce icɛeu í ni, koo i bɔ si bantuma ɲa nsei nsei do si kpãai inɔ iluu, kpeem ilu are ɲa wa do weege ɲa do feeju ɲa do ilu kute akã ɲa. ²² Nɔi woo ce icɛu í koo. Iyi í baa nɔ í ni, lafɛɛ, iyi ì dasim nɔu ñ coo tã. Wee inya í gbe má. ²³ Nɔi lafɛɛu í sɔ má í ni, bɔ si kpãai ilɛko ɲa do kpãai iko ɲa, jɔ inɛ ɲa a lɔ wa baa do tilasi, kpasɛm de ku kɔ. ²⁴ Ntɔ ntɔ, an sɔ ɲe, inɛ ɲa iyi ñ tako ñ kpeu baa inɛ akã nɲa kaa tie ijeu ihɛ má.

Mii amane á ce ku bei ku je mɔcɔi Jesu *(Cɔ Matie 10:37-38)*

²⁵ Ajɔ nɲu gɔ Jesu wa ne nɔ zamaa nla nla gɔ wa tooe. Nɔi Jesu í sinda í sɔ ɲa í ni, ²⁶ inɛ iyi í naa bi tom nɔ kù cé baæ do iyee do aboe do amaɛ ɲa do igbãe ɲa do ifɛ ɲa do weɛi ɲa do kuweei nɲu takae kaa yɔkɔ kù je mɔcɔm *. ²⁷ Inɛ iyi kù jesi nɲu ku so jìi ku gaauɛ ku toom do wa kaa yɔkɔ ku je mɔcɔm.

²⁸ Bii inɛ gɔ nɲe í bi ku ma ile á buba ku ce dooa titã ku cɔ mà fiaɛ nɲu á to ku kpaɔ iriɛ. ²⁹ Bii kù je beebɛi, nɔ í ce icui ileu, í bei í na í mɔngɔ ku maɛ, inɛ ɲa iyi à yɔ fei aa nyaanyie, ³⁰ a ni, mɔkɔu ihɛ í sinti ku ma nɔ wee í mɔngɔ kù kpa iriɛ.

³¹ Beebɛi mɔi ilaalu ɲa mɔ à ya ce a bei a bɔ igũ. Bii ilaalu gɔ í ne sooge dubu mɛɛwa, nɔ í ye ilaalu mmu gɔ wa naa sie igũ do sooge dubu kɔnfia, á dedei gbakã ku ce igũ? Aawo, á bubai titã ku lasabu ku cɔ mà nɲu á yɔkɔ ku kãmiaɛ. ³² Bii í ye nɲu kaa nɔ, á be inɛ ɲai bi ilaalu iyi ihɔu hai waati iyi kù to wa titã ku ba aɲaɔ a gbɔsi nje nɔ laakai ku sũ ku wa anini nɲa.

³³ Na ɲɔi í ce awɔ iyi i kù jɔ mii iyi ñ ne fei, i kaa yɔkɔ í je mɔcɔm.

Imu iyi í ku

(Cɔ Matie 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ Nɔ Jesu í ni má, imu mii nɛɛi, amma bii didɔi imu í ku, mii aa dasi a jɔ ku dɔ má. ³⁵ Kaa ce bukaata kãma má nɔ baa bii ikoi kaa ce taasi. Á ya dikãei waduude.

Inɛ iyi í ne ití iyi á gbɔɔ ide, ku gbɔ.

15

Məndai angudā iyi í nyɔ̀ à tasiəu (Cə Matie 18:12-14)

¹ Woo gba fiái ləmpoo ɲa do inɛ laalɔ ɲa fei à naa bi Jesu ku ba a gbɔ́ ideɛ. ² Ɗɔ́i Farisi do woo kɔ́ inɛ ɲa si wooda ɲa à lɔ́si ku gbagba à waa ni, məkəu wa gba inɛ laalɔ ɲa nɔ́ aɲaɔ́ ɲa à tɔ́tɔ́ à waa jɛ.

³ Ɗɔ́i Jesu í kpa ɲɲa mɔ́nda gɔ́ í ni, ⁴ Bii inɛ gɔ́ ɲɲɛ í nɛ angudā cɔ́o iyi wa degbe si gbabua nɔ́ akā́ í nyɔ́ siɛ, lafɛɛ á jò́ cinɛð fɛɛwa do mɛɛsā́ iyi í gbeu si gbabua bei koo dɛdɛ akā́ iyi í nyɔ́u wa hee koo yɔ́ɔ, mà irei. ⁵ Hai í nɔ́ í yɔ́ɔ gbakā́ á muu ku le siɛ kɔ́ngɔ́ wai do inɔ́ didɔ́. ⁶ Bii í baa kpasɛ́ á kpe kpaasiɛ ɲa do inɛ ɲa iyi à waa má́ kəkəɛ ku sɔ́ ɲa ku ni, i bam inɔ́ didɔ́ ku kpɛ́, domi angudām iyi í nyɔ́u n̄ yɔ́ɔ wa. ⁷ Ɗɔ́i Jesu í ni, beɛbe mɔ́i n̄ wa n sɔ́ ɲɛ, inɔ́ didɔ́i inɛi lele ɲa á la na ilu dulum akā́ iyi í kpaasi idɔ́ ku re inɛ dee dee cɔ́o fakā́ kù wa si iyi a kù nɛ bukaatai idɔ́ ku kpaasi.

Fia iyi í nyɔ́u à yɔ́ɔ má

⁸ Nɔ́ Jesu í kpa ɲɲa mɔ́nda mmue má́ í ni, bii inaabo gɔ́ í nɛ kpekele mɛɛwa nɔ́ akā́ɛ í nyɔ́, á má́ fitilai nɔ́ ku kpā́ ileu ku dɛdɛɛ do laakai hee koo yɔ́ɔu. ⁹ Bii í yɔ́ɔ á kpe kpaasiɛ ɲa do inɛ ɲa iyi à waa má́ kəkəɛ nɔ́ ku ni, I bam inɔ́ didɔ́ ku kpɛ́, domi fiam iyi í nyɔ́u n̄ yɔ́ɔ. ¹⁰ Beɛbe mɔ́i n̄ wa n sɔ́ ɲɛ, amalekai Ilaaɔ́ ɲa à ya wɛɛð inɔ́ didɔ́ na ilu dulum akā́ iyi í kpaasi idɔ́.

Ama iyi í nyɔ́u à yɔ́ɔ má

¹¹ Jesu í ni má, məkə́ gɔ́ í nɛ ama inɛməkə́ minji. ¹² Ɗɔ́i ifɔ́u í sɔ́ baau í ni, baam, kpɛ́ amaniu nɔ́ i nam iyi í jɛ titom. Nɔ́ baau í ce ɲɲa ikpɛ́i amaniɛu. ¹³ Iyi í ce ajɔ́ minji, ifɔ́u í ta mii iyi í nɛ fei nɔ́ í so fiaw í nɛð hee ilɛ jiiɲi gɔ́. Bei í koo í ce kuwɛɛɛ si daa laalɔ́ í kpað irii amaniɛu fei. ¹⁴ Waati iyi í jɛ fei ndɛɛ í kpa iriɛ, ari nla gɔ́ í bei í naa si ilɛu nɔ́ í lɔ́ si are. ¹⁵ Ɗɔ́i í bɔ́ bi inɛi ilɛ be gɔ́ nɔ́ lafɛɛ í koo í dasiɛ icei kusɔ́ ɲa ku degbe. ¹⁶ Tenɲi bei í bi ku wo arɛ do ijɛi kusɔ́ ɲau amma inɛ kā́ma kù muaa. ¹⁷ Iyi laakaɛ í na í baa nɔ́ í ni, ama icei baam ɲa fei à nɛ ijɛ wa kɔ́ ɲɲai, nɔ́ amu wee n̄ wa n ku do ari ihɛ. ¹⁸ An dede n nyi bi baam n sɔ́ n ni, baam, n̄ ce dulum bi Ilaaɔ́ do bi tɛɛ. ¹⁹ Na ɲɲu, n kù to a kpem amaɛ má.

Ceem bei amaaceɛ. ²⁰ Ɗɔ́i í dede wa nyi ikpa bi baau.

Hai waati iyi wa jɲi, ɲɔ́i baɛ́ í hɔ́nnɛɛ nɔ́ araare fei í muu. Í sei í koo í yaa do inɔ́ didɔ́ nɔ́ í coo fɔ́ɔ do kubi. ²¹ Ɗɔ́i amau í ni, baaba, n̄ ce dulum bi Ilaaɔ́ do bi tɛɛ. Na ɲɲu, n ku tɔ́ a kpem amaɛ má. ²² Amma baau í sɔ́ woo ce iceɛ ɲa í ni, i naað ibɔ́ kumboo wa ɲya ɲya iyi í sɲa, i daa si ɲa. Nɔ́ i naa lɛlɛawɔ́ do baata ku dasi. ²³ I naað ketɛ kombo saasaabɔ́ iyi í la í reu be wa, nɔ́ i kpaɛ ɲa. Ka jɛ ka ce jingau do inɔ́ didɔ́, ²⁴ domi amam iyi í yɛ bei í ku wo, í baa si andunya má. Í nyɔ́ wo nɔ́ à yɔ́ɔ má. Ɗɔ́i à wa si inɔ́ didɔ́.

²⁵ Wee waati beɛbe igbā́u í wa iko. Iyi wa baa í maai kpasɛ́ wa ɲɔ́i wa gbɔ́ anui gā́gā́ nɔ́ inɛ ɲa à waa jojo. ²⁶ Ɗɔ́i í kpe woo ce ice gɔ́ í beɛɛ í ni, mii í ce. ²⁷ Ɗɔ́i woo ce iceu í sɔ́o í ni, ifɔ́i í baa, nɔ́ baa ɲɲɛ í kpa ketɛ saasaabɔ́ iyi í nɛ ikpo si na iyi í jò́ í yɔ́ɔ baani. ²⁸ Ɗɔ́i igbā́u í damɔ́o í kɔ́ ku lɔ́ kpasɛ́. Ɗɔ́i baau í fita wa í naa ku lɛlɛɛ. ²⁹ Amma í sɔ́ baau í ni, cɔ́ hai adɔ́ nkɔ́ nkɔ́o iyi n̄ wa n ceɛ ice wa. Nɔ́ n kù donda ideɛ kā́ma, nɔ́ baa ama iwo i kù muum n ceð jingau do inɔ́ didɔ́ amu do kpaasim ɲa. ³⁰ Amma iyi amaɛ́ í baa, ɲɲu iyi í koo í jɛ amaniɛ do inaabo sakara ɲa, nɔ́ na iriɛi í kpa ketɛ saasaabɔ́u ihɛ. ³¹ Ɗɔ́i baau í ni, awɔ́ amam nii, awaɛi à wɛɛ do ajɔ́ fei, nɔ́ mii iyi n̄ nɛ fei í jɛ tɛɛ. ³² Amma í sɲa ka jɛ jingau do inɔ́ didɔ́ nla nla si na iyi í jò́ ifɔ́ɛu ihɛ í yɛ bei í kui wo nɔ́ í baa si andunya má. Í nyɔ́ wo nɔ́ à yɔ́ɔ má.

16

Amaace ilu bisi

¹ Ɗɔ́i Jesu í sɔ́ mɔ́cɔ́ɛ ɲa í ni, məkə́ ilu fia gɔ́i í wɛɛ. Məkə́u í nɛ amaace gɔ́ nɔ́ í so amanií kpasɛ́ɛ fei í daa si awɔ́. Iyi í ce ajɔ́ minji ɲɔ́i inɛ ɲa à koo à kɔ́mɔ́tɔ́ amaaceu bi lafɛɛ à ni, wa bejɛ amaniɛu fei. ² Ɗɔ́i lafɛɛ í kpoo í beɛɛ í ni, irei n̄ wa n gbɔ́ inɛ ɲa à wasi ku sɔ́ iriɛ da. I kaa yɔ́kɔ́ í jɛ amaacem má. Koo so tiaɛ iceɛ wa si bii ì ya ce dooai fiam, i naa i nyisim. ³ Ɗɔ́i amaaceu wa bee arɛ ide wa ni, beirei an ce, si bei lafɛɛm wa nyam hai si icei kpasɛ́ɛ. Wee n kù nɛ gbugbā́ iyi an yɔ́kɔ́ n logooð, nɔ́ wee anyɔ́ kaa jò́ n bara. ⁴ N̄ mà bei an ce ku ba inɛ ɲa a gbam si kpasɛ́ ɲɲa waati iyi aa nyam hai si icem. ⁵ Ɗɔ́i í kpe ilu gbesei lafɛɛ ɲau fei.

Nɔ anja fei à koo bi tɛɛ akā akā. Nɔi í bee ine sinte iyi í to bi tɛɛu í ni, gbesei lafɛɛm feloi ì waa mu. ⁶ Nɔi í je í ni, ikpo iyi á kɔ boonyi cɛɔ. Nɔi í sɔɔ í ni, so tiaɛ i buba nɔya nɔya nɔ i kɔ ciitaa. ⁷ Nɔi í bee ine gɔ má í ni, awɔ mɔ, feloi ì waa mu. Nɔi í sɔɔ í ni, iya saaki cɛɔ. Nɔi í sɔ nɔu mɔ í ni, so tiaɛ i kɔ cinɛ. ⁸ Nɔi lafɛɛi amaace hai ne naanɛu í gbɔ ideu nɔ í saabue si na iyi í jò í yɔɔ iyi í ne bisi ntɔ ntɔ. Nɔi Jesu í ni, inei andunya nɔ à ne bisi anja duusɔɔ si kuwɛɛ nɔa à re inei inya kumá nɔa.

⁹ Nɔi Jesu í sɔ nɔa í ni, i ya de kpaasi nɔa do amani andunya ku ba bii í na wa gaizia nɛ a gba nɛ si andunya titɔi Ilaaɔ. ¹⁰ Ine iyi í ne naanɛ si mii keeke á ne naanɛ si mii nla. Ine iyi wa ce laalɔ si mii keeke á ce laalɔ si mii nla. ¹¹ Na nɔu, bii i kù ne naanɛ si amani andunya nɔa, yooi á da nɔe si amani ntɔ si awɔ. ¹² Bii i kù ne naanɛ si mii ndii ine gɔ, yooi á na nɛ iyi í je tu nɛ.

¹³ Amaace kama kaa yɔkɔ ku cea lafɛɛ minji ice ajɔ. Ntɔ ntɔ á cé ine akā nɔ ku bi ine akā, walakɔ ku jirima ine akā nɔ ku donda ine akā. I kaa yɔkɔ i too Ilaaɔ do fia ajɔ nɔa.

Ide ikā ikā nɔa iyi Jesu í fɔ

(Cɔ Matie 11:12-13; 5:32-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Wee Farisi nɔa fia ku bi nɔa í caa. Iyi à gbɔ ide nɔa iyi Jesu í fɔu fei nɔi à waa yaakoɛ.

¹⁵ Nɔ Jesu í sɔ nɔa í ni, inɛ ì waa de i je ine dee dee nɔa si wajui amanɛ nɔa, amma Ilaaɔ í mà idɔ nɔe. N wa n sɔ nɛi, mii iyi amanɛ nɔa à waa cɔ mii jiiɔa, bi Ilaaɔ mii sāmii.

¹⁶ Wooda do idei walii nɔa fei à wɛɛ hee do waatii Zāa. Hai waatii bɛɛɛ à waa sisi laabaau jiiɔai bommai Ilaaɔ nɔ ine fei wa ce kookai ku ba ku lɔ do gbugbā. ¹⁷ Wooda baa wasali í gaabu ku beje í re lele do ilɛ ku kpa iri mɔm.

¹⁸ Ine iyi í kɔsi aboɛ nɔ í so mmue í ce sakarai. Ine iyi í so abo iyi mɔkɔɛ í kɔsi í ce sakarai.

Ilu fia do Lazaa

¹⁹ Nɔi Jesu í kpa nɔa mɔndau ihɛ í ni, mɔkɔ ilu amani gɔ í wɛɛ. Mɔkɔu í ya maa dasi ibɔ caada ilu iju ku sɔa gɔ. Kpasɛɛ ajɔ fei jingau. ²⁰ Ilu are gɔ mɔ í wɛɛ, í ya maa sɔi andɛ koofai ilu fia, à ya kpoo Lazaa. Konkoli wa kɔ si araɛ fei. ²¹ Nɔ aja nɔa à ya naa a maa fa konkoliɛ nɔa. Mɔkɔu í bi ku wo araɛ baa do

bubui sɔndai ilu fia iyi í ya gbe, amma ci ya baa.

²² Nɔi mɔkɔu í na í ku nɔ amaleka nɔa à soo à bɔɔɛ bi Aburhamu. Nɔ ilu fia mɔ í na í ku à suu. ²³ Nɔ í koo wa ye ijuukpā bi ku wai iku nɔa, nɔ í wu iju lele, nɔi í hɔnne Lazaa kɔkɔi Aburhamu. ²⁴ Nɔi í dɔ anu í ni, baaba Aburhamu, ce araarem. Be Lazaa wa ku sɔsi amaawɛɛ si inyi ku na ku tū amem, domi n wa n ye ijuukpā nla nla si amei inau ihɛ. ²⁵ Nɔi Aburhamu í ni, amam, ye gigi iyi ì ba mii jiiɔaɛ tā hai andunya, nɔ Lazaa mɔ í ye wahala. Wee ihɛ nsei inɔe í tū nɔ awɔ mɔ ì waa ye ijuukpā. ²⁶ Nɔ si antaiɛ, isa nla gɔi í fɛɛɛ wa ku ba ine nɔa iyi à bi a kua a bɔ bi tu nɛ be a maà yɔkɔ. Bɛɛɛ mɔi ine gɔ kaa yɔkɔ ku naa ihɛ hai be. ²⁷ Nɔi ilu amaniu í ni, debɛi, n wa n tɔɔɛi baaba, be Lazaa kpasɛi baam, ²⁸ koo sɔ ifɔ miu nɔa iyi n ne bɛu ku ni a ce laakai ku ba a maà na a naa si inya ku gaabuu ihɛ. ²⁹ Amma Aburhamu í ni, à ne tia iyi Moizi do walii nɔa à kɔ wou tā, aa yɔkɔ a gbɔ ide nɔa. ³⁰ Nɔ í ni, aawo, baaba Aburhamu. Amma bii hai bi iku nɔi ine gɔ í koo bi tu nɔa, aa kpaasi idɔ nɔa. ³¹ Nɔi Aburhamu í sɔɔ í ni, bii a kù gbɔ ti Moizi do ti walii nɔa, baa bii ine gɔ í jɔ hai bi iku nɔa ihɛ í koo be a kaa dasi naanɛ.

17

Idei dulum

(Cɔ Matie 18:6-7, 21-22; Maaku 9:42)

¹ Jesu í sɔ mɔcɔɛ nɔa í ni, kù ne bei á ce iyi kuleɛ iyi á dasi amanɛ laalɔ kù waa ce, amma ijuukpāi á je ti ine iyi í naaɔ wa. ² Á tia a dɔa lafɛɛ alɔ si kɔɔ a sɔsiɛ inɔ tenku do iyi á lele ama akā ku dasiɛ dulum. ³ I ya ce laakai nɛ nɔa.

Bii kpaasiɛ gɔ í na í ce dulum, sɔɔ ide do laakai í nyisiɛ taaleɛ. Bii í kpaasi idɔ, kpaidei kuraraɛ. ⁴ Baa bii ise gbɛɛjei wa raraɛ si ajɔ akā, nɔ ise gbɛɛjeu fei wa ce tuubai dulum deɛ, awɔ mɔ kpaidei dulum deɛ.

Naanɛ ku dasi

⁵ Woo be nɔa à sɔ Lafɛɛ à ni, kɔɔsi naanɛ ku dasi nwa. ⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, baa bii naanɛ ku dasi nɔe í mungau iju iyaku, aa yɔkɔ i sɔ jɔi nɔu ihɛ i ni ku wu hai be, koo lɔ araɛ si tenku, á nɔ ku ceɔ ide nɔe ice.

Icɛ iyi aru í ne ku ce

⁷ Jesu í ni má, ine kãma nɛe bii í nɛ aru iyi wa logoo walakɔ wa degbea ketɛ ɲa, bii í baa kpasɛ kaa sɔɔ ku ni, naa wa nsei í buba í je. ⁸ Amma á sɔɔi ku ni, ceem sɔɔlui ije, kpaasi jaaɛ ɲa, í naam ije wa hee n je n mɔ. Si anyie, awo mɔ aa je nɔ í mɔ. ⁹ Amma kaa saabu aruu si na iyi í jò í ce bei í sɔɔ. ¹⁰ Bɛɛbe mɔi bii inɛ taka nɛe í ce mii iyi à dasi nɛ fei í sɛa í ni ɲa, à je amaace ɲa iyi a kù nɛ saabu. Iyi à dasi wa ku ce nɲu akã í ce.

Jesu í jò dinte mɛɛwa í ba iri

¹¹ Si waati iyi Jesu wa bɔ ikpa ilui Zeruzalemu, í too si afei ilei Galilee do ilei Samari. ¹² Nɔi í maai ilu gɔ. Waati iyi wa bi ku lɔ inɔ iluu, ɲɔi dinte mɛɛwa gɔ ɲa à koo à kòo amma à leeki à jii keeke. ¹³ Nɔi à dɔ anu hee lele à ni, Jesu, Mɛetu, ce araare nwa.

¹⁴ Iyi í ye ɲa ɲɔi í ni, í koo í nyisi ara nɛe bi woo weei Ilaaɔ ɲa. Nɔi à waa koo. Si bei à waa nɛu, ɲɔi à ba iri. ¹⁵ Iyi ine akã ɲa í ye nɲu í ba iri, ɲɔi í sinda wa baa wa saabuɔ Ilaaɔ hee lele. ¹⁶ Waati iyi í to wa bi Jesu nɔ í sɛebata si wajue wa saabuɛ. Wee mɔkɔu inɛi Samarii. ¹⁷ Nɔi Jesu í ni, amanɛ mɛɛwa si n jò í ba iri ba. To, iwoi amanɛ mɛɛsã iyi à gbe ɲau à wa. ¹⁸ Ise mmuu ihɛ nɲu akã í sinda wa ku saabu Ilaaɔ?

¹⁹ Nɔi í sɔ mɔkɔu í ni, dede í nɛ, naane ku dasiei í faabaɛ.

Kunai bommai Ilaaɔ (Cɔ Matie 24:23-28, 37-41)

²⁰ Nɔi Farisi ɲau à bee Jesu à ni, ajɔ yoomai Ilaaɔ á na ku je bommaɛ. Nɔi í je ɲa í ni, Ilaaɔ kaa je bommaɛ do yaase bei ine ɲa aa yɔɔ. ²¹ Inɛ gɔ kaa fɔ ku ni, Ilaaɔ í je bommaɛ ikpa ihɛ, walakɔ ikpa ihɔ. Aawo, domi wee Ilaaɔ í je bommaɛ tã si idɔi ine ɲa*.

²² Nɔ í sɔ mɔkɔ ɲau í ni, awaati wa naa iyi amu Amai Amanɛ an nyi wa do amboem. Hee ajɔu ku maa to wa awaati wa naa iyi aa bi í yem ɲa baa ajɔ akã, amma í kaa yem ɲa. ²³ Inɛ gɔ ɲa aa sɔ nɛ a ni, í wa ihɛ walakɔ í wa ihɔ. I maà sei í koo ɲa. ²⁴ N̄ wa n sɔ nɛi, bei kunɔi iji í ya daana hai lele anu akã koo kã ileu bɛ, bɛɛbe mɔi kubaai amu Amai Amanɛ á ye. ²⁵ Amma sinte titã kù nɛ bei an ce iyi n kù ye ijuukpã ntɔ ntɔ nɔ inɛi nsei ɲau ihɛ aa

kasim. ²⁶ Mii iyi í ce si waatii Noweeu, bɛɛbe mɔi á ce si waati iyi amu Amai Amanɛ an nyi wa. ²⁷ Inɛ ɲa à je à waa mɔ, à waa ce abɔdɔ ɲa, à ya maa mua ama ɲa ɲa mɔkɔ hee í koo í to ajɔ iyi Nowee í lɔ akɔi inyi. Nɔ iji nlau í naa í je aɲa fei. ²⁸ Á nyi ku cei má bei waatii Lotuu. Inɛ ɲa à je à waa mɔ, à ra à waa ta, à waa gbɛ, nɔ à waa ma ile. ²⁹ Amma si ajɔ iyi Lotu í fita hai Sodomu, ina do fainwita wa rɔ wai hai lele nɔ aɲa fei à ce nfe. ³⁰ Nɔ bɛɛbe mɔi á ye ajɔ iyi amu Amai Amanɛ an faata wa.

³¹ Si ajɔ nɲu, ine iyi í wa antai ile sikifa nɔ nyauɛ ɲa í wa inɔ ile, kaa ba ku lɔ ku soo má. Inɛ mɔ iyi í wa iko kaa ba ku baa ide má. ³² I ye gigii aboi Lotu. ³³ Inɛ iyi í bi ku je andunya do idɔɔbie á na ku kuɛ. Amma ine iyi í kasi kuwɛɛɛ á báa ntɔ ntɔ. ³⁴ An sɔ nɛ si idɔ ajɔ nɲu, amanɛ minji á maa sũ si daayi akã, aa so ine akã a jò ine akã. ³⁵ Inaabo minji á maa lɔlɔ aa so ine akã a jò ine akã. [³⁶ Inɛmɔkɔ minji á wa iko, aa so ine akã a jò ine akã.]

³⁷ Nɔi mɔkɔ ɲau à bee à ni, ikpa iwoi ideu bɛ á ce ya Lafɛɛ. Nɔi í je ɲa do mɔndau ihɛ í ni, bii iku wa sũ, tengi bei yembeeku ɲa à ya tɔtɔɔ.

18

Mɔndai jaaɔ do woo kiiti gɔ

¹ Jesu í kpa ɲa mɔndau ihɛ ku nyisi ɲa iyi í sɛa a maa ce kutɔ waati kãma fei, gbɛɛji ku maà wa si. ² Í ni, woo kiiti gɔ í wa si ilu nla gɔ, kù waa ce nɔi Ilaaɔ, kù nɔ kù waa jirima ine kãma. ³ Wee si ilu akãu jaaɔ gɔ mɔ í wa bɛ. Í ya naa ajɔd ajɔ bi tɛɛ ku sɔɔ ku ni, kiitim, amu do mbɛɛm. ⁴ Nɔi í kɔ hee í kpe. Amma si anyie í lasabu si idɔɛ í ni, baa bii n kù wa n ce nɔi Ilaaɔ, nɔ n kù wa n jirima ine gɔ, ⁵ do nɲu fei, si na iyi í jò jaaɔu ihɛ í ya maa bitandim, an ceaa kiitiu nɲu do mbɛɛɛ, ku ba ku maà bitandim má.

⁶ Nɔi Lafɛɛ í ni, to, í gbɔ bei woo kiiti laalɔu í fɔ bɛ ɲa de. ⁷ Ilaaɔ kaa bei ku ce ku re zaka bɛɛbe? Inɛ ɲa iyi í cica, kaa kiiti ɲa bii à waa dɔ sie anu dasã do idɔ? Iyi í re mɔm, kaa kpe ku bei ku gbɔ ɲa. ⁸ N̄ wa n sɔ nɛi, á ce ɲa kiitii gbãa gbãa. Amma waati iyi amu Amai Amanɛ an nyi wa má an na n ba naane ku dasi si ileu ihɛ?

* **17:21** Ilaaɔ í je bommaɛ tã si idɔi ine ɲa Si tia nwo gɔ ɲa à ya nii Ilaaɔ í je bommaɛ tã si anini nɛe. Iyi bɛ mɔ ntoi, si na iyi í jò Jesu ilaaluu í wa anini ɲa.

Kutɔɔi Farisi do woo gba fiati lempoo gɔ

⁹ Jesu í kpa mɔnda gɔ má na irii inɛ gɔ ɲa iyi à waa cɔ ara ɲɲa inɛ dee dee, nɔ à waa ca inɛ gɔ ɲa. ¹⁰ Í ni, amanɛ minji gɔ ɲa à bɔ ku tɔɔ kpasɛi Ilaaɔ, inɛ akã Farisii, inɛ akã mɔ woo gba fiati lempooi. ¹¹ Farisiu í leekɪ wa cea araɛ kutɔɔ wa ni, Ilaaɔ, n̄ saabuɛ do iyi n kù yɛ bei inɛ ɲa iyi à gbe, iyi à jɛ woo taki inɛ ɲa, do woo ce laalɔ ɲa, do woo ce sakara ɲa, do woo gba fiati lempoo ɲa bei mɔkɔu ihɛ. ¹² Si azuma akã fei n̄ ya n d̄i anu ajɔ minji, nɔ mii iyi n̄ ba fei n̄ ya n nya zagaasi si bei í jɔ. ¹³ Woo gba fiati lempoou mɔ í leekɪ í mu araɛ ikã, kù yɔkɔ kù wu iju lele, í le awɔ si iri í ni, Ilaaɔ, ce araarem amu ilu dulum. ¹⁴ Jesu í ni, n̄ wa n sɔ ɲei, hai bɛ inɛɛu ihɛ í baa í jɛ dee dee si wajui Ilaaɔ í nyiò ideɛ. Amma Farisiu kù jɛ dee dee, domi inɛ iyi í so araɛ lele aa kaye lafɛi, inɛ mɔ iyi í kaye araɛ aa soo lelei.

Jesu í weea ama kpɔtɔɔ ɲa

(Cɔ Matie 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Si anyii n̄ɲu, inɛ ɲa à gbã ama kpɔtɔɔ ɲa à naaa Jesu wa ku lesi ɲa awɔ. Iyi mɔcɔɛ ɲau à yɔɔ bɛɛbɛ ɲoi à wa gbagba si ɲa. ¹⁶ Amma Jesu í ni a naa n̄ɲu amu ɲau wa. Nɔ í sɔ mɔcɔɛ ɲau í ni, i jɔ amu ɲau a naa bi tom, i maà ganji ɲa, domi Ilaaɔ í jɛ ilaalui inɛ ɲa iyi à jɔ ɲa. ¹⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi kù waa sũa Ilaaɔ iri ile bei ama keeke, Ilaaɔ kaa jɛ ilaalue pai.

Idei ilu fia gɔ

(Cɔ Matie 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Inɛ ngboi Zuifu gɔ í naa bi Jesu í beɛɛ í ni, Mɛɛtu, awɔ inɛ n̄cɛɛ, mii an ce n baɔ kuwɛɛ hai tã. ¹⁹ N̄ɔi Jesu í beɛɛ í ni, na mii í ce ì waa kpem inɛ n̄cɛɛ. Inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í jɛ n̄cɛɛ bii kù jɛ Ilaaɔ n̄ɲu akã. ²⁰ Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í ni wee, maà ce sakara, maà kpa inɛ, maà ce ile, maà jɛa inɛ gɔ sɛɛda ibo, jirima iyeò baasɛ. ²¹ N̄ɔi inɛɛu í ni, n̄ wa n jirima mii ɲau bɛ fei tã hai keekem. ²² Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ, ɲoi í sɔɔ í ni, í gbɛɛ mii akã. Koo í ta mii iyi ì nɛ fei nɔ í kpɛa ilu are ɲa fiaɛ. Bii ì ce bɛɛbɛ aa ba amani jiida lelei Aɔ. Si anyiɛ nɔ i naa i toom. ²³ Iyi mɔkɔu í gbɔ bɛɛbɛ ɲoi inɛ í fɔ ntɔ ntɔ, domi ilu amani nla nla. ²⁴ Iyi Jesu í cɔɔ ɲoi í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jɛsi Ilaaɔ ku jɛ ilaalue. ²⁵ Á faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu amani á jɛsi Ilaaɔ ku

jɛ ilaalue. ²⁶ N̄ɔi inɛ ɲa iyi à waa de sie itɪu à ni, bii bɛɛbɛi nɔ yooi á ba faaba. ²⁷ Nɔ Jesu í sɔ ɲa í ni, mii iyi amanɛ í mɔngɔ, Ilaaɔ kaa mɔngɔɛ.

²⁸ N̄ɔi Piɛɛ í ni, wee à jɔ mii iyi à nɛ fei tã, à waa tooɛ. ²⁹ Nɔ Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ iyi í jɔ kpasɛɛ fei, walakɔ aboɛ, wala igbã do ifɔɛ ɲa, wala iyeò baasɛ, wala amasɛ ɲa, na irii bommai Ilaaɔ, ³⁰ á ba ku kpɔ ku re si n̄sei, nɔ si antasɛ má á ba kuwɛɛ hai tã ala.

Jesu wa fɔ ideɛi ikue do kujɛ isɛ gbɛɛtasia

(Cɔ Matie 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ Jesu í kpe mɔcɔ maateeji ɲau bi tɛɛ, nɔ í sɔ ɲa í ni, wee à waa bɔ Zeruzalɛmu. Bei, ide iyi walii ɲau a kɔ na irii amu Amasɛu fei á ce. ³² Aa mum a daa dimi mmu ɲa si awɔ a yaakoom, nɔ a kpãm iju a tu sim antɔ. ³³ Aa weem kpɔtɔɔ, si anyiɛ nɔ aa kpam, amma si ajɔ mɛɛtasia an j̄i hai si bale. ³⁴ Amma mɔcɔ ɲau a kù mà nkãma si ideu. Ideu í manji ɲa a kù gbɔ yaasɛɛ.

Jesu í jɔ fɛɛju gɔ í yɛ ilu

(Cɔ Matie 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ Si isɛɛnɛu Jesu í maai Zeriko. Wee fɛɛju gɔ wa buba itɪ kpãa wa bara. ³⁶ Iyi í gbɔ ibai zamaa iyi wa lɔ, ɲoi í bee mii í ce. ³⁷ N̄ɔi à sɔɔ à ni, Jesu inɛi Nazaretiui wa lɔ. ³⁸ N̄ɔi í wasi ku d̄s anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem. ³⁹ Inɛ ɲa iyi à waa cua ɲau à la sie à ni ku koko. Amma bei à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya d̄s anu hee lele ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem. ⁴⁰ N̄ɔi Jesu í leekɪ í ni a naasɛ wa. Iyi fɛɛjuu í to wa ɲoi Jesu í beɛɛ í ni, ⁴¹ mii ì bi n̄ ceeɛ. N̄ɔi í ni, Lafɛɛ, n̄ bi n̄ yɛ ilui. ⁴² N̄ɔi Jesu í sɔɔ í ni, yɛ ilu. Naanɛɛ í faabasɛ. ⁴³ N̄ɔi gbakã í yɛ ilu, nɔ wa too Jesu í wasi Ilaaɔ ku saabu. Iyi zamaau í yɔɔ, ɲoi aɲa fei à wasi Ilaaɔ ku saabu.

19

Jesu do Zakee

¹ Jesu í to inɔ ilu Zeriko, nɔ wa lɔ. ² Wee mɔkɔ ilu fia gɔ í wa bɛ à ya kpoo Zakee, wa jɛ inɛ ngboi woo gba fiati lempoo ɲa. ³ Nɔ wa de n̄ɲu ku yɛ Jesu, amma kù ba kù yɔɔ na zamaau, domi n̄ɲu amanɛ kandaai. ⁴ N̄ɔi í sei í bɔ waju í koo í gũ j̄i ndii sikomɔɔ gɔ ku ba ku yɔɔ, domi í mà iyi do bei á lɔɔ. ⁵ Iyi Jesu í to tengi bii í wau, ɲoi í wu iju lele í sɔɔ í

ni, Zakee, kita wa n̄ya n̄ya, domi kpas̄ēi an s̄o nnyi. ⁶ N̄o Zakee í kita wa do saasa í naa í gbaa do in̄o did̄ō. ⁷ Iyi in̄e n̄a à ȳōō, n̄ōi ān̄a fei à gbagba à waa ni, í koo í s̄o kpas̄ēi ilu dulum. ⁸ Amma Zakee í dede í leek̄i si wajui Laf̄ēe í ni, bubui amanim an na ilu are n̄a. N̄o in̄e n̄a iyi n̄ takii n̄a n̄ gba mii ndu n̄a, an sindo n̄n̄a b̄eēb̄e má tuuba m̄eē. ⁹ N̄o Jesu í s̄ōó í ni, nnyi in̄ei kpas̄ē n̄au ih̄ē à ba faaba, domi aw̄o m̄o t̄okui Aburahamui. ¹⁰ Amu Am̄ai Aman̄e n̄ naa ku dede in̄e n̄a iyi à nȳoi n̄ faaba n̄a.

M̄ondai iye iwo

(C̄o Matie 25:14-30)

¹¹ Si bei in̄e n̄a à waa de si ideu it̄i, n̄o í kpa m̄onda ḡo má. In̄e n̄au à waa tamaa bei bii í to Zeruzalemu á je bommai gbak̄ā, n̄o wee waati b̄eēb̄e í maai Zeruzalemu. Na n̄ōi í j̄o í kpa n̄n̄a m̄ondau ih̄ē ku ba ku nyisi iyi n̄n̄u kaa je bommau gb̄āa gb̄āa. ¹² Í ni, m̄ok̄o am̄ai amanlu ḡoi í b̄o bomma ku je hee ile j̄ij̄i ḡo si anyiē n̄o ku baa ideē. ¹³ Hee ku maa ne n̄ōi í kpe amaace n̄a ān̄a m̄eēwa, n̄o í na ān̄a fei kpek̄elei wura ḡo n̄o í ni, i ceò fīau ih̄ē s̄īa hee n̄ maa n̄ baa. Iyi í f̄o b̄eēb̄e í t̄ā n̄o í ne. ¹⁴ Amma in̄ei il̄eē n̄a à c̄oó n̄o à b̄e in̄e n̄a si anyiē à ni ān̄a a kù bi ku je bomma si ilei ān̄a.

¹⁵ Waati iyi í je bommau í baa si il̄eē, n̄ōi í kpe amaace n̄a iyi í na fīau wo bi t̄eē ku ba ku ye bei fīai in̄e fei í bíaa. ¹⁶ In̄e sinteu í naa í ni, Laf̄ēe, kpek̄ele iyi ì nam n̄ou n̄ ceò s̄īa hee n̄ ba riba m̄eēwa. ¹⁷ N̄ōi í s̄ōó í ni, í s̄īa, aw̄o amaace j̄iidai. Si bei ì je ilu naan̄e si mii keekeu ih̄ē, an j̄ò í je ilaalu si ilu m̄eēwa. ¹⁸ In̄e minjisiau m̄o í naa í ni, Laf̄ēe, kpek̄ele iyi ì nam n̄ou n̄ ceò s̄īa hee n̄ ba riba miu. ¹⁹ N̄o í s̄ōó í ni, aw̄o m̄o, an ceē ilaalu si ilu miu. ²⁰ N̄o in̄e mmu í naa má í ni, Laf̄ēe, fīae wee. N̄ woosi mango ²¹ domi n̄ wa n̄ ce n̄joe si na iyi í j̄ò ì je in̄e ku gaabu. Mii iyi i kù jile n̄n̄ui i ya maa d̄e ku so, baa bii i kù gb̄ē ì ya maa dai. ²² N̄ōi ilaalu í s̄ōó í ni, aw̄o amaace yaam̄o, an kiit̄iei hai si ideē iyi ì f̄o. Aw̄oi ì mà iyi n̄ je in̄e ku gaabu, n̄ ya n̄ so mii iyi n̄ kù jile, n̄ n̄ da mii iyi n̄ kù gb̄ē. ²³ To, na mii í ce i kù ni i w̄ēa in̄e n̄a fiam n̄ou i da n̄n̄a si inyi ku ba n̄ b̄a ndom do riba waati iyi n̄ baa. ²⁴ N̄ōi í s̄ō in̄e n̄a iyi à wa beu í ni a gba fīau a na ilu m̄eēwau. ²⁵ N̄ōi à s̄ōó à ni, Laf̄ēe, in̄e n̄n̄u í ne m̄eēwa t̄ā.

²⁶ N̄ōi í ni, n̄ wa n̄ s̄ō n̄ēi, in̄e iyi í ne, laf̄ēi aa k̄ōa si. In̄e m̄o iyi kù ne, baa andi keeke iyi í neū m̄am aa gbaai. ²⁷ Si anyiē n̄o í ni, i koo i naam m̄b̄eem n̄au wa ih̄ē, ān̄a iyi a kù bi n̄ je bommau, n̄o i kpa n̄a si wajum.

Jesu wa l̄o in̄o ilu Zeruzalemu

(C̄o Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Z̄āa 12:12-19)

²⁸ Iyi Jesu í f̄o b̄eēb̄e í t̄ā, n̄ōi í mu kp̄āa í cuaa zamaau wa b̄o ikpa Zeruzalemu. ²⁹ Si is̄eēn̄eēu í maai ilui Betifaze do Betani, k̄ak̄ai geetei Olivie. N̄ōi í b̄e m̄ac̄o minj̄ie ḡo n̄a ³⁰ í s̄ō n̄a í ni, i b̄o ilu iyi í wa waju n̄n̄e b̄e. Bii ì to b̄e n̄a aa ye ama gbank̄ele ḡo wa so b̄e iyi in̄e ḡo kù ḡū tit̄ā. Í f̄ū i naam wa ih̄ē n̄a. ³¹ N̄o bii in̄e ḡo í bee n̄e í ni, na mii í ce ì waa f̄ū n̄a, i ni, Laf̄ēi í ne bukaataē.

³² In̄e n̄a iyi Jesu í beu à koo à ba mii n̄au fei í ce si bei í s̄ō n̄au. ³³ Si waati iyi à waa f̄ū, ilu gbank̄ele n̄au à ni, b̄eirei í ce ì waa f̄ū n̄a. ³⁴ N̄ōi à ni, Laf̄ēi í ne bukaataē. ³⁵ N̄ōi à naaa Jesu ama gbank̄eleu wa. N̄o à t̄e si ib̄o n̄n̄a n̄a Jesu í bei í ḡū ant̄ae í buba si. ³⁶ Iyi í sinti ku ne, n̄ōi in̄e n̄a à wasi ku t̄e ib̄o n̄n̄a n̄a si kp̄āau. ³⁷ Iyi í maai Zeruzalemu tengi bii kp̄āai geetei Olivieu í sinti ku dasi l̄ōma, n̄ōi m̄ac̄e n̄au fei à waa d̄ō anu à l̄osi Ilaād̄ ku saabu do in̄o did̄ō na irii maamaake n̄a iyi à yeu fei. ³⁸ À wasi ku ni, Ilaād̄ ku weea ilaalu iyi wa naa do irii Laf̄ēe. Ilaād̄ ku j̄ò laakai ku s̄ū ku wa lele n̄o ku nyisi amboeē.

³⁹ Hai si in̄o zamaau Farisi ḡo n̄a à s̄ō Jesu à ni, M̄eetu, s̄ō m̄ac̄e n̄au a coko. ⁴⁰ N̄ōi Jesu í ni, n̄ wa n̄ s̄ō n̄e, baa bii in̄e ih̄ē n̄a à coko, kuta n̄a aa d̄ō anu.

Jesu í kpataa in̄ei Zeruzalemu n̄a

⁴¹ Si bei Jesu í maai Zeruzalemu, n̄ōi í ye iluu n̄o wa kpataa in̄e n̄a í ni, ⁴² n̄ bi wo i mà n̄a mii iyi á mu n̄n̄e laakai ku s̄ū, baa nnyi. Amma n̄sei í manji n̄n̄e. ⁴³ Awaati wa naa si n̄e iyi m̄b̄eē n̄n̄e n̄a aa bu ilu n̄n̄e koe, aa bii si n̄e a mante n̄e canga do n̄j̄e. ⁴⁴ Aa l̄eēge ilu n̄n̄e do in̄e in̄e n̄a iyi ì wa in̄o n̄a. A kaa j̄ò kuta baa ak̄ā ku le si n̄j̄e aj̄o n̄n̄u. B̄eēbei á ce si na iyi í j̄ò Ilaād̄ í naa bi tu n̄e n̄o i kù mà n̄a.

Jesu í wa bantumai kpas̄ēi Ilaād̄

(C̄o Matie 21:12-17; Maaku 11:15-19; Z̄āa 2:13-22)

⁴⁵ Waati iyi à to Zeruzalému Jesu í bantumai kpasëi Ilaaã. Nò í lósi ku lele woo ta iwò ña. ⁴⁶ Í sã ña í ni, à kòò à ni, Ilaaã í ni ilei ññu ile bi ku tãoi á jé. Amma ññe wee í coo bi ku tãtãoi ile ña.

⁴⁷ Jesu í ya maa kãa iné ña si cioi ideí Ilaaã ajò fei kpasëi Ilaaã bε. Ññi iné ngboi woo weei Ilaaã ña do woo kò iné ña si wooda ña do ilu irii inéi Zuifu ña à waa bi a kpaá.

⁴⁸ Amma a kù mà beirei aa ce, domi iné feii í ya maa de si ideε ití do laakai.

20

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa

(Cò Matie 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Ajò ññu gò si bei Jesu wa kò zamaau si cio bantumai kpasëi Ilaaã wa sisi laabaau jiidau, ññi iné ngboi woo weei Ilaaã ña do woo kò iné ña si wooda ña do iné ngbo ña à faata wa.

² Nò à ni, sã wa, yiiko yoomai í waa ceò mii ñau ihē, mà yooi í naε kpāáε. ³ Ññi í sã ña í ni, amu mò, an bee ñε ide gò. I sòm ña, ⁴ hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò iné ña inyi. Hai bi Ilaaã de, mà hai bi amanε ña. ⁵ Ññi à waa busi nje à waa ni, beirei aa ka jεaa. Nsei nòò, bii à jεaa à ni hai bi Ilaaã, á bee wa beirei í ce a kù dasi Zãa naanε. ⁶ Bii à nò à ni hai bi amanε ñai, iné ña aa na a ta wa kuta domi iné fei í dasi naanε iyi Zãa waliiii. ⁷ Ññi à jε à ni, a kù mà hai iwoi í ba yiikoε. ⁸ Nò Jesu í sã ña í ni, amu mò, n kaa n sã ñε yiikoi iné iyi ñ wa n ceò mii ñau ihē.

Mòndai gaanòma laalo ña

(Cò Matie 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Si anyiε nò í kpaá iné ña mòndau ihē í ni, iné gò í ce ikoe nò í ló si jñi ndii rezεε nò í ce kaa í kaakoεò. Ññi í so gaanòma ña í dasi ña si ikou a maa logooε, í bei í bò ilu koo kpe bε. ¹⁰ Waati iyi jñi ñau í so í to ku ka, ññi í be woo ce ice gò bi gaanòma ñau koo gba iyi í je ti ññu wa. Nò gaanòma ñau à cãa à lelee í ne awò ngbε. ¹¹ Nò ilu ikou í be woo ce ice mmu má. Nò à cã ññu mò, à buu yaka yaka, à sindaε awò ngbε. ¹² Nò í be amanε meetasia wa má, nò à mεε ññu mò à bei à lelee. ¹³ Ññi ilu ikou í ni, beirei an ce. An be ama akām iyi ñ bi jiidau. Aa yòkò a jirimaaε. ¹⁴ Amma iyi gaanòma ñau à yòò, ññi à busi nje à waa ni, í cò iné iyi á na ku jε tubuu. Ka kpaá ku

ba iléu ku jε tu wa. ¹⁵ Ññi à muu à fitaε hai inò karau nò à kpaá.

Ññi Jesu í ni, to, nsei, beirei ilu ikou takaa á ce ñña. ¹⁶ Á koo ku kpa ñai, nò ku de iné mmu ña ku dasi ña si ikou. Iyi à gbò ideu, ññi à ni, Ilaaã ku maà ce bεεbε. ¹⁷ Amma Jesu í cò ña, nò í ni, bii bεεbei, yoomai í jε yaasei kukòu ihē si bei í ni, Kuta iyi woo ma ña à kòsiu, Ññui í baa í je kuta sintei icui ileu.

¹⁸ Nò iné iyi í cuku si kutau fei, á cεi. Iné iyi í nò í bata mò á lólbei nekò nekò.

Fiai lempoo ku sã

(Cò Matie 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Iyi iné ngboi woo weei Ilaaã ña do woo kò iné ña si wooda ñau à gbò ideu gbakã ññi à waa de bei aa ce a mu Jesu. Amma à waa ce njozi zamaau. À waa bi a muui domi à mà iyi na irii añaí í kpa mòndau. ²⁰ Ññui í jò si fei ndεε à ya maa ce laakaaε. Ññi à be sie woo zamba gò ña iyi à ye bei iné jiidau ña a koo a cò laakaaε. À be ñai ku ba a leaa taai ide nò a ba kpāa a muu a daa ilu iléu si awò ññu iyi í ne gbugbã. ²¹ Iné ñau à sãò ide à ni, Mεεtu, à mà iyi ideε do cio iyi í waa kò iné ña siu, fei ndεε dee dee. I ci ya na iné gò ntò na kubi, í waa nyisi iné ña kpāai Ilaaã si ntòε. ²² Á sñá ka sãa ilaalu Sezaa fiai lempoo? Mà ka maà sãa. ²³ Amma Jesu í mà muafiti ñña, nò í ni, ²⁴ í nyisim kpekele akã wa n cò. Fotooi yooi í wa si kpekeleu ihē nò irii yooi à kò si. Ññi à ni, ti Sezaai. ²⁵ Ññi Jesu í sã ña í ni, to, í sãa Sezaa iyi í jε tεε ña. Nò í sãa Ilaaã mò iyi í jε tεε ña. ²⁶ Ññi à mòngò ku too awò do ideε ña iyi wa fò si wajui zamaau. Ññi à biti do ide ña iyi í jεò, nò à coko ñña.

Idei kujñi iku ña

(Cò Matie 22:23-33; Maaku 12:18-27)

²⁷ Si ajò akãu Sadusi gò ña mò à naa bi Jesu. Añaí à ya maa ni iku ña a kaa jñi. Iyi à to bi tεε ññi à beεε à ni, ²⁸ Mεεtu, ide iyi Moizi í kò nwa wee. Í ni bii iné gò í ku í jò aboε, nò ññu do aboε a kù ne ama, ifòε ku so jaaðu ku ba ku bía igbãε ama. ²⁹ Wee iné mεεje gò ña à wεε iyi à jε amai baa akã. Igbã ñña í so abo nò í ku, kù ne ama do abou baa akã. ³⁰ Ññi iné minjisiau do meetasiau à so jaaðu. ³¹ Nò bεεbei í ce si gãmει aña mεεjeu fei, nò à ku. Kãma ñña kù ba ama do abou. ³² Nò si anyiε

abou mɔ́ í na í ku. ³³ To, ajɔ́ iyi iku ɲa aa na a j̄i, aboi yoo ɲɲai á je, si bei aɲa meejeu fei á soo aboi.

³⁴ N̄ɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni, si andunyau ihē inemɔ́kɔ do inaabo ɲa à ya so nje. ³⁵ Amma inɛ ɲa iyi Ilaaḥ í j̄ò à j̄i hai si bale à ba kuwɛɛi ala, abo do mɔ́kɔ ɲa a kaa ya so nje má. ³⁶ Aa yei bei amaleka ɲa, a kaa ku má. Aa je amai Ilaaḥ ɲa si na iyi í j̄ò à j̄i hai si bale. ³⁷ Si waati iyi Moizi í ye ama j̄i iyi í mu ina nɔ́ kù waa jou, ɲɲu takɛ́ í fɔ́ mam mam iyi iku ɲa aa j̄i. Waati ɲɲu í kpe Ilaaḥ Lafēi Aburahamu do Izaaki do Zakabu. ³⁸ Ntɔ́ ntɔ́, Ilaaḥ kù je Lafēi iku ɲa, ti ilu hunde ɲai, domi bi tɛɛ, inɛ fei ilu hundei. ³⁹ N̄ɔ́i woo kɔ́ inɛ ɲa si wooda ɲau, gɔ́gɔ́ ɲa à gba ide à ni, ide iyi í fɔ́u be Mɛɛtu, dee deei. ⁴⁰ Si anyie a kù je a kù beɛɛ ide gɔ́ má.

Davidi do inɛ iyi Ilaaḥ í cica

(Cɔ́ Matie 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Nɔ́ Jesu í beɛ ɲa í ni, beirei aa ce a ni inɛ iyi Ilaaḥ í cicau tɔ́kui ilaalu Davidii. ⁴² Davidi takɛ́ í fɔ́ si tiai iri ku kɔ́ɛ́ í ni, Aḥ Lafēɛ́ í s̄o Lafēɛ́m í ni, Buba awɔ́ ɲjem,

⁴³ Hee n ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ titã.

⁴⁴ To, bii Davidi takɛ́ wa kpoo Lafēɛ́, beirei á ce ku je tɔ́kuɛ́ má.

I mu ara ɲɲe do woo kɔ́ inɛ ɲa si wooda ɲa

(Cɔ́ Matie 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Si bei inɛ fei wa de si Jesu it̄i, ɲɔ́i í s̄o mɔ́cɔ́ɛ ɲa í ni, ⁴⁶ i mu ara ɲɲe do woo kɔ́ inɛ ɲa si wooda ɲau, aɲa iyi à ya bi a maa dabii do ibɔ́ kumboo, nɔ́ à bi a ya ce aɲa fɔ́ɔ do jirima nla nla si bantumaa. A ci ya bi kaa kitã inɛ ngbo ɲa ile bi kutɔ́tɔ́ do inya sinte bi ku ce jingau ɲa. ⁴⁷ À ya takii jaaḥ ɲa a gba mii ndu ɲa ɲa fei, nɔ́ à ya maa ce kutɔ́ sisɔ́ ku ba a ye ɲa ɲɲu akã. Na ɲɔ́i í j̄ò ijuukpã ɲɲa á la ku caa.

21

Fia iyi abo jaaḥ gɔ́ í dasi

(Cɔ́ Maaku 12:41-44)

¹ Iyi Jesu í fɔ́ beɛbé í tã ɲɔ́i í wu iju wa cɔ́ bei ilu fia ɲa à waa dasi fia si kpakoi kɔ́letiu. ² Nɔ́ í ye abo jaaḥ ilu are gɔ́ mɔ́ í s̄osi kpekele keeke minji gɔ́. ³ N̄ɔ́i í ni, ntɔ́ ntɔ́, jaaḥ ilu areu ihē í dasi fia í re inɛ ɲa iyi à gbe fei. ⁴ Inɛ ɲa iyi à gbe ɲau fei, iyi í lesi antai fia ɲa ɲai à dasi,

amma abou, baa do iyi í je ilu are, andi iyi í ne feii í dasi be, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛò má.

Jesu wa fɔ́ idei kpasēi Ilaaḥ ku lɛge

(Cɔ́ Matie 24:1-2; Maaku 13:1-2)

⁵ Ajɔ́ ɲɲu gɔ́ inɛ gɔ́ ɲa à fɔ́ à waa ni kpasēi Ilaaḥu í s̄ia do kutɛ́ ɲa fei do amua ɲa iyi à na Ilaaḥ à ceaḥ booda. Iyi Jesu í gbɔ́ beɛbe ɲɔ́i í ni, ⁶ mii ɲau be iyi í waa ye fei ɲa ajɔ́ akã á kpa iri. Kuta baa akã kaa na ku maa lesi nje be má, aa kekeɛ mbe fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi

(Cɔ́ Matie 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ N̄ɔ́i à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, waati yoomai inɛ ɲɲu á to wa. Nyinda yoomai aa ka tako ka ye.

⁸ N̄ɔ́i Jesu í s̄o ɲa í ni, i ce laakai ɲa i maà j̄ò inɛ gɔ́ ku d̄i iju ɲɲe, domi inɛ ɲa iyi aa na a maa naa akã akã a maa ni aɲai à je inɛ iyi Ilaaḥ í cicau aa kpɔ́. Nɔ́ aa nyi a s̄o ɲe má a ni, waatiu í maai wa mbe. Amma i maà too ɲa ɲa. ⁹ Bii í gbɔ́ à waa fɔ́ laabaau i gũ ɲa do ija ɲa, i maà j̄ò zigi ɲɲe ku da, domi ɲɲu ɲau bei á tako ku to wa. Amma kù je waatii ankãanyiu be titã. ¹⁰ N̄ɔ́i í s̄o ɲa má í ni, dimi gɔ́ ɲa aa ya na a maa ja do dimi mmu ɲa, nɔ́ ilaalu gɔ́ ɲa mɔ́ aa maa ja do ilaalu mmu ɲa. ¹¹ Ile á yaya bii gɔ́ ɲa nla nla, nɔ́ si ile gɔ́ ɲa mɔ́ ari á ce do b̄ɔ́ laalo ɲa iyi á kpa inɛ nkɔ́. Aa na i ye maamaake laalo ɲa do nyinda nla nla ikpa lele hee zigi ɲɲe ku da.

¹² Amma hee ɲɲu ɲau be fei ku maa ce aa mu ɲe a kpã ɲe iju. Aa dasi ɲe awɔ́i woo kiiti ɲa ile bii à ya ce kutɔ́tɔ́ ɲa, aa dasi ɲe piis̄ɔ́, nɔ́ a b̄ɔ́ɔ ɲe bi amanlu ɲa do bi ilu ile ɲa na irim. ¹³ N̄ɲu ɲau bei á mu ɲɲe kpãa i jeḥ sɛɛdam ɲa. ¹⁴ Na ɲɲu, i jile idɔ́ ɲɲe i maà ya biti do ide iyi aa fɔ́ i nyaḥ ara ɲɲe ɲa. ¹⁵ I maà biti ɲa domi an mu ɲɲe ide do bisi iyi mbɛɛ ɲɲe ɲa kãma ɲɲa a kaa yɔ́kɔ a j̄ã ɲe hee má je a kɔ́. ¹⁶ Baa iyeḥ baa ɲɲe ɲa do igbã ɲɲe ɲa do ifɔ́ ɲɲe ɲa do nyaanze ɲɲe ɲa do kpaasi ɲɲe ɲa, aa zamba ɲe nɔ́ a j̄ò a kpa inɛ nkɔ́ si inɔ́ ɲɲe. ¹⁷ Inɛ fei á cé ɲei na irim. ¹⁸ Amma baa ntoi iri akã ɲɲe kaa da ku nyɔ́. ¹⁹ I temua ɲa, aa ba faabai hunde ɲɲe.

Jesu wa fɔ́ idei iri ku kpai Zeruzalemu

(Cɔ́ Matie 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ Ajɔ iyi ì ye woo ja igũ ña à to wa Zeruzalemu à buu koe, i mà ña iyi iri kukpae í maai wa mbɛ. ²¹ Waati bɛɛbɛ inɛ ña iyi à wa ìlɛi Zudee a sa a bɔ iri kuta ñau. Inɛ ña mɔ iyi à wa inɔ ilu Zeruzalemu takae a sa a fita, inɛ ña mɔ iyi à wa iko ku sũ a mà bɔ inɔ ilu má. ²² Ntɔ ntɔ, waatiu á je waati iyi Ilaaɔ á kpã inɛ ña iju ku sã gbese ku ba mii iyi à fɔ si kukɔi ideɛ ku kɔ. ²³ Waati bɛɛbɛ wahalalɛ baasɪ ña do ayawo ña á caa. Inɔ ku fɔ nla nlaí á wa si ìleu si na iyi í jò Ilaaɔ á sã idɔkɔɛ si inɛ ñau. ²⁴ Aa maa kpa ña do taakuba, nɔ a mu ña aru si ìle fei. Dimi mmu ña aa tɛɛse Zeruzalemuui hee waatiu koo kpaɔ iri.

Kunaai Amai Amanɛ

(Cɔ Matie 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ Aa ye nyinda si inunu do si cukpa do si andaiya ña. Nɔ si ìle ibai tenku do kucãi inyiu á jò dimi ña a bitɪ hee a kaa mà baa bei aa ce. ²⁶ Baa njo alála á jò inɛ ña a kasãm na mii ña iyi á na ku ce si andunyau ihɛ, domi gbugbã lele ña aa maa yayai. ²⁷ Waati bɛɛbei aa ye amu Amai Amanɛ n̄ faata wa si kudũi ijɪ do gbugbã nla nla do amboe. ²⁸ Bii iyi be ña à sinti ku ce, i leekɪ i mu ara n̄ɛ ña, domi faaba n̄ɛi í maai wa.

Yaase iyi j̄i ndii figi wa nyisi

(Cɔ Matie 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Nɔ Jesu í kpa ña mɔnda gɔ í ni, i cɔ j̄i ndii figi do j̄i ña iyi à gbe fei. ³⁰ Bii ì ye í sinti ku ru wua ña, in̄ɛ taka n̄ɛ ì ya mà ña iyi atɛ í maai wai. ³¹ Bɛɛbɛ m̄i bii in̄ɛ m̄i ye mii ñau be wa ce, i mà ña iyi bommai Ilaaɔi í maai wa. ³² Ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɔ n̄ɛ, inɛi n̄ɛi ña, kù je aɲa feii aa ku ideu ihɛ ku bei ku ce. ³³ Lele do ìle fei á na ku tã amma idem ña a kaa tã pai.

I ce laakaii ara n̄ɛ ña

³⁴ I ce laakaii ara n̄ɛ ña ku ba i mà na i je hai n̄ɛ laakai ña na atɛ ku mɔ do ije ku bi do lasabui mii ndii andunya ña. Bii kù je bɛɛbɛ ajɔu á na ku boe n̄ɛi bei cekũm, ³⁵ domi á na ku ba inɛ ña iyi à wa si andunyau ihɛ fei. ³⁶ Na n̄ɛu, i cɔ kpãa i maa ceɔ kutɔɔ ña waati kãma fei ku ba i ba gbugbã i gbã si mii iyi wa naa fei ña, nɔ i yɔkɔ i leekɪ si wajui amu Amai Amanɛ ña.

³⁷ Ajɔ fei Jesu í ya kɔ inɛ ña si cio kpasɛi Ilaaɔ, alɛ nɔ koo sũ geetei Olivie. ³⁸ Bii iju

í má inɛ fei í ya naa kpasɛi Ilaaɔ be ku gbòò ideɛ iyi wa fɔ.

22

Inɛ ngbo ña à waa busi n̄ɛ a kpa Jesu

(Cɔ Matie 26:1-5; Maaku 14:1-2; Zãa 11:45-53)

¹ Jingauɪ Pɛɛ hai n̄ɛ lefee iyi à ya kpe jingauɪ Iku ku kuau í maai wa. ² Inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ña do woo kɔ inɛ ña si wooda ñau à waa de kpãa bei aa ce a kpaɔ Jesu, amma à waa ce n̄joi zamaau.

Zudasi á fita anyii Jesu

(Cɔ Matie 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ N̄ɔi Seetam í lɔ idɔi Zudasi iyi à ya kpe Isikarioti. Wee inɛ akãi m̄ɔcɔ maateɛji ñauɪ. ⁴ Zudasi í koo í d̄i anu tɔɔsi do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ñau do inɛ ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ñau do yaase bei á ce ku da ña Jesu si awɔ. ⁵ N̄ɔi inɔ ña í d̄s̄ nɔ à ni aɲa aa mua fia. ⁶ Nɔ Zudasi í j̄ɛsi, nɔ wa de kpãa bei á ce ku da ña Jesu si awɔ, zamaau ku màa ti ku mà.

Jesu í ce sɔɔlui jingauɪ

(Cɔ Matie 26:17-25; Maaku 14:12-21; Zãa 13:21-30)

⁷ N̄ɔi ajɔi jingauɪ Pɛɛ hai n̄ɛ lefeeu í to wa si bii à ya kpa angudãi jingauɪ Iku ku kua a ceɔ kuweeu. ⁸ N̄ɔi Jesu í be Piɛɛ do Zãa í ni, i koo i ce sɔɔlui jingauɪ Iku ku kuau ka jɔɔ ña. ⁹ N̄ɔi à beɛ à ni, iwoi ì bi kaa ce sɔɔluu. ¹⁰ N̄ɔi í s̄ɔ ña í ni, bii ì lɔ inɔ iluu ña aa ye m̄ɔkɔ gɔ wa so inyi jɔɔ. I toɔɛ. M̄ɔkɔu á koo ku lɔ kpasɛ gɔ. Kpasɛ bii á lɔu ¹¹ i koo i s̄ɔ ilu kpasɛu i ni ña, M̄ɛɛtu í ni ka beɛ ìle bii n̄ɛu á je jingauɪ Iku ku kua do m̄ɔcɔi n̄ɛu ña. ¹² M̄ɔkɔu á bɔɔ n̄ɛ si antai ìle kukpɛkɛ gɔ nɔ á nyisi n̄ɛ ìlaawa nla gɔ iyi à ce sɔɔlui fei ndɛɛ tã. Bei aa ce nwa sɔɔlui jingauu ña. ¹³ Iyi à n̄ɛ nɔ à koo à ba mii ñau fei í cei dee dee si bei í s̄ɔ ñau, nɔ à ce sɔɔlui jingauu.

Ije iyi aa ka yeɔ gigii ikui Jesu

(Cɔ Matie 26:26-30; Maaku 14:22-26; IWB 11:23-25)

¹⁴ Iyi waatiu í to, Jesu do m̄ɔcɔɛ ñau à bɔ tengi bii à ce sɔɔluu, nɔ à buba à waa je. ¹⁵ N̄ɔi Jesu í s̄ɔ ña í ni, ñ bi ntɔ ntɔ n̄ ce jingauɪ Iku ku kuau ihɛi awae ña n̄ bei n̄ ye ijuukpãm n̄ɔu. ¹⁶ Nɔ ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄ɔ n̄ɛi, n̄ kaa n̄ je jingau ihɛ má bii kù je si andunya tit̄ɔi Ilaaɔ.

17 Iyi í fə bεεbe í tā, ηοi í so kəəfu í saabu Ilaađ nə í sđ məcəe ηa í ni, i gba vεε iyi í wa si kəəfuu ihē i mə iηe fei. 18 Amma n wa n sđ ηei, hai nsei amu n kaa n mə vεε má hee andunya titđi Ilaađ koo too wa. 19 Si anyii nηu, nə í so pεe nə í saabu Ilaađ titā í bei í bububue, nə í na ηa í ni, iyi ihēi í je aram [iyi n na na iri nηe. I ya coo ηa i maa yeđ gigim. 20 Iyi à je à tā ηοi í so kəəfu má í na ηa í ni, kəəfuu ihēi í je nyindai akabuu titđ iyi Ilaađ í dđ do nηem iyi á nikā na iri nηe si ikum.]

21 Amma i cə inε iyi á zambam nəu wee í wa ihē, awəe do tom nii í wa si inə jeε ihē ajə. 22 Amu Amai Amanε an ku si bei Ilaađ í jilə. Amma ijuukpāi inε iyi á zambam nəu á la. 23 Nəi à sinti ku bee nje à waa ni, yooi á yəko ku ce dimie si inə nwa.

Yooi í je inε ngbo

24 Nəi kakəə í dede si aninii məcə ηau, à waa bee nje inε iyi á je inε ngbo si inə nηa. 25 Nəi Jesu í sđ ηa í ni, amanlui andunya ηa à ya maa taa inε ηa amanlu ku jei, nə inε ngbo ηa iyi à waa nyisi gbugbā nηa à ya bi a kpe aηa woo ce jiida ηa. 26 Amma iηe i maà ye bεεbe ηa. I jə inε iyi í la í re si inə nηe ku baa ku je keeke nηe, nə inε iyi í je inε ngbo kú je amaace nηe. 27 Inε iyi í buba wa je si antai taabu do inε iyi wa naađ ijεu wa, yoo nηai í re. Kú je inε iyi wa jeui? To, amu wee n wa inə nηei bei inε iyi wa naađ ijεu wa.

28 Iηei ì temua do amu si wahalam ηau ηa. 29 Na nηu, si bei Baaba í jileem bommau, bεεbe məi amu mə n wa n jile nηe 30 ku ba i je nə i mə do amu si bommam ηa, nə i buba si batai amanlu ηa i kiitiđ dimi maateejii Izireli ηau.

Jesu wa fə iyi Piεe á jā ku ni kù mà nηu
(Cə Matie 26:31-35; Maaku 14:27-31; Zāa 13:36-38)

31 Nəi Jesu í ni, Siməə, Siməə, Seetam í təə kpāa ku ba ku fεe bei iya. 32 Amma amu n ce kutəə na irie ku ba naane ku dasie ku maà gaizia. Nə awə, waati iyi aa kpaasi idə má, mua kpaasie ηa mə gbugbā. 33 Nəi Piεe í ni, Lafēe, n tā səəlu awae ka bə piisđə, bii iku məi ka ku ajə. 34 Nəi Jesu í ni, Piεe, n wa n sđei, idūuyi məm, hee ajεe ku maa kə aa jā isε gbεeta i ni i kù màm.

Taalili do bəgə do taakuba

35 Si anyii nηu ηοi Jesu í bee ηa í ni, si waati iyi n be ηe hai mu taalili do bəgə do baata ì kua ngəgə ηa? Nəi à je à ni, aawo, a kù kua nkāma. 36 Nəi í ni, to, nsei, kù je bεεbe má. Inε iyi í ne taalili ku soo, bεεbe məi inε iyi í ne bəgə ku soo. Inε mə iyi kù ne taakuba, ku ta ibəe ku rađ. 37 Si anyii nηu má, í sđ ηa í ni, ideu ihē iyi à kə na irim nəu á cei, si bei à ni, à dooae si woo ce laalə ηa. Kù nə kù ne bei á ce iyi kù ce bεεbe. 38 Nəi məcə ηau à ni, Lafēe, taakuba minji gə wee. Nə í ni, ka jə ide nηu be.

Jesu wa ce kutəə si iri kutai Olivie

(Cə Matie 26:36-46; Maaku 14:32-42)

39 Iyi Jesu í fə bεεbe í tā nə í fita hai inə iluu í bə iri kutai Olivie si bei í ne dəəneε. Nə məcəe ηa à waa tooε. 40 Iyi à to inyau, ηοi í sđ ηa í ni, i ce kutəə ηa ku ba i maà dási kulelei inε ηa. 41 Si anyii nηu nə í sekεe í jə ηa zakai kujii kutai awə nə í gule be wa ce kutəə 42 wa ni, Baaba, bii ì bi, aa jə wahalau ihē ku jlim. Amma ku maà ti ku je ti idəəbim, jə idəəbie ku ce. [43 Nəi amaleka gə í naa sie wa hai lele í naa í muaa gbugbā. 44 Si inə ku fə nla nla u wa ce kutəəu do gbugbā, nə í da koko hee wa tontoo ile. Koko iyi í dau í yei bei nje.]

45 Iyi í ce kutəəu í tā ηοi í dede í bə bi məcəe ηau nə í koo í ba à waa sđ njoo do inə ku fə. 46 Nə í bee ηa í ni, na mii í ce ì waa sđ njoo ηa. I dede i ce kutəə ηa ku ba i maà dasi kulelei inε ηa.

À mu Jesu

(Cə Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Zāa 18:3-11)

47 Iyi Jesu wa fə bεεbe gbakā ηοi Zudasi inε akāi məcə maateejii ηau í to wa do zamaa gə. Iyi í to wa í na wa baaba Jesu. 48 Nəi Jesu í ni, Zudasi, do dimii fəə be ihēi aa zambađ amu Amai Amanε?

49 Inε ηa iyi à waa too Jesuu, iyi à ye mii iyi wa ce, ηοi à bee Jesu à ni, Lafēe, ka da ηa do taakubau? 50 Nəi inε akā nηa í cafe itfi njei amaacei woo wee nla Ilaađu í buu. 51 Amma Jesu í ni, i leekí, i jə bεεbe. Nə í lu itfi məkəu nə í ba iri.

52 Si anyii nηu Jesu í bee inε ngboi woo weei Ilaađ ηa do inε ngboi woo degbe kpasēi Ilaađ ηau do inε ngbo ηa iyi à naa sieu í ni, amui ì naa ku mu ηa do taakuba do golo ηa bei woo ce ile? 53 Ajə fei n wa n wa si inə

nɛ n maa n kɔ inɛ nɔ si cio kpasɛi Ilaaɔ, nɔ i kù mum nɔ. Amma waatiu ihɛi í jɛ tu nɛ do gbugbã ilu kuku.

Piɛ í jã í ni nɛ kù mà Jesu

(Cɔ Matie 26:57-58, 69-75; Maaku 14:53-54, 66-72; Zãa 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Iyi inɛ nɔu à mu Jesu, nɔi à bɔðɛ kpasɛi woo wee nɔi Ilaaɔu. Nɔ Piɛ í wa hee jiji wa too nɔ wa do anyi. ⁵⁵ Nɔi inɛ nɔ à ko ina si aninii bantumai kpasɛu à waa buba bɛ. Nɔ Piɛ mɔ í koo í buba bi tu nɔ bɛ. ⁵⁶ Nɔi inaabo woo ce ice gɔ í yɔɔ wa buba kɔkɔi inau nɔ í kãsiɛ iju í ni, inɛu ihɛ mɔ í tako í wa bi Jesu wo. ⁵⁷ Amma í jã í ni, abooyi, n kù màa. ⁵⁸ Iyi í ce sãa má nɔi inɛ gɔ í yɔɔ nɔ í ni, awɔ mɔ inɛ akãi inɛ nɔi. Amma Piɛ í ni, mɔkɔoyi, n kù jɛ inɛ nɔ. ⁵⁹ Si anyii nɛ zakai lɛu akã má, nɔi inɛ gɔ í fɔ do gbugbã í ni, ntɔ ntɔ, mɔkɔu ihɛ mɔ í ya wa bi Jesu wo domi nɛ mɔ inɛi Galileei. ⁶⁰ Amma Piɛ í ni, awɔu bɛ, n kù mà bei ì waa bi í fɔ.

Si bei wa fɔ ideu gbakã nɔi ajɛɛ wa kɔ. ⁶¹ Nɔ Jesu í sinda í cɔ Piɛ. Nɔi Piɛ í ye gigii ide iyi Lafɛ í sɔɔu wo í ni, nnyi hee ajɛɛ ku maa kɔ aa jã ise gbɛeta i ni i kù màm. ⁶² Nɔi í fita waduude í koo wa kpata do inɔ ku fɔ.

Inɛ nɔ à yaako Jesu

(Cɔ Matie 26:67-68; Maaku 15:65)

⁶³ Inɛ nɔ iyi à mu Jesuu à waa buu nɔ à wasi ku cãa. ⁶⁴ À bii wajue à bei à beɛ à waa ni, ce walii. Yooi í cãɛ. ⁶⁵ Nɔ à buu dimii arabu ikã ikã fei.

Jesu í wa wajui igbei woo kiiti nɔ

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Zãa 18:19-24)

⁶⁶ Iyi iju í má nɔi igbei inɛ ngboi Zuifu nɔu à tɔtɔ nɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do woo kɔ inɛ nɔ si wooda nɔu à bɔðɛ Jesu bi igbei woo kiiti nɔ. ⁶⁷ Nɔ à beɛ à ni, sɔ wa bii awɔu inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. Nɔi Jesu í jɛ nɔ í ni, baa bii ñ sɔ nɛ i kaa dasi naanɛ nɔ. ⁶⁸ Nɔ bii ñ bee nɛ ide gɔ i kaa jɛem nɔ. ⁶⁹ Amma hai nsei amu Amai Amanɛ an bubai si awɔ nɛi Ilaaɔ ilu gbugbã. ⁷⁰ Nɔi nɔ fei à ni, debei, awɔu Amai Ilaaɔi? Nɔi í jɛ nɔ í ni, oo, amu Amai Ilaaɔi si bei ì fɔu nɔ. ⁷¹ Nɔi à ni, sɛɛda yoomai à waa degbe má. Awa taka nwa à gbɔɔ tã hai si geɛɛ.

23

À bɔðɛ Jesu bi Pilati

(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Zãa 18:28-38)

¹ Nɔ nɔ fei à dede à bɔðɛ Jesu bi Pilati. ² Nɔi à lɔsi dulum ku máa à ni, à ba inɛu ihɛ í wasi ku kɔ inɛ nɔ si bisi bei aa ce a jɛ ilɛ nwa igũ nɔ wa ganji a sãa ilaalu nɔi Romu fiaɛ lɛmpoo. Si anyii nɛ má í ya maa kpe araɛ amanlu, nɔ í ni nɛu inɛ iyi Ilaaɔ í cicau. ³ Nɔ Pilati í beɛ í ni, awɔi ì jɛ ilaalui Zuifu nɔ? Nɔ Jesu í jɛaa í ni, oo, si bei ì fɔ. ⁴ Nɔ Pilati í sɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do zamaau í ni, n kù ye taale kãma si mɔkɔu ihɛ. ⁵ Amma à la do gbugbã à waa ni, í ya maa kosi inɛ nɔ ijai do cioɛ iyi í ya maa ce nɔ. Hai ilei Galileei í sintiɛ nɔ í bɔ si ilei Zudee fei í bei í to wa ihɛ ma nsei.

À bɔðɛ Jesu si wajui Herodu

⁶ Iyi Pilati í gbɔ bɛɛbɛ, nɔi í bee í ni, kù jɛ mɔkɔu inɛi Galileei ba. ⁷ Nɔ í gbɔ à ni Jesu wa naai hai si ilei bommai Herodu. Nɔi í ni a bɔðɛ bi Herodu. Wee waati bɛɛbɛ Herodu mɔ í wa Zeruzalɛmu. ⁸ Nɔi à bɔðɛ Jesu bi tɛɛ. Iyi Herodu í ye Jesu nɔi inɔɛ í dɔ ntɔ ntɔ, si na iyi í jɔ hai ku kpɛi wa dɛ ku yɔɔ, na irii laabaauɛ iyi í gbɔ à ya maa fɔu. Nɔi í bi ku cea nɛ maamaake gɔ. ⁹ Nɔi í bee Jesu ide nkɔ nkɔ amma Jesu kù jɛaa ide kãma. ¹⁰ Wee inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do woo kɔ inɛ nɔ si wooda nɔu à wa bɛ, à waa máa dulum do gbugbã. ¹¹ Nɔi Herodu í jɔ à daa si ibɔ ku sãa gɔ nɔ nɛu do soogɛ nɔ à waa yaakoɛ nɔ à wasi ku buu. Si anyii nɛ nɔ í jɔ à nyiðɛ bi Pilati má. ¹² Herodu do Pilati wee mbɛɛ nɔi wo, amma ajɔ nɛu bei à dɔ.

À ye taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-26; Maaku 15:6-15; Zãa 18:39-19:16)

¹³ Pilati í kpe inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu do inɛ ngboi nɔu do zamaa nkɔ má í tɔtɔ nɔ. ¹⁴ Nɔ í sɔ nɔ í ni, ì naam mɔkɔu ihɛ wa nɔ, ì ni wa kɔ inɛ nɔ si bisi bei aa ce a jɛð ilɛ nwa igũ do ile. Nɔ wee ñ beɛ ideu si waju nɛ ihɛ, amma n kù ye si mɔkɔu ide kãma iyi ì waa yeð taaleɛ nɔ. ¹⁵ Nɔ Herodu mɔ kù ye sie taale kãma. Na nɔi í ce í jɔ à nyiðɛ wa ihɛ. Mɔkɔu kù ce kurara kãma iyi í to a kpaa. ¹⁶ Na nɛu, an jɔ à tɛaa kpɔtɔ nɔ n jɔð ku nɛ. [¹⁷ Wee si

jingau iku ku kua fei tilasi Pilati í ya jò inei piisõo akãi.]

18 Nõi anja fei à dõ anu hee lele à waa ni, kpa iné ihẽ nõ i jò nwa Barabasi. 19 Wee à mu Barabasi à dasiẽ piisõoi wo na kosi iyi í ce si inõ ilu nõ í nyi í kpa iné gõ má.

20 Nõi Pilati í bee ña ide má si na iyi í jò í dasi idõ nñu ku jò Jesu. 21 Nõi à dedeõ hoyá hoyá à wasi ku ni, kpakpae si jñi ku gaau.

22 Nõi Pilati í bee ña isé gbɛetasiã í ni, laalõ yoomai í bei í ce. Amu n kù yé sié ngõgõ iyi í to iku. Na nñu, an jò a tɛaa kpɔtõoi nõ n jòõ ku nɛ. 23 Amma bei Pilati wa fõ fei, bɛɛbɛ mõi iné ñau à ya dõ anu hee lele a maa ni, kpakpae si jñi ku gaau. Nõi anu ku dõ nñau í kãmiasẽ. 24 Nõ Pilati í dasi idõ nñu ku ce bei à biu. 25 Nõ í jò nña iné iyi à biu, iné iyi à dasi piisõõ na kosi do iné ku kpau, nõ í da nña Jesu si awõ a ceaa bei à bi.

À kpakpa Jesu si jñi ku gaau

(Cõ Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Zãa 19:17-27)

26 Nõi iné ñau à gbã Jesu à waa nẽdɛ. Waati iyi à waa nẽdɛu, ñoi à ko mækõ gõ iyi à ya kpe Simõõ, inei Sirɛni. Mækõu wa baai hai ikõɛ. Nõi à muu à kãa jñi ku gaauu ku toodõ Jesu.

27 Nõ zamaa nla gõ wa tooɛ. Si inõ nña inaabo gõ ña à wa bɛ à kpata à waa cã kpokpo na iriẽ. 28 Iyi Jesu í sinda í cõ ña ñoi í ni, inje inaabo i Zeruzalɛmu ña, i maà kpata na irim, amma i kpata na iri nñe do na irii ama nñe ña. 29 Ntõ ntõ n wa n sõ ñei, ajõ wa naa iyi iné ña aa ni, ilu inõ didõi gbɛnda ña do inaabo ña iyi a kù bí, do inaabo ña iyi ama kù mòmõ si amõ ña. 30 Waati bɛɛbei aa maa sõ iri kuta ña a ni, i cuku i bata wa wa ña. Nõ aa sõ geete ña a ni, i bii wa wa ña. 31 Ntõ ntõ, n wa n sõ ñe, bii iné ña à waa cea jñi tütü dimi bɛ ihẽ, beirei aa na a cea jñi ngbɛ.

32 Waati iyi à waa nẽdõ Jesu à kooð woo ce laalõ minji gõ ña mõi iyi aa kpa ña do nñu ajõ. 33 Nõi à to inya iyi à ya kpe kokoi iriu. Bei à kpakpa Jesu si jñi ku gaauu. Bɛ mõi à kpakpa woo ce laalõ minji ñau, iné akã ikpa awõ njeɛ, iné akã mõi ikpa awõ cangã. 34 Nõ Jesu í ni, Baaba, kpa ide i dulum du ña, domi a kù mà mii iyi à waa ce.

Si anyiẽ sooge ñau à ta kpasa si jñinɛ ña a ba a yé iyi iné fei á ba. Bɛɛbei à ceð ikpɛi jñinɛ ñau. 35 Nõi zamaau í wa bɛ wa cõ. Nõ iné

ngbo ñau à yaakoɛ à waa ni, í faaba iné gõ ña. To, kù faaba araɛ bɛ bii nñui í jé iné iyi Ilaaõ í cicau. 36 Nõi sooge ña mõi à sɛkɛɛ sié anja mõi à koo à waa yaakoɛ nõ à naa inyi ikã ku mõi. 37 Nõ à sõõ à ni, bii awõi í jé ilaalui Zuifu ña, awõ takãɛ faaba araɛ. 38 Si dee deei antai iriẽ à kõõ à ni, iné ihẽi í jé ilaalui Zuifu ña.

39 Iné akãi woo ce laalõ ña iyi à kpakpa si jñi nõu wa sõ Jesu ide nfe wa ni, kù jé awõi í jé iné iyi Ilaaõ í cicau ba.

To, faaba araɛ nõ i faaba awa mõi. 40 Amma iné akãu mõi í jɛaa í ni, i kù waa ce njo i Ilaaõ, baa awõ iyi inɛdõ fei í waa yé ijuukpã akã? 41 Bii awõi à waa kpã iju bɛɛbɛ, dee deei, domi à waa sã nwa gbesei mii iyi à ce. Amma nje kù ce laalõ kãma. 42 Nõi í sinda í sõ Jesu í ni, waati iyi aa koo i jé bommaɛ nõ i nyi wa si andunya má, yé gigim. 43 Nõ Jesu í jɛaa í ni, ntõ ntõ, n wa n sõɛi, nnyi mòm aa wɛɛ do amu lelei Aõ.

Waati iyi Jesu í ku

(Cõ Matie 27:45-46; Maaku 15:33-41; Zãa 19:28-30)

44 Nõi zakai dasã nkpa ilu í kuku si andunyau fei hee í koo í to isõ mɛɛtai aɛ. 45 Waati iyi ilu kukuu í ce ñoi ridooi kpasɛi Ilaaõu í ga í kpɛ minji. 46 Nõ Jesu í la do gbubgã í ni, Baaba, n daaɛ hundem si awõ. Iyi í fõ bɛɛbɛ nõ í ku. 47 Iyi iné ngboi sooge ñau í yé mii iyi í ceu, ñoi í saabu Ilaaõ í ni, ntõ ntõ inɛɛu ihẽ kù nɛ taale kãma.

48 Nõ iné ña mõi iyi à naa ku cõ mii iyi á na ku ceu fei à yõ nõ à sinda à nɛ do inõ ku fõ nla nla. 49 Iné ña iyi à mà Jesu fei do inaabo ña iyi à tooɛ wa hai ilɛi Galileeu, à leekĩ hee jñijĩ à waa cõ mii iyi wa ce.

À dasi ikui Jesu bale

(Cõ Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Zãa 19:38-42)

50-51 Mækõ gõ iyi à ya kpe Zozɛfu, inei Arimatee ilu akãi Zuifu ñau í naa bɛ. Mækõu iné dee deei, wa ce jñida, nõ í wɛɛdõ kpãa ku cõ iyi Ilaaõ á na ku jé bommaɛ. Í wa si igbei woo kiiti ña, amma kù jesi ide nña iyi à jile a cea Jesu wo. 52 Mækõu í bõ bi Pilati í koo í tõõ ikui Jesu. 53 Nõi í kitãɛ wa hai si antai jñi ku gaauu nõ í biie do acõ fũfũ titõ gõ í bei í koo í suu. Í suui si isai kuta gõ iyi à gbe wo nõ a kù si iné gõ bɛ titã. 54 Wee ajõi sõloui kusĩmii, iyi hai aɛu ajõi kusĩmiu á sinti.

⁵⁵ Nɔi inaabo ɔa iyi à too Jesu wa hai ilei Galileeu à too Zozefu nɔ à ye balɛu do bɛi à si Jesu fei. ⁵⁶ Nɔi à sinda à bɔ ide à koo à ce sɔɔlɛu ikpo ku dɔ inunu do tulare ɔa wa.

Si ajɔi kusimiu nɔ à simi si bei wooda í fɔ.

24

Kujɔi Jesu hai si bale

(Cɔ Matie 28:1-10; Maaku 16:1-8; Zãa 20:1-10)

¹ Ajɔ ama azuma daadaakɔu inaabo ɔau à bɔ bi balɛu à waa mu ikpo nɔa ɔa do tulare jiiida iyi à ce sɔɔlɛu. ² Nɔi à ba kutau í bimbili hai andei balɛu. ³ Nɔi à lɔ inɔ balɛu amma a kù ye ikui Jesu bɛ. ⁴ Si bei à waa leeki do bitiu ɔai amanɛ minji gɔ ɔa à naa si ɔa à waa dasi jaɛ ku daana gɔ ɔa. ⁵ Nɔi inaabo ɔau à waa ce njo nɔ à kɔmba iri nɔa ile, nɔ inɛ ɔau à sɔ ɔa à ni, na mii í ce ì waa dede ilu hunde bi ku wai iku ɔa. ⁶ Kù wa ihɛ má, nje í jɔi hai si bale. I ye gigii ide iyi í sɔ nɛ si waati iyi í wa Galilee ɔa. ⁷ Í ni kù nɛ bei á ce iyi a kù mu nɔu Amai Amanɛ a kù dasi nɔu si awɔi ilu dulum ɔa. Í ni aa kpakpa nɔu si jɔi ku gaauu, amma nɔu á jɔi má si ajɔ mɛɛtasia.

⁸ Nɔi inaabo ɔau à ye gigii idei Jesuu. ⁹ Nɔi à sinda à nɛ hai bi balɛu. Nɔ bei mii ɔau í ce fei à koo à sisia mɔcɔ maatakã ɔau do inɛ ɔa iyi à gbeu fei. ¹⁰ Maari inɛi Madala do Zoana do Maari iyei Zaaki do inaabo gɔ ɔa má, aɔai à koo à sɔ woo bɛ ɔau ideu. ¹¹ Amma ideu wa je nɔai bei ara, a kù dasi idei inaabo ɔau naanɛ. [¹² Do nɔu fei Piɛɛ í dede í sei í bɔ bi balɛu. Iyi í to í bate í cɔ inɔ balɛu, amma acɔ iyi à woo dou nɔu akãi í ye wa timbi ile, nɔ í sinda í nyi kpasɛ do biti.]

Jesu í tusea mɔcɔ minji gɔ ɔa araɛ

(Cɔ Maaku 16:12-13)

¹³ Si ajɔ akãu mɔcɔ minji gɔ ɔa à waa bɔ ilu gɔ iyi à ya kpe Emayusi. Zakai kilo maatakãi í jɔi Zeruzalɛmu. ¹⁴ À waa nya faajii mii ɔa iyi í ceu fei à waa nɛɔ. ¹⁵ Iyi à wasi ku nya faajii ideu, ɔai Jesu takɛɛ í sɛkɛɛ si ɔa aɔaɔ ɔa à waa nɛ ajɔ. ¹⁶ À yɔɔ amma ngɔgɔ í ganji ɔa a màa. ¹⁷ Nɔ í bee ɔa í ni, ide yoomai ì fɔ ì waa nɛɔ bɛɛɛɛ ɔa. Nɔi à leeki à beje waju do inɔ ku fɔ. ¹⁸ Inɛ akã iyi à ya kpe Keleopa í ni, bii kù je awɔ akã baa si, yooi í wa si Zeruzalɛmu

iyi kù mà mii iyi í ce si ajɔ gbeejiu ihɛ. ¹⁹ Nɔi í bee ɔa í ni, mii í ce.

Nɔi à ni, idei Jesu inɛi Nazaretiu ni. Mɔkɔu walii ilu gbugbãi si icɛ do si ide ku fɔ si wajui Ilaaɔ do si wajui amanɛ ɔa fei. ²⁰ Nɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɔa do inɛ ngbo nwa ɔa à daa inɛ ɔa si awɔ à ye taaleɛ à kpakpaɛ si jɔi à kpaɛ. ²¹ À waa tamaa nɔu á faaba inɛi Izireli ɔa wo, amma ajɔ mɛɛtaɛi ihɛ iyi ideu í ce wa tã. ²² Si anyii nɔu, inaabo gɔ ɔa si inɔ nwa à naa à gidi wa do ideu má. Inaabo ɔau à dede daadaakɔ à bɔ bi balɛu. ²³ Iyi à to nɔ a kù ye ikui Jesuu bɛ. Nɔi à naa à sɔ wa à ni amaleka ɔa à naa si aɔa nɔ à sɔ aɔa à ni í jɔi má. ²⁴ Nɔi inɛ gɔ ɔa hai si inɔ nwa à bɔ bi balɛu nɔ à koo à ba mii ɔau í cei dee dee si bei inaabo ɔau à sɔ wau, amma a kù ye nɔu takɛɛ.

²⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɔa í ni, inɛ hai nɛ bisi ɔai, i ci ya dasi ide iyi walii ɔa à fɔ fei naanɛ gbãa gbãa ɔa. ²⁶ Kù nɛ bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã, inɛ ɔa a bei a ye amboeɛ. ²⁷ Nɔi í sisi nɔa ide iyi à fɔ si kukɔi idei Ilaaɔ fei si gãmei nɔu takɛɛ. Í sintiei hai si tiai Moizi do ti walii ɔau fei.

²⁸ Waati iyi à maai si ilu bii à waa bɔu, ɔai Jesu takɛɛ í ce bei inɛ iyi wa bɔ waju. ²⁹ Nɔi à mante mantee à ni ku gbe bi aɔa domi ale í lɛ tã nɔ inunu wa lɔ. Nɔi í sinda wa í naa í gbe bi tu ɔa bɛ. ³⁰ Nɔi aɔaɔ ɔa à waa je. Waati iyi à waa jeu ɔai í so pɛɛu í ce si kutɔɔ í bei í bububue nɔ í na ɔa. ³¹ Waati bɛɛbei iju nɔa í cɔ bei nɔ à màa. Amma tengi bɛ má gbakã à kuaɛ. ³² Nɔ à sɔ nje à waa ni, baa si waati iyi wa sɔ wa idei kukɔi Ilaaɔu hai si kpãau wa inɔ nwa kù tũ de.

³³ Nɔ aɔa mɔ à dede gbakã à nɛ ikpa Zeruzalɛmu. Iyi à to bɛ à koo à ba mɔcɔ maatakã ɔau à waa tɔtɔ do inɛ gɔ ɔa. ³⁴ Nɔi inɛ ɔa iyi à tɔtɔ ɔau à waa sɔ amanɛ minji ɔau mɔ à ni, Lafɛɛ í jɔi hai si bale ntɔ ntɔ, nɔ í nyisi araɛ bi Simɔɔ. ³⁵ Nɔ amanɛ minji ɔau mɔ à sisi nɔa mii iyi í ba aɔa si kpãa do bei aɔa à mà Jesu si waati iyi wa bu pɛɛu.

Jesu í tusea mɔcɔ maatakã ɔau araɛ

(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

³⁶ Iyi à wasi ideu ku fɔ bɛɛɛɛ, ɔai nɔu takɛɛ í faata wa si anini nɔa [nɔ í ni, Ilaaɔ ku mu nɔe laakai ku sũ.] ³⁷ Nɔi njo í mu ɔa, zigi nɔa

í da. À tamaa bei ziii. ³⁸ Nɔi í bee ɲa í ni, mii í ce ì waa biti ɲa. Na mii í ce dimii lasabuu ihē í wa si idɔ ɲɛ. ³⁹ I cɔ awɔm do isem ɲa. Amui, i lum i cɔ ɲa. Ziii ci ya ne ara do kũkũ si bei ì waa yem ɲau ihē ɲa. [⁴⁰ Iyi í fɔ beɛbe í tã nɔ í nyisi ɲa awɔe do isee ɲa.] ⁴¹ Nɔi inɔ didɔ ɲɲa í jò a kù dasi naane gbãa gbãa nɔ à wa si biti nla nla, ɲɔi í jò í bee ɲa í ni, i kù ne mii ku je gɔ ihē ɲa? ⁴² Nɔi à nya cɛe ku banda akã à naa. ⁴³ Nɔ í gba í ɲɔɔ si waju ɲɲa. ⁴⁴ Nɔi í ye ɲa gigi í ni, ide ɲa iyi ò sɔ ɲɛu mbe si waati iyi ò wa inɔ ɲɛ wo. Ò tako ò sɔ ɲɛ wo ò ni mii ɲa iyi à kɔ na irim si tiai woodai Moiziu do si ti walii ɲau do si iri ku kɔi Davidi ɲau kù ne bei á ce iyi kù ce.

⁴⁵ Nɔi í mu ɲɲa laakai jiiida ku ba a gbɔ yaasei kukɔi idei Ilaaɔu. ⁴⁶ Nɔ í sɔ ɲa í ni, beɛbei à kɔɔ à ni amu iyi Ilaaɔ í cica an ye ijuukpã. Aa kɲam, amma an jĩ hai si bale si ajɔ mɛetasia. ⁴⁷ Nɔ aa waazo do irim si dimi fei, aa sintii hai Zeruzalemu. Aa waazo a kpe inɛ ɲa a kpaasi idɔ nɔ Ilaaɔ ku kpa idei dulum du ɲa. ⁴⁸ Inɛi aa je seɛdai ide ɲau be fei ɲa. ⁴⁹ Nɔ an samba ɲɛ mii iyi Baam í wã ɲɛ dou wa. Amma si iluu ihēi aa maa wa ɲa hee gbugbãi Ilaaɔ ku naa si ɲɛ wa.

Jesu í nyi kɔkɔi Ilaaɔ má

(Cɔ Maaku 16:19-20; IWB 1:9-11)

⁵⁰ Nɔi Jesu í gbã mɔcɔe ɲau í fitaɔ ɲa hai inɔ iluu. Nɔ í bɔɔ ɲa hee ikpa Betani, nɔ í wu awɔ lele í wee ɲɲa. ⁵¹ Waati iyi wa wee ɲɲau, ɲɔi í sekɛɛ hai bi tu ɲa [nɔ í so arae í ne lele.] ⁵² Anɲa mɔ [iyi à gule à tɔɔe ɲɔi] à nyi ikpa Zeruzalemu do inɔ didɔ nla nla. ⁵³ Nɔ kpasɛi Ilaaɔ bei à ya maa wa waati kãma fei a maa saabu Ilaaɔ.

Laabaau jiiida iyi Zãa í kə

Inya kumá do ideí kuwεε

¹ Hee a maa taka andunya inε gə í wεε à ya kpoo Ide. Ideu í wεεi do Ilaaḏ. Ideu takae Ilaaḏi. ² Ideu nje í wεεi hai sinte do Ilaaḏ. ³ Nηui í taka mii baa yooma fei, nə nkāma kù wεε iyi kù je nηui í takae. ⁴ Nηu takaei í je irii kuwεεu, nə kuwεεu í máa inε ηa inya. ⁵ Inya kumáú í mái do si ilu kuku fei, nə ilu kuku kù yəkə kù kāmiae*.

⁶⁻⁷ Məkə gə í wεε iyi à ya kpe Zãa. Nηui Ilaaḏ í be wa ku naa ku jεa inε ηa sεedai inya kumáú, nə inε fei ku dasiò inya kumáú naane do saabuε. ⁸ Zãa takae kù je inya kumáú, amma à bəə wai ku je sεedai inya kumáú. ⁹ Inya kumáú nηu akāi í je inya kumá ntə iyi í naa si andunya ku ba ku jò inε fei ku ye ilu.

¹⁰ Inε iyi í je Ideu í wa si andunya wo. Do saabuεi Ilaaḏ í takaò andunya. Do nηu fei, inei andunya ηa a kù màa. ¹¹ Bi inε ηai í naa nə inε ηau à kəsie. ¹² Amma inε ηa iyi à gbaa nə à dasie naane í mu nηa kpāa a jeò amai Ilaaḏ ηa. ¹³ A kù je amai Ilaaḏ ηa do yaase bei à ya ce a bíò amu ηa si andunya. Kù je do idəəbii amane ηa, ti Ilaaḏi.

¹⁴ Ideui í baa í je amane. Í kəò didə nə beεbe məi í kəò ntə, nə í ba wa kuwεε. À ye amboεε, à cəə do laakai, dimii amboε iyi Ilaaḏ Baaba í na Ama akāεu. ¹⁵ Zãa í jεa inε ηa sεεdaε, í la í ni nηu mbe inε iyi nηu í fə ideu nηu í ni á na ku naa si anyii nηuu, amma í re nηu domi í wεε hai waati iyi a kù bí nηu.

¹⁶ Si amani nlaεu awa fei à ba andi baa nwa, nə à ba didə si antai didəu. ¹⁷ Hai bi Moizii Ilaaḏ í na wa wooda, amma didə do ntə í naai hai bi Jesu Kirisi. ¹⁸ Inε kāma kù ye Ilaaḏ Baaba ajə kāma. Ama akāε iyi í wa bi tεεu nηu takae Ilaaḏi. Nηui í jò à màa.

Idei Zãa woo dasi iyi

(Cə Matie 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luku 3:1-8)

¹⁹ Ajə nηu gə inε ngboi Zuifu ηa iyi à wa Zeruzalemu à be si Zãa woo weei Ilaaḏ ηa do inei Levi ηa a koo a beεε a ni, awəi yoo. ²⁰ Nəi

Zãa í je nηa í fə si bantuma í ni, n kù je inε iyi Ilaaḏ í cica. ²¹ Nəi à beεε à ni, debei, awəi yoo. Awəi Elii walii nlai takou? Nə í ni, aawo. N kù je Elii. Nə à beεε má à ni, awəi ì je walii iyi á na ku naau? Nə í ni, aawo. ²² Nəi à beεε má à ni, debei, awəi yoo. Sə wa ku ba ka ba iyi aa kaa sisia inε ηa iyi à be wa wa. Beirei awə takae ì waa nia araε.

²³ Nəi Zãa í so ide iyi walii Ezai í tako í fəu í je nηa do í ni, Amui n je inε iyi wa də anu si gbabua wa ni, I teese kpāai Lafēε kú te ηa.

²⁴ Wee inε ηa iyi à be wa ηau, Farisi ηai. ²⁵ Nəi à bee Zãa à ni, ì ni i kù je inε iyi Ilaaḏ í cicau, i kù je Elii, i kù nə i kù je walii iyi á na ku naau. To, na mii í jò ì ya maa dasi inε ηa inyi. ²⁶ Nəi Zãa í je nηa í ni, amu inyii n wa n dasi inε ηa, amma inε iyi á na ku naau í wa anini nηe nə i kù màa ηa. ²⁷ Nηui á naa si anyim. Nə n kù tosi n fū baa ikūi baataε. ²⁸ Ide ηau ihē fei Betanii í ce. Betaniu do ikpa nunui daakəi idoi Zuudēei í wa. Tengi bei Zãa wa dasi inε ηa inyi.

Jesui í je angudāi Ilaaḏ

²⁹ Iju kumáε ηəi Zãa í ye Jesu wa naa sie, ηəi í sə inε ηa í ni, i cəə ηa. Inε ihēi í je angudāi Ilaaḏ iyi á nya dulum dii inei andunya ηa ku neò. ³⁰ Idei n tako n fə wo n ni inε gə wa naa si anyim iyi í rem, domi nje í wεε hai waati iyi a kù bí amu. ³¹ Amu takam n kù mà mà nηui à ni á na ku naau wo, amma amu n naa ku dasi ηe inyii ku ba inε inei Izireli ηa i màa ηa.

³² Nəi Zãa í sə ηa má í ni, n ye Hundei Ilaaḏ wa kita sie wa hai lele. Hundeu í yei bei ankasiidi. ³³ Amu mə n kù mà mà nηui à ni á na ku naau wo. Amma Ilaaḏi í bem wa n naa n dasi inε ηa inyi. Nə nηui í səm mii iyi á jò n màa. Í ni an ye inε gə iyi Hundei nηu á kita ku de sie wa nə ku maa wa be. Nηui á daa inε ηa si Hundei nηu. ³⁴ N yəə, nə n wa n jεa inε ηa sεeda iyi nηui í je Amai Ilaaḏ.

Məcə sintei Jesu ηa

³⁵ Iju kumáε Zãa í wa be má, wa leekí do məcə minjie gə ηa. ³⁶ Nəi à ye Jesu wa lə nə Zãa í ni, i cəə ηa. Inε ihēi í je angudāi Ilaaḏ.

³⁷ Iyi məcə ηau à gbə ideu ηəi à too Jesu. ³⁸ Nəi Jesu í sinda í ba à waa too nηu wa, nə

* 1:5 kù yəkə ku kāmiae Tia nwo gə ηa à ni kù gbaa.

í bee ŋa í ni, mii ì waa de ŋa. Ŋai à ni do fee ŋa, Rabi, waatɔ mɛɛtu. Ŋai à beee à ni, iwoi í je kpasɛɛ. ³⁹ Ŋai í je ŋa í ni, i naa i cɔ ŋa. Nɔ à tooɛ à koo à cɔ bii í wa nɔ à hoe be. Ideu ihɛ í cei alɛ zakai isɔ mɛɛ.

⁴⁰ Inɛ akāi amanɛ minji ŋa iyi à gbɔ ideɪ Zāa nɔ à too Jesuu, ŋɲui í je Anderee, ifɔi Simɔɔ Piɛɛ. ⁴¹ Iyi í sɛkɛɛ hai bi Jesu gbakā í koo í kpe Simɔɔ igbāɛ nɔ í sɔɔ í ni, à ye inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau. ⁴² Ŋai í bɔ̀ Simɔɔ bi Jesu. Iyi Jesu í cɔɔ nɔ í ni, ñ mà iyi awɔ̀i ì je Simɔɔ amai Zāa, amma Sefasii aa ya kpeɛ bebei. (Iriu be do Piɛɛ fei, yaaseɪ í je kuta.)

Jesu í kpe Filipu do Natanieli

⁴³ Iju kumáɛ Jesu í dasi idɔ ŋɲu ku bɔ̀ ilei Galilee. Iyi í to be ŋai í ko Filipu nɔ́ í sɔɔ í ni, toom wa. ⁴⁴ Wee Filipu inɛi Besaidai. Anderee do Piɛɛ ŋa mɔ́ inɛi ilu be ŋai. ⁴⁵ Ŋai Filipu í koo í dede Natanieli í sɔɔ í ni, à ye inɛ iyi Moizi í kɔ́ ideɪ si tiai woodau nɔ́ walii ŋau mɔ́ à fɔ́ ideɪ. Inɛɛu ŋɲui í je Jesu inɛi Nazareti amai Zozɛfu. ⁴⁶ Ŋai Natanieli í beee í ni, inɛ jiida gɔ́ á yɔ̀kɔ́ ku fita hai Nazareti mbɛ? Ŋai Filipu í ni, naa i koo i cɔ.

⁴⁷ Ŋai à waa koo. Iyi Jesu í ye Natanieli wa naa bi tɛɛ ŋai í ni, i cɔ ŋa, amai Izireli takaeɪ wa naa be, kù ne taki kāma si idɔɛ. ⁴⁸ Ŋai Natanieli í beee í ni, hai iwoi ì mà̀m. Ŋai Jesu í ni, baa hee Filipu koo maa kpeɛ wa ñ yeɛ icui j̄i ndii figiu ihɔ́. ⁴⁹ Ŋai Natanieli í ni, Mɛɛtu, awɔ̀u Amai Ilaaɔ́i, awɔ̀u Ilaalui Izirelii. ⁵⁰ Ŋai Jesu í jeaa í ni, ì dasim naane tā si na iyi í j̄ɔ̀ ñ ni ñ yeɛ abe j̄i ndii figiu ihɔ́? Aa ye ngɔ̀gɔ̀ iyi í la í re iyi be.

⁵¹ Nɔ́ í ni má, ntɔ́ ntɔ́ ñ wa n sɔ́ ŋɛ, aa na i ye lelei Aɔ́ í c̄i ŋa nɔ́ amalekai Ilaaɔ́ ŋa aa gũ a maa kita si amu Amanɛ.

2

Abɔ̀dɔ́ iyi à ce Kana

¹ Si ajɔ́ mɛɛtasiaɛ ŋai à waa ce abɔ̀dɔ́ gɔ́ Kana ilei Galilee. Nɔ́ iyei Jesu í wa be. ² Nɔ́ à kpe Jesu do mɔ̀cɔɛ ŋa mɔ́ bi ku ce abɔ̀dɔ́. ³ Ŋai atɛ vɛɛ ŋa í na í tā nɔ́ iyei Jesu í koo í sɔɔ í ni, aŋa a kù ne vɛɛ má. ⁴ Nɔ́ Jesu í jeaa í ni, yaayi, awɔ́ si aa sɔ̀m mii iyi an ce. Waatim kù to titá. ⁵ Ŋai iyeu í sɔ́ woo ce icɛ ŋau í ni, i ce bei í sɔ́ ŋɛ fei.

⁶ Wee tengi bii à waa ce abɔ̀dɔ́ boonyi mɛɛfa gɔ́ ŋa iyi à ce do kuta à wa be, si

bei Zuifu ŋau à ya kpā si inyii awala ŋa. Boonyi akā fei á yɔ̀kɔ́ ku gba inyi zakai jɔ̀lɔ́ jɔ̀nka mɛɛ wala mɛɛfa. ⁷ Nɔ́ Jesu í sɔ́ woo ce icɛ ŋau í ni, i kpā inyi i cuusi boonyi ŋau ku kɔ́ ŋa. Nɔ́ à kpā à cuusi hee fei ndɛɛ í kɔ́. ⁸ Ŋai gbakā Jesu í ni a bu a koo a na inɛ ngboi abɔ̀dɔ́, nɔ́ à bu à waa bɔ́ ku náa. ⁹ Amma hee a maa náa, í kpaasi vɛɛ tā. Ŋai inɛ ngbou í tiɛɛ. (Kù mà hai bii í naa, amma inɛ ŋa iyi à kpā inyiu wa ngu ŋa à mà.) Iyi í tiɛɛ nɔ́ í kpe mɔ̀kɔ́ titɔ́, ¹⁰ í sɔɔ í ni, atɛ iyi í dɔ́ ku mɔ́i à ya tako a naaɔ́ wa, bii inɛ ŋa à mɔ́ hee à yo a bei a na ŋa iyi kù dɔ́ sāa sāau. Amma awɔ́, didɔ́ui ì singa hee í to nsei.

¹¹ Iyi bei í je maamaake sinte iyi Jesu í ce. Kana bei í coo si ilei Galilee. Do yaase bebei í nyisiò amboeɛ nɔ́ mɔ̀cɔɛ ŋa à dasiɛ naane.

¹² Si anyii ŋɲu nɔ́ i bɔ́ Kaperanumu, ŋɲu do iyeɛ do ifɔɛ ŋa do mɔ̀cɔɛ ŋa, amma a kù kpe be.

Jesu í wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ́
(Cɔ́ Matie 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luku 19:45-46)

¹³ Jingauí Zuifu ŋa iyi à ya ni jingauí Iku ku kuaui í maai wa. Ŋai Jesu í bɔ́ Zeruzalemu. ¹⁴ Waati iyi í to be, í bɔ́ bantumai kpasɛi Ilaaɔ́ nɔ́ í ba woo ta ketɛ do angudá do ankasiidi ŋa si bantumai kpasɛu do inɛ ŋa iyi à buba à waa kpaasi fia. ¹⁵ Ŋai í ce kolongbai ikū nɔ́ í leleò aŋa fei hai be, hee do angudá do ketɛ ŋau fei. Nɔ́ í fuka taabui woo kpaasi fia ŋau í nikā fia ŋa. ¹⁶ Nɔ́ í sɔ́ woo ta ankasiidi ŋau í ni, i fitaò mii ŋau be hai ihɛ. I maà sinda kpasɛi Baam ajá ŋɛ. ¹⁷ Iyi mɔ̀cɔɛ ŋau à gbɔ́ beɛbe ŋai à ye gigii kukɔ́i ideɪ Ilaaɔ́ iyi í ni, ñ ne himma si icɛi ileɛu hee wa bi ku kpam.

¹⁸ Ŋai Zuifu ŋau à beee à ni, maamaake yoomai aa yɔ̀kɔ́ i ce nwa ku ba ka mà iyi ì ne kpāai beɛbe ku ce. ¹⁹ Ŋai Jesu í je ŋa í ni, i leɛɛ ileu ihɛ ŋa nɔ́ si afei ajɔ́ mɛɛta an dedeɛ má. ²⁰ Ŋai Zuifu ŋau à sɔɔ à ni, adɔ́ ciiji do mɛɛfaɪ à ce à bei à maò ileu ihɛ. Beirei aa ce i dedeɛ si afei ajɔ́ mɛɛta.

²¹ Amma ideɪ ile iyi Jesu wa fɔ́u, araɛi wa fāa. ²² Na ŋɲu, waati iyi Jesu í j̄i hai si bale, mɔ̀cɔɛ ŋa à ye gigi iyi í fɔ́ ide beɛbe wo. Nɔ́ à dasi kukɔ́i ideɪ Ilaaɔ́ naane do ide ŋa iyi Jesu í tako í sɔ́ ŋau.

Jesu í mà idai inɛ fei

²³ Si bei Jesu í wa Zeruzalemu si waatii jingauí Iku ku kuau, iné ña à yé maamaake ña iyi í ya maa ce nò iné nkpò í dasiè naané. ²⁴ Amma Jesu kù na ña ara domi í mà idòí iné fei. ²⁵ Kù bee hee a sisia ññu daai amané domi ññu takæ í mà mii iyi í wa si idòí amané fei sãa sãa.

3

Jesu do Nikodemu

¹⁻² Idũ ajò ññu gò m̀kò gò í bò bi Jesu à ya kpoo Nikodemu. M̀kòu Farisii, nò wa je iné ngboi Zuifu gò ña. Iyi í to bi Jesu ñòí í ni, M̀setu, à mà iyi Ilaađi í beé wa i naa i kò nwa si cio. À mà beébei si na iyi í jò iné gò kù wéé iyi á yòkò ku ce maamaake ña iyi ì ya maa ce bii kù je Ilaađi í wéé do lafèé. ³ Ñòí Jesu í jéaa í ni, ntò ntò ñ wa n s̀dei, nò a kù bí iné ise gbeejisia kaa yòkò ku yé andunya titòí Ilaađ. ⁴ Amma Nikodemu í beéé í ni, iné iyi í la tã, beirei aa ce a búu má. Á nyi inòí iyee a bei a buu ise gbeejisia máí?

⁵ Ñòí Jesu í jéaa í ni, ntò ntò, bii kù je inyi do Hundei Ilaađi í bi iné gò, lafèé kaa yòkò ku lò andunya titòí Ilaađ. ⁶ Amané amanéí í ya bí, Hundei Ilaađ m̀o hundei í ya bí. ⁷ Ñ s̀é ñ ni, í gbe a bí iné ise gbeejisia. Amma mà jò ideu ku mué bití. ⁸ Fufu í ya maa cei do bii í bi, nò ì ya maa gbò íbæ, mà irei. Amma i kaa mà hai bii wa naa hee má je bii wa bò. Beébe m̀oi í yé do iné iyi Hundei Ilaađ í bí fei.

⁹ Ñòí Nikodemu í beéé í ni, beirei á ce ku ce. ¹⁰ Ñòí Jesu í jéaa í ni, awòí ì waa kò inéi Izireli ña si cio nò i kù mà yaasei ideu be? ¹¹ Ntò ntò ñ wa n s̀é, ide iyi à màí à waa fò, nò à waa je s̀edai mii iyi à yé. Amma do ññu fei, i ci ya jesi s̀eda nwa ña. ¹² Ñ wa n s̀é ñe ide iyi wa ce si andunya nò i kù dasi naané ña. To, bii beébei, nò beirei aa ce i dasi naané ña bii n s̀é ñe mii ña iyi wa ce lelei Ađ. ¹³ Iné gò kù wéé iyi í bò lelei Ađ bii kù je amu Amái Amané, amu iyi ñ kita wa hai lelei Ađ.

¹⁴ Si bei Moizi í k̀oa njo si j̄i í wuu lele si gbaau, beébe m̀oi amu Amái Amané kù ne bei á ce iyi a kù wu aram lele, ¹⁵ ku ba iné iyi í dasim naané fei ku ba kuwéé hai tã. ¹⁶ Ilaađ í bi inéi andunya ña jiida jiida hee í na ña Ama akæ ku ba iné iyi í dasiè naané fei ku màà ce nfe, amma kù ne kuwéé iyi ci ya tã.

¹⁷ Ilaađ kù be Amaé wa si andunya ku ba ku yèò taalei inéi andunya ña, amma í bòò wai ku ba inéi andunya ña a ba faaba na saabue.

¹⁸ Iné iyi í dasiè naané, Ilaađ kaa yé taaleé, amma iné iyi kù dasiè naané í yé taalei lafèé tã, si na iyi í jò kù dasi ama akæ naané. ¹⁹ Í yé taalei iné dimi beébe ñai si na iyi í jò inya kumá í naa si andunya, amma iné ña à bi ilu kuku í re inya kumáú. À bi ilu kukuui si na iyi í jò kuce ñña kù s̄a. ²⁰ Ntò ntò, iné iyi wa ce laalò fei í ya cé inya kumáí. Ci ya naa si inya kumáú ku ba mii iyi wa ce ku màà fita gbugbãa. ²¹ Amma iné iyi wa too kp̄ai ntò í ya ce icéé ñai do idòóbii Ilaađ. Na ñòí í jò á naa si inya kumá ku ba a yé mii iyi ññu wa ce ti idòóbii Ilaađi.

Jesu do Zãa

²² Si anyii ññu, Jesu do m̀cœe ña à bò iléi Zudee. Aǹò ña à ce be ajò minji, nò Jesu í dasi iné ña inyi. ²³ Zãa m̀o wa dasi iné ña inyi ilui Enòò, k̀okòí Salimu, domi inyi í kpò be. Iné ña à wasi ku koo sié nò wa dasi ña inyi.

²⁴ Waati beébe a kù dasi Zãa piis̄ò titã.

²⁵ Ñòí m̀cœi Zãa ña do Zuifu gò à waa ce kakòò si buki iyi amané á ce ku bei ku má. ²⁶ Ñòí à bò bi Zãa à ni, M̀setu, ajœ ì je s̀edai m̀kò iyi inéò ì wa icei idoi Zuudèeu, mà irei. Wee nsei ññu m̀o wa dasi iné ña inyi, nò iné fei wa bò bi tæ. Kù jéé si ide kãma?

²⁷ Ñòí Zãa í s̀ò ña í ni, iné gò kaa yòkò ku ba ngògò bii kù je Ilaađi í muua. ²⁸ Iné taka ññe ì je s̀edam iyi ñ ni n kù je iné iyi Ilaađ í cica, amma à bém wai ku ba n cuua wa. ²⁹ Iné iyi í ne abo titò ññui í je m̀kò titò, mà irei. Amma kpaasii m̀kò titòu, iné ññu á leek̄i ku maa gbò. Ññu m̀o í ya ne inò didò ntò ntò waati iyi í gbò imui m̀kò titòu. Na ñòí í jò nsei amu takam ñ ne inò didò nla nla. ³⁰ Kù ne bei á ce iyi beérei Jesu kù k̀òsi, nò tom kù ne bei á ce iyi kù kaye.

Iné iyi wa naa hai lelei Ađ

³¹ Nò Zãa í ni má, iné iyi í naa hai lele ññui í re iné fei. Iné iyi í je ti andunya, inéi andunyai, idei andunyai í ya maa fò. Iné iyi í naa hai lele ññui í re iné fei. ³² Wa je s̀edai mii iyi í yé do iyi í gbò. Amma iné kãma kù waa jesi s̀edæ. ³³ Iné iyi í jesi s̀edæ, í jesi iyi Ilaađ í je ilu ntò. ³⁴ Iné iyi Ilaađ í be wa idei Ilaađi wa fò, domi Ilaađ í muua Hundee

do ino akā. ³⁵ Ilaaḍ Baaba í bi Amae no í daa mii fei si awo. ³⁶ Ine iyi í dasi amau naane fei í ne kuwεε hai tā. Ine mo iyi í ko ku dasie naane kaa ba kuwεεu, amma idoakōi Ilaaḍ í wa si irii lafēε.

4

Jesu do inaaboi Samari go

¹⁻³ Farisi na à gbō iyi Jesu wa ba mōcō na wa dasi na inyi wa re Zāa. Amma kù je Jesu takaei wa dasi ine na inyi, mōcōe nai à waa coo. Ajo nnu go Jesu í gbō iyi à waa fo beεbe, nōi í ne hai Zudee be wa bō ilei Galilee. ⁴ Wee ku bei ku to be tilasii ku too do ilei Samari.

⁵ Nōi í to si ilui Samari go iyi à ya kpe Sikaa, kōkōi iko iyi Zakōbu í mua Zozefu amaεu. ⁶ Bei lōgōi Zakōbuu í wa. Jesu í to bei zakai dasā. Nōi í koo í buba si itii lōgōu si na iyi í jō í gbεεji do isεεnu.

⁷ Nōi inaaboi Samari go í naa inyi ku kpā. Nōi Jesu í ni, muum inyi n mo. ⁸ Wee mōcōe na à bō ino ilu ije ku ra wa. ⁹ Nōi abou í sō Jesu í ni, awo Zuifu, beirei í ce ì waa tōm inyi ku mo, amu inaaboi Samari. Abou í ni beεbei si na iyi í jō Zuifu na do inei Samari na a ci ya ce nje fō. ¹⁰ Nōi Jesu í jεaa í ni, bii ì mà amuai Ilaaḍ wo, nō bii ì mà ine iyi wa tōe inyi ku mo, aa tōm nii wo nō n muε inyii kuwεε.

¹¹ Nōi abou í sō í ni, mōkōyi, i kù ne gooka. Wee lōgōu í jī isa. Beirei aa ce i ba inyii kuwεεu. ¹² Zakōbu, bala nwai í tu nwa lōgōu ihē. Nō nnu do amaε na do mεεmuε na fei ihēi à ya mo. Mà awo ì waa tamaa ì re Zakōbu bala nwaui. ¹³ Nōi Jesu í jεaa í ni, ine iyi í ya mo inyii lōgōu ihē fei, agbe á kpaa má. ¹⁴ Amma ine iyi an mua inyi ku mo, agbe kaa kpa lafēε má, domi inyi iyi an mua lafēε á maa sōi bei inyii isō nō á na ine kuwεε hai tā. ¹⁵ Nōi abou í ni, mōkōyi, n bi i muum dimii inyi be ku ba agbe ku maà kpam má nō n maà n naa inyi ku kpā ihē má.

¹⁶ Nōi Jesu í sō í ni, koo kpe mōkōe wa i naa wa ihē na. ¹⁷ Nōi abou í jεa Jesu í ni, n kù ne mōkō. Nōi Jesu mo í ni, ntōi ì fō iyi ì ni i kù ne mōkō, ¹⁸ domi mōkō miui ì tako ì ne. Nō wee mōkō iyi ì ne si nsei kù je mōkōe. Ine nnu ntōi ì fō.

¹⁹ Nōi abou í ni, mōkōyi, n ye iyi awōu wali. ²⁰ To, awa inei Samari na, bala nwa na si geeteu ihōi à ya gule a tō Ilaaḍ wo, amma

ine Zuifu na, ì ni í gbe Zeruzalemui ine ku ya gule ku tōe. ²¹ Nō Jesu í sō í ni, abooyi, dasi idem iyi an sōe naane. Awaati wa naa iyi a kaa gule a tō Ilaaḍ Baaba si antai geeteu ihō hee má je Zeruzalemu. ²² Ine inei Samari na, ì waa gulea Ilaaḍ, amma i kù mà na na. Awa Zuifu na à mà à bei à waa gulea, domi ide i faaba wa naa hai bi Zuifu na. ²³ Amma awaati go á na ku naa, nō í to wa tā mōm de, iyi Hundi Ilaaḍ á jō ine na a maa gule a tō Ilaaḍ Baaba do ntō. Woo gulea do yaase beεbe nai í bi. Ine be nai à je woo gulea Ilaaḍ ntō ntō. ²⁴ Ilaaḍi í je Hunde, nō kù ne bei aa ce iyi a kù gulea si Hunde do si ntō. ²⁵ Nōi abou í sō í ni, n mà ine iyi Ilaaḍ í cica á na ku naa. Bii í naa nnu á sisi nwa fei ndeε. ²⁶ Nōi Jesu í ni, amui ihē, amu iyi n wa n baε ide ku fō.

²⁷ Waati beεbe mōcōi Jesu nau à to wa. Nōi ideu í mu na biti ntō ntō do iyi à ye wa ba inaabo ide ku fō. Do nnu fei, kama nna go kù bee abou mii iyi í bi. A kù nō a kù bee Jesu a kù ni, mii í ce ì waa ba abou ide ku fō.

²⁸ Nōi abou í jile bōdoε be í nyi ino ilu í koo í sō ine na í ni, ²⁹ i naa i koo i cō ine go iyi í sōm mii iyi n tako n ce fei. Mà ine iyi Ilaaḍ í cica mbe ya. ³⁰ Nō ine na à fita wa hai ino iluu à waa bō bi Jesu.

³¹ Waati beεbe mōcōe na à wasi ku mantes à waa ni, Meetu, je titā. ³² Amma í sō na í ni, n ne dimii ije go iyi i kù mà na. ³³ Nōi mōcō nau à bee nje à waa ni, mà ine go í naa ije wai de.

³⁴ Nō Jesu í sō na í ni, ijem nnu í je n ce idoobi ine iyi í bem wa nō n kpa irii iceε iyi í dasim. ³⁵ Ine ì waa ni í gbe cukpa mεε a bei a da iya. Amma amu n wa n sō ne, i cō iko nau, mii ku gbē nau fei í jīa í to ku da. ³⁶ Ine iyi wa da í wasi fiaε ku gba tā, nō amaaje iyi wa tōtōu ti kuwεε hai tāi. Si beεbe woo gbē do woo da à ne ino didō ajo. ³⁷ À ya kpa mōnda go a ni, ine go wa gbē nō ine mmu go wa da. Mōndau ntōi wa fō. ³⁸ N be nei i koo i da si iko bii i kù logoo na. Ine go nai à ce ice be, wee nsei inei ì naa ì waa da mii iyi à gbēu na.

³⁹ Inei Samari nkpo nkpoi í dasi Jesu naane si ino iluu be si na iyi í jō abou í tako í sō na í ni Jesu í sō nnu mii iyi nnu í ce wo fei. ⁴⁰ Na nnu, inei Samari nau à koo à ba Jesu à tōe suuru ku gbe bi ti ana. Nō í ce be ajo minji.

41 Ine nkp̄ai í dasi naane má waati iyi à gb̄o idei Jesu, 42 ñ̄ai à s̄o abou à ni, kù j̄e na ide iyi ì f̄ou n̄ju ak̄ai í j̄ò à dasi Jesu naane má, amma si na iyi í j̄ò awa taka nwa à gb̄o ideei n̄o à mà iyi do nt̄o n̄ju í j̄e Woo faabai andunya.

Jesu í j̄ò amai akawe nla ḡo í ba iri

43 Iyi Jesu í ce aj̄o minji be ñ̄ai í ne í b̄o ikpa ilei Galilee, 44 domi n̄ju takae í f̄o wo í ni, walii ci ya ne beere si ilue. 45 Iyi í to Galilee ñ̄ai ine ñ̄au à gbaa do in̄o did̄o. Tako wo à b̄o j̄ingau Zeruzalemu n̄o à ye mii iyi í ce be fei. Na ñ̄ai í j̄ò à gbaa do in̄o did̄o.

46 N̄o í nyi í b̄o Kana si ilei Galilee má, tengi bii í tako í j̄ò inyi í kpaasi v̄̄eu. Wee akawei ilaalu ḡo í wa Kaperanumu, amae kù waa ne baani. 47 ñ̄ai í gb̄o iyi Jesu í ne hai ilei Zudee í naa ilei Galilee. ñ̄ai í dede hai Kaperanumu í b̄o bi t̄e í koo í t̄̄e suuru ku na ku faaba amai n̄ju iyi wa bi ku ku. 48 ñ̄ai Jesu í j̄eaa í ni, in̄e í ci ya dasi naane aj̄o k̄ama ñ̄a bii kù j̄e ì ye nyinda do maamaake ḡo ñ̄a sisi. 49 ñ̄ai akaweu í ni, m̄ok̄oyi, ñ̄ wa n t̄̄e suuru i naa wa bi tom hee amau ku maa ku. 50 ñ̄ai Jesu í s̄̄o í ni, koo i ne, amae á w̄e.

N̄o in̄eui í dasi ideei Jesuu naane n̄o í ne. 51 Iyi í dasi kp̄ai idee wa ne ñ̄ai í ko woo ce icee ñ̄a à waa naa. ñ̄ai à s̄̄o à ni, amae í ba iri. 52 ñ̄ai í bee ñ̄a si waati yoomai í ba iri. ñ̄ai à ni, ana is̄o ak̄ai b̄̄ou í nya. 53 ñ̄ai baai amau í ye ḡigi iyi waatiu bei Jesu í s̄̄o ideu dee dee í ni, amae á w̄e. N̄o n̄ju do in̄eui kpas̄̄e ñ̄a fei à dasi Jesu naane.

54 Ise gbeejisiai ih̄e bebei iyi Jesu í dede hai ilei Zudee í naa ilei Galilee n̄o si kunaaeu fei í ce maamaakei. Iyi ih̄e í j̄e maamaake minjisia.

5

Jesu í j̄ò w̄eeḡe ḡo í ba iri

1 Si anyie ñ̄ai j̄ingau ḡo í to wa. J̄ingaui Zuifu ñ̄ai. N̄o Jesu í b̄o Zeruzalemu. 2 Wee Zeruzalemu be, bi ku l̄ò in̄o iluu í kp̄o. Ande ak̄ai à ya kpe Andei angud̄a ñ̄a. K̄ok̄oi andeu bei fatama nla ḡo í wa. N̄o à ma si ile iyi í ne ande miu. Do feei Ebēe Betizadai à ya kpoo. 3 Si andei ile ñ̄au b̄̄o nkp̄o í ya na ku maa s̄̄u, f̄ēju ñ̄a do woo sukute do w̄eeḡe ñ̄a. [Bei à ya s̄̄u a maa degbe kuyayai inyi, 4 domi aj̄o ḡo ñ̄a amalekai Ilaāó í ya kita wa ku l̄o si fatamau n̄o ku f̄o inyi. Bii inyi í f̄o b̄̄o iyi

í tako í dasi be dimii b̄̄o iyi í ne fei í ya ba irii.] 5 Wee ine ḡo í wa be, b̄̄ou ad̄o kuntaa do m̄ēj̄oi í ce sīe. 6 Iyi Jesu í ȳo wa s̄̄u be í bei í mà iyi í kpe be ñ̄ai í beee í ni, ì bi i ba iri? 7 ñ̄ai b̄̄ou í j̄eaa í ni, m̄ok̄oyi, n kù ne ine iyi á dasim si inyi waati iyi í f̄o. Hee n maa n kookaai n maa n dasi inyi, ine ḡo í ya takom nii.

8 ñ̄ai Jesu í s̄̄o í ni, dede i ka s̄̄ēe, i nēo. 9 ñ̄ai gbak̄a in̄eui í ba iri n̄o í ka s̄̄ēe í dasi kp̄aa wa ne.

Wee aj̄oi kus̄̄mii. 10 ñ̄ai ine nḡboi Zuifu ñ̄au à s̄̄o ine iyi í ba iriu à ni, aj̄oi kus̄̄mii nnyi. Wooda nwa í ganji i so s̄̄ēe. 11 ñ̄ai í s̄̄o ñ̄a í ni, ine iyi í j̄ò n ba irii í ni n so s̄̄ēm n ne. 12 ñ̄ai à beee à ni, yooi í s̄̄ēe í ni i so s̄̄ēe i ne. 13 Amma ine iyi í ba iriu kù mà laf̄ēe si na iyi í j̄ò zamaa í wa be n̄o Jesu í dasi in̄o ñ̄a.

14 Iyi í ce s̄̄a ñ̄ai Jesu í ȳo bantumai kpas̄̄ēi Ilaāó n̄o í s̄̄o í ni, wee ì ba iri bebei. To, maà ce dulum má ku ba laal̄o iyi í re beebe ku maà bāe má. 15 ñ̄ai in̄eui í nyi bi ine nḡbo ñ̄au í s̄̄o ñ̄a í ni Jesu í j̄ò n̄ju í ba iri. 16 ñ̄ai í j̄ò ine ñ̄au à waa kp̄a Jesu iju si na iyi í j̄ò í ce dimii mii n̄o be si aj̄oi kus̄̄imi. 17 Amma Jesu í s̄̄o ñ̄a í ni, Baam í ya maa ce icei waati k̄ama fei, beebe m̄oi amu takam ñ̄ wa n ce.

18 Na irii ideu bei Zuifu ñ̄a à teese à waa de Jesu ku kpa, kù j̄e si na iyi í j̄ò í j̄ò in̄eui í ba iri si aj̄oi kus̄̄imi n̄ju ak̄a, amma si na iyi í j̄ò wa w̄a arāēi do Ilaāó má, wa ni Ilaāó í j̄e baai n̄ju.

Yiikoi Amai Ilaāó

19 ñ̄ai Jesu í s̄̄o ñ̄a í ni, nt̄o nt̄o ñ̄ wa n s̄̄o ñ̄ēi, amu Ama, n kaa n ȳok̄o n ce nḡoḡo do aram bii kù j̄e mii iyi ñ̄ ye Baam wa ce. Mii iyi Baaba wa ce fei, n̄ju amu m̄o Ama ñ̄ wa n ce. 20 Baaba í bi amu Amae n̄o í nyisim mii iyi n̄ju takae wa ce fei. Á nyisim ice iyi í re be ih̄e má m̄om ku ba in̄e fei i biti ñ̄a. 21 Nt̄o nt̄o, si bei Ilaāó Baaba í ya j̄i iku ñ̄a n̄o ku ce ñ̄a ilu hunde, beebe m̄oi amu Amae an mua ine ñ̄a iyi ñ̄ bi kuw̄e. 22 Ilaāó Baaba takae ci ya kiiti ine ḡo, amma í so kiitiu fei í daa amu Amae si aw̄o, 23 ku ba ine fei ku saalu amu Amau si bei à waa saalu Ilaāó Baaba. Ine iyi kù saalu amu Amau, Baaba iyi í bem wai kù saalu.

24 Nt̄o nt̄o ñ̄ wa n s̄̄o ñ̄ēi, ine iyi wa gb̄o idem n̄o í dasi ine iyi í bem wa naane, laf̄ēe

í ne kuwεε hai tā. Kaa naa bi ku ce kiiti má, amma í kua iku í ləsi kuwεei. ²⁵ Ntə ntə, awaati wa naa nə wee í to wa tā, iyi iku ηa aa gbə imui amu Amaí Ilaađ nə si inə nηa ine ηa iyi à gbə imum fei aa ne kuwεε*. ²⁶ Si bei Baaba takae í je irii kuwεε, beεbe mǝi í jò amu Amaε n̄ je. ²⁷ Nə í muum kpāa n kiitiò ine ηa, si na iyi í jò n̄ je Amaí Amanε. ²⁸ Na nηu, í maà biti ηa, domi waati wa naa iyi iku ηa fei aa gbə imum, ²⁹ nə aa fita wa hai si bale. Ine ηa iyi à ce jiidae aa j̄i si kuwεε hai tā. Ine ηa mǝ iyi à ce laalə aa j̄i nə a kiiti ηa.

Mii ηa iyi wa nyisi iyi Jesu í ne yiiko

³⁰ Jesu í ni, n kaa n yəkə n ce ngəgə do aram. Si bei Ilaađ í sǝm si beεbei an ceò kiitiu, nə kiitim í je dee dee domi n kù wa n de idəəbim ku ce, bii kù je idəəbii ine iyi í bəm wa. ³¹ Bii amu takam nii n̄ wa n jea aram seeda wo, seedam kù je ntə. ³² Amma ine gə í wεε iyi wa jea ine ηa seedam nə n̄ mà iyi seeda iyi wa je nηa na irim nəu ntəi. Lafēi í je Zāa woo dasi inyi. ³³ In̄eí í be sie ine ηa, nə ide iyi í fə si gāmem nəu ntəi. ³⁴ Kù je n̄ wa n de amanε ku jem seeda, amu de n̄ wa n fə beεbei ku ba í ba faaba ηa. ³⁵ Zāau be í yei bei fitila iyi à má ku má inya. Nə waati keeke gə ì jesi í wεεò inə didə si inya kumáeu ηa. ³⁶ Amma seeda gə í wεε iyi í la í re ti Zāa. Seedaui í je ice iyi n̄ wa n ce. Ađ Baabai í daam si awə, nηu mǝi wa jea ine ηa seedam nə wa nyisi iyi Ilaađ Baabai í bəm wa. ³⁷ Ilaađ Baaba takaeí wa jea ine ηa seedam. Amma in̄e í kù gbə ide ku fəe baa ajə akā ηa hee má je í yəə do iju ηa. ³⁸ Ideε kù ba bí ku buba si ηe, domi í kù dasi amu iyi í be wau naane ηa. ³⁹ In̄e í ya maa cio kukəi idei Ilaađ si na iyi í jò ì waa tamaa aa ba sie kuwεε hai tā ηa. Nə wee kukə ηau be fei wa jea ine ηa seedam. ⁴⁰ Amma do nηu fei ì kə ku naa bi tom ku ba í ba kuwεε ηa.

⁴¹ N kù wa n de saabu bi amanε ηa. ⁴² Amma n̄ mà ηe. N̄ mà iyi í kù ne kubii Ilaađ si idə nηe ηa. ⁴³ Do irii Baam nii n̄ naa, nə í kù gbam ηa. Amma bii ine gə n̄e í naa do irii arai nηu takae, lafēi aa gba ηa. ⁴⁴ Bii beεbei beirei aa ce í dasim naane ηa, in̄e iyi ì ya maa de saabui n̄e ηa in̄e duusəə nə í kù waa de saabu iyi wa naa hai bi Ilaađ ηa, nηu iyi kù ne

saa. ⁴⁵ I maà tamaa mà amui an ye taale nηe bi Ilaađ Baaba. Moizi, nηu iyi ì waa naane ηau, nηui á ye taale nηe. ⁴⁶ Bii ì dasi Moizi naane ntə ntə ηa wo, aa dasi amu mǝ naane ηa, domi idem nii Moizi í kə. ⁴⁷ Amma í kù dasi ideε naane ηa. To, beirei aa ce í dasi idem naane ηa.

6

Jesu í wò amanε dubu miu (5.000)
(Cə Matie 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luku 9:10-17)

¹⁻⁴ Si anyii nηu, jingauí Zuifu ηa iyi à ya kpe Iku ku kuau í maai wa. Waati beεbei Jesu í kua icei tenkui Galilee. Tenkuui à ya nyi a kpe Tiberia má. N̄əi zamaa nkpə wa tooε, domi à ye maamaake ηa iyi í ya maa ce ku maa faabaò bəə ηa. N̄əi Jesu í gū geete gə í buba do məcəe ηa ajə. ⁵ Iyi í cə ilu nə í ye zamaa nla gəi wa naa bi tεε. N̄əi í bee Filipu í ni, iwoi aa ka ba ije iyi aa ka ra ine ηau ihē a je. ⁶ Í fə beεbei ku cəò laakai Filipu domi í mà bei nηu á ce tā.

⁷ N̄əi Filipu í jeaa í ni, baa fiaí icei ajə c̄ə minji kaa to ka ra nηa ije, iyi aηa fei aa ba keeke keeke. ⁸ N̄əi ine akāi məcə ηau iyi à ya kpe Anderee, ifəi Siməə Piεε í ni, ⁹ ama awaasū gə í wa ihē í ne p̄εe ara miu do c̄εε keeke minji. Amma nηu be kaa cea zamaa nlau ihē nkāma.

¹⁰ N̄əi Jesu í ni, í jò aηa fei a buba. Wee inyau í ne fəfə nkpə nkpə. N̄əi aηa fei à buba. Si inə nηa kukpəi ineməkə ηau í to dubu miu (5.000). ¹¹ N̄əi Jesu í so p̄εe ηau í saabu Ilaađ, n̄əi í jò à kpēa ine ηa iyi à waa bubau. Beεbe mǝi í ce do c̄εε ηau. Nə à je bei à bi. ¹² Iyi aηa fei à je à yo, n̄əi Jesu í sđ məcəe ηa í ni, í ko ije iyi í gbeu ηa ku ba gəgə ku maà ce nfe. ¹³ Nə à ko ije iyi í gbeu. Si p̄εe ara miu iyi Jesu í gba í bububu í kpēa ine ηa à j̄eu, kələ maateejii í gbe.

¹⁴ Iyi ine ηau à ye maamaake iyi Jesu í ceu n̄əi à ni, do ntə, nηui í je walii iyi á na ku naa si andunyau. ¹⁵ N̄əi ine ηau à waa bi a muu do gbugbā a coo ilaalu. Amma si bei Jesu í mà si ηa n̄əi í nya arae nηu akā í nyi iri kutau ma.

* 5:25 iku ηa Kù je ine ηa iyi à ku ntə ntə n̄əi wa fāa. Amma ine ηa iyi dulum du ηa í jò à je bei iku n̄əi wa fāa.

Jesu wa ne si antai tenku

(Cɔ Matie 14:22-33; Maaku 6:45-52)

¹⁶ Iyi ale í le n̄ai m̄ac̄oi Jesu n̄au à b̄o it̄fi tenkuu. ¹⁷ N̄ai à l̄o ak̄oi inyi ku ba a kua a b̄o Kap̄er̄anumu. N̄o à dasi kp̄āa à waa ne. N̄ai id̄ū í d̄ū n̄o wee Jesu k̄u to si n̄a. ¹⁸ N̄ai fufu nla ḡo wa ce n̄o inyi u wa yaya. ¹⁹ Iyi à ne zakai kilo m̄eefa n̄ai à h̄ōnne Jesu wa ne si antai inyi u wa naa bi tu n̄a, n̄ai zigi n̄n̄a í da. ²⁰ Amma Jesu í s̄ō n̄a í ni, amui, i maà j̄ò n̄jo ku mu n̄e. ²¹ N̄ai à waa bi n̄n̄u m̄o ku l̄o in̄o ak̄oi inyi u amma wee gbak̄ā à to bii à waa b̄ou.

Zamaau wa de Jesu

²² Iju kum̄áe in̄e n̄a iyi à wa icei tenkuu b̄e, à ye gigi iyi ak̄o ak̄ai í wa b̄e wo. À n̄o à mà iyi Jesu k̄u l̄o ak̄oi inyi u do m̄ac̄oe n̄a aj̄o, ān̄a duus̄ō n̄n̄ai à ne. ²³ Waati b̄e b̄e, ak̄oi inyi ḡo n̄a m̄o à naa hai Tiberia n̄o à to inyau. Tenḡi bei Laf̄ēe Jesu í tako í saabu Ilaās̄ í bei í na n̄a p̄ēe à j̄eu. ²⁴ Iyi zamaau í ye Jesu do m̄ac̄oe n̄a k̄āma n̄n̄a k̄u wa b̄e, n̄ai ān̄a m̄o à l̄o ak̄oi inyi n̄au à b̄o ku d̄ede n̄a ikpa Kap̄er̄anumu.

Jesui í je ijei kuw̄ee

²⁵ N̄ai in̄e n̄au à kua icei tenkuu do ikpa ih̄s̄ à koo à ba Jesu b̄e n̄o à ni, M̄eetu, waati yoomai í to wa ih̄s̄. ²⁶ N̄ai Jesu í je n̄n̄a í ni, nt̄o nt̄o, ì waa d̄edem n̄ai si na iyi í j̄ò ì ba p̄ēe ì je ì yo n̄a, k̄u je na iyi í j̄ò ì ye ì ce maamaake ḡo n̄a. ²⁷ I maà ti i ce icei ije iyi í ya s̄āmi n̄n̄u ak̄ā, amma i ce icei ije iyi á j̄ò ì ba kuw̄ee hai t̄ā n̄a. N̄o ije n̄n̄u amu Amaí Aman̄eí an mu n̄n̄e, domi amui Ilaās̄ Baaba í na yiikoe n̄o í j̄ò in̄e n̄a à waa ȳō.

²⁸ N̄ai à beee à ni, mii aa ka ce ka ceò ice iyi Ilaās̄ í bi. ²⁹ N̄ai Jesu í je n̄n̄a í ni, ice iyi Ilaās̄ í bi si n̄eí í je i dasi amu woo b̄ee naane n̄a.

³⁰ N̄ai à beee à ni, maamaake yoomai aa ce ka ȳō ku ba ka dasie naane. Mà ice yoomai aa ce. ³¹ N̄o à ni má, bala nwa n̄a à je ije ḡo iyi à ya kpe mana si gbaa. À k̄ō à ni í na n̄a ije wa hai lelei Ās̄. ³² N̄ai Jesu í je n̄n̄a í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄ō n̄eí, k̄u je Moizii í mu n̄n̄e ijeu wa hai lele, amma Baam nii í mu n̄n̄e ije iyi í je nt̄ou wa hai lele. ³³ N̄o ije iyi Ilaās̄ í ya mua in̄e, n̄n̄ui í je in̄e iyi í kita wa hai lele iyi á j̄ò aman̄e ku ba kuw̄ee hai t̄ā. ³⁴ N̄ai à s̄ō à ni, m̄ok̄ōyi, mu nwa dimii ijeu b̄e do aj̄o fei.

³⁵ N̄ai Jesu í s̄ō n̄a í ni, amui ñ je ijei kuw̄ee. In̄e iyi í naa bi tom, ari kaa kpa laf̄ēe má pai, n̄o in̄e iyi í dasim naane, agbe kaa kpa má pai. ³⁶ Ñ tako ñ s̄ō n̄e wo ñ ni, ì waa yem n̄a, amma i k̄u dasi naane n̄a. ³⁷ In̄e n̄a iyi Baaba í nam fei aa naa bi tom, n̄o in̄e iyi í naa bi tom baa bii beirei n̄ kaa n̄ nȳō angule. ³⁸ Ñ kita wai hai lelei Ās̄ n̄ na n̄ ceò id̄ōbii in̄e iyi í b̄em wa, k̄u je id̄ōbii amu takam. ³⁹ Id̄ōbii in̄e iyi í b̄em wa wee. In̄e n̄a iyi í nam, n̄ maà ñ j̄ò baa in̄e ak̄ā n̄n̄a ku ce nfe amma ñ j̄i ān̄a fei hai si bale si aj̄oi ank̄āanyi. ⁴⁰ Id̄ōbii Baam nii í je in̄e iyi í ye amu Ama n̄o í dasim naane fei ku ne kuw̄ee hai t̄ā, an n̄o ñ j̄i laf̄ēe hai si bale si aj̄oi ank̄āanyi.

⁴¹ N̄ai Zuifu n̄au à waa gbagba sie na iyi í j̄ò ì ni n̄n̄u í je ije iyi í kita wa hai lelei Ās̄. ⁴² N̄ai à ni, í j̄o Jesu amai Zozefuu m̄be m̄e. À mà iyeò baae. Beirei í ce í ni n̄n̄u í naai hai lele.

⁴³ N̄ai Jesu í s̄ō n̄a í ni, i maà ti i maà gbagba na irim b̄e b̄e n̄a. ⁴⁴ In̄e ḡo kaa ȳōk̄o ku naa bi tom bii k̄u je Baaba iyi í b̄em wai í fa laf̄ēe wa. N̄o in̄e n̄n̄ui an j̄ò ku j̄i hai si bale si aj̄oi ank̄āanyiu. ⁴⁵ In̄e ak̄ai walii n̄au í k̄o í ni, Ilaās̄ takaei á na ku k̄o in̄e fei si cio. N̄o b̄e b̄e in̄e iyi í gb̄o ideí Baaba fei n̄o í jirima cioe laf̄ēe á naa bi tom. ⁴⁶ In̄e k̄āma k̄u ye Ilaās̄ Baaba do iju, í gbe amu iyi ñ naa hai bi t̄e u. ⁴⁷ Nt̄o nt̄o, in̄e iyi í dasim naane fei í ne kuw̄ee hai t̄ā. ⁴⁸ Amui ñ je ijei kuw̄ee. ⁴⁹ Bala n̄n̄e n̄a à je mana si gbaa amma k̄u ganji a ku. ⁵⁰ Amma amu ije ḡoi ñ wa n̄ f̄āa iyi í naa hai lele, iyi bii aman̄e í je kaa ku. ⁵¹ Amui ñ je ijei kuw̄ee. Hai lelei ñ kita wa. N̄o in̄e iyi í ba ijeu í je fei í ne kuw̄ee hai t̄ā. Ijeui í je aram. An náai ku ba in̄e n̄a a maa w̄eēò.

⁵² Iyi Jesu í f̄o b̄e b̄e n̄ai Zuifu n̄a à ce si kak̄ō j̄iida à waa ni, beirei n̄n̄u á ce ku na wa in̄ai arae ka n̄o.

⁵³ N̄ai Jesu í s̄ō n̄a má í ni, nt̄o nt̄o ñ wa n̄ s̄ō n̄eí, bii i k̄u n̄o in̄ai arai amu Amaí Aman̄e walak̄o i k̄u m̄o njem i k̄u ne kuw̄ee n̄a. ⁵⁴ In̄e iyi í n̄o in̄ai aram n̄o í m̄o njem í ne kuw̄ee hai t̄ā, n̄o an j̄ūu hai si bale si aj̄oi ank̄āanyiu, ⁵⁵ domi in̄ai aram nii í je ije alala n̄o njem m̄oi í je inyi alala. ⁵⁶ In̄e iyi í n̄o in̄ai aram n̄o í m̄o njem awaò aa ka ne anu ak̄ā ka maa w̄eēò. ⁵⁷ Baabai í b̄em wa. N̄n̄ui í ne kuw̄ee n̄o na iriei amu m̄o ñ w̄e. B̄e b̄e m̄oi in̄e iyi í n̄om,

lafɛɛ í nɛ kuwɛɛ na irim. ⁵⁸ Ijɛ iyi í kita wa hai lelei ñ wa n fãa. Inɛ nɲu kù jɛ bei ijɛ iyi bala nɲɛ ɲa à jɛ nɔ kù ganji à kuu. Inɛ iyi wa jɛ dimii ijɛu ihɛ á maa wɛɛi hee do ajɔ fei.

⁵⁹ Ideu bei Jesu í kɔ inɛ ɲa si ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ Kaperanumu.

Idei kuwɛɛ hai tã

⁶⁰ Iyi mɔcɔi Jesu ɲau à gbɔ ideu ɲɔi nkpɔ ɲɲa í ni, ideu ihɛ í lele. Yooi á nɔɔ.

⁶¹ Nɔ Jesu í mà iyi à wasi ku gbagba na ideu, ɲɔi í bee ɲa í ni, ideui í jɛ nɲɛ bi ku koosɛɛ? ⁶² Debei, beirei aa ni ɲa bii ì yɛ amu Amai Amanɛ ñ wa n bɔ lele ɲa bii ñ tako ñ wa wo. ⁶³ Hundei í ya mua inɛ kuwɛɛ, gbugbãi amanɛ kù jɛ nkãma. Nɔ ide iyi ñ sɔ ɲɛu wee hundei, nɔ nɲui í jɛ kuwɛɛ. ⁶⁴ Amma si inɔ nɲɛ inɛ gɔ ɲa a kù dasi naanɛ. Jesu í fɔ bɛɛbei si na iyi í jɔ í mà hai sintɛɛ inɛ ɲa iyi a kaa dasi nɲu naanɛ do inɛ iyi á na ku zamba nɲu. ⁶⁵ Nɔ í ni má, na iyi ihɛi í jɔ ñ sɔ ɲɛ wo ñ ni inɛ gɔ kù wɛɛ iyi á naa bi tom bii kù jɛ Ilaaɔ Baabai í jɔ lafɛɛ í naa.

⁶⁶ Nɔi hai waati bɛɛbɛ mɔcɔ nkpɔɛ ɲau à fa ara ɲɲa do anyi a ci ya tooɛ má. ⁶⁷ Na ɲɔi í jɔ Jesu í bee mɔcɔ maateejie ɲau í ni, inɛ mɔ ni, i kù waa nɛ ɲai? ⁶⁸ Nɔi Simɔɔ Pɛɛ í jɛaa í ni, Lafɛɛ, bi yooi aa ka bɔ má. Awɔi ñ nɛ idei kuwɛɛ hai tã. ⁶⁹ Awa à dasi naanɛ nɔ à mà kam kam iyi awɔi ñ jɛ Inɛ Kumá iyi í naa hai bi Ilaaɔ. ⁷⁰ Nɔi Jesu í bee ɲa í ni, kù jɛ amui ñ cica inɛ maatejiu ba. Do nɲu fei inɛ akã nɲɛ í jɛ inɛi Seetam. ⁷¹ Waato idei Zudasi amai Simɔɔ Isikariotii wa fãa, si na iyi í jɔ baa do iyi í wa si inɔi mɔcɔ maateji ɲau fei, nɲui á zambɛɛ.

7

Ifɔi Jesu ɲa a kù dasi naanɛ

¹ Si anyii nɲu, Jesu wa dabii si ilei Galilee. Kù bi ku bɔ ikpa ilei Zudee domi Zuifu ɲau à waa dɛ ku kpaa. ² Nɔ wee jingauu Zuifu ɲa iyi à ya kpe jingauu Ilei acɔ í maai wa. ³ Nɔi ifɔi Jesu ɲa à sɔɔ à ni, nɛ hai ihɛ i bɔ Zudee ku ba mɔcɔɛ ɲa iyi à wa ikpa bɛ a yɛ icɛ iyi ñ waa ce, ⁴ domi bii amanɛ í bi a mà nɲu bantumaa kaa máa ce ngɔgɔ si asii. Bii ñ waa ce dimii icɛ bɛɛbɛ, í gbe í nyisi inɛ ɲa araɛ. ⁵ À waa fɔ bɛɛbei si na iyi í jɔ baa aɲa taka ɲɲa a kù dasi naanɛ. ⁶ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, waatim kù to wa titã, amma inɛ waatiu fei í sɔa nɲɛi.

⁷ Inɛi andunya ɲa a kaa yɔkɔ a cé ɲɛ, amma à cé amu domi ñ ya n ni kookoosu ɲɲa kù sɔa.

⁸ Inɛ i bɔ jingauu, amma amu n kù wa n koo titã, si na iyi í jɔ waatim kù to wa. ⁹ Iyi í sɔ ɲa ideu í tã nɔ í gbe ilei Galilee bɛ.

Jesu í bɔ jingau

¹⁰ Iyi ifɔi Jesu ɲa à bɔ jingauu ɲɔi nɲu mɔ í dede í koo do asii, kù bi a yɔɔ si bantumaa.

¹¹ Nɔi Zuifu ɲau à wasi ku dɛdɛɛ si waatii jingauu à waa ni, iwoi í wa.

¹² Nɔi si zamaau inɛ ɲa à wasi ku fɔ ideɛ do gundu. Inɛ gɔ ɲa à waa ni, inɛ jiidai. Nɔ inɛ gɔ ɲa mɔ à waa ni, iboi, wa dɔ ijui inɛ ɲai.

¹³ Amma kãma ɲɲa ci ya fɔ ideɛ do wɔɔkɔ domi à waa ce nɲoi inɛ ngbo ɲau.

¹⁴ Iyi inɛ ɲa à jɛ jingauu à to anini ɲɔi Jesu í koo í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ bɛ wa kɔ inɛ ɲa si cio. ¹⁵ Nɔi Zuifu ɲau à biti nɔ à wasi ku ni, beirei inɛ iyi kù bɔ cio í ce í mà kukɔi idei Ilaaɔ bɛ ihɛ.

¹⁶ Nɔi Jesu í jɛ ɲɲa í ni, ciom kù jɛ hai si idɔm nii wa fita wa. Hai bi Ilaaɔi wa naa, nɲu iyi í bɛm wa. ¹⁷ Inɛ iyi í bi nɲu ku ce idɔbii Ilaaɔ, lafɛɛ á mà bii ciom hai bi Ilaaɔi wa naa, walakɔ bii í jɛ ti amu takam nii. ¹⁸ Inɛ iyi wa fɔ ide do yiikoi irii araɛ bɛɛɛi nɲu takaɛi wa dɛ. Amma inɛ iyi wa dɛ bɛɛɛi inɛ iyi í bɔɔ wa, lafɛɛ ntɔi í ya fɔ, ibo kãma ci ya wa sie. ¹⁹ Moizii í na ɲɛ wooda, mà irei. Amma do nɲu fei, kãma nɲɛ kù waa jirima woodau. To, na mii í ce ñ waa dɛ ku kpam ɲa. ²⁰ Nɔi zamaau í jɛaa í ni, ñ nɛ inɛi inɔkɔi ba. Yooi wa dɛ ku kpaaɛ.

²¹ Jesu í jɛ ɲɲa í ni, maamaake akãi ñ ce si ajɔi kusɔmi nɔ inɛ fei í biti. ²² Amma i lasabu ɲa. Moizii í na ɲɛ woodai bango ku dasi. Nɲui í jɔ baa bii í jɛ ajɔi kusɔmii ñ ya maa dasi ama nɲɛ ɲa bango ɲa. Nɔ mɔm idei bango ku dasiu kù jɛ hai bi Moizii wa naa, hai bi bala nɲɛ ɲai. ²³ Debei, bii ñ waa dasi ama nɲɛ ɲa bango si ajɔi kusɔmiu ku ba i maà bejɛ woodai Moizi ɲa, na mii í ce ñ ya maa mum do idɔkɔ ɲa waati iyi ñ faaba inɛ gɔ mam mam si ajɔi kusɔmiu. ²⁴ I maà ya kiiti ngɔgɔ si bei ñ waa yɔɔ do iju nɲu akã ɲa, amma i ce kiitiu dee dee ɲa.

Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ í cicau?

²⁵ Nɔi inɛi Zeruzalɛmu gɔ ɲa, iyi à gbɔ Jesu í fɔ bɛɛbɛ à waa ni, kù jɛ inɛu ihɛi à waa dɛ

ku kpau ya. ²⁶ Nɔ wee wa fɔ ide si bantuma nɔ inɛ gɔ kù ni ide gɔ mɛɛ. Mà inɛ ngbo nwa ɲa à mà bebei iyi nɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau do ntɔ de. ²⁷ Amma bii í je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau wa naa inɛ gɔ kaa mà hai bii á naaò wa, nɔ wee awa à mà hai bii inɛɛu ihɛ́ í naa.

²⁸ Si bei Jesu wa kɔ ɲa si cio bantumai kpasɛ́i Ilaaɔ́ be í la wa ni, ì waa tamaa bei ì mà m ɲai, ì nɔ ì mà hai bii ñ wa n naa ɲa. Do nɲu fei, n kù naa do yiikoí aram, amma ilu ntɔi iyi inɛ i kù mà, nɲui í bɛm wa. ²⁹ Amu ñ màa, domi hai bi tɛi ñ wa n naa, nɲu mɔi í nɔ í bɛm wa.

³⁰ Nɔi à waa de ku muu, amma inɛ gɔ kù lesie awɔ domi waatiɛ kù to wa titã. ³¹ Si zamaau inɛ nkpɔ́ í dasie naane ɲɔi à ni, bii inɛ ihɛ́ kù je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau, inɛ mmu iyi á na ku naa á yɔkɔ ku ce maamaake ɲa ku re bei inɛɛu ihɛ́ wa ce?

À be woo degbe kpasɛ́i Ilaaɔ́ ɲa a koo a mu Jesu

³² Farisi ɲau à gbɔ bei inɛ ɲau à waa fɔ ideí Jesu do gundu. Na nɲu, inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲa do Farisi ɲa à be woo degbe kpasɛ́i Ilaaɔ́ ɲa a koo a muu wa. ³³ Nɔi Jesu í sɔ ɲa í ni, waati keekei í gbe iyi an weɛ do inɛ. Si anyie an nyi bi inɛ iyi í bɛm wa. ³⁴ Aa na i maa dɛdɛɛm ɲa amma i kaa yɛm ɲa, domi i kaa yɔkɔ i bɔ bii an wa ɲa.

³⁵ Nɔi Zuifu ɲau à bee nɲe ide à waa ni, iwoi á bɔ iyi a kaa ka yɔɔ. Mà bi inɛ nwa ɲa iyi à fangaa si ilei dimi mmu ɲauí á bɔ ya. Á koo kɔ dimi mmu ɲau si cioi? ³⁶ Yoomai í je yaasei ide iyi í fɔu be si bei í ni aa ka de nɲu amma a kaa ka ye nɲu, domi bii nɲu á wa a kaa ka yɔkɔ ka bɔ be.

Inyii kuwɛɛ

³⁷ Ajɔi ankãanyii jingauí í ya nɛ beɛɛɛ ku re. Ajɔ nɲuu, ɲɔi Jesu í dede í leekí wa fɔ ide hee lele wa ni, inɛ iyi agbe wa kpa ku naa ku mɔ inyi bi tom. ³⁸ Inɛ iyi í dasim naane fei inyii kuwɛɛ á cã si idɔi lafɛɛ. Bebei kukɔi ideí Ilaaɔ́ í ni.

³⁹ Wee ideí Hundei Ilaaɔ́i Jesu wa fãa. Inɛ iyi í dasi Jesu naane fei á ba Hundeu. Amma waati iyi wa fɔ beɛbeu Ilaaɔ́ kù na Hundee titã si na iyi í jɔ Jesu kù nyisi amboeɛ waati beɛbe.

Inɛ ɲa à waa kpɛ́ nɲe na irii Jesu

⁴⁰ Inɛ gɔ ɲa si inɔi zamaau, iyi à gbɔ ideu ɲɔi à ni, inɛɛu ihɛ́ walii nlaui ntɔ ntɔ. ⁴¹ Inɛ gɔ ɲa mɔ à ni, inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicauí. Amma inɛ gɔ ɲa à ni, beirei inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau á ce ku naa hai ilei Galilee. ⁴² Kukɔi ideí Ilaaɔ́ kù ni inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau á fita wai hai si dimii Davidi? Hai Betelehemu ilui Davidi takae si á naa? ⁴³ Nɔ inɛ ɲau à waa kpɛ́ nɲe na irie. ⁴⁴ Inɛ gɔ ɲa à bi a muu, amma inɛ kãma kù lesie awɔ.

Naane hai dasii inɛ ngboi Zuifu ɲa

⁴⁵ Nɔi woo degbe kpasɛ́i Ilaaɔ́ ɲau à nyi bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ́ ɲa do Farisi ɲau. Nɔi à bee ɲa à ni, na mii í ce i kù mu Jesuu wa ɲa. ⁴⁶ Nɔi woo degbe kpasɛ́i Ilaaɔ́ ɲau à je à ni, inɛ kãma kù weɛ iyi í fɔ ide bei inɛɛu be. ⁴⁷ Nɔi Farisi ɲau à bee ɲa à waa ni, to, inɛ mɔ ì jɔ inɛɛu í dɔi iju nɲe ɲa ya. ⁴⁸ Ì gbɔ bii inɛ ngbo gɔ walakɔ Farisi ɲau baa inɛ akã ɲa í dasie naane ɲai? ⁴⁹ Amma zamaau kù mà woodai Moizi. Ilaaɔ́ kù ceekpe ɲa.

⁵⁰ Amma si inɔi Farisi ɲau inɛ gɔ í wa be à ya kpoo Nikodemu. Nɲui í bɔ bi Jesu idũu wo. Iyi í gbɔ à waa fɔ beɛbe ɲɔi í bee ɲa í ni, ⁵¹ wooda nwa í yɔɔda nwa ka ye taalei amanɛ hai a kù gbɔ idee nɔ a kù mà mii iyi í ce? ⁵² Nɔi à beɛɛ à ni, asee awɔ takae mɔ inɛi Galileei? Cɔ si kukɔi ideí Ilaaɔ́ sãa sãa, i kaa ye walii gɔ iyi í fita wa hai Galilee. [⁵³ Nɔ inɛ fei í nɛ kpasɛ́ɛ.

8

Inaabo iyi í ce sakara

¹ Nɔi Jesu í bɔ geete iyi à ya kpe Olivie. ² Amma iju kumáɛ daadaakɔ́ í sinda í bɔ bantumai kpasɛ́i Ilaaɔ́ nɔ inɛ fei wa bɔ bi tɛɛ, nɔ í buba í lɔsi cio ku kɔ ɲa si. ³ Nɔi woo kɔ inɛ ɲa si wooda ɲa do Farisi ɲa à naaò inaabo gɔ wa bi tɛɛ iyi à muu si sakara ku ce. Nɔi à leekíɛ si aninii zamaau. ⁴ Nɔ à sɔ Jesu à ni, Mɛɛtu, à mu abou ihɛ́ si sakara ku ce. ⁵ Wee Moizi í fɔ si woodaɛ í ni dimii inaabo be ihɛ́ ka taa kuta ka kpa. To, awɔ mɔ, beirei ì yɔɔ.

⁶ À fɔ beɛbei ku ba a cɔ laakaɛ nɔ a ye taaleɛ. Amma Jesu í kɔmba iri ile wa kɔ si ile do amaawɔ. ⁷ Nɔi à beɛɛ à mantee nɔ í dede í tɛ í sɔ ɲa í ni, inɛ iyi kù ce dulum si inɔ nɲe ku tako ku ta abou kuta.

8 Nɔ́ í kɔ́mba má wa kɔ́ si ile. 9 Iyi à gbɔ́ bɛɛbɛ ɲɔ́i à fita akā́ akā́ hai inɛ ngbo ɲau hee ku bɔ́ si inɛi ankā́anyi ɲau. Í gbe Jesu ɲɲu akā́ do abou si wajue. 10 ɲɔ́i Jesu í dede í te má nɔ́ í beɛɛ í ni, abooyi, iwoi à wa. Inɛ gɔ́ kù gbe ihɛ́ iyi wa ye taaleɛ má? 11 ɲɔ́i abou í ni, mɔ́kɔ́oyi, baa akā́ ɲɲa kù wa ihɛ́ má. Jesu í ni, amu takam mɔ́ n kaa n ye taaleɛ. Nɛɛ, amma maà ce dulum má.]

Jesui í je inya kumáí andunya

12 Si anyii ɲɲu, Jesu í ba inɛ ɲa ide ku fɔ́ má í ni, amui ɲè je inya kumáí andunya. Inɛ iyi wa toom á nɛ inya kumáí iyi á jò inɛ ku ba kuwɛɛ, kaa maa nɛ si ilu kuku. 13 ɲɔ́i Farisi ɲau à sɔ́ɔ́ à ni, nsei ì waa jea araɛ sɛɛda. Sɛɛda kù je ntɔ́.

14 ɲɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni, baa bii ɲè wa n jea aram sɛɛda, ide ɲa iyi ɲè wa n fɔ́u fei ntɔ́i, domi ɲè mà hai bii ɲè naa ɲè nɔ́ ɲè mà bii ɲè wa n bɔ́. Amma inɛ i kù mà hai bii ɲè naa hee má je bii ɲè wa n bɔ́. 15 Inɛ ì ya maa ce kiiti ɲai bei amanɛ ɲa à ya ce, amu n ci ya n kiiti inɛ káma. 16 Amma baa bii í je ɲè wa n kiiti inɛ ɲa, kiitim í sɛ́a domi amu akā́ si an kiiti ɲa, Baaba iyi í bɛm wa í wɛɛ do amu. 17 À kɔ́ɔ́ si tiai wooda ɲɛ à ni sɛɛdai amanɛ minjii í je ntɔ́. 18 ɲè wa n jea aram sɛɛda nɔ́ Baaba, iyi í bɛm wa, ɲɲu mɔ́ wa jea inɛ ɲa sɛɛdam.

19 ɲɔ́i à beɛɛ à ni, iwoi Baaeu í wa. ɲɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni, i kù mà amu takam ɲa mɔ́m hee má je Baam. Bii í je ì mà m ɲa wo aa mà Baam nɔ́u ɲa.

20 Ideu bei Jesu í fɔ́ waati iyi wa kɔ́ inɛ ɲa si cio bantumai kpasɛ́i Ilaaɔ́ bii à ya jile fiaí kɔ́letiu. Nɔ́ inɛ gɔ́ kù lesiɛ awɔ́ si na iyi í jò waatiɛ kù to wa titá.

A kaa yɔ́kɔ́ a bɔ́ bii Jesu wa bɔ́

21 ɲɔ́i Jesu í sɔ́ ɲa má í ni, an nɛ nɔ́ aa na i dɛdɛɛm ɲa, amma aa ku ɲai si dulum du ɲɛ. I kaa yɔ́kɔ́ i bɔ́ bii ɲè wa n bɔ́ ɲa. 22 Si bei í ni bii ɲɲu wa bɔ́ a kaa yɔ́kɔ́ a bɔ́ be ɲɲui í jò Zuifu ɲau à bee ɲɛ à waa ni, debei á kpa araɛi? 23 Nɔ́ Jesu í ni, hai ile ihɛ́i inɛ ì naa ɲa, amma amu hai lelei ɲè naa. Inɛ inɛi andunya ɲai, amma amu n kù je inɛi andunya. 24 Na ɲɔ́i í ce ɲè ni aa ku si dulum du ɲɛ ɲa. Ntɔ́ ntɔ́, bii i kù dasi naanɛ ɲa iyi amui ɲè je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau aa ku si dulum du ɲɛ ɲai. 25 ɲɔ́i à beɛɛ à ni, awɔ́i yoo. ɲɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni,

ɲè sɔ́ ɲɛ tã hai sinteɛ. 26 Ide iyi ɲè nɛ ku fɔ́ na iri ɲɲɛ n yeò taale ɲɲɛ í kpɔ́. Amma inɛ iyi í bɛm wa ilu ntɔ́i, nɔ́ ide iyi ɲè gbɔ́ hai bi tɛɛ, ɲɲui ɲè wa n sisia inɛ ɲa titá.

27 Amma waati iyi Jesu wa fɔ́ bɛɛbɛ a kù mà hee mà idei Ilaaɔ́ Baabai wa sɔ́ ɲa. 28 ɲɔ́i Jesu í ni, ajɔ́ iyi aa so Amai Amanɛ i kɔ́aɛ lele ɲa, ajɔ́ ɲɲui aa mà ɲa iyi amui ɲè je inɛ iyi Ilaaɔ́ í cica. Nɔ́ ajɔ́ ɲɲui aa mà ɲa má iyi n kù wa n ce ngɔ́gɔ́ do aram. Ide iyi Baaba í sɔ́m ɲɲu akā́i ɲè wa n sɔ́ inɛ mɔ́. 29 ɲɲu iyi í bɛm wa í wɛɛ do amu. Kù jòm amu akā́ domi waati káma fei iyi á dɔ́a sii ɲè ya n ce. 30 Iyi Jesu í fɔ́ bɛɛbɛ inɛ nkpɔ́i í dasiɛ naanɛ.

Aru ɲa do inɛ ɲa iyi à nɛ ara ɲɲa

31 ɲɔ́i Jesu í sɔ́ Zuifu ɲa iyi à dasiɛ naanɛ í ni, bii ì waa jirima idem ɲa ì je mɔ́cɔ́m ɲai ntɔ́ ntɔ́. 32 Aa mà ntɔ́ ɲa nɔ́ ntɔ́u á jò ì nɛ ara ɲɲɛ.

33 ɲɔ́i à jeaa à ni, awau tɔ́kui Aburahamu ɲai a kù nɔ́ a kù je arui inɛ gɔ́ ajɔ́ káma. Beirei í ce ì waa sɔ́ wa ì ni aa ka nɛ ara nwa. 34 ɲɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni, ntɔ́ ntɔ́ ɲè wa n sɔ́ ɲɛi, inɛ iyi í ya ce dulum fei arui dulum nii í je. 35 Aru ci ya nɔ́ ku wa kpasɛ́i lafɛɛ do ajɔ́ fei, ama à bíi í ya wa bɛ do ajɔ́ fei. 36 Na ɲɔ́i í ce, bii amu Amai Ilaaɔ́ ɲè jò ì nɛ araɛ, aa nɛ araɛi ntɔ́ ntɔ́. 37 ɲè mà iyi inɛu tɔ́kui Aburahamu ɲai. Amma ì waa dɛ ku kpam ɲa si na iyi í jò ì ci ya jò idem ku buba si idɔ́ ɲɲɛ. 38 Mii iyi ɲè ye bi Baam ɲɲui ɲè wa n sɔ́ ɲɛ, bɛɛbei inɛ mɔ́ ì waa ce mii iyi baa ɲɲɛ í sɔ́ ɲɛ.

39 ɲɔ́i à jeaa à ni, Aburahamui í je baa nwa. ɲɔ́i Jesu í je ɲɲa í ni, bii í je inɛu amai Aburahamu ɲai ntɔ́ ntɔ́, mii iyi Aburahamu í ce ɲɲui aa ya ce ɲa wo. 40 Amma wee nsei í ya maa dɛ ku kpam ɲai, amu iyi ɲè wa n sɔ́ ɲɛ ide ntɔ́ iyi ɲè gbɔ́ hai bi Ilaaɔ́. Aburahamu kù nɔ́ kù ce dimiɛ ajɔ́ káma. 41 Do ɲɲu fei, ɲè wa n sɔ́ ɲɛi, kookoosu ɲa iyi baa ɲɲɛ í ya ce ɲɲui inɛ mɔ́ ì waa ce.

ɲɔ́i à jeaa à ni, awa a kù je seege ɲa. Ilaaɔ́ ɲɲu akā́i í je baa nwa. 42 ɲɔ́i Jesu í sɔ́ ɲa í ni, bii í je Ilaaɔ́i í je baa ɲɲɛ aa bim ɲa, domi hai bi Ilaaɔ́i ɲè fita wa ɲè naa ihɛ́. N kù naa do aram, ɲɲui í bɛm wa. 43 Na mii í ce ì ci ya gbɔ́ yaasei idem ɲa. I ci ya gbɔ́ yaaseɛ ɲai si na iyi í jò ì kaa yɔ́kɔ́ ɲa. 44 Seetam nii í je baa ɲɲɛ, nɔ́ ì waa bi ì ce idɔ́bii baa ɲɲɛu. Hai sinte woo kpa inɛi. Kù waa leeká si kpāai ntɔ́ domi

ntɔ kù wa siɛ. Bii wa sɔ ibo, í ya maa fɔi bei nɲu takæ í ye domi ilu iboi, nɔ baai ilu ibo feii. ⁴⁵ Amma si na iyi í jò amu n̄ ya n sɔ n̄ ntɔ, nɲui í jò i kù waa dasim naane n̄a. ⁴⁶ Yoo nɲei á yɔkɔ ku ni nɲu í ye n̄ ce dulum. Kù wɛɛ. Debei, na mii í ce í ci ya dasim naane n̄a bii n̄ wa n sɔ n̄ ntɔ. ⁴⁷ Inɛ iyi í je ti Ilaaɔ nɲui í ya gbɔ ideɪ Ilaaɔ. Si bei in̄e i kù je tɛɛ n̄a nɲui í jò i ci ya gbɔ ideɛ n̄a.

Jesu do Aburhamu

⁴⁸ N̄oi Zuifu n̄au à sɔ Jesu à ni, debei awa à n̄e ntɔ si bei à ni awɔu inɛi Samarii, nɔ ì n̄e inɛi inɔɔko. ⁴⁹ N̄oi Jesu í je n̄a í ni, n kù n̄e inɛi inɔɔko. Baam nii n̄ wa n saalu, amma in̄e i kù waa saalum n̄a. ⁵⁰ N kù wa n de beɛrei aram. Inɛ gɔi wa dɛdɛ beɛrem, nɲui í n̄o í je woo kiiti. ⁵¹ Ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ n̄ n̄ei, inɛ iyi wa jirima idem lafɛɛ kaa ku pai.

⁵² N̄oi Zuifu n̄au à sɔ à ni, bebei à mà iyi ntɔ ntɔ ì n̄e inɛi inɔɔkoi, domi Aburhamu í ku nɔ walii n̄au mɔ à ku, nɔ awɔ ì ni inɛ iyi wa jirima ideɛ kaa ku pai. ⁵³ Bala nwa Aburhamu í ku. Mà ì tamaa awɔ ì la ì rooi? Nɔ walii n̄au mɔ à ku. To, yooi awɔ ì waa tamaa ì je.

⁵⁴ N̄oi Jesu í je n̄a í ni, bii amui n̄ wa n de beɛrei aram, beɛre ngbei. Inɛ iyi wa de beɛrem nɲui í je Baam, inɛ iyi in̄e ì ni í je Aɔ Lafɛɛ n̄n̄e. ⁵⁵ Do nɲu fei, i kù màa n̄a, amma amu n̄ màa. Bii n̄ ni n kù màa, n̄ je ilu iboi bei in̄e mɔ. Amma amu n̄ màa nɔ n̄ wa n jirima ideɛ. ⁵⁶ Aburhamu, bala n̄n̄e, í wɛɛò inɔ didɔ nla nla si bei á na ku ye kunaam. Í n̄o í yɔɔ. Iyi í yɔɔ nɔ inɔɛ í dɔ. ⁵⁷ N̄oi Zuifu n̄au à sɔ à ni, i kù to adɔ ciitaa titã, nɔ beirei ì ce ì ye Aburhamu. ⁵⁸ N̄oi Jesu í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n sɔ n̄ n̄e, n̄ wɛɛ mɔm wo hai waati iyi a kù bí Aburhamu. ⁵⁹ N̄oi à tasi kuta à waa bi a taa, amma Jesu í manji í fita hai kpasɛi Ilaaɔu í n̄e.

9

Jesu í jò inɛ gɔ iyi à bí fɛɛju í ye ilu

¹ Iyi Jesu wa n̄e n̄oi í ye inɛ gɔ iyi à bí fɛɛju. ² Nɔ mɔcɔɛ n̄a à beɛɛ à ni, Mɛɛtu, na mii í ce à bí inɛɛu ihɛ fɛɛju. Na irii dulum dɛɛi de, mà na irii dulum dii iyeò baɛɛ n̄ai.

³ N̄oi Jesu í je n̄a í ni, kù je na iyi í jò í ce dulum, kù nɔ kù je na iyi í jò iyeò baɛɛ n̄a à ce dulum. Í fɛɛjuɛ dei ku ba a ye yaase bei Ilaaɔ

wa ce ice siɛ. ⁴ Dasã kù n̄e bei aa ka ce iyi a kù ce icei inɛ iyi í bɛm wa. Idũ í maai wa si bii inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ce ice. ⁵ Waati iyi n̄ wa si andunya fei amui n̄ je inya kumái andunya. ⁶ Iyi Jesu í fɔ beɛbe í tã n̄oi í tu antɔ í takie do sãa í daa fɛɛjuu si ijue. ⁷ N̄oi í sɔɔ í ni, koo wɛɛju si inyii fatamai Siloe. (Yaasei iriu bei í je ku bè.) N̄oi fɛɛjuu í koo í wɛɛju nɔ í baa wa ye ilu bebei.

⁸ Kpaasie n̄a do inɛ n̄a iyi à yɔɔ í ya maa bara wo à ni, kù je mɔkɔ iyi í ya buba ku maa barau mbe ya. ⁹ Inɛ gɔ n̄a à ni, nɲui. Inɛ gɔ n̄a mɔ à ni, kù je nɲu, à jɔ n̄jei. N̄oi inɛɛu takæ í ni, amu mbe. ¹⁰ N̄oi inɛ n̄au à beɛɛ à ni, beirei í ce ijue í cɪ. ¹¹ N̄oi í sɔ n̄a í ni, inɛ iyi à ya kpe Jesuu bei í tu antɔ si sãa í sisaam si iju nɔ í sɔm í ni n bɔ fatamai Siloe n koo n wɛɛju. N̄oi iyi n̄ koo n̄ wɛɛju gbakã n̄ ye ilu. ¹² Nɔ à beɛɛ à ni, iwoi inɛɛu í wa. Nɔ í ni, n kù mà.

Farisi n̄a à waa bee fɛɛju iyi í ba iriu ide

¹³⁻¹⁴ Wee í ko ajɔi kusimii Jesu í taki sãa do antɔ í jò inɛɛu í yeò iluu. N̄oi à gbã inɛɛu à bɔðɛ bi Farisi n̄au. ¹⁵ N̄oi Farisi n̄au mɔ à beɛɛ bei í ce í yeò ilu. Nɔ í je n̄a í ni, Jesui í daam sãa si iju í ni n koo n wɛɛju. Iyi n̄ wɛɛju nɔ n̄ ye ilu.

¹⁶ N̄oi Farisi n̄au gɔgɔ n̄a à ni, inɛ iyi í ce iceu be kù naa hai bí Ilaaɔ, domi kù waa jirima ajɔi kusimi. Amma inɛ gɔ n̄a mɔ à ni, beirei ilu dulum á ce ku yɔkɔ ku ce dimii maamaakeu ihɛ. Nɔ kakɔò í lɔsi anini n̄a.

¹⁷ N̄oi à bee fɛɛjuu má à ni, si kuyei awɔ takæ ni, beirei ì yɔɔ, awɔ iyi í jò ì ye ilu. Nɔ í ni, waliii.

¹⁸ Amma inɛ ngbo n̄au a kù dasi naane iyi inɛɛu í je fɛɛju wo í bei wa yeò ilu nsei. N̄oi à koo à bee iyeò baɛɛ n̄a ¹⁹ à ni, ama n̄n̄eui ihɛ? Nɔ ntɔ ntɔ do fɛɛjuu ì buu be n̄a? Nɔ beirei í ce wa ye ilu nsei.

²⁰ N̄oi baɛɛ n̄au à ni, à mà iyi ama nwai nɔ do fɛɛju mɔi à búu. ²¹ Amma a kù mà bei í ce wa ye ilu si nsei, a kù nɔ a kù mà inɛ iyi í cɪaa ijue. Nɲu takæ í la, i beɛɛ, á sɔ n̄e do araɛ. ²² À fɔ beɛbei si na iyi í jò à waa ce n̄joi inɛ ngboi Zuifu n̄au. À waa ce n̄joi n̄ai si na iyi í jò à ce anu akã tã à ni inɛ iyi í jesi iyi Jesu í je inɛ iyi Ilaaɔ í cica a kaa je lafɛɛ ku naa ile bii à ya ce kutɔtɔɔ n̄n̄a má. ²³ N̄oi í ce à ni nɲu takæ í la, a beɛɛ.

24 Nɔi Farisi n̄au à kpe in̄eu má à s̄o à ni, fɔ ntɔ na Ilaaɔ. Awa à mà iyi in̄eu ilu dulum nii. 25 Nɔi í j̄e n̄a í ni, amu de n kù mà dulum ku j̄ei n̄j̄e. N̄ j̄e f̄eju wo amma nsei n̄ wa n ȳe ilu. Andi iyi n̄ mà mb̄e. 26 Nɔi à beee à ni, beirei do beirei í cēe. Beirei í ce í c̄i ijūe. 27 Nɔ í ni, n̄ s̄o n̄e t̄a, i kù gb̄o bei n̄ fɔ n̄ai. Beirei í ce ì waa bi i gb̄o má n̄a. Mà in̄j̄e m̄ò ì waa bi i j̄e m̄oc̄e n̄ai de.

28 Nɔi à buu à ni, aw̄oi ì j̄e m̄oc̄e be m̄ee. Awau m̄oc̄oi Moizi n̄ai. 29 Awa à mà iyi Ilaaɔ í ba Moizi ide ku fɔ wo, amma in̄eu be awa a kù mà hai bii í naa.

30 Nɔi in̄eu í ni, to, ide n̄j̄eu bei í bitim iyi i kù mà hai bii í naa n̄a. Do n̄j̄u fei, n̄j̄ei í j̄ò n̄ ȳe ilu. 31 Awa de à mà iyi Ilaaɔ ci ya gb̄o ide i ilu dulum n̄a, í gbe in̄e n̄a iyi à waa j̄irim̄ae n̄o à waa ce id̄ob̄ie, ide i laf̄e n̄ai í ya gb̄o. 32 Ajo k̄ama in̄e gɔ kù gb̄o bii à c̄i ijūi in̄e iyi à bí do f̄eju. 33 Bii kù j̄e hai bi Ilaaɔi in̄eu be í naa kaa ȳok̄o ku ce nk̄ama.

34 Nɔi à s̄o à ni, si dulum nii à b̄ie mam mam. Ì t̄amaa aw̄oi aa k̄o n̄wa si cio? Nɔi à ganj̄ie ku naa ile bii à ya ce kut̄ot̄o n̄a n̄a.

Hai dasi Jesu naane n̄a à ȳei bei f̄eju n̄a

35 Iyi Jesu í gb̄o à lele in̄eu n̄oi í koo í ȳo í beee í ni, i dasi Amaí Aman̄e naane? 36 Nɔi in̄eu í ni, m̄ok̄oyi, yooi í j̄e Amaí Aman̄e ku ba n dasīe naane. 37 Nɔi Jesu í ni, amu iyi ì waa ȳeu ih̄e mb̄e, amui n̄ wa n bāe ide ku fɔ. 38 Nɔ í ni, n̄ dasīe naane Laf̄e. Nɔi í gule si waj̄ue.

39 Nɔi Jesu í ni, na irii kiitii n̄ naa si andunya ku ba f̄eju n̄a a ȳe ilu, n̄o in̄e n̄a m̄o iyi à waa ȳe ilu a f̄eju. 40 Nɔi Farisi gɔ n̄a iyi à wa beu à gb̄o ideu n̄oi à beee à ni, awa m̄o f̄eju n̄ai? 41 Nɔi Jesu í s̄o n̄a í ni, bii ì j̄e f̄eju n̄a, i kù n̄e taale n̄a. Amma si bei ì ya w̄e si in̄j̄e ì waa ȳe ilu n̄a, n̄j̄ui í j̄ò ì wa si dulum hee nsei n̄a.

10

M̄andai angud̄a n̄a do woo degbe

1 Jesu í ni, ntɔ ntɔ n̄ wa n s̄o n̄j̄ei, in̄e iyi í lo aroi angud̄a n̄a n̄o kù lɔ hai and̄e, bii í koo í gũ idi í bei í lɔð, laf̄e ile bata ngbai. 2 Amma in̄e iyi wa lɔ hai do and̄ei aroi angud̄a n̄a, laf̄e í j̄e woo degbe angud̄a n̄a. 3 Woo degbe arou í ya c̄iaai, n̄o angud̄a n̄a à ya gb̄o

imue. Nɔ ku kpe angud̄ae n̄a do iri n̄j̄a ak̄a ak̄a ku fitað n̄a waduude. 4 Waati iyi í fitað a n̄a fei waduude n̄o ku cua n̄j̄a a maa tooe domi à mà imue. 5 A kaa j̄e a too in̄e njoo gɔ, amma aa sa ku j̄i hai bi t̄e domi a kù mà imue.

6 Jesu í kpa n̄j̄a m̄andau be amma a kù gb̄o yaase.

Jesu í j̄e woo degbe jiida

7 Nɔi Jesu í s̄o n̄a má í ni, n̄ wa n s̄o n̄j̄ei, amui n̄ j̄e and̄ei aroi angud̄a n̄au. 8 Baai amu baasi in̄e n̄a iyi à cuam wa fei ile bata ngba n̄ai, amma angud̄a n̄au a kù gb̄o ide n̄j̄a. 9 Amui n̄ j̄e and̄e. In̄e iyi í lɔ wa do bi tom fei á ba faaba. Á lɔ, á n̄o ku fita, n̄o á ba bi ku j̄e. 10 Ile n̄j̄e ci ya naa kaa ku ce ile n̄o ku kpa n̄o ku bej̄e. Amma amu n̄ naai ku ba in̄e n̄a a ba kuw̄e n̄o a n̄o jiida jiida.

11 Amui n̄ j̄e woo degbe jiida. Woo degbe jiida í ya j̄esi n̄j̄u ku kui na irii angud̄ae n̄a.

12 Amma woo ce gaan̄oma kù j̄e woo degbe. Si bei angud̄a n̄au a kù j̄e titee, bii i h̄onne muusu n̄la wa naa á j̄ò angud̄a n̄au ku sa, n̄o muusu n̄lau ku mu angud̄a n̄au n̄o iyi à gbe n̄au a fangaa. 13 Á sai domi na fiaí wa ce ice, kaa ne araarei angud̄a n̄au. 14-15 Amui n̄ j̄e woo degbe jiida. Si bei Baam í mà̄m n̄o amu m̄ò n̄ mà̄a, beebe m̄oi n̄ mà̄ angud̄am n̄a n̄o a n̄a m̄ò à mà̄m, n̄o n̄ j̄esi n̄ ku na iri n̄j̄a. 16 Nɔ n̄ n̄e angud̄a gɔ n̄a má iyi a kù wa si arou ih̄e. Kù n̄e bei an ce iyi n̄ kù naaò n̄a wa. Aa n̄o a gb̄o imum n̄o a n̄aò ti tako n̄au fei a j̄e gaa ak̄a, woo degbe m̄ò ak̄a.

17 Baaba í bim si na iyi í j̄ò n̄ j̄esi n̄ ku. An ku n̄o an j̄i má. 18 In̄e k̄ama kaa ȳok̄o ku nya hundem. Amma amu takam nii an nyaa. N̄ n̄e yiiko iyi an na hundem, n̄o n̄ n̄e yiiko iyi an gbaaò má. Bebei Baam í dasim ku ce.

19 Iyi í fɔ beebe, n̄oi Zuifu n̄au à nyi à kp̄e má na irii ideu. 20 In̄e gɔ n̄a à ni, í n̄e in̄ei in̄ōkoi. S̄umui. Na mií í ce ì waa gb̄o idee n̄a m̄om. 21 Nɔ in̄e gɔ n̄a m̄ò à ni, in̄e iyi í n̄e in̄ei in̄ōko ci ya fɔ ide be ih̄e. In̄e iyi í n̄e in̄ei in̄ōko á ȳok̄o ku c̄i ijūi f̄eju n̄a?

Zuifu n̄au à k̄osi Jesu

22 Waati í to iyi aa ce jingau gɔ Zeruzal̄emu iyi à ya ni Kpas̄ei Ilaaɔ ku teese. Waati beebe sukui t̄ut̄ui. 23 Nɔ Jesu í wa bantumai kpas̄eu wa n̄e ikpa ak̄a ileu iyi aa ya kpe bantumai

Salomō. ²⁴ N̄oi Zuifu ŋau à kaakoε à beε à ni, hee waati yoomai aa j̄ò sika iyi à wεεò ku kpa iri. Bii aw̄oi ì je inε iyi Ilaađ í cicau nt̄o, s̄ò wa s̄aa s̄aa.

²⁵ N̄oi Jesu í je n̄ja í ni, ñ s̄ò ŋe t̄ã, amma í kù dasim naane ŋa. Ice iyi ñ wa n ce n̄jui wa jea inε ŋa seεdam. Ñ wa n cooi do irii Baam.

²⁶ Amma í ci ya dasim naane ŋa domi í kù wa si in̄oi angud̄am ŋa. ²⁷ Angud̄am ŋa à ya gb̄o ide ku f̄am. Ñ mà ŋa n̄o à ya maa toom. ²⁸ N̄o ñ mu n̄ja kuwεε hai t̄ã, a kaa ku aj̄o k̄ama, n̄o inε ḡo m̄o kaa ȳok̄o ku lakati ŋa hai si aw̄om pai. ²⁹ Baam nii í muum n̄o í la í re inε fei. Inε ḡo kù wεε iyi á ȳok̄o ku lakati ŋa hai si aw̄oi Baam. ³⁰ N̄o amu do Baam fei ak̄ai.

³¹ Iyi Zuifu ŋau à gb̄o beεbe ŋoi à tasi kuta à waa bi a taa má. ³² N̄oi Jesu í s̄ò ŋa í ni, do gbugb̄ai Baam ñ ce ice j̄iida nkp̄o si waju n̄je. Na ice yoomai ì waa bi i tam kuta ŋa.

³³ N̄oi Zuifu ŋau à jeaa à ni, a kù waa bi ka tae kuta na ice j̄iida ŋau, amma si na iyi í j̄ò ì waa bu Ilaađi, domi aw̄ou aman̄ei n̄o ì waa bi i ce arae Ilaađ.

³⁴ N̄oi Jesu í ni, à k̄o ide ḡo si tiai wooda n̄je. Ideu wa f̄o idei aman̄e ŋa, í ni, in̄je aman̄e ŋa, in̄je m̄o Ilaađi. ³⁵ N̄o Jesu í s̄ò ŋa má í ni, à mà iyi kuk̄oi idei Ilaađ nt̄oi wa f̄o do aj̄o fei. To, si ideu ih̄e Ilaađ takae wa kpe inε ŋa iyi à gb̄o ideεu Ilaađ, ma irei. ³⁶ Bii beεbei, beirei í ce ì ni ñ wa n bu Ilaađ ŋa si na iyi í j̄ò ñ ni amuu Am̄ai Ilaađi. N̄o amu takam m̄o Baabai í cicaam n̄o í b̄em wa si andunya. ³⁷ Bii n kù wa n ce icei Baam í mađ dasim naane ŋa. ³⁸ Amma bii ñ wa n coo, baa bii í kù dasim naane ŋa, í dasi icem naane ku ba í mà s̄aa s̄aa ŋa iyi Baaba í wa sim n̄o amu m̄o ñ wa si Baaba.

³⁹ Iyi à gb̄o beεbe ŋoi à waa de kp̄aa má a ba a muu, amma Jesu í gb̄a si ŋa, ⁴⁰ n̄o í nyi icei idoi Zuud̄εε má bii Z̄aa í tako í dasi inε ŋa in̄yiu. Tenḡi bei í koo í wa, ⁴¹ n̄o inε nkp̄o í b̄o bi t̄εε. N̄oi inε ŋa à ni, Z̄aa kù ce maamaake k̄ama, amma ide iyi í f̄o si ḡamei inεεu ih̄e fei nt̄oi. ⁴² N̄o inε nkp̄o nkp̄o í dasiε naane tenḡi be.

11

Ikui Lazaa

¹ M̄ok̄o ḡo iyi à ya kpe Lazaa kù waa ne baani. Betanii í je iluε, n̄o ilui Maari do Maata m̄om be. ² Lazaa wec̄i n̄ja. Maariui

í je inaabo iyi á na ku f̄asi tulare si isei Jesu n̄o ku gb̄aa do ntoi iriε. ³ N̄oi wec̄i min̄jii Lazaa ŋau à samba si Jesu anu à ni, Laf̄εε, kpaasi j̄iidaε kù waa ne baani.

⁴ Iyi Jesu í gb̄o ideu ŋoi í ni, b̄ōou kaa kpaa, amma na irii b̄ōōeu inε ŋa aa ye amboei Ilaađ do ti amu iyi ñ je Amaε.

⁵ Wee Jesu í bi Maata do if̄oε do wec̄i n̄ja Lazaa. ⁶ Baa do iyi í gb̄o baani hai nei Lazaa, í ce aj̄o min̄ji má ilu bii í wau. ⁷ Si anyiε n̄o í s̄ò m̄oc̄oε ŋa í ni, ka nyi ilei Zudee má. ⁸ N̄oi m̄oc̄oε ŋa à ni, M̄εtu, si aj̄o min̄jiu ih̄e bei à bi a tae kuta, n̄o ì waa bi i nyi be má? ⁹ N̄oi Jesu í bee ŋa í ni, aj̄o ak̄a leεu feloi í ne. Kù je maateeji ba. Bii inε ḡo wa ne das̄a kaa koose domi wa ye inya kum̄ai andunya. ¹⁰ Amma inε iyi wa ne id̄ū á koose domi inya kum̄a kù wεεa.

¹¹ Beεbei Jesu í s̄ò ŋa. N̄o í f̄o má í ni, kpaasi nwa Lazaa wa s̄i njooi m̄εε, amma an koo n j̄ū. ¹² N̄oi m̄oc̄oε ŋau à s̄ō à ni, Laf̄εε, bii í je wa s̄i njooi í s̄la. Á ba iri. ¹³ Wee ikui Lazaa Jesu í f̄aa, amma aŋa à tamaa bei idei njoo alalai í f̄aa. ¹⁴ Na ŋoi í j̄ò Jesu í s̄ò ŋa do yaaseε í ni, Lazaa kù wεε. ¹⁵ Amma na iri n̄jei ñ wεεò in̄o did̄o si na iyi í j̄ò n kù wa be hee n j̄ò ku ba iri. Beεbei n̄jui be á j̄ò ì dasim naane ŋa. I ne ka b̄o bi t̄εε. ¹⁶ N̄oi Tomaa iyi à ya kpe Sik̄au í s̄ò m̄oc̄oε kpaasiε ŋa í ni, to, í j̄ò ka koo ka ku do M̄εtu aj̄o.

Jesui í je kuj̄i iku ŋa n̄o n̄jui í je kuwεε

¹⁷ N̄oi Jesu do m̄oc̄oε ŋau à b̄o Betani be. Iyi à to, à koo à ba à si Lazaa t̄ã hee í ce aj̄o m̄εε. ¹⁸ Wee kuj̄i Betani do Zeruzalemu kù re kilo m̄εeta. ¹⁹ N̄o hai Zeruzalemu be Zuifu nkp̄o ḡo ŋa m̄o à naa bi Maata do Maari à naa ku ce ŋa f̄o si bei wec̄i n̄ja kù wεε.

²⁰ Iyi Maata í gb̄o Jesu wa naa, ŋoi í b̄o ku koε. Amma Maari wa buba kpas̄e. ²¹ N̄oi Maata í s̄ò Jesu í ni, Laf̄εε, bii í je ì wa ih̄e wo wec̄im kaa ku. ²² Amma ñ mà baa nsei mii iyi aa t̄ō Ilaađ fei á muue. ²³ N̄oi Jesu í s̄ō í ni, wec̄iε á j̄i wa má. ²⁴ N̄oi Maata í ni, nt̄oi, ñ mà iyi aj̄oi ank̄anyi iku ŋa aa j̄i hai si bale. N̄jui m̄o á j̄i aj̄o n̄jui be.

²⁵ N̄oi Jesu í s̄ō í ni, amui ñ je kuj̄i iku ŋa n̄o ñ je kuwεε. Inε iyi í dasim naane á maa wεei baa bii í ku. ²⁶ N̄o inε iyi í wεε n̄o í dasim naane kaa ku aj̄o k̄ama. Ì dasi ideu be naane? ²⁷ N̄o Maata í jeaa í ni, oo Laf̄εε, ñ dasi naane

iyi aw̄ai ì jε Kirisi, Amai Ilaaḏ, iyi à ni á na ku naa si andunya.

Jesu wa kpata

²⁸ Iyi Maata í fə bεεbe í tā η̄ai í koo í kpe Maari ífəe wa í s̄o do gundu í ni, Mεetu í to wa, wa kpee. ²⁹ Iyi Maari í gbə bεεbe η̄ai í dede do saasa í bə bi tεε. ³⁰ Wee Jesu kù lə wa inə ilu titā, amma í wa tengi bii Maata í k̄dou. ³¹ Zuifu η̄a iyi à bə Maari ku ce fəə kpasεε, à ye í dede í fita do saasa. N̄ai à tooε. À tamaa wa bə ku kpata bi balɛui.

³² N̄ai Maari í to bii Jesu í wau. Iyi í yəə η̄ai í sεεbata si wajue í s̄o í ni, Lafεε, bii ì wa ih̄ε wo wec̄im kaa ku. ³³ Iyi Jesu í ye wa kpata nə Zuifu η̄a mə iyi à tooε wau à waa kpata, ideu í fə inəe jiida jiida hee wa yaya. ³⁴ N̄ai í bee η̄a í ni, iwoi ì suu η̄a. Nə à s̄o à ni, Lafεε, naa cə. ³⁵ N̄ai Jesu í kpata. ³⁶ N̄ηui í j̄ə Zuifu η̄au à ni, i cə zaka bei í buu. ³⁷ Amma gəgə η̄a à ni, inεeu ih̄ε í j̄ə fεεju η̄a à ye ilu. Kaa yəko ku ganji Lazaa ku maà ku wo?

Kuj̄i Lazaa hai si bale

³⁸ N̄ai inə ku fəu í j̄ə Jesu í yaya má, nə í bə bi balɛu. Wee balɛu si ləəmai iri kuta gəi í wa nə à d̄i andεε do kuta nla gə má. ³⁹ N̄ai Jesu í ni, i tale kutau hai bε η̄a. Amma Maata wec̄li inε iyi í kuu í s̄o í ni, Lafεε, bii í wa í s̄ami wa nu tā domi hai waati iyi à dasiε bale í to ajə mεε wa nnyi. ⁴⁰ N̄ai Jesu í beεe í ni, i jə ñ s̄ε ñ ni bii ì dasim naane aa ye amboei Ilaaḏ mεε.

⁴¹ Si anyiε η̄ai à tale kutau hai bε. Nə Jesu í wu iju lele í ni, Baam, ñ wa n saabue si na iyi í j̄ə ì gbə kutəom. ⁴² Amu takam ñ mà iyi waati k̄ama fei ì ya maa gbə idem, amma ñ fə bεεbei na inε η̄a iyi à waa leek̄i ih̄ε ku ba a dasi naane iyi aw̄ai ì bεm wa. ⁴³ Iyi í fə bεεbe í tā η̄ai í la hee lele í ni, Lazaa, fita wa hai bε. ⁴⁴ N̄ai í fita wa hai inə balɛu do acə iyi à woḏ aw̄əe η̄a do isεε η̄a do iriε. N̄ai Jesu í ni, i f̄uu í j̄ə ku nε η̄a.

Inε η̄a à waa busi nje a ba a kpa Jesu

⁴⁵ N̄ai Zuifu η̄a iyi à naa bi Maariu, nkpə n̄ηa í dasi Jesu naane iyi à ye mii iyi í ce. ⁴⁶ Amma gəgə η̄a à nyi à koo à s̄ə Farisi η̄au mii iyi Jesu í ce. ⁴⁷ N̄ai inε ngboi woo weei Ilaaḏ η̄au do Farisi η̄au à tətə inε ngboi woo ce kiiti η̄au mə à bee nje à waa ni, beirei aa ka ce. Inεeu wee í wasi maamaake nkpə nkpə

ku ce. ⁴⁸ Bii à j̄ə wa ce bεεbe wa koo inε fei á na ku dasiε naane. Nə inei Romu η̄a aa naa a lege kpasεi Ilaaḏ, nə a ko dimi nwa.

⁴⁹ Amma Kaifu iyi í jε woo wee nla si ad̄ə n̄ηu bε, í wa inə n̄ηa, nə í s̄ə η̄a í ni, i kù mà nkāma η̄a. ⁵⁰ I kù mà η̄a iyi aranfāani nwai inε akā ku ku si agbei dimi nwa η̄a? Si bεεbe dimi nwau fei kaa ce nfe má. ⁵¹ Wee, ide iyi í fəu bε, kù jε hai si lasabui n̄ηu takaei wa naa. Amma si na iyi í j̄ə í jε woo wee nla si ad̄ə n̄ηu, na η̄ai í j̄ə í ce walii Jesu ku ku si agbei dimii Zuifu η̄a. ⁵² Kù nə kù jε si agbei āηa akāi á ku, amma á kui ku ba kú j̄ə amai Ilaaḏ η̄a iyi à wa bii fei a jε akā.

⁵³ N̄ai í j̄ə hai ajə n̄ηu à waa busi nje a ba a kpa Jesu. ⁵⁴ Na η̄ai í j̄ə Jesu ci ya maa dabii si inəi Zuifu η̄au má si bantum, amma í nε hai bε í bə ile iyi í wa kəkəi gbabua gə si ilu gə iyi à ya kpe Efaraimu. N̄ηu do məcəe η̄a à koo à buba ilu bε.

⁵⁵ Wee jingauí Zuifu η̄a iyi à ya kpe Iku ku kua í maai wa. Nə hai ilεeko η̄a inε nkpə í bə kuwee ku ce Zeruzalεmu ku ba a má hee jingauu ku maà to wa. ⁵⁶ N̄ai à waa dεdε Jesu, nə à leek̄i bantumai kpasεi Ilaaḏ à bee nje à waa ni, beirei ì waa lasabu η̄a. Ma kù waa naa jingauí ya. ⁵⁷ Wee inε ngboi woo weei Ilaaḏ η̄a do Farisi η̄a à na wooda à ni bii inε gə í mà bii Jesu í wa ku s̄ə āηa a koo a muu.

12

Maari í f̄asi tulare si isei Jesu

(Cə Matie 26:6-13; Maaku 14:3-9)

¹ Si ajə mεεfa iyi í gbe jingauí Iku ku kuau ku bei ku to wa, η̄ai Jesu í bə Betani. Bei Lazaa inε iyi Jesu í j̄i hai si balɛu í wa. ² Ilu bei à cea Jesu ije wa je. Maata wa gbə n̄ηa nə Lazaa í wa si inə n̄ηa. ³ Wee Maari í nε tularei fia nkpə gə iyi à ce do ikpoi naadi alala, zakai bubui kilo. N̄ai í koo í soo í naa í f̄asi isei Jesu, nə í gbāa do ntoí iriε. N̄ai inunui tulareu í gba kpasεu fei.

⁴ N̄ai inε akāi məcəi Jesu η̄au iyi à ya kpe Zudasi Isikariəti inε iyi á zambæu í ni, ⁵ fiaí tulareu ih̄ε á yəko ku to fiaí icēi ad̄ə akā. Na mii í j̄ə a kù taa ka kp̄ea ilu are η̄a fia. ⁶ Iyi wa fə bεεbe kù jε wa ce araarei ilu are η̄au fa, amma si na iyi í j̄ə í jε ile dei. N̄ηui í ya maa mu bəgəi fia n̄ηau, nə í ya maa ce ilei fia iyi à ya dasiu. ⁷ Amma Jesu í ni, j̄ə abou

si laakaε. Amui í jilea ku ba ku fāsīm a bei a sim. ⁸ Waati kāmā fei aa nε ilu are ŋa si ino nŋε, amma amu i kaa nεm do ajo fei ŋa.

À waa de kpāa a kpa Lazaa

⁹ Zuifu nkpɔ í gbɔ iyi Jesu í wa Betani, nɔ à bɔ bε. Kù jε na Jesu nŋu akā, amma à waa bi à yε Lazaa iyi Jesu í jī hai si balεu. ¹⁰ Amma ine ngboi woo weei Ilaaɔ ŋau à waa busi nje a ba a kpa Lazaa mɔ, ¹¹ domi na iriei Zuifu nkpɔ gɔ ŋa à fita hai bi tu ŋa à dasi Jesu naane.

Jesu wa lɔ ino ilu Jeruzalemu

(Cɔ Matie 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luku 19:28-40)

¹² Iju kumáε ŋɔi zamaa iyi í naa jingauu í gbɔ iyi Jesu wa naa Zeruzalemu. ¹³ Ŋɔi à so wuai kpakpa à waa bɔ ku koε. À dɔ anu hee lele à waa ni, à waa saabuε. Aɔ Lafɛε ku weεε, awɔ iyi í waa naa do iriε. Ilaaɔ ku weεε, awɔ Ilaalui Izireli * . ¹⁴ Jesu wee í ba ama gbankεε gɔ wa gū. Bεεbei í ce si bei kukɔi ideɔi Ilaaɔ wa fɔ í ni,

¹⁵ I maà ce njo, inε inei Sɔɔ ŋa.

I cɔ ilaalu nŋε í gū ama gbankεε, wa naa.

¹⁶ Ide ŋau be mɔcɔi Jesu ŋau a kù gbɔ yaaseε waati bεεbe, amma waati iyi í nyi lelei Aɔ do amboeε, à ye gigi iyi mii ŋau fei à kɔɔ si kukɔi ideɔi Ilaaɔ na iriε, à nɔ à ceaa fei ndεε.

¹⁷ Inε ŋa iyi à wa be do Jesu ajo waati iyi í kpe Lazaa í jūu hai si balεu, aŋa fei à waa sisia ine ŋa mii iyi Jesu í ce. ¹⁸ Ŋɔi í jɔ zamaau fei í bɔ ku koε bεεbe domi à gbɔ baau maamaake iyi í ceu. ¹⁹ Na nŋu, Farisi ŋau à fɔ aŋa duusɔɔ à waa ni, i kù ye à mɔngɔ inεεu ihɛi mam mam? Wee inei andunya ŋa fei à waa tooε.

Gerεki gɔ ŋa à waa de Jesu

²⁰ Wee Gerεki gɔ ŋa à wa si ino ine ŋa iyi à naa Zeruzalemu Ilaaɔ ku gulεa waatii jingauu. ²¹ Ŋɔi à bɔ bi Filipu inei Besaida si ilei Galileeu, à ni, mɔkɔɔyi, à waa bi Jesu ku yε.

²² Ŋɔi Filipu í koo í sɔ Anderee, nɔ Anderee do Filipu à koo à sɔ Jesu. ²³ Ŋɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, awaati í to mbe bei bii ine ŋa aa ye amboei amu Amai Amanε. ²⁴ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ ŋei, bii ijui iya kù cuku si ile kù ku, nŋu akāi á maa wεε. Amma bii í ku á bí iju nkpɔ nkpɔ. ²⁵ Inε iyi í bi kuwεεε á na ku kuaε. Inε

mɔ iyi kù saalu kuwεεε ngɔgɔ, sɔɔlui kuwεε hai tāi lafɛε wa ce. ²⁶ Inε iyi í wεε na irim ku toom wa. Nɔ bii n wa, bei lafɛε mɔ á wa. Bii ine gɔ í wεε na irim, Baam á cea lafɛε bεεε.

Jesu wa fɔ ideɔi ikue

²⁷ Ŋɔi Jesu í ni, nsei inɔm í fɔ jūida jūida. N kù mà baa beirei an fɔ. Mà n tɔɔ Baaba ku nyam si wahala iyi á bam nseiuhɛi ya. Aawo, n kaa n ce bεεbe domi na nŋui í jɔ n naa. ²⁸ Baaba, jɔ iriε ku nε bεεε. Iyi Jesu í fɔ bεεbe ŋɔi à gbɔ ide ku fɔ gɔ wa hai lele í ni, n jɔ ì nε bεεε tā nɔ an jɔ ku kɔɔsi má. ²⁹ Iyi ine ŋa iyi à wa beu à gbɔ ide ku fɔu, ŋɔi à ni, kulai ijli. Ŋɔi ine gɔ ŋa mɔ à ni, amaleka gɔi wa baa ide ku fɔ.

³⁰ Nɔ Jesu í sɔ ŋa í ni, kù jε na irim nii à gbɔ ide ku fɔu bε, amma na iri nŋei. ³¹ Nsei ajo í to wa mbe si bii Ilaaɔ á kiiti inei andunya ŋa. Bεbei aa lele Seetam ilaalui andunyau.

³² Waati iyi aa som hai ile a kɔam lele, waati bεεbei an fa ine fei wa bi tom. ³³ Si ideu be Jesu wa sisi yaase bei nŋu á kui. ³⁴ Ŋɔi zamaau í sɔɔ í ni, à gbɔ si tiai wooda nwa iyi ine iyi Ilaaɔ í cicau á maa wεei hee do ajo fei. Beirei í ce ì waa ni kù nε bei á ce iyi a kù so Amai Amanε hai ile a kɔaε lele. Yooi í jε Amai Amanεu.

³⁵ Ŋɔi Jesu í sɔ ŋa í ni, í gbe keeke iyi inya kumá kaa wa anini nŋε má. Í sɔa i ya maa nε si waati iyi ì nε inya kumá ŋa ku ba ilu kuku ku maà na ku boe ŋε, domi ine iyi wa nε si ilu kuku ci ya mà bii wa bɔ. ³⁶ Na nŋu, i dasi inya kumá naane waati iyi ì nɔ ŋa ku ba i je amai inya kumá ŋa.

Zuifu ŋa a kù dasi Jesu naane

Iyi Jesu í fɔ bεεbe í tā ŋɔi í dede hai ino nŋa í nε í koo í manji. ³⁷ Baa do iyi í ce maamaake nkpɔ fei si waju nŋa a kù dasiε naane. ³⁸ Bεεbei ide iyi walii Ezai í fɔu í ce. Í ni,

Lafɛε, yooi í dasi waazo nwa naane.

Mà bi yooi Lafɛε í nyisi gbugbāε.

³⁹⁻⁴⁰ Walii Ezai í fɔ má í ni,

Ilaaɔ í fεεju ŋa,

Ku ba a maà ye ilu.

Nɔ í jɔ idɔ nŋa í le

Ku ba a maà mà do bisi nŋa.

* **12:13** à waa saabuε Do feei gerεki hozanai à ya ni.

Í ce bæbeí ku ba a maà na a kpaasi idò nò n̄ju ku jò a ba iri.

N̄joi í jò a kù yòkò a kù dasi naane. ⁴¹ Ezai í fò bæbeí si na iyi í jò í yé amboei Jesu nò í fò ide na iri.

⁴² Do n̄ju fei, baa ine ngboi Zuifu nau nkpò í dasi Jesu naane. Amma si bei à waa ce n̄joi Farisi nau a kù jesi si bantuma ku ba a maà na a ganji na ile bii à ya ce kutòtò nau ku bò má. ⁴³ A kù waa bi a lele aha hai bei si na iyi í jò saabui amané nai à bi í re ti Ilaaḍ.

Idei Jesu á ye taalei ine na

⁴⁴ N̄joi Jesu í fò ide hee lele í ni, ine iyi í dasim naane, kù je amu akāi í dasi naane, í dasi ine iyi í bém wa mò naane. ⁴⁵ Bæbe m̄oi ine iyi í yem í yé ine iyi í bém wai. ⁴⁶ Amui n̄ je inya kumá, nò n̄ naai si andunya ku ba ine iyi í dasim naane fei ku maà wa si ilu kuku má. ⁴⁷ Ine iyi í gbò idem nò kù waa saalue, kù je amui an ye taalei lafēe. Amu n̄ naai n na n faaba inei andunya na, n kù naa ku ye taale n̄ja. ⁴⁸ Ine iyi í kòsim nò kù gba idem, í ne mii iyi á ye taalei lafēe. Ide na iyi n̄ fò, n̄jui á ye taalei lafēe si ajoi ankāanyiu. ⁴⁹ Ideui á ye taalee si na iyi í jò n kù wa n fò ide do yũkoi aram, amma Ilaaḍ Baaba takaei í s̄m ide na iyi an fò. N̄jui í nò í bém wa. ⁵⁰ N̄ mà iyi ide na iyi í s̄m nau kuwēe hai t̄ai á je kòkò n̄ja. N̄joi í jò ide iyi n̄ wa n fò, n̄ wa n f̄oi bei Baaba í s̄m.

13

Jesu í wié isei m̄oc̄e na

¹ Ajò iyi bii iju í má á je jingauí Iku ku kuau í to. Nò Jesu í mà iyi waatii n̄ju í to m̄be n̄ju ku ne hai andunya n̄ju ku bò bi Baai n̄ju. Hai sinte hee ku baa nsei í ne kubii ine na, nò kubi n̄ja iyi í n̄eu í b̄odi hee k̄ò.

² N̄joi Jesu do m̄oc̄e na à waa je ajò. Wee Seetam í tale si Zudasi Isikarioti amai Sim̄oou ku zambae t̄a. ³ Jesu takae í mà iyi Ilaaḍ Baaba í daa n̄ju mii fei si awò, í nò í mà iyi n̄ju í naai hai bi Ilaaḍ nò n̄ju wa nyi be má. ⁴ N̄joi í dede hai bi ku j̄eu í b̄ò kumbooe í jilò, nò í so acò gò í d̄i si kpakae. ⁵ N̄joi í bu inyi si j̄ee wa wièò kut̄ei m̄oc̄e na nò wa gb̄aa do acò iyi í d̄i si kpakaeu. ⁶ Iyi í to si Sim̄oo Piee n̄joi Piee í beee í ni, Lafēe, awòí aa wié kutem? ⁷ Nò Jesu í j̄ea í ni, i kù mà mii iyi n̄ wa n ce nsei, amma bii í k̄òsi aa na i mà.

⁸ N̄joi Piee í ni, awò, awò si aa wiem kutem pai. N̄joi Jesu í s̄ò í ni, bii n kù wié kut̄e í kaa je inem má. ⁹ N̄joi Sim̄oo Piee í ni, debei Lafēe, kù je kutem n̄ju akāi aa wié m̄ee, wié awòm do irim fei. ¹⁰ N̄joi Jesu í s̄ò í ni, ine iyi í w̄e t̄a kù ne bukaatai ku w̄e má í gbe isee na ku ba ku má mam mam. Ine í má, amma kù je ine fei. ¹¹ Wee Jesu í mà ine iyi á zamba n̄ju t̄a, n̄joi í jò í ni kù je aha feii à má.

¹² Iyi í wié kute n̄ja na í t̄a, n̄joi í so kumbooe í dasi, nò í nyi agb̄ee má í bei í bee na í ni, ì mà yaasei ice iyi n̄ ce n̄j̄eu be na? ¹³ Ì ya maa kpem M̄eetu do Lafēe na. Nt̄oi ì waa fò na, domi bæbeí n̄ je. ¹⁴ To, bii amu iyi n̄ je Lafēe do M̄eetu n̄je ì wié kute n̄je na, í s̄ia ine m̄ò i ya wié kut̄ei n̄je na. ¹⁵ Yaase j̄idai n̄ nyisi ne be ku ba ine m̄ò i ya cea n̄je bei ì ce n̄je. ¹⁶ Nt̄o nt̄o ì wa n s̄ò n̄jei, woo ce ice ci ya la ku re ine ngboe. Bæbe m̄oi ine iyi à be ci ya la ku re ine iyi í b̄ò. ¹⁷ Nsei wee ì mà yaasei iyi ih̄e na. Bii ì waa coo na, aa ne inò didò na.

¹⁸ Kù je ine feii n̄ wa n f̄aa. N̄ mà ine na iyi n̄ cicai. Amma kù ne bei á ce iyi kuk̄oi ideí Ilaaḍ kù k̄ò. Kuk̄ou í ni, ine iyi wa bam ku je ajò, n̄jui í sinda í je m̄beem. ¹⁹ Hai nsei ì wa n s̄ò n̄jei hee ide nau ku maa ce ku ba bii í na í ce í dasi naane na iyi amui n̄ je ine iyi n̄ ni n̄ j̄eu. ²⁰ Nt̄o nt̄o ì wa n s̄ò n̄jei, ine iyi í gba ine iyi n̄ be, amui í gba. Nò ine iyi í gbam, ine iyi í bém wai í gba.

Jesu wa fò iyi Zudasi á zamba n̄ju

(Cò Matie 26:20-25; Maaku 14:17-21; Luku 22:21-23)

²¹ Iyi Jesu í fò bæbe í t̄a, n̄joi in̄e í fò kaa kaa. N̄joi í s̄ò na s̄aa s̄aa í ni, nt̄o nt̄o an s̄ò n̄je, ine akā n̄jei á zambam. ²² N̄joi m̄oc̄o nau à waa cò n̄je domi a kù mà ine iyi wa f̄aa. ²³ Wee ine akā n̄ja, ine iyi Jesu í bi j̄ida j̄idau, wa gbesi gend̄ei Jesu. ²⁴ N̄joi Sim̄oo Piee í ceaa nyinda do awò ku bee Jesu yooi wa f̄aa. ²⁵ N̄joi m̄oc̄o iyi wa gbesi gend̄ei Jesu í beee í ni, Lafēe, yooi ì waa f̄aa. ²⁶ N̄joi Jesu í j̄ea í ni, an bu kili nò n gusi aȳe, ine iyi n̄ na, lafēe. N̄joi í bu kiliu í na Zudasi amai Sim̄oo Isikarioti. ²⁷ Hai waati iyi Zudasi í gba kiliu gbakā Seetam í l̄o siei. N̄joi Jesu í s̄ò í ni, mii iyi aa ce, coo do njuma.

²⁸ Amma si in̄o n̄ja ine gò kù mà mii iyi í jò í s̄ò bæbe. ²⁹ Si bei Zudasii wa mu b̄ogoi fia

nhau, n̄ai í j̄ò in̄e ḡo n̄a à tamaa Jesu í ni koo ra nḡoḡo wa iyi an̄ja aa j̄eð j̄ingau walak̄o wa s̄o ku mua ilu are n̄a fia. ³⁰ Iyi Zudasí í gba ciliu í mi gbak̄a n̄ai í fita. Wee í ko idū í dū.

Wooda tit̄s

³¹ Iyi Zudasí í fita n̄ai Jesu í ni, bebei in̄e n̄a aa ye amboei amu Am̄ai Aman̄e, n̄o aa ye ti Ilaās m̄o na irim. ³² Si bei in̄e n̄a aa ye amboei Ilaās na irim, n̄ju tak̄ae á j̄ò a ye ti amu m̄o. Á coo m̄ai kaa kp̄e. ³³ In̄e baak̄ōm n̄a, waati keekei í gbe iyi an̄ wee do in̄e, n̄o si anyīe aa na i maa d̄ed̄eem n̄a. Amma ide iyi n̄ s̄o Zuifu n̄au n̄jui n̄ wa n̄ s̄o in̄e m̄o be n̄sei. I kaa ȳok̄o i b̄o bii n̄ wa n̄ b̄o n̄a. ³⁴ Wooda tit̄s iyi n̄ wa n̄ j̄ile n̄je wee, i ya bi n̄je n̄a. Si bei n̄ bi n̄je, in̄e m̄o i ya bi n̄je n̄a. ³⁵ Bii ì bi n̄je n̄a, in̄e fei á mà iyi ì je m̄ōm n̄a.

Jesu wa f̄o iyi Pīe á j̄a ku ni n̄ju k̄u màa

³⁶ N̄ai Sim̄o Pīe í bee Jesu í ni, iwoi ì waa b̄o Laf̄e. N̄ai Jesu í j̄eaa í ni, bii n̄ wa n̄ b̄o i kaa ȳok̄o i toom n̄sei, amma bii í k̄ōsi aa toom wa be. ³⁷ N̄ai Pīe í beee í ni, Laf̄e, beirei í ce n̄ kaa n̄ ȳok̄o n̄ tooe n̄sei. N̄ t̄a s̄ōlu n̄ na kuweem na irīe. ³⁸ N̄ai Jesu í j̄eaa í ni, ì t̄a s̄ōlu i na kuwee n̄a irim do nt̄o? Nt̄o nt̄o n̄ wa n̄ s̄ōi, hee aj̄e ku maa k̄o aa j̄a íse gb̄eeta i ni i k̄u mà̄m.

14

Jesui í je kp̄aa iyi wa b̄o bi Baaba

¹ N̄ai Jesu í s̄o m̄ōe n̄a í ni, i maà ya wee do in̄o ku f̄o n̄a. I dasi Ilaās naane n̄o i dasim naane n̄a. ² Bi ku wa í kp̄o kpas̄i Baam. N̄o wee n̄ wa n̄ koo be n̄ koo n̄ ce n̄je s̄ōlui bi ku wa. Bii k̄u je nt̄o, n̄ kaa n̄ s̄o n̄je. ³ Bii n̄ koo n̄ ce n̄je bi ku wa n̄ t̄a an̄ nyi wa má, n̄ naa n̄ gb̄a n̄e n̄ b̄o n̄je bi tom ku ba in̄e m̄o i wa bii n̄ wa. ⁴ Bii n̄ wa n̄ b̄o ì mà kp̄au n̄a.

⁵ N̄ai Tomaa í ni, Laf̄e, a k̄u mà baa bii ì waa b̄o m̄ōm. Beirei aa ka ce ka mà kp̄au.

⁶ N̄ai Jesu í j̄eaa í ni, amui n̄ je kp̄aa, do nt̄o, do kuwee. In̄e k̄ama kaa b̄o bi Ilaās Baaba bii k̄u je hai do bi tom. ⁷ Bii ì mà̄m n̄a, aa mà Baam n̄a. N̄o hai n̄sei ì mà̄m n̄a ì n̄o ì ȳō n̄a.

⁸ N̄ai Filipu í ni, Laf̄e, nyisi wa Baaba, n̄ju be á to wa. ⁹ N̄ai Jesu í j̄eaa í ni, Filipu, hai kukpei n̄ wa in̄o n̄je ih̄e n̄o i k̄u mà̄m? In̄e iyi í ȳem í ye Ilaās Baabai. To, na mii í ce ì waa ni, nyisi wa Ilaās Baaba má. ¹⁰ I k̄u dasi

naane iyi n̄ wa si Ilaās Baaba, n̄o Ilaās Baaba m̄o í wa sim ni? Ide iyi n̄ wa n̄ s̄o n̄je, n̄ k̄u wa n̄ f̄o do yiikoi amu takam. Amma Baaba í wa sim n̄o n̄jui wa ce icee. ¹¹ I dasim naane n̄a iyi n̄ wa si Baaba n̄o Baaba m̄o í wa sim. Walak̄o i dasi naane n̄a baa na iceu tak̄ae iyi ì waa ye n̄a. ¹² Nt̄o nt̄o n̄ wa n̄ s̄o n̄je, in̄e iyi í dasim naane, laf̄e m̄o á ce ice iyi n̄ wa n̄ ce, n̄o á ce ku la ku re bebe m̄ōm, domi wee n̄ wa n̄ b̄o bi Baaba. ¹³ N̄o mii iyi aa t̄ōe do irim n̄a fei an̄ coo ku ba amu Am̄au n̄ nyisiò amboei Baaba. ¹⁴ Bii ì t̄ōe nḡoḡo do irim aa ba n̄a.

Jesu í ce kuw̄a n̄ju ku be Hundei Ilaās wa

¹⁵ N̄o Jesu í ni má, bii ì bim n̄a aa jirima mii iyi n̄ ni i ce n̄a. ¹⁶ N̄o an̄ t̄ō Ilaās Baaba ku mu n̄je Woo mua gbugb̄a mmue wa, iyi á maa wee do in̄e hee do aj̄o fei. ¹⁷ Woo mua gbugb̄au Hundei Ilaās, n̄jui á j̄ò in̄e n̄a a mà nt̄o. In̄e andunya n̄a a kaa ȳok̄o a gbaa si na iyi í j̄ò a k̄u waa ȳō, bebe m̄ōi a k̄u mà̄a. Amma in̄e ì mà̄a n̄a, domi í wee do in̄e, á n̄o ku wa si id̄o n̄je.

¹⁸ N̄ kaa n̄ j̄ò n̄je k̄ōȳo. An̄ na n̄ nyi wa bi tu n̄je má. ¹⁹ Í gbe keeke n̄sei iyi in̄e andunya n̄a a kaa ȳem má, amma in̄e aa ȳem n̄a si na iyi í j̄ò n̄ wee, n̄o in̄e m̄o aa wee n̄a. ²⁰ Waati iyi aj̄ou í to wa aa mà n̄a iyi n̄ wa si Baam n̄o in̄e m̄o ì wa sim n̄a n̄o amu m̄o n̄ wa si n̄je.

²¹ In̄e iyi í mà woodam n̄o wa jirimāe, laf̄ei í bim. In̄e iyi í bim, Baam á bi n̄ju m̄o, n̄o amu takam an̄ bi laf̄e, n̄o an̄ nyisīe aram.

²² Zudasí ḡo í wa be, amma k̄u je Zudasí Isikarīoti. N̄jui í beee í ni, Laf̄e, beirei aa ce i nyisi wa ar̄ae n̄o i kaa nyisi in̄e andunya n̄a. ²³ N̄ai Jesu í j̄eaa í ni, in̄e iyi í bim fei á gb̄o idem, n̄o Baam á bi laf̄e n̄o amu do Baam n̄o fei aa ka na ka ce bi ku wa si id̄o laf̄e. ²⁴ In̄e iyi k̄u bim, laf̄e kaa jirima idem pai. N̄o ide iyi ì waa gb̄o n̄au ih̄e n̄a, k̄u je idei amu takam, amma idei Baabai. N̄jui í b̄em wa.

²⁵ Ide n̄au ih̄e fei n̄ wa n̄ s̄o n̄je hai waati iyi n̄ wa in̄o n̄je ih̄e. ²⁶ Amma Hundei Ilaās, Woo mua gbugb̄au, á maa k̄o n̄e si mii fei, n̄o ku maa ye n̄je gigii ide n̄a iyi n̄ tako n̄ s̄o n̄je fei. N̄jui Baaba á be n̄je wa do irim n̄o.

²⁷ Laakai ku s̄ui n̄ wa n̄ j̄ò n̄je. Bei amu takam n̄ weeò laakai ku s̄u, bebe m̄ōi an̄ j̄ò in̄e m̄o í weeò laakai ku s̄u. N̄o laakai ku s̄u iyi an̄ mu n̄jeu kaa je bei ti andunya. Na

nɲu, i maà wɛɛ̀ò inɔ̄ ku fɔ̄ ɲa, nɔ̄ i maà jò zigi nɲɛ ku da. ²⁸ Ì gbɔ̄ ɲa iyi ò sɔ̄ ɲɛ ò ni ò wa n koo amma an nyi wa bi tu ɲɛ má. Bii ò bim ɲa aa wɛɛ̀ do inɔ̄ didɔ̄ ɲa do iyi ò wa n bɔ̄ bi Baaba, domi nɲui í rem. ²⁹ Na ɲɔ̄i í ce ò wa n sɔ̄ ɲɛ hai nsei hee ide ɲau ku maa ce, ku ba bii ideu í na í ce i dasim naane ɲa. ³⁰ N kaa n ba n sɔ̄ ɲɛ ide nkpɔ̄ má si na iyi í jò Seetam ilaalui andunyau wa naa, amma kù ne gbugbā kāma sim. ³¹ To, i dede ka ne ku ba inɛi andunya ɲa a mà iyi ò bi Baaba nɔ̄ ò wa n ce fei ndɛɛ̀ si bei Baaba í nam woodaɛ.

15

Jesui í je icui j̄li ndii rezɛɛ̀

¹ Si anyii nɲu nɔ̄ Jesu í sɔ̄ ɲa má í ni, amui ò je icui j̄li ndii rezɛɛ̀ nɔ̄ Baam mɔ̄i í je woo logooɛ. ² Amaawɔ̄m ɲa iyi a ci ya so fei, nɲui í ya da ɲa ku nyɔ̄ ɲa. Amaawɔ̄ ɲa iyi à waa so mɔ̄ í ya kɔ̄ta ɲai ku ba kuso nɲa ku kɔ̄si. ³ Inɛ̀ í má tã do saabui ide iyi ò sɔ̄ ɲɛ. ⁴ I jò i má sim ɲa, nɔ̄ amu mɔ̄ an má si ɲɛ. Si bei amaawɔ̄ kaa yɔ̄kɔ̄ ku so iso do araɛ̀ bii kù je wa má si icui j̄li, bɛɛ̀bɛ̀ mɔ̄i inɛ̀ taka nɲɛ̀ i kaa yɔ̄kɔ̄ i so bii i kù waa má sim ɲa.

⁵ Amui ò je icui j̄li ndii rezɛɛ̀, inɛ̀ mɔ̄i ò je amaawɔ̄ɛ̀ ɲa. Inɛ̀ iyi wa má sim nɔ̄ amu mɔ̄ ò wa n má si lafɛ̀ɛ̀, á so iso nkpɔ̄. Amma bii kù je do amu i kaa yɔ̄kɔ̄ i ce ngɔ̄gɔ̄ ɲa. ⁶ Inɛ̀ iyi kù waa má sim aa nyaai a nyɔ̄ɔ̄ bei à ya nyɔ̄ amaawɔ̄i j̄li ɲa. Si anyiɛ̀, bii à gbɛ̀ nɔ̄ a tɔ̄tɔ̄ ɲa a dasi ɲa ina a jo. ⁷ Bii ò waa má sim ɲa nɔ̄ idem í wa si ɲɛ̀ i tɔ̄ mii iyi ò bi fei ɲa aa ba ɲa. ⁸ Iso nkpɔ̄ ku so nɲɛ̀i á jò irii Baam ku ne amboe. Bɛɛ̀bɛ̀ mɔ̄i aa nyisiò inɛ̀ ɲa iyi inɛ̀u mɔ̄cɔ̄m ɲai. ⁹ Ì bi ɲɛ̀i bei Baam mɔ̄ í bim. I jò i wa si kubim ɲa. ¹⁰ Bii ò waa jirima woodam ɲa, bɛɛ̀bɛ̀ mɔ̄i aa wa si kubim ɲa, bei amu mɔ̄ ò jirima woodai Baam nɔ̄ ò wa si kubie.

¹¹ Ì sɔ̄ ɲɛ̀ inɛ̀ nɲu bei ku ba inɔ̄ didɔ̄m ku wa si ɲɛ̀ nɔ̄ inɔ̄ didɔ̄ nɲɛ̀ ku kɔ̄. ¹² Wooda iyi ò na ɲɛ̀ wee, i ya bi nɲɛ̀ ɲa bei ò bi ɲɛ̀. ¹³ Kubi nla gɔ̄ kù wɛɛ̀ iyi í re inɛ̀ ku ku si agbei kpaasie ɲa. ¹⁴ Bii ò waa ce iyi ò dasi ɲɛ̀ ò je kpaasim ɲai. ¹⁵ N kaa n kpe ɲɛ̀ aru má, domi aru ci ya mà mii iyi lafɛ̀ɛ̀ wa ce. Amma ò wa n kpe ɲɛ̀ kpaasi ɲa si na iyi í jò mii iyi ò gbɔ̄ hai bi Baam fei, nɲui ò sɔ̄ ɲɛ̀ bɛ̀. ¹⁶ Kù je inɛ̀i í cicaam, amma amui ò cica ɲɛ̀. Nɔ̄ ò nya ɲɛ̀

ikā ku ba i ya so iso iyi á kpe ɲa. Si bɛɛ̀bɛ̀ mii iyi aa tɔ̄ Baaba do irim ɲa fei á mu nɲɛ̀. ¹⁷ Iyi ò wa n dasi ɲɛ̀ nɲui í je i ya bi nɲɛ̀ ɲa.

Inɛ̀i andunya ɲa à cé Jesu do inɛ̀ ɲa

¹⁸ Bii inɛ̀i andunya ɲa à cé ɲɛ̀, i mà ɲa iyi amui à tako à cé. ¹⁹ Bii ò je ti andunya ɲa, tilasi inɛ̀i andunya ɲa aa bi ɲɛ̀i, domi tu ɲai ò je ɲa. Amma amu ò cica ɲɛ̀i ò nya ɲɛ̀ hai si andunya, nɔ̄ i kù je ti andunya má ɲa. Nɲui í jò inɛ̀i andunya ɲa à cé ɲɛ̀. ²⁰ Nɔ̄ i ye gigii ide iyi ò sɔ̄ ɲɛ̀ ò ni woo ce ice ci ya la ku re lafɛ̀ɛ̀. Bɛɛ̀bei si bei à wahalam aa wahala inɛ̀ mɔ̄. Bii í je à jirima idem, bɛɛ̀bɛ̀ mɔ̄i aa jirima ide nɲɛ̀. ²¹ Amma mii ɲau bɛ̀ fei aa ce nɲɛ̀i na irim si na iyi í jò a kù mà inɛ̀ iyi í bɛ̀m wa. ²² Bii n kù naa n kù sɔ̄ ɲa ide wo, dulum kaa wa si iri nɲa. Amma nsei a kù ne bei aa ce a ni aɲa a kù mà mà dulum nii. ²³ Inɛ̀ iyi í cém í cé Baam mɔ̄i. ²⁴ Inɛ̀ kāma kù ce mii iyi ò ce si anini nɲa. Bii n kù ce mii ɲau bɛ̀ wo, dulum du ɲa kaa wa si iri nɲa. Amma wee nsei à ye fei ndɛɛ̀ nɔ̄ do nɲu fei à cé amu do Baam. ²⁵ Iyi bɛ̀ í cei ku ba ide iyi à kɔ̄ si tiaɛ̀ wooda nɲa ku kɔ̄ iyi í ni, à cém nɔ̄ a kù mà iriò isɛ̀.

²⁶ Amma an bɛ̀ nɲɛ̀ Hundei Ilaaɔ̄ wa, nɲui á jò inɛ̀ ɲa a mà ntɔ̄u. Nɲui í je Woo mua gbugbāu, nɔ̄ hai bi Ilaaɔ̄ Baabai á naa. Bii í to wa nɲui á je nɲɛ̀ sɛɛ̀dam. ²⁷ Nɔ̄ inɛ̀ mɔ̄ aa jea inɛ̀ ɲa sɛɛ̀dam ɲa, si na iyi í jò awaɔ̄ɛ̀ ɲai à wɛɛ̀ hai waati iyi ò sinti icɛ̀m.

16

¹ Ide ɲau ihɛ̀ fei ò sɔ̄ ɲɛ̀i ku ba i maà koose ɲa si naane ku dasi nɲɛ̀. ² Aa na a ganji ɲɛ̀ ile bii à ya ce kutɔ̄tɔ̄ ɲa ku bɔ̄. Nɔ̄ awaati wa naa iyi inɛ̀ ɲa aa kpa inɛ̀ gɔ̄ nɲɛ̀ ɲa, nɔ̄ aa maa tamaa bei Ilaaɔ̄i aɲa à waa cea ice. ³ Aa ya maa ce bɛɛ̀bei si na iyi í jò a kù mà m hee má je Baaba. ⁴ Ì wa n sɔ̄ ɲɛ̀ ide ɲau ihɛ̀i ku ba bii awaatiu í to wa i ye gigi ɲa iyi ò tako ò sɔ̄ ɲɛ̀ tã.

Icɛ̀i Hundei Ilaaɔ̄

ɲɔ̄i Jesu í sɔ̄ ɲa má í ni, n kù sɔ̄ ɲɛ̀ ide ɲau ihɛ̀ hai sinte domi awaɛ̀ ɲai à wɛɛ̀. ⁵ Wee nsei ò wa n bɔ̄ bi inɛ̀ iyi í bɛ̀m wa, nɔ̄ baa inɛ̀ akā nɲɛ̀ kù beem iwoi ò wa n bɔ̄. ⁶ Amma ideu ihɛ̀ iyi ò sɔ̄ ɲɛ̀ nɲui í fɔ̄ inɔ̄ nɲɛ̀ kaa kaa, ma irei. ⁷ Do nɲu fei, ntɔ̄i ò wa n sɔ̄ ɲɛ̀, bii ò koo aranfāani nɲɛ̀i. Aranfāani nɲɛ̀i, domi bii ò

koo an be nɛ Woo mua gbugbāu wa, amma bii n kù koo kaa naa bi tu nɛ. ⁸ Waati iyi á to wa nɛui á nyisi inɛi andunya ɛa iyi à jɛ ilu dulum ɛa, nɔ ku jò inɛ ɛa a mà mii iyi í jɛ dee dee, nɔ ku jò a mà iyi Ilaaḏ á kiiti inɛ ɛa. ⁹ Á nyisi ɛa iyi à jɛ ilu dulum ɛa si na iyi í jò a kù dasim naane. ¹⁰ Á jò á mà mii iyi í jɛ dee dee si na iyi í jò n wa n bɔ bi Baaba nɔ i kaa yem má ɛa. ¹¹ Nɔ á jò a mà iyi Ilaaḏ á kiiti inɛ ɛa domi í kiiti Seetam ilaalui andunya tā mɔm.

¹² N nɛ mii nkpɔ iyi an sɔ nɛ má amma ideu í re nɛ titā. ¹³ Waati iyi Hundei ntɔ á to wa, nɛui á jò i mà ntɔu fei ɛa. Kaa fɔ ide do yiikoi nɛu takae, ide ɛa iyi í gbɔ do iyi à na ku cei á sɔ nɛ. ¹⁴ Nɛui á jò irim ku nɛ amboe, domi idem nii á gbɔ ku sisi nɛ. ¹⁵ Mii iyi Baaba í nɛ fei, tom nii. Nɔi í ce n ni Hundei Ilaaḏu á gbɔ idem ku sisi nɛ.

Inɔ ku fɔ á na ku jɛ inɔ didḥ

¹⁶ Jesu í sɔ ɛa í ni, bii í kḥsi keeke i kaa yem má ɛa, nɔ bii í ce sãa má aa yem ɛa. ¹⁷ Nɔi mɔcɔe gɔ ɛa à bee nɛ à waa ni, yoomai í jɛ yaasei ideu be. Í ni bii í kḥsi keeke a kaa ka ye nɛu nɔ bii í ce sãa má aa ka ye nɛu. Yoomai í jɛ yaasee. Í ni nɛu wa bɔ bi Baai nɛu. Yoomai í jɛ yaasei iyi be mɔ má. ¹⁸ To, yoomai í jɛ yaasei bii í kḥsi keeke. A kù mà ide mii wa fɔ.

¹⁹ Wee Jesu í mà iyi à waa bi a bee nɛu ideu. Nɔi í ni, to, n sɔ nɛ n ni bii í kḥsi keeke i kaa yem má ɛa, nɔ bii í ce sãa má aa yem ɛa, mà irei. Ideu bei ì waa bee ɛa? ²⁰ Ntɔ ntɔ n wa n sɔ nɛ, aa kpata i weewea ɛa, amma á dḥa inɛi andunya ɛa si. Aa wee do inɔ kufɔ ɛa, amma inɔ kufɔ nɛ á na ku kpaasi inɔ didḥ. ²¹ Bii inaabo í gule wa bi ku bí, í ya nɛ inɔ ku fɔ si na iyi í jò waatii ara kuroei í to wa. Amma bii í bí amau í ya gbeje ara kuroui domi inɔ didḥe í ya la do iyi í bí ama si andunya. ²² Beebei inɛ mɔ ì weeḥ inɔ kufɔ si nsei ɛa. Amma an na n ye nɛ má, aa weeḥ inɔ didḥ ɛa, nɔ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku nya inɔ didḥ nɛu.

²³ Bii awaatiu í to wa, i kaa beem nkāma ɛa. Ntɔ ntɔ n wa n sɔ nɛi, mii iyi aa tɔ Ilaaḥ Baaba do irim ɛa fei á mu nɛ. ²⁴ Hee nsei i kù tɔ ngɔgɔ do irim ɛa. I tɔ, aa ba ɛa ku ba inɔ didḥ nɛ ku kḥ.

Jesu í kāmia andunya

²⁵ Nɔi Jesu í sɔ ɛa má í ni, ide ɛa ihɛ fei nsei do mɔndai n sɔ nɛ. Amma awaati wa naa, iyi n kaa n sɔ nɛ ide do mɔnda má. Ide iyi í jɛ idei Baaba an sɔ nɛi sãa sãa do yaasee.

²⁶ Bii waatiu í to wa, aa tɔ Baaba do irim ɛa. N kaa n sɔ nɛ n ni an tɔe na iri nɛ má, ²⁷ domi Baaba takae í bi nɛ. Í bi nɛ si na iyi í jò inɛ mɔ ì bim, nɔ ì dasi naane ɛa iyi hai bi tɛi n naa. ²⁸ Ntɔi, hai bi Baabai n fita wa n naa andunya. Nsei n wa n jò andunya n wa n bɔ bi Baam.

²⁹ Nɔi mɔcɔe ɛa à sɔ à ni, to, bebei ì waa fɔ ide do yaase si na iyi í jò mɔnda kù wa si. ³⁰ Nsei à mà iyi ì mà fei ndee, nɔ ì mà lasabui idɔ nwa baa bii a kù beee ide gɔ. Nɔi í jò à dasi naane iyi hai bi Ilaaḥi ì naa.

³¹ Nɔi Jesu í jɛ nɛa í ni, debɛi ì dasi naane bebei ɛa? ³² I ce laakai ɛa. Awaati wa naa nɔ í to wa tā mɔm de, iyi inɛ ɛa aa jò inɛ fei i fangaa i jò amu akā i bɔ kpasɛ ɛa. Do nɛu fei n kù jɛ amu akā, domi Baaba í wee do amu. ³³ Ide ɛa ihɛ n wa n sɔ nɛi ku ba i nɛ laakai ku sū na anu akā iyi awae ɛa à nɛ. Si andunya ihɛ aa ye ijuukpā ɛa, amma i mà mɔngɔ temua ɛa, domi n kāmia andunya tā.

17

Jesu í ce kutɔ na irii mɔcɔe ɛa

¹ Iyi Jesu í fɔ beebe í tā, nɔi í wu iju lele í ni, Baaba, awaati í to. Jò irii amu Amae ku nɛ amboe ku ba amu mɔ n jò titee ku nɛ amboe, ² nɔ inɛ ɛa iyi ì nam fei n mu nɛa kuwee hai tā si bei ì muum yiiko si inɛ fei. ³ Kuwee hai tāui í jɛ inɛ ɛa a màe, awɔ Ilaaḥ akā ilu ntɔu, nɔ a màm, amu Jesu Kirisi iyi ì be wau. ⁴ N jò irie í nɛ amboe si ileu ihɛ, nɔ ice ɛa iyi í dasim ku ceu fei n coo. ⁵ Baaba, nsei n wa n tɔei, jò n nɛ amboe bi tɛe bei n tako n nɛ wo hee a maa taka andunya.

⁶ Inɛ ɛa iyi ì cica hai si andunya ì nam, n jò à màe. Tɛi à jɛ wo, nɔ ì so ɛa ì nam. À nɔ à waa jirima idee. ⁷ Nsei à mà mii iyi ì nam fei, hai bi tɛi í naa, ⁸ domi ide ɛa iyi ì sɔm nɛui amu mɔ n sɔ ɛa, nɔ à gba ideu. À mà iyi ntɔ ntɔ hai bi tɛi n naa nɔ à dasi naane iyi awai ì beɛm wa.

⁹ N wa n tɔe na iri nɛa. Kù jɛ na irii inɛi andunya ɛa n wa n tɔe, amma na inɛ ɛa iyi ì nam ɛa, domi aɛai à jɛ tɛe. ¹⁰ Mii iyi ì nɛ fei tɛi, nɔ mii iyi awɔ mɔ ì nɛ fei tom

nii, nɔ irim í nɛ amboe na iri nɔ. ¹¹ Nsei ñ wa n nyi wa bi tɛɛ. Bii í kɔ̄si keeke n kaa n maa n wa si andunya má, aɲai aa maa wa si andunyau. Baaba kumá, degbe ɲa do gbugbái iriɛ iyi ì nam, ku ba a je akā si bei awae à je akā. ¹² Waati iyi ñ wɛɛ do aɲa ñ degbe ɲa do gbugbái iriɛ, iri iyi ì nam nɔ. Ñ degbe ɲa nɔ si inɔ nɲa baa inɛ akā kù ce nfe, bii kù je amai nfeu baasi. Bɛɛbei kukɔi ideɛ í kɔ̄. ¹³ Nsei ñ wa n nyi wa bi tɛɛ. Ide ɲau ihɛ si andunyau ihɛi ñ wa n fɔ̄, ku ba aɲa mɔ a kɔ̄ inɔ didɔ na irim. ¹⁴ Ñ na ɲa ideɛ, nɔ inɛi andunya ɲa à cé ɲa si na iyi í jò a kù je ti andunya, si bei amu mɔ n kù je ti andunya. ¹⁵ N kù wa n tɔ̄ɛi i nya ɲa hai si andunya, amma ñ wa n tɔ̄ɛi i degbe ɲa ku ba Seetam inɛ laabɔu ku maà nɔ ɲa. ¹⁶ A kù je ti andunya si bei amu mɔ n kù je ti andunya. ¹⁷ Ideɛi í je ntɔ. Jò ideɛu ku nya ɲa ikā a je titɛɛ. ¹⁸ Ñ be ɲai si andunya si bei awɔ mɔ ì bɛm si andunyau. ¹⁹ Na iri nɲai ñ so aram ñ naɛ ku ba aɲa mɔ a je titɛɛ mam mam.

²⁰ Kù je aɲa akāi ñ wa n cea kutɔ̄, amma do inɛ ɲa mɔ iyi aa na a dasim naanɛ na saabui ide ɲa. ²¹ Ñ wa n tɔ̄ɛi aɲa fei a je akā. Si bei awɔ Baaba ì wa sim, nɔ amu mɔ ñ wa siɛ, jò a je akā si wa ku ba inɛi andunya ɲa a dasi naanɛ iyi awɔi ì bɛm wa. ²² Amboeɛ iyi ì jò inɛ ɲa à ye sim, nɲui ñ jò à waa ye si aɲa mɔ ku ba aɲa mɔ a je akā bei awae à je akā. ²³ Jò n wa si ɲa nɔ awɔ mɔ i wa sim ku ba a je akā mam mam, nɔ inɛi andunya ɲa a mà iyi awɔi ì bɛm wa nɔ ì bi ɲai bei ì bim.

²⁴ Baaba, ñ bi inɛ ɲa iyi ì nam a maa wa bi tom bii an wa, ku ba a ye amboem, amboe iyi ì muum. Ì muum amboeui si na iyi í jò ì bim hai waati iyi a kù taka andunya. ²⁵ Baaba awɔ iyi ì je dee dee, baa do iyi inɛi andunya ɲa a kù màɛ, amu ñ màɛ, nɔ inɛ ihɛ ɲa mɔ à mà iyi awɔi ì bɛm wa. ²⁶ Ñ jò à màɛ, nɔ an kɔ̄ nɲa si kumàɛ má ku ba kubi iyi ì bim ku wa si ɲa, nɔ amu mɔ n wa si ɲa.

18

À mu Jesu

(Cɔ Matie 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luku 22:47-53)

¹ Iyi Jesu í ce kutɔ̄ɛ í tã, ɲai í fita, nɲu do mɔcɔɛ ɲa à bɔ lambo gɔ iyi í wa icei ido iyi

à ya kpe Sedorɔ̄. ɲai í lɔ be, nɲu do mɔcɔɛ ɲa. ² Wee Zudasi inɛ iyi á zambaɛu mɔ í mà inyau, domi aɲaɔ ɲa à ya koo be isɛ fɛɛfelo. ³ ɲai í jò Zudasi í bɔ be do sooge ɲa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲa iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ ɲa do Farisi ɲau à be wau. À waa mu jɲiɛi igũ nɲa do fitila ɲa do ina jugula ɲa. ⁴ Jesu í bei wa mà mii ɲa iyi á ba nɲu fei. Iyi à to wa ɲai í sɛkɛɛ si ɲa í bee ɲa í ni, yooi ì waa de ɲa. ⁵ ɲai à jeaa à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dɛdɛ. ɲai Jesu í ni, amui ihɛ mɛɛ.

Wee Zudasi inɛ iyi á zambaɛu, wa leeki be aɲaɔ ɲa aɲɔ. ⁶ Iyi Jesu í je nɲa í ni, amui ihɛ, ɲai aɲa fei à sɛkɛɛ do anyi à koo à cuku ilɛ. ⁷ ɲai Jesu í bee ɲa má í ni, yooi ì waa de ɲa. ɲai à ni, Jesu inɛi Nazaretiui à waa dɛdɛ. ⁸ Nɔ Jesu í ni, ñ sɔ ɲɛ tã ñ ni amui ihɛ. To, bii amui ì waa dɛdɛ ɲa i jò inɛ ɲa iyi à gbeu a nɛ.

⁹ Bɛɛbei ide iyi í tako í fɔu í kɔ̄ iyi í ni, Baaba, inɛ ɲa iyi ì nam fei baa inɛ akā nɲa kù ce nfe. ¹⁰ Wee Simɔɔ Pɛɛ í nɛ taakuba. ɲai í yɔ̄ í cafeɔ itɪ nɲei woo ce icei woo wee nɲai Ilaaɔu. Irii woo ce iceui Malikusu. ¹¹ Amma Jesu í sɔ Pɛɛ í ni, sindo taakubae si ankɔ̄ɛ. Ì waa tamaa n kaa n temuad ijuukpá iyi Baaba í jilɛem nii?

À bɔ̄ Jesu si wajui Ani

¹² ɲai sooge ɲa do inɛ ngbo nɲa do Zuifu woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à mu Jesu à dũu. ¹³ Nɔ à tako à bɔ̄ɛ bi Ani titã. Wee Aniu wa je baai aboi Kaifu, iyi í je woo wee nɲai Ilaaɔ si adɔ nɲu. ¹⁴ Nɔ Kaifu í sɔ Zuifu kpaasie ɲau ideu ihɛ wo í ni, aranfãani nwai inɛ akā ku ku si agbei dimi nwa.

Pɛɛ í jã í ni nɲu kù je mɔcɔi Jesu

(Cɔ Matie 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luku 22:55-57)

¹⁵ Waati iyi à mu Jesu à waa nɛɛ ɲai Simɔɔ Pɛɛ do mɔcɔ mɲu gɔ à waa tooɛ. Wee woo wee nɲai Ilaaɔu í mà mɔcɔ inɛ nɲu, ɲai í jò mɔcɔu í ba í too Jesu í lɔ̄ bantumai kpasɛi woo wee nɲau. ¹⁶ Amma Pɛɛ í gbe waduude andɛ koofa be. Nɔ mɔcɔ iyi woo wee nɲau í màu, í fita wa í naa í ba mudɛɛ iyi wa degbe koofau ide ku fɔ, nɔ í jò Pɛɛ í lɔ. ¹⁷ Nɔ mudɛɛu í bee Pɛɛ í ni, kù je awɔ mɔ inɛ akāi mɔcɔi mɔkɔui ya. ɲai Pɛɛ í ni, aawo, kù je amu.

¹⁸ Si bei tũtũ wa ceu, ɲai woo ce ice ɲa do woo degbe kpasɛi Ilaaɔ ɲau à leeki kɔkɔi ina

nyenyε à waa nyia. Nɔ Piεε mɔ́ í koo wa nyia bi tu ŋa be aǰɔ.

Woo wee nlau í bee Jesu ide

(Cɔ Matie 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luku 22:66-71)

¹⁹ Nɔi woo wee nlai Ilaaǰu í bee Jesu idei mɔcɔε ŋa do yaasei cio iyi wa kɔ si. ²⁰ Nɔi Jesu í jεaa í ni, ideu si bantumai n̄ s̄ɔ inε fei. N̄ ya n kɔ inε ŋa si ciom nii ile bii à ya ce kutɔtɔɔ ŋa do si kpas̄i Ilaaǰ, bii Zuifu ŋa fei à ya tɔtɔɔ. N kù fɔ ide k̄ama si asii. ²¹ Na mii í ce ì waa beem ide. Inε ŋa iyi à gbɔ idem, bee aŋa taka nŋa iyi n̄ s̄ɔ ŋa, aŋai aa mà mii iyi n̄ fɔ.

²² Iyi Jesu í fɔ beεbe, ŋoi inε ak̄ai woo degbe kpas̄i Ilaaǰ ŋau í sambalae í ni, woo wee nlau ì waa jεaa ide nfe nfe beεbe? ²³ Nɔi Jesu í jεaa í ni, bii ide laalɔi n̄ fɔ, fɔɔ inε fei ku gbɔ. Amma bii í jε ide jiida mɔi n̄ fɔ, na mii í ce ì waa sambalam.

²⁴ Nɔ Ani í jò à d̄u à bɔðε bi Kaifu, woo wee nlau.

Piεε í j̄a má í ni nŋu ku mà Jesu

(Cɔ Matie 26:71-75; Maaku 14:69-71; Luku 22:58-62)

²⁵ Waati iyi Simɔɔ Piεε í wa be wa nyia inau ŋoi à beεε à ni, kù je awɔ mɔ inε ak̄ai mɔcɔi mɔkɔui ya. Nɔi Piεε í j̄a í ni, aawo, kù je amu. ²⁶ Wee woo ce ice ak̄ai woo wee nlai Ilaaǰu í wa be. Wa je nyaanzei inε iyi Piεε í bu it̄iεu. Iyi í yε Piεε ŋoi í beεε í ni, n kù yεε inεò lambo bei? ²⁷ Amma Piεε í j̄a má í ni, aawo. Gbak̄a ŋoi aǰεε wa kɔ.

À bɔð Jesu si wajui Pilati

(Cɔ Matie 17:1-2, 11-14; Maaku 15:1-5; Luku 23:1-5)

²⁸ Hai bi Kaifu be, inε ngboi Zuifu ŋau à bɔð Jesu bi ku kiitii ilu ilεu bii Pilati í wa. Wee daadaakɔi. Aŋa taka nŋa a kù lɔ ile bi ku ce kiituu ku ba aŋa a maà na a je ilu riisi ŋa. A kù bi a je ilu riisi domi à waa bi a ba a je ij̄ei jingau iku ku kuau. ²⁹ Nŋui í jò Pilati í fita wa í naa í ba ŋa í bee ŋa í ni, taale yoomai ì yε si mɔkɔu ŋa. ³⁰ Nɔi à ni, bii kù ce laalɔ, a kaa ka daε si awɔ. ³¹ Nɔi Pilati í s̄ɔ ŋa í ni, inε taka nŋe i kooε i koo i kiiti do wooda nŋe. Amma à ni, inε inεi Romu ŋa i kù na wa kp̄aa iyi aa ka kp̄aò amanε ŋa.

³² Beεbei idei Jesu í ce ku nyisiò dimii iku iyi á ku. ³³ Nɔi Pilati í lɔ ile bi ku ce kiituu má

í kpe Jesu í beεε í ni, awɔi ì jε ilaalui Zuifu ŋa? ³⁴ Nɔi Jesu í ni, inε gɔi í s̄ɔε beεbe de, mà ì nɔ ì waa beei. ³⁵ Amma Pilati í ni, amuu Zuifui n̄ bei n̄ mà? Dimiε ŋa do inε ngboi woo weei Ilaaǰ ŋai à muε à daam si awɔ. Mii ì ce. ³⁶ Nɔi Jesu í jεaa í ni, bommam kù jε ti andunya. Bii í jε ti andunyai, woo ce icεm ŋa aa ja, a kaa je a mum a na inε ngboi Zuifu ŋau. Amma bommam kù jε ti andunya ih̄ε. ³⁷ Nɔi Pilati í beεε í ni, deb̄ei, awɔu ilaalui? Nɔi Jesu í jεaa í ni, awɔi ì fɔ beεbe. N̄ naai si andunya, à b̄im nii n je s̄εɔdai ntɔ. Inε iyi í jε ti ntɔ fei á gbɔ idem. ³⁸ Nɔ Pilati í beεε í ni, dimii mii mɔm nii à ya kpe ntɔ.

À yε taalei Jesu a ba a kpaa

(Cɔ Matie 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luku 23:13-25)

Si anyii ide ŋau ŋoi Pilati í fita má í bɔ bi Zuifu ŋau. Í s̄ɔ ŋa í ni, amu n kù yε taale k̄ama si mɔkɔu. ³⁹ Amma si bei à ne dɔɔnεε, an jò nŋe inεi piis̄ɔ ak̄a si jingau iku ku kua. Ì bi n jò nŋe ilaalui Zuifu ŋau? ⁴⁰ Nɔi aŋa fei à wasi ku d̄ɔ anu do gbugb̄a à waa ni aŋa a kù bi mɔkɔu be. À waa ni Barabasii aŋa à bi. Wee Barabasiu í ya ce ilei.

19

¹ Nɔi Pilati í jò à c̄a Jesu do kp̄ɔtɔɔ. ² Nɔi sooge ŋa à ba fulai aḡu à daa Jesu si iriε, nɔ à daa si kumboo nkpa gɔ má à waa yaakoεð. ³ Nɔi à ya sekeε sie wa à naa a maa coo fɔɔ a maa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu ŋa. Nɔ a maa sambalae.

⁴ Nɔi Pilati í fita wa ma í s̄ɔ zamaau í ni, wee an fitaò nŋe mɔkɔu wa ku ba i mà ŋa iyi n kù yε sie kurara gɔ. ⁵ Nɔi í fitaò Jesu wa do fulai aḡuu do kumboo nkpaε. Nɔi Pilati í s̄ɔ ŋa í ni, mɔkɔu wee. ⁶ Iyi inε ngboi woo weei Ilaaǰ ŋau do woo degbe kpas̄i Ilaaǰ ŋau à yɔɔ ŋoi à wasi ku la à waa ni, kpakpaε si j̄i. Nɔi Pilati í s̄ɔ ŋa í ni, inε taka nŋe, i gba i kpakpaε si j̄i ku gaau. Amma amu n kù yε sie taale gɔ. ⁷ Nɔi Zuifu ŋau à s̄ɔ à ni aŋa à ne wooda gɔ, nɔ si woodai aŋau í gbe de a kp̄aai domi wa ni nŋuu amai Ilaaǰi.

⁸ Iyi Pilati í gbɔ ideu, njo í muu má hee í caa. ⁹ Nɔi í bɔð Jesu bi ku ce kiituu má í koo í beεε í ni, hai iwoi ì waa naa ntɔ ntɔ. Amma Jesu kù jεaa mɔm. ¹⁰ Nɔi Pilati í beεε í ni, baa amu takam i kaa bam ide ku fɔ? I kù mà iyi

n̄ ne kpāa n j̄e, n̄ n̄ ne kpāa má n kpakpae si j̄i ku gaau? ¹¹ N̄oi Jesu í j̄eaa í ni, i kaa ne gbugbā kāma sim, bii kù je Ilaađi í nae wa. N̄hui í j̄ò ine iyi í dasim si aw̄e, dulum dee í re baa tee. ¹² Iyi Pilati í gb̄o beεbe, n̄oi wa ce kookaai ku ba ku j̄ò. Amma Zuifu n̄au à d̄o anu à waa ni, bii ì j̄ò m̄ok̄ou be, i kù je kpaasii ilaalu n̄lai Romu má. Ine iyi í ce arae ilaalu fei m̄beei ilaalu n̄lai Romuui í baa í je.

¹³ Iyi Pilati í gb̄o ideu, n̄oi í j̄ò à fitađ Jesu n̄o í buba si kitāi woo kiituu iyi í wa inya bii à ya kpe Tintim ndii kuta. Amma do fee Eb̄eε, Gabatai à ya kpe inyau. ¹⁴ Wee à wa si aj̄o iyi bii iju í má á je aj̄oi kus̄imi. Aj̄oi kus̄imiu alei á sinti, n̄o ine n̄a à wasi ku ce s̄oalui j̄ingau Iku ku kuau. N̄o waati beεbe zakai dasāi. N̄oi Pilati í s̄o Zuifu n̄au í ni, ilaalu n̄je wee. ¹⁵ Amma à wasi ku d̄o anu à waa ni, kpa. Kpakpae si j̄i ku gaau. N̄oi Pilati í bee n̄a í ni, beirei í ce ì bi n kpakpa ilaalu n̄je si j̄i ku gaau. N̄oi ine ngboi woo weei Ilaađ n̄au à j̄eaa à ni, a kù ne ilaalu mmu ḡo bii kù je ilaalu n̄lai Romu. ¹⁶ N̄oi Pilati í da n̄na Jesu si aw̄o ku ba a kpakpae si j̄i ku gaau.

À kpakpa Jesu si j̄i ku gaau

(C̄o Matie 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luku 23:26-43)

N̄o à mu Jesu à n̄eđ. ¹⁷ N̄o à k̄aa Jesu j̄i ku gaauu í so í fitađ hai in̄o ilu í b̄òd hee inya iyi à ya kpe inyai kokoi iri. Do feei Eb̄eε, Ḡooḡotai à ya kpe inyau. ¹⁸ Bei à kpakpae si j̄i ku gaauu. N̄o à kpakpa in̄em̄ok̄o minji ḡo n̄a be má, ine ak̄a do aw̄o cangae, ine ak̄a m̄o do aw̄o n̄je n̄o Jesu í wa anini n̄na.

¹⁹ N̄oi Pilati í j̄ò à k̄o ide ḡo si j̄i ḡo à masi antai j̄i ku gaauu. Kuk̄ou í ni, Jesu in̄ei Nazareti, ilaalui Zuifu n̄a. ²⁰ Zuifu nkp̄o í ka kuk̄ou domi inyau kù j̄l̄ò in̄o ilu. N̄o à k̄oo do feei Eb̄eε do Lat̄eε do Ger̄eki. ²¹ N̄oi ine ngboi woo weei Ilaađ n̄au à s̄o Pilati à ni, mađ ti i k̄o i ni, ilaalui Zuifu n̄a, amma k̄o i ni, í ni n̄nu í je Ilaalui Zuifu n̄a. ²² N̄oi Pilati í ni, iyi n̄ k̄o t̄a n̄ k̄oi.

²³ Iyi sooge n̄au à kpakpa Jesu à t̄a n̄oi à so j̄aaε n̄a à kp̄o ik̄o m̄eε, sooge fei í so ik̄o ak̄a ak̄a. N̄o à so ib̄o sis̄oεu má. Ib̄ou kù ne agbei ku s̄o domi à w̄oai hai lele hee ku b̄o il̄e. Iyi à so ib̄ou ²⁴ n̄oi à ni, ka mađ ga ib̄ou, amma ka ta si k̄pasa ka c̄o ti ine iyi á je. N̄o beεbei à ce. Beεbei kuk̄oi idei Ilaađ í k̄o tengi bii í ni, āna

duus̄o à kp̄e j̄aaεm n̄a. N̄o à ta si ib̄o n̄lam k̄pasa.

²⁵ Wee iyi Jesu do if̄oi iyee, do Maari aboi Kopa, do Maari in̄ei Madala, à waa leek̄i bi j̄i ku gaau Jesu. ²⁶ N̄oi Jesu í ye iyee be, do m̄oc̄o iyi í biu à waa leek̄i k̄ok̄oi n̄je, n̄o í s̄o iyee í ni, abooyi, ine ih̄ei í baa í je bei amaε. ²⁷ N̄oi í s̄o m̄oc̄ou í ni, abou ih̄e bei iyeei í baa í je. Hai aj̄o n̄hui m̄oc̄ou í gb̄aa í b̄òde k̄pas̄eε wa woo.

Waati iyi Jesu í ku

(C̄o Matie 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luku 23:44-49)

²⁸ Si anyii n̄nu, si bei Jesu í mà iyi bebei fei nd̄eε í k̄pa iri m̄be, n̄oi í ni, agbe wa k̄pam. Í f̄o beεbei ku ba kuk̄oi idei Ilaađ ku k̄o. ²⁹ Wee caka ḡo í wa be í ne at̄e kuk̄a bam bam. N̄oi à đ̄i kanya si amaaw̄oi j̄i ḡo à s̄osi at̄e kuk̄au à waa too si gelei Jesu. ³⁰ Iyi Jesu í tie at̄e kuk̄au n̄oi í ni, n̄ k̄pa irii ic̄em nii m̄be. N̄o í k̄omba irie í ku.

À ḡu Jesu kaka si kpakpaa cingae

³¹ Si bei à wa si s̄oalui aj̄oi kus̄imiu, Zuifu n̄au a kù waa bi aj̄ou ku to wa ku ba iku n̄au si j̄i n̄au be, domi aj̄ou aj̄o n̄la ḡoi. N̄hui í j̄ò à koo à t̄o Pilati ku j̄ò a ce kutei ine n̄a iyi à kpakpa n̄au, n̄o a nya n̄a hai be. ³² Na n̄oi í ce sooge n̄au à ce kutei ine sinteu do ine minjisiau, āna iyi à kpakpa do Jesu aj̄ou. ³³ Amma waati iyi à to bi Jesu, à ba í ku t̄a, n̄o a kù ce kut̄eε má. ³⁴ Amma ine ak̄ai sooge n̄au í ḡu kpakpaa cingae do kaka, n̄oi gbak̄a n̄je do inyi wa jo wa. ³⁵ Amu Zāa n̄ ye iyi be fei, n̄o n̄ wa n̄ j̄ea ine n̄a seεdaε, seεdam n̄ou nt̄oi. N̄ mà kam kam iyi nt̄oi n̄ wa n̄ f̄o, n̄o n̄ wa n̄ f̄oi ku ba in̄e m̄o i dasi naane n̄a. ³⁶ A kù ce kut̄eε n̄a n̄o iyi be í cei ku ba kuk̄oi idei Ilaađ ku k̄o iyi í ni, baa k̄uk̄ū ak̄ae kaa lege. ³⁷ N̄o kuk̄oi idei Ilaađ í ni má, aa c̄o ine iyi āna taka n̄na à ḡū.

À dasi ikui Jesu bale

(C̄o Matie 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luku 23:50-56)

³⁸ Si anyii n̄nu, Zozefu in̄ei Arimateeu í koo í t̄o Pilati ku j̄ò n̄nu ku nya ikui Jesu. Wee Zozefu m̄o m̄oc̄oi Jesui, amma si asiii, domi wa ce n̄joi ine ngboi Zuifu n̄a. N̄o Pilati í j̄eaa si. Na n̄oi í j̄ò Zozefu í koo í nya ikui Jesuu. ³⁹ Nikodemu iyi í b̄o bi Jesu id̄u ḡo

wo, í si Zozefu. Nɔ wa mu tulare dimi ikā minji, akā mirui à ya kpoo, akā mɔ aloε. Kuwoε í to zakai kilo kuntaa. ⁴⁰ Inε minji ηau à so ikui Jesu à woo do jaε fūfū gɔ ηa nɔ à fāsi tulareu. Si dɔɔnei Zuifu ηa bεεbei à ya ce bii à waa si iku. ⁴¹ Lambo gɔ í wa tengi bii à kpakpa Jesu si j̄i nɔu. Si inɔ lambou à gbe isai kuta gɔ bε kù kpe titā, nɔ a kù si inε gɔ si bε. ⁴² Bei à koo à si Jesu si na iyi í j̄ɔ tengi bε kù j̄i, nɔ à bi a suu gbāa gbāa hee aj̄i kus̄imiu ku maa to wa.

20

Bale ngbe

(Cɔ Matie 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luku 24:1-12)

¹ Aj̄o amaazuma daadaakɔ waati iyi iju kù má s̄aa s̄aa, η̄oi Maari inei Madalau í bɔ bi balεu. Nɔ í ba wee à tale kutau hai ande balεu. ² N̄oi í sei í bɔ bi Simɔɔ Piεε do bi mɔcɔ iyi Jesu í bi j̄iidau, í s̄ɔ ηa í ni, à nya ikui Laf̄εε hai inɔ bale nɔ a kù mà bii à dasi.

³ N̄oi Piεε do mɔcɔu à fita à bɔ bi balεu.

⁴ An̄a minji fei à sei aj̄o, amma mɔcɔu í sei í cua Piεε, η̄ui í tako í to bi balεu. ⁵ Nɔ í bate í nante si balεu, nɔ í ye jaε ηau wa j̄ile, amma kù lɔ. ⁶ N̄oi Simɔɔ Piεε wa baa do anyi. Iyi í to wa nɔ í lɔ inɔ balεu. Nɔ í ye jaε ηau wa j̄ile, ⁷ do mango iyi à tako à d̄iɔ iriεu. Amma mangou kù waa j̄ile inya akā do jaε ηau, wa woi ikpa akā. ⁸ N̄oi mɔcɔ iyi í tako í to bi balεu, η̄u mɔ í lɔ. Iyi í ye mii ηau nɔ í dasi naane. ⁹ Mɔcɔ ηau a kù tako a kù gbɔ yaasei kuk̄oi ideí Ilaaɔ wo iyi í ni kù ne bei á ce iyi Jesu kù j̄i hai si bale. ¹⁰ N̄oi mɔcɔ ηau à sinda à bɔ kpas̄ε.

Jesu í tusea Maari inei Madalau arae

(Cɔ Matie 28:9-10; Maaku 16:9-11)

¹¹ Amma Maari wa leek̄i waduude k̄ok̄oi balεu wa kpata. Si bei wa kpatau η̄oi í bate í nante inɔ balεu. ¹² Nɔ í ye amaleka minji gɔ ηa à waa dasi nyau fūfū à waa buba tengi bii ikui Jesu wa sū wo, inε akā ikpa iri, inε akā mɔ ikpa kute. ¹³ Nɔ à beε à ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. N̄oi í je η̄a í ni, à so ikui Laf̄εεm hai ih̄ei nɔ n kù mà bii à dasiε.

¹⁴ Iyi í fɔ bεεbe í tā, η̄oi í sinda nɔ í ye Jesu wa leek̄i bε. Amma kù mà mà Jesui. ¹⁵ N̄oi Jesu í beε í ni, abooyi, na mii í ce ì waa kpata. Yooi ì waa dε. N̄oi Maari í tamaa bei woo degbe lamboui. N̄oi í s̄ɔ í ni, m̄ok̄ooyi,

bii aw̄oi ì soo, s̄m bii ì j̄ilɔ n koo n soo.

¹⁶ N̄oi Jesu í ni, Maari. N̄oi Maari í sinda sie í s̄ɔ do feei Ebεε í ni, Rabuni, waatɔ Mεεtu.

¹⁷ N̄oi Jesu í s̄ɔ í ni, j̄m, maà lum, domi n kù bɔ lele bi Baam titā. Amma bɔ bi mɔcɔm ηa, s̄ɔ ηa í ni ñ wa n bɔ bi Ilaaɔ. N̄ui í je baam, nɔ í je baai inε mɔ.

¹⁸ N̄oi Maari inei Madalau í koo í s̄ɔ mɔcɔ ηau í ni η̄u í ye Laf̄εε. Nɔ wa sisi η̄a ide iyi Jesu í s̄ɔ.

Jesu í tusea mɔcɔε ηa arae

(Cɔ Matie 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luku 24:36-49)

¹⁹ Aj̄o amaazumau iyi ale í le η̄oi mɔcɔ ηau à t̄ɔt̄ɔ si ile gɔ nɔ à s̄okɔ gambou domi à waa ce n̄oi inε ngboi Zuifu ηau. N̄oi Jesu í faata wa í leek̄i si anini η̄a. Nɔ í s̄ɔ ηa í ni, laakai ku sū ku wεε η̄ε.

²⁰ Iyi í s̄ɔ ηa bεεbe í tā η̄oi í nyisi ηa aw̄ε ηa do kpakpaa cingaeu. Nɔ inɔi mɔcɔ ηau í d̄ɔ iyi à ye Laf̄εε. ²¹ N̄oi Jesu í s̄ɔ ηa má í ni, laakai ku sū ku wεε η̄ε. Si bei Baaba í bεm wa, bεεbe m̄oi amu m̄o ñ be ηε.

²² Iyi í fɔ bεεbe í tā η̄oi í fufu ηa í ni, i gba Hundei Ilaaɔ ηa. ²³ Inε iyi ì kpa ideí dulum dεε ηa, Ilaaɔ m̄o á kpaai. Inε m̄o iyi ì ni dulum ndεε í je ideí iriε ηa, laf̄εε á maa wεεɔ ndεεi.

Jesu do Tomaa

²⁴ Wee Tomaa inε akāi mɔcɔ maateeji ηa iyi à ya kpe Sik̄au kù wa inɔ η̄a si waati iyi Jesu í naa si ηau. ²⁵ N̄oi mɔcɔ ηa iyi à gbeu à s̄ɔ à ni, à ye Laf̄εε. Amma Tomaa í s̄ɔ ηa í ni, nɔ n kù ye agbei ponti ηau si aw̄ε ηa nɔ n kù dasi amaaw̄m si agbei pontiu nɔ n kù dasi aw̄m si dalai jujui kpakpaa cingaeu n kaa n dasi naane pai.

²⁶ Zakai azuma akā má à t̄ɔt̄ɔ má si inɔ ile. Tomaa í wa inɔ η̄a. Nɔ à c̄imbo gambo ηa. Amma Jesu í faata si anini η̄a wa má nɔ í ni, laakai ku sū ku wεε η̄ε. ²⁷ Nɔ í s̄ɔ Tomaa í ni, cɔ aw̄m ηa nɔ i dasi amaaw̄ε si bε. Naà aw̄ε wa má i luò cingam. J̄ɔ sika sikau be, dasi naane. ²⁸ N̄oi Tomaa í jeaa í ni, aw̄oi ì je Ās̄ Laf̄εεm. ²⁹ N̄oi Jesu í s̄ɔ í ni, deb̄ei ì dasi naane si na iyi í j̄ɔ ì yem, ma irei. Ilu inɔ did̄ɔ η̄ai inε ηa iyi a kù yem nɔ do η̄u fei à dasi naane.

Mii iyi í j̄ɔ à kɔ tiau ih̄ε

³⁰ Maamaake nk̄p̄oi Jesu í ce má si wajui mɔcɔε ηa iyi a kù kɔ si tiau ih̄ε. ³¹ Amma ide

iyi ihē ŋai à kò ku ba i dasi naane ŋa iyi Jesu í je Kirisi Amai Ilaaḏ ku ba naane iyi ì dasie ŋau ku jò i ba kuwēe hai tā ŋa.

21

Jesu í tusēa m̀c̀c̀ m̀eje g̀ ŋa arae

¹ Si anyii n̄ɲu, Jesu í nyisi arae bi m̀c̀c̀e go ŋa má k̀k̀k̀i tenku iyi à ya kpe Tiberia. Do yaase bei í nyisiò arae wee. ² Sim̀c̀c̀ Piēe do Tomaa iyi à ya kpe Sik̀u do Natanieli inei Kana si ilei Galilee do amai Zebedee ŋa do m̀c̀c̀ minji mmu go ŋa má, aŋa fei à wa inya akā be. ³ N̄ɲi Sim̀c̀c̀ Piēe í s̄ ŋa í ni, n̄ wa n b̀ c̀c̀. Ǹ à ni, aa ka sie.

Ǹ à fita gbakā à l̀ ak̀i inyi go idū à n̄. Amma idū aj̀ n̄ɲu a k̀ mu nkāma. ⁴ Iyi iju wa b̀ ku má, ŋ̀i à ye Jesu wa leeki it̄i tenkuu be, amma a k̀ mà mà n̄ɲui. ⁵ N̄ɲi Jesu í bee ŋa í ni, iŋe awaasū ŋau be, i k̀ mu nkāma ŋa de. N̄ɲi à ni, aawo. ⁶ N̄ɲi í s̄ ŋa í ni, i dasi taao n̄ɲe in̄ inyi do ikpa aẁ n̄ɲei ak̀i inyi, aa mu c̄e ŋa. Ǹ à s̀ taao n̄ɲa in̄ inyi ǹ à mu c̄e hee à m̀ng̀ ku faa wa. ⁷ M̀c̀c̀ iyi Jesu í bi j̄idau í s̄ Piēe í ni, Laf̄e mbe.

Iyi Sim̀c̀c̀ Piēe í gb̀ iyi Laf̄ei, ŋ̀i í dasi ib̀e domi bas̄i í wēe wo. Ǹ í dasi inyi wa b̀ bi tēe. ⁸ Amma m̀c̀c̀ ŋa iyi à gb̄e à to wa ice do ak̀i inyi, à waa fa taao n̄ɲa iyi í k̄ do c̄e. Kuj̄i n̄ɲa do ice k̀ re m̄etu c̄o. ⁹ Iyi à kita wa ile ǹ à ye ina nyenyē go be c̄e wa banda si, ǹ p̄e wa j̄ile be. ¹⁰ N̄ɲi Jesu í s̄ ŋa í ni, i naaò c̄e go ŋa iyi ì mu wa n̄siu ŋa.

¹¹ Ǹ Sim̀c̀c̀ Piēe í koo í l̀ ak̀i inyi ǹ í fa taao wa ile. Taaou í k̄ do c̄e nla ŋa. Kukp̀ ŋa í to c̄o do ciitaa do m̄eta. Do iyi í kp̀ bebe fei taao k̀ ga. ¹² N̄ɲi Jesu í s̄ ŋa í ni, i naa i nya s̄nda ŋa. Ǹ baa m̀c̀c̀ akā k̀ je ku beee ku ni, aẁi yoo, domi à mà iyi Laf̄ei. ¹³ N̄ɲi Jesu í koo í so p̄e do c̄e í na ŋa.

¹⁴ Ise gb̄etasiaei mbe bei iyi Jesu í nyisi m̀c̀c̀e ŋa arae hai waati iyi í j̄i hai si bale.

Jesu do Piēe

¹⁵ Iyi à nya s̄nda à tā ŋ̀i Jesu í bee Sim̀c̀c̀ Piēe í ni, Sim̀c̀c̀ amai Zāa, ì bim í re in̄ ih̄ ŋa? Ǹ Piēe í j̄eaa í ni, oo Laf̄e. Ì mà iyi n̄ bie. N̄ɲi Jesu í s̄ ŋa í ni, gb̀a ama angudām ŋa. ¹⁶ Ǹ í beee má ise gb̄ejisia í ni, Sim̀c̀c̀ amai Zāa, ì bim? Ǹ Piēe í j̄eaa í ni, oo Laf̄e. Ì mà iyi n̄ bie. N̄ɲi Jesu í s̄ ŋa í ni, gb̀a angudām ŋa. ¹⁷ Ǹ

í sisi í beee má ise gb̄etasia í ni, Sim̀c̀c̀ amai Zāa, ì bim? Ǹ in̄i Piēe í f̀ do si bei í beee ise gb̄etasia í ni, ì bim? N̄ɲi Piēe í j̄eaa í ni, Laf̄e, ì mà fei nd̄e, ì mà kam kam iyi n̄ bie. Ǹ Jesu í s̄ ŋa í ni, to, gb̀a angudām ŋa. ¹⁸ Ǹ to n̄ wa n s̄ei, waati iyi ì wēe awaasū ì ya d̄a arae wondo ǹ i b̀ b̄i ì bi. Amma b̄i ì naa ì gb̀, aa te ikp̄ei ǹ in̄e go ku d̄e ǹ ku b̀òe b̄i i k̀ bi. ¹⁹ Do ideu bei Jesu í f̀ yaase bei Piēe á na ku ku ku nyisiò amboei Ilaaḏ. Iyi í f̀ bebe í tā ǹ í s̄ ŋa í ni, toom wa.

Jesu do m̀c̀c̀ iyi í bi j̄ida

²⁰ N̄ɲi Piēe í sinda, ǹ í ye m̀c̀c̀ iyi Jesu í bi j̄idau wa naa do anyi n̄ɲa. M̀c̀c̀u n̄ɲi í tako í gb̄esi gend̄ei Jesu waati iyi à waa je í beee í ni, Laf̄e, yooi á zambaēu. ²¹ Iyi Piēe í ye m̀c̀c̀u ŋ̀i í bee Jesu í ni, Laf̄e, m̀k̀u ih̄e m̀ ni, beirei ti n̄ɲu m̀ á ye. ²² N̄ɲi Jesu í j̄eaa í ni, baa b̄i n̄ bi n̄ j̀ ku maa wēe hee n̄ koo n̄ nyiò wa mái, iwoi í ye. Aẁ de, toom wa. ²³ N̄ɲi laabaau ideu í fangaa si in̄i woo dasi Jesu naane ŋau à be ni m̀c̀c̀u kaa ku. Amma Jesu k̀ ni kaa ku, n̄ɲu de í ni, baa b̄i n̄ bi n̄ j̀ ku maa wēe hee n̄ koo n̄ nyiò wa mái, iwoi í ye.

²⁴ M̀c̀c̀ iyi Jesu wa f̄au amu Zāai. Ǹ amu takam nii n̄ wa n̄ je s̄edai ide ŋau, amu iyi n̄ k̀ t̄iau ih̄e, à ǹ à mà iyi s̄edam í je n̄to.

Iri kukpai t̄iau

²⁵ M̄i nkp̀ nkp̀ í wēe má iyi Jesu í ce. B̄i í je à k̀ fei nd̄e akā akā, n̄ k̀ tamaa mà andunyau ih̄e á to in̄e ŋa a ba b̄i aa j̄ile t̄ia ŋa iyi aa k̀ ŋau fei.

Icɛi Woo Bɛ Nja

À cea Woo bɛ nja kuwāi Hundei Ilaaḏ

¹ Baakɔm, Teofili,

Si tia sintem n̄ kɔ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa kɔa inɛ n̄a si fei hai sinteɛ, ² hee í koo í to ajɔ iyi Ilaaḏ í soo lele. Hee ku maa nɛ, inɛ n̄a iyi í cica wo à jɛ woo bɛ nja, í ba n̄a ide ku fɔ do gbugbāi Hundei Ilaaḏ í s̄ n̄a bei aa ce. ³ Si anyii ikue í nyisi n̄a arae si afei ajɔ ciiji isɛ fɛfɛlo ku jɛ n̄n̄a sɛɛda iyi kù nɛ sika sika iyi n̄n̄u í wɛɛ. À yɔɔ nɔ í ce n̄n̄a faajii bommai Ilaaḏ. ⁴ Ajɔ n̄n̄u gɔ, si bei Jesu do mɔcɔɛ n̄a à wa inya akā í s̄ n̄a í ni, i maà tekí hai Zeruzalɛmu n̄a, amma í degbe amua iyi Ilaaḏ Baaba í wāɔ n̄ɛu, amua iyi n̄ tako n̄ s̄ n̄ɛ ideɛu. ⁵ Zāa n̄n̄u, inyii í dasi n̄ɛ wo, amma si ajɔ minjiu ih̄ɛ aa da n̄n̄ɛ si Hundei Ilaaḏ.

Jesu í nyi lelei Aḥ

⁶ N̄ɔi woo bɛ n̄a iyi an̄aɔ Jesu n̄a à wa inya akāu à beɛɛ à ni, Lafɛɛ, bebei aa teese i jile bommai Izireli? ⁷ N̄ɔi Jesu í jɛ n̄n̄a í ni, kù jɛ baa n̄n̄ɛ i mà ajɔu walakɔ i mà yaase bei mii n̄au bɛ á na ku ce n̄a. Ilaaḏ Baabai í jile iyi bɛ n̄a do yiikoɛ. ⁸ Amma aa ba gbugbā n̄a waati iyi Hundei Ilaaḏ á naa si n̄ɛ. Aa jɛa inɛ n̄a sɛɛdam n̄a si ilui Zeruzalɛmu, do si ilɛi Zudee fei, do si ilɛi Samari hee ku bɔ do kɔɔi andunya fei. ⁹ Iyi Jesu í fɔ ideu í tā, n̄ɔi à waa cɔɔ nɔ à ba wee Ilaaḏ í soo ikpa lele nɔ kudūi ij̄i gɔ í jɔ a kù yɔɔ má.

¹⁰ Waati iyi à waa cɔɔ wa nɛ ikpa lelei Aḥ, n̄ɔi gbakā à yɛ woo dasi ibɔ fūfū minji gɔ n̄a bɛ à waa leekí kɔkɔ n̄n̄a. ¹¹ N̄ɔi inɛ n̄au à ni, in̄ɛ inɛi Galilee n̄a, na mii í ce ì leekí ì waa cɔ lele n̄a. Jesuu bɛ iyi Ilaaḏ í so ikpa lele hai bi tu n̄ɛu á nyi wa má do yaase bei ì yɔɔ í n̄ɛɔ leleu n̄a.

Nsūi Zudasi

¹² Iyi inɛ n̄au à fɔ beɛbe à tā, n̄ɔi woo bɛ n̄au à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalɛmu. Iri kutau í wa kɔkɔi iluu zakai kilo akā. ¹³ Iyi à to Zeruzalɛmu n̄ɔi à gū lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. An̄a iyi à tɔtɔɔ beu wee, Piɛɛ do Zāa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifɛe,

do Simɔɔ iyi í ya jabua ilɛɛ do Zudu amai Zaaki. ¹⁴ Do anu akāi inɛ n̄au fei à ya tɔtɔɔ a maa ce kutɔɔ do himma, an̄a do ifɔi Jesu n̄a do Maari iyee do inaabo gɔ n̄a má.

¹⁵ Ajɔ n̄n̄u gɔ woo dasi Jesu naane n̄au à tɔtɔɔ má. Kukpɔ n̄n̄a í to zakai amane cifa. N̄ɔi Piɛɛ í dede í leekí si anini n̄n̄a í ni, ¹⁶ in̄ɛ kpaasim n̄a, Hundei Ilaaḏi í jɔ Davidi í fɔ idei Zudasi wo, n̄n̄u iyi í cuaa inɛ n̄a iyi à mu Jesuu, nɔ ideu kù nɛ bei á ce iyi kù ce. ¹⁷ Zudasiui í tako í jɛ inɛ akā nwa wo, n̄n̄u mɔ í ya dasi icɛ nwa awɔ.

¹⁸ Fia iyi í ba na laalɔ iyi í ceu í raɔ iko gɔ. N̄ɔi í cuku, iriɛ í tako í to ile nɔ inɔɛ í la, ifūɛ fei í fita. ¹⁹ N̄ɔi inɛ n̄a iyi à wa Zeruzalɛmu fei à gbɔ ideu. Na n̄ɔi í jɔ do fee n̄n̄a à waa kpe ikou Akedama, waatɔ Ikoí nj̄ɛ.

²⁰ Ideɛ iyi à kɔ si tiai iri kukɔu wee.

A jɔ ideɛu ku kpɔɔ bomma.

Inɛ gɔ ku maà buba bɛ má.

Nɔ à kɔɔ má à ni,

A jɔ inɛ gɔ ku jɛ nsūɛ si icɛu.

²¹⁻²² Debei, ka dasi inɛ gɔ si inɔ nwa ku jɛ nsūi Zudasiu. Nɔ í gbɛ lafɛɛ ku jɛ inɛ iyi í yɛ kuj̄i Lafɛɛ Jesu hai si bale bei awa mɔ. Nɔ lafɛɛ ku jɛ inɛ akāi inɛ n̄a iyi à ba wa kuwɛɛ ajɔ si waati kāma fei iyi Jesu í wɛɛ do awa si andunyau ih̄ɛ, hai waati iyi Zāa í dasiɛ inyi hee í koo í bɔ lele. ²³ N̄ɔi à cica amane minji gɔ n̄a, irii inɛ akāi Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, walakɔ Zusitu, inɛ minjisiau mɔ Matiasi. ²⁴ N̄ɔi à ce kutɔɔ à ni, Lafɛɛ, awɔ iyi ì mà idɔi inɛ fei, nyisi wa inɛ iyi ì cica. Si inɔi mɔcɔ minjie n̄au ih̄ɛ ²⁵ nyisi wa inɛ iyi ì bi ku jɛ nsūi Zudasi si icɛi woo bɛ n̄au, icɛ iyi Zudasi í jɔ nɔ í koo í lɔ tengi bii í jɔ à dasiɛ. ²⁶ N̄ɔi à ta n̄n̄a kpasau. Nɔ kpasau í so Matiasi. N̄ɔi à dasiɛ si inɔi woo bɛ maatakā n̄au.

2

Kunaai Hundei Ilaaḏ

¹ Iyi ajɔi Pantekotu í to, n̄ɔi woo dasi Jesu naane n̄au fei à tɔtɔɔ inya akā. ² Gbakā n̄ɔi à gbɔ iba gɔ í naa hai lele, í jɔ bei fufu nla, nɔ si inɔ ileu fei inɛ n̄a à gbɔ ibau. ³ Si anyiɛ n̄ɔi à yɛ ngɔgɔ bei amɛi ina í na í lesi irii an̄a fei akā akā. ⁴ N̄ɔi an̄a iyi à wa bɛ fei à kɔɔ Hundei Ilaaḏ nɔ à waa fɔ fee mmu gɔ n̄a, si bei Hundei Ilaaḏ í mu n̄n̄a an̄a fei ikā ikā.

5 Wee waati beεbe Zuifu gɔ ɲa ɲi yi à mà beεrei Ilaaḏ à naa hai ile fei à wa Zeruzalemu. 6 Iyi à gbɔ ibau, ɲɔi zamaa nkpɔ nkpɔ í sei í koo í tɔtɔ be nɔ à bitɪ jiida jiida si na yi í jò à gbɔ woo dasi Jesu naane ɲau à waa fɔ feei aɲa ikā ikā. 7 Nɔi í mu ɲa bitɪ hee í caa, nɔ à bee nje à waa ni, ine ɲa yi à waa fɔ ideu be, n jɔ aɲa fei inei Galilee ɲai mεε. 8 Nɔ beirei í ce awa fei à gbɔ à waa fɔ ide do fee nwa ikā ikā. 9 Si inɔ nwa ine gɔ ɲa à naai hai ilei Paati do hai Mɛdi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii. 10 Ine gɔ ɲa mɔ hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi yi í wa kɔkɔi Sireni. Ine gɔ ɲa mɔ à naa hai Romu. 11 Ine gɔ ɲa Zuifu ɲai à bí ɲa, ine gɔ ɲa mɔ à waa too kucei Zuifu ɲa. Ine gɔ ɲa à naa hai ilei Kereti do hai Arabi. Do nɲu fei, awa fei à gbɔ à waa fɔ fee nwa ɲa ikā ikā à waa sisiò mii nla ɲa yi Ilaaḏ í ce. 12 Nɔi aɲa fei à bitɪ hee a kù mà bei aa lasabu nɔ à bee nje à waa ni, yoomai í je yaasei mii nɔu ihē. 13 Amma ine gɔ ɲa à yaako ɲa à waa ni, ine ɲau à mɔ atēi hee í caa.

Waazo iyi Pιεε í ce

14 Nɔi Pιεε í dede do woo be maatakā ɲau ajɔ nɔ wa la hee lele í sɔ zamaau wa ni, ine Zuifu ɲa do ine mɔ yi í wa Zeruzalemu fei, i sofi i gbɔ ɲa. 15 N bi i mà ɲa yi ine ɲau ihē a kù mɔ atē si bei í waa tamaa ɲau be, domi à wεε si daadaakɔ, baa isɔ mεεsā kù lɔ titā. 16 Amma iyi í waa ye daakɔyiu ihē ɲa, iyi walii Zoeli í fɔu mbε yi í ni, 17 Ilaaḏ í ni, si ajɔi ankāanyi ɲau an daa ine fei si Hundem. Ama inemɔkɔ do ama inaabo nɲε ɲa aa ce walii. Awaasū nɲε ɲa aa ya maa ce kuye ɲa, Nɔ mɔkɔ ngbo nɲε ɲa mɔ Ilaaḏ á ba ɲa ide ku fɔ si ala. 18 Waati beεbe, an dasi Hundem si inemɔkɔ do inaabo woo ce icem ɲa, Nɔ aa ce walii. 19 An nyisi mii maamaake ɲa ikpa lelei Aḏ, Nɔ an jò ine ɲa a ye mii maamaake ɲa má si ile. Ine ɲa aa ye njè do ina do cuai ina. 20 Inunu á kuku inya Nɔ cukpa ku kpā bei njè. Si anyii nɲui ajɔi Lafēε á to wa, ajɔ nla ilu amboeu.

21 Amma ine ɲa yi à waa kpe Aḏ Lafēε fei aa ba faaba.

22 Ine inei Izireli ɲa, i sofi i gbɔ ideu ɲa. Ilaaḏ í jò í mà yiikoi Jesu inei Nazaretu ɲa na maamaake do nyinda ɲa yi í jò Jesu í ce si anini nɲε, si bei ine taka nɲε í mà ɲa. 23 Jesuu, Ilaaḏ takaei í lasabu hai sinte í jilɔ si a daa ine ɲa si awɔ. Nɔ ine í daa ilu dulum ɲa si awɔ í jò à kpakpae si jli ku gaau à kpaɲa ɲa. 24 Amma Ilaaḏ í jūu hai si bale, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù nε gbugbā kāma sie hee ku gεεε be. 25 Idei Davidi í kɔ í ni, N wa n ye Aḏ Lafēε ajɔ fei, Domi í wa awɔ nɲem ku ba n mà n yaya. 26 Na ɲɔi í jò idɔm wa dɔ, nɔ n wa n fɔ ide do inɔ didɔ. Nɔ baa bii í je an ku n nε kpāa ku cɔ, 27 Domi awɔ Ilaaḏ í kaa jò hundem bi ku wai iku ɲa.

Beεbe mɔi í kaa jò arai Ine Kumáε ku sāmi.

28 Ì nyisim kpāa iyi wa bɔɔm si kuwεε.

An wεε do awɔ si inɔ didɔ.

29 Si anyii nɲu nɔ Pιεε í ni má, ine kpaasim ɲa, n wa n sɔ nɲε nɔ kù nε sika kāma, Davidi bala nwa í ku nɔ à suu. Baleε mɔi í wa si anini nwa ihē hee do nnyi fei, mà irei. 30 Amma si bei í je walii, í mà yi Ilaaḏ í cea nɲu kuwāi ide gɔ do kugbasi í ni tɔkue gɔ á na ku buba si kitāi bommaε. 31 Davidi í mà mii yi á na ku ce. Na ɲɔi í jò ide yi í fɔ, yi í ni Ilaaḏ kaa jò hundε bi ku wai iku ɲa nɔ arae kaa sāmi, idei kujli ine yi Ilaaḏ í cicau wa fāa. 32 Jesuu yi n wa n fɔ ideε, Ilaaḏ í jūu hai si bale nɔ awa fei à je seεda. 33 Ilaaḏ Baaba í soo lele nɔ í muua Hundε yi í wāaɔ wo. Nɔ nɲu mɔ í mua awa mɔ Hundeu. Nɲui í waa ye nɔ í waa gbɔ ɲa be. 34 Davidi takae kù bɔ lelei Aḏ amma í ni,

Aḏ Lafēε í sɔ Lafēεm í ni,

Buba awɔ nɲem,

35 Hee n ce mbεεε ɲa

Bi ku lesi isεε.

36 Na ɲɔi í jò í sɔa ine inei Izireli ɲa fei i mà yi ihē ɲa sāa sāa. Jesu yi í kpakpa si jli nɔu be ɲa, nɲui Aḏ í ce Lafēε do Kirisi.

37 Iyi ine ɲau à gbɔ beεbe ɲɔi ideu í to si ɲa ntɔ ntɔ, nɔ à bee Pιεε do woo be yi à gbe ɲau à ni, ine kpaasi nwa ɲa, beirei aa ka ce. 38 Nɔi Pιεε í sɔ ɲa í ni, ine fei i kpaasi idɔ nɲε i jò a dasi nε inyi do irii Jesu Kirisi ku ba Ilaaḏ ku kpa ide i dulum du nε, nɔ aa ba amuai Ilaaḏ

ma na iyi í je Hundee. ³⁹ Beebei á ce si na iyi í jò Ilaaḍ í ce nne kuwãe, inḗ do ama nne na do inḗ na iyi à wa hee jiji fei, inḗ na iyi Aḍ Lafḗe nwa á kpe fei.

⁴⁰ Do ide ikã ikã nkpò nkpò Piḗe í je nna do seeda nò í mu nna gbugbã í ni, i nya ara nne ikã hai bi inḗ laalò nsei nau ihḗ ku ba i ba faaba na. ⁴¹ Nò à dasi inḗ na iyi à gba idei Piḗeu inyi. Ajo nnu zaka bei amanḗ dubu meeta í kḗosi si inḗ woo dasi Jesu naane nau. ⁴² Nò à ya gbò cio iyi woo be nau à ya maa kò na siu fei, nò à ya maa weḗ do anu akã, à ya maa je ije iyi aa yeḍ gigii ikui Jesu, nò à ya maa ce kutḗo ajo.

Kuwee inḗ na iyi à dasi Jesu naane

⁴³ Nò à ideu í to si inḗ fei, nò Ilaaḍ í jò woo be nau à wasi maamaake nkpò nkpò ku ce. ⁴⁴ Woo dasi Jesu naane nau fei à ce anu akã nò mii iyi à ne fei ti aḗa feii í je. ⁴⁵ Waati iyi inḗ gò í ne bukaatai ngḗgò fei à ya ta iko nna na do mii ndu na na nò a na lafḗe fia zaka bei í ne bukaatae. ⁴⁶ Ajo fei à ya tḗtḗo si bantumai kpasḗi Ilaaḍ. À ya tḗtḗo a maa jei si inḗ kpasḗ nna na do inḗ didḗ. Muafiti ci ya wa si. ⁴⁷ À ya maa saabu Ilaaḍ nò inḗ fei í mà beere nna. Ajo fei inḗ na à ya dasi naane nò a ba faaba. Beebei Lafḗe Jesu í ya maa kḗosi kukpò woo dasie naane nau waati kãma fei.

3

Weege gò í ba iri

¹ Nò à aḗe ajo nnu gò zakai isò meeta Piḗe do Zãa à waa bò kutḗo bantumai kpasḗi Ilaaḍ. ² Nò à ye mḗkò gò be iyi à bí do weege. Ajo fei à ya na a jilḗo andei bantumai kpasḗi Ilaaḍ iyi à ya kpe ande Ku sḗau, ku maa bara waati iyi inḗ na à waa lò. ³ Iyi í ye Piḗe do Zãa à waa lò bantumai kpasḗu nò í tḗo na a mua nnu ngḗgò. ⁴ Nò à Piḗe do Zãa à kāsie iju, nò Piḗe í ni, cò wa. ⁵ Nò à í cò na do laakai domi wa tamaa ngḗgò si na. ⁶ Amma Piḗe í sḗo í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyi n ne an muue. Do irii Jesu Kirisi inḗi Nazaretiu, dede i ne. ⁷ Nò à í mu awò njei mḗkòu í dede. Be gbakã, isei inḗeu do ikḗi isee nau í ce gbugbã. ⁸ Nò à í fo í dinga wa ne. Nò à aḗo na fei à lò bantumai kpasḗi Ilaaḍ ajò, nò à í fo í dinga wa ne wa saabuḍ Ilaaḍ. ⁹ Nò à inḗ fei í ye wa ne wa saabuḍ Ilaaḍ. ¹⁰ Si bei

à mà iyi nḗui í ya tako ku maa buba ande kusḗai bantumai kpasḗi Ilaaḍ ku maa barau, nò à bitu í mu aḗa fei nò ideu í to si na.

Waazo iyi Piḗe í ce

¹¹ Nò à mḗkò iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Piḗe do Zãa. Aḗo na à wa ikpa akã kpasḗi Ilaaḍ iyi à ya kpe bantumai Salomḗo. Nò inḗ na iyi ideu í mu na bitu à sei à bò bi tu na. ¹² Iyi Piḗe í ye na nò í sḗo na í ni, inḗ inḗi Izireli na, beirei í ce ì bitu ì waa cò wa beebe na. Ì tamaa bei gbugbã nwai walakò daa jiida nwai í jò mḗkòu wa ne na? ¹³ Aburhamu do Izaaki do Zakòbu aḗa iyi à je bala nwa nau, Aḍ Lafḗe nḗai í jò Jesu woo ce iceḗ í ne amboe. Inḗi ì muu ì na inḗ ngbo na nò ì kāsie na si wajui Pilati, baa do iyi Pilati wa bi ku jḗo wo. ¹⁴ Amma inḗi ì kāsie, nnu iyi í je Inḗ Kumá do Inḗ Dee deeu nò ì tḗo Pilati ku jò nne woo kpa inḗu si agbee na. ¹⁵ Si beebe ì kpa inḗ iyi í je irii kuwee na. Amma Ilaaḍ í jūu hai si bale, nò awa à yḗo. ¹⁶ Jesu do naane iyi mḗkòu ihḗ í dasie nḗui í jò í ba gbugbã. Mḗkò iyi ì waa ye nò ì mà nau ihḗ, naane iyi í dasi Jesuui í jò í ba iri mam mam si wajui inḗ fei.

¹⁷ Nsei kpaasim na, nò mà mii iyi ì cea Jesu na, ì cooi si ngḗgò hai mà na, beebè do inḗ ngbo nne na fei. ¹⁸ Ilaaḍ í jò walii nau fei à tako à fò idee wo. Nò beebe mḗi bei à fòu fei í kḗ. Ide iyi à fòu nḗui í je à ni, kù ne bei á ce iyi inḗ iyi Ilaaḍ í cicau kù ye ijuukpã. ¹⁹ Na nnu, i kpaasi idò nne i sinda sí Ilaaḍ na ku ba ku kpa idei dulum du ne. ²⁰ Nò Ilaaḍ ku mu nne kusḗmi jiida, nò ku be Kirisi iyi í cicau wa ku je tu ne, nnu iyi í je Jesu. ²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toḍ mii fei ku je titḗ si bei Ilaaḍ í jò walii kumáe nau à tako à fò wo. ²² Moizi, inḗ akã nna, í ni, Aḍ Lafḗe nne á jò walii gò ku fita hai si anini nne iyi á ye bei amu. Nò á sḗa i gbò mii iyi á sḗo nne fei. ²³ Inḗ iyi kù waa too si idei waliiu fei aa nya hai si inḗi zamaai Ilaaḍi a kpa. ²⁴ Beebe mḗi Samueli do walii na iyi à naa si anyie, aḗa fei à tako à fò idee mii na iyi wa ce nsei ihḗ. ²⁵ Mii iyi walii nau à ni Ilaaḍ á ceu, inḗi wa cea. Nḗui í je akabuu iyi Ilaaḍ í dḗ do bala nne na si waati iyi í sḗo Aburhamu í ni, hai si dimie an jò inḗi andunya fei ku ba kuwee. ²⁶ Beebei Ilaaḍ í jò woo ce iceḗ í fita hai bi tu ne nò í bḗo wai ku ba ku wee nne ku ba inḗ fei i sinda i jò laalò ku ce nne.

4

Piɛɛ do Zāa à wa bi igbei woo kiiti na

¹ Si waati iyi Piɛɛ do Zāa à waa s̄ zamaau ideu bɛɛbɛ, n̄ai woo weei Ilaaḍ nau do ine ngboi ine na iyi à ya maa degbe kpas̄i Ilaaḍu do Sadusi na à sekɛɛ si na wa. ² Íd̄o n̄na í k̄s̄ si na iyi í j̄ò m̄ac̄o minji nau à waa k̄o ine na si cio à waa s̄ na iyi Jesu í j̄i hai si balɛ, waato iku na aa ȳok̄o a nyi wa si kuwɛɛ má. ³ N̄oi à mu na à c̄imbo na si ile piis̄ḍo hee iju kumá domi alɛ í lɛ t̄a. ⁴ Do n̄nu fei, ine n̄kp̄o iyi í gb̄o ideu í dasi naane. N̄o kukp̄o n̄na í k̄ḍosi hee í to zakai amane dubu miu.

⁵ Iju kumáe n̄oi ine ngboi Zuifu na do ine ngbo bubu na do woo k̄o ine na si wooda nau à t̄ot̄o Zeruzalɛmu. ⁶ N̄oi à t̄ot̄o aṅa do woo wee nlau iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zāa do Alesandu do ine na iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlau fei. ⁷ N̄oi à nya Piɛɛ do Zāa wa hai ile piis̄ḍu à naa à leek̄i na si waju n̄na n̄o à l̄osi ku bee na à waa ni, do gbugb̄ai yooi, mà do irii yooi ì ceò mii n̄u be na. ⁸ N̄oi Piɛɛ í k̄ḍo Hundei Ilaaḍ n̄o í s̄ na í ni, inɛ ilaalu do ine ngbo nau, ⁹ ì waa bee wa ideu icɛ jiida na iyi à cea wɛɛgɛu ih̄ɛ do bei í ce í baò iri. ¹⁰ Na n̄nu, í s̄ia inɛ fei do inei Izireli nau fei i mà na, m̄ok̄o iyi wa leek̄i si waju n̄n̄u be, í ba irii do saabui irii Jesu Kiriisi inei Nazaretu, ine iyi í k̄pakpa si antai j̄i ku gaauu na n̄o Ilaaḍ í j̄u hai si balɛ.

¹¹ Jesui kuk̄o wa f̄aa iyi í ni,
Kuta iyi woo ma na à cau,
N̄n̄ui í baa í j̄e kuta sintei icui ile.

¹² Woo faaba ḡo k̄u wɛɛ má bii k̄u j̄e n̄nu ak̄a, domi Ilaaḍ k̄u na irii ine ḡo má si andunya iyi aa ka kpe ka baò faaba.

¹³ Iyi ine nau à gb̄o ideu n̄oi à biti domi à ye w̄ok̄oi Piɛɛ do Zāa n̄o à mà gbak̄a iyi táaka n̄ai iyi a k̄u ce baa cio. N̄oi à mà iyi aṅai à wɛɛ wo do Jesu. ¹⁴ Amma si bei à ye m̄ok̄o iyi í ba iriu wa leek̄i do Piɛɛ do Zāa, n̄n̄ui í j̄ò a k̄u ba ide ḡo iyi aa ni má. ¹⁵ N̄oi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, ine na iyi à gbe beu à waa busi n̄jɛ aṅa duus̄ḍo. ¹⁶ N̄oi à waa ni, beirei aa ka cea m̄ok̄o nau ih̄ɛ. Wee inei Zeruzalɛmu na fei à mà iyi à ce maamaake nla nla ḡo, n̄o a kaa ka ȳok̄o ka j̄a. ¹⁷ Amma ka ganji na ku ba ideu ku maà fangaa si ine na iyi à gbe má, ka k̄ò n̄na do ijuukp̄a ku ba a maà s̄ ine k̄ama ide do irii Jesu má. ¹⁸ N̄oi à kpe na má n̄o à

k̄o n̄na a f̄o ide do irii Jesu má hee má j̄e a k̄o ine na si cioi ideɛ.

¹⁹ Amma Piɛɛ do Zāa à s̄ na à ni, i bee ara n̄jɛ ide bii á j̄e dee dee si wajui Ilaaḍ ka gb̄o ide n̄jɛ n̄o ka j̄ò ti Ilaaḍ. ²⁰ Awa de a kaa ka ȳok̄o ka koko do mii iyi à ye do iyi à gb̄o. ²¹ N̄oi à gbagba si na má nt̄o nt̄o à bei à j̄ò na. A k̄u ba yaase bei aa ce a fa it̄i n̄na si na iyi í j̄ò ine fei wa saabu Ilaaḍ do mii iyi í ceu, ²² domi m̄ok̄o iyi à faaba do maamaakeu, ad̄ɛ í re baa ciiji.

Woo dasi Jesu naane na à waa t̄o w̄ok̄o

²³ N̄oi Piɛɛ do Zāa à nyi bi kpaasi n̄na na si waati iyi woo kiiti nau à j̄ò na. N̄o à koo à sisi n̄na ide iyi ine ngbo na do ine ngboi woo weei Ilaaḍ na à s̄ nau. ²⁴ Iyi à gb̄o ideu n̄oi aṅa fei à t̄o Ilaaḍ do anu ak̄a à ni, Aḍ Laf̄ɛɛ, aw̄oi ì taka lele do ilɛ do tenku do mii iyi í wa si fei. ²⁵ Hundei í j̄ò bala nwa Davidi woo ce icɛɛ í f̄o wo í ni,

Na mii í ce id̄oi inei dimi mmu na í k̄o.

Na mii í ce ine na à waa ce anu t̄osi a ba a cea Ilaaḍ laalo, n̄o wee mii ḡoi iyi kaa ȳok̄o ku ce m̄am.

²⁶ Amanlui andunya na do ilu iri na à dede n̄o à t̄ot̄o

Ku ba a ce iḡu do Ilaaḍ do ine iyi í cica.

²⁷ Ilaaḍ Baaba, ide iyi Davidi í f̄ou be nt̄oi, domi Herodu do P̄onsu Pilati à ce anu ak̄a. A t̄ot̄o do dimi mmu na do inei Izireli na si iluu ih̄ɛ à ye taalei Jesu woo ce icɛ kumáe iyi ì cica ì nya ik̄au. ²⁸ Bɛɛbei à ce, n̄o n̄nu be í j̄ò mii iyi ì j̄ile fei hai tako do iyi í j̄e id̄ob̄ie í k̄o. ²⁹ Na n̄nu n̄sei, Laf̄ɛɛ, ce laak̄aii ide ku f̄o n̄na n̄o ì j̄ò awa woo ce icɛɛ nau ka sisi ideu do w̄ok̄o nla nla. ³⁰ Nyisi gbugb̄aɛ ku ba maamaake na ku ce n̄o ine na a ba iri do saabui irii Jesu woo ce icɛ kumáe.

³¹ Iyi à ce kut̄o à t̄a n̄oi inya bii à t̄ot̄o ì yaya. N̄oi aṅa fei à k̄ḍo Hundei Ilaaḍ n̄o à wasi ku waazo idei Ilaaḍ bebei do w̄ok̄o.

Mii iyi woo dasi Jesu naane nau à nɛ ti aṅa fei

³² Akp̄oi woo dasi Jesu naane nau í k̄ḍosi n̄o aṅa fei à nɛ anu ak̄a. Inɛ ḡo ci ya ni mii iyi n̄nu í nɛ ti n̄nu ak̄ai amma mii iyi à nɛ fei ti aṅa fei. ³³ Do gbugb̄a nla nla woo be nau à waa sisiò kuj̄i Laf̄ɛɛ Jesu hai si balɛ, n̄o did̄o nla nla Ilaaḍ í wa si aṅa fei. ³⁴ Inɛ ḡo k̄u j̄e are si in̄o n̄na, domi aj̄o minji do aj̄o minji fei ine

na iyi à ne iko do kpasẽ na fei à ya taai nɔ a naaò fiau wa, ³⁵ a naa a na woo be nau, nɔ a ce ikpẽ si bei bukaatai ine fei í to.

³⁶ Beɛbei Jozefu, inei Levi gɔ iyi à bí Sipu, í ce. Nɔui woo be nau à ya kpe Baanabasi, waatɔ woo mua ine gbugbã. ³⁷ Í ta ikoe gɔ í naaò fiau wa í naa í na woo be nau.

5

Idei Ananiasi do Safira

¹ Amma məkɔ gɔ í weɛ iyi à ya kpe Ananiasi, aboe mɔ à ya kpoo Safira. Məkɔu í ta ikoe gɔ, ² nɔ í jile ikɔ akāi fiau ndeɛ, iyi í gbeu mɔ í koo í na woo be nau. Nɔ weɛ aboe í weɛò kumàsiɛ. ³ Iyi í na na fiau nɔi Piɛɛ í beɛ í ni, Ananiasi, beirei í ce ì jò Seetam í lɔ si idɛ hee ì waa sɔa Hundei Ilaaɔ ibo nɔ ì jò bubui fiai ikou ndeɛ. ⁴ Iko iyi ì tau awɔ si ì nɔɔ ba. Iyi ì taa ì tã, fiau kù je titeɛi? To, na mii í jò ì ce dimii lasabuu ihẽ. Kù je amane nai ì sɔa ibo, Ilaaɔi ì sɔa. ⁵ Iyi Ananiasi í gbɔ ideu gbakã nɔi í cuku tengi be í ku. Nɔi ine na iyi à gbɔ ideu fei njo í mu na hee í caa. ⁶ Nɔi awaasũ na à naa à wo ikuu do aɔ à koo à suu.

⁷ Si anyii isɔ mɛɛta má, nɔi aboe mɔ í lɔ wa. Wee kù mà mii iyi í ce məkɔi nɔu titã. ⁸ Nɔi Piɛɛ í beɛ í ni, fia iyi məkɔɛ í naaò wau ihẽ, beɛbei ì ta iko nɔu na? Nɔi Safira í jɛaa í ni, beɛ mbe. ⁹ Nɔi Piɛɛ í beɛ í ni, beirei í ce inɛ minji fei ì ce anu akā ì cɔ laakaii Hundei Aɔ Lafɛɛ beɛbe na. Cɔ, ine na iyi à si məkɔɛ à wa ande koofa be, aa si awɔ mɔ. ¹⁰ Be gbakã nɔi abou mɔ í cuku si wajui Piɛɛ be í ku. Nɔi awaasũ nau à lɔ be à koo à ba í ku, nɔi à soo wa à naa à suu kəkɔi məkɔɛ. ¹¹ Nɔi njo í mu inei igbei Jesu nau ntɔ ntɔ do ine na iyi à gbɔ ideu fei.

Maamaake nkɔ

¹² Nɔi woo be nau à jò maamaake do nyinda nkɔ í wasi ku ce si wajui ine na. Nɔ woo dasi Jesu naane nau à ya tɔtɔ bantumai Salomɔ. ¹³ Ine kãma kù bi ku lɔ inɔ nɔa do muafiti domi à waa ce njo, amma do nɔu fei à waa saabu na ntɔ ntɔ. ¹⁴ Amma kukpɔi ine na iyi à dasi Lafɛɛ Jesu naane ntɔ ntɔ í kɔɔsi wa koo, hai ineməkɔ do inaabo na. ¹⁵ Nɔi ine na à wasi ku naaò bɔɔ na wa si kpãa na. À ya naa a jile nai si daayi na do si sɛɛ na ku

ba bii Piɛɛ wa lɔ ayae ku bii ine gɔ na si inɔ nɔa. ¹⁶ Nɔi ine nkɔ í wasi ku naaò bɔɔ na wa do ine na iyi à ne inei inɔko na hai ilɛkoi Zeruzalemu na, aɔa fei à nɔ à ba iri.

À kpã woo be nau iju

¹⁷ Amma woo wee nlai Ilaaɔu do ine na iyi à wa si igbei Saduse na iyi à wa bi tɛɛu fei à dedeò igu si gãmei woo be nau. ¹⁸ Nɔi à mu na gbakã à dasi na piisɔ. ¹⁹ Nɔi idũ amalekai Aɔ Lafɛɛ í naa í cɔ gamboi ile piisɔu í nya na nɔ í sɔ na í ni, ²⁰ i bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ ì koo ì leeki be na nɔ ì sisia ine na ideu kuweɛu fei. ²¹ Nɔ woo be nau à gbɔ ideu. Amɛejuma gbakã nɔi à bɔ bantumai kpasɛi Ilaaɔ be à wasi ku kɔ ine na si cio.

Wee waati beɛbe woo wee nlai Ilaaɔu do ine nau à tɔtɔ nɔ à kpe igbei woo kiiti nau do ine ngboi Izireli na fei, à bei à be woo degbe kpasɛi Ilaaɔ nau a koo a kpe woo be nau wa hai ile piisɔ. ²² Amma iyi à to a kù ye woo be nau ile piisɔ be. Nɔ à nyi bi ine ngbo nau má ²³ à ni, iyi à to be à ba ile piisɔu wa cɔmbo dim dim nɔ à ba woo degbe nau à waa leeki ande be. Amma iyi à cɔ gambo nau a kù ye ine kãma ile be. ²⁴ Iyi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔu do ine ngboi woo wee nau à gbɔ ideu, nɔi à biti a kù mà bei ideu á kpa iri. ²⁵ Nɔi ine gɔ í naa í sɔ na í ni, i gbɔ na, ine na iyi ì dasi piisɔ nau à wa bantumai kpasɛi Ilaaɔ à waa kɔ ine na si cio. ²⁶ Nɔi ine ngboi woo degbe kpasɛi Ilaaɔu, nɔu do ine na à koo à gbã na à naaò na wa bi ine ngbo nau. Amma kù je do gbugbã domi à waa ce nɔi zamaau a maa na a ta na kuta.

²⁷ Iyi à naaò na wa à leeki na si wajui igbei woo kiiti nau nɔ woo wee nlai Ilaaɔu í sɔ na ²⁸ í ni, à kɔ nɔe mam mam à ni ì mà ya ce waazo do irii məkɔu má na. Amma wee, ì ce waazo nɔe ì waa koo na hee ì kɔ inei Zeruzalemu na fei si cio nɔe nɔ ì waa bi ì dasi wa taalei ikui məkɔu na. ²⁹ Nɔi Piɛɛ do woo be kpaasiɛ nau à je à ni, tilasi ideu Ilaaɔi aa ka jirima, kù je ti amane na. ³⁰ Aɔ Lafɛɛi bala nwa nai í jɔ Jesuu hai si bale, ine iyi ì kpakpa si jɔi ì kpaa nau. ³¹ Nɔi Ilaaɔ í soo lele í jilɔ awɔ nɔe ku je ilaalu do Woo faaba nɔ ku muaò inei Izireli na kpãa a kpaasi idɔ nɔa ku ba ku kpa ideu dulum du na. ³² Awai à je

sɛɛdai mii n̄au bɛ, awa do Hundei Ilaaɔ̄ iyi Ilaaɔ̄ í mua inɛ n̄a iyi à waa jirimæ.

³³ Iyi à gbɔ̄ ideu n̄oi idɔ̄ n̄na í kɔ̄ hee à waa dɛ a kpa n̄a. ³⁴ Amma inɛ akã n̄na iyi à ya kpe Gamaliɛ í dede í leekí si aninii woo kiiti n̄au í ni a nya woo bɛ n̄au wa titã. Gamaliɛu Farisii wa jɛ do woo kɔ̄ inɛ n̄a si wooda, nɔ̄ í nɛ bɛɛɛɛ ntɔ̄ ntɔ̄ bi inɛ fei. ³⁵ N̄oi í sɔ̄ inɛ n̄au í ni, inɛ inɛi Izireli n̄a, i laakai n̄a do mii iyi í waa bi i cea inɛ n̄au. ³⁶ Kù kpe mɔ̄m titã iyi mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ í naa ihɛ̄ à ya kpoo Tedasi nɔ̄ í ya maa so araɛ lele bei inɛ n̄la gɔ̄ nɔ̄ amane bei c̄ɔ̄ mɛɛ wa tooɛ. Amma à kpa, nɔ̄ mɔ̄cɔ̄ n̄au fei à fangaa, nɔ̄ à gbɛjɛ ideɛ. ³⁷ Si anyiɛ, waati iyi à na à waa ce kuka, n̄oi mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ mɔ̄ í naa à ya kpoo Zudasi inɛi Galilee. N̄ju mɔ̄ í jɔ̄ inɛ nkpɔ̄ nkpɔ̄ wa tooɛ. Amma à kpa n̄ju mɔ̄ nɔ̄ inɛ n̄a iyi à waa tooɛu fei à fangaa. ³⁸ Na n̄ju, bii í jɛ aa gbɔ̄ idem n̄a, i jɔ̄ inɛ n̄au bɛ a nɛ n̄a. Bii í jɛ ideu do icɛ n̄a iyi à waa ceu hai bi amane n̄ai wa naa, á na ku kpa iri. ³⁹ Amma bii kuce n̄n̄au hai bi Ilaaɔ̄i wa naa, i kaa yɔ̄kɔ̄ i kãmia n̄a n̄a. I ce laakai i maà ti i na i maa ba Ilaaɔ̄ ku ja n̄a.

⁴⁰ Nɔ̄ à gbɔ̄ ideɛ. N̄oi à kpe woo bɛ n̄au à cã n̄a do kpɔ̄tɔ̄ à ni a maà fɔ̄ ide do irii Jesu má à bei à jɔ̄ n̄a. ⁴¹ N̄oi woo bɛ n̄au à nɛ hai bi igbei woo kiiti n̄au do inɔ̄ didɔ̄ n̄la n̄la si na iyi í jɔ̄ Ilaaɔ̄ í ka n̄a si inɛ n̄a iyi à to a maa yaako n̄a na irii Jesu. ⁴² Ajɔ̄ fei si bantumai kpasɛ̄i Ilaaɔ̄ do si inɔ̄ kpasɛ̄ n̄a à ya maa ce waazoi laabaau jiidau nɔ̄ a maa kɔ̄ inɛ n̄a si cio waati kãma fei a maa ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ̄ í cicau.

6

À cica amane mɛɛjɛ ku sobi woo bɛ n̄a

¹ Waati bɛɛbɛ kukpɔ̄i inɛ n̄a iyi à waa too kpãai Jesuu wa kɔ̄sɔ̄i. N̄oi Zuifu n̄a iyi à ya fɔ̄ Gɛɛkiu à waa gbagba si Zuifu alala n̄au domi si ije iyi à ya maa kpɛã jaaɔ̄ n̄a waati kãma fei à ya maa gbɛjɛ jaaɔ̄ n̄na n̄ai. ² N̄oi woo bɛ maateejɛ n̄au à tɔ̄tɔ̄ inɛ n̄a iyi à waa too kpãai Jesu n̄au fei à ni, kù s̄la ka jɔ̄ ide Ilaaɔ̄ ku waazo ka maa ce ide ije n̄a. ³ Na n̄ju, inɛ kpaasi nwa n̄a, i cica amane mɛɛjɛ si inɔ̄ n̄jɛ, inɛ n̄a iyi à waa jɛ n̄na sɛɛda jiidau, iyi à kɔ̄ Hundei Ilaaɔ̄ do bisi, nɔ̄ ka kãa n̄na icɛu. ⁴ Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutɔ̄ nɔ̄ ka maa waazo ide Ilaaɔ̄ waati

kãma fei. ⁵ Inɛ n̄au fei à jɛsi ideu. N̄oi à cica Etieni iyi í kɔ̄ Hundei Ilaaɔ̄ nɔ̄ naanɛɛ í la. Si anyii n̄ju nɔ̄ à cica Filipu, do Pokɔ̄, do Nikanɔ̄, do Timɔ̄, do Pamenasi, do Nikola inɛi Antiɔ̄si iyi í too kucei Zuifu n̄a wo í bei í na í dasi Jesu naanɛu. ⁶ N̄oi à bɔ̄ n̄a bi woo bɛ n̄au. Nɔ̄ woo bɛ n̄au à ce kutɔ̄ à le n̄na awɔ̄ si iri ku ba a sintiò icɛ.

⁷ Bɛɛbɛ mɔ̄i ide Ilaaɔ̄ í fangaa wa koo nɔ̄ kukpɔ̄i inɛ n̄a iyi à waa too kpãai Jesuu í kɔ̄sɔ̄i wa koo si ilui Zeruzalem, nɔ̄ woo weei Ilaaɔ̄ nkpɔ̄ í dasi naanɛ.

À mu Etieni

⁸ Wee Etieni í nɛ gbugbã ntɔ̄ ntɔ̄ nɔ̄ Ilaaɔ̄ í ceaa didɔ̄ nɔ̄ í ce maamaake do nyinda n̄la gɔ̄ n̄a si aninii inɛ n̄a. ⁹ Amma inɛ gɔ̄ n̄a à ba Etieni kakɔ̄ ku ce. Inɛ n̄au gɔ̄gɔ̄ n̄a hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gɔ̄gɔ̄ n̄a mɔ̄ inɛi Sireni n̄ai do Alesandiri, an̄ai à jɛ inɛi igbei Zuifu gɔ̄ n̄a iyi à ya kpe aru n̄a iyi à jɔ̄. ¹⁰ Amma a kù nɔ̄ domi wa fɔ̄ ide do bisi do gbugbãi Hundei Ilaaɔ̄. ¹¹ N̄oi à mua mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ n̄a fia si asii ku ba a máa ide. Nɔ̄ inɛ n̄a iyi à muua fia n̄au à sɔ̄ inɛ n̄a à ni à gbɔ̄ inɛɛu ihɛ̄ wa fɔ̄ laalɔ̄i Moizi do Ilaaɔ̄. ¹² Bɛɛbei à dedeò idɔ̄kɔ̄i inɛ n̄a, do inɛ ngbo n̄a do woo kɔ̄ inɛ n̄a si wooda n̄a. À sɛkɛɛ si Etieni nɔ̄ à muu à bɔ̄de si wajui igbei woo kiiti n̄au. ¹³ Si anyiɛ n̄oi à naaò mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ n̄a wa iyi à naa à máa ide à ni, inɛɛu ihɛ̄ waati kãma fei í ya maa fɔ̄ laalɔ̄i kpasɛ̄i Ilaaɔ̄u do woodai Moizi. ¹⁴ À gbɔ̄ iyi í fɔ̄ í ni Jesu inɛi Nazaretiu á lɛgɛ kpasɛ̄u ihɛ̄ nɔ̄ ku kpaasi dedemba n̄a iyi Moizi í sɔ̄ wa fei. ¹⁵ Inɛ n̄a iyi à wa si igbɛu fei à kãsi Etieni iju n̄oi à yɛ wajue wa daana bei wajui amaleka.

7

Waazoi Etieni

¹ N̄oi woo wee n̄lai Ilaaɔ̄u í bee Etieni í ni, ideu ntɔ̄i? ² N̄oi Etieni í jɛaa í ni, inɛ baam n̄a do kpaasim n̄a, i gbɔ̄ iyi ñ wa n̄ fɔ̄. Waati iyi Aburhamu bala nwa í wa ilei Mesopotami, Ilaaɔ̄ ilu amboe í naa bi tɛɛ. Waati bɛɛbɛ, kù bɔ̄ Harãa titã. ³ N̄oi Ilaaɔ̄ í sɔ̄ í ni, jɔ̄ ilei ide do nyaanzeɛ n̄a nɔ̄ i bɔ̄ ilɛ bii an nyisiɛ. ⁴ N̄oi Aburhamu í fita hai ilei inɛi Kaladee n̄a nɔ̄ í koo í buba Harãa. Hai bɛ, si anyii ikui baɛu n̄oi Ilaaɔ̄ í jɔ̄ í naa ilɛ bii ñ wa n̄sei n̄au ihɛ̄. ⁵ Waati bɛɛbɛ kù muua bii kãma si ilɛu, baa bii á lesi kute titã. Amma do iyi Aburhamu

kù bí fei Ilaaḥ í cēaa kuwā í ni nḥu á muaa ilēu nō ku je ti nḥu do amae ḥa. ⁶ Nḥi Ilaaḥ í sō Aburahamu má í ni, tōkue ḥa aa wa si ilē mmu gō, bei aa mu ḥa a je aru a wahala ḥa zakai adō cīō mee. ⁷ Ilaaḥ í nō í ni, amui an kiiti dimi iyi à mu ḥa aruu. Si anyii nḥu tōkue ḥau aa fita hai ilē be a baa ilēu ihē bii aa tōm. ⁸ Waati bēēbe Ilaaḥ í na Aburahamu woodai bango ku dasi ku je sēēdai akabuue. Si anyie ḥi Aburahamu í na í bí Izaaki nō í dasie bango si aḥō meeḥōsiae. Bēēbei Izaaki mō í cēa Zakōbu, nō Zakōbu mō í cēa ama maateejie ḥa bēēbe, aḥa iyi à je balai dimi maateejii Zuifu ḥa.

⁹ Amai Zakōbu ḥau à waa ba Zozefu ifō ḥa igu ku ce nō à muu à taa inē ḥa iyi à waa bō ilēi Ezibiti. Amma Ilaaḥ í wa anyie, ¹⁰ ḥi í nyaa hai si wahalae fei. Í muaa bisi nō í jō í ne bēere bi Faraḥ ilaalui Ezibiti. Nḥi Faraḥ í coo minjisiae si ilēu nō í jō í je inē ngboi kpasēe má. ¹¹ Nḥi ari í naa si ilēi Ezibiti do si ilēi Kanaā fei, í kpā inē ḥa iju ntō ntō. Bala nwa ḥau a kù ba baa mii iyi aa je. ¹² Nḥi Zakōbu í gbō iyi ije í wa ilēi Ezibiti, nō í be amae ḥau be gbakā akā, aḥa iyi à je bala nwa ḥa. ¹³ Iyi à koo be ise gbēejisia ḥi Zozefu í tuse arae bi igbāe ḥau do ifōe, nō Faraḥ mō í tōtō í mādō ḥa. ¹⁴ Nḥi Zozefu í sō ḥa í ni a koo a kpe Zakōbu baai nḥu wa do nyaanzee ḥa fei. Wee inē ḥau à wēei amanē kitaḥ fēewa do miu. ¹⁵ Bēēbei Zakōbu í bōḥ Ezibiti. Bei í ku, be mōi bala nwa ḥau à ku. ¹⁶ Nō à so iku ḥa à bōḥ Sikemu à koo à si ḥa si bale iyi Aburahamu í tako í ra bi amai Hemō ḥa.

¹⁷ Ide iyi Ilaaḥ í wādō Aburahamuu, iyi waatii kucee í maai wa inē nwa ḥa à kpō à waa kōsi si ilēi Ezibiti. ¹⁸ Si anyii adō nkpō nkpō inē mmu gō í naa í je bomma, inē nḥu kù mà Zozefu. ¹⁹ Nḥi í dī iju inē nwa ḥa nō í ce ḥa laalō, nō í nyi í tilasi ḥa má a nyō ama kpōtō ḥa ḥa a ku. ²⁰ Waati bēēbei à bí Moizi. Ama kpōtōi iyi í sīa hee í caa. Nḥi à wōḥ be si kpasēi baae zakai cukpa mēeta. ²¹ Iyi à koo à jilō, ḥi ama inaaboi Faraḥ í so ndēe í muu bei amai nḥu takae. ²² Nḥi à kōa Moizi si bisii inēi Ezibiti ḥau fei nō í baa í je ilu gbugbā si ide ku fō do si kucee.

²³ Iyi Moizi í to adō ciiji, ḥi í dasi idō nḥu koo cō inēi Izireli ḥa dimie ḥa. ²⁴ Nḥi í ye inēi Ezibiti gō wa kpā inē akā ḥa iju, ḥi í bō

inēu ku faaba nō í cā inēi Ezibiti í kpaa. ²⁵ Í tamaa bei inēi nḥu ḥa aa mà iyi Ilaaḥ í be nḥu wai nḥu ku na ku faaba ḥa, amma a kù mà. ²⁶ Iju kumāe ḥi Moizi í ye inē Izireli minji gō ḥa iyi à waa ja. Nḥi wa bi ku la ḥa, nō í ni, kpaasim ḥa, inē iyi í je nyaanze akā ḥa, na mii í ce í waa wahala nje bēēbe ḥa. ²⁷ Nḥi inē iyi wa wahala kpaasie í tale Moizi í ni, yooi í ce inē ngboi na í kiiti nwa. ²⁸ I bi í kpa amu mō bei í kpa inēi Ezibiti anai? ²⁹ Iyi Moizi í gbō ideu ḥi í sa í ne ilēi Madiāa í koo wa je inē njoo be. Bei í so abo nō í bí ama inēmākō minji.

³⁰ Si anyii adō ciiji ḥi aḥō nḥu gō amaleka gō í naa bi tee si gbaau kōkōi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tūtū gō iyi í ce bei wa jo. ³¹ Iyi Moizi í yō ḥi í biti. Nō í sekēe sie í bō ku cō, ḥi í gbō ide ku fōi Aḥ Lafēe wa ni, ³² amui n̄ je Ilaaḥ, Lafēe Aburahamu do Izaaki do Zakōbu, balae ḥa. Nḥi Moizi í yaya do njo, kù waa bi inyau ku cō má. ³³ Nḥi Aḥ Lafēe í sō ḥi í ni, bō baatae be, domi inya bii í waa leeki be inya kumái. ³⁴ Wee n̄ ye wahalai inēm ḥa iyi à wa ilēi Ezibiti. N̄ gbō kukpata ḥa, nō n̄ kita wa n̄ naa n̄ faaba ḥa. To, nsei, naa wa, n̄ bēē Ezibiti.

³⁵ Moiziu, iyi inēi Izireli ḥa à kōsi wo nō à nia, yooi í ce inē ngbo woo kiiti, nḥi Ilaaḥ í be ku je inē ngbo woo faaba ḥa do sobii amaleka iyi í naa bi tee si ama wua. ³⁶ Moiziu nḥi í nya inēi Izireli ḥa hai ilēi Ezibiti nō í ce nyinda ḥa do maamaake ḥa si ilēu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai adō ciiji. ³⁷ Moizi takae í nyi í sō inēi Izireli ḥau má í ni, Ilaaḥ á be si ḥe walii wa bei amu, iyi á je inē akā ḥe. ³⁸ Moizii í tako í wa bii inēi Izireli ḥau à tōtō si gbaau. Nḥi í wa afei bala nwa ḥa do amaleka iyi í baa ide ku fō si geetei Sinai. Nō hai bi tee í gba idei kuwēe í na wa.

³⁹ Amma bala nwa ḥau a kù waa bi idee ku gbō. À kōsie à waa bi a nyi ikpa ilēi Ezibiti ma. ⁴⁰ Nḥi í jō à sō Arō à ni, ce nwa iwē iyi á cua nwa si kpāa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilēi Ezibiti a kù mà mii iyi í coo. ⁴¹ Nḥi à ce iwē gō iyi í jō ama ketē, nō inō ḥa í dō na icei awō nḥau nō à cēaa kuwee. ⁴² Na nḥu, Ilaaḥ í fa arae hai bi tu ḥa nō í jō à waa tō

inunu do cukpa do andaiya na. Ide nɲui à kò si tiai walii nɲau à ni,

Ilaaḍ í ni,

Inɛ inɛi Izireli na, kù jɛ amui í cea dimii kuwee ikã ikã

Adõ ciiji si gbaa ihẽ na.

⁴³ Amma iwẽ na iyi inɛ taka nɲɛ ì ce nɲai ì cea kuwee na.

Ilei acõ iwẽ Mòlòkui ì ya maa so na do andaiyai iwẽ Refãa.

Na nɲai í jò an jò a mu nɛ a nɛò nɛ hee ilei Babiloni.

⁴⁴ Nò Etieni í ni má, bala nwa nɲau à nɛ ilei acõ si gbaau, nɲui wa nyisi iyi Ilaaḍ í wɛɛ do aɲa. Moizi í cooi bei Ilaaḍ í nyisié í ni ku coou. ⁴⁵ Ilei acõu, bala nwa na iyi à naa si anyii inɛ sinte nɲau, aɲa do Zozue woo cua nɲa à soo à nɛò wa ileu ihẽ. Ilevu Ilaaḍi í lele dimi nɲaiyi à tako à wa si wo. Nò ilei acõu í wa ihẽ hee waatii ilaalu Davidi. ⁴⁶ Si bei Davidi í ba didõ Ilaaḍ, nɲui í jò í tõe ku jò nɲu ku maa ile tengi bii tókui Zakòbu na aa ya guleaa*.

⁴⁷ Amma Salomõsi í maa ileu.

⁴⁸ Amma Ilaaḍ kù nɛ saa. Ci ya wa si ile iyi amanɛ na à ma. Bɛɛbei walii gò í tako í fò wo í ni,

⁴⁹ Ilaaḍ í ni, lelei í jɛ kitã bommam,

Nò ilɛ í jɛ bi ku lesi isem.

Debei, dimii ile yoomai aa yòkò i maam na.

Mà iwoi inya í wa bii an ya n sími.

⁵⁰ Kù jɛ amui n̄ ce fei ndɛɛ?

⁵¹ Nò Etieni í ni má, inɛ inɛ ku gaabu nɲai, idõ nɲɛ do itĩ nɲɛ fei í le. Ì ya maa kòsi Hundei Ilaaḍ nɲai waati kãma fei. Inɛ mò ì waa ce bei bala nɲɛ na à tako à ce wo.

⁵² Walii yooma nɲai bala nɲɛ na a kù kpã iju.

À kpa hee do inɛ na iyi à fò kunaai Inɛ Dee deeu, inɛ iyi inɛ taka nɲɛ ì zambæ si nsei ì kpaa nɲau. ⁵³ Inɛ iyi do saabui amaleka nɲau Ilaaḍ, í na nɲɛ woodæ, i kù too si woodau nɲa.

Etieni í ku

⁵⁴ Iyi inɛ nɲau à gbò ideu nɲai idõ nɲa í kò si Etieni hee à waa nɲo amaawò nɲa na.

⁵⁵ Amma Etieni í kòò Hundei Ilaaḍ nò í cò lele, nɲai í yɛ amboei Ilaaḍ nò í yɛ Jesu mò wa leeki do ikpa awò nɲɛɛ. ⁵⁶ Nɲai í ni, i gbò na, n̄ yɛ lele í cĩ nò Amai Amanɛ wa leeki do ikpa awò nɲei Ilaaḍ. ⁵⁷ Amma à dĩ itĩ nɲa à bei à dõ

anu nla nla nò à sei ajò à koo à wo sie. ⁵⁸ Nɲai à faa hai inò ilu à koo à nyò ku ba a taa kuta a kpaa. Nɲai inɛ na iyi à tako à máa ideu à bò kumboo nɲa na à jò a awaasũ gò bɛ à ya kpoo Sòlu. ⁵⁹ Si bei à waa ta Etieni kutau nɲai Etieni í ce kutòò í ni, Lafẽɛ Jesu, gba hundem. ⁶⁰ Nɲai í cuku í gule wa dõ anu hee lele wa ni, Lafẽɛ, mà mu na do dulum nòu ihẽ. Iyi í fò bɛɛbɛ í tã nɲai í ku.

8

¹ Nò waatii kukpai Etieniu Sòlu mò í jesi.

Sòlu í kpã inɛi igbei Jesu na iju

Hai ajò nɲu bei à sinti ku kpã inɛi igbei Jesu na iyi à wa Zeruzalɛmu iju. Bii kù jɛ woo bɛ nɲau baasi, woo dasi Jesu naane nɲau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari. ² Nò inɛ gò na iyi à mà bɛɛɛɛi Ilaaḍ à si Etieni do kukpata.

³ Amma Sòlu í wasi inɛi igbei Jesu na ku kpã iju. Í ya lò kpasẽ do kpasẽ nɲai ku maa mu inɛmòkò do inaabo na do gbugbã koo dasi na piisõ.

Filipu wa sisi laabaau jiiida si ilei Samari

⁴ Inɛ na iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidau bii fei. ⁵ Filipu í bò ilu nlaí Samari nò wa cea inɛi ilu bɛ na faajii inɛ iyi Ilaaḍ í cicau. ⁶⁻⁷ Nò í ce maamaake na. Í lele inɛi inòòko na hai si inɛ nkpò nò à fita do anu ku dõ nla nla, nò í jò wɛɛgɛ nkpò do ilu kute akã na à ba iri. Iyi inɛ na à waa gbò waazoeu nò à yɛ maamaake nɲau, nɲai aɲa fei à teese à de itĩ jiiida. ⁸ Nò inɛi ilu nɲau à wɛɛò inò didõ nla nla.

⁹ Wee mòkò gò mò í wa si iluu bɛ, à ya kpoo Simõ. Í ya maa ce dobu dobu í jò inɛi ilu nɲau fei à biti nò í ce aræ inɛ nla. ¹⁰ Hai ama keeke do inɛ ngbo fei à ya gbò ideɛ ntò ntò nò à ya maa ni, inɛɛu ihẽi í jɛ inɛ iyi à ya kpe gbugbã nlaí Ilaaḍ. ¹¹ À ya maa gbò ideɛi domi hai kukpɛ dobu dobuɛ nɲau í ya maa mu na bitii. ¹² Amma iyi inɛ nɲau à dasi naane si laabaau jiiida iyi Filipu wa fò si gãmɛi bommai Ilaaḍ do si gãmɛi Jesu Kirisiu, nɲai à dasi na inyi hai inɛmòkò do inaabo fei. ¹³ Simõ takæ í dasi Jesu naane nò à dasiɛ inyi. Í ya maa

* **7:46** ku maa ile, tengi bii tókui Zakòbu na aa ya guleaa À kòsi si tia nwo gò na à ni, ku maa ile, nɲu iyi í jɛ Ilaaḍ Lafẽɛi Zakòbu.

too Filipu bii fei nɔ́ í bití ntɔ́ ntɔ́ iyi í ye maamaake nla nja iyi wa ce.

¹⁴ Woo be nja à gbɔ iyi inei Samari nja à gba ideí Ilaaḏ. Njɔ́ à be si nja Piεε do Zāa hai Zeruzalemu be. ¹⁵ Iyi à to njɔ́ à ce nja kutɔ́ ku ba a ba Hundei Ilaaḏ. ¹⁶ À ce beεbei si na iyi í jɔ́ Hundei Ilaaḏ kù kita si kāmā nja wa titā, aṅa de à ce inyi ku dasi njai do irii Lafēε Jesu nju akā. ¹⁷ Njɔ́ Piεε do Zāa à le nja awɔ́ si iri, nɔ́ à ba Hundei Ilaaḏ.

¹⁸ Iyi Simɔ́ í ye woo dasi Jesu naane nja à ba Hundei Ilaaḏ waati iyi woo be nja à le nja awɔ́ si iriu, njɔ́ wa bi ku mu nja fia. ¹⁹ Í ni a mua nju gbugbāu be ku ba inε iyi nju á lea awɔ́ si iri fei ku ba Hundei Ilaaḏ. ²⁰ Amma Piεε í sɔ́ í ni, awɔ́ do fiaε fei aa ce nfe, domi ì tamaa bei aa yɔ́kɔ́ i ra amuai Ilaaḏ do fiaí. ²¹ I kù ne kpāai ngɔ́gɔ́ ihē domi idɔ́e kù je dee dee si wajui Ilaaḏ. ²² Na nju, sinda idɔ́e hai si laalɔ́ ku ceε, nɔ́ i tɔ́ Ilaaḏ ku ceε suurui lasabu laalɔ́ ku ceε bii á ce. ²³ N̄ wa n fɔ́ beεbei si na iyi í jɔ́ n̄ ye daaε í ro nɔ́ dulum í dīε.

²⁴ Njɔ́ Simɔ́ í je nja í ni, inε taka nje í ceem kutɔ́ bi Lafēε ku ba ide nja iyi ì sɔ́m nja be kāmāε ku maà bam.

²⁵ Waati iyi à ce waazo à sisia inε nja yaasei ideí Ilaaḏ à tā njɔ́ à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa ne, njɔ́ à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkpɔ́ Samari má.

Idei Filipu do akawe nlaí Etiopi gɔ

²⁶ Njɔ́ amalekai Lafēε gɔ í ba Filipu ide ku fɔ́ í ni, dede i bɔ́ ikpa awɔ́ cangai kpāai inunu, too kpāa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bɔ́ Gaza. Kpāa njui í bɔ́ ikpa ghabuau be. ²⁷ Njɔ́ Filipu í dede í ne. Si kpāau, njɔ́ í ye inei Etiopi gɔ. Inεεu akawe nla nlaí. Njui í ya maa mu amanii inaabo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaaḏ ku gulaε, ²⁸ njɔ́ í sinda wa bɔ́ ikpa ideε má. Wa buba si saretií ačí wa cio tia iyi walii Ezai í kɔ́. ²⁹ Njɔ́ Hundei Ilaaḏ í sɔ́ Filipu í ni ku bɔ́ kɔ́kɔ́ saretiú. ³⁰ Njɔ́ Filipu í sei í bɔ́ bi saretiú, nɔ́ í gbɔ́ inei Etiopiu wa cio si tiai walii Ezaiú. Nɔ́ í beεε í ni, ide iyi ì waa ciou be ì waa gbɔ́ bei wa fɔ́ mbε? ³¹ Njɔ́ inεεu í jeaa í ni, beirei an ce n gbɔ́ bii kù je inε gɔ́ í tuseεm. Njɔ́ í tɔ́ Filipu ku gū wa si saretiú ku buba bi nju. Nɔ́ Filipu í gū. ³² Ide iyi mɔ́kɔ́u wa cio si kukɔ́i ideí Ilaaḏ wee.

À kooðe bei angudā iyi aa saka.

Bei ama angudā í ya maa coko waati iyi à waa bu ntoε,

Beεbe mɔ́i nju mɔ́ kù la gele.

³³ À kayee nɔ́ à kɔ́ ku kiitiε dee dee.

Si bei à kpa irii kuwεεε, kù wa si ilεu ihē má, Yooi á fɔ́ ideí inei anyiε nja má.

³⁴ Njɔ́ akaweu í sɔ́ Filipu í ni, n̄ wa n tɔ́ε i sɔ́m inε iyi waliiu wa fāa. Nju takaεi wa fāa araε de. Mà inε gɔ́i wa fāa. ³⁵ Njɔ́ Filipu í so ide í sinti do ideí waliiu í sisiaaḏ laabaau jiidai Jesu. ³⁶ Si bei à waa ne si kpāau njɔ́ à to ido gɔ́ iyi í ne inyi. Njɔ́ akaweu í ni, cɔ́ inyi ihē. To, mii á ganjim n ce inyi ku dasim má. [³⁷ Njɔ́ Filipu í sɔ́ í ni, bii ì dasi Jesu naane do idɔ́e fei aa yɔ́kɔ́ i ce inyi ku dasiε mee. Nɔ́ akaweu í je í ni, n̄ dasi naane iyi Jesu Kirisi Amai Ilaaḏi.] ³⁸ Njɔ́ í ni a leekí saretiú. Iyi à leekíε nɔ́ nju do Filipu à kita aṅa minji nja si inyiú, nɔ́ Filipu í dasiε inyi. ³⁹ Iyi à fita hai si inɔ́ inyiú, njɔ́ Hundei Aḏ Lafēε í neò Filipu. Nɔ́ akaweu kù yɔ́ má, amma í dasi kpāa wa ne do inɔ́ didɔ́. ⁴⁰ Njɔ́ Filipu í ba nju í wa ilu gɔ́ iyi à ya kpe Azɔ́tu, nɔ́ í ce waazoi laabaau jiidai be do ilu nja iyi à wa si kpāau fei hee í toò Sezaree.

9

Idɔ́ ku kpaasii Sɔ́lu

(Cɔ́ IWB 22:6-16; 26:12-18)

¹ Waati beεbe Sɔ́lu í ya maa kpā inε nja iyi à waa too kpāai Jesu nja iju nɔ́ wa bi ku kpa nja mɔ́m nii. Na njɔ́ í jɔ́ í bɔ́ bi woo wee nlaí Ilaaḏu, ² í tɔ́ε ku cea nju tia nja. Tia njui á koo ku na inε ngboi ile bi ku ce kutɔ́tɔ́ nja iyi à wa Damasi. Do saabui tia njui á baḏ gbugbā iyi á koo ku muḏ inε nja iyi à waa too kpāai Jesu, bii inεmɔ́kɔ́i wala bii inaaboi, ku ba ku yɔ́kɔ́ ku dī nja ku bɔ́ḏ nja Zeruzalemu. Iyi í gba tia nja nɔ́ í dasi kpāa wa ne.

³ Si bei Sɔ́lu wa ne í maai Damasi, njɔ́ anu akā inya kuma gɔ́ í naa sie wa hai lele. ⁴ Njɔ́ í cuku ile nɔ́ í gbɔ́ imui inε gɔ́ í ni, Sɔ́lu, Sɔ́lu, na mii í ce ì waa kpām iju. ⁵ Njɔ́ Sɔ́lu í bee í ni, Lafēε, awɔ́i yoo. Njɔ́ Lafēε í jeaa í ni, amui Jesu iyi ì waa kpā ijuu. ⁶ Dede i bɔ́ inɔ́ iluu, bei aa sɔ́ε mii iyi aa ce. ⁷ Waati beεbe inε nja iyi à waa ne do Sɔ́luu à leekí à coko sɔ́m sɔ́m, à gbɔ́ ide ku fɔ́u amma a kù ye inε kāmā. ⁸ Njɔ́ Sɔ́lu í dede hai ile í cī ijue amma kù ye ilu.

Njoi à mu awɔe à bɔde Damasi. ⁹ Í fɛɛju zakai ajɔ mɛeta, kù je kù mɔ.

¹⁰ Wee mɔcɔi Jesu gɔ í wa Damasi be à ya kpoo Ananiasì. Njoi Lafɛɛ Jesu í naa siɛ si kuyɛ í kpoo í ni, Ananiasì. Nɔ í je í ni, Amu wee Lafɛɛ. ¹¹ Njoi Lafɛɛ í sɔɔ í ni, dede i koo i mu kpāa iyi à ya kpe Kpāa Kutɛu i bɔ ideì Zudasi. Bii ì to be bee mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Sɔlu inɛi Tarusiu. Wa ce kutɔɔ, ¹² nɔ í ce kuyɛ í ye mɔkɔ gɔ iyi à ya kpe Ananiasì í lɔ wa nɔ í lesi nɔ awɔ ku ba nɔ ku ye ilu má. ¹³ Amma Ananiasì í ni, Lafɛɛ, inɛ nkpɔi í sɔm laabaauì mɔkɔu be do laalɔ nɔ iyi í cea inɛ nɔ Zeruzalɛmu fei. ¹⁴ Nɔ à gbɔ iyi inɛ ngboi woo wee nɔi à naa gbugbā ku mu inɛ nɔi iyi à waa ce kutɔɔ do iriɛ ihɛ fei. ¹⁵ Amma Lafɛɛ í sɔɔ í ni, koo, domi ñ cica inɛɛu beì ku je woo ce icɛm ku fɔ laabaauì irim bi dimi mmu nɔ do bi ilaalu nɔ nɔ do bi inɛi Izireli nɔ. ¹⁶ An nɔ n nyisiɛ beì nɔi mɔ á ye ijuukpā na irim.

¹⁷ Njoi Ananiasì í dede í koo. Iyi í to, nɔi í lesi Sɔlu awɔ í ni, Sɔlu kpaasim, Jesu Lafɛɛ, nɔi iyi í naa siɛ si kpāau si waati iyi ì waa naa, nɔi í bɛm wa ku ba i ye ilu má nɔ i kɔɔ Hundei Ilaaɔ. ¹⁸ Be gbakā ngɔgɔ í cuku wa hai si ijui Sɔlu í ye beì kpakai cɛɛ, nɔ í ye ilu má. Njoi í dede nɔ à dasiɛ inyì. ¹⁹ Si anyiɛ nɔi í je sɔnda nɔ gbugbāɛ í baa má.

Sɔlu wa ce waazo Damasi

Nɔ Sɔlu í ce ajɔ minji Damasi be do inɛ nɔi iyi à waa too kpāai Jesu. ²⁰ Gbakā í bɔ ile bii Zuifu nɔ à ya ce kutɔɔ nɔ wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amai Ilaaɔi. ²¹ Inɛ nɔi iyi à waa gbɔ ideɛu fei à bitì à bee nje à waa ni, kù je mɔkɔu iyi í ya maa wahala inɛ nɔi iyi à waa ce kutɔɔ do iriì Jesu Zeruzalɛmuu mbe ya. Kù je nɔi wa naa ihɛ wo ku na ku mu inɛ nɔi ku dī nɔ koo na inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ nɔi?

²² Amma gbugbāi Sɔlu í ya maa kɔɔsii, nɔ Zuifu nɔi iyi à wa Damasi a kù mà beì aa jɛaa waati iyi wa sɔ nɔ kam kam iyi Jesuì í je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau.

²³ Zakai ajɔ minji má nɔi Zuifu nɔi à waa busi nje a ba a kpa Sɔlu. ²⁴ Amma inɛ gɔ í koo í sisia Sɔlu ide iyi inɛ nɔi à dīu. Inɛ nɔi à ya maa degbe iluui hee do andɛ koofa nɔi fei dasā do idū ku ba a kpaa. ²⁵ Amma idū gɔ mɔcɔi Sɔlu nɔ à jɔ í lɔ inɔ kɔlɔ à beì à koo à kitɛ hai do antai bindii iluu.

Sɔlu í wa Zeruzalɛmu

²⁶ Njoi Sɔlu í bɔ Zeruzalɛmu. Iyi í to be í bi ku tɔtɔ do inɛ nɔi iyi à waa too kpāai Jesu, amma nɔi fei à waa ce nɔi si na iyi í jɔ a kù mà mà nɔ nɔ wa too kpāai Jesu.

²⁷ Njoi Baanabasi í bɔde bi woo be nɔi nɔ í sɔ nɔ beì Sɔlu í ye Lafɛɛ si kpāa, do beì Lafɛɛ í baa ide ku fɔ. Nɔ í sɔ nɔ beì Sɔlu í ce waazo Damasi do iriì Jesu do wɔkɔ. ²⁸ Hai waati beɛbeì Sɔlu wa dabii si ilui Zeruzalɛmu do woo be nɔi wa waazo do iriì Lafɛɛ Jesu do wɔkɔ. ²⁹ Nɔ í ce kakɔ do Zuifu nɔi iyi à waa fɔ Gerekiu, amma nɔi mɔ à waa de kpāa beì aa ce a kpaa. ³⁰ Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane nɔi à gbɔ, nɔi à bɔde Sezaree nɔ à jɔ í nɛ Tarusi.

³¹ Inɛi igbeì Jesu nɔi iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei à wɛɛɔ laakai ku sū, à waa jirima Ilaaɔ, à mua nje gbugbā nɔ akpɔ nɔi í kɔɔsi wa koo do sobii Hundei Ilaaɔ.

Iri ku bai Enee

³² Piɛɛ mɔ wa dabii bii fei. Nɔ í bɔ bi inɛi Jesu nɔi iyi à wa Lida. ³³ Beì í ye wɛɛge gɔ à ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sūɛ hai zakai adɔ mɛɛjɔ. ³⁴ Njoi Piɛɛ í sɔɔ í ni, Enee dede, Jesu Kirisi í jɔ ì ba iri, ka sɛɛɛ. Gbakā nɔi í dede. ³⁵ Njoi inɛ nɔi iyi à wa Lidau fei do inɛi ilɛkoi Sarɔɔ nɔ à yɔɔ nɔ à dasi Lafɛɛ Jesu naane.

Dɔɔkasi í ku nɔ í nyi wa si andunya má

³⁶ Wee si ilui Zopee inaabo woo dasi Jesu naane gɔ í wa be à ya kpoo Tabita. Nɔi à ya kpe Dɔɔkasi má do feeì Gereki, waatɔ kabua. Í nɛ daa jiida nɔ í ya maa sobi ilu are nɔ. ³⁷ Njoi ajɔ nɔi gɔ í na í ce bɔɔ í ku. Iyi à wɛ ikue nɔi à koo à jilɔɔ ile lele. ³⁸ Inɛ nɔi iyi à waa too kpāai Jesu iyi à wa Zopee à gbɔ iyi Piɛɛ í wa Lida kɔkɔi Zopee be. Njoi à be siɛ inɛ minji à ni a koo a sɔɔ ku naa wa bi nɔi nsei nsei. ³⁹ Njoi Piɛɛ í dede í too nɔi wa. Iyi í to be, nɔi à bɔde lelei ileu. Njoi jaaɔ nɔi fei à naa à kaakɔɛ à waa kpataɔ nɔ à waa nyisiɛ ibɔ do jaaɛ nɔi iyi Dɔɔkasi í ce waati iyi í wɛɛ nɔi nɔi. ⁴⁰ Njoi Piɛɛ í nya nɔi fei hai ilaawa í beì í gule wa ce kutɔɔ. Í sinda si ikuu í ni, Tabita dede. Njoi í cī ijue. Iyi í ye Piɛɛ nɔ í dede í buba. ⁴¹ Njoi Piɛɛ í mu awɔe í dedeɛ. Nɔ í kpe jaaɔ nɔi do inɛi Jesu nɔi iyi à gbe í nyisi nɔi Dɔɔkasi iyi í jì má. ⁴² Njoi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, nɔ inɛ nkpɔi dasi Lafɛɛ Jesu

naane. ⁴³ Nɔ Piɛɛ í ce ajɔ minji Zopee be bi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ.

10

Piɛɛ do Kɔɔnei

¹ Ine gɔ í wa Sezaree, à ya kpoo Kɔɔnei. Nɔui wa je ine ngboi wuai sooge gɔ na iyi à ya kpe Inei Itali na. ² Mɔkɔu wa too Ilaaɔ nɔ í ya maa jirimae ntɔ ntɔ, nɔu do nyaanzee na fei. Í ya maa ce kutɔɔ waati kãma fei, í ya nɔ ku sobi ilu arei Zuifu na ntɔ ntɔ. ³ Nɔi ajɔ akã zakai isɔ mɛeta í ce kuye. Í ye amalekai Ilaaɔ dee dee. Amalekau í lɔ sie wa, nɔi í kpoo í ni, Kɔɔnei. ⁴ Nɔi í cɔ amalekau í kãsie iju nɔi njo í muu nɔ í beee í ni, Lafɛɛ, mii í ce. Nɔi amalekau í jɛaa í ni, Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔe, nɔ kù gbɛje yaase bei ì sobi ilu are nau. ⁵ Nsei, be ine gɔ na Zopee a koo a kpe Simɔɔ iyi à ya kpe Piɛɛu wa. ⁶ Ine njooi, í wa kpasɛi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kɔkɔi tenku. ⁷ Iyi amalekau í baa ide ku fɔ í tã í ne, nɔi Kɔɔnei í kpe ine minji gɔ na si inɔi woo ce icɛɛ nau. Nɔ si inɔi sooge na iyi à ya wa kɔkɔeu í kpe ine akã gɔ má iyi í mà beɛɛɛi Ilaaɔ. ⁸ Nɔi í sisi nna ide iyi í ce fei, í bei í be na Zopee.

⁹ Iju kumáe zakai dasã à wa si kpãau nɔ à maai si iluu. Waati beɛbe í ko Piɛɛ í gũ antai ile sikifa wa ce kutɔɔ. ¹⁰ Nɔi ari í na wa kpa, nɔ wa bi ku je. Waati iyi à waa tekɛa caka nɔi í ce kuye. ¹¹ Í ye lelei Aɔ í cɪ nɔ acɔ nla gɔ iyi à waa mu gonta mɛɛɛ wa kita wa ile. ¹² Inɔe bei dimii ina kute mɛɛ fei í wa si do iyi wa cã ile do dimii yei fei. ¹³ Nɔi Piɛɛ í gbɔ ide ku fɔ gɔ í ni, Piɛɛ dede, kpa í nɔ. ¹⁴ Amma Piɛɛ í jɛaa í ni, jãm, Lafɛɛ. Ajɔ kãma n kù nɔ ina iyi í je iwɔ hee mà je iyi í riisi. ¹⁵ Nɔ ide ku fɔu í ni má, mii iyi Ilaaɔ í ni í má maà ti í kɔsi. ¹⁶ Beɛbe í ce hee ise gbɛeta. Nɔ gbakã acɔu í nyi lele.

¹⁷ Nɔi Piɛɛ wa bee arae yoomai í je yaasei kuyeu. Waati beɛbe ine na iyi Kɔɔnei í be nau à to Zopee be. Nɔi à bee kpasɛi Simɔɔ nɔ à nyisi na. Waati iyi Piɛɛ í wasi ku lasabu si ideu nɔi à to wa ande koofa be. ¹⁸ Nɔi à kpe inei kpasɛ nau à bee na mà ine njoo gɔ í wa be iyi à ya kpe Simɔɔ Piɛɛ. ¹⁹ Si bei Piɛɛ í wasi ku lasabu si idei kuyɛɛu nɔi Hundei Ilaaɔ í sɔɔ í ni, wee amanɛ mɛeta gɔ na à waa dedɛɛ. ²⁰ Dede i kita i koo i ba na. Nɔ inɔe

na i ne. Maà leekɪ leekɪ, domi amui n be na wa. ²¹ Nɔi Piɛɛ í kita í koo í ba na í ni, ine iyi ì waa de nau amui ihɛ mɛɛ. Mii ì bi na. ²² Nɔ à ni, Kɔɔnei, ine ngboi sooge naui wa dedɛɛ. Ine dee deei, í ya maa jirima Ilaaɔ nɔ Zuifu na fei à ya maa fɔ jiida ku jɛɛ. Amalekai Ilaaɔ gɔ í sɔɔ í ni ku kpeɛ bi tɛɛ ku ba ku gbɔ ide iyi aa sɔɔ. ²³ Idũu nɔi Piɛɛ í dasi ine nau kpasɛ í ce nna yaɛɛ.

Iju kumáe í dasiò na kpãa, nɔ kpaasi woo dasi Jesu naane Zopee gɔ na à suu. ²⁴ Iju kumá mmue nɔi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kɔɔnei í tɔtɔ nyaanzee na do kpaasi jiidaɛ na à waa degbe na. ²⁵ Iyi Piɛɛ wa bi ku lɔ inɔ kpasɛu nɔi Kɔɔnei í bɔ ku koe í koo í sɛɛbata si wajue. ²⁶ Amma Piɛɛ í dedeɛ í ni, dede, domi amu mɔ amanɛi bei awɔ. ²⁷ Nɔi wa ba Kɔɔnei ide ku fɔ hee í koo í lɔò inɔ ile, nɔ í ye ine nkpa í tɔtɔ be. ²⁸ Nɔ í sɔ na í ni, inɛ taka nɔe ì mà na iyi woodai awa Zuifu na í kɔ nwa ka tɔtɔ do inɛ dimi mmu na, wala ka bɔ kpasɛ nɔe. Amma Ilaaɔ í sɔm í ni kù sɪa n kpe ine gɔ ilu riisi hee má je n kɔsie. ²⁹ Nɔui í jɔ iyi ì kpem na n kù kɔ. Nsei, n bi í sɔm na mii í ce ì kpem wa na.

³⁰ Nɔi Kɔɔnei í ni, í to ajɔ mɛɛ wa ihɛ nnyi iyi zakai isɔ mɛeta be ihɛi n wa kpasɛm ihɛ n wa n ce kutɔɔ. Nɔi ine gɔ í naa bi tom, wa dasi ibɔi jaɛ ku daana gɔ. ³¹ Nɔ í sɔm í ni, Kɔɔnei, Ilaaɔ í gbɔ kutɔɔe nɔ kù gbɛje jiida ku ceɛ do bei ì ya maa sobi ilu are na. ³² Na nɔu, be ine gɔ na Zopee a koo a kpe Simɔɔ Piɛɛ wa. Ine njooi wa je. Í wa kpasɛi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ. Kpasɛɛ í wa kɔkɔi tenku. ³³ Iyi amalekau í fɔ beɛbe, nɔi n be sie ine nau be wa gbakã, ì nɔ ì je ì naa. Iyi be í sɪa. Nsei awa fei à wa si wajui Ilaaɔ ihɛ à waa de itɪ si ide iyi Lafɛɛ í sɔe fei í sɔ wa.

Waazo iyi Piɛɛ í ce kpasɛi Kɔɔnei

³⁴ Nɔi Piɛɛ í so ide í ni, n mà beɛbe iyi Ilaaɔ kù waa cɔ ine kãma dimi mmu. ³⁵ Ine iyi í ya maa jirima Ilaaɔ fei nɔ wa ce iyi í sɪa dee dee, Ilaaɔ í ya gba lafɛɛi si dimi iyi í je fei. ³⁶ Ì mà laabaau jiida iyi Ilaaɔ í jɔ à waazoa inei Izireli na à ni ine na aa ba laakai ku sũ do saabui Jesu Kirisi nɔu iyi í je Lafɛɛi ine fei. ³⁷ Ì nɔ ì mà na mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zãa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ceu í tã. ³⁸ Ì mà bei Ilaaɔ

í mua Jesu inei Nazaretiu Hundee ña do bei í muaa gbugbã. Nò í dabii si ilèu fei wa ce jiidai nò í jò inè ña iyi à wa si awò Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce beebèi si na iyi í jò Ilaaḍ í wèe do nḡu. ³⁹ Awai à waa jèa inè ña sèedai mii iyi í ce ilèi Zuifu ña do ilui Zeruzalemu fei. Nò à kpakpae si jii à kpa. ⁴⁰ Amma si ajò mēetasia Ilaaḍ í jūu hai si bale nò í jò í tusea inè gò ña ara. ⁴¹ Kù nò kù jè inè feii í yòò bii kù jè awa iyi à jè sèeda iyi Ilaaḍ í cica hai tako, awa iyi à jè nò à mò do nḡu si anyii kujjè hai si bale. ⁴² Nò í dasi wa ka maa waazoa inè ña, nò ka jèa inè ña sèeda iyi nḡui Ilaaḍ í cica ku kiiti ilu hunde do iku ña. ⁴³ Beebè mòi walii ña fei à fò ide à ni inè iyi í dasiè naane fei Ilaaḍ á kpa idei dulum ndii lafèè na saabui iriè.

Dimi mmu ñau mò à ba Hundei Ilaaḍ

⁴⁴ Waati iyi Pièè wa fò ide má, ñoi Hundei Ilaaḍ í naa si inè ña iyi à waa gbò ideu fei. ⁴⁵ Zuifu woo dasi Jesu naane ña iyi à si Pièè beu, à bitì do iyi Ilaaḍ í mua dimi mmu ña mò Hundee, ⁴⁶ domi à gbò inè ñau à waa fò ide do fee ña iyi à kù waa gbò à waa sisiò bei kulai Ilaaḍ í to. ⁴⁷ Ñoi Pièè í ni, si bei inè ñau ihè à ba Hundei Ilaaḍ bei awa mò, yooi á yòkò ku ganji ña a dasi ña inyi. ⁴⁸ Ñoi í ni a dasi ña inyi do irii Jesu Kirisi.

Ñoi Kòñei ña à tòè à ni ku buba bi aḡa be ku ce ajò minji.

11

Pièè í sisia inei igbei Jesu ña iyi à wa Zeruzalemu idei Kòñei ña

¹ Woo be ña do kpaasi woo dasi Jesu naane ña iyi à wa ilèi Zudee à gbò iyi hai jè Zuifu ña mò à gba idei Ilaaḍ. ² Ñoi Pièè í baa Zeruzalemu nò Zuifu woo dasi Jesu naane ñau à ye taale, ³ à ni à lò kpasèi inè ña iyi a kù ce bango nò aḡaḍ ña à jè. ⁴ Ñoi Pièè í sisi ña ideu hai sinteè bei í ce fei.

⁵ Í sò ña í ni, waati iyi nò wa Zopee nò wa n ce kutòò ajò nḡu gò, ñoi nò ce kuyè. Nò ye aò nla gò iyi à waa mu gonta mēèè wa kita wa hai lelei Aḍ í naa í leekì kòkòm. ⁶ Iyi nò wa n còò do laakai, ñoi si inè nò ye inai sako ilu kute mēè ña do inai ku cā ilè ña do yei ña. ⁷ Ñoi nò gbò ide ku fò gò í sòm í ni, Pièè dede, kpa í ñò. ⁸ Amma nò ni, jām Lafèè. Ajò kāmā inai iyi í jè

iwò hee má jè iyi í riisi kù lò gèlem. ⁹ Nò ide ku fòu í sòm má hai lele í ni mii iyi Ilaaḍ í ni í má, n maa n kòsi. ¹⁰ Beebèi í ce isè gbèeta í bei í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree à be sim amanè mēeta gò ña wa. Be gbakā inè ñau à to wa ande koofai kpasè bii nò wau. ¹² Ñoi Hundei Ilaaḍ í ni nò to ña n maa n leekì leekì. Nò kpaasi mēefam ñau ihè à sim Sezaree be nò à lò kpasèi Kòñei ajò. ¹³ Nò Kòñei í sò wa bei nḡu í ye amaleka si kpasèi nḡu wa leekì nò í ni, be inè gò ña Zopee a koo a kpe Simòò Pièè wa. ¹⁴ Nḡui á sòè bei awò do nyaanzee ña fei aa ce i baò faaba ña. ¹⁵ Ñoi nò koo. Iyi nò sinti ku waazo, ñoi Hundei Ilaaḍ í naa si ña wa bei í naa si awa mò tako wo. ¹⁶ Ñoi nò ye gigii ide iyi Lafèè í fòu iyi í ni, Zāa í dasi inè ña inyi, amma Hundei Ilaaḍi an da nḡe si. ¹⁷ Beebè mòi Ilaaḍ í ce ña amua bei í mu nwa wo waati iyi à dasi Lafèè Jesu Kirisi naane. Na nḡu, beirei amu an ce n ganjiò mii iyi Ilaaḍ í ce. ¹⁸ Iyi inè ñau à gbò ideu, ñoi idò ña í tū, nò à saabu Ilaaḍ à waa ni, debèi, Ilaaḍ í mua hee do dimi mmu ña mò kpāa a kpaasiò idò ña a baò kuwèè hai tā.

Igbei inei Jesu ña iyi í wa Antiōsi

¹⁹ Wee woo dasi Jesu naane ña iyi à fangaa bii fei na ijuukpā iyi í naa si waati iyi à kpa Etieniu, gògò ña à sa à bò hee gungum gò iyi à ya kpe Sipu. Gògò ña mò à bò ilèi Fenisi, gògò ña mò à nè Antiōsi. Zuifu ña aḡa akāi à ya maa waazoa laabaau jiidau. ²⁰ Do nḡu fei, inè gò ña hai si inò ña à naa hai Sipu do hai Sireni à bò Antiōsi nò à waa sisia hai jè Zuifu ña mò laabaau jiidai Jesu Lafèè. ²¹ Nò gbugbāi Aḍ Lafèè í wèè ña, nò inè nkpò í kpaasi idò í dasi Lafèè Jesu naane.

²² Iyi inei igbei Jesu ña iyi à wa Zeruzalemu à gbò ideu, ñoi à be Baanabasi Antiōsi be. ²³ Iyi í to be í ye bei Ilaaḍ í cea inè ñau didò nò inè í dō. Ñoi í mu ña gbugbā ku ba a leekì dim dim si Lafèè do idò ña fei. ²⁴ Baanabasiu inè nceèi iyi í dasi Jesu naane ntò ntò nò í kòò Hundei Ilaaḍ. Nò akpò woo dasi Lafèè Jesu naane ñau í nyi í kòòsi má.

²⁵ Si anyie ñoi í bò Sòlu ku dèdè ikpa Tarusi. ²⁶ Iyi í yòò ñoi í bòè Antiōsi. Adò akāi aḡa minjiu à ce be à ya tòtòò do inei igbei Jesu ña nò à ya kòa inè nkpò si cioi idei Ilaaḍ. Antiōsi

bei à tako à kpe ine ña iyi à waa too kpāai Jesuu inei Kirisi ña.

²⁷ Waati beεbe walii gə ña à bə Antiōsi hai Zeruzalemu. ²⁸ Ine akā ñña iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí nə í ce walii do sobii Hundei Ilaađ í ni ari nla nla á ce si andunya fei. Beεbe mǎi ariu í nǎ í ce si waatii Kolodu ilaalu nlaí Romuu. ²⁹ Si bei ine ña iyi à waa too kpāai Jesuu à gbə beεbe ñoi à dasi idə aña a samba amua ña zaka bei ine fei í nε, ku ba ku sobi kpaasi ñña ña iyi à wa ilei Zudee. ³⁰ Ñoi à ce beεbe, nǎ à jə Baanabasi do Səlu à koođ amuau bi ine ngbo ñña ñau.

12

À kpa Zaaki nǎ à mu Piεε mǎ à dasie piisǎo

¹ Waati beεbe ilaalu Herodu í sinti ku kpā inei igbei Jesu gə ña iju. ² Í jə à kpa Zaaki igbāi Zāa do taakuba. ³ Ñoi í ye ideu í dǎa Zuifu ñau si, nǎ í jə à mu Piεε má. Wee waatii jingauí Pēε hai nε lefeei. ⁴ Iyi à mu Piεε ñoi Herodu í jə à dasie piisǎo nǎ í jə sooge ña à waa degbeε, aña mεε ikǎ mεε. Herodu í bi ññu ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii jingauí Iku ku kuau í lǎ. ⁵ À waa mu Piεε si ile piisǎo be, amma inei igbei Jesu ña à wasi ku ce kutǎo na irie do himma jiida jiida bi Ilaađ.

Amaleka gə í nya Piεε hai ile piisǎo

⁶ Piεε wa sí njoo si aninii sooge minji gə ña idū iyi iju kumáε Herodu wa bi ku nyaa hai ile piisǎo ku bǎde si wajui zamaa. À dūu do sesee minji nǎ sooge gə ña à waa degbe andei ile piisǎo be. ⁷ Ñoi gbakā amalekai Ađ Lafēε gə í naa si ile piisǎo, ñoi inya í má. Ñoi amalekau í cǎ Piεε si cingǎε í jūu í ni, dede nya nya. Be gbakā ñoi sesee ñau í cuku hai si awǎε ña. ⁸ Ñoi amalekau í ni, dasi ibǎε do baataε. Ñoi Piεε í ce beεbe, ñoi amalekau í sǎo má í ni, bii dabiie nǎ i toom wa. ⁹ Ñoi Piεε í fita hai ile piisǎo í tooε, amma kù mà iyi mii ñau be fei amalekau wa cooi ntǎ ntǎ. Í tamaa bei ññu wa laalaai. ¹⁰ À lǎ woo degbe piisǎo sinteu do minjisiau nǎ à tosi gamboi isǎu. Ine ññu ikpa inǎ ilui wa cǎ. Ñoi í cǐ do araε nǎ à fita à mu kpāa à nε hee à lǎ kpāa kókò sinte, ñoi gbakā amalekau í nε í jə Piεε.

¹¹ Ñoi Piεε í yǎo bebēi iyi kù je álá. Nǎ í ni, ntǎ ntǎ Ilaađi í be sim amalekaε wa ku na ku

nyam hai si awǎi Herodu, do laalǎ iyi Zuifu ñau à bi a ceem fei.

¹² Iyi í ye yaasei ideu ñoi í bǎ kpasēi Maari iyei Zāa Maaku. Wee í ko ine nkpǎ nkpǎi í tǎtǎo be à wasi ku ce kutǎo. ¹³ Iyi Piεε í to be ñoi í cǎ gamboi andε koofau ñoi abo woo ce icε gə iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi. ¹⁴ Iyi í mà imui Piεε ñoi inǎ didǎ kù jə kù cūu. Ñoi í sei í nyi ile í koo í sǎ ine ña í ni Piεε í wa andε koofa. ¹⁵ Ñoi à sǎo à ni, ì waa sūmui. Amma í ni, ntǎ ntǎi. Ñoi à ni, á má je ayaei. ¹⁶ Wee Piεε wa leekí be í wasi ku cǎ gambo. Iyi à naa à cūu nǎ à ba wee ññui, ñoi í mu ña biti. ¹⁷ Nǎ í ni a coko do awǎ í bei wa sǎ ña bei Lafēε í ce í nya ññu wa hai ile piisǎo. Ñoi í ni a koo a sǎ Zakǎbu ideu do kpaasi ña iyi à gbe, í bei í fita í bǎ inya mmu má.

¹⁸ Iju kumáε daadaakǎ ideu í jə sooge ñau à biti hee à bee nje à waa ni, ikpa iwoi Piεε í bǎ. ¹⁹ Ñoi Herodu í ni a dεdεε. Ñoi à dεdεε amma a kù yǎo. Ñoi í bee woo degbe ñau ide. Si bei a kù yǎkǎ a kù jeaa, nǎ í ni a kpa ña. Ñoi Herodu í bei í dede hai ilei Zudee í koo í buba ikpa Sezaree ajǎ minji titǎ.

Ikui Herodu

²⁰ Wee idǎi Herodu í kǎo inei Tii ña do inei Sidǎo ña ntǎ ntǎ, ñoi ine ñau à tǎtǎo nje nǎ à nya ine gə ña à be ña bi Herodu. Nǎ à ce Balatu akaweí ilaalu kpaasi à bei à bǎ bi Herodu a koo a tǎε suuru domi inei ile ñña ña si ilei Herodui à ya bǎ ije ku dεdε.

²¹ Ñoi Herodu í da ñña ajǎ si bii á ye ña. Iyi ajǎu í to ñoi Herodu í dasi ibǎi ilaalue í bei í buba si antai kitǎi bommaε í bei í so ide wa sǎ ine ñau. ²² Ñoi ine ñau à dǎ anu à saabue à waa ni, kù je baa amanēi wa fǎ ideu, Ilaađi. ²³ Be gbakā amalekai Ilaađ í dasi Herodu bǎo í jə kokoo ña à ñǎ araε í ku, si na iyi í jə ññu amanē í gba amboei Ilaađ, kù kǎsi.

²⁴ Amma idei Ilaađ nje í fangaa wa kǎosi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Səlu à ce mii iyi à dasi ña ku ceu Zeruzalemu be à tǎ ñoi à sinda à nyi Antiōsi má. Iyi à waa nε à gbǎ Zāa Maaku í si ña.

13

À cica Baanabasi do Səlu à be ña

¹ Walii do woo kǎsi cio gə ña à wa si inǎi inei igbei Jesu ña Antiōsi be. Iri ñña wee. Baanabasi, do Simeđ iyi í je amanē dūđū, do

Lusiu in̄ei Sir̄eni, do Manah̄enu, n̄ju iyi à b̄í do Herodu ilaalu inya akã, do S̄olu. ² Aj̄o n̄ju si bei in̄e n̄au à waa t̄o Laf̄ēe do anu ku d̄í aj̄o, n̄j̄i Hund̄ei Ilaās̄ í s̄õ n̄a í ni, i cica Baanabasi do S̄olu i nya n̄a ikã n̄a a ce ic̄e iyi ñ kpe n̄aò. ³ Iyi à ce anu ku d̄í do kut̄ōu à tã, n̄j̄i à lea Baanabasi do S̄olu aw̄o si iri, n̄o à j̄ò n̄a à n̄e.

Baanabasi do S̄olu à b̄o Sipu

⁴ B̄ēb̄ei Hund̄ei Ilaās̄ í b̄e Baanabasi do S̄olu fei. N̄o à to ilu ḡo iyi à ya kpe S̄esi. Hai bei à l̄o ak̄ai inyi à b̄o gungum ḡo iyi à ya kpe Sipu. ⁵ Iyi à to si ilui Sipu ḡo iyi à ya kpe Salamini n̄j̄i à wasi ku waa zo idei Ilaās̄ si ile ikã ikã bii Zuifu n̄a à ya ce kut̄ōu n̄a n̄au. Zãa Maaku m̄o í too n̄a ku sobi n̄a.

⁶ N̄o à kua gungum n̄o à bei à to Paf̄osi. Paf̄osi bei à ye Zuifu woo ce do bu do bu ḡo iyi í je walii ilu ibo. Irīei Baaj̄esu. ⁷ Í w̄ēe do Seejiu P̄olusi, ilu ilei Sipu ilu bisiu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do S̄olu wa si na iyi í j̄ò wa bi ku gb̄o idei Ilaās̄. ⁸ Amma woo ce do bu do bu iyi à ya kpe Elimasi do fei Ḡer̄eki wa bi ku ganji n̄a. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kp̄ai naane ku dasi si Jesu. ⁹ N̄o S̄olu iyi à ya nyi a kpe P̄olu mau í k̄õ Hund̄ei Ilaās̄ n̄o í k̄asi woo ce do bu do bu iju, ¹⁰ í ni, aw̄o iyi ì je ilu bisi laal̄o do woo taki in̄e, aw̄o in̄ei Seetam nii n̄o ì je mb̄ēei mii iyi í je dee dee fei. Hee waati yoomai aa leek̄ò ide nt̄oi Ās̄ Laf̄ēe ku kpaasi do ibo má. ¹¹ To, n̄sei, Ilaās̄ á to sie aw̄o, aa f̄ēju, i kaa ye ilu má si zakai aj̄o minjiu ih̄e. B̄e gbakã í f̄ēju, n̄o í n̄e wa dabii wa dede in̄e ḡo iyi á mu aw̄e. ¹² Iyi ilu ileu í ye mii iyi í ceu n̄j̄i í dasi naane si na iyi í j̄ò idei Laf̄ēe Jesu í to sie nt̄o nt̄o.

P̄olu do Baanabasi à wa Antīosi si ilei Pisidi

¹³ Si anyie n̄j̄i P̄olu do kpaasie n̄a à l̄o ak̄ai inyi hai Paf̄osi à n̄e n̄o à to P̄ēzu si ilei Panfili. Amma Zãa Maaku í j̄ò n̄a hai b̄e í sinda í nyi Zeruzalemu. ¹⁴ Hai P̄ēzu b̄e P̄olu ngu n̄a à m̄osi à b̄o Antīosi si ilei Pisidi. Iyi aj̄oi kus̄imi í to n̄j̄i à b̄o ile bii Zuifu n̄a à ya ce kut̄ōu à buba. ¹⁵ N̄o in̄e ḡo í cio si tia iyi Moizi do walii n̄au à k̄o. Iyi í cio í tã, n̄j̄i in̄e ngboi igbe n̄au à b̄e si n̄a in̄e ḡo koo bee n̄a ku ni, in̄e kpaasi n̄a, bii ì n̄e ide iyi aa muaò in̄e n̄a gbugbã í f̄o n̄a.

¹⁶ N̄j̄i P̄olu í dede í ni a coko do aw̄o n̄o í ni, in̄e in̄ei Izireli n̄a do in̄e dimi mmu n̄a iyi ì waa jirima Ilaās̄, i de it̄i í gb̄o n̄a. ¹⁷ Ās̄ Laf̄ēe n̄wai í cica bala n̄wa n̄a n̄o í k̄õsi kukp̄o n̄a waati iyi à waa je in̄e njoo si ilei Ezibiti. Si anyii n̄ju, í nya n̄a hai ilei Ezibiti do gbugbãe, ¹⁸ n̄o í ȳok̄ò n̄a temua zakai ad̄õ ciiji si gbaau. ¹⁹ Í kpa dimi ikã ikã m̄ēje si ilei Kanaã n̄o í so ile n̄j̄au í na n̄a í je tu n̄a. ²⁰ Iyi b̄e n̄a fei í cei zakai ad̄õ c̄īo m̄ēe do ciitaa.

Si anyii n̄ju, Ilaās̄ í jile n̄a woo kiiti n̄a hee í koo í tōo waatii Samueli waliu. ²¹ N̄j̄i à ni an̄a à bi ilaalu, n̄o Ilaās̄ í mu n̄a S̄olu amai Kisi hai si dimii Benzam̄ēe n̄o í je bommau zakai ad̄õ ciiji. ²² N̄o Ilaās̄ í nya bomma í s̄asi Davidi. Davidiui í jeaa s̄ēda í ni, ñ ye Davidi amai Izai í je dimii in̄e iyi ñ bi, n̄j̄i á ce id̄õ bim fei. ²³ Hai si dimii Davidi Jesu í fita, in̄e iyi Ilaās̄ í cica ku je woo faabai in̄ei Izireli n̄a si bei í tako í ce n̄a kuwãe. ²⁴ Jesu ku bei ku naa, Zãa í cea in̄ei Izireli n̄a fei waa zo í ni a kpaasi id̄õ n̄a n̄o a ce inyi ku dasi. ²⁵ Waati iyi ic̄ei Zãa í maai ku kpa iri í ni, k̄u je amui ì waa degbe n̄a, amma in̄e ḡo á naa si anyim iyi n̄ k̄u to n̄ bate n̄ f̄u ik̄u baatae.

²⁶ To, in̄e kpaasi n̄a, in̄e iyi ì je dimii Aburahamu n̄a, do dimi mmu n̄a iyi ì waa jirima Ilaās̄, in̄ei à sambaa idei faabau ih̄e wa. ²⁷ Wee in̄ei Zeruzalemu n̄a do in̄e ngbo n̄a n̄a a k̄u mà yooi Jesu í je dee dee, a k̄u n̄o a k̄u gb̄o yaasei idei walii n̄a iyi à ya maa cio si aj̄oi kus̄imi feiu. Amma do n̄ju fei à j̄ò ideu í k̄õ si waati iyi à ye taalei Jesu. ²⁸ A k̄u ye sie nḡo iyi á j̄ò a kpa, amma do n̄ju fei à t̄ōo Pilati ku j̄ò a kpa. ²⁹ N̄j̄i à ce mii iyi à k̄o na irīeu fei. Si anyie n̄o à kit̄ae hai si j̄i ku gaauu à dasi ikue si in̄o bale. ³⁰ Amma Ilaās̄ í j̄u hai si bale, ³¹ n̄o si afei aj̄o nk̄p̄o nk̄p̄o í nyisi in̄e ḡo n̄a arae. In̄e n̄au, an̄ai à tooe wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. An̄ai à waa je s̄ēdai idee n̄sei bi in̄ei Izireli n̄a. ³² Awa m̄o idei kuwã iyi Ilaās̄ í cea bala n̄wa n̄au, n̄j̄i à waa s̄õ n̄e. ³³ Í j̄ò kuwãu í k̄õ si waati n̄wa. Awa t̄oku n̄a n̄a, awai à ye kuk̄ai kuwãu waati iyi í j̄i Jesu hai si bale si bei à k̄õ si Tiai Iri Kuk̄õ iri minjisia à ni,

Ilaās̄ í ni, aw̄oi ì je amam,

Hai nnyi ñ je Baae.

³⁴ Ilaaḥ í fə wo í ni n̄ɲu á j̄u hai bi iku ɲa ku ba ku maà na ku s̄ami. Bɛɛbei í fə waati iyi í ni,

An wee n̄ɲe dee dee bei n̄ w̄ò Davidi wo, kù n̄ò kù n̄e sika.

³⁵ Na ɲoi í ce Davidi í fə má í ni, I kaa j̄ò arai Ine Kumáe ku s̄ami.

³⁶ Davidi takae í ce mii iyi Ilaaḥ í dasiɛ í bei í ku, n̄ò à suu kəkəi balae ɲa n̄ò arae í s̄ami, mà irei. ³⁷ Amma Jesu in̄e n̄ɲu Ilaaḥ í j̄u hai si bale kù s̄ami. ³⁸ Debei, in̄e kpaasim ɲa, i j̄ò i mà ɲa iyi na saabuei à waa sisi n̄ɲe iyi Ilaaḥ á kpa ideidei dulum du ɲe. ³⁹ In̄e iyi í dasiɛ naane fei, n̄ɲui á j̄ò laf̄e ku j̄e dee dee bi Ilaaḥ. Amma woodai Moizi kaa yəkə ku ce bɛɛbe.

⁴⁰ Na n̄ɲu, i ce laakai ɲa mii iyi walii ɲa à f̄ou ku maà ba ɲe, iyi à ni,

⁴¹ In̄e woo yaako amu Ilaaḥ, i gb̄o idem ɲa.

Aa biti ɲa n̄ò aa ce nfe ɲa, Domi an ce mii ḡo si waati n̄ɲe iyi baa bii í j̄e in̄e ḡo í na wa sisi n̄ɲe i kaa dasi naane ɲa.

⁴² Iyi P̄olu í fə bɛɛbe í t̄a ɲoi n̄ɲu do Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à ya ce kutətəu be, ɲoi in̄e ɲau à waa t̄ə ɲa a nyi wa má a naa a waazo si ide ak̄au si aj̄oi kus̄imi mmu iyi wa baa. ⁴³ Iyi in̄e ɲau à fita ɲoi Zuifu nk̄p̄ə do in̄e ɲa iyi à waa too kucei Zuifu ɲa n̄ò à mà bɛɛrei Ilaaḥu à waa too ɲa. N̄oi P̄olu do Baanabasi à ba ɲa ide ku f̄ə à mu n̄ɲa gbugb̄a ku ba a maa leek̄i dim dim si did̄si Ilaaḥ.

⁴⁴ Si aj̄oi kus̄imi mmu in̄e ilu ɲau fei à t̄ət̄əi a ba a gb̄o ideidei Laf̄e. ⁴⁵ Iyi Zuifu ɲau à ye zamaau ɲoi à dedeò igu ku ja à waa j̄a ide iyi P̄olu wa f̄ou n̄ò à waa buu. ⁴⁶ Amma P̄olu do Baanabasi à s̄ə ɲa do w̄ək̄ə à ni, tilasii in̄e Zuifu ɲa a tako a s̄ə ɲe ideidei Ilaaḥ. Amma si na iyi í j̄ò i waa k̄asi ɲa n̄ò i kù ka ara n̄ɲe si in̄e ɲa iyi à bi a ba kuw̄eɛ hai t̄a, na n̄ɲu, aa ka j̄ò ɲe n̄ò ka b̄o bi dimi mmu ɲa, ⁴⁷ domi n̄ɲu bei Laf̄e í dasi wa ku ce í ni, N ce ɲei bei fitila bi dimi mmu ɲa Ku ba i b̄ò ideidei faabau hee k̄əi andunyau ɲa.

⁴⁸ Iyi hai j̄e Zuifu ɲau à gb̄o ideu, ɲoi í d̄ə ɲa si, à waa saabu Aḥ Laf̄e na ideu. N̄ò in̄e ɲa iyi Aḥ Laf̄e í jil̄ə si a ba kuw̄eɛ hai t̄au fei à dasi naane.

⁴⁹ N̄ò ideidei Laf̄eɛu í fangaa si il̄eu fei.

⁵⁰ Amma Zuifu ɲau à dede id̄ək̄əi ilu irii

ilu ɲau do inaabo ilu amani ɲa iyi à waa too kucei Zuifu ɲau. N̄ɲui í j̄ò à kp̄a P̄olu do Baanabasi iju à lele ɲa hai be. ⁵¹ N̄oi woo be ɲau à gbugb̄a si ɲa s̄ai baata ɲa ɲa à waa nyisiò iyi mii iyi á na ku ba ɲa í j̄e ideidei iri ɲa. Si anyie n̄ò à n̄e Ikonimu. ⁵² Amma in̄e ɲa iyi à waa too kp̄ai Jesu Antīasiu ngu ɲa à w̄eèò in̄ə did̄ə n̄ò à k̄ò Hundei Ilaaḥ.

14

P̄olu do Baanabasi à wa Ikonimu

¹ Ikonimu bei P̄olu do Baanabasi à l̄ə ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutətəu n̄ò à ce waazo hee in̄e nk̄p̄ə í dasi naane, hai Zuifu ɲa hee do hai j̄e Zuifu ɲa fei. ² Amma Zuifu ɲa iyi à k̄ə ku dasi naaneu à dede id̄ək̄əi dimi mmu ɲa ku ba a ce lasabu laal̄ə si ḡamei kpaasi woo dasi Jesu naane ɲau. ³ Do n̄ɲu fei, P̄olu do Baanabasi à kp̄e Ikonimu à waa waazo in̄e ɲa do w̄ək̄ə. Laf̄e í mu n̄ɲa gbugb̄a à ya maa ceò maamaake ik̄a ik̄a ɲa. Maamaake ɲau wa nyisi iyi waazo ɲa iyi à waa ce si ideidei did̄si n̄ɲuu nt̄əi. ⁴ Amma in̄e ilu ɲau à kp̄e minji. In̄e ḡo ɲa à leek̄iò Zuifu ɲa, in̄e ḡo ɲa m̄ə à leek̄iò woo be ɲau.

⁵ N̄oi Zuifu ɲa do hai j̄e Zuifu ɲa do in̄e ngbo ɲa ɲa à ce anu ak̄a a wahala woo be ɲau a ta ɲa kuta a kpa ɲa. ⁶ Iyi P̄olu do Baanabasi à mà ideu gbak̄a, ɲoi à sa à b̄o Lisiti do D̄eɛbu si ilei Likoni do si il̄eɛk̄oɛ ɲa. ⁷ N̄ò à wasi laabaau j̄id̄au ku waazo be.

P̄olu do Baanabasi à wa Lisiti

⁸ M̄ək̄ə ḡo í wa Lisiti, is̄eɛ ɲa fei í ku n̄ò bɛɛbei à buu do, kù dede kù n̄e baa aj̄ə ak̄a. ⁹ Si bei P̄olu wa ba in̄e ɲa ide ku f̄ə m̄ək̄əu wa gb̄o. N̄oi P̄olu í k̄a sie iju n̄ò í ye iyi naaneɛ á yək̄ə ku j̄ò ku ba iri. ¹⁰ N̄oi P̄olu í s̄ə do gbugb̄a í ni, dede i leek̄i si kut̄eɛ. N̄oi m̄ək̄əu í dede í fo í dinga wa n̄e. ¹¹ Iyi zamaau í ye mii iyi P̄olu í ce ɲoi à d̄ə anu hee lele do fee ɲa à ni, iw̄e nwa ɲau à kp̄əò aman̄e à naa si wa. ¹² N̄oi à waa kpe Baanabasi Susi, P̄olu m̄ə H̄eɛm̄eɛzi domi P̄olui í j̄e woo waazo. ¹³ Wee ilei iw̄e iyi à ya kpe Susiu í wa hai do angulei bi ku l̄ai iluu wa. N̄oi in̄e ɲa à koo à d̄e ket̄e kombo ɲa wa n̄ò à ce booda do kokoi j̄i ɲa à da ɲa si k̄ə. N̄ò woo weei Susiu í naaò ɲa wa and̄e koofai iluu. N̄ɲu do in̄e ɲau fei à waa bi a cea woo be ɲau kuwee. ¹⁴ Amma iyi woo be minji ɲau à gb̄o ideu, à ga ib̄o ɲa ɲa

à waa nyisiò iyi aṅa a kù jesi, nò à dō anu à sei à waa neò bi zamaau à waa ni, ¹⁵ na mii í ce ì waa ce beεbe, inε kpaasi ṅa. Awa mō amanēi bei inε taka nṅe. Laabaau jiidai à naa ku sō ṅe ku ba i jò iwē nfe nṅe ṅau nò i sinda si Ilaaḍ, nṅu iyi í je icui kuwεε. Nṅui í ce lele do ile do tenku do mii iyi í wa inò ṅṅa fei. ¹⁶ Tako wo í jò dimi fei wa too kpāa iyi í bi. ¹⁷ Amma do nṅu fei í nyisi wa iyi nṅu í wεε domi wa ce nwa jiidai ṅa. Í jò ijí wa wō ku ba ka ba ije si iko si waatii atε ku ba ka ne inò didḍ.

¹⁸ Amma baa do iyi Pōlu ṅa à fō beεbe fei, bei à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

¹⁹ Nṅoi Zuifu gō ṅa à naa hai Antiōsi do hai Ikonimu à wa inyii itfi inε ṅau nò à ta Pōlu kuta ku ba a kpaā, ṅoi à faa à bōò alalai iluu domi à tamaa bei í kui. ²⁰ Amma inε ṅa iyi à waa too kpāai Jesu à naa à kaakoε, ṅoi í dede í bō inò ilu. Iju kumae ṅoi nṅu do Baanabasi à dede à bō Dεebu.

À nyi Antiōsi si ilei Siri

²¹ Iyi Pōlu do Baanabasi à to Dεebu à waazo laabaau jiidai si iluu nò inε nkpō í lōsi kpāai Jesu ku too be. Si anyiε nò à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiōsi iyi í wa ilei Pisidi. ²² Nò à mua inε ṅa iyi à waa too kpāai Jesuu gbugbā ku ba a leekí si naanεu dim dim. Nò à sō ṅa à ni, wahala nkpō nkpōi aa ka ye ka bei ka lō si andunya titōi Ilaaḍ. ²³ Nṅoi à cicaa igbei inei Jesu ṅa fei inε ngbo ṅa. Si anyiε nò à ce kutō do anu kudí à so ṅa à daa Lafēε si awō, nṅu iyi à dasi naanεu.

²⁴ Si anyii nṅu nò à ne hai be à koo à lō ilei Pisidi à bō ilei Panfili, ²⁵ nò à to ilue gō iyi à ya kpe Pεεzu à ce waazo be à bei à bō Atali. ²⁶ Hai bei à lō akōi inyi à nyi ikpa Antiōsi si ilei Siri be. Ilu bei à tako à le ṅṅa awō si iri wo na ice iyi aa koo a ceu ku ba Ilaaḍ ku mu ṅṅa didḍε. Nò iceui à ce à kpa iriε wa be.

²⁷ Iyi à to Antiōsi ṅoi à tōtō inei igbei Jesu ṅa nò à sisi ṅṅa mii iyi Ilaaḍ í cea aṅa fei do si bei í ceò kpāa hai je Zuifu ṅa mō à dasiò naanε. ²⁸ Nò à kpe ilu be do inε ṅa iyi à waa too kpāai Jesu ajō.

15

À ce kutōtō Zeruzalemu

¹ Nṅoi inε gō ṅa à naa Antiōsi be. Inε ṅau à naai hai ilei Zudee, nò à waa sō kpaasi woo dasi Jesu naanε ṅau à ni, i kaa ba faaba ṅa

bii a kù dasi ṅe bango si bei woodai Moizi wa fō. ² Iyi Pōlu do Baanabasi à gbō beεbe ṅoi à ba ṅa kakō ku ce jiidai jiidai si ideu. Nṅoi woo dasi Jesu naanε ṅau à cica Pōlu do Baanabasi do inε gō ṅa hai ilui Antiōsi be à be ṅa Zeruzalemu bi woo be ṅau do inε ngbo ṅau na irii ideu.

³ Pōlu ṅa à dasi kpāa à waa ne nò inei igbei Jesu ṅau à koo à leekí ṅṅa. Nṅoi à ce isεene ṅṅa à koo à lō ilei Fenisi do ilei Samari nò à wasi ku sisia kpaasi woo dasi naanε ṅau bei hai je Zuifu ṅa mō à sinda idō ṅṅa si Jesu. Nṅoi laabaau ideu í jò inōi aṅa fei í dō ntō ntō. ⁴ Iyi à to Zeruzalemu, ṅoi inei igbei Jesu ṅau do woo be ṅau do inε ngbo ṅau à gba ṅa do inò didḍ. Nṅoi Pōlu do Baanabasi à sisi ṅṅa mii iyi Ilaaḍ í ce fei na icei aṅa. ⁵ Amma Farisi gō ṅa iyi à dasi Jesu naanε à dede à ni, hai je Zuifu ṅa iyi à dasi Jesu naanεu fei, tilasii a dasi ṅa bango nò a sō ṅa a too woodai Moizi.

⁶ Nṅoi woo be ṅau do inε ngbo ṅau à tōtō a wūa ideu. ⁷ Si bei à waa fa ideu ṅoi Piεε í dede í ni, inε kpaasim ṅa, ì mà ṅa iyi hai ku kpe Ilaaḍ í nyam hai si inò nṅe ku ba n koo n sisia hai je Zuifu ṅa mō laabaau jiidau ku ba aṅa mō a dasi naanε. ⁸ Nò Ilaaḍ, nṅu iyi í mà idōi inε fei, í mu ṅṅa Hundεε bei í mua awa mō ku ba ku nyisi iyi nṅu í gba ṅa. ⁹ Kù ce nkāma iyi í je ikā si gāme ṅṅa do awa. Í jò idō ṅṅa í má na naanε iyi à dasiε bei í cea awa mō. ¹⁰ Debei, na mii í ce ì waa cā idōi Ilaaḍ ṅa nsei, ì bi i kāa hai je Zuifu ṅa iyi à waa too kpāai Jesuu aso iyi bala nwa ṅa do awa taka nwa à mōngō ku so. ¹¹ À mà iyi na didḍi Lafēε Jesui awa à baò faaba, nò beεbe mōi baa do hai je Zuifu ṅau mō.

¹² Nṅoi inε ṅau fei à coko à waa desi Pōlu do Baanabasi itfi waati iyi à waa sisi ṅṅa yaasei maamaake ṅa iyi Ilaaḍ í jò aṅa à ce fei si wajui hai je Zuifu ṅau. ¹³ Iyi à fō ide à tā ṅoi Zaaki mō í so ide í ni, inε kpaasim ṅa, i gbō iyi ñ wa n fō. ¹⁴ Simōó í sisi nṅe bei Ilaaḍ í ce hai sinte í cicaò inε gō ṅa hai si inōi dimi mmu ṅau à kpe ṅa inεε ṅa. ¹⁵ Nò ideu í je akā do ti walii ṅau si bei kukōi idei Ilaaḍ í ni,

¹⁶ Amu Ilaaḍ, waati beεbei an nyi wa,

Nò n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,

Nò n maa má,

17 Ku ba ine n̄a iyi a kù je inei kpas̄eu fei a d̄ede amu Ās Laf̄e. An̄ai à je ine n̄a iyi à je titom hai si dimi mmu n̄a.

18 B̄ebei amu Ās Laf̄e n̄ f̄o, amu iyi n̄ j̄ò à mà mii n̄au ih̄e hai ku kpe.

19 N̄o Zaaki í ni má, na n̄ju, si kuyem, kù s̄ia a s̄o hai je Zuifu n̄a iyi à sinda id̄o n̄a si Ilaādu wooda ku gaabu n̄a. 20 Amma ka ce n̄a tia ka s̄o n̄a a maà ya je ijei kuwee, n̄o a maà ya t̄ot̄o s̄e do inaabo mmu ḡo walak̄o inaabo m̄o do m̄ak̄o mmu ḡo, a maà ya n̄o n̄a jifa, n̄o a maà ya n̄o kpaai n̄a. 21 Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu n̄a à ya ce kut̄ot̄o si aj̄oi kus̄imi fei n̄o a waazo idee.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane n̄au tia

22 Iyi Zaaki í f̄o b̄ebe í t̄a n̄oi woo be n̄au do ine ngbo n̄au do inei igbe n̄au fei à ye iyi í s̄ia ku je an̄a a cica ine ḡo n̄a hai si in̄oi an̄a a be n̄a Antīosi do P̄olu do Baanabasi aj̄o. N̄oi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, an̄a iyi à ne b̄ere si in̄oi kpaasi woo dasi Jesu naane n̄au. 23 N̄oi à ni a koōo tiau. Si tiau à ni,

Awa woo be n̄a do ine ngbo n̄au, awa woo dasi naane kpaasi n̄je n̄a, awai à sambaa wa, in̄je hai je Zuifu woo dasi naane n̄a iyi ì wa Antīosi do Siri do Silisi. À waa ce n̄e f̄o. 24 À gb̄o iyi ine ḡo nwa n̄a à naa bi tu n̄e à f̄o in̄o n̄je n̄o à sinda laakai n̄je do ide n̄a n̄a. Amma awa si à dasi n̄a ideu be wa. 25 Na n̄oi í j̄ò à busi n̄je n̄o à ȳo iyi í s̄ia ka cica ine ḡo n̄a ka be si n̄e wa. An̄ai aa si Baanabasi do P̄olu, baak̄o nwa n̄au wa, 26 an̄a iyi a kù saalu kuwee n̄a nḡo na irii Laf̄e nwa Jesu Kirisi. 27 Zudu do Silasi an̄ai à je ine n̄a iyi à cicau. À waa be n̄a wai a na a s̄o n̄e ide ak̄au gelēo gele. 28 Awa do Hundei Ilaā í s̄ia nwa si ka maà k̄a n̄je aso ḡo bii kù je iyi ih̄e iyi í je asoi tilasi. 29 N̄ju í je, i maà ya je ijei kuwee n̄a, n̄o i maà ya n̄o kpaai n̄a, i maà ya n̄o n̄a jifa n̄a, n̄o i maà ya t̄ot̄o s̄e do inaabo mmu ḡo walak̄o inaabo m̄o do m̄ak̄o mmu ḡo n̄a. Bii ì mu ara n̄je si mii b̄ebe n̄au be n̄a í s̄ia. To, ka sukud̄o.

30 Iyi à t̄o n̄je sukud̄o à t̄a n̄oi ine n̄au à dasi kp̄aa à ne Antīosi. Bei à koo à t̄ot̄o inei igbei Jesu n̄au fei à na n̄a tiau. 31 Iyi à cio tiau í

mu n̄a gbugb̄a n̄o in̄o n̄a í d̄o. 32 Zudu do Silasi n̄a m̄o walii n̄ai, à mua kpaasi woo dasi naane n̄au gbugb̄a n̄o à sobi n̄a si ide nk̄o nk̄o. 33 Iyi à ce aj̄o minji be kpaasi woo dasi naane n̄au à t̄o n̄a sukud̄o n̄o à ni a to bi ine n̄a iyi à be n̄a wa baani. [34 Amma Silasi ine n̄ju í dasi id̄o n̄ju ku ce aj̄o minji be má.]

35 P̄olu do Baanabasi à gbe Antīosi be. An̄aò ine nk̄o n̄a aj̄o à waa k̄a ine n̄a si cioi idei Laf̄e n̄o à ce waazo.

P̄olu do Baanabasi à kp̄e

36 Iyi í ce aj̄o minji má n̄oi P̄olu í s̄o Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa n̄au má si ilu n̄a bii à tako à waazo idei Laf̄e fei wo n̄o ka ye bei ine n̄au à wēo si nsei. 37 N̄oi Baanabasi wa bi ku gb̄a Z̄aa Maaku an̄aò n̄a. 38 Amma P̄olu í f̄o í mant̄e í ni kù s̄ia an̄a a gb̄aa, n̄ju iyi kù sobi an̄a wo si ic̄eu amma í sinda í j̄ò an̄a wa hai Panfili. 39 N̄oi à ce kak̄o n̄o a kù gb̄o si n̄je hee à na à kp̄e. N̄oi Baanabasi í gb̄a Maaku à l̄o ak̄oi inyi à b̄o Sipu. 40 N̄o P̄olu m̄o í cica Silasi, n̄o kpaasi woo dasi naane n̄au à so n̄a à daa Laf̄e si aw̄o à bei à ne, 41 à koo à l̄o ilei Siri do Silisi à wasi inei igbei Jesu n̄a ku mua gbugb̄a si naane n̄a.

16

Tim̄tee í too P̄olu do Silasi

1 N̄oi P̄olu do Silasi à to D̄ebu do Lisiti. Wee ine ḡo í wa be wa too kp̄ai Jesu. À ya kpoo Tim̄tee. Iye Zuifu woo dasi Jesu naane, amma baae Gerekii. 2 Kpaasi woo dasi naane n̄a iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa f̄o jiida ku j̄e. 3 P̄olu í bi Tim̄tee ku too n̄ju n̄o í gb̄a í n̄e. Amma ku bei ku gb̄a ku n̄e í dasi bangoi na Zuifu n̄a iyi à wa beu domi an̄a fei à mà iyi baae Gerekii. 4 N̄o à b̄o ilu do ilu n̄a à s̄o woo dasi Jesu naane n̄au mii n̄a iyi woo be n̄au do ine ngboi igbei Jesu n̄a iyi à wa Zeruzalemu à jile n̄o à ni a jirima n̄a. 5 N̄oi woo dasi Jesu naane n̄au, naane n̄a í teese í k̄osi n̄o akp̄o n̄a m̄o í ya maa k̄osi aj̄o fei.

P̄olu í ce kuye Torasi

6 Hundei Ilaā í ganji P̄olu n̄a a waazo idei Ilaā si ilei Azii, n̄oi í j̄ò à too do ikpa ilei Firizi do ti Galati. 7 Iyi à to ilei Misi n̄oi à waa bi a b̄o ilei Bitini, amma Hundei Jesu í k̄o n̄a.

8 Nɔi í jò à too do ilɛi Misi à bɔ ilu iyi à ya kpe Torasi. 9 Nɔi Pɔlu í ce kuyɛ idũ. Si kuyɛɛu í yɛ inɛi Masedɔni gɔ wa leekɪ nɔ wa tɔɔ nɔu ku naa Masedɔni ku na ku sobi aɲa. 10 Si bei í ce kuyɛu nɔi gbakã à waa de kpãa ku ba ka bɔ Masedɔni domi à mà iyi Ilaaɔ í bi kaa waazo nɲa laabaau jiidau.

Lidi í dasi naane Filipi

11 Hai Torasi bei awa à lɔ akɔi inyi nɔ gbakã à bɔ gungũm gɔ iyi à ya kpe Samɔtasi. Iju kumae nɔ à bɔ Neapolisi. 12 Hai be do kutɛi à nɛ à bɔ Filipi, ilu nɛi Masedɔni nɔ à ce ajo minji be. Wee inɛi Romu nɔi à nɛ iluu. 13 Si ajo kusimiu nɔi à fita hai ilu be à bɔ itfi ido gɔ, à bɔ ku cɔ mà tengi bii à ya ce kutɔɔ í wa be. Nɔi à koo à yɛ tengi bii inɛ nɔi à ya ce kutɔɔ nɔ à buba à ce faaji do inaabo gɔ nɔi iyi à tɔtɔɔ be. 14 Abo gɔ í wa be à ya kpoo Lidi, inɛi Tiatiii, í ya ta acɔi fia nkpɔ nɔ í ya maa jirima Ilaaɔ. Iyi à waa ba nɔi ide ku fɔ nɔ wa de itfi, nɔ Lafɛɛ í cɪ idɛɛ ku ba ku gbɔ ide iyi Pɔlu wa fɔ. 15 Abou do inɛi kpasɛɛ nɔi fei à ce inyi ku dasi nɔ í tɔɔ wa í ni, bii ì mà iyi ñ dasi naane ntɔ ntɔ nɔi i naa wa i naa i ce baa ajo minji kpasɛm nɔ. Nɔ í mante wa hee à jé nɔ à koo kpasɛ be.

Inɔ piisɔɔi Filipi

16 Nɔi ajo nɲu gɔ iyi awa à waa bɔ tengi bii à ya ce kutɔɔu, à ko ama inaabo woo ce ice gɔ iyi í nɛ inɛi inɔkɔ. Bii inɛi inɔkɔu í dede sie í ya maa fɔ ide iyi á na ku cei. Nɔ lafɛɛɛ nɔi à waa ba fia jiidu na iriɛ. 17 Nɔi í too awa do Pɔlu wa la hee lele wa ni, inɛ nɔi ihɛ woo ce icei Ilaaɔ ilu gbugbã nɔi. À naa ku nyisi nɛ kpãai faabai. 18 Beɛbeɛ í ya maa fɔ ajo fei, hee ideu í caa si Pɔlu nɔ í sinda í sɔ inɛi inɔkɔɛu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi ñ ni, fita. Be gbakã nɔi í fita sie. 19 Iyi lafɛɛɛ nɔi à mà iyi aɲa a kaa ba sie fia má, nɔi à mu Pɔlu do Silasi à tale nɔi à bɔɔ nɔi bantuma bi woo kiiti nɔi. 20 À bɔɔ nɔi si wajui inɛ ngboi Romu nɔi à ni, inɛ nɔi ihɛ à waa beje ilu nɛi. Zuifu nɔi, 21 nɔi à wasi ku sisi ide gɔ nɔi iyi wooda nwa kù bi ka gbɔ hee ka tooɛ, awa iyi à je inɛi Romu nɔi. 22 Nɔi idɔi zamaau í kɔ si nɔi. Nɔi inɛ ngbo nɔi à bɔ ibɔi Pɔlu do Silasi do gbugbã nɔi à ni a cã nɔi do faataa. 23 Iyi à cã nɔi jiidu jiidu à tã nɔi à koo à cɪmbo nɔi ile piisɔɔ nɔi à sɔ woo degbe piisɔɔu ku degbe nɔi ku sɪa. 24 Iyi woo

degbeu í gbɔ à sɔɔ beɛbe, nɔi í koo í dasi nɔi hee ilaawai ankãanyii piisɔɔu nɔ í da nɲa si gbɛɛgbɛɛkui jii.

25 Zakai idũ laja nɔi Pɔlu do Silasi à waa ce kutɔɔ nɔi à kɔ iri à waa saabuɔ Ilaaɔ. Nɔi inɛi piisɔɔ nɔi iyi à wa beu à waa de si nɔi itfi. 26 Nɔi gbakã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisɔɔu í yaya. Nɔi gambo nɔi fei à cɪ nɔi sɛɛ nɔi iyi à diɔ inɛi piisɔɔ nɔi fei à fũ à cuku. 27 Nɔi gbakã woo degbeu í jii í ba gambo nɔi fei wa cɪ nɔi í tamaa bei inɛi piisɔɔ nɔi à sai. Nɔi í nya taakuba wa bi ku kpa araɛ. 28 Amma Pɔlu í la hee lele í ni, mà cɛa araɛ laalɔ kãma. Awa fei à wa ihɛ. 29 Nɔi woo degbeu í de fitila í sɛi í lɔ hee ilaawa bii Pɔlu do Silasi à wau nɔi í gule nɲa do kuyaya. 30 Nɔi í fitaɔ nɔi wa waduude í ni, i suuru nɔi, mii an ce n baɔ faaba. 31 Nɔi à sɔɔ à ni, dasi Jesu Lafɛɛ naane aa ba faaba, awɔ do inɛi kpasɛɛ nɔi fei. 32 Nɔi à waazoaa ideɪ Lafɛɛ Jesu, nɲu do inɛi kpasɛɛ nɔi fei. 33 Nɔi idũu be woo degbeu í gbã nɔi í koo í wie kumɛɛ nɲa nɔi. Nɔi nɲu do inɛɛ nɔi fei à ce inyi ku dasi gbakã. 34 Nɔi í gbã Pɔlu do Silasi í bɔɔ nɔi lele bii ileɛ í wa nɔi í na nɔi ije à je. Nɲu do inɛɛ nɔi fei, inɔ nɲa í dɔ do bei à dasi Ilaaɔ naane.

35 Iyi iju í má nɔi inɛ ngboi Romu nɔi à be polisi nɔi a koo a sɔ woo degbeu ku jò inɛ nɔi. 36 Nɔi woo degbeu í sɔ Pɔlu ideu í ni, inɛ ngbo nɔi à ni nɔi jò nɛ. Na nɲu, i fita i nɛ nɲɛ sɛɛ. 37 Amma Pɔlu í sɔ polisi nɔi í ni, aawo. À cã wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa mɔ iyi à je inɛi Romu nɔi nɔi à cɪmbo wa si ile piisɔɔ. Nɔi nɛi à bi a nya wa do asii? Kù je beɛbeɛ à ya ce. Í gbe aɲa taka nɲai a naa a nya wa. 38 Nɔi polisi nɔi à koo à sɔ inɛ ngboi Romu nɔi. Iyi à gbɔ Pɔlu do Silasi inɛi Romu nɔi nɔi zigi nɲa í da ntɔ ntɔ. 39 Nɔi à koo à tɔɔ nɔi suuru nɔi à nya nɔi hai ile piisɔɔu à bei à tɔɔ nɔi a fita hai inɔ iluu. 40 Iyi Pɔlu do Silasi à fita hai ile piisɔɔu nɔi à bɔ kpasɛi Lidi. Iyi à koo à yɛ kpaasi woo dasi naane nɔi à mu nɲa gbugbã, à bei à nɛ.

17

Pɔlu do Silasi à bɔ Tesalonika

1 Nɔi Pɔlu do Silasi à waa nɛ nɔi à lɔ ilu minji gɔ nɔi iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni nɔi à to Tesalonika bii Zuifu nɔi à nɛ ile bii à ya ce kutɔtɔɔ. 2 Nɔi Pɔlu í bɔ ileu be

si bei í ne dɔɔnɛɛ. Nɔ aɲaɔ ɲa à wūa tiai ideí Ilaaɔ aɲi kusími mɛeta à mɔɔ. ³ Wa sɔ ɲa iyi kù ne bei á ce iyi inɛ iyi Ilaaɔ í cicau kù ye ijuukpã. Á kú nɔ ku jì hai si bale má. Nɔi í sɔ ɲa í ni, Jesuu iyi ñ wa n sisi nɲɛ ideu ihɛ nɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ í cicau be. ⁴ Inɛ ɲa iyi à de ití siɛu inɛ gɔ ɲa à dasi ideu naanɛ, nɔ à baa anu akã ku ce, nɲu do Silasi. Bɛɛbei hai je Zuifu nkpɔ mɔ do inaabo ilu iri ɲau ilu iri ɲau à ce, aɲa iyi à mà bɛɛrei Ilaaɔ.

⁵ Amma Zuifu ɲau à dedeò igu ku ja nɔ à tɔtɔ inɛ nfe ɲa bɛɛtɛkɛ à jò hoya hoya í dede nɔ aɲa fei à sei à bɔ Pɔlu do Silasi ku dede kpasɛi Zasɔɔ ku ba a fitaò ɲa wa si wajui zamaau. ⁶ Iyi à dede ɲa a kù ye ɲa, nɔ à mu Zasɔɔ do kpaasi woo dasi Jesu naanɛ gɔ ɲa à fa ɲa à bɔɔ ɲa bi inɛ ngboi ilu ɲa. Nɔ à wasi ku la à waa ni, inɛ ɲa iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ihɛ, ⁷ nɔ wee Zasɔɔ í jò à sɔ kpasɛɛ. Aɲa fei à waa beje woodai ilaalu nlai Romu à waa ni ilaalu gɔ í wɛɛ má iyi à ya kpe Jesu. ⁸ Nɔi ideu í dede idɔi zamaau do inɛ ngboi ilu ɲau. ⁹ Nɔi à ni Zasɔɔ do kpaasie ɲau a sã fia si bei wooda í jile a bei a jò ɲa a nɛ. Iyi à sã fia nɔ à jò ɲa.

Pɔlu do Silasi à bɔ Beree

¹⁰ Iyi idū í dū gbakã ɲi kpaasi woo dasi naanɛ ɲau à jò Pɔlu do Silasi à nɛ Beree. Iyi à to be ɲi à bɔ ile bii Zuifu ɲau à ya ce kutɔtɔɔ. ¹¹ Amma inɛ ɲa iyi à wa be ɲau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu ɲa iyi à wa Tesalonika. À gba ideí Ilaaɔ do inɔ didɔ. Aɲa fei à ya maa cio kukɔui ku ba a mà bii í je mii iyi Pɔlu í ya maa sɔ ɲau ntɔi. ¹² Nɔ Zuifu nkpɔ í dasi Jesu naanɛ do inaabo Gereki gɔ ɲa iyi à je ilu iriu do inɛmɔkɔ nkpɔ. ¹³ Amma Zuifu ɲa iyi à wa Tesalonika à gbɔ iyi Pɔlu wa waazo ideí Ilaaɔ Beree ɲi à koo à dede idɔi inɛ ɲa à fɔ inɔ ɲa. ¹⁴ Be gbakã ɲi kpaasi woo dasi naanɛ ɲau à bɔɔ Pɔlu ikpa tenku ku ba ku nɛ hai be, amma Silasi do Timotee à gbe Beree be. ¹⁵ Inɛ ɲa iyi à koo à leeki Pɔlu à bɔɔei hee Ateni. Nɔi Pɔlu í samba ɲa anu í ni a sɔ Silasi do Timotee a hãmɛ nɲu wa ɲya ɲya. Nɔ inɛ ɲau à sinda à nɛ Beree má.

Pɔlu í wa Ateni

* **17:18** inɛi Epikuri ɲa aɲa à ya ni, inɔ didɔi í re mii fei si kuwɛi amanɛ. † **17:18** inɛi Sitosi ɲa aɲa à ya ni, inɛ ku jesi mii iyi á naa sie fei.

¹⁶ Waati iyi Pɔlu wa degbe ɲa Ateni laakɛ ci ya sū domi iwɛ í kpɔ si iluu. ¹⁷ Na nɲu, Zuifu ɲa do Gereki ɲa iyi à ya maa jirima Ilaaɔ, í ya ba ɲa faaji ku ce ile bii Zuifu ɲa à ya ce kutɔtɔɔ. Nɔ aɲa fei, inɛ ɲa iyi í ko si bantumai iluu aɲaɔ ɲa mɔ à ya maa ce kakɔɔ má. ¹⁸ Si bei í ya maa ba ɲa kakɔɔ ku ce ɲi woo mà gɔ ɲa iyi à je inɛi Epikuri * do Sitosi † ɲa à bɔ bi tɛɛ à waa baa kakɔɔ ku ce. Inɛ gɔ ɲa à ni, woo ce ide nkpɔ yoomai ihɛ. Nɔ inɛ gɔ ɲa mɔ, iyi à gbɔ wa fɔ ideí ikui Jesu do kujɛ má à ni, mà iwɛ mmu gɔ ɲai wa fãa ya. ¹⁹ Nɔi à bɔɔɛ iri kuta gɔ iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii inɛ ngboi ilu ɲau à ya ce kutɔtɔɔ nɲa nɔ à ni, à bi ka gbɔ ide titɔ iyi ò waa dabiid, ²⁰ domi ò waa sisi nwa ide titɔ nɔ à bi ka mà yaaseɛ. ²¹ Wee inɛi Ateni ɲa fei do inɛ njoo ɲa iyi à na à buba ilu be à ya so waati nɲa fei a maa fɔ walakɔ a gbɔɔ baui mii titɔ.

²² Nɔi Pɔlu í dede í leeki Arepagu be í sɔ ɲa í ni, inɛ inɛi Ateni ɲa, ñ ye iyi ideí iwɛ ɲai wa mu ɲɛ ntɔ ntɔ. ²³ Waati iyi ñ wa n dabií si inɔ ilu nɲɛ ñ ye mii nkpɔ iyi ò waa tɔɔ ɲa. Ñ ye bi kuwee gɔ à kɔ si à ni, tengi ihɛi à ya tɔɔ inɛ iyi a kù mà. Nsei inɛ iyi inɛ ò waa tɔɔ iyi ò kù mà ɲau be, ideí ñ wa n sisi nɲɛ. ²⁴ Ilaaɔ, nɲu iyi í taka andunyau do mii iyi í wa si fei, nɲu iyi í je Lafɛi lele do ile, kaa buba si ile iyi amanɛ ɲa à ma do awɔ nɲa. ²⁵ Awɔi amanɛ kaa yɔkɔ ku muaa nkãma, domi kù nɛ bukaatai ngɔgɔ. Nɲu takɛi wa mua amanɛ ɲa kumi do kuwɛɛ do mii fei. ²⁶ Hai si inɛ akã iyi í tako í takauí dimi iyi wa tɛ si andunyau ihɛ fei í fita. Hai takoi í jile waati nɲa do tengi bii aa maa wa. ²⁷ Ilaaɔ í ce bɛɛbei ku ba a ce kookaai a maa dedɛɛ do kubabii nɔ si kudɛɛu aa yɔɔ. Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ kù jìò kãma nwa gɔ, ²⁸ domi na iriei à nɛ kuwɛɛ, nɔ nɲui í jò ara nwa wa nɛ. Woo kɔ tia nɲɛ gɔ ɲa à ni, awa mɔ amae ɲai. ²⁹ Debei, si na iyi í jò à je amai Ilaaɔ ɲa, kù sía ka maa ce lasabu ka ni Ilaaɔ í ye bei iwɛ iyi amanɛ í lasabu í coo ku sía do wura wala do isɔ fufu wala do kuta. ³⁰ Ilaaɔ í temuaò amanɛ ɲa wo si kumà hai mà ɲa, amma nsei wa sɔ inɛ ɲa tengi bii à wa fei a naa a kpaasi idɔ nɲa. ³¹ Nɔ í jile aɲa si bii inɛ iyi í cicau á kiitiò inɛi andunya ɲa fei nɔ kiitiɛu dee deeí á je. Nɔ í jūu tã hai si bale

ku ba ku nyisi ine fei iyi ine be á na ku cei.

³² Iyi à gbɔ Pɔlu wa fɔ ideɪ kujji iku ŋa hai si balɛ ŋɔi ine gɔ ŋa à waa yaakoɛ. Ine gɔ ŋa mɔ à ni, à bi faajii ideu be má ajɔ gɔ. ³³ Nɔi Pɔlu í ne í jò ŋa. ³⁴ Do nɔu fei, inemakɔ gɔ ŋa à bɔ bi tɛɛ à dasi Jesu naane. Si inɔ nɔai Deni woo ce kiitii Arepagu gɔ í wa. Abo gɔ mɔ iyi à ya kpe Damarisi í dasi naane do ine gɔ ŋa má.

18

Pɔlu í bɔ Kɔrenti

¹ Si anyii nɔu, Pɔlu í ne hai Ateni be í bɔ Kɔrenti. ² Nɔi í ko Zuifu gɔ be iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei Pɔntu. Kù kpe titã iyi í naa hai ilei Itali, nɔu do aboɛ Pirisila, domi Kolodu ilaalu nlaɪ Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Nɔi Pɔlu í bɔ ku cɔ ŋa. ³ Nɔ í buba aɔaɔ ŋa à ce ice ajɔ domi í ya ce ilei acɔ bei aɔa mɔ à ya ce. ⁴ Ajɔi kusimi fei í ya bɔ waazo ku ce ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ. Nɔ í ya maa mu nɔa ide aɔa do Gerɛki ŋau ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Timɔtee à to wa hai ilei Masedɔni, Pɔlu í ya maa ce icei waazoi waati kãma fei ku maa sɔ Zuifu ŋau iyi ntɔ ntɔ Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cicau. ⁶ Amma à jãa nɔ à waa buu, ŋɔi í gbugbã si ŋa irurui ibɔɛ nɔ í sɔ ŋa í ni, bii ì na ì ce nfe ŋa, í je ideɪ iri nɔe. Kù je baam má. Hai nnyi an jò nɔe n koo n cea hai je Zuifu ŋa waazo. ⁷ Nɔi í ne hai be í bɔ kpasɛi Titee Zusitu, ine iyi í ya maa jirima Ilaaɔu. Ilee wee kɔkɔi ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu í wa. ⁸ Nɔi Kirisipu ine ngboi igbeu í dasi Lafɛɛ Jesu naane, nɔu do inei kpasɛɛ ŋa fei. Inei Kɔrenti nkɔɔ í gbɔ waazoi Pɔlu nɔ aɔa mɔ à dasi naane, nɔ à dasi ŋa inyi.

⁹ Nɔi Aɔ Lafɛɛ í sɔ Pɔlu si kuyɛ idũ í ni, maà ce nɔo. Hanya í sɔ ŋa, maà coko, ¹⁰ domi ñ wee do awɔ. Ine gɔ kaa yɔkɔ ku lesie awɔ hee ku ceɛ laalɔ. Sɔ ŋa ideu domi ine nkɔɔi í wa si iluu ihɛ iyi á je titom. ¹¹ Pɔlu í buba ilu be adɔ akã do bubu nɔ wa kɔ ŋa si ideɪ Ilaaɔ.

¹² Waati iyi Galiɔɔ wa je ilaalu si ilei Gerɛsi, ŋɔi Zuifu ŋau à ce anu akã à tɔtɔ à gbã Pɔlu à bɔɔɛ bi ku ce kiiti. ¹³ À ni, makɔu ihɛ njei wa lele ine ŋa ku ba a tɔɔ Ilaaɔ si bei wooda nwa kù bi.

¹⁴ Iyi Pɔlu wa bi ku fɔ ide, ŋɔi Galiɔɔ í sɔ ŋa í ni, bii í je ideɪ kurara walakɔ laalɔ gɔi í ce

an nyi wa n naa n gbɔ ide nɔe. ¹⁵ Amma bii í je ideɪ kakɔɔ ŋai do ideɪ irii ine ŋa do woodai nɔe taka nɔe, injei aa wũa ndu nɔe. N kaa n je woo kiitii ide dimi beɛbe. ¹⁶ Nɔi í lele ŋa hai bi ku ce kiitii. ¹⁷ Nɔ ine ŋau fei à mu Sɔsiteni ine ngboi igbei Zuifu ŋau à lɔsi ku cãa tengii andeɪ ile bi ku ce kiitii. Amma baai Galiɔɔ kù wa si ideu.

Pɔlu í nyi ikpa Antiɔsi

¹⁸ Pɔlu í kpe Kɔrenti má. Si anyie nɔ í tɔɔ kpaasi woo dasi naane ŋau sukudɔ nɔ í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyi í tako í cea Ilaaɔ kuwã do kugbasi wo. Nɔ í lɔ akɔi inyi do Pirisila do Akilasi ajɔ à ne ikpa ilei Siri. ¹⁹⁻²¹ Iyi à to Efɛɛzu ŋɔi Pɔlu í lɔ ile bii à ya ce kutɔtɔɔ nɔ í ba Zuifu ŋau faaji ku ce. Nɔi à tɔɔɛ ku ce ajɔ minji bi tu ŋa, amma kù waa je. Iyi wa ne ŋɔi í sɔ ŋa í ni, bii Ilaaɔ í bi an nyi wa má. Nɔ í jò Pirisila do Akilasi be í koo í lɔ akɔi inyi í ne hai Efɛɛzu.

²² Iyi í to Sezaree, ŋɔi í kita í bɔ Zeruzalemu í koo í ce inei igbei Jesu ŋa fɔɔ. Si anyie nɔ í bɔ Antiɔsi. ²³ Iyi í ce ajɔ minji be ŋɔi í nyi í dasi kpãa má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa mua ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu fei gbugbã.

Apolo í bɔ Efɛɛzu do Kɔrenti

²⁴ Zuifu gɔ iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í bɔ Efɛɛzu. Ilu bisii nɔ í mà tiaɪ ideɪ Ilaaɔ sãa sãa. ²⁵ Wee í mà kpãai ideɪ Lafɛɛ nɔ í ya ce waazoɛ do himma nɔ í sisi ideɪ Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zãa nɔu akãí í mà. ²⁶ Wa ce nɔa waazo do naane ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu. Nɔi Pirisila do Akilasi à gbɔ waazie nɔ à kpoo ide nɔa à koo à teese à sisiaa yaasei ideɪ Ilaaɔ dee dee. ²⁷ Si anyie, Apolo í dasi idɔ nɔu ku bɔ ilei Gerɛsi. Nɔ kpaasi woo dasi naane ŋau à muua gbugbã ku ba ku koo nɔ à cea ine ŋa iyi à waa too kpãai Jesu iyi à wa ilei Gerɛsiu tia ku ba bii í to be a coo cenkã. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane ŋau jiida jiida na didɔi Ilaaɔ. ²⁸ Nɔ í kãmia Zuifu ŋau do wɔkɔ si bantuma ku ba a mà iyi aɔa à wa si kurarai nɔ í nyisi ŋa hai si tiaɪ ideɪ Ilaaɔ iyi Jesu í je ine iyi Ilaaɔ í cicau dim dim.

19

Pɔlu í bɔ Efɛɛzu

¹ Waati iyi Apolo í wa Kòrenti Pòlu í too kpāa iyi wa bə ikpa iri kuta nau nò í to Efèezu. Njoi í ba iné gə na iyi à waa too kpāai Jesu be. ² Njoi í bee na í ni, i kù ba Hundei Ilaađ titā hai waati iyi ì dasi naane na? Njoi à jeaa à ni, aawo. A kù gbə mà Hundei Ilaađ í wee məm. ³ Njoi Pòlu í bee na má í ni, debei, inyi ku dasi yoomai à ce nje. Njoi à jeaa à ni, inyi ku dasii Zāai. ⁴ Njoi Pòlu í sō na í ni, iné na iyi à kpaasi idə, anai Zāa í dasi inyi. Nə í sō iné na í ni a dasi Jesu naane, nju iyi á na ku naa si anyii nju. ⁵ Iyi à gbə ideii Pòluu nji à ce inyi ku dasi do irii Lafèe Jesu. ⁶ Njoi Pòlu í le nja awə si iri nə Hundei Ilaađ í naa si na nji à waa fə ide do fee mmu na nə à ce walii. ⁷ Iné nau à to zakai anja maateaji.

⁸ Si anyii nju, Pòlu í bə ile bii Zuifu na à ya ce kutətəu wa waazo ideii bommai Ilaađ do naane nə í ce beebe zakai cukpa meeta, nə anad na à wasi ku busi nje nə í wasi ku lele na ku ba a dasi naane. ⁹ Amma iné gə na à lele idə nja à kə ku dasi naane, nə à nyi à waa fə ide laalə má si kpāai ideii Lafèe si wajui zamaau. Na nji í jə Pòlu í tekee hai bi tu na, nju do iné na iyi à waa too kpāai Jesuu. Í ya maa kə na si cio ajə fei si ile cioi Tianusi. ¹⁰ Bebei à ce adə minji hee iné na iyi à wa ilei Azii fei, hai Zuifu na do hai je Zuifu na, à gbəð ideii Lafèe Jesu.

Idei ama ineməkəi Seva na

¹¹ Ilaađ í mua Pòlu gbugbā ku ceð maamaake nla na. ¹² Na nji í jə jaae iyi í lu arae fei, bii à so à lea bəu nau si ara à ya ba irii. Iné na mə iyi à ne inei inəko na, bii à lu nað, inei inəko nau à ya fitai. ¹³⁻¹⁴ Zuifu gə na à ya maa dabii bii fei a maa nya inei inəkoii iné na. Si inə nja gəgə nja na à dasi idə a kpe irii Lafèe Jesu a nyað inei inəkoii iné gə. Zuifu iné ngboi woo weei Ilaađ gə iyi à ya kpe Seva, ama ineməkə mēje nja à waa bi a ce beebe. Ajə nju gə à sō inei inəkoii iné gə na à ni, do irii Jesu iyi Pòlu wa waazou, fita. ¹⁵ Amma inei inəkoii inéu í ni, n mə Jesu nə n mə Pòlu, amma yooi nje mə ì je. ¹⁶ Njoi məkə iyi í ne inei inəkou í fo í bata na nə í kāmia na í cā na í mēe na ntə ntə hee anja fei à sa hai kpasēe basl. ¹⁷ Njoi inei Efèezu

na hai Zuifu do Gəeki na fei à gbə ideu, nə njo í mu na, nə irii Lafèe Jesu í ne beere ntə ntə. ¹⁸ Njoi woo dasi Jesu naane nkpə í naa í tuuba si bantuma. À fə mii iyi anja à ya ce wo. ¹⁹ Iné na iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo anja nkpə nkpə à naad tia nja na iyi à ya maa ceð dobu dobuu wa à naa à joo si wajui zamaa. Iné gə í ce dooi fiai tia nau, nə à ba wee jiaé í to zakai kpekele dubu ciitaa *.

²⁰ Bebei gbugbāi Ađ Lafèe í jə ideii Jesu wa fangaa bii fei do gbugbā.

Ijai Efèezu

²¹ Iyi nju nau í ce í tā, nji Pòlu í dasi idə nju ku too do ilei Masedəni do si ilei Gəresi nju ku bə Zeruzalemu. Í ni bii nju í to be, tilasii nju ku bə Romu mə. ²² Njoi í be Timətee do Erasitu, anja iyi à waa sobie si icēu, ikpa Masedəni, amma nju takae í kpe keeke má ilei Azii be.

²³ Waati beebe wahala nla gə í dede Efèezu be na kpāai ideii Jesu. ²⁴ Gbede woo cā isə fufū gə í wa be à ya kpoo Demetiusi. Í ya ce mii gə na iyi à jə ilei iwē nja Aritemi. † Nə woo ce ice dimi beebe na fei à ya ba si amanii jiiida. ²⁵ Njoi í tətə woo ce icēe na do gbede mmue gə na má í ni, i kù mà na iyi si icēu ihēi à waa ba si amani? ²⁶ Ine taka nje ì waa yəu na, ì nə ì waa gbə na mii iyi Pòlu wa ce. Wa ni kù je iwē na iyi amane na à ce do awə njai aa tə. Nə í yəkə í kāmia iné nkpə nkpə, kù nə kù je baa Efèezu ihē nju akā, do si ilu nkpəi ilei Azii feii. ²⁷ Á na ku jə ice nwa ku ba iri sāmi. Si anyie á nyi ku jə a kaa saalu baa ilei iwē nwa Aritemi, nə beere nlae á na ku tā, iwē iyi inei Azii na do inei andunya fei wa tə.

²⁸ Iyi à gbə ideu nji idə nja í kə, nə à wasi ku də anu hee lele à waa ni, Aritemi nwa í la. ²⁹ Njoi hoyə hoyə í dede si iluu fei nə do anu akā iné na à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu na à bəð na bii à ya cēu. Iné nau inei Masedəni nja, anai à waa si Pòlu si isēne. Nə iné nkpə í sei í bə be. ³⁰ Pòlu wa bi ku bə bi zamaau amma kpaasi woo too kpāai Jesu nau à kə. ³¹ Nə hee do akawei ile be na gəgə na iyi à je kpaasie nau anja mə à be ama wa à ni a koo a təe suuru ku maà naa ile be. ³² Ile bei anja fei à waa də anu à wasi ku fə ide nja

* **19:19** kpekele dubu ciita fiai tia nau iyi à fā à yəkə ku to fia iyi aa sāa woo ce ice zakai adə cijəd fēwa si waati nja.

† **19:24** iwē nja Aritemi iwēu ihē inaaboii.

ikã ikã. Ine nkpɔ nɔa kù mà na mii í ce à tɔtɔ be mɔm. ³³ Nɔi Zuifu gɔ ɔa à sisia Alesandu yaasei ideu nɔ à tale siɛ wajui zamaau. Nɔi Alesandu í ni a koko do awɔ nɔ wa bi ku sɔ ɔa ideu do yaaseɛ. ³⁴ Amma waati iyi à mà iyi nɔu mɔ Zuifui, aɔa fei à wasi ku dɔ anu hee zakai isɔ minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

³⁵ Si anyie ɔi woo kɔ tiai ilu nɔau í jɔ à koko nɔ í ni, inɛ inɛi Efɛɛzu ɔa, yooi kù mà iyi ilu nwai ilei Aritemi ilu beɛɛu í wa, awai à nɔ à waa ceaa icɛ. Nɔ ì mà ɔa hai lelei mii iyi í jɔu í cuku wa. ³⁶ Ine gɔ kaa yɔkɔ ku jã ideu. Na nɔu, i mu ara nɔe ɔa i maà ce ngɔgɔ do saasa. ³⁷ Ine ɔa iyi ì naaɔ wa nsei ɔa ihɛ ɔa a kù ce ilei mii ndii ilei iwɛ nwa ɔa a kù nɔ a kù fɔ laalɔɛ. ³⁸ Na nɔu, bii Demɛtiusi do gbɛɛ ɔa iyi à wa bi tɛɛ ɔa à nɛ ide gɔ do ine gɔi à jilɛ ajɔ ɔa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ɔa, í jɔ ɔa a ce ide nɔa be. ³⁹ Nɔ bii ì nɛ ide gɔ si antaɛ má ɔa, aa yɔkɔ i wɔaɛ bi inɛ ngboi woo ce kiiti ɔa. ⁴⁰ Aa yɔkɔ a ye taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihɛ domi kù nɛ yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ mɔm.

⁴¹ Iyi í fɔ beɛbe í tã ɔi í jɔ zamaau í fangaa.

20

Pɔlu í bɔ Masedɔni do Gɛɛsi

¹ Iyi hoyaa hoyau í leekí ɔi Pɔlu í tɔtɔ inɛ ɔa iyi à waa too kpãai Jesu ɔa í mu nɔa gbugbã nɔ í tɔ ɔa sukadɔ í bei í nɛ ilei Masedɔni. ² Í dabii si ileu fei í mua inɛ ɔa iyi à waa too kpãai Jesu ɔa gbugbã ntɔ ntɔ, í bei í to ilei Gɛɛsi ³ í ce be cukpa mɛɛta. Waati iyi wa bi akɔi inyi ku lɔ ku bɔ ilei Siri ɔi í gbɔ iyi Zuifu ɔa à waa de nɔu ku kpa. Na nɔu, í dasi idɔ nɔu ku too do ikpa Masedɔni má. ⁴ Ine ɔa iyi à suu si isɛnɛɛu wee, Sopateɛ amai Pirusi inɛi Beree, do Aritaaki do Sikundusi inɛi Tesalonika ɔa, do Gayusi inɛi Dɛɛbu, do Timɔtee do Tisiki do Torofimu, inɛi ilei Azii ɔa. ⁵ Aɔa à cua à koo à degbe wa Torasi. ⁶ Iyi awa taka nwa à je jingauí Pɛɛ hai nɛ lefeeu à tã à koo à lɔ akɔi inyi Filipi be. Nɔ si isɛnɛ nwa si ajɔ miusia à koo à ba ɔa Torasi nɔ à ce ajɔ mɛɛje be.

Pɔlu í ce waazo Torasi

⁷ Nɔi ajɔ sintei azuma alɛu awa à tɔtɔ à waa je ijei Lafɛɛ, ɔi Pɔlu í wasi ku cea inɛ

ɔa waazo. Bii iju í mái Pɔlu á nɛ. Nɔi í jɔ waazoɛu í sɔ hee í to idũ laja. ⁸ Wee fitila í kpɔ lelei ile kukpɛkɛ bii à tɔtɔu. ⁹ Nɔi awaasũ gɔ wa buba si ferenti be à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pɔlu í sɔ ɔi í siiko hee í na í sɔ nɔo nɔ í cuku wa ile hai lelei ile kukpɛkɛ mɛɛtasiau. Iyi à koo à dedeɛ à ba wee í ku. ¹⁰ Nɔi Pɔlu í kita wa nɔ í bate í soo í ni, i maà ce nɔ ɔa, hundɛɛ í wɛɛ. ¹¹ Iyi Pɔlu í gũ lelei ileu má í so pɛɛ í bububuɛ nɔ aɔa ɔa à je, nɔ í lɔsi ku waazo má hee iju í máu í bei í nɛ. ¹² Amma à bɔɔɛ Etiki iyi í nya í cuku wau kpasɛ baani nɔ inɔi aɔa fei í dɔ jiida jiida.

Hai Torasi Pɔlu í bɔ Miletu

¹³ Awa à koo à lɔ akɔi inyi à cua à bɔ Asosi. Tengi bei Pɔlu á na ku ba wa nɔ ka soo. Beɛbei í bi si na iyi í jɔ wa bi ku koo do isɛ. ¹⁴ Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lɔ akɔi inyi awaɔ ɔa à bɔ Mitilɛni. ¹⁵ Nɔi à nɛ hai be nɔ iju kumáɛ à to gungum gɔ iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nɔ à to gungum mmu gɔ iyi à ya kpe Samɔsi, ɔi ajɔ mɛɛtasiaɛ à to Miletu. ¹⁶ Wee Pɔlu í dasi idɔ nɔu ku maà leekí Efɛɛzu ku ba waati ku maà lɔ nɔu si ilei Azii. Wa ce kookaai fei ku ba nɔu ku to Zeruzalɛmu na jingauí Pantikotu.

Pɔlu wa tɔɔ inɛ ngboi Efɛzu ɔa sukadɔ

¹⁷ Nɔi hai Miletu Pɔlu í be ama Efɛɛzu í ni a kpe inɛ ngboi igbei inɛi Jesu ɔa wa a naa a ba nɔu be. ¹⁸ Iyi inɛ ɔa à to wa bi tɛɛ ɔi í sɔ ɔa í ni, inɛ taka nɔe ì mà ɔa bei ì je kuwɛɛm waati iyi ì wa si anini nɔe hai ajɔ sinte iyi ì naa si ilei Azii. ¹⁹ Ñ ce icei Lafɛɛ Jesu do ara ku kaye do cikãaju ajɔ, ñ nɔ ñ ye wahala si na iyi í jɔ Zuifu ɔa à leekí si aɔa a kpam. ²⁰ Inɛ taka nɔe ì mà mii ɔa iyi á ce nɔe aranfãani, n kù singa nɔe kãmaɛ. Amma ñ sɔ nɛ ntɔ fei nɔ ñ kɔ nɛ si cio si bantuma do si kpasɛ nɔe ɔa. ²¹ Ñ sɔ Zuifu ɔa do hai je Zuifu ɔa a naa a kpaasi idɔ nɔa a sinda si Ilaaɔ a dasi Lafɛɛ nwa Jesu naanɛ. ²² Nɔ wee beɛbei má, Hundɛi Ilaaɔ wa tilasiim n bɔ Zeruzalɛmu, nɔ n kù mà mii iyi á koo bam be. ²³ Amu de ñ mà si ilu fei Hundɛi Ilaaɔ wa sɔm iyi piisɔɔ ku ce do ijuukpã wa degbem. ²⁴ Amma kuwɛɛm kù je ngɔgɔ bi tom, n kù nɔ n kù wa saaluɛ, amu de n ba n tambɔ icɛm iyi Jesu Lafɛɛ í dasim n ce. Iceu nɔu í je n sisi laabaau jiida didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa.

25 Inje iyi n dabii n wa n waazo ideidei bommai Ilaaḥ si aninii nḥeu fei, nsei n mā iyi i kaa yem má ḥa. 26 Na ḥoi í ce n wa n sō ḥe si bantuma hai nnyi, bii ine gō ḥḥe í na í ce nfe kù je ideidei irim, 27 domi n sisi ḥḥe ideidei Ilaaḥ í jile fei n kù singa ḥḥe gōgōe. 28 I mu ara ḥḥe ku sīa, nō i ya maa degbe ine ḥa iyi Hundei Ilaaḥ í da ḥḥe si awō fei, aḥa iyi à je igbei inei Lafēe Jesu ḥa iyi ḥḥu takae í ya do ḥḥe. 29 N mā do anyim amanē ḥa aa naa si anini ḥḥe bei ḥḥai sako í ya naa si angudā ḥa, a kaa nō a jō ḥe. 30 Nō baa hai si inō ḥḥe ine gō ḥa aa kpaasi ntōu ku ba ku je ibo nō aa wa inyii itii woo dasi Jesu naane ḥau a jeḍ mōcō ḥḥa. 31 Na ḥḥu, i wō ḥḥo ḥa. I ye gigi ḥa bei amu takam n ce adō mēeta bi tu ḥe Efēezu be wo nō n kō ḥe akā akā aleḍ daakō do cikāaju ḥa.

32 Nsei n so ḥe n wa n daa Ilaaḥ si awō nō n wa n da ḥḥe ideidei didōe si awō. Nḥui á yōkō ku mu ḥḥe gbugbā nō ku mu ḥḥe tubu iyi í jileā ine ḥa iyi í cica a je tēe fei. 33 Waati iyi n wa bi tu ḥe, ḥḥe taka ḥḥe ì mā ḥa iyi n kù ne kōḍeēi isō fūfūi ine gō hee má je wura wala ibōe. 34 Ì nō ì mā ḥa iyi n ya n ce icei do awōm n bei n ba bukaatai mii ḥa iyi n bi fei, amu do ine ḥa iyi à waa toom. 35 N nyisi ḥe si mii fei iyi á sīa i ce ice beēbe ḥa i ya sobiḍ hai ne gbugbā ḥa nō i ye gigii ideidei Jesu Lafēe iyi í ni, woo ce amua í ne inō didō í re ine iyi wa gba amuau.

36 Iyi Pōlu í fō beēbe í tā ḥoi í gule aḥaḍ ḥa fei nō à ce kutō. 37 Nḥoi aḥa fei à kpata nō à yāa à tōe sukudō do kubi 38 à bei à suu hee bi akōi inyiu. Aḥa fei à wēeḍ inō ku fōi si na iyi í jō í ni a kaa na a ye ḥḥu má.

21

Pōlu í bō Zaaki ku cō

1 Iyi à tō ḥa sukudō ḥoi awaḍ Pōlu à koo à lō akōi inyi à ne suusu à bō gungum gō iyi à ya kpe Kosi, iju kumae nō à to gungum mmu gō iyi à ya kpe Rodu. Hai be má nō à bō Patara. 2 Bei à ba akōi inyi iyi wa bō ikpa ilei Fenisi nō à lō à ne. 3 Nḥoi à ye gungum gō iyi à ya kpe Sipu, à dalee do ikpa awō canga nō à bō ikpa ilei Siri. Nḥoi à to Tii bii akōi inyiu á kita asōe. 4 Ilu bei à ye ine gō ḥa iyi à waa too kpāai Jesu nō à ce aḥo mēeje bi tu ḥa be. Nḥoi Hundei Ilaaḥ í jō à sō Pōlu à ni ku maà bō Zeruzalemu. 5 Amma iyi aḥoi kune nwa í to

à nyi bi akōu má. Aḥa fei do abo ḥḥa ḥa do ama ḥḥa ḥa à naa à leekī nwa hai iluu. Awa fei à gule itii tenkuu nō à ce kutō. 6 Iyi à tō ḥe sukudō à tā awa à lō akōi inyiu à ne, ḥoi aḥa mō à ne à nyi kpasē ḥḥa ḥa.

7 Hai Tii à dasi kpāa má nō à to Tolemasi. Bei à kita hai si akōi inyiu nō à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naane ḥa fō nō à sū be idū akā.

8 Iju kumae nō à ne à bō Sezaree. Nō à koo à sō kpasēi Filipu woo waazou, ḥḥu iyi wa je ine akāi amanē mēeje ḥa iyi à cica wo si ilui Zeruzalemu. 9 Mōkōu í ne mudēe mēe gō ḥa iyi a kù mā mōkō, walii ḥai. 10 Iyi à ce aḥo minji be walii gō iyi à ya kpe Agabusi í naa be hai ilei Zudee. 11 Í naa bi tu wa nō í so santiikii Pōlu í dīo isee ḥa do awōe ḥa nō í ni, ideidei Hundei Ilaaḥ wa fō wee. Ine iyi í ne santiikiu ihē be ihēi Zuifu ḥa iyi à wa Zeruzalemu aa dūu nō a daa dimi mmu ḥa si awō. 12 Iyi awa do inei Sezaree ḥa iyi à wa be à gbō ideu, ḥoi à wasi ku tō Pōlu ku maà bō Zeruzalemu má. 13 Amma í ni, na mii í ce i waa kpata beēbe ḥa ì waa ganji wōkōm ḥa. N tā sōlu n ku na irii icei Lafēe Jesu Zeruzalemu be, kù je ku dī ḥḥu akā. 14 Iyi à ye kù gbō ide nwa, à coko nō à ni, Aḍ Lafēe ku ce idōbie.

15 Si anyii ḥḥu nō à dede à ce sōlu à waa bō Zeruzalemu. 16 Nḥoi si inōi ine ḥa iyi à waa too kpāai Jesu ḥau, ine gō ḥa à dede hai Sezaree be à si wa, nō à bōḍ wa hee kpasēi Nasōo inei Sipu bii aa ka sōu. Mōkōu í dasi Jesu naane í kpe.

Pōlu í bō Zaaki ku cō

17 Iyi à to Zeruzalemu be ḥoi kpaasi woo dasi Jesu naane ḥa à gba wa do inō didō. 18 Iju kumae ḥoi awaḍ Pōlu ḥa à bō bi Zaaki nō ine ngboi igbei Jesu ḥau fei à tōtō be. 19 Nḥoi Pōlu í ce ḥa fō nō í sisi ḥḥa mii ḥa iyi Ilaaḥ í ce akā akā si gāmei hai je Zuifu ḥa na ice iyi ḥḥu í ce. 20 Iyi à gbō idee ḥoi à saabu Ilaaḥ. Nḥoi à sō Pōlu à ni, kpaasi nwa, ì gbō? Zuifu nkpō nkpōi í dasi Jesu naane nō aḥa fei à waa too woodai Moizi do himma. 21 Amma ine ḥa à máe ide à ni ì waa sō Zuifu ḥa iyi à wa bi dimi mmu ḥa a jō woodai Moiziu do dedembai bala nwa ḥa, nō a maà ya dasi ama ḥḥa ḥa bango. 22 Debei, beirei aa ka ce. Kù ne sika kāma ine ḥa aa mā iyi ì to wa ilu ihē. 23 Na ḥḥu, ce iyi aa ka sōe. Amane

mεε gə ɲa à wa ihē iyi à cea Ilaaḏ kuwā *.
 24 Kooḏ ɲa nɔ inɛ fei i ce buki iyi á jò ì má ɲa, nɔ í sã fiái iri ku wa ɲa. Nɲui á jò inɛ fei ku mà mii iyi à gbɔ na iriɛu kù je ntɔ, amma aa ye iyi awɔ takae ì waa too woodai Moizi.
 25 Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naane ɲa, awa à kə tia à samba ɲa si na iyi í jò à yɔɔ iyi í sɪa ka jile ɲa wooda ka ni a maà ya je ijei kuwee nɔ a maà ya ɲɔ kpaai inɔ nɔ a maà ya ɲɔ inɔ jifa nɔ a maà ya tɔtɔ sɛɛ hai ce abɔdɔ. 26 Iju kumáɛ nɔ Pɔlu í kooḏ inɛ ɲau nɔ à ce buki iyi á jò a má. Si anyiɛ Pɔlu í lɔ bantumai kpasɛi Ilaaḏ í koo í sã woo weei Ilaaḏ ɲau ajɔ iyi buki inɔ a a kɔ, ajɔ nɲu bei a cea ɲa kuwee akā akā.

À mu Pɔlu kpasɛi Ilaaḏ

27 Iyi ajɔ mɛɛjeu wa tā ɲɔi Zuifu ɲa iyi à naa hai ilei Azii à ye Pɔlu kpasɛi Ilaaḏ bɛ. ɲɔi à dede idɔi zamaau fei nɔ à muu. 28 À dɔ anu à waa ni, inɛ inɛi Izireli ɲa, i faaba. Məkɔu ihē í ya maa bɔ bii fei ku maa kə inɛ fei si cio ku maa fɔḏ taalei inɛi Izireli ɲa do woodai Moizi do kpasɛi Ilaaḏu ihē. Wee í naaḏ dimi mmu gə ɲa wa si kpasɛu ihē má, nɔ í dasi ile kumáɔ riisi. 29 À fɔ bɛɛbei si na iyi í jò à tako à ye Torofimu inɛi Efɛɛzɔu, nɲu do Pɔlu si iluu, nɔ à tamaa bei Pɔlu í naaɛ wa kpasɛi Ilaaḏ bei. 30 Nɔ inɛ ɲa à cã bii bii si iluu fei. ɲɔi inɛ ɲa à sei à wasi ku naa hai bii fei, nɔ à mu Pɔlu à faa à fitae wa hai bantumai kpasɛu. Bɛ gbakā à cɪmbo gambo ɲau. 31 Waati iyi à waa bi a kpaɔ ɲɔi inɛ ngboi igũi Romu í gbɔ iyi hoyá hoyá í dede si ilui Zeruzalemu fei. 32 ɲɔi gbakā í so sooge gə ɲa do inɛ ngboi sooge gə ɲa má nɔ í sei í bɔḏ ɲa bi zamaau. Iyi zamaau í ye nɲu do sooge ɲau, ɲɔi à jò Pɔlu ku cã. 33 ɲɔi inɛ ngboi igũu í bɔ bi Pɔlu í muu nɔ í ni a dũu do sesee minji. Nɔ í bee ɲa í ni, yooi. Mii í ce. 34 Amma si zamaau inɛ gə ɲa à waa la do ide akā, inɛ gə ɲa mɔ do ide mmu hee í jò inɛ ngboi igũu kù yəkɔ ku mà ntɔi ideu na wakatau. Na ɲɔi í ce í ni a bɔḏ Pɔlu bii kuwai sooge ɲa. 35 Iyi à toḏ Pɔlu hai bii à ya gũ a lɔḏ inɔ ileu, ɲɔi sooge ɲau à soo lele na kugaabui zamaau, 36 domi inɛ ɲau fei à waa too ɲa à waa laḏ à waa ni, i kpaɔ.

* 21:23 à cea Ilaaḏ kuwā Si waati ɲa, bii inɛ í cea Ilaaḏ kuwā, kù nɛ kpāai ku wa iriɛ. Amma bii kuwāu í kɔ, waati nɲu á wa iriɛi, nɔ ku ce kuwee ɲa.

Pɔlu wa kɔḏ arae

37 Si bei à waa bi a lɔḏ Pɔlu inɔ ileu, ɲɔi í bee inɛ ngboi igũu í ni, aa yɔḏaam n fɔ ide gə? Amma inɛ ngbou í beee í ni, asee ì waa gbɔ Gɛɛki mɔm? 38 Debɛi, i kù je inɛi Ezibiti iyi si ajɔ gbɛɛjiu ihē í bi ku kɛkɛ ilaaluu nɔ í tɔtɔ woo kpa inɛ ɲa aɲa dubu mɛɛ í bɔḏ ɲa si gbabuau? 39 ɲɔi Pɔlu í jɛaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amaalu si ilu gə iyi í nya iri. À bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n tɔɔɛi, jò n ba inɛ ɲau ide ku fɔ. 40 Nɔ inɛ ngboi igũu í muaa kpāa. ɲɔi Pɔlu wa leeki bi ku gũ ku lɔḏ inɔ ileu í ni zamaau ku koko do awɔ. ɲɔi aɲa fei à koko cau. Nɔ Pɔlu wa sɔ ɲa ide do feei Ebɛɛ.

22

1 Í ni, inɛ kpaasim ɲa do baam ɲa, i gbɔ iyi n̄ nɛ ku sɔ ɲɛ n kɔḏ aram. 2 Iyi à gbɔ wa ba aɲa ide ku fɔ do feei Ebɛɛ ɲɔi à mu ara ɲa sɛɛ í re baa bei à tako à mu ara ɲa wo. ɲɔi Pɔlu í sɔ ɲa í ni, 3 amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihēi à bíim. Gamalieli í kəm si cio, nɲui í kəm si woodai bala nwa ɲa sãa sãa, nɔ n̄ nɛ himma si icei Ilaaḏ si bei inɛ fei ì wɛɛḏ nnyɪ ɲa. 4 N̄ kpā woo too kpāai Jesu ɲa iju jiida jiida hee n̄ kpa gəgə ɲa. N̄ mu inɛməkɔ ɲa do inaabo ɲa n̄ dɪ ɲa n̄ dasi ɲa piisɔ. 5 Woo wee n̄lai Ilaaḏu do igbei inɛ ngbo ɲau fei aa yəkɔ a je sɛɛdam. Hai si awɔ ɲɔi n̄ gba tia iyi à kɔa Zuifu kpaasi ɲa iyi à wa Damasi. Nɔ n̄ bɔ bɛ ku ba n̄ mu woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa bɛu n̄ dɪ ɲa nɔ n̄ naaḏ ɲa wa Zeruzalemu n̄ jò a kpā ɲa iju.

Pɔlu wa sɔ ɲa bei nɲu í kpaasi idɔ (Cɔ IWB 9:1-19; 26:12-18)

6 ɲɔi Pɔlu í sɔ ɲa má í ni, si bei n̄ wa n̄ koo n̄ maai Damasi zakai dasãu, si kpāau gbakā ɲɔi inya kumá n̄la gə í naa sim hai lele í biim piu. 7 ɲɔi n̄ cuku ilɛ nɔ n̄ gbɔ ide ku fɔ gə wa kpem wa ni, Sɔlu, Sɔlu, na mii í ce ì waa kpām iju. 8 ɲɔi n̄ bee n̄ ni, awɔi yoo Lafɛɛ. ɲɔi í ni, amui Jesu inɛi Nazareti, amu iyi ì ya maa kpā ijuu. 9 Inɛ ɲa iyi à waa toom ɲau à ye inya kumáɔ amma a kù gbɔ imui inɛ iyi wa bam ide ku fɔu. 10 Nɔ n̄ beee n̄ ni, Lafɛɛ, beirei an ce. ɲɔi í ni, dede i bɔ Damasi. Bei

aa s̄e mii iyi Ilaađ í bi i ce fei. ¹¹ Kulai inya kumáú í j̄ò ñ f̄eju. Na n̄ju, kpaasim ña à mu awòm nii à toò Damasi.

¹² Wee m̄k̄o ḡo í wa be à ya kpoo Ananiasi, í mà b̄ereí Ilaađ n̄o wa too woodai Moizi. Zuifu ña iyi à wa ilu be fei à waa je s̄eđa j̄iidae. ¹³ N̄oi í naa bi tom n̄o í ni, S̄olu kpaasim, ye ilu. Tengí be gbak̄a ijum í c̄i n̄o ñ ȳo. ¹⁴ N̄o í ni má, Ilaađ Laf̄eí bala nwa ñai í cicae ku ba i mà id̄oabīe n̄o i ye Jesu Ine Dee deeu, n̄o i gb̄o ideí ḡełe. ¹⁵ Aw̄oi aa je s̄eđae i s̄o in̄e fei mii iyi ì ye do iyi ì gb̄o. ¹⁶ N̄sei, màđ j̄ò ku kpe má. Dede i kpe irii Ađ Laf̄e, i j̄ò a dasièò in̄yi ku ba i we i má hai si dulum dēe ña.

P̄olu wa sisi bei Laf̄e í be n̄ju bi dimi mmu ña

¹⁷ P̄olu í ni má, iyi ñ nyi Zeruzalemu ñoi aj̄o n̄ju ḡo ñ wa n ce kut̄o kpas̄eí Ilaađ n̄o ñ ce kuye. ¹⁸ Si kuyem n̄ou ñ ye Laf̄e Jesu n̄o í s̄om í ni n ce r̄ya n fita hai Zeruzalemu domi in̄e ñau a kaa gba ide iyi ñ wa n sisi na irii n̄juu. ¹⁹ N̄o ñ ni, Laf̄e, ngu ña à mà s̄aa s̄aa iyi ñ ya n b̄o ile bii à ya ce kut̄o ña n mu in̄e ña iyi à dasiè naane n c̄a ña n̄o n dasi ña piis̄o. ²⁰ N̄o à mà si aj̄o iyi à kpa Etīeni woo je s̄eđae, amu takam ñ wa be ñ j̄esi a kpa. Amui ñ c̄o in̄e ña iyi à kpa ñau j̄ine ñja m̄m. ²¹ Amma í s̄om í ni n koo, domi hee j̄ij̄i bi dimi mmu ñai n̄ju á b̄em.

P̄olu do in̄e ngboi iḡu Romu

²² In̄e ñau à waa desi ideí P̄olu it̄i hee í f̄o ide ñau be. Amma waati iyi à gb̄o í ni Ilaađ í be n̄ju bi dimi mmu ña, ñoi aña fei à l̄osi ku d̄o anu à waa ni, i kpa. Dimii laf̄e k̄u s̄ia ku maa we. ²³ Id̄oak̄o ñja í j̄ò à waa d̄o anu n̄o à b̄o ib̄o ñja ña à nȳo, n̄o à waa dede iruru lele. ²⁴ N̄oi in̄e ngboi iḡu Romu í ni a b̄ò P̄olu in̄o ile n̄o a teaa kp̄ot̄o ku ba ku f̄o nt̄o. Í ni b̄ebei si na iyi í j̄ò wa bi ku mà na mii í j̄ò zamaau wa d̄o sie anu. ²⁵ Iyi à d̄i P̄olu à waa bi a c̄a ñoi í bee in̄e ngboi sooge ña iyi í wa beu í ni, ñ ne kp̄aa i c̄a in̄e Romu tit̄a i bei i ceaa kiiti? ²⁶ Iyi in̄e ngboi sooge ñau í gb̄o ideu í koo í s̄o in̄e ngboi iḡu í ni, beirei aa ce. M̄k̄ou in̄e Romui. ²⁷ N̄oi in̄e ngboi iḡu í naa bi P̄olu í beee í ni, aw̄ou in̄e Romui?

N̄o P̄olu í ni, oo. ²⁸ N̄oi in̄e ngboi iḡu í ni, amu ñ s̄a fia j̄iida j̄iida ñ bei ñ j̄eò in̄e Romu. N̄oi P̄olu í j̄eaa í ni, amu, b̄ebei à b̄im. ²⁹ N̄oi gbak̄a in̄e ña iyi à waa bi a c̄au à j̄ò, domi n̄jo í mu baa in̄e ngboi iḡu takae do iyi í gb̄o P̄olu takae in̄e Romui n̄o wee n̄ju í j̄ò à d̄u do s̄eese wo.

À b̄ò P̄olu bi igbei woo kiiti ña

³⁰ In̄e ngboi iḡu í bi n̄ju ku mà kam kam mii iyi í j̄ò Zuifu ñau à waa ye taalei P̄olu. Na ñoi í j̄ò iju kumáe í j̄ò à f̄u, n̄o í ni in̄e ngboi woo weei Ilaađ ña do igbei woo kiiti ñau fei a t̄ot̄o wa. N̄o í b̄ò P̄olu waju ñja.

23

¹ P̄olu í k̄asi in̄e ña iyi à t̄ot̄ou iju n̄o í ni, in̄e kpaasim ña, id̄om kaa ye taalem domi ñ ce kuweem nii dee dee si wajui Ilaađ hee do n̄nyi fei. ² N̄oi Ananiasi woo wee nlau, í s̄o in̄e ña iyi à waa leek̄i bi P̄olu í ni a c̄a si ḡełe. ³ N̄o P̄olu í buu í ni, Ilaađi á c̄ae, aw̄o id̄i f̄uf̄u *! Í buba ñ waa kiitiim si woodai Moizi, n̄o ñ kua wooda má ñ ni a c̄am. ⁴ N̄oi in̄e ña iyi à waa leek̄i k̄ok̄eu à ni, woo wee nlai Ilaađi ñ ȳk̄o ñ waa bu b̄ebei? ⁵ N̄oi P̄olu í ni, kpaasim ña, n̄k̄u mà mà woo wee nlai. Ñ mà iyi kuk̄oi ideí Ilaađ í ni, i mà ya f̄o taalei ilu iri n̄je ña.

⁶ P̄olu í mà si igbeu in̄e ḡo ña Sadusi ñai, in̄e ḡo ña m̄o Farisi ñai. N̄oi í f̄o ide hee lele si igbeu í ni, in̄e kpaasim ña, amuu Farisii, in̄e iyi Farisi ña à b̄i. Í waa kiitiim ñai si na iyi í j̄ò ñ dasi naane iyi iku ña aa na a j̄i hai si bale. ⁷ Iyi í f̄o b̄ebei gbak̄a, ñoi Farisi ñau do Sadusi ñau à waa ce kak̄o n̄o igbeu í kp̄e minji. ⁸ Sadusi ña à ya ni iku ña a kaa j̄i hai si bale, amaleka do hunde mmu ḡo ña m̄o a k̄u we, amma Farisi ña à j̄esi iyi mii ñau be fei í we. ⁹ N̄o wakata í dede si anini ñja à waa j̄a do gbugb̄a, n̄o Farisi woo k̄o in̄e ña si wooda ḡo ña à ni, a k̄u ye taalei m̄k̄ou. Yooi í mà mà amaleka ḡoi walak̄o hunde mmu ḡoi í s̄o ide.

¹⁰ N̄oi kak̄ou í la nt̄o nt̄o hee n̄jo í mu in̄e ngboi iḡu j̄iida a mà na a ga arai P̄olu. N̄o í ni sooge ñau a koo a gb̄a P̄olu wa a nyiòe in̄o ileu.

¹¹ Id̄u aj̄o n̄ju Ađ Laf̄e í naa í s̄o P̄olu í ni, mà m̄nḡo munya. Si bei ñ j̄eem s̄eđa

* **23:3** aw̄o id̄i f̄uf̄u bi Zuifu ña arabui. Bi tu ña in̄o ilei à ya si in̄e ña n̄o à ya teese anyii ileui j̄iida. Amma in̄o ileu takae konkombii í ya maa nu. Bii à nia in̄e id̄i f̄uf̄u í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

Zeruzalemu ihē, beɛbe mɔi aa jɛem sɛɛda Romu má.

À waa de Pɔlu ku kpa

¹² Iju kumáɛ daadaakɔ nɔi Zuifu nɔu à ce anu akā nɔ à ceekpe à ni aɲa a kaa je hee má je a mɔ bii kù je à kpa Pɔlu sisi. ¹³ Aɲa iyi à ce anu akāu à re baa aɲa ciiji. ¹⁴ Nɔi à koo à ba ine ngbo nɔ do ine ngboi woo weei Ilaaɔ nɔu à sɔ nɔ à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tie ngɔgɔ bii kù je à ba à kpa Pɔlu sisi. ¹⁵ Na nɲu, à bi inɛ do igbei woo kiiti nɔu i koo i sɔ ine ngboi igũu ku naaɔ Pɔlu wa bi tu nɛ, nɔ ku jɔ bei i waa bi i teese i cɔ yaasei ideu má nɔ. Awa aa ka ce sɔlu ka kpa hee ku maa to wa be.

¹⁶ Amma ama inɛmɔkɔi weɔi Pɔlu i gbɔ à waa fɔ ide i zambau. Nɔi i koo i lɔ ide i sooge nɔu nɔ i sɔ Pɔlu ideu. ¹⁷ Nɔi Pɔlu i kpe ine akāi ine ngboi sooge nɔu i sɔ i ni, bɔɔ ama awaasũ ihē bi ine ngboi igũu domi i nɛ ide gɔ iyi á sɔ. ¹⁸ Nɔi ine ngboi sooge nɔu i bɔɔ awaasũu bi ine ngboi igũu, nɔ i sɔ i ni, Pɔlu ine i piisɔu i kpem nɔ i tɔm n naaɔ awaasũu ihē wa bi titeɛ, domi wa bi ku sɛ ide gɔ. ¹⁹ Nɔi ine ngboi igũu i mu awɔi awaasũu i bɔɔɔ kɔkɔɛ i beɛ i ni, ide mii i waa bi i sɔm. ²⁰ Nɔi i ni, Zuifu nɔu à ce anu akā à tɔɛ ala i bɔɔ Pɔlu bi igbei woo kiiti nɔu, nɔ ku jɔ bei à waa bi a teese a cɔ yaasei ide má. ²¹ Amma maà ti i gbɔ ide nɔu, domi à re baa aɲa ciiji ine nɔu iyi à waa siaa kpāa ku ba a muu. Nɔ aɲa fei à ceekpe à ni aɲa a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpa. Baa nsei à tã sɔlu a coo. Awɔ akāi à waa degbe i jɔ ku naa wa. ²² Nɔi ine ngboi igũu i ni, maà sɔ ine gɔ i ni i sisiim ideu ihē má. Nɔ i jɔ awaasũu i nɛ.

À bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ile

²³ Nɔi ine ngboi igũu i kpe ine ngboi sooge minji gɔ nɔ i sɔ nɔ i ni, i tɔtɔ sooge cɔ minji a bɔ Sezaree do masa kitaɔ fɛɛwa do ilu kakaa nɔ aɲa cɔ minji i ce sɔlu i dasi kpāa iso mɛɛsɔi ale nɔ. ²⁴ Nɔ i dɔa aɔi nɔ gaayi nɔ i so Pɔlu i kooɔɔ bi Felisi ilu ile baani. ²⁵ Iyi i fɔ beɛbe i tã nɔi i kɔ tia má i ni, ²⁶ amu Kolodu Lisiasi, nɔ wa n ceɛ fɔɔ, awɔ Felisi ilu ile ilu beɛɛ nla nla. ²⁷ Mɔkɔu ihē wee nɔ jɔ à naaɔɔ wa bi tɛɛ. Zuifu nɔu à muu i waa bi a kpa. Iyi nɔ mà iyi ine i Romui nɔi nɔ koo do soogem nɔ nɔ gbɔ. ²⁸ Nɔ bi n mà na mii i ce à waa ye taaleɛ. Na nɲu, nɔ bɔɔɔ si wajui igbei woo

kiiti nɔu. ²⁹ Hai bei nɔ yɔɔ iyi à waa ye taaleɛ na wooda nɔu amma kù ce ngɔgɔ iyi i to a dasiɛ piisɔ mɔm hee ma je a kpa. ³⁰ Si anyiɛ nɔ gbɔ iyi Zuifu nɔu à ce anu akā ku ba aɲa a kpa, nɔi gbakā nɔ jɔ à naaɔɔ wa bi tɛɛ. Nɔ nɔ sɔ ine nɔu iyi à waa ye taaleɛ a naa a fɔ ide nɔu si wajue.

³¹ Iyi i kɔ tia i tã nɔ i soo i na sooge nɔu. Nɔi sooge nɔu à ce bei i sɔ nɔu fei, à so Pɔlu idũu à bɔɔɔ hee Antipatisi. ³² Iju kumáɛ nɔi sooge nɔu à nyi bi ileu nɔ masa nɔu à waa bɔɔ Pɔlu bi Felisi ilu ile. ³³ Iyi à to Sezaree gbakā nɔi à naa tia nɔ à nyisiɛ Pɔlu. ³⁴ Iyi i cio tia i tã nɔi i bee Pɔlu hai bii i naa. Nɔi Pɔlu i ní hai ilei Silisii. ³⁵ Nɔ Felisi i ni, awɔi aa sisiim ideɛ bii woo ye taaleɛ nɔu à to wa. Nɔ i ni a dasi Pɔlu kpasɛi amanlu Herodu.

24

Zuifu nɔu à má Pɔlu ide

¹ Iyi i ce aɲɔ miu nɔi Ananiasii woo wee nla i Ilaaũu i bɔ Sezaree nɲu do ine ngbo gɔ nɔ do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Tɛɛtulu. Nɔi à bɔ bi Felisi ilu ile à koo à waa fɔ taaleɛ Pɔlu. ² Nɔi à kpe Pɔlu wa nɔ Tɛɛtulu i lɔsi ide ku fɔ wa yeɔ taaleɛ wa ni, awɔ Felisi ilu beɛɛ nla, à nɛ laakai ku sũ nɔ nɔ do baakae. Ilu ku ye jiiɔɔ i jɔ i kpaasi mii nkɔ na aranfaani ile nwa. ³ À jesi mii iyi i waa ce fei bii fei si waati kama fei do saabu jiiɔ. ⁴ A kù bi ka kpa waatie amma à waa tɔɔɔ i cɔ wa do iju jiiɔ nɔ i gbɔ ide keeke iyi à nɛu ihē. ⁵ À ye iyi mɔkɔu ihē ilu naanaui, nɔ i nɛ kòsi si aninii Zuifu nɔu si andunyau ihē fei. Nɲui i je ine ngboi kpāi Aɔ ku tɔɔ gɔ iyi à ya kpe ine i Nazareti nɔ. ⁶ I de kpāa mɔm ku riisiɔ kpasɛi Ilaaũu. Nɲui i jɔ à muu. [À bi ka kiitiɛ do wooda nwa. ⁷ Amma Lisiasi ine ngboi igũu i naa i gbɔ hai si awɔ nwa do gbugbã. ⁸ Nɔ i ni woo ye taaleɛ nɔu a naa bi tɛɛ.] Awɔ takae beɛɛ ide, aa yɔkɔ i gbɔ nɔi ideu si bii i jɔ à waa ye taaleɛu.

⁹ Iyi Tɛɛtulu i fɔ beɛbe i tã nɔ Zuifu nɔu iyi à wa beu fei à ni ideu nɔi.

Pɔlu i kɔɔ araɛ si wajui Felisi

¹⁰ Nɔi Felisi ilu ileu i tosi Pɔlu awɔ i ni ku fɔ ideɛ. Nɔi Pɔlu i ni, nɔ mà iyi awɔi i je woo ce kiitii ileu ihē hai ku kpe. Na nɲu, an kɔɔ aram do laakai ku sũ. ¹¹ Bii i bee aa sɛɛ iyi

kù re ajɔ maateeki wa iyi n bɔ Zeruzalemu Ilaaɔ ku gula. ¹² Ine kãma kù yem bii n wa n ce kakɔ do ine gɔ titã hee má je n kòsi nja ija si kpasɛi Ilaaɔ walakɔ ile bii à ya ce kutatɔ nja nja walakɔ si inɔ ilu nja. ¹³ Ide iyi à waa mám nɔu be nsei, nkãma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ntɔi. ¹⁴ Amma ide akãi an jesi si wajue, n wa n tɔɔ Ilaaɔ Lafɛi bala nwa nja do kpãa iyi ine ihɛ nja à waa ni iboi. Do nju fei, n wa n jirima woodai Moizi nja do tiai walii nja fei. ¹⁵ N dasi naane iyi Ilaaɔ á jɪ amanɛ jüida nja do amanɛ laalɔ nja hai si balɛ, bei anja mɔ à dasi naane. ¹⁶ Nju i jò amu mɔ n wa n hanya ajɔ fei ku ba idɔm ku maà ye taalem si wajui Ilaaɔ do si wajui ine nja.

¹⁷ Adɔ nkpɔ nkpɔi í lɔ n kù bɔ Zeruzalemu. Si ajɔ gbeejiu ihɛi n koo be n bɔ ku sobi inei ilem nja do fia nɔ n cea Ilaaɔ amua. ¹⁸ Si nju i à bam kpasɛi Ilaaɔ be n wa n ce bukii ara ku mám. Zamaa kãma kù wa be, ija ku kòsi mɔ kù wa be. ¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gɔ nja à wa be. Á sɪa anja taka nja a naa a je seeda si wajue bii í je à ye sim taale gɔ. ²⁰ Walakɔ jò ine nja ihɛ a fɔ taale iyi à ye sim si waati iyi à leekim si wajui igbei woo kiiti nja. ²¹ A kù ye taalem si nkãma bii kù je si ide akãu ihɛ iyi n fɔ hee lele n ni iku nja aa na a jɪ hai si balɛ. Na nju i jò à waa kiitim si wajue nnyi má.

²² Wee Felisi í mà yaasei kpãai woo dasi Jesu naane nja sãa sãa, nju i sɔ Zuifu nja í ni, i jò Lisiasi ine ngboi igũu ku to wa, ajɔ nju i an wãa ide nju. ²³ Nɔ í sɔ ine ngboi sooge nja í ni ku mu Pɔlu titã, amma ku jò ku ne arae keeke nɔ kú ya jò kpaasie nja a ya naa a cɔɔ nɔ a máa gbɔaa.

Pɔlu í wa wajui Felisi do Dusila

²⁴ Iyi waati í lɔ keeke nju i Felisi í naaɔ abo Zuifue gɔ wa, à ya kpoo Dusila. Nju i ni a koo a kpe Pɔlu wa. Iyi í to wa nɔ à waa desie itɪ si bei wa fɔ idei naane ku dasi si Jesu Kirisi.

²⁵ Amma si bei Pɔlu wa sisi nja idei dee dee ku je do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nɔ í ni, aa yɔkɔ i ne titã. Bii n ba faya an kpee má. ²⁶ Wee wa bi Pɔlu ku mua nju fia. Nju i ce í ya maa kpoo kpaa kpaa anjaɔ a maa fɔ ide.

²⁷ Iyi í ce bei adɔ minji nju i Pɔsiu Fesitu í na í sãsi agbei Felisi. Wee Felisi í jò Pɔlu ile

piisɔɔ bei si na iyi í jò wa bi nju ku ne beere bi Zuifu nja.

25

Pɔlu í so kiitie í daa ilaalu nlai Romu si awɔ

¹ Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajɔ meeɪaɛ í bɔ Zeruzalemu. ² Nju i ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do Zuifu ine ngbo nja à koo à má Pɔlu ide bi Fesitu. ³ Nɔ à waa tɔɔɛ suuru ntɔ ntɔ ku ba kú jò Pɔlu ku naa Zeruzalemu. À waa bi Pɔlu ku naa Zeruzalemui si na iyi í jò à dɪ zamba nja anja a ba a kpaa kpãa. ⁴ Amma Fesitu í je nja í ni Pɔlu í wa ile piisɔɔi Sezaree nɔ nju takai nju kaa kpete ku nyi be. ⁵ Na nju, í ni a jò nju do ine ngbo nja nja a koo be nɔ bii í je í ce taale gɔi á fɔ.

⁶ Fesitu kù re ajɔ meejo wala ajɔ meeɪaɛ si inɔ nja nɔ í nyi Sezaree má. Iju kumãe nɔ í bɔ ile bi ku ce kiiti nɔ í ni a naaɔ Pɔlu wa. ⁷ Iyi Pɔlu í to wa nju i Zuifu nja iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakoɛ à waa máa ide laalɔ kugaabu nkpɔ nkpɔ nɔ nkãma kù wɛɛ iyi wa nyisi iyi ide nja ntɔi. ⁸ Nju i Pɔlu wa kɔɔ arae í ni, n kù ce kurara gɔ si woodai Zuifu nja hee má je si kpasɛi Ilaaɔ hee má je bi ilaalu nlai Romu. ⁹ Amma Fesitu wa bi nju ku ne beere bi Zuifu nja. Na nju i jò í bee Pɔlu í ni, i bi i bɔ Zeruzalemu a ceɛɛ kiiti si wajum na irii ideu ihɛ? ¹⁰ Nju i Pɔlu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui n wa ihɛ, ihɛi á sɪa a kiitim. N kù cea Zuifu nja kurara kãma, nɔ awɔ takae i waa ne kumãɪe sãa sãa. ¹¹ Bii n ce kurara walakɔ daa gɔ iyi í to a kpam n kaa n kɔ. Amma ide nja iyi à waa ye taalem siu ihɛ, bii kù je ntɔ ine gɔ kaa yɔkɔ ku dasim awɔ. Na nju, n so kiitim n daa ilaalu nlau takae si awɔ. ¹² Iyi Fesitu do ine nja à busi nje à tã, nju i sɔ Pɔlu í ni, si bei i so kiitie i daa ilaalu nlau si awɔ, bi tɛi aa bɔ.

À bɔɔ Pɔlu si wajui Agiripa do Berenisi

¹³ Iyi waati í lɔ keeke má, nju i amanlu Agiripa do weɪe Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fɔɔ. ¹⁴ Si bei à waa kpe be nju i Fesitu í sɔ amanluu idei Pɔluu í ni, ine gɔ í wa ihɛ, Felisi í jò à dasie piisɔɔ. ¹⁵ Iyi n bɔ Zeruzalemu nju i ine ngboi woo weei Ilaaɔ nja do ine ngboi Zuifu nja à naaɔ ideɛ wa bi tom. Nɔ à tɔɔm n ye taaleɛ ku ba anja a kpaa. ¹⁶ Amma n je nja n ni inei Romu nja a ci ya jò a kpa ine bii kù je à kiitie. À ya muaa

waatii n̄ju do woo ye taalee ηau a f̄o ide tit̄a geleeð gelee. ¹⁷ N̄oi aηa fei à naa ilu ih̄e. Si bei n kù bi ku kpe má, n̄oi iju kumáe n̄ kpe ηa bi ku ce kiiti n̄o n̄ ni a gb̄a P̄olu wa. ¹⁸ N̄oi woo ye taalee ηau à dede sie amma a kù ye taalee si ide laal̄o ḡo bei n̄ wa n tamaau. ¹⁹ Idei kut̄oai aηa taka n̄ηai à waa ce si kak̄o, do idei m̄ok̄o ḡo iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma P̄olu í ni dim dim m̄ok̄ou í w̄ee. ²⁰ Amu n̄ biti beirei an kiiti ideu ih̄e. Na n̄oi í j̄ò n̄ bee P̄olu bii í bi n koo n̄ ceaa kiitii ideu Zeruzalemu. ²¹ Amma í so kiitieu í na ilaalu n̄lau. N̄o n̄ ni a dasie piis̄o má tit̄a hee n̄ maa n̄ j̄ò a koode bi tee. ²² N̄oi Agiripa í s̄o Fesitu í ni, amu takam n̄ bi n gb̄o ide hai si gelei m̄ok̄ou. N̄oi Fesitu í ni, ala aa gb̄o.

²³ N̄oi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku ce kiitiu do jirima j̄iida, n̄oi ine ngboi sooge ηa do ilu beerei ilu ηau à too ηa wa. N̄oi Fesitu í ni a naaò P̄olu wa, n̄o à naae wa. ²⁴ Iyi P̄olu í to wa n̄oi Fesitu í ni, to, aw̄o amanlu Agiripa do iηe iyi ì wa ih̄e fei ηa, P̄oluu wee. Na iriei Zuifu ηau fei à naa bi tom waati iyi n̄ b̄o Zeruzalemu, n̄o à nyi wa bitom ih̄e má, à waa la à ni kù sía a j̄ò si hunde. ²⁵ Amu n̄ kù ye sie taale k̄ama iyi í to a kpa. Amma si bei n̄ju takae í so kiitiu í daa ilaalu n̄lau si aw̄o n̄oi í ce n̄ ni an j̄ò a kooe bi tee. ²⁶ Do n̄ju fei, n̄ kù ye sie ide baa icu ak̄a iyi an ceao ilaalu n̄lau tia. Na n̄oi í j̄ò n̄ naae wa si wajui iηe fei. Iyi í re m̄om n̄ naae wai si wajui aw̄o amanlu Agiripa, i c̄o yaasei ideu ku ba n̄ ba iyi an k̄o. ²⁷ Kù n̄eem yaase n̄ sambaa inei piis̄o ḡo n̄o n̄ kù sisiaa taale ḡo iyi í ce.

26

P̄olu wa k̄ò arae si wajui Agiripa

¹ N̄oi Agiripa í s̄o P̄olu í ni, ì ne kp̄aa i f̄o ide i k̄ò arae. N̄oi P̄olu í wu aw̄o lele n̄o í l̄osi ku k̄ò arae í ni, ² aw̄o amanlu Agiripa, in̄om í d̄s̄ do bei an f̄o ide n̄nyi n̄ k̄ò aram si wajue si ide ηa iyi Zuifu ηau à waa máam n̄ou fei. ³ N̄ mà iyi ì mà dedembai Zuifu ηa s̄aa s̄aa do idei kak̄o n̄ηa. Na n̄oi í j̄ò n̄ wa n̄ t̄oae i gb̄o idem do laakai.

⁴ Zuifu ηau fei à mà kuw̄eem hai waati iyi n̄ w̄ee awaas̄u. À mà iyi Zeruzalemu bei n̄ je ama bi dimii inem ηa. ⁵ À màam hai ku kpe. Na n̄ju, bii à bi aa ȳok̄o a j̄eem seeda

iyi si kp̄aa Farisi ηai n̄ la, aηa iyi à re ine fei si kp̄aa Ilaās̄ ku t̄o n̄wa. ⁶ N̄o n̄sei à waa kiitiim si na iyi í j̄ò n̄ wa n̄ c̄o kp̄aa kuw̄a iyi Ilaās̄ í cea bala n̄wa ηa. ⁷ Kuw̄aui dimi maateeji n̄wa ηau m̄o fei à waa c̄o kp̄aae. Na n̄oi í j̄ò à waa cea Ilaās̄ ice do himma aleð daako. Amanlu, kp̄aaui be iyi n̄ wa n̄ c̄o n̄ηui í j̄ò Zuifu ηau à waa máam ide. ⁸ Beirei í ce iηe Zuifu ηa i ci ya ȳok̄o i dasi naane ηa iyi Ilaās̄ á j̄i iku ηa.

⁹ Amu takam n̄ tamaa í síai wo n̄ dede kp̄aa baa yooma fei bei an ce n̄ ganjið idei Jesu inei Nazaretiu. ¹⁰ Beeb̄ei n̄ ce Zeruzalemu. Ine ngboi woo weei Ilaās̄ ηa à nam gbugb̄a n̄ muð woo dasi Jesu naane n̄kp̄o n̄ dasi ηa piis̄o. Bii à bi a kpa ine ḡo m̄om amu takam n̄ ya n̄ wa sii. ¹¹ Tuuba n̄kp̄o n̄kp̄o n̄ ya n̄ maa n̄ kp̄a ηa ijui ile bii Zuifu ηa à ya ce kut̄oai n̄ηa ηa fei ku ba n̄ tilasi ηa a k̄osi idei Jesu. N̄ ya n̄ maa n̄ mu ηa do id̄ok̄o hee kaa kaa, n̄ ya n̄ b̄o hee do si ilu mmu ηa fei n̄ koo n̄ kp̄a ηa iju.

P̄olu wa f̄o idei id̄o ku kpaasie (C̄o IWB 9:1-19; 22:6-16)

¹² N̄oi P̄olu í ni má, beeb̄ei ine ngboi woo weei Ilaās̄ ηa à ȳoadaam n̄ b̄o Damasi do yiiko n̄ηa. ¹³ Amanlu, zakai das̄a si kp̄aaui n̄ ye inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do ine ηa iyi à waa sim. Inya kumáui í re baa inya kumáui inunu. ¹⁴ N̄oi awa fei à cuku ile, n̄o n̄ gb̄o imu ḡo wa bam ide ku f̄o do feei Ebee wa ni, S̄olu, S̄olu, na mii í ce ì ya maa kp̄am iju. Á gaabue i k̄o sim bei í ya gaabua ket̄e kombo iyi wa jabu na goloí laf̄e. ¹⁵ N̄o n̄ bee n̄ ni, aw̄oi yoo Laf̄e. N̄o í ni, amui Jesu iyi ì ya maa kp̄a ijuu. ¹⁶ N̄sei, dede i leek̄i. N̄ naa siei n̄ cicae í je woo ce icem, n̄o i je seedaí mii ηa iyi ì ye t̄a do iyi aa nyi i ye má waati iyi an naa sie. ¹⁷ N̄ cicaei hai si inei Izireli ηa do hai bi dimi mmu ηa n̄o n̄ wa n̄ bee bi tu ηa ¹⁸ i c̄i n̄ηa iju. N̄ wa n̄ bee bi tu ηai ku ba a sinda hai si ilu kuku a l̄o si inya kumá, n̄o a sinda hai si gbugb̄ai Seetam a naa bi Ilaās̄. An bee bi tu ηai ku ba a dasim naane n̄o Ilaās̄ ku kpa dulum du ηa n̄o a na a je tubu do ine ηa iyi í cica à je tee.

P̄olu wa f̄o idei icee

¹⁹ N̄oi P̄olu í ni má, amanlu Agiripa, na n̄oi í ce n̄ wa n̄ jirima kuye iyi í naa hai bi Ilaās̄u.

20 Sinte titã ñ ce waazo Damasi, si anyie nò ñ ce Zeruzalemù do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu ña. Ñ sã ña ñ ni a kpaasi idò a sinda si Ilaađ, nò a ce ice iyi á jò a ye si ña iyi à kpaasi idò. 21 Na ñoi í ce Zuifu ñau à mum hai kpasëi Ilaađ à waa de ku kpam. 22 Amma Ilaađi í nyam hee do nnyi fei nò ñ wa ihẽ ñ wa n je sɛɛda si wajui amanɛ ña hai keeke do nla fei. N kù wa n fò ide gò bii kù je iyi Moizi do walii ña à ni á na ku ceu baasi. 23 Mii iyi à ni á na ku ceu ññui í je Kirisi á na ku ye ijuukpã nò kù je ine sinte iyi á jì hai si bale nò ku sisi idei inya kumá bi Zuifu ña do bi dimi mmu ña.

Pòlu í sã Agiripa ku dasi Jesu naane

24 Si bei Pòlu í sisi yaasei ideɛ bɛɛbɛ ñoi Fesitu í la hee lele í ni, Pòlu, ì waa sũmui. Mà cio nla ku ceɛi í dasiɛ sũmu. 25 Amma Pòlu í ni, n kù je sũmu Fesitu, awò ilu bɛɛɛu. Ide iyi ñ wa n fòu dei í je ntò, nò wa too kpãa. 26 Amanlu Agiripa í nò í mà yaasei ideu. Ñoi í ce ñ wa n fò ideu do laakai ku sũ si wajuɛ si na iyi í jò ñ mà kãmaɛ kù manjia, domi ideu kù ce si asii. 27 Awò amanlu Agiripa, ì dasi idei walii ñau naane mbe? Ñ mà sãa sãa iyi ì dasi naane. 28 Ñoi Agiripa í sã Pòlu í ni, debei, si waati keekeu ihẽ ì waa tamaa aa cem inei Kirisi? 29 Ñoi Pòlu í jɛaa í ni, ñ wa n tɔò Ilaađ ku jò i ye bei amu, bii á ce nsei, bii í nò í je á kpe mɔi. Ku maà je baa awò akã, amma hee do ine ña iyi à waa de ití si idem nnyiu ihẽ fei. Ñ bi inɛ mò i ye bei amu amma ku maà je a da nɛ si kpenkpem bei à daam siu ihẽ.

30 Iyi Pòlu í fò bɛɛbɛ í tã ñoi amanluu do ilu ileu do Berenisi do ine ña iyi à wa bi tu ñau fei à dede 31 à fita hai inò ileu. Iyi à waa fita ñoi à sã nje à waa ni, inɛɛu bɛ kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔò hee má je a kpa. 32 Ñoi Agiripa í sã Fesitu í ni, bii mɔkòu kù so kiitiu ku daa ilaalu nla Romu si awò wo aa ka yòkò ka jòò.

27

À waa bɔò Pòlu Romu

1 Waati iyi à dasi idò ka bò ilei Itali do akò inyi ñoi à so Pòlu do inei piisɔò gò ña à daa ine ngboi sooge gò iyi à ya kpe Juliu si awò. Nɛu mò wa je ine ngbo si inò wuai soogei Romu ña iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu. 2 À lò

akò inyii Adamiti gò iyi wa bò ikpa ilei Azii, nò à nɛ. Nò inei Masedoni gò iyi í naa hai Tesalonika í wa inò nwa à ya kpoo Aritaaki. 3 Iju kumáɛ nò à to Sidɔò. Ñoi Zulu í cea Pòlu jiiida í jò í koo í ye kpaasiɛ ña ku ba a muua mii iyi í bi. 4 Iyi à nɛ hai bɛ ñoi fufu nla gò wa ko ña wa, ññui í jò à too do icei gungum gò iyi à ya kpe Sipu. 5 Ñoi à kua inyi dũdũu ikpa ilei Silisi do Panfili nò à to wa Mira si ilei Lisi. 6 Ilu bei, ine ngboi soogeu í ye akò inyii Alesandiri gò iyi wa bò ikpa ilei Itali nò í dasi wa bɛ.

7 Iyi à nɛ, ajò nkpò nkpò kpɛɛ kpɛɛi à ce à waa koo do wahala nla nla nò à to kòkò ilu gò iyi à ya kpe Sinidi. Si bei fufu nla wa ganji wa waju ku bò, à yàa à bò ikpa gungum gò iyi à ya kpe Kereti. Iyi à waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nòu kòkò ilei Samoneei domi fufuu kù la do ikpa bɛ. 8 Nò à lò bɛ do kookaai nla nla nò à to bi ku leekii akò inyi iyi à ya kpe Ku Sia kòkò Lasee.

9 Waati sisò à ce bɛ hee ine ña à dī anu à tã, nò waju ku bò nwa í je mbirisi nla nla domi waatiu í ya gaabu do akò inyi. Na ñoi í jò Pòlu í sã ña í ni, 10 inɛ kpaasim ña, ñ ye ilu ku bò nwau á gaabu, á nɛ mbirisi do muse. Aso nwa ña do akò inyi taká fei á ce nfe, nò awa taka nwa ka ku. 11 Amma ine ngboi sooge ñau wa gbò idei woo mu akòu do ine iyi í nɛ akòu taká í re ti Pòlu. 12 Wee bi ku leekii akò inyi ñau kù sía a leekí bɛ sukui kpa. Ñoi í jò ine nkpò ñja í dasi idò í ni ka mòsi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekii akò inyii gungum ndii Keretiu í wa. Bi ku leekii akò inyi do ikpa nunui aɛ cingaa do cingaa wa cò. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gò í dede si tenku

13 Ñoi fufu fɛɛfɛɛ gò í dede hai ikpa awò cangai kpãai inunu ñoi ine ñau à tamaa bei isɛɛni aɛau á ce si bei aɛa à bi. Ñoi à fa mii ku leekí akòu wa hai inò inyi à bò waju nò à waa too kòkò gungum ndii Kereti. 14 Amma iyi í ce sãa fufu nla gò iyi à ya kpe Erakilɔò í dede do gbugbã hai geetei gungum nòu wa. 15 Ñoi í tale akòu wa hee à mɔngò ku jò akòu ku nɛ dee dee nò à jòɔɛ í nɛò wa bii í bi. 16 Nò à koo à lò kòkò gungum keeke gò bɛ iyi à ya kpe Koda. Gungum nòu í jò fufuu í tia. Do nɛu fei ka bei ka so akò inyi keeke iyi í je ti faabau ka dasi inò akò inyi nla à wahala

nto nto. ¹⁷ Iyi à dasi à tã n̄ɔi woo ce ice si in̄ɔi ak̄ɔi in̄yɔi n̄ɔu à d̄i ak̄ɔi in̄yɔi do ik̄u n̄ɔ. N̄ɔ à f̄u ik̄u ac̄ɔe, n̄ɔ à j̄ò fufuu í b̄òð n̄ɔ bii í bi si na iyi í j̄ò à waa ce n̄j̄o a maa na a dasi s̄ai Libi. ¹⁸ Iju kum̄áe si bei fufuu wa c̄a wa do gbugb̄a n̄ɔi à l̄osi asoi ak̄ɔi in̄yɔi ku wà ku dasi in̄ɔ in̄yɔi. ¹⁹ Iju kum̄áe má à wasi nyau ak̄ɔi in̄yɔi tak̄e ku wà ku s̄osi in̄ɔ in̄yɔi do aw̄ɔi awa taka nwa. ²⁰ Aj̄o nkp̄o nkp̄o à ce inunu kù fita hee má j̄e andaiya n̄ɔ n̄ɔ fufu nla ḡo wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

²¹ Hai kukp̄e a kù j̄e. N̄ɔi P̄olu í dede í leek̄i si anini n̄ɔa í ni, in̄e fei, bii ì j̄e idem n̄ɔa wo a kaa ka n̄e hai K̄ereti n̄ɔ a kaa ka ȳe mbirisi do museu ih̄e. ²² Amma n̄sei ñ wa n t̄o n̄e, i j̄ò laakai n̄e ku s̄u domi k̄ama n̄e ḡo kaa ce nfe bii kù j̄e ak̄ɔi in̄yɔi n̄j̄u ak̄a. ²³ Ñ mà b̄ebei si na iyi í j̄ò Ilaā, n̄j̄u iyi ñ j̄e t̄e, ñ wa n ceaa iceu, amalekae í naa sim id̄u ana ²⁴ í ni, P̄olu, maà ce n̄j̄o. Kù n̄e bei aa ce iyi i kù leek̄i si wajui ilaalu n̄lai Romu. N̄ɔ wee, in̄e n̄ɔa iyi in̄eð n̄ɔa ì wa in̄ɔ ak̄ɔu fei, Ilaā í ȳoðda n̄j̄ai a bāe ku w̄e. ²⁵ Na n̄j̄u, in̄e fei, i f̄u ara n̄e, domi ñ wa n naane idei Ilaā. Bei í s̄om n̄ɔu á cei. ²⁶ Amma ak̄ɔi in̄yɔi á cuku k̄ak̄i gungum ḡo ku leḡe.

²⁷ Si id̄u aj̄o maat̄esias̄e n̄ɔi fufu nla ḡo wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. N̄ɔi zakai id̄u lajau woo ce icei ak̄ɔi in̄yɔi n̄ɔu à tamaa bei à maai ilei. ²⁸ N̄ɔi à dasi mii ḡo in̄ɔ in̄yɔi à w̄a kuj̄i isae n̄ɔ à ba í to m̄eetu kuntaa do m̄eje. Iyi í k̄osi keeke n̄ɔ à s̄osi má n̄ɔ à ba í ce m̄eetu k̄onfia do m̄eje. ²⁹ À waa ce n̄j̄o a maa na a gam̄o do kuta n̄ɔ, na n̄ɔi í ce à s̄osi mii ku leek̄i ak̄ɔi in̄yɔi ara m̄e do anyii ak̄ɔu ku ba ku leek̄i n̄ɔ à waa degbe iju ku má n̄ya. ³⁰ N̄ɔi woo ce icei ak̄o n̄ɔu ḡo n̄ɔa à waa de bei aa ce a sa do ile. Na n̄ɔi í j̄ò à kita ak̄ɔi in̄yɔi keeke iyi í j̄e ti faabau si in̄yɔi ku ba in̄e n̄ɔa a tamaa bei à waa b̄o ku d̄i mii ku leek̄i ak̄ɔu si wajuei. ³¹ Amma P̄olu í s̄o sooge n̄ɔu do in̄e ngbo n̄ɔa í ni, bii in̄e n̄ɔu ih̄e a kù buba s̄e in̄e taka n̄e i kaa ba faaba n̄ɔ. ³² N̄ɔi sooge n̄ɔu à bu ik̄u ak̄o keekeu n̄ɔ à j̄ò í mile si in̄yɔi.

³³ Si bei à waa degbe iju kum̄áu n̄ɔi P̄olu í t̄o n̄ɔa fei a j̄e. Í ni, aj̄o maat̄e wai ih̄e ì waa de kp̄ai faaba n̄ɔa i kù n̄ɔ i kù j̄e nḡo n̄ɔ. ³⁴ Ñ wa n t̄o n̄e i j̄e na faaba n̄e. Nto nto ñ wa n

s̄o n̄e, baa ntoi irii in̄e ak̄a n̄e kaa da ku n̄ȳo. ³⁵ Iyi P̄olu í f̄o b̄ebei í tã n̄ɔi í so p̄e í saabu Ilaā si wajui n̄ɔa fei n̄ɔ í bububue í l̄osi ku j̄e. ³⁶ N̄ɔi n̄ɔa fei à f̄u ara n̄ɔa à wasi ku j̄e. ³⁷ Awa iyi à wa si in̄ɔi ak̄ɔi in̄yɔi à w̄e aman̄e c̄o minji do kitað f̄ewa do m̄efa. ³⁸ Iyi n̄ɔa fei à j̄e à yo n̄ɔi à wa iyaf̄u n̄ɔu à s̄osi in̄ɔ in̄yɔi ku ba ak̄o ku f̄e.

Ak̄ɔi in̄yɔi í leḡe

³⁹ Iyi iju í má n̄ɔi à n̄ȳo. Woo ce ice si ak̄ɔi in̄yɔi n̄ɔu a kù mà in̄yau, amma à ȳe waawaa ḡo í n̄e s̄aa, n̄ɔ à dasi id̄o a b̄òð ak̄o be bii aa ȳok̄o. ⁴⁰ N̄ɔi à bu ik̄u ku leek̄i ak̄o à j̄ò í mile. Si waati ak̄u n̄ɔ in̄e ḡo n̄ɔa à f̄u ik̄u iyi à ya d̄ið falafili n̄ɔu. N̄ɔ à dede ac̄u lele ikpa wajui ak̄o ku ba fufu ku tale ikpa waawaa. ⁴¹ Amma à k̄asi geetei s̄aa ḡo do gbugb̄a n̄ɔ à m̄nḡo ku l̄o. N̄ɔ wajui ak̄o í ḡu ile si s̄aa à m̄nḡo ku wue, n̄ɔ kuc̄ai in̄yɔi n̄l̄au í tale fitii ak̄ɔi in̄yɔi do gbugb̄a í leḡe.

⁴² N̄ɔi sooge n̄ɔu à dasi id̄o n̄ɔa a kpa in̄e piis̄o n̄ɔu fei ku ba a maà na a wà a sa. ⁴³ Amma in̄e ngboi sooge n̄ɔu í bi ku faaba P̄olu. Na n̄ɔi í ce í ganji n̄ɔ. Í ni in̄e n̄ɔa iyi à mà àwà a cua a kua ice. ⁴⁴ N̄ɔ in̄e n̄ɔa iyi à gbe a ḡu kpatakui ak̄o walak̄o kpal̄e n̄ɔu a kuað ice. B̄ebei in̄e n̄ɔu fei à kuað ice baani.

28

P̄olu í wa Malitu

¹ Iyi awa fei à to gungum be baani à mà iyi in̄yau Malitui à ya kpoo. ² In̄e Malitu n̄ɔu à mu wa do kubi jiida. À ko nwa ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í j̄ò ij̄i wa r̄o n̄ɔ t̄ut̄u wa ce. ³ N̄ɔi P̄olu í so j̄i kambo í dasi ina. Asee n̄j̄o wukuku ḡo í wa si be. Iyi í gb̄o in̄yau gb̄a n̄ɔi í fita í wenwee si aw̄e. ⁴ Iyi in̄e ilu n̄ɔu à ȳe njou si aw̄o P̄olu n̄ɔi à s̄o n̄e à waa ni, kam kam m̄ak̄u ih̄e woo kpa in̄e. Baa do iyi í fita hai si wahalai in̄yau ih̄e fei, iw̄e n̄ɔa aa kiitie n̄ɔ a kaa j̄ò ku w̄e. ⁵ Amma P̄olu í gbugb̄a njou si ina kù n̄ɔ kù gb̄o ara kuro k̄ama. ⁶ N̄ɔi in̄e n̄ɔu à waa c̄o mà arae á na ku wu walak̄o mà á na ku ku. Amma à kpe be n̄ɔ nk̄ama kù ce n̄ɔ à kpaasi ide à ni in̄e ih̄e iw̄e nla nla ḡo.

⁷ Wee k̄ak̄i in̄yau kpas̄i m̄ak̄o ḡo í wa be, m̄ak̄u í j̄e ilaalui gungum n̄ɔu, à ya kpoo P̄ubulusi. Í gba wai jiida jiida à ce aj̄o m̄eta

si kpasēē. ⁸ Wee baaε kù waa ne baani, wa ce ara gbāa do bambannu. N̄oi P̄olu í b̄o ile bii wa sūu í koo í ceaa kut̄̄o í le sie aw̄o n̄o í ba iri. ⁹ Si anyii n̄ju, à naaò b̄ō mmu ḡo ηa wa má n̄o à ba iri. ¹⁰ N̄oi inε ηau à jirima wa nt̄o nt̄o. Iyi awaati í to à waa bi ka ne η̄oi andi bukaatai mii iyi à bi fei inε ηau à mu nwa.

P̄olu í to Romu

¹¹ Cukpa m̄etai à ce be à bei à l̄o ak̄ai inyii Alesandiri ḡo à ne. N̄ju m̄o gungum bei í leek̄i sukui kpaau. Ak̄au í ne nyindai iw̄ē Sika ηa *. ¹² N̄o à to ilu ḡo iyi à ya kpe Sirakusi n̄o à sū be idū m̄eta. ¹³ Si anyie η̄oi à dede hai be má à b̄o Rezio. Iju kum̄áe n̄o fufu ḡo í dede wa hai ikpa aw̄o cangai kp̄ai inunu wa tale wa í j̄ò à to Puz̄oli si aj̄o minjisiaε. ¹⁴ N̄oi à ye kpaasi woo dasi Jesu naane ḡo ηa be n̄o à ni ka ce azuma ak̄a bi ti aηa. B̄ebei is̄ene nwau í ce à bei à toò Romu. ¹⁵ N̄oi kpaasi woo dasi Jesu naane ηa iyi à wa Romu à gb̄o baau nwa n̄o à naa kuko nwa hee k̄ok̄ai ajai Apiusi. N̄o inε ḡo ηa m̄o à k̄o wa bi ku s̄oi inε njoo ηa iyi à ya kpe Ile M̄eta. Iyi P̄olu í ye ηa η̄oi laakaε í sū í wasi Ilaāo ku saabu. ¹⁶ Iyi à to Romu η̄oi à j̄ò P̄olu í ne ileε ik̄a. N̄o sooge ḡo í ya maa degbeε.

P̄olu í ce waazo Romu

¹⁷ Iyi í ce zakai aj̄o m̄eta η̄oi P̄olu í kpe inε ngboi Zuifui Romu ηau. Iyi à t̄ot̄o à t̄a η̄oi í ni, inε kpaasim ηa, Zuifu ηa iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inei Romu ηa n kù bei n kù raraa zamaau si nk̄ama, n kù n̄o n kù k̄osi dedembai bala nwa ηa. ¹⁸ Inei Romu ηau à c̄o yaasei ideu n̄o à bi a j̄òm domi a kù ye sim kurara k̄ama iyi í to a kpaam. ¹⁹ Amma Zuifu ηau a kù je ideu η̄oi í ce n̄ so kiit̄iu n̄ daa ilaalu n̄lai Romu si aw̄o, baa do iyi n kù bi n ye taalei inei dimim ηa. ²⁰ Na η̄oi í j̄ò n̄ t̄ot̄o η̄e n̄ s̄o η̄e do yaaseε. Inε ηa à daam si kpenk̄em nii na inε iyi inei Izireli ηa à waa c̄o kp̄aaεu. ²¹ N̄oi à s̄ō à ni, a kù ye tia k̄ama iyi à ce wa hai ilei Zudee na irii idee, a kù n̄o a kù ye inε k̄ama iyi í naaò ide laal̄o wa hai be na iriε. ²² Amma awa taka nwa à bi ka gb̄o iyi í wa id̄ε, domi à mà bii feii à ya maa f̄o laal̄oi kp̄aa iyi ì waa toou.

²³ N̄o à j̄ile aj̄o iyi aa nyi wa bi t̄εε má. Iyi aj̄ou í to inε nkp̄oi í naa ile bii í wau. N̄oi í

* **28:11** iw̄ē Sika ηa Iw̄ē Sika ηau ì ya kpe Kasit̄o do Polusi. Nyinda n̄jai ilu ak̄oi inyi ηau à masi ak̄o n̄jau ku ba ku je woo degbe ηa.

k̄o n̄ja si cio hai daak̄o hee ale í koo í leò. Wa sisi n̄ja yaasei bommai Ilaāo n̄o wa k̄o n̄ja si idei Jesu hai si woodai Moizi do si t̄iai walii ηau ku ba a jesi. ²⁴ N̄oi inε ḡo ηa à je ideu, amma inε ḡo ηa a kù jesi. ²⁵ Si bei a kù gb̄osi n̄je, η̄oi à fita hai bi P̄olu. Waati iyi à waa bi a ne η̄oi P̄olu í f̄o ide ḡo í ni, hai tako Hundei Ilaāo í ne nt̄o waati iyi í j̄ò walii Ezai í s̄o bala n̄je ηa ide ḡo. ²⁶ Í ni, B̄o bi inε ηau be i s̄o ηa i ni, Aa ya de it̄i do laakai ηa amma i kaa gb̄o yaasei ide k̄ama ηa. Aa ya c̄o ilu ηa jiida jiida amma i kaa ye ηa. ²⁷ Nt̄o nt̄o, id̄oi inε ηau kù ne biti.

À d̄i it̄i n̄ja

Ku ba a maà gb̄o ide.

N̄o à bii iju n̄ja

Ku ba a maà ye ilu.

B̄ebei à ce ku ba id̄o n̄ja ku maà mà nḡoḡo

N̄o a maà na a sinda wa bi tom n̄ j̄ò a ba iri.

²⁸ N̄oi P̄olu í s̄o ηa má í ni, na n̄ju, i mà ηa iyi Ilaāo í j̄ò ide faabaε í b̄o bi dimi mmu ηa. Aηai aa gb̄o. [²⁹ Iyi P̄olu í f̄o ideu b̄eεε í t̄a η̄oi Zuifu ηau à dede à waa ce kak̄o nt̄o nt̄o à waa neò.]

³⁰ Ad̄s̄ minjii P̄olu í ce si ile iyi í hayau. N̄o inε ηa iyi à b̄o ku c̄o fei í ba ηa faaji ku ce do in̄o did̄o. ³¹ Wa waazo ide bommai Ilaāo n̄o wa k̄o n̄ja si idei Laf̄εε Jesu Kirisi do w̄ok̄o n̄o inε k̄ama kù ganj̄iε.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Romu ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe n na n je woo be nɔ́ í nyam ikã n waazòò laabaau jiidæ.

² Laabaau jiidau Ilaaɔ́ í wãð wa wo. Nɔ́ kuwã iyi í ceui í jò waliie ɲa à kɔ́ si kukɔ́i ideɛ. ³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fãa, ɲɲu iyi í je Amaɪ Ilaaɔ́u. À búui bei amanɛ si dimii Davidi amanlu nlaɪ, ⁴ amma Hundei Ilaaɔ́ í nyisi do gbugbã iyi ntɔ́i Amaɪ Ilaaɔ́i si waati iyi í dedee hai si bale. ⁵ Jesuu ɲɲui í muum didɔ́ ñ jeò woo be ku ba n naaò inɛ ɲa wa hai si dimi fei bi tɛɛ na iriɛ ku ba a dasiɛ naanɛ nɔ́ a jirimæ. ⁶⁻⁷ Inɛ inɛi Romu ɲau, ì wa si inɔ́ ɲa ɲa, inɛ iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɲɔ́i í jò ñ wa n kɔ́a inɛ fei tiau ihɛ wa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í nɛ kubi ɲɲɛ nɔ́ í kpe ɲɛ i na í je titi ɲɲu ɲa. Ilaaɔ́ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲɲɛ didɔ́ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa bi ku bɔ Romu woo dasi Jesu naanɛ ɲa ku kaako

⁸ Sinte titã ñ wa n saabu Aɔ́ Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii inɛ fei, si na iyi í jò à waa fɔ́ ideɪ naanɛ ku dasi ɲɲɛ si andunya fei. ⁹ Ilaaɔ́, ɲɲu iyi ñ wa n cea ice do idɔ́m fei ñ wa n sisiò laabaau jiidai Amaɛ, í mà iyi ñ wa n ye gigi ɲɲɛ waati kãma fei ¹⁰ si kutɔ́m. Ñ ya n maa n tɔ́ Ilaaɔ́ bii í bi ku muum kpãa bebei n naa bi tu ɲɛ, ¹¹⁻¹² domi ñ dasi idɔ́ jiidai jiidai n naa n ye ɲɛ ku ba i ba gbugbã ɲa do saabum, waatɔ́ ka ba gbugbã ajɔ́ si naanɛ ku dasi nwa awæ ɲa waati iyi an naa n wa bi tu ɲɛ. Gbugbãu amuai Hundei Ilaaɔ́i.

¹³ Inɛ inɛm ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi tuuba nkpɔ́ nkpɔ́i ñ ya n ce sɔ́lɪui ku naa bi tu ɲɛ, amma hee nsei n kù ba fayæ. Ñ bi icɛm ku nɛ iso si anini ɲɲɛ, bei í nɛ bi dimi mmu gɔ́ ɲa mɔ́.

¹⁴ Ñ wa n mu gbesei n waazoa inɛ fei hai inɛ ɲa iyi à fũ iju hee do ilu iju dũdũ ɲa, bi inɛ ɲa iyi à nɛ kumà hee do inɛ ɲa iyi a kù nɛ kumà.

¹⁵ ɲɔ́i í jò ñ wa n bi n sisia inɛ inɛi Romu ɲau mɔ́ laabaau jiidau ntɔ́ ntɔ́.

Gbugbã laabaau jiidai

¹⁶ N kaa n ce anyɔ́i laabaau jiidau, domi í je gbugbãi Ilaaɔ́i iyi wa faaba inɛ iyi í dasi Jesu naanɛ fei, hai Zuifu ɲa hee ku koo si dimi mmu ɲa. ¹⁷ Laabaau jiidau wa nyisi iyi Ilaaɔ́ í ya jò inɛ ku je dee dee na naanɛ ku dasi ɲɲu akã, si bei à kɔ́ à ni, inɛ iyi í je dee dee si wajui Ilaaɔ́ na naanɛ ku dasi á ba kuwɛɛ.

Taaleɪ inɛ ɲa

¹⁸ Do ntɔ́i, Ilaaɔ́ wa nyisi idɔ́kɔ́ɛ wa hai lele si gãmei inɛ ɲa iyi à waa ce laalɔ́ fei nɔ́ a kù mà beɛɛɛɛ. Si laalɔ́ ku ce ɲɲau a kù jò ntɔ́ kù waa ce ice. ¹⁹ Ilaaɔ́ wa ce idɔ́kɔ́ domi mii iyi í jò amanɛ kù mà sie kù manji ɲɲa. Ilaaɔ́ takæ í nyisi ɲa mam mam. ²⁰ Do ntɔ́, a kaa yɔ́kɔ́ a yɔ́ do iju, amma hai waati iyi í taka andunya í nyisi araɛ iyi ɲɲui í je Ilaaɔ́, nɔ́ í nyisi gbugbã hai nɛ kɔ́ɛ si mii ɲa iyi í taka. Na ɲɲu, a kù nɛ iyi aa fɔ́. ²¹ À mà Ilaaɔ́ amma a kù waa saaluɛ hee a bei a saabuɛ si bei í jò. Iri ɲɲa í na í ku, nɔ́ idɔ́ hai nɛ bisi ɲɲa í dási ilu kuku nla nla. ²² À waa tamaa aɲa à nɛ bisi amma nnyei à na à ce. ²³ Í sɔ́i wo a tɔ́ Ilaaɔ́ ilu amboe, ɲɲu iyi kaa ku ajɔ́ kãma. Amma wee à sinda à waa tɔ́ iwɛ ɲa iyi à jò amanɛ iyi á ku. Iwɛ gɔ́ ɲa mɔ́ à jò yei ɲa, do inɛ ɲa iyi à waa nɛ do iyi à waa cã ilɛ.

²⁴ Na ɲɔ́i í jò Ilaaɔ́ í fũsi ɲa awɔ́ ku ba a hanya a ce daa sãmi aɲa duusɔ́ si bei idɔ́ ɲɲa í bi. Daa sãmiu á jò a cã anyi. ²⁵ Inɛ ɲau à kpaasi ntɔ́i Ilaaɔ́ do ibo. Mii ɲa iyi Ilaaɔ́ í taka ɲai à waa tɔ́ à waa ce ɲɲa ice, kù je Ilaaɔ́ takæ. Ilaaɔ́i à nɛ ka maa saabu hee do ajɔ́ fei. Ami.

²⁶ ɲɔ́i í jò Ilaaɔ́ í fũsi ɲa awɔ́ nɔ́ à dasi kɔ́ɛɛ iyi í jò à waa cã anyi. Inaabo ɲɲa ɲa a ci ya je baa inɛmɔ́kɔ́ ku sũò ɲa má, bii ku je aɲa duusɔ́. ²⁷ Beɛbe mɔ́i inɛmɔ́kɔ́ ɲau mɔ́ a ci ya sũò baa inaabo ɲau má, amma kubi hai nɛ yaasei aɲa duusɔ́ í la hee í caa. À waa ce ideɪ iju hai nɛ anyɔ́ inɛmɔ́kɔ́ do inɛmɔ́kɔ́, nɔ́ aɲa taka ɲɲa à waa gba ijuukpã iyi í to zakai kurara ɲɲa.

²⁸ Si na iyi í jò a kù bi Ilaaɔ́ ku mà ɲɔ́i í jò í dasi ɲa lasabu laalɔ́ a ceò mii iyi kù jò amanɛ ku ce. ²⁹ Nɔ́ laalɔ́ fei í wɛɛ ɲɲa, hai inɔ́ ku kã do kɔ́ɛɛ do nje ku cé do igu do inɛ ku kpa do ija do ibo do bisi laalɔ́, hee do irii nje ku sɔ́. ³⁰ À ya maa fɔ́ laalɔ́i nje, à cé Ilaaɔ́, à ya ye ara ɲɲa, à je ilu faau ɲa, à ya tɔ́ fufu, à nɛ

bisii laalɔ ku ce, a kù waa saalu iyeò baa nɔa nɔa. ³¹ A kù nɛ bisii, a kù nɛ naane, a kù bi nɔe, a kù nɛ araarei nɔe. ³² À mà woodai Ilaaɗ iyi wa fɔ í ni, inɛ nɔa iyi à waa ce dimii mii beɛbe nɔa, ikui í je kɔkɔɔ nɔa. Do nɔu fei à ya coo, nɔ à ya maa saabu woo ce dimiɛ nɔa má.

2

Kiitii Ilaaɗ

¹ Na nɔu, awɔ iyi ò waa ye taalei inɛ nɔa, baa bii yooi ò je, i kù nɛ iyi aa fɔ, domi waati iyi ò waa ye taalei inɛ nɔa nɔ awɔ takae ò waa ce mii laalɔ nɔu be, awɔ takae ò waa so taalei. ² Do ntɔ, à mà iyi Ilaaɗ í nɛ ntɔ bii wa ye taalei inɛ nɔa iyi à waa ce dimi beɛbe. ³ Debei, ò waa tamaa mà awɔ aa fita si kiitii Ilaaɗi, awɔ iyi ò waa ye taalei inɛ nɔa, nɔ awɔ mɔ ò waa ce dimi beɛbe má? ⁴ Mà ò donda kulai jiida ku jeɛ do temuae do suuru ku nɛɛi? I kù mà iyi jiida ku jei Ilaaɗ í mɔsi wa koo si gãmɛɛ ku ba i kpaasi kuwɛɛɛ? ⁵ Amma si na iyi í jò idɔɛ í le nɔ i kù jesi i kpaasi, ò waa faa arae idɔɔkɔ iyi í la í rei si ajɔ iyi Ilaaɗ á kiiti inɛ nɔa dee dee nɔ inɛ fei á yɔɔ. ⁶ Ajɔ nɔu be á sãa inɛ fei si bei kuceɛ í to. ⁷ Inɛ nɔa iyi à temua à waa ce jiida à waa dɛdɛò amboe do beɛɛɛ, nɔ à waa dɛ aɔa a maà ce nfe, aɔai Ilaaɗ á mua kuwɛɛ hai tãu. ⁸ Amma inɛ nɔa iyi à kɔsiɛ nɔ a kù waa ceò ntɔ ice í gbe laalɔ, aɔai aa ye idɔɔkɔ nlaɛ. ⁹ Inɛ iyi wa ce laalɔ fei á ye wahala do ijuukpã, hai Zuifu nɔa hee ku koo si dimi mmu nɔa. ¹⁰ Inɛ mɔ iyi wa ce jiida á ba amboe do beɛɛɛ do laakai ku sũ, hai Zuifu nɔa hee ku koo si dimi mmu nɔa. ¹¹ Beɛbei Ilaaɗ á ce domi bi tɛɛ inɛ gɔ kù re inɛ gɔ.

¹² Inɛ nɔa iyi à waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà nɔai aa ce nfe. Amma inɛ nɔa mɔ iyi à mà wooda nɔ à waa ce dulum, woodau í kiiti nɔa, ¹³ domi kù je inɛ nɔa iyi à waa gbɔ ideɛ woodau aɔai à je dee dee si wajui Ilaaɗ, í gbe inɛ nɔa iyi à waa ce iyi wa fɔ. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu nɔa, aɔai iyi a kù mà wooda, à waa ce mii iyi wa fɔ do idɔɔbi nɔa, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idɔ nɔa. ¹⁵ Daa nɔa wa nyisi iyi à kɔ woodau si idɔ nɔa. Idɔ nɔa wa je seɛdaɛ, nɔ lasabu nɔa í ya ye taale nɔa walakɔ ku na nɔa ntɔ. ¹⁶ Ajɔi kiitii Ilaaɗ si bii Jesu Kirisi á kiiti inɛ nɔa beɛbei mii nɔu be fei á ce. Á kiiti inɛ nɔa na ice iyi à waa

ce si asii fei si bei laabaau jiida iyi ò wa n sisi nɔu wa fɔ.

Zuifu nɔa do wooda

¹⁷ Awɔ Zuifu, ò waa cɔ arae Zuifu, ò waa naane wooda, ò waa tɔɔ fufu ò ni awɔ ò je inɛi Ilaaɗ. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaaɗ í bi i ce, nɔ wooda í kɔɛ si i ce mii iyi í sãa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yɔkɔ i cuaa feɛju nɔa nɔ i je inya kumá inɛi ilu kuku nɔa. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yɔkɔ i mua nnyei nɔa bisii, nɔ i kɔ hai mà nɔa si cio, domi ò mà iyi icui kumà do ntɔu si woodai í wa. ²¹ To, awɔ iyi ò waa kɔ inɛ gɔ nɔa si cio, na mii í ce i kaa kɔ arae. Awɔ iyi ò waa sɔ inɛ nɔa a maà ce ile, na mii ò waa ce ile. ²² Awɔ iyi ò ni inɛ nɔa a maà ce sakara, na mii í ce ò waa coo. Awɔ iyi ò cé iwɛ, na mii í ce ò waa bɔ ilè ile be. ²³ Awɔ iyi ò waa tɔɔ fufu si na iyi í jò ò mà wooda, na mii í ce i kù waa jirimae ò jò irii Ilaaɗ wa beje. ²⁴ Na irii inɛ Zuifu nɔai dimi mmu nɔa à ba à waa fɔò taalei Ilaaɗ, si bei kukɔi ideɛ wa fɔ.

²⁵ Awɔ Zuifu, bii ò waa too wooda, bangoɛ í nɛ aranfãani jiida, amma bii i kù waa jirima woodau, bangoɛ í je ngbe. ²⁶ Na nɔu, dimi mmu iyi a kù dasiɛ bango nɔa wa too woodau, Ilaaɗ kaa cɔɔ bei inɛ iyi à dasiɛ bango? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii a kù dasiɛ bangou á ye taalei inɛ Zuifu nɔu, domi baa do iyi ò ce bango nɔ ò mà wooda iyi à kɔ nɔe i kù waa jirimae nɔa. ²⁸ Inɛ iyi í je Zuifu do ntɔ kù je inɛ iyi í je Zuifu si kuyei inɛ nɔa. Iyi í nɔ í je bangou ntɔ ntɔ kù je iyi à ya ce si ara. ²⁹ Amma inɛ iyi í je Zuifu ntɔ ntɔ, nɔu í je Zuifu si idɔɛ. Iyi í nɔ í je bango do ntɔ nɔu í je bangoi idɔ. Icei Hundei Ilaaɗi, kù je ti wooda. Zuifu dimi beɛbe, Ilaaɗi á saabuɛ, kù je amanɛ nɔa.

3

¹ Debei, aranfãani yoomai Zuifu ku je í nɛ. Riba yoomai bango ku ce í nɛ. ² Ntɔ ntɔ aranfãaniɛ í la si mii fei. Sinte, Zuifu nɔai Ilaaɗ í daa ideɛ si awɔ. ³ Bii inɛ gɔ nɔa a kù dasi naane, naane hai dasi nɔu á jò Ilaaɗ mɔ kù je hai nɛ naane? ⁴ Aawo, kù je beɛbe. Baa bii inɛ fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaaɗ í je ntɔ. Si bei kukɔi ideɛ wa fɔ na iriɛ í ni, Amanɛ nɔa à nɛ a mà iyi ò je dee dee si ide kufɔɛ, Nɔ ò ya fɔ ntɔ si kiitiɛ.

5-6 Amma bii laalo ku ce nwa í jò à mà iyi Ilaađi í je dee dee, beirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaađ bii wa kpā wa iju? Aawo, kù je beεbe. N̄ wa n fò dei si bei amanε ηa à ya d̄. Bii Ilaađ kù je dee dee, debei beirei á ce ku kiiti andunyau.

7 Bii ibom í teese í jò inε ηa à waa ye nt̄oi Ilaađ, n̄ do yaase beεbe irie wa bað amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bei ilu dulum. 8 Na mii í ce a kaa ka ni, ka ce laalo ku ba irii Ilaađ ku neð beεε. Inε ḡo ηa à ya ni beεbei n̄ wa n fò ku ba a beje irim. Inε dimie ηa aa n̄ a ye ijuukpāe si bei í j̄o.

Inε k̄ama kù je dee dee

9 Debei, awa Zuifu ηa m̄o à tia inε ḡo ηa mee. Aawo, baa keeke, domi à nyisi t̄a iyi Zuifu ηa do dimi mmu ηa aηa fei à wa si aw̄o gbugb̄ai dulum. 10 Kuk̄oi ideI Ilaađ wa f̄o í ni, Inε k̄ama kù je dee dee, baa ak̄a.

11 Inε ḡo kù wεε iyi í ne bisi.

Inε ḡo kù n̄o kù wεε iyi wa de Ilaađ.

12 Inε fei í nȳoi,

Inε fei í bejei.

Inε k̄ama kù wεε iyi wa ce jiida baa ak̄a.

13 Idei gele n̄ηa í s̄ami bei bale foo,

N̄o í ne ađ̄i bei n̄jo.

Do ideI gele n̄ηau í ya takið inε ηa.

14 À ne in̄o kuro n̄o ikpei wa k̄o si gele n̄ηa.

15 Kute gb̄aa ku kpa inei à ne.

16 Bii à b̄o fei ideI kukpa do in̄o kuf̄oi à ya j̄o be.

17 A kù mà kp̄ai laakai ku s̄u.

18 A kù ne n̄joi Ilaađ.

19 Amma awa à mà iyi mii iyi wooda wa f̄o fei, inε ηa iyi woodau í k̄ai wa f̄aa. Wooda í w̄ei ku ba gele k̄ama ku maà ne iyi á f̄o, n̄o inε fei ku mà iyi Ilaađ wa ye taaleε. 20 Nt̄o nt̄o inε k̄ama kù wεε iyi á ȳok̄o ku jirima wooda hee koo jeð dee dee si wajui Ilaađ. Wooda í w̄ei ku ba ku j̄o amanε ku mà iyi n̄ηu í je ilu dulum.

Yaase bei Ilaađ í ya ce inε dee dee

21 Amma nsei, Ilaađ í nyisi wa yaase bei n̄ηu í ya ce amanε dee dee, kù je do ideI wooda. Woodai Moizi do waliii Ilaađ ηau à je seεdaε. 22 Inε ηa iyi à dasi Jesu Kirisi naane fei, Ilaađ í ce ηa dee dee na naane iyi à dasiu. Inε ḡo kù je ik̄a, 23 domi inε fei í ce dulum n̄o à kua amboei Ilaađ. 24 Amma Ilaađ í ce

ηa dee dee hai ne nḡoḡo ku s̄a na did̄ε do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ηa. 25 N̄ηui Ilaađ í jile ku je kuwee. N̄jeε iyi í nik̄a í kpa dulum dii inε ηa iyi à dasie naane. Ilaađ í ce beεbei ku nyisið iyi n̄ηu í je dee dee. Tako wo si suuruε í temua do dulum dii amanε ηa, kù kp̄a ηa iju. 26 Amma si dee dee ku jeε wa nyisi wa si waatii nsei ih̄ε iyi n̄ηu inε dee dei, n̄o n̄ηu wa ce inε ηa dee dee na naane iyi à dasi Jesu.

27 Debei, à ne kp̄aa iyi aa ka t̄o fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í j̄o kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naane ku dasi. 28 À n̄o à ye iyi amanε á je dee dee na naane iyi í dasi n̄ηu ak̄a, kù je na wooda ku jirima. 29 Mà Ilaađ í je ti Zuifu ηa aηa ak̄ai? Kù je ti dimi mmu ηa má? Nt̄o nt̄o í je ti dimi mmu ηa m̄o, 30 domi Ilaađ ak̄ai í wεε. N̄ηui á ce inε ηa dee dee na naane ku dasi n̄ηa, hai Zuifu ηa hee do dimi mmu ηa. 31 Si beεbe à waa kpa wooda na ideI naane ku dasiui? Aawo. À k̄ōsi gbugb̄ae m̄m n̄ii.

4

Yaase iyi à ye si kuw̄ei Aburahamu

1 Beirei aa ka f̄o nsei do ideI Aburahamu bala n̄wa. Mii í ba. 2 Bii Ilaađ í ce Aburahamu amanε dee dee na ice iyi í ce, á ȳok̄o ku t̄oð fufu. Amma kù ne si bii á t̄oð fufu si wajui Ilaađ, 3 domi kuk̄oi ideI Ilaađ wa f̄o í ni, Aburahamu í dasi Ilaađ naane n̄o n̄ηui í j̄o Ilaađ í dooε si inε dee dee.

4 Nsei, inε iyi wa ce ice a ci ya doo fiai laf̄εε bei amua, ti n̄je asaiyaεi. 5 Amma inε iyi í dasi Ilaađ naane, n̄o kù de n̄ηu ku je dee dee na iceε, Ilaađ m̄o, n̄ηu iyi í ya ce ilu dulum ηa dee dee, á doo laf̄εεu amanε dee dee na naane ku dasie. 6 Beεbei Davidi m̄o wa f̄o ideI in̄o did̄oi inε iyi Ilaađ í doo amanε dee dee iyi kù je na iceε. 7 Í ni, Ilu in̄o did̄oi inε iyi Ilaađ í kpa ideI kuraraε, N̄o í bii dulum deε.

8 Ilu in̄o did̄oi inε iyi Ilaađ kù waa doo dulum deε.

9 In̄o did̄ou, ti inε ηa iyi à ce bango aηa ak̄ai? Kù je ti inε ηa m̄o iyi a kù ce bango? À tako à f̄o t̄a wo à ni, Ilaađ í doo Aburahamu amanε dee dee na naane iyi í dasiu. 10 Beirei í ye waati beεbe. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati beεbe kù ce bango tit̄a. Hai l̄o bangoi

wa je. ¹¹ Si anyie í na í ce bango iyi wa je nyinda iyi Ilaaḥ í coo ine dee dee. Í coo ine dee dee na naane ku dasiu waati iyi kù ce bango. Bebe m̄i í na í je balai hai ce bango ḡa iyi à dasi naane fei ku ba Ilaaḥ ku doo aḡa m̄o ine dee dee ḡa. ¹² N̄o wa je balai woo ce bango ḡa m̄o, aḡa iyi kù je bango ḡḡu akāi à ce, amma tuubai naane ku dasi iyi bala nwa Aburhamu í j̄ò si waati iyi kù ce bango, ḡḡui aḡa m̄o à waa too si.

Do naane ku dasii à ya baḍ kuwāi Ilaaḥ

¹³ Ilaaḥ í cea Aburhamu do dimie ḡa kuwā iyi aḡai aa je tubui andunyau ihē fei. Kù je si na iyi í j̄ò í jirima wooda, amma si na iyi í j̄ò í je dee dee na naane ku dasieui. ¹⁴ Bii í je ine ḡa iyi à waa jirima wooda, aḡai aa ne mii ḡa iyi Ilaaḥ í ce kuwāeu, naane ku dasiu ngbei, n̄o kuwā iyi Ilaaḥ í ceu m̄o í kpa iri mbe, ¹⁵ domi woodai wa naaḍ id̄oak̄ōi Ilaaḥ wa. Amma bii wooda kù wee, ideii wooda ku kua m̄o kaa wee.

¹⁶ Na ḡḡu, kuwāu, ti ine ḡa iyi à dasi naane ku ba ku je amua iyi Ilaaḥ í mu nwa na did̄e n̄o ku je ti dimii Aburhamu fei. Kù je ine ḡa iyi à ne wooda aḡa akā, amma do ine ḡa iyi à dasi naane bei Aburhamu, ḡḡu iyi í je balai awa fei. ¹⁷ Kuk̄ōi ideii Ilaaḥ wa f̄o í ni, ḡḡui ñ ce balai dimi nkp̄o. ḡḡui í je bala nwa si wajui Ilaaḥ. Ilaaḥi í dasi naane, ḡḡu iyi í ya j̄i iku ḡa, n̄o do ide ku f̄oie í taka mii ḡa iyi a kù wee wo. ¹⁸ Aburhamu í dasi Ilaaḥ naane n̄o wa c̄oḍ kp̄āa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titā. Na ḡḡu, Ilaaḥ í coo balai dimi nkp̄o ḡa si bei í tako í f̄o í ni, dimie ḡa aa na a kp̄o. ¹⁹ Waati ḡḡu í ne zakai ad̄o c̄iḍ. Í mà iyi ḡḡu í gbo, n̄o Sara aboēu m̄o kaa ȳok̄o ku bí ama má, amma do ḡḡu fei naane ku dasie kù kaye. ²⁰ Kù f̄ūsi naane ku dasie aw̄o, kù n̄o kù sika si ide iyi Ilaaḥ í wāu. Naaneu í teese wa muua gbugbā m̄m nii n̄o wa saabu Ilaaḥ, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaaḥ í wāu í ne gbugbāi ku coo. ²² ḡōi í j̄ò na naane ku dasie Ilaaḥ í dooe ine dee dee. ²³ Amma iyi à k̄o à ni, à dooe ine dee dee, kù je na irii ḡḡu akāi à k̄o. ²⁴ À k̄oai na irii awa m̄o iyi Ilaaḥ wa doo wa ine dee dee, awa iyi à dasie naane, ḡḡu iyi í j̄i Jesu Lafēe nwa hai si bale. ²⁵ Ilaaḥi í j̄ò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa n̄o í j̄ū má ku ba ku ce wa ine dee dee ḡa.

5

À d̄o do Ilaaḥ

¹ Nsei, si bei Ilaaḥ í ce wa ine dee dee ḡa na naane ku dasi nwa, à d̄o do ḡḡu na saabui Lafēe nwa Jesu Kirisi. ² Jesu m̄o í mu nwa kp̄āa do saabui naane ku dasiu ka sekee si Ilaaḥ, ḡḡu iyi í ce nwa did̄o. Na did̄oai à waa leeki dim dim n̄o à ne in̄o did̄o domi à waa c̄o kp̄āa iyi aa ka ne baa nwa si amboei Ilaaḥ. ³ Iyi í re m̄m, baa si wahala à ya ka ne in̄o did̄o domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à n̄o à temua si wahalau, aa ka fita bei ine iyi í je iḡū si laakai ku c̄o, n̄o iḡū iyi à j̄eu á bí nwa kp̄āa ku c̄o. ⁵ N̄o kp̄āa iyi à waa c̄ou kaa je ngbe domi kubii Ilaaḥ í wa si id̄o nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

⁶ Si waati iyi a kù ne gbugbā, Kirisi í ku na irii ine ḡa iyi a kù mà beerei Ilaaḥ. Í kui si waati iyi Ilaaḥ í j̄ileu. ⁷ À gaabua amanē ku jesi ḡḡu ku ku baa na ine dee dee. Á ȳok̄o ku je ilu w̄oak̄o ḡo á jesi ḡḡu ku ku na ine j̄iida ḡo. ⁸ Amma Ilaaḥ í nyisi wa kubi nlae domi waati iyi à je ilu dulum ḡa Kirisi í ku na iri nwa. ⁹ Nsei, si na iyi í j̄ò n̄ei Kirisi í j̄ò Ilaaḥ í ce wa ine dee dee ḡa, kù ne sika k̄āma á faaba wa hai si id̄oak̄ōe iyi á naa. ¹⁰ Waati iyi à je mbeei Ilaaḥ, í j̄ò à d̄o do ḡḡu na ikui Amae. Na ḡḡu nsei, si bei à d̄o do ḡḡu, sika k̄āma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuweei Amau. ¹¹ Iyi í re m̄m, Lafēe nwa Jesu Kirisi, ḡḡu iyi í j̄ò à d̄o do Ilaaḥ, í nyi í j̄ò à ne in̄o did̄o má si Ilaaḥ.

Adamu do Kirisi

¹² Dulum í l̄o wai si andunya hai bi ine akā, n̄o dulum n̄ou í naaḍ iku wa. Si bebe, ikuu í tosi ine fei domi ine feii í ce dulum. ¹³ Nt̄o dulum í wa si andunya wo woodai Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wee, ijuukp̄ai wooda ku kua m̄o kaa wee. ¹⁴ Do ḡḡu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, ine ḡa à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka ȳok̄o ka wā Adamu do ine iyi í na í naau. ¹⁵ Nt̄o nt̄o, ine nkp̄oí í ku na kurarai ine akāu, amma did̄oai Ilaaḥ í la í re kurarai Adamu. Did̄oai Ilaaḥu m̄o hai bi ine akāi í naa, n̄o lafēeui í je Jesu Kirisi. Did̄oai amua nla n̄lai, n̄o í tosi ine nkp̄o. ¹⁶ Amuai Ilaaḥu do kurarai ine akāu í wāia n̄je, domi kurara akāui í j̄ò Ilaaḥ á kiiti ine ḡa ku ye taale ḡa,

amma didõei á jò ku ce wa inε dee dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpò nkpò. ¹⁷ À mà iyi iku í tosi inε fei na kurarai inε akāu. Amma na inε akā mǎi aa ka ba mii iyi í la í re, domi inε iyi í gba didõ nlai Ilaaõ do amua nlaε iyi í jò í je dee dee fei, á maa wεε nǎ á je bomma na irii Jesu Kirisiu.

¹⁸ Na nηu, si bei kurarai inε akā í jò Ilaaõ í ye taalei inε fei, bεεbe mǎi dee dee ku jei inε akā í jò inε fei í je dee dee í baò kuwεε. ¹⁹ Si bei ide hai gbǎi inε akā í jò inε nkpò í je ilu dulum, bεεbe mǎi Ilaaõ á ce inε nkpò dee dee na ide ku jirimai inε akāu.

²⁰ Wooda í lǎ wai ku ba kurara ku kǎõsi, amma bii dulum í kǎõsi, didõi Ilaaõ mǎ í ya kǎõsi ku roo mái. ²¹ Si bei dulum í lǎsi inε fei hee í naaò iku wa, bεεbe mǎi didõi Ilaaõ í naa si inε fei ku ba ku ce wa inε dee dee ηa nǎ ku mu nwa kuwεε iyi ci ya tā na anu akā iyi à ne do Lafēε nwa Jesu Kirisi.

6

À ku si gǎmei dulum, nǎ à je ilu hunde si Kirisi

¹ Debei beirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku ba didõu ku kǎõsi? ² Aawo, kù je bεεbe. Awa iyi à ku si gǎmei dulum, beirei aa ka ce ka maa je kuwεε nwa si dulum má. ³ I kù mà ηa awa iyi à dasi wa inyi do irii Jesu Kirisi fei, à kui bei nηu mǎ í ku? ⁴ Na nηu, si inyi ku dasiu à ku do nηu ajǎ, nǎ à si wa do nηu ajǎ, ku ba bei amboei Ilaaõ Baaba í dedeε hai si bale awa mǎ ka maa ne si kuwεε titõ.

⁵ Ntǎ ntǎ, si bei anu akā nwa do nηu í jò à ku do nηu ajǎ, kù ne sika á jò ka dede má hai si bale do nηu ajǎ. ⁶ À mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jii ku gaau do Jesu ajǎ, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum nǎu ku kpa iri, nǎ ka mà je arui dulum má, ⁷ domi dulum kaa ne gbugbǎ kǎma má si inε iyi í ku. ⁸ Nsei, si bei à ku do Kirisi ajǎ, bεεbe mǎi à ne naane iyi aa ka ba kuwεε do nηu ajǎ, ⁹ domi à mà iyi Kirisi, nηu iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ne siε gbugbǎ má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbakā akā na irii dulum, amma í baa si kuwεε má, nǎ kuwεε iyi í wa si nsei í je ti Ilaaõ. ¹¹ Bεεbe mǎi inε taka nηe i doo ara nηe bei iku si gǎmei dulum, nǎ i doo ara nηe ilu hunde má si wajui Ilaaõ na anu akā nηe iyi í ne do Jesu Kirisi ηa.

¹² Na nηu, i mà jò dulum ku je bomma si ara nηe má, i mà ti í jò kǎdεei arau ku kǎmia nηe má. ¹³ I mà ti í jò ikǎ ikǎi ara nηe kǎma kù wa si awǎi dulum má i maa ceò laalǎ ηa. Amma i so ara nηe i na Ilaaõ bei inε ηa iyi à jii wa hai si bale, nǎ i so ikǎ ikǎi ara nηe fei i daa Ilaaõ si awǎ ηa i maa ceò jiiida. ¹⁴ Dulum kù ne ku ne si nηe gbugbǎ má domi wooda kù ne gbugbǎ si nηe amma didõi Ilaaõ í ne gbugbǎ si nηe.

Ka je arui icε jiiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bei Ilaaõ í ce nwa didõ nǎ wooda kù ne si wa gbugbǎ, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je bεεbe. ¹⁶ Ì mà sǎa sǎa ηa bii ì so ara nηe ì daa inε gǎ si awǎ ì waa jirimae ηa, inε iyi ì waa jirimau be ηa aruei ì je ηa. Bii ì je arui dulum ηa, kǎkǎõei í je iku, bii ì nǎ ì je arui Ilaaõ ku jirima ηa, kǎkǎõi nηu mǎi á jò Ilaaõ ku ce nηe inε dee dee ηa. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaaõ domi baa do iyi ì je arui dulum ηa wo, nsei do inǎ akǎi ì waa jirima kukǎsi iyi à da nηe si awǎ. ¹⁸ À ya nηe hai si awǎi dulum, nǎ ì baa ì je arui icε jiiida ku ce ηa. ¹⁹ Ñ wa n sǎ nηe ideu ihēi do yaasei kucei inε ηa na gbugbǎ hai ne nηe. Si bei ì tako ì so ikǎ ikǎi ara nηe ikǎ ikǎ ì daa riisi do laalǎ si awǎ bei aru ku ba i ceò laalǎ ηa, nsei ì ne i so ikǎi ara nηe fei í jò ku je arui icε jiiida ku ce ηau ηa ku ba daa nηe ku má.

²⁰ Waati iyi ì waa je arui dulum ηa, ì ya jilǎ si i kù ne i ce mii iyi Ilaaõ wa tǎo nηe. ²¹ Riba yoomai ì ya ba ηa waati bεεbe. Riba iyi ì ba ηau wa mu nηe anyǎ nsei, nǎ iri ku kpae ikui. ²² Amma nsei à ya nηe hai si awǎi dulum ì baa ì je arui Ilaaõ ηa, riba nηei í je daa iyi í má, iri ku kpae mǎi í je kuwεε hai tā. ²³ Ribai dulum nii í je iku, amma amuai Ilaaõ í je kuwεε iyi ci ya tā na anu akā nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafēε nwa.

7

Nje ku so í je nwa yaase

¹ Inε inεm ηa, inε iyi ì mà wooda ηa, i kù mà ηa iyi wooda í ne gbugbǎi si amanε si waati iyi í wεε si hunde nηu akā? ² Bεεbe mǎi abo à so mǎkǎ í ne ku wa bi mǎkǎε si waati iyi mǎkǎu í wεε. Amma bii mǎkǎu í ku abou í fita hai si woodai nje ku so mbε. ³ Na nηu, bii mǎkǎu í wεε nǎ abou í koo í so mǎkǎ

mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii məkəe í ku, í fita si woodai nje ku soui. Waati beεbe bii í so məkə mmu kù je à ce sakara má. ⁴ Beεbe mǝi inε inεm ηa, anu akā nje do Kirisi í jǝ inε mǝ í ku do nηu ajǝ nǝ í fita hai si awǝi wooda. Bebei ti inε mmui ì je ηa. Ti inε iyi í jǝ hai si baleui ì je ηa ku ba í so iso iyi í je ti Ilaaǝ ηa. ⁵ Waati iyi à wεεð daa nwo nwa ηa wo, kǝdeε laalǝ iyi wooda í dede si wa wa ce ice si ikǝi ara nwa ikā ikā fei nǝ wa bǝð wa bi iku. ⁶ Amma nsei, si bei à ku si gāmei wooda, nηu iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awǝε. Bebei aa ka yǝkǝ ka cea Ilaaǝ ice do daa titǝ iyi í je ti Hundee, kaa je do daa nwo iyi í je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, beirei aa ka fǝ. Woodau dulum nii? Aawo, kù je beεbe. Amma na saabui woodau í jǝ ñ mà dulum. Ntǝ ntǝ, n kaa n mà mà kǝdeε dulum nii wo bii wooda kù ni n maà n ce kǝdeε. ⁸ Nǝ na woodau dulum í ba kpāa í biim kǝdeε ikā ikā fei, domi bii wooda kù wεε dulum mǝ kaa wεε. ⁹ Tako waati iyi n kù mà wooda, ñ wεε wo, amma waati iyi ñ na ñ mà wooda, dulum í dedei ¹⁰ nǝ ñ ku. Bebei wooda iyi í ne ku jǝ n ne kuwεε, ñ ba wee ikui í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceð wooda ice nǝ í wa inyii ítm í kpm.

¹² Ntǝ ntǝ wooda í má nǝ ideε mǝ í má, í je dee dee, í nǝ í sǝa. ¹³ Debei mii jiidau í baa í jeεm kpāai iku? Aawo, kù je beεbe. Dulum nii í kpm. Mii jiidai í so í na í kpm do. Nηui í jǝ à yǝǝ iyi dulum í je mii laalǝ do ntǝ nǝ í gaabu í caa.

Inε iyi dulum í kāmia

¹⁴ Ntǝi à mà iyi woodai Ilaaǝ ti Hundei, amma amu amanēi iyi à taa dulum ñ je aruε. ¹⁵ Mii iyi ñ wa n ce n ci ya n mà yaaseε, domi mii iyi ñ bi, n ci ya n ce nηu, amma mii iyi ñ cé, nηui ñ ya n ce. ¹⁶ Bii ñ wa n ce iyi n kù bi, ñ jesi iyi wooda í sǝai. ¹⁷ Amma bii beεbei, kù je amui ñ wa n coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ Ñ mà sǝa sǝa iyi mii jiidai kāmia kù wa sim, waatǝ daam nii ñ wa n fǝa, domi waati kāmia fei idǝm í ya maa bi jiidai ku ce, amma kucei n ci ya n yǝkǝ. ¹⁹ N ci ya n ce jiidai iyi ñ bi, í gbe laalǝ iyi n kù biu. ²⁰ Nǝ bii ñ wa n ce iyi n kù bi, kù je a ni amui ñ wa n coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, ñ ye ide gǝ í wεεm. Nηu wee. Waati iyi ñ bi jiidai ku ce fei, laalǝ í ya maa má sim. ²² Si idǝm woodai Ilaaǝ ku jirima í dǝ, ²³ amma si kucei ikǝ ikǝi aram fei ñ wa n ye ide mmu gǝ iyi wa ja do lasabum, nǝ wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu inǝ kufǝi ñ je. Yooi á nyam hai si awǝi ara iyi wa bǝǝm ikuu ihǝ. ²⁵ Ñ wa n saabu Ilaaǝ do saabui Jesu Kirisi Lafǝε nwa.

Beεbe mǝi, ñ je arui woodai Ilaaǝ si idǝm, amma si daam ñ je arui gbugbǝi dulum.

8

Kuwεε iyi Hundei Ilaaǝ wa mu nwa

¹ Na nηu, nsei Ilaaǝ kaa ye taalei inε ηa iyi à ne anu akā do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaaǝi í ya jǝ inε ku ba kuwεε na saabui Jesu Kirisi, nǝ gbugbǝi Hundeeui í nyam hai si gbugbǝi dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yǝkǝ ku ce si na iyi í jǝ mǝngǝi amanε ηa í jǝ woodau í kua gbugbǝ, Ilaaǝ í coo. Dulum iyi í wa si arai amanε, í kiitie si waati iyi í jǝ Amai nηu takae í so ara iyi í jǝ arai dulum dii amanε ηa, nǝ í bǝǝ wa ku na ku je kuwεε na dulum. ⁴ Ilaaǝ í ce beεbei ku ba isεεne nwa ku je dee dee si ide iyi woodau wa fǝ, awa iyi a kù waa ne si idǝbii ara nwa, í gbe si idǝbii Hundei Ilaaǝ. ⁵ Inε ηa iyi à waa ne si idǝbii ara, lasabu nηa fei si daai arau í ya wa. Amma inε ηa iyi à waa ne si idǝbii Hundei Ilaaǝ, lasabu nηa fei si mii iyi Hundeu í bii í ya wa. ⁶ Inε iyi lasabuε fei í wa si idǝbii ara, ikui á je iri ku kpae. Amma inε iyi lasabuε í wa si mii iyi Hundei Ilaaǝ í bi, lafǝε á ba kuwεε do laakai ku sǝ. ⁷ Inε ηa mǝ iyi à waa too idǝbii ara, anǝi à je mbεei Ilaaǝ ηa. A kù waa jirima woodae, nǝ a kaa yǝkǝ mǝm. ⁸ Inε ηa iyi à waa too idǝbii ara a kaa yǝkǝ a ce iyi á dǝa Ilaaǝ si.

⁹ Amma inε i kù waa too idǝbii ara, ñ waa ne ηai bei Hundei í bi, inε iyi Hundei Ilaaǝ í wa si ηe. Inε iyi kù ne Hundei Kirisi, lafǝε kù je ti Kirisi. ¹⁰ Nǝ bii Kirisi í wa si ηe, baa do iyi ara nηe í ku na dulum fei, hundee nηe á maa wεε domi ñ je dee dee si wajui Ilaaǝ ηa. ¹¹ Ilaaǝi í jǝ Jesu hai si bale. Nǝ bii Hundei nηu iyi í jǝ Kirisi hai si baleu í wa si ηe á na ara iku nηe ηau mǝ kuwεε na saabui Hundee iyi í wa si ηeu.

12 Na n̄ɲu in̄ɛ in̄ɛm ɲa, Ilaaɗi à n̄ɛ ka saabu, kù j̄ɛ ara hee arau ku tilasi wa ka ceò mii iyi í bi. 13 Ntò ntò, bii ì waa ce idɔɔbii ara aa ku ɲa. Amma bii ì jò Hundei Ilaaɗ í sobi ɲɛ í kpaò kookoosui arau aa n̄ɛ kuwɛɛ ɲa, 14 domi in̄ɛ ɲa iyi Hundei Ilaaɗ wa gbã fei, aɲai à j̄ɛ amai Ilaaɗ ɲa. 15 Hundei iyi Ilaaɗ í mu n̄ɛ kaa ce ɲɛ aru, kaa nò ku jò njo ku mu ɲɛ má, amma Hundeu i ce ɲɛ amai Ilaaɗ ɲa, nò do saabuɛi aa ka yòkò ka kpe Ilaaɗ, ka ni Baaba. 16 Hundei Ilaaɗ takɛ wa sɔ̄ hundeu nwa iyi à j̄ɛ amai Ilaaɗ ɲa. 17 To, si bei à j̄ɛ amaɛ ɲa, n̄ɲui í jò à n̄ɛ baa si mii iyi í jile nwa. Aa ka n̄ɛ ikp̄ɛ do Kirisi ajò, domi bii à baa ijuukp̄ɛ ku kp̄ɛ, b̄ɛɛɛ m̄ai aa ka baa amboeɛ ku kp̄ɛ má.

Amboe iyi á na ku naa

18 Ñ mà wahalai nsei nwau ih̄ɛ kù j̄ɛ nkãma do amboe iyi Ilaaɗ á na ku nyisi wa. 19 Baa mii ɲa iyi Ilaaɗ í taka fei à waa degbe ajò n̄ɲu do saasa, ajò si bii Ilaaɗ á jò a ye amboeɛ si amaɛ ɲa, 20 domi mii ɲa iyi í taka fei à dási kp̄ai nfe ku ce, kù j̄ɛ na idɔɔbii aɲa taka ɲa, Ilaaɗi í coo b̄ɛɛɛ. Do n̄ɲu fei, kp̄aa ku c̄u m̄o í wɛɛ 21 iyi Ilaaɗ á ya mii ɲau m̄o ku ba kãma ɲa ku maà b̄ɛj̄ɛ má nò a n̄ɛ ikp̄ɛ si amboeɛi ara ku nei amai Ilaaɗ ɲa. 22 À mà iyi hee nsei mii ɲa iyi Ilaaɗ í taka fei à waa kakaai bei inaabo iyi wa kaka do ara kuroi kubí. 23 Nò iyi í re m̄m, baa awa iyi Ilaaɗ í mu nwa Hundeu bei fiaí kaazigi, à waa kaka si idɔ̄ nwa à waa degbeò Ilaaɗ ku nyisi iyi à j̄ɛ amaɛ ɲa ntò ntò nò ku faaba ara nwa. 24 Faabau í j̄ɛ tu wa, amma si kp̄aaɛ ku c̄i à wa si titã. Bii à ye mii iyi à waa degbe, kudegbe kù wɛɛ má. Mii iyi amane wa ye á maa c̄o kp̄aaɛ má? 25 Amma bii à waa c̄o kp̄ai mii ḡo iyi a kù waa ye, aa ka maa degbeɛi do temua.

26 B̄ɛɛɛ m̄ai Hundei Ilaaɗ í ya maa sobi wa si gbugbã hai n̄ɛ nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í s̄ia ka t̄o. Amma Hundeu takaei í ya t̄o Ilaaɗ na iri nwa do ide iyi í re ide ku f̄oi amane ɲa. 27 Nò Ilaaɗ, n̄ɲu iyi wa ye id̄oi amane ɲa í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idɔɔb̄ieɛi Hundeu wa t̄oɛ na irii in̄ɛ ɲa iyi à j̄ɛ t̄ɛɛ.

28 Nò iyi í re m̄m, à mà s̄aa s̄aa, in̄ɛ ɲa iyi à bi Ilaaɗ, aɲa iyi í kpe si idɔɔb̄ie à j̄ɛ t̄ɛɛ, Ilaaɗ wa ce ic̄ɛ si mii iyi í ba ɲa fei ku ba ku ce ɲa

jiida. 29 Ntò ntò, in̄ɛ ɲa iyi Ilaaɗ í cica hai tako, aɲai í jile ku ba a jò Amaɛ. Si b̄ɛɛɛ Amaɛui á j̄ɛ yemmai if̄o nkp̄o nkp̄o. 30 In̄ɛ ɲa iyi í cica í jileu, n̄ɲui í kpe ɲa. In̄ɛ ɲa iyi í kpeu í ce ɲa dee dee. In̄ɛ ɲa iyi í ce dee deeu í ce ɲa ikp̄ɛi amboeɛ.

Kulai kubii Ilaaɗ

31 Debei b̄ɛirei aa ka f̄o má. Bii Ilaaɗ í j̄ɛ tu wa, yooi á yòkò ku j̄ɛ mb̄ɛɛ nwa. 32 Ilaaɗ kù k̄o amai n̄ɲu takɛ, amma í jò à daa in̄ɛ ɲa si awò à kpaa na irii awa fei. N̄ɲu iyi í na wa amaɛu b̄ɛɛɛ, b̄ɛirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. 33 In̄ɛ ɲa iyi Ilaaɗ í cica, yooi á yòkò ku má ɲa dulum má. Kù wɛɛ, domi Ilaaɗi í ce ɲa dee dee. 34 To, yooi á yòkò ku ye taale ɲa. Kù wɛɛ, domi Jesu Kirisi í ku, nò iyi í re m̄m í j̄i hai si bale má, í wa awò n̄j̄ei Ilaaɗ. Í nò wa t̄o Ilaaɗ na iri nwa. 35 Yooi á yòkò ku f̄ɛf̄ɛ wa do kubii Kirisi. T̄onya? Mà wahala. Mà ijuukp̄a. Mà ari. Mà are. Mà mbirisi. Mà iḡu. 36 Ntò ntò, Laf̄ɛɛ, na iriei à ya ka wa si anui iku al̄eò daakò.

À waa c̄o wa bei angudã ɲa iyi à waa b̄o ku saka,

si bei kuk̄oi ideɛi Ilaaɗ í f̄o. 37 Amma si mii ɲau ih̄ɛ fei à j̄ɛ iḡu mam mam na saabuɛi Kirisi iyi í bi wa, 38 domi ñ mà kam kam, nkãma kù wɛɛ iyi á yòkò ku f̄ɛf̄ɛ wa do kubie. Baa iku kaa yòkò, wala kuwɛɛ, do amaleka ɲa, do yiikoi lele ɲa. Mii iyi í ba wa nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, kãma ɲa kaa yòkò. 39 Mii ɲa iyi à wa lele do iyi à wa il̄ɛ hee do mii iyi à taka fei, nkãma kaa yòkò ku f̄ɛf̄ɛ wa do kubi iyi Ilaaɗ í nyisi wa si Jesu Kirisi Laf̄ɛɛ nwa.

9

Ilaaɗ do in̄ɛi Izireli ɲa

1 Nt̄oi ñ wa n̄ f̄o, amu in̄ɛi Kirisi, n̄ kaa n̄ s̄o ibo. Id̄m do Hundei Ilaaɗ à j̄ɛsi iyi nt̄oi.

2 In̄m í f̄o ntò ntò na Zuifu kpaasi ɲa nò ñ ya n̄ maa n̄ ce araare ɲa waati kãma fei. 3 An̄ j̄ɛsi Ilaaɗ ku ceekpem nò ku f̄ɛf̄ɛɛm do Kirisi ku ba in̄ɛ ɲa iyi à j̄ɛ dimim a ba faaba. 4 Aɲai à j̄ɛ in̄ɛi Izireli ɲa, in̄ɛ ɲa iyi Ilaaɗ í cica a j̄ɛ t̄ɛɛ bei amaɛ ɲa, nò í nyisi ɲa amboeɛ. Do aɲai í d̄i akabuue ɲa, nò í na ɲa wooda do kp̄aaɛ ku t̄o, do ideɛi kuwãɛ. 5 Bala ɲa ɲai à j̄ɛ in̄ɛi Ilaaɗ ɲa. Si dimi ɲai Kirisi í fita bei amane

nɲu iyi í re mii fei. Nɲui í je Ilaaḏ, nɲu iyi í jo ka maa saabu hee do aḵo fei. Ami.

⁶ Kù je n wa n ni ide iyi Ilaaḏ í wāu í je ngbe, amma kù je inɛ ɲa iyi à bí si dimii inɛi Izireli ɲau feii à je inɛi Izireli do ntɔ. ⁷ Kù nɔ kù je inɛ ɲa iyi à bí si dimii Aburahamu feii à je tɔkuɛ ɲa do ntɔ, domi Ilaaḏ í sɔ Aburahamu í ni, dimii amai Izaaki ɲai aa je tɔkuɛ ɲa. ⁸ Waata kù je amai Aburahamu ɲa feii à je amai Ilaaḏ ɲa, í gbe amu ɲa ɲa iyi Ilaaḏ í cea kuwāɛ ɲau, aɲa akā. ⁹ Ide iyi Ilaaḏ í wāḵ Aburahamu wee, í ni, adḵ gɔ suku be iyi ihɛ an nyi wa má, hee waati beɛbe Sara á bí ama inɛmɔkɔ.

¹⁰ Kù je iyi be nɲu akā, amai Rebeka minji ɲau fei sika ɲai. Baa nɲai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma do nɲu fei, hee Rebeka ku maa bí ɲa, si waati iyi a kù ce jiiḵa gɔ titā hee má je laalɔ, Ilaaḏ í sɔ Rebeka í ni, inɛ sintei á ya sūa inɛ ankāanyiu iri ilɛ. Í fɔ beɛbeɛi ku ba ku nyisi iyi nɲu í ya cica inɛ ɲai bei nɲu takai nɲu í bi, nɔ í kpe ɲa si bei nɲu takae í jile, kù je na kuce ɲa. ¹³ Tiai idei Ilaaḏ í fɔ má í ni, Ilaaḏ í ni, n bi Zakəbu nɔ n cé Ezau.

¹⁴ Debei, beirei aa ka fɔ nsei. Ilaaḏ kù je dee deei? Aawo, kù je beɛbe, ¹⁵ domi í sɔ Moizi í ni, inɛ iyi n bii an cea didḵ, nɔ inɛ iyi n bii an ce araareɛ. ¹⁶ Na nɲu, kù je na idəɔbii inɛ gɔ, kù nɔ kù je na kookaai inɛ gɔ, amma na araarei Ilaaḏi. ¹⁷ Beɛbeɛi kukɔi idei Ilaaḏ wa fɔ idei Faraḵ, nɲu iyi Ilaaḏ í le idəɛ í ni n kā n ceɛ ilaalui ku ba inɛ ɲa a ye gbugbām siɛ, nɔ inɛi andunya fei ku gbɔ irim. ¹⁸ Beɛbeɛi Ilaaḏ í ya ce araarei inɛ iyi í bi, nɔ ku le idəi inɛ mɔ iyi í bi.

¹⁹ Bii beɛbeɛi, inɛ gɔ á yɔkɔ ku sɔm ku ni, Ilaaḏ kù nɛ kpāa ku ye taalei amanɛ ɲa má, domi inɛ kāmā kaa yɔkɔ ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awɔ iyi ì waa fɔ beɛbe, yooi ì je í bei i kakəɔ Ilaaḏ. Caka á yɔkɔ ku bee woo ma ku ni, na mii í ce ì mam be ihɛ? ²¹ Kù je woo ma cakai á ceḵ ama bei í bi ba. Si ama akāu be kaa yɔkɔ ku ce caji iyi à ya maa ceḵ ice waati kāmā fei do caka iyi í nɛ beɛɛɛ í re ba.

²² To, yaaseu be wa nyisi mii iyi Ilaaḏ í ce. Í bi ku nyisi inɛ gɔ ɲa idəɔkḵ nlaɛ do gbugbāɛ. Amma í temuai titā do inɛ ɲa iyi idəɛ í kḵ siu, aɲa iyi à ye bei caka ɲa iyi aa nyɔu. ²³ Amma í bi ku nyisi inɛ gɔ ɲa mɔ bei amboeɛ í la í to.

Aɲai í ce araare ɲa nɔ í ce sɔlu ɲa hai ku kpe a nɛ ikpɛ si amboeɛ. ²⁴ Inɛ ɲau awai. Si inɔ nwa Zuifu ɲa do hai je Zuifu ɲa à wasi. Ilaaḏi í kpe awa fei. ²⁵ Beɛbeɛi walii Ozeɛ í fɔ si tiaɛ í ni, Ilaaḏ í ni, Inɛ ɲa iyi a kù je tom wo, nsei an kpe ɲa inɛm.

Dimi ɲa iyi n kù bi wo, nsei an kpe ɲa baakəɔm ɲa.

²⁶ Nɔ tengi bii n sɔ ɲa wo n ni, i kù je inɛm ɲa,

Be mɔi an kpe ɲa má amam ɲa, amu iyi n je irii kuwɛɛ.

²⁷ Nɔi walii Ezai í fɔ ide hee lele na irii inɛi Izireli ɲa í ni, baa bii inɛi Izireli ɲau à kpɔ bei sāai aɔii ido, inɛ mbɔi á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaaḏ í fɔu á kḵi mam mam si andunyau, nɔ kaa kpe mɔm. ²⁹ Í ye mbe bei walii Ezai í tako í fɔu iyi í ni,

Bii Aḵ Lafɛɛ, ilu gbugbā fei kù jḵ nwa fiti mbɔi amanɛ ɲa wo ni,

Awa fei aa ka kui wo bei inɛi Sodomu ɲa, Do inɛi Gɔmɔɔ ɲa.

Inɛi Izireli ɲa do laabaau jiiḵa

³⁰ Debei, beirei aa ka fɔ. Bei aa ka fɔ wee, dimi mmu ɲa iyi a kù waa de à je dee dee si wajui Ilaaḏ wo, nsei à je dee dee na saabui naanɛ ku dasi ɲa. ³¹ Amma inɛi Izireli ɲa iyi à waa de aɲa a too wooda ku ba aɲa a je dee dee si wajui Ilaaḏ, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jḵ inɛi Izireli ɲa a kù dɛdɛɛ do naanɛ ku dasi, í gbe do ice ɲa. À koosɛ si kuta iyi í ya jḵ inɛ ɲa a koosɛu. ³³ Idei kukɔu wa fāa í ni, Wee n wa n jile inɛ gɔ Siḵɔ iyi í ye bei kuta bi ku koosɛ.

Nɲui á jḵ inɛ gɔ ɲa a cuku,

Amma inɛ iyi í dasiɛ naanɛ kaa ye anyɔ.

10

¹ Inɛ inɛm ɲa, iyi n bi si idəm fei do iyi n wa n tɔɔ Ilaaḏ, nɲui í je dimim ɲa a ba faaba.

² Ntɔ ntɔ, an yɔkɔ n fɔ na iri ɲa n ni à waa cea Ilaaḏ ice do himma, amma a kù nɛ kumà.

³ A kù mà bei Ilaaḏ í ya ceḵ inɛ dee dee, nɲui í jḵ à de kpāa ɲa bei aa ce a jɛḵ dee dee, nɔ a kù waa too si kpāa iyi Ilaaḏ í jile. ⁴ Kpāa iyi Ilaaḏ í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa irii woodai Moizi nɔ inɛ iyi í dasiɛ naanɛu fei á je dee dee si wajui Ilaaḏ.

Faabau í je ti inɛ ɲa iyi à dasi Lafɛɛ naanɛ fei

⁵ Ide iyi Moizi í kò si yaase bei iné á jèò dee dee si wajui Ilaaḍ si wooda ku jirima wee. Iné iyi wa jirima wooda ḡau fei, si nḡui á ba kuwεε. ⁶ Amma ide iyi à kò si yaase bei amané á jèò dee dee na naané ku dasi wee. Maà ti i fò si idòe i ni, yooi á bò lelei Aḍ. Bii ì waa fò bεεβε, í ye bei ì waa de Kirisi ku kita wai. ⁷ Nò i maà ti i fò i ni, yooi á lò lelei ile. Bii ì waa fò bεεβε, í ye bei ì waa de ku dede Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debei, beirei ideu wa fò. Bei wa fò wee. Ide iyi ì waa dedeu kù jiiε, í wa si gelee mòm do si idòe. Ideu nḡui í je ideí naané ku dasi iyi à waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii ì fò do gelee ì ni Jesui í je Lafēε, nò ì dasi naané si idòe iyi Ilaaḍ í dedeε hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do idòe amané í ya dasiò naané ku ba ku je dee dee si wajui Ilaaḍ, nò do gele mòi í ya fòò ide ku ba ku baò faaba. ¹¹ Tiai ideí Ilaaḍ í nò í fò í ni, iné iyi í dasiε naané fei kaa ye anyò. ¹² Bεεbei iné gò kù je ikā, hai Zuifu ḡa hee ku bò do dimi mmu ḡa fei. Anḡa fei Lafēε akāi à nε. Amanie mò í je ti iné ḡa iyi à waa tòε fei. ¹³ Debei iné iyi wa tòε Aḍ Lafēε fei á ba faaba, si bei ideí Ilaaḍ í fò.

¹⁴ Nò beirei iné ḡa aa ce a tòε bii a kù dasiε naané. Mà beirei aa ce a dasiε naané bii a kù gbò ideε. Nò beirei aa ce a gbò ideε bii iné gò kù ce waazoi ideu. ¹⁵ Nò beirei aa ce a ce waazoi ideu bii kù je iné gòí í be ḡa. Kukòí ideí Ilaaḍ wa fò í ni, inò didḍ nlai kunaai iné ḡa iyi à dabii à waa sisi laabaau jiidau. ¹⁶ Amma kù je iné feii í jesi ideí laabaau jiidau. Bεεbei walii Ezai mò í fò í ni, Lafēε, yoo ḡai à dasi waazo nwau naané. ¹⁷ Bεεβε mòi naané ku dasi wa naai hai si ide iyi iné wa gbò. Nò ide iyi à waa gbòu ideí Kirisii.

¹⁸ Amma n̄ wa n beei, Zuifu ḡa a kù gbò ideui? À gbòò, domi à kòò à ni, Woo ce waazo ḡau à dabii si andunya fei Nò iné fei í gbò ide ḡa.

¹⁹ To, n̄ wa n bee má, inéi Izireli ḡa a kù gbò yaasei ideu ba. À gbòò, si bei Moizi í tako í kò na iri ḡa í ni, Ilaaḍ í ni, An dede igu nḡe do dimi gò iyi a kù waa saalu bei dimi, Nò n dede idòakḍ nḡe do dimi hai nε bisi.

²⁰ Ezai mò í kò do wòkò í ni, Ilaaḍ í ni, Iné ḡa iyi a kù waa dedεem ḡai à yeM, Nò n̄ nyisi ḡa aram, kù nò kù je anḡai à tòm.

²¹ Amma si gāmei irii inéi Izireli ḡa í kò í ni, Ilaaḍ í ni, hai daakòí n̄ to awò bi hai gbò ide ilu ití ku yika ḡa.

11

Ilaaḍ kù kòsi inéi Izireli ḡa

¹ Debei n̄ wa n beei, Ilaaḍ í kòsi inéε ḡai? Aawo, kù je bεεβε, domi amu takam inéi Izirelii n̄ wa n je, n̄ je tókui Aburahamu si dimii Benzamεε. ² Ilaaḍ kù kòsi inéε ḡa iyi í tako í cica hai kukpεu. Mà i kù mà ḡa bei kukòí ideí Ilaaḍ í fò ḡa si waati iyi Elii í bòò taalei inéi Izireli ḡa bi Ilaaḍ í ni, ³ Lafēε, iné ḡau à kpa waliiε ḡa nò à kεke bi kuweεε ḡa. Amu akāi n̄ gbe iyi n̄ wa n jirimae, à nò à waa de hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaḍ í jεaa í ni, n̄ nε amané dubu mεεje má iyi a kù gule si wajui iwē iyi à ya kpe Baali.

⁵ Bεεβε mòi, baa nsei inéi Izireli mbò ḡa à waa jirima Ilaaḍ, anḡa iyi í cica na didḍεu. ⁶ Í cica ḡai na didḍε, kù je na ice. Bii í je do iceui, didḍu kù je didḍ má.

⁷ Ntò ntò beirei í ce. Inéi Izireli ḡa a kù ba mii iyi à waa de. Si inò nḡa iné ḡa iyi Ilaaḍ í cicai à baa. Iné ḡa iyi à gbe à lele idò nḡa.

⁸ Na irii nḡai kukòí ideí Ilaaḍ í ni, Ilaaḍ í da nḡa si sisi nḡoo si idò. Nò í mu nḡa iju iyi a kaa yòkò a yeò ilu. Nò í mu nḡa ití iyi a kaa yòkò a gbòò ide hee do nnyi fei.

⁹ Nò Davidi mò í ni, Jingau nḡa ku je nḡa cekūm do taao, Nò ku nyi ku je nḡa bi ku koose má Ku ba a koo a ba ijuukpā.

¹⁰ Jò ilu kuku ku wa si iju nḡa a maà ye ilu. Nò i jò a ya bate a maa ceò ice do ajò fei.

¹¹ Nḡai í jò n̄ wa n bee, si waati iyi inéi Izireli ḡa à koose, à cukui hee do ajò fei? Aawo, kù je bεεβε. Amma na kucuku nḡai í jò dimi mmu ḡau mò à baò faaba ku ba igu nḡa ku dede si ḡa. ¹² Debei, si bei kucukui inéi Izireli ḡa í jò hai je Zuifu ḡa à ba amanii Hunde, nò kukayei inéi Izireli ḡa í kòsi amanii dimi mmu ḡa, zaka beirei amanii dimi mmu ḡau á la ku to waati iyi inéi Izireli ḡa fei aa na a ba kpāai faaba.

Dimi mmu ḡa à ba faaba

¹³ Inḡe dimi mmu ḡau be, inḡe n̄ wa n ba ide ku fò, amu iyi n̄ je woo be bi tu ḡe. N̄ ya n

maa ne ino didōi do icem iyi n wa n ce. ¹⁴ Si iceu bei n wa n de kpāa n dedeò igui dimim na, ku ba ine gō nna na a ba faaba. ¹⁵ Ilaaō í jò hai je Zuifu na à dō do nnu si waati iyi í jò Zuifu na titā. Debei, beirei á ye si waati iyi á gba na má. Nnu bei á jò aña iyi à ku wo a baa si kuwēe.

¹⁶ Si iyafūi pēe iyi à kpo, bii pēe sinte iyi à ceu í je ti Ilaaō, debei pēeu fei ti Ilaaōi. Bēebe mōi bii icāi jīi í je ti Ilaaō, do amaawōe na fei ti Ilaaōi. ¹⁷ Amma nsei à cafe amaawō gō na hai si jīi ndii olivi, nō inje iyi ì je amaawōi jīi ndii sako, injei à sāsi agbe nna. Nsei wee, inje mō ì waa ba inyi iyi wa naa si amaawō nnu hai si icāu. ¹⁸ Na nnu, i maà tōo fufu na si amaawō na iyi à cafeu. Beirei aa ce i tōo fufu na. I jò i mà na iyi kù je injei ì waa mu icāu, icāu njei wa mu je.

¹⁹ Ine akā nne gō á ni, à cafe amaawō nnu bei ku ba a sāsim si agbe nna. ²⁰ Ntōi, à da nai na naane hai dasi nna, nō awō mō ì wa agbeu bei na naane ku dasie. Maà tōo fufu, amma ce njo, ²¹ domi bii Ilaaō kù jò amaawō sinte nnu, á na ku jò awō mō? ²² Debei, cō jīida ku jei Ilaaō do kugaabu. Í gaabu si ine na iyi à cuku, amma í je ine jīida bi tēe. Awō de leekī dim dim si jīida ku jēe. Bii kù je bēebe aa da awō takae. ²³ Bii aña mō a kù mōsi ido ku lele nna, Ilaaō á sindo na si agbe bii à wau wo, domi á yōkō ku sindo na si agbe nna má. ²⁴ Bii Ilaaō í dae wa hai si jīi ndii olivii sako nō í māsie si jīi ndii olivi iyi à waa logooa iyi kù je icue, debei, kaa gaabu aa ku sindo amaawōu si jīi ndii nnu takae.

Inei Izireli na aa ba faaba

²⁵ Inje inem na, n kù bi asiii ideu ihē ku manji nne hee ku jò i maa cō ara nne ilu bisi na. Asiiu wee. Idōi inei Izireli fiti mbō nnu í lei titā hee kukpōi dimi mmu na iyi aa ba faabau ku kō. ²⁶ Si bēebe, inei Izireli nnu fei aa ba faabau, si bei à kōo à ni, Ilaaō í ni, Woo Faabau á naai hai Siō, Nō ku nya lasabu hai mà bēerem hai si dimii Zakabu.

²⁷ Iyi ihēi í je akabuu iyi an dī do aña si waati iyi an kpa ideu dulum du na.

²⁸ Si tuubai laabaau jīidau Zuifu na à je mbēei Ilaaō, nō nnu bei í baa í je aranfāanii inje, amma si tuubai kucica, à je ine na iyi Ilaaō í bi hee nsei na bala nna na. ²⁹ Ilaaō í

bi na hee nsei domi ci ya ce mua ngba nō ci ya sinda ido hai si ine na iyi í kpe. ³⁰ Tako wo ì donda Ilaaō na, amma nsei Ilaaō í too si ide hai gbōi Zuifu nnu í ceò araare nne. ³¹ Nsei si bei Ilaaō í ce nne didō na saabui ide hai gbō nnu, bēebe mōi á too si araare iyi í nyisi ne ku ba ku ce araarei aña mō. ³² Ntō ntō, Ilaaō í jò ine fei í baa í je arui ide hai gbō, ku ba ku ce araarei ine fei.

Kulai Ilaaō

³³ Irei ì gbō bei amanii Ilaaō do bisie do kumàe í la í to. Ine gō kaa yōkō ku mà yaasei lasabu. Ine gō mō kù nō kù wēe iyi á mà kpāae sāa sāa.

³⁴ Bēebei kukōi ideu Ilaaō í ni, Yooi í mà lasabui Aō Lafēe. Mà yooi í muaa bisi ajo gō.

³⁵ Yooi í tako í muaa ngōgō ku bei ku maa degbe ku sāa nnu gbese.

³⁶ Ilaaōi í je irii mii fei, hai bi tēei fei ndee wa naa. Nō mii fei í wēei na irie. Amboe ku je tēe hai nsei hee do ajo fei. Ami.

12

Kuwēe titō iyi í wēe na irii Ilaaō

¹ Na nnu inje inem na, n wa n tōo nei na saabui araare iyi Ilaaō í ce nne, i na Ilaaō ara nne. I jò kuwēe nne ku jēaa bei kuwēe gō iyi í má nō í síaa si. Do yaase bēebe í sía i ya tōo Ilaaō na. ² I maà ya ce kucei inei andunya na, amma i jò Ilaaō ku mu nne lasabu titō iyi á kpaasiò kuwēe nne, ku ba i mà iyi í je idōbii Ilaaō na. Idōbieu wee, iyi í je jīida, iyi í dō do iyi í kō mam mam.

³ Na didō iyi Ilaaō í muum, n wa n sō inje fei, i maà jile ara nne tengi bii i kù to na, amma ine fei ku jile arae si zaka bei Ilaaō í muaa naane. ⁴ Si ara akā ikō ikā ikāi í wa si nō aña fei do ice nna. ⁵ Bēebe mōi, baa bii awa à kpō à je ara akā si Kirisi nō à dī si njei bei ikō ikā ikāi arau. ⁶ Bēebe mōi à ne amua ikā ikā iyi Ilaaō í ce nwa si didōe. Ine iyi í ne amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaaō ku sō ine na, ku ceò ice si bei naane ku dasie í to. ⁷ Ine iyi í ne amuai ku cea ine na ice si igbeu, ku coo. Ine iyi í ne amuai ine na ku kō si ideu Ilaaō ku kō na si. ⁸ Ine mō iyi í ne amuai ine na ku mua gbugbā ku coo. Ine mō iyi í ya yōkō ku ce amua ku coo do ino akā. Ine ngbo ku ce

iceε do himma. Inε iyi í nε amuai ilu are ηa ku sobi ku coo do ino didō.

⁹ I maà jò kubi nηε ku je do muafiti. I saa laalo nò i leeki si jiida ku ce dim dim ηa. ¹⁰ I bi nje ηa, i ce kookaai i ya màò bεεrei nje ηa. ¹¹ I maà jò himma nηε ku kaye, amma i ya maa cea Aō Lafēε ice ηa, nò i jò Hundee ku maa ce ice si ηe. ¹² I wεεò ino didō ηa na kpāa ku cōu. I temua si wahala ηa. I maà ya gbεεji do kutōo ηa. ¹³ I ya sobi inε ηa iyi à je ti Ilaaō si bukaatai mii iyi à bi. Nò i ya yaaε inε njoo ηa. ¹⁴ I ya weea inε ηa iyi à waa kpā ηe iju. I wee nηa ηa, i maà ceekpe ηa. ¹⁵ Inε ηa iyi à wa si ino didō i ba ηa ino didō ku kpē, inε ηa mō iyi à waa kpata i ba ηa ku kpata ηa. ¹⁶ I ya nε anu akā ηa, i maà jò lasabui ara ku so ku wa si ηe, amma i ya kaye ara nηe ηa. I maà ya jile ara nηe ilu bisi ηa.

¹⁷ I maà ya sāa inε gō laalo ηa. I ya maa de i ce iyi í je jiida si gāmei inε fei ηa. ¹⁸ Bii í je á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò inε inε fei i ya dō ηa. ¹⁹ Inε kpaasim ηa i maà ya de i sāa nje gbesei laalo ηa, amma i ya jò Ilaaō ku sā nηe gbesei idōokō, domi à kōo à ni, Aō Lafēε í ni,

Amui an sā gbesei idōokō.

²⁰ Nò à kōo má à ni,

Bii ari wa kpa mbεεε, náa ije ku je.

Bii agbe wa kpaa, muua inyi ku mō,

Domi bii ì waa ceaa bεεbe, í ye bei ina nyenyeyi ì waa koaa si iri.

²¹ Maà jò laalo ku kāmiae, amma jò i kāmiae do jiida ku ceε.

13

Ka jirima ilaalui ile nwa ηa

¹ Inε fei ku jirima ilaalui ilεε, domi ilaalui kāmā kù wεε iyi kù je do kumāsii Ilaaō. Ilaalu ηa iyi à wεε fei Ilaaōi í jile ηa. ² Na nηu, bii inε í donda ide i laalu, ide iyi Ilaaō í jilei í kōsi. Nò inε ηa iyi à waa kō ide dimi bεεbe, à waa dedea ara nηa taalei. ³ Ntō ntō, woo ce jiida ηa a kù nε zigiida do inε ηa iyi à waa mu ilεu, í gbe woo ce laalo ηa. Bii i kù bi njo ku muε si gāmei ilaalui ηau, ce jiidaε, aa nε sie ino didō. ⁴ Ilaalu ηa à waa ce icei Ilaaōi na aranfāani nηe. Amma bii ì waa ce laalōe ηa, i ce njo nηa, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Anηa mō woo ce icei Ilaaō ηai ku ba a sā gbesei idōokōi Ilaaō nò a kpā inε ηa iyi à waa

ce laalo iju. ⁵ Na nηu, ì nε i sū nηa iri ile ηai, nò kù je si na iyi í jò ì waa ce njo ijuukpā nηu akā ηa, amma ku ba idō nηe ku maà ye taale nηe.

⁶ Nηui í nò í jò ì waa sā fi ai lempoo má ηa, domi inε ηa iyi à waa mu ilεu anηa mō woo ce icei Ilaaō ηai nò à na ara nηai mam mam. ⁷ I sāa inε fei iyi ì nε i sā ηa. Inε ηa iyi ì nε i sāa lempoo i sā nηa ηa. Inε iyi ì nε i sāa fi ai duani i sāa lafēε. Inε iyi ì nε i jirima fei i jirima lafēε ηa. Inε iyi ì nε i mà bεεεε, i mà ηa.

Ka bi nje

⁸ I maà ya mu gbesei inε gō. Gbesei mii akāi í nε ku wa si anini nwa, nηui í je kubi, domi inε iyi í bi inε ηa wa kō wooda feii. ⁹ Ntō ntō, wooda ηau ihē iyi í ni, i maà ce sakara, nò i maà kpa inε, nò i maà ce ile, nò i maà ce bine, do wooda ikā ikā iyi í gbe fei aa yōkō a tōtōo ηa si wooda akā. Wooda akāu wee, bi inε mmu bei ì bi araε. ¹⁰ Bii kubi í wa si gāme nηe i kaa yōkō i cea nje laalo ηa. Na nηu, bii ì bi nje ì waa jirima wooda ηau fei ηai.

Ka tā sōlu ka maa degbeò kunyii Kirisi wa

¹¹ Í sia i ce bεεbe ηa, domi ì mà ηa si waati bii à wa nsei. Í to i jī hai si iri njoo ηa, domi waati iyi Lafēε á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. ¹² Idū í dū wa koo, nò amεεjumá í maai wa. Na nηu, ka jò icei ilu kuku ku ce, nò ka so jīnei igū iyi á jò ka jabu si inya kumá. ¹³ I jò ka nε dee dee awa iyi à je inei inya kumá ηa. Ka maà jò ije ku bi nwa do atē ku mō nwa ku la ku caa, ka maà nε adei abo do daa bεεteke ku ce, nò ka jò ija do igu. ¹⁴ Amma i so daa titōi Jesu Kirisi Lafēε nwa, nò i maà jò daai inε taka nηe ku maa neò ηe i maa ceò bine má ηa.

14

Maà ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

¹ I gba inε iyi naane ku dasie kù nε gbugbā, nò i maà ya ye taalei ide iyi wa lasabu. ² Inε ihē wa tamaa si iyi nηu á yōkō ku je ije fei. Inε ihō mō iyi kù nε gbugbā si naane ku dasie u, ci ya nō inηa. ³ Inε iyi wa je mii iyi í ba fei ku maà donda inε iyi ci ya je mii fei, nò inε mō iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maà ye taalei inε nje iyi wa je mii fei, domi Ilaaōi í gba lafēε. ⁴ Beirei awō ì ye ì bei ì waa kiitiò amaacei inε

mmu gɔ. Bii wa leeki si icee walakɔ bii í nɔ́ í fūsi awɔ mɔi ideí irii lafɛɛi. Amma á maa leeki domi Aɔ Lafɛɛ í ne gbugbã ku muua gbugbã.

⁵ Ine gɔ ɲa à ya tamaa bei ajɔ gɔ ɲa à re nje do beereí, nɔ́ ine gɔ ɲa mɔ́ à ya maa tamaa mà iju iyi í má fei akãí. Si ide ɲau ihɛ́ í sɪa ine fei ku mu iyi í je lasabui idɔe dim dim. ⁶ Ine iyi wa tamaa ajɔ gɔ ɲa à re nje do beere, wa cooí na Aɔ Lafɛɛ. Ine iyi wa je ije iyi í ba fei, na irii Aɔ Lafɛɛi wa jɔɔ, domi í ya saabu Ilaaɔ́ titã na ijeu. Ine mɔ́ iyi kù waa je mii fei, na irii Ilaaɔ́ kù waa je, í nɔ́ wa saabu. ⁷ Kuwɛi ine kãma nwa kù je ti nɲu akã, beɛbe mɔi do ikue. ⁸ Ntɔ́ ntɔ́, bii à wɛɛ, à wɛɛi na irii Lafɛɛ, bii à nɔ́ à ku mɔi, na irii Lafɛɛi à ku. Na nɲu, bii à waa wɛɛ walakɔ bii à ku, ti Lafɛɛi à je, ⁹ domi Kirisi í ku nɔ́ í dede hai si bale má ku ba ku je Lafɛɛi ine ɲa iyi à ku do ine ɲa iyi à wɛɛ. ¹⁰ To, bii beɛbei, na mii í ce awɔ́ ì waa ye taalei kpaasie. Mà na mii í ce ì waa donda kpaasie. Awa feii aa ka leeki ajɔ akã si wajui Ilaaɔ́ ku kiiti nwa. ¹¹ Ajɔ nɲui kukɔi ideí Ilaaɔ́u ihɛ́ á kɔ́ tengi bii í ni, Aɔ Lafɛɛ í ni, Amui ñ je kuwɛɛ, ine fei á na ku gule si wajum.

Nɔ́ ine fei ku saabum do gelee.

¹² Beɛbe mɔi awa fei aa ka fɔ́ tu wa si wajui Ilaaɔ́.

Maà ce ngɔgɔ iyi à dasi kpaasie kurara

¹³ Na nɲu, i maà ya kiiti nje ɲa. Amma ce laakai i maà ti i ce ngɔgɔ iyi á jɔ́ kpaasie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafɛɛ Jesu ñ mà kam kam iyi sɔnda kãma kù je ìwɔ́. Amma bii ine gɔ wa doo sɔnda gɔ ìwɔ́, bi tɛɛi í je ìwɔ́. ¹⁵ Bii inɔi kpaasie í fɔ́ na ije gɔ iyi ì waa je, wa nyisi iyi i kù waa ne si kpãai kubi má. Maà jɔ́ ideí ije ku jɔ́ ine gɔ iyi Kirisi í ku na irie ku ce nfe. ¹⁶ Iyi ì ye í sɪae ku ce, maà ti i coo do yaase bei á jɔ́ ine ɲa a fɔ́ laalɔe. ¹⁷ Bommai Ilaaɔ́ kù je ideí kujɛ do kumɔ, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sũ do inɔ́ didɔ́ iyi Hundei Ilaaɔ́ wa mu nwa. ¹⁸ Ine iyi wa cea Kirisi ice si yaase beɛbe, lafɛɛi Ilaaɔ́ á bi, nɔ́ baa amanɛ ɲa aa saabu.

¹⁹ Na nɲu, ka de mii iyi á naaò laakai ku sũ wa do mii iyi á mu nwa gbugbã si naane ku dasi nwa. ²⁰ I maà beje icei Ilaaɔ́ na ideí ije. Ntɔ́, sɔnda kãma kù je ìwɔ́, amma kù sɪa ine

gɔ ku je ije iyi á jɔ́ kpaasie ku koose. ²¹ Iyi í sɪa nɲui í je í maà ɲɔ́ ɲa, nɔ́ í maà mɔ́ vɛɛ, nɔ́ í maà ce ngɔgɔ bii í je á dasi kpaasie kurara. ²² Mii iyi ì waa lasabu si ideu ihɛ́, muu si idɔe, nɔ́ kù je si gãmei awɔ́ do Ilaaɔ́ nɲu akã. Ilu inɔ́ didɔ́i ine iyi idɔe kù waa ye taaleɛ si mii iyi wa ce. ²³ Amma ine iyi wa sika si ije gɔ iyi wa je, Ilaaɔ́ á ye taaleɛ domi kù waa coo do naane. Ntɔ́ ntɔ́, mii iyi ine wa ce fei nɔ́ kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi à dɔa kpaasie si, maà de ti awɔ takae

¹ Nsei, awa iyi à ne gbugbã si naane ku dasi, i jɔ́ ka temuaò gbugbã ku kuai hai ne gbugbã ɲa, nɔ́ ka maà ya ka ce mii iyi á dɔa awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dɔa kpaasi nwa ɲa si na aranfaani nɲa, ku ba naane ku dasi ɲa ku bɔ́ waju. ³ Kirisi takae ci ya ce mii iyi á dɔa nɲu takae si, amma si bei à kɔ́ à ni, í sɔ́ Ilaaɔ́ í ni, ine ɲa iyi à buɛ, arabu nɲa í baa sim. ⁴ Mii iyi à kɔ́ tako fei wo, à kɔ́i ku ba ku kɔ́ wa nɔ́ ka ne kpãa ku cɔ́ hai si kukɔi ideí Ilaaɔ́, iyi wa mu nwa gbugbã do temua. ⁵ Ilaaɔ́, nɲu iyi wa mu nwa temua do gbugbã, kù jɔ́ inɛ duusɔ́ i ne anu akã ɲa si bei ì yɔɔ́ si Jesu Kirisi ɲa, ⁶ ku ba inɛ fei i ya maa saabu Ilaaɔ́ ajɔ do anu akã ɲa, nɲu iyi í je baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na nɲu, i ya gba nje ɲa si bei Kirisi mɔ́ í gba ɲɛ ku ba i nyisiò amboei Ilaaɔ́ ɲa. ⁸ Ñ wa n sɔ́ ɲei iyi Kirisi nɲui í baa í je woo ce icei Zuifu ɲau ku ba ide iyi à wãð bala ɲa ɲau ku kɔ́, nɔ́ ku nyisiò iyi Ilaaɔ́ í je ilu ntɔ́. ⁹ Jesu í naai má ku ba dimi mmu ɲa mɔ́ a saabu Ilaaɔ́ na araareɛ si bei kukɔi ideí Ilaaɔ́ wa fɔ́ í ni, Na ɲoi í jɔ́ ñ wa n saabu si inɔi dimi mmu ɲa.

Nɔ́ n kɔ́ iri n nyisiò amboei irie.

¹⁰ Nɔ́ í ni má,

Inɛ dimi mmu ɲa i wɛɛò inɔ́ didɔ́ do inɛi Ilaaɔ́ ɲa ajɔ.

¹¹ Nɔ́ í ni má,

I saabu Aɔ Lafɛɛ, inɛ dimi mmu ɲau fei, Inɛ fei i kɔ́ iri i cūu.

¹² Nɔ́ walii Ezai mɔ́ í ni,

Tɔkui Izai gɔ́ á na ku dede

Ku je ilaalui dimi fei,

Nɔ kpāa ku cɔi dimi ηau á wa siε.

¹³ Nsei, Ilaaɔ, nηu iyi wa mu nwa kpāa ku cɔ, ku mu nηe inɔ didɔ do laakai ku sū fei na naane iyi i dasi ηa ku ba kpāa ku cɔ nηe ku la si gbugbā iyi Hundei Ilaaɔ í mu nηe.

Pɔlu í ne kpāai ku kɔ tia do wɔkɔ

¹⁴ Inε inem ηa, amu takam n̄ mà kam kam iyi i je inε jiidai ηa nɔ i mà mii iyi i ne ku ce ηa, aa nɔ i yɔkɔ i mua nje bisi ηa. ¹⁵ Do nηu fei, do wɔkɔ nla nlai n kɔ nηe ide gɔ ηa wa si idei tiau ihē, n ye ηeɔ gigii mii ηa iyi i mà tā ηa. N̄ kɔ nηe wa beɛbei na didɔ iyi Ilaaɔ í ceem ¹⁶ n̄ wa n jeɔ woo ce icei Jesu Kirisi bi hai je Zuifu ηa. N̄ wa n waaɔo laabaau jiidai Ilaaɔ bei woo wee ku ba hai je Zuifu ηa a ye bei kuwee iyi á dɔa Ilaaɔ si, si na iyi í jɔ Hundei í cica ηa í jɔ à má. ¹⁷ Na nηu, na saabui Jesu Kirisi, n̄ ne inɔ didɔ si icem iyi n̄ wa n cea Ilaaɔ. ¹⁸ N̄ kaa n yɔkɔ n fɔ ide gɔ bii kù je idei ice iyi Kirisi í ce si ide ku fɔm do si kookoosum ηa ku ba hai je Zuifu ηa a jirima Ilaaɔ ¹⁹ na saabui maamaake dimi ikā ikā ηa iyi gbugbāi Hundei Ilaaɔ í ce. Beɛbe mɔi n̄ waaɔo laabaau jiidai Kirisi bii fei s̄aa s̄aa hai Zeruzalemu hee ku bɔ ikpa ilei Iliri. ²⁰ Nɔ n̄ dasi idɔ n waaɔo laabaau jiidau si ile ηa bii a kù gbɔ idei Kirisi titā, ku ba n maà n ma si icui ilei inε gɔ. ²¹ N̄ ce beɛbei ku ba n ce bei kukɔi idei Ilaaɔ í fɔ, tenɔi bii í ni, Inε ηa iyi a kù fɔ ideε bi tu ηa ajɔ k̄ama, aa yɔɔ.

Inε ηa mɔ iyi a kù gbɔ baauε wo, aa gbɔ yaaseε.

Pɔlu wa fɔ idei Romu ku bɔ

²² Tuuba nkpɔ nkpɔ isεene ηau bei í ya maa ganjim n naa bi tu ηe. ²³ Amma nsei, n̄ kpa irii icem si ile ηau be, nɔ si na iyi í jɔ n̄ wa n bi n naa bi tu ηe hai adɔ nkpɔ nkpɔ, ²⁴ n̄ wa n tamaa bii n̄ wa n bɔ ikpa ilei Esipanyi, an yaa wa bi tu ηe. N̄ bi n ye ηe n ce ajɔ minji bi tu ηe be ka kpε inɔ didɔ, nɔ i sobim ηa ku ba n bɔ Esipanyiu. ²⁵ Amma nsei titā Zeruzalemui n̄ wa n bɔ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ηa, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ηa iyi à wa ilei Masedoni do ilei Geresi à tɔtɔ fia do inɔ akā na ilu are ηa iyi à wa si inɔi woo dasi Jesu naane ηau Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii à tɔtɔɔɔ fia, amma ntɔ ntɔ gbesei à waa mu si na iyi í jɔ amanii Ilaaɔi

iyi Zuifu ηau à ne à kpɔɔ do dimi mmu ηa. Beɛbe mɔi á s̄ia dimi mmu ηau mɔ a sobi ηa do amanii andunya ηa. ²⁸ Waati iyi an to Zeruzalemu n na ηa fia iyi à tɔtɔɔu n kpaɔ irii iceu be, an bɔ Esipanyi nɔ n yaa wa n naa n ye ηe. ²⁹ N̄ mà iyi kutom wa bi tu ηe be á jɔ Kirisi ku wee nηe si mii nkpɔ nkpɔ.

³⁰ Inε inem ηa, n̄ wa n tɔɔ ηei do irii Lafēε nwa Jesu Kirisi do kubi iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, í bam ku jabu si kutɔɔ nηe ηa. ³¹ I tɔɔ Ilaaɔ ku nyam hai si awɔi hai dasi Jesu naane ηa iyi á wa ilei Zudee, nɔ i ce kutɔɔ má ηa ku ba woo dasi Jesu naane ηau a gba amua iyi n̄ wa n bɔɔ Zeruzalemu do awɔ minji. ³² Beɛbe mɔi an to wa bi tu ηe do inɔ didɔ bii Ilaaɔ í bi, nɔ n s̄imi keeke bi tu ηe. ³³ Ilaaɔ, nηu iyi wa mu nwa laakai ku sū, ku weε do inε fei. Ami.

16

Pɔlu wa ce inε ηa fɔ

¹ N̄ wa n s̄ɔ ηe iyi Feebe weɔi nwa si kpāai naane ku dasi í je ilu naane. Woo ce icei inei igbei Jesu ηai wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Lafēε si bei í jɔ woo dasi Jesu naane ηa a ce. Nɔ i maa sobie ηa do bukaatai mii iyi í bi si aninii inε fei, domi nηu takae í sobi inε nkpɔ, do amu takam.

³ I ce Pirisila do mɔkɔε Akilasi fɔɔ, kpaasi woo ce icem ηa si icei Jesu Kirisi, ⁴ aηa iyi a kù saalu baa kuweε nηa ku ba a faaba ti amu. Kù je amu akāi n̄ wa n saabu ηa, hee do igbei inei Jesu ηa iyi à je dimi mmu ηau fei à waa saabu ηa. ⁵ Nɔ i ce inei igbei Jesu ηa iyi à ya tɔtɔ kpasē nηau fɔɔ. Nɔ i ceem Epaneti kpaasi jiidam nɔu fɔɔ, nηu iyi í tako í dasi Kirisi naane si ilei Azii. ⁶ Nɔ i ce Maari fɔɔ, nηu iyi í ce ice ntɔ ntɔ na iri nηe. ⁷ Nɔ i ce Andoniku do Zunia dimim ηau fɔɔ, awaɔ ηai à ce piisɔɔ ajɔ. À ne beεε nla nla si inɔi woo be ηau. À tako à dasi Kirisi naane mɔm amu mbe n̄ dasi.

⁸ Nɔ i ce Ampilatu fɔɔ, nηu iyi í je kpaasi jiidam si kpāai Lafēε. ⁹ I ce Uribēε fɔɔ, kpaasi woo ce ice nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apelesi fɔɔ, nηu iyi í nyisi naane ku dasie ntɔ ntɔ si laakai ku cɔ. I ce inei kpasēi Arisitobu ηa fɔɔ. ¹¹ I ce Herodiɔɔ dimim nɔu fɔɔ. I ce inei kpasēi Naasisi ηa fɔɔ, aηa iyi à dasi Lafēε naane. ¹² I ce Tiifeni

do Tiifozi fɔɔ, inaabo ŋa iyi à waa cea Lafɛɛ iceu. Nɔ i ceem Pɛɛsidi inaabo baakɔm nɔu mɔ fɔɔ, nɔu mɔ í cea Lafɛɛ ice ntɔ ntɔ. ¹³ I ce Rufusi fɔɔ, nɔu iyi wa cea Lafɛɛ ice jiida, do iyee iyi wa je bei iyeyi amu mɔ si kp̄ai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Aɛnkiti fɔɔ, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi ŋa iyi aŋaɔ ŋa à wɛɛ. ¹⁵ I ce Filɔlɔgu fɔɔ, do Zuli, do Neree, nɔu do weɕiɛ, do Olɛmpasi, do woo dasi Jesu naane ŋa iyi aŋaɔ ŋa à wɛɛ fei. ¹⁶ I ya ce nje fɔɔ do kubi jiida ŋa. Igbei inɛi Kirisi ŋa fei à waa ce nje fɔɔ.

Ide kufɔi ankāanyi

¹⁷ N wa n s̄ɔ ŋei, inɛ inem ŋa, i ya ce laakai inɛ ŋa iyi à ya naaɔ nje ku fɛɛɛ wa si anini nje, nɔ a j̄ɔ inɛ gɔ ŋa a koose si naane ku dasi ŋa a cuku. Aŋai à ya maa nya cɔɔi cio iyi ò gbɔ ŋa. I j̄ɔ i j̄ɔ inɛ dimi beɛbe ŋa ¹⁸ domi inɛ dimi beɛbe ŋa a kù waa cea Kirisi Lafɛɛ nwa ice, í gbe inɔi aŋa taka ŋa. Do ide didɔ do ide inɛ ku lele ŋa ŋaui à ya wa inyii it̄i inɛ ŋa iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti inɛ mɔ, inɛ fei í mà bei ò waa jirima Lafɛɛ ŋa. Na nɔu, ò wɛɛò inɔ didɔ na iri nje. Amma ò bi í nɛ bisi ŋai ku ba i mà bei aa ya ce jiida ŋa, nɔ i je inɛ ŋa iyi laalɔ ku ce í je iwò ŋa. ²⁰ Kaa kpe má, Ilaaɔ nɔu iyi wa mu nwa laakai ku s̄u, á j̄ɔ ò tɛɛɛ Seetam ŋa.

Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu ku wɛɛ do inɛ.

²¹ Timotee kpaasi woo ce icem wa ce nje fɔɔ, do Lusiusi, do Zasɔɔ do Sosipateɛ dimim ŋa.

²² Nɔ amu Tetiusi, amu iyi Pɔlu í s̄m ide ŋau ih̄ɛ nɔ ò kɔɔ, ò wa n ce nje fɔɔ do irii Lafɛɛ.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce nje fɔɔ, nɔu iyi bi tɛɛi inɛi igbei Jesu ŋa fei à ya tɔtɔ. Erasitu, woo singa fi ai iluu do inɛ nwa Kaatusi à waa ce nje fɔɔ.]

²⁴ Didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.]

Saabui ankāanyi

²⁵ Ka saabu Ilaaɔ, nɔu iyi á yɔkɔ ku mu nje gbugbã na saabui laabaau jiida do idei Jesu Kirisi iyi ò wa n ce waazoɛu. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpe. ²⁶ Amma nsei í fita gbugbã. Ide ŋa iyi walii ŋau à kɔ si tia ŋa ŋa í j̄ɔ dimi fei í mà asiiu. Nɔ Ilaaɔi í jilɔ si beɛbe ku ba dimi fei ku jirimaɛ si naane ku dasi.

²⁷ Na nɔu, Ilaaɔ, nɔu akã iyi í je ilu bisi do ntɔ, amboe ku je tɛɛ hee do aɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Kɔrɛnti ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, amu iyi Ilaaɔ́ í kpe si idɔɔbie ñ je woo bei Jesu Kirisi. Amu do Sɔsiteni kpaasi nwau ² à waa ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Ilaaɔ́ ɲa iyi ì wa ilui Kɔrɛnti ɲa. À waa ce ɲe fɔɔ, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe ì je tɛɛ ɲa, inɛ iyi í cica í jilɛ i maa nɛ anu akã do Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ fei fɔɔ hee do inɛ ɲa iyi à wa ilɛ baa yooma fei, inɛ ɲa iyi à waa tɔɔ do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɲu iyi í je Lafɛɛi awa fei. ³ Ilaaɔ́ baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɲe didɔ́ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ́ na inɛi Kɔrɛnti ɲa

⁴ Waati kãma fei ñ ya n maa n saabu Ilaaɔ́i na iri nɲe si na iyi í jò í mu nɲe didɔ́ɛ na anu akã nɲe iyi ì ce do Jesu Kirisi ɲa. ⁵ Ntɔ ntɔ, anu akã nɲe iyi ì ce do Jesu Kirisi ɲa nɲui í jò ì ba amua baa yooma fei ì jèò ilu amani ɲa si ideɪ Ilaaɔ́ ku fɔ do ku mà. ⁶ Ideɪ Kirisi iyi à waazo nɲeu nɲui ì leekí si dim dim ɲa hee ⁷ amuai Hundei Ilaaɔ́ baa akã kù gaizia ɲe, inɛ iyi ì waa degbe waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Jesu Kirisii á jò i ya maa leekí dim dim ɲa hee kɔɔ ku ba í je hai nɛ taale ɲa si ajɔ iyi á nyi wa má. ⁹ Ilaaɔ́ ilu naaneɪ, nɲu iyi í kpe ɲe i ce anu akã ɲa do Amaɛ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa.

Nje ku fɛɛfɛ si igbei Jesu

¹⁰ Inɛ kpaasim ɲa, ñ wa n tɔɔ ɲe do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, i ce kookaai i ya maa gbɔsi nje ɲa ku ba nje ku fɛɛfɛ ku mà ya wa si anini nɲe. I jò i nɛ anu akã dee dee ɲa, nɔ lasabu nɲe mɔ ku je akã, do mii iyi ì waa lele ɲa. ¹¹ Inɛ inɛm ɲa, ñ wa n fɔ bɛɛbei si na iyi í jò inɛi nyaanzei Kolosee ɲa à sɔm à ni ija í ya wa si anini nɲe. ¹² Mii iyi í jò ñ wa n fɔ bɛɛbe wee. Ñ gbɔ à ni inɛ gɔ í ni ti Pɔlui nɲu í je, inɛ ihɛ mɔ í ni ti Apoloi nɲu í je, nɔ inɛ ihɔ mɔ í ni ti Sefaaɪ * nɲu í je, nɔ inɛ mmu gɔ mɔ í ni ti Kirisii nɲu í je. ¹³ Ì waa tamaa bei aa kpɛ Kirisi ikɔ bututu ɲai? Amu Pɔlu, amu sisi ñ

ku si j̄i na irii dulum du ɲe. Kù nɔ kù je do irim nii à dasi ɲe inyi.

¹⁴ Ñ wa n saabu Ilaaɔ́ do iyi n kù dasi inɛ gɔ nɲe inyi, bii kù je Kirisipu do Gayusi. ¹⁵ Bɛɛbe mɔi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ni à dasi ɲe inyi do irim. ¹⁶ Amma ntɔi, ñ dasi inɛi kpasɛi Setefani ɲa mɔ inyi. To, aɲa baasi n kù mà mà ñ dasi inɛ gɔ inyi má. ¹⁷ N kù dasi inɛ nkpɔ inyi si na iyi í jò kù je na nɲui Kirisi í bɛm wa. Í bɛm wai n na n sisi laabaau jiidau. Laabaau jiidau, kù je do gele didɔ́i ñ wa n sisiɛ, ku ba ikui Kirisi si antai j̄i ku gaauu ku mà ce nfe.

Bisii amanɛ ɲa do ti Ilaaɔ́ iyi à waa cɔ bei ideɪ sũmu

¹⁸ Ntɔ ntɔ, ideɪ ikui Kirisi si antai j̄i ku gaau í yei bei ide hai nɛ yaase bi inɛ ɲa iyi à wa si kpãai nfe ku ce. Amma bi awa iyi à wa si kpãai faabau, gbugbãi Ilaaɔ́i. ¹⁹ Mii iyi kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ wee. Í ni, Ilaaɔ́ í ni, An nya laakai ilu laakai ɲa, Nɔ n kpa bisii ilu bisii ɲa.

²⁰ To, iwoi ilu bisii í wa mɔm. Iwoi woo kɔ inɛ ɲa si wooda í wa. Iwoi inɛ iyi inɛ ɲa à waa kpe woo mà andunyau í wa. Ilaaɔ́ í nyisi iyi bisii andunyau í yei bei ideɪ sũmu.

²¹ Ntɔ ntɔ, inɛi andunya ɲa a kù yɔkɔ a kù mà Ilaaɔ́ do bisii aɲa taka ɲa. Ilaaɔ́ takaɛi í coo bɛɛbe. Amma si bisie mii iyi í sɪaa wee. Inɛ ɲa iyi à dasie naane à ba faaba na ideɪ waazo iyi inɛ gɔ ɲa à waa cɔ bei ideɪ sũmu. ²² Zuifu ɲa maamaakei à ya maa bee, nɔ Gɛɛki ɲa mɔ bisii à ya maa de. ²³ Amma awa, waazoi Kirisi iyi à kpakpa si antai j̄i ku gaauui à waa ce. Ideu bei í je bei kuta bi ku koose bi Zuifu ɲa nɔ í je ma bei ideɪ sũmu bi dimi mmu ɲa. ²⁴ Amma bi inɛ ɲa iyi Ilaaɔ́ í kpe, baa bii à je Zuifu walakɔ dimi mmu ɲa, Kirisii í je gbugbãi Ilaaɔ́ do bisie. ²⁵ Kirisii í je gbugbãi Ilaaɔ́ do bisie bi tu ɲa domi ideɪ Ilaaɔ́ iyi inɛ gɔ ɲa à waa cɔ bei ideɪ sũmu í re bisii amanɛ ɲa, nɔ iceɪ Ilaaɔ́ iyi inɛ gɔ ɲa à waa ni kù nɛ gbugbãu í re gbugbãi amanɛ ɲa.

²⁶ Inɛ kpaasim ɲa, inɛ iyi Ilaaɔ́ í kpe, i cɔ bei ì ye ɲa. Kù je inɛ nkpɔ nɲei í je ilu bisii si kuyei amanɛ ɲa walakɔ ilu gbugbã walakɔ ilu bɛɛɛ. ²⁷ Amma Ilaaɔ́ í cica mii ɲa iyi

* 1:12 Sefaa nɲui à ya kpe Pieɛ má.

inei andunya ɲa à waa cɔ bei hai nɛ yaase ɲa í dasiò ilu bisi ɲa anyɔ, nɔ í cica mɔngɔi andunya ɲa í dasiò ilu gbugbã ɲa anyɔ. ²⁸ Nɔ Ilaaɔ́ í cica taaka ɲa do inɛ ɲa iyi à ya maa donda, iyi a kù jɛ ngɔgɔ si andunya í kayeò inɛ ɲa iyi à waa cɔ ara ɲa bei inɛ nla ɲa. ²⁹ Í ce bɛɛbei ku ba inɛ kãma ku maà yɔkɔ ku tɔɔ fufu si wajuɛ. ³⁰ Ilaaɔ́ í jò ì nɛ anu akã do Jesu Kirisi ɲa. Nɔ Kirisii í jɛ bisii Ilaaɔ́ bi tu wa na saabui anu akã nwau iyi à ce do ɲɲu. Kirisii í nya wa hai si dulum du wa. Do saabuei à jɛò dee dee nɔ à jɛò inɛi Ilaaɔ́ ɲa. ³¹ Na ɲɲu, “inɛ iyi wa tɔɔ fufu ku tɔɔ na irii Lafɛɛ.” Bɛɛbei kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ í ni.

Waazo iyi Pɔlu í ce Kɔrɛnti wo

2

¹ Inɛ kpaasim ɲa, waati iyi nɛ naa bi tu ɲɛ n kù sisi ideɪ Ilaaɔ́ do bisi nla gɔ walakɔ do gɛɛ didɔ gɔ. ² N kù nɔ n kù dasi idɔ n sisi ide mmu gɔ si anini ɲɛ bii kù jɛ ideɪ Jesu Kirisi iyi à kpakpa si jii ku gaau. ³ Nɔ waati iyi nɛ wa bi tu ɲɛu, do gbugbã hai nei do njo do kuyaya nla nla. ⁴ Si idem do si waazom n kù dɛdɛ n lɛɛ ɲɛ do bisii amanɛ ɲa, amma gbugbã Hundei Ilaaɔ́ ñ jò í kãmia ɲɛ. ⁵ Ñ ce bɛɛbei ku ba naanɛ ku dasi ɲɛ ku maà leeki si bisii inɛ ɲa, bii kù jɛ si gbugbã Ilaaɔ́.

Ideɪ bisii Ilaaɔ́

⁶ Do ɲɲu fei, ideɪ bisi gɔi à waa sisia inɛ ɲa iyi à jia si naanɛ ku dasi ɲɲa. Amma kù jɛ bisii andunyau ihɛ walakɔ bisii inɛ nla ɲau aɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. ⁷ Aawo, bisii asiii Ilaaɔ́ iyi í singaa amanɛ ɲai à waa waazo. Bisiu Ilaaɔ́ í ce sɔɔluɛi hai waati iyi kù taka andunya ku ba ka kpɛ amboeɛ do ɲɲu takɛ ajɔ. ⁸ Baa inɛ akã ilu irii andunya ɲau ihɛ kù mà yaaseɛ, domi bii í jɛ à màai wo a kaa kpakpa Lafɛɛ si jii ku gaau, ɲɲu iyi í nɛ amboe fei. ⁹ Amma kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ í ni, Iyi iju kù yɛ ajɔ kãmia, Nɔ itɪ kãmia mɔ kù gbɔɔ, Iyi kù nɔ kù lɔsi idɔi amanɛ, Nɲui Ilaaɔ́ í cea inɛ ɲa iyi à buu sɔɔluɛ. ¹⁰ Nɲu bei Ilaaɔ́ í jò Hundɛɛ í nyisi wa. Hundɛɛu í yɔkɔ í nyisi wai si na iyi í jò í ya wuse fei ndɛɛ nɔ ku mà hee do lasabui Ilaaɔ́ takɛ iyi wa manji fei. ¹¹ Mà yooi í mà

lasabui amanɛ bii kù jɛ hundɛi ɲɲu takɛ iyi í wa siɛ. Bɛɛɛ mɔi inɛ gɔ kù mà lasabui Ilaaɔ́ bii kù jɛ Hundɛɛ. ¹² Awa, kù jɛ lasabui andunyai à ba, amma Hundɛi Ilaaɔ́ à ba, ku ba ka mà mii iyi Ilaaɔ́ í mu nwa si didɔɛ. ¹³ Nɔ a kù waa tuseɛ asiiu do ideɪ iyi wa naa hai si lasabui amanɛ, bii kù jɛ hai bi Hundɛi Ilaaɔ́. À ya tusea inɛ ɲa mii ndii Hundɛi do ideɪ iyi wa naa hai bi Hundɛu*.

¹⁴ Inɛ ɲa iyi a kù nɛ Hundɛi Ilaaɔ́ a kaa gba ideɪ Hundɛi Ilaaɔ́ domi bei ideɪ sũmui í yɛ bi tu ɲa. A kaa yɔkɔ a gbɔ yaaseɛ domi do gbugbã Hundɛi Ilaaɔ́ ɲɲu akã à ya wũa ideɪ Hundɛu. ¹⁵ Inɛ iyi í nɛ Hundɛi Ilaaɔ́ á yɔkɔ ku kiiti si mii fei, amma inɛ gɔ kù wɛɛ iyi á yɔkɔ ku kiiti lafɛɛ. ¹⁶ Kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa fɔ í ni, yooi í mà lasabui Aɔ Lafɛɛ hee ku muua bisi. Kù wɛɛ. Amma awa à nɛ lasabu dimi akã do Kirisi.

3

Amaacei Ilaaɔ́ ɲa

¹ Inɛ kpaasim ɲa, n kù yɔkɔ n kù ba ɲɛ ideɪ ku fɔ bei nɛ ya n fɔ do inɛ ɲa iyi à nɛ Hundɛi Ilaaɔ́. Amma nɛ ba ɲɛ ideɪ ku fɔi bei inɛ ɲa iyi à waa too si idɔɔbii ara, inɛ ɲa iyi à yɛ bei ama kpɔtɔɔ ɲa si kpãai Kirisi. ² Cio iyi ñ kɔ ɲɛ si í yɛi bei amɔi ñ na ɲɛ, kù jɛ ije kili, domi i kù to inɛ ɲa iyi aa jɛ ije kili ɲa. I kù to baa nsei ɲa ³ si na iyi í jò ì waa too idɔɔbii ara titã ɲa. Ntɔ ntɔ, igu do kakɔɔ í wa si anini ɲɛ, nɔ iyi bɛ wa nyisi iyi ì waa too idɔɔbii ara ɲɛi. Isɛɛɛ ɲɛ ɲa mɔ í yɛi bei ti inɛi andunya ɲa. ⁴ Bii inɛ gɔ ɲɛ wa ni ti Pɔlui ɲɲu í jɛ, nɔ inɛ gɔ mɔ wa ni ti Apoloi ɲɲu í jɛ, inɛ mɔ i kù tia inɛi andunya ɲa iyi à gbe ɲa.

⁵ Yooi í jɛ Apolo. Mà yooi í jɛ Pɔlu. Awa taka nwa mɔ amaacei Ilaaɔ́ ɲai. Awa fei, icɛ iyi Lafɛɛ í dasi wai à waa ce, ku ba i dasi naanɛ ɲa do saabui icɛ nwa. ⁶ Inɛ ñ yɛi bei ikoi Ilaaɔ́ ɲa tengi bii à gbɛ ideɛ. Amu ñ yɛi bei inɛ iyi wa gbɛ, Apolo mɔ bei inɛ iyi wa fãsi inyi, amma Ilaaɔ́ í jò wa la. ⁷ Na ɲɲu, inɛ iyi wa gbɛ do inɛ iyi wa fãsi inyi a kù jɛ ngɔgɔ, bii kù jɛ Ilaaɔ́ iyi í jò wa la. ⁸ Woo gbɛ do woo mua inyi aɲa fei akã, nɔ aɲa fei aa ba riba ɲai si bei icɛ ɲɲa í to. ⁹ Ntɔ ntɔ awa à waa ce icɛi do Ilaaɔ́ ajɔ, nɔ inɛ ñ yɛ ɲai bei ikoi Ilaaɔ́.

* **2:13** tia nwo gɔ ɲa à ya ni “mii ndii Hundɛ, inɛ ɲa iyi à nɛ Hundɛu à ya tusea.”

Inɛi ì yɛ má ɲai bei ile iyi Ilaaḏ wa ma. ¹⁰ Amu mɔ, na saabui didḏ iyi Ilaaḏ í ceem, amui ñ nyɔ icui ileu bei woo ma iyi í ne laakai. Nsei inɛ mmu gɔi wa ma si antaɛ. Amma inɛ fei ku ce laakai si yaase bei wa ma si. ¹¹ Iyi í je ideɪ icui ileu, à nyɔɔ tã nɔ inɛ gɔ kaa yɔkɔɛ ku nyɔ mmuɛ gɔ má. Jesu Kirisii í nɔ í je icui ileu. ¹² Nɔ inɛ ɲa iyi à waa ma si antaɛu, ti inɛ gɔ ɲa í yɛi bei à waa ma do wura walakɔ do isɔ jiiida walakɔ do dimii kuta ku daana gɔ ɲa *. Ti inɛ gɔ ɲa mɔ í yɛi bei à waa ma do jii walakɔ do taka walakɔ do fɔfɔ. ¹³ Amma si ajɔi kiituu Ilaaḏ á jò icei inɛ fei ku fita gbugbãa. Ajɔ ɲɲu bei á dasi icei inɛ fei si ina nɔ inauɪ á nyisi bei icei inɛ fei í yɛ. ¹⁴ Inɛ iyi kumaɛ kù jo á ba riba. ¹⁵ Amma inɛ iyi iceɛ í jo ɲɲui á yɛ muse. ɲɲu takaɛ á ba faaba, amma á yɛ bei inɛ iyi í cã ina í fitaḏ.

¹⁶ I kù mà ɲa iyi inɛi ì je bi ku wai Ilaaḏ? I kù mà ɲa iyi Hundee í wa si ɲɛi? ¹⁷ Na ɲɲu, bii inɛ gɔ í beje bi ku wai Ilaaḏ, Ilaaḏ mɔ á beje lafɛɛ. Á ce beɛbei si na iyi í jò bi ku wae í má, inɛi ì nɔ ì je bi ku wau.

¹⁸ Inɛ gɔ ku maà lele araɛ. Inɛ gɔ ɲɲɛ iyi í tamaa ɲɲu í ne bisi si andunyau ihɛ ku jò ku je nnyei ku ba ku yɔkɔ ku je ilu bisi ntɔ ntɔ. ¹⁹ Í sɪa ku ce beɛbei domi bisii andunya í yɛi bei ideɪ sũmu si kuyɛi Ilaaḏ. Kukɔi ideɪ Ilaaḏ takaɛ í ni, Ilaaḏ í ya mu ilu bisi ɲai do ideɪ bisi laalɔi aɲa taka ɲa. ²⁰ Kukɔi ideɪ Ilaaḏ í ni má, Aḏ Lafɛɛ í mà iyi lasabui ilu bisi ɲa ngbei. ²¹ Mii fei tu ɲɛi. Na ɲɲu, inɛ gɔ ku maà tɔɔ fufu na amanɛ. ²² Hai Pɔlu do Apolo do Piɛɛ do andunya do kuwɛɛ do iku do iyi í wɛɛ nnyɪ do iyi wa naa ala, fei ndɛɛ tu ɲɛi. ²³ Inɛ mɔ ti Kirisii, Kirisi mɔ í je ti Ilaaḏ.

4

Woo bei Kirisi ɲa

¹ Í sɪa i doo wa bei woo ce icei Kirisi ɲa iyi Ilaaḏ í so ideɪ asiie í daa si awɔ. ² Inɛ ɲa iyi à nɔ à da ɲɲa mii ɲau si awɔ í sɪa a je ilu naane ɲa. ³ Si kuyɛm kù jɛɛm taale bii ì waa kiitiim ɲa, walakɔ bii à waa kiitiim si wajui amanɛ ɲa. Baa amu takam, n ci ya kiiti aram. ⁴ Do ntɔ, idɔm kù waa yɛ taalem, amma kù je iyi

bei wa nyisi iyi ñ je dee dee do ntɔ. Lafɛɛi á kiitiim. ⁵ Na ɲɲu, i maà kiiti inɛ kãma hai waati iyi Ilaaḏ í jileu kù to. I degbe ajɔ iyi Lafɛɛi á nyi wa. Mii iyi wa manji si ilu kuku fei ɲɲui á jò ku fita bantuma, nɔ ku jò a mà lasabui idɔi amanɛ ɲa. Waati beɛbei, inɛ fei á gbɔ saabu iyi í je tɛɛ hai bi Ilaaḏ.

⁶ Inɛ kpaasim ɲa, ñ so ideɪ amu do Apolou ihɛi ku ba n na ɲɛ ikɔ. Ñ bi yaase nwa ku nyisi ɲɛ bei aa ce i leeki si kukɔi ideɪ Ilaaḏ ɲa. Inɛ kãma ɲɲɛ ku maà tɔɔɔ inɛ akã fufu nɔ ku jò inɛ ihɔ. ⁷ Ì tamaa ì tia inɛ gɔ ɲai? Mii ì ne ɲa iyi Ilaaḏ kù mu ɲɲɛ. Mà ì kù mà ɲa iyi ɲɲui í mu ɲɲɛ fei ndɛɛ. To, na mii í ce ì waa tɔɔ fufu ɲa bei inɛ ɲa iyi à ba do ara ɲa.

⁸ Ì waa ce bei inɛ ɲa iyi à ne mii iyi à bi fei tã ɲa, bei inɛ ɲa iyi à je ilu amani tã. Ì waa ce má bei inɛ ɲa iyi à je bomma nɔ awa a kù wa si. Á sɪa bii ì je bomma do ntɔ ɲa awaɛ ɲa fei ka huba si bommau ajɔ. ⁹ Amma si kuyɛm, Ilaaḏ í jile awa woo be ɲauɪ bei inɛi anyi ɲa. Á je bei inɛ ɲa iyi à yɛ taale ɲɲa ku ba a kpa ɲa *. Í jò à je dɔanyi ɲa si wajui inɛ baa yooma fei, hai amaleka ɲa hee do amanɛ ɲa fei. ¹⁰ Awa à waa cɔ wa bei sũmu ɲa na irii Kirisi, amma inɛ ì waa cɔ ara ɲɲɛ ilu bisi ɲa na anu akã ɲɲɛ do Kirisi. Awa a kù ne gbugbã, amma inɛ ì waa cɔ ara ɲɲɛ bei ilu gbugbã ɲa. Inɛ ì je ilu beɛɛɛ ɲa amma awa à je hai ne beɛɛɛ ɲa. ¹¹ Hee í koo í toḏ waatiu ihɛ ari wa kpa wai, nɔ agbe wa kpa wa. Jine ku dasi wa gaizia wa, à ya maa cã wa, a kù ne bi ku wa dee dee má. ¹² Nɔ do gbɛɛjii à ya ka maa ceḏ ice iyi aa ka baḏ mii ku je. Bii à waa bu wa, à ya ka maa wee ɲɲai. Bii à waa kpã wa iju, à ya ka maa temuai. ¹³ Baa bii à waa má wa ide, à ya ka jei do ide didḏ. Hee nsei à ya maa cɔ wai bei gaawɔi caka do bei iri ankitã.

¹⁴ Kù je ñ wa n kɔ iyi ihɛ ku ba n dasi ɲɛ anyɔ. Amma ñ wa n fɔ si ɲɛ ideɪ bei amam ɲa iyi ñ bi ku ba i ce laakai ɲa. ¹⁵ Baa bii woo kɔsi cio ɲɲɛ ɲa si kpãai Kirisi a kù ne jia, do ɲɲu fei baa akã ì ne ɲa. Ntɔ ntɔ amui ñ je baa ɲɲɛ si kpãai Jesu Kirisi si na iyi í jò amui ñ sisi ɲɲɛ laabaau jiidau. ¹⁶ Na ɲɲu, ñ wa n

* **3:12** dimii kuta ku daana gɔ ɲa dimii kuta ɲa iyi à waa fãau ihɛ à ya taai fia nkpɔ nkpɔ. ɲɲui à ya ceḏ leleawɔ do saba gɔ ɲa. * **4:9** À je bei inɛ ɲa iyi à yɛ taale ɲɲa ku ba a kpa ɲa Si dɔane ɲa bii à yɛ taaleɪ inɛ gɔ à waa bi a kpa a bɔḏe bantuma bii à ya ce kuceii nɔ à leekiɛ aninii bantumaau ɲɲu do muusu nla a ja. Nɔ inɛ ɲa à ya koo a leeki a maa cɔ.

tɔɔ nɛ i ya too si kucem nɔ. ¹⁷ Nɔi í jò ò be si nɛ Timotee wa, nɔu iyi í je amam si kp̄ai Lafɛɛ. Í je ilu naane nɔ ò buu jiida. Nɔui á ye nɛ gigi bei iseenem í ye si kp̄ai Kirisi si bei ò wa n kò inɛ nɔ si bii fei si igbei inɛi Jesu nɔ fei.

¹⁸ Wee nsei inɛ gɔ nɔ à waa tamaa bei n kaa n nyi wa be máí, nɔi í jò à waa so ara nɔa lele. ¹⁹ Amma bii í je ti idɔɔbii Lafɛɛi, bii í ce ajɔ minji an naa bi tu nɛ. Nɔ inɛ nɔa iyi à waa so ara nɔa lele, kù je ide ku fɔ nɔa nɔu akāi an mà ajɔ nɔu, an mà mii iyi aa yɔkɔ a ce má. ²⁰ Ntɔ ntɔ, aa ka mà iyi inɛ gɔ í jesi Ilaaɔ ku je ilaaluɛi bii à ye gbugbāi Ilaaɔ wa ce ice siɛ, kù je si ide ku fɔɛ. ²¹ Yoomai ò bi nɔ. N naa si nɛ do golo? Mà do kubi do daa didɔ.

5

Inɛi igbei Jesu gɔ í ce sakara

¹ À waa gbɔ bii fei à ni inɛ akā nɛ gɔ wa ce sakara iyi baa hai dasi Jesu naane nɔ a kaa yɔkɔ a coo. À ni inɛ akā nɛ í ya maa sũð aboi baɛ*. ² Nɔ do nɔu fei ò waa tɔɔ fufu nɔ. Á s̄ai wo i nɛ inɔ ku fɔ nɔ, nɔ i nya lafɛɛ hai inɔ nɛ. ³ Amu, baa do iyi n kù wa bi tu nɛ do ara, lasabum í wa be. Na nɔu, inɛ iyi í ce kurarau be, ò ye taalei lafɛɛ tã do yaase bei an ye taaleɛ bii ò wa be. ⁴ N̄ wa n s̄o nɛi i cea kutɔtɔ nɔ lasabum á wa bi tu nɛ nɔ gbugbāi Lafɛɛ nwa Jesu á wɛɛ do inɛ. N̄ wa n tɔɔ nɛ do irii Jesu, ⁵ í so inɛu i daa Seetam si awɔ, ku kp̄a iju ku ba hundɛɛ ku ba faaba si ajɔi Lafɛɛ Jesu.

⁶ Dimii fufu ku tɔɔ nɛu kù s̄a. I kù mà nɔ, lefee keekei í ya dede iyaf̄ui p̄ɛ fei? ⁷ Ntɔ ntɔ, à kpa Kirisi tã, nɔu iyi í je bei angudāi jingau iku ku kua nwa. Na nɔu, í s̄a nsei í nya lefee nwo hai si kuwɛɛ nɛ ku ba i ye bei p̄ɛ titɔ iyi kù nɛ lefee, si bei ò ye tã nɔ. ⁸ Debei, ka mà je jingauu do laalɔ do inɔ s̄ami iyi í ye bei lefee nwo, amma ka jɔɔ do p̄ɛ hai nɛ lefee. P̄ɛ hai nɛ lefeeui í je ntɔ do idɔ ku má.

⁹ Si tia iyi ò tako ò ce nɛ wo ò ni i mà tɔtɔ do woo ce sakara nɔ. ¹⁰ Amma bii ò ni i mà tɔtɔ do woo ce sakara nɔ wala do ilu binɛ nɔ do ile nɔ do woo tɔɔ iwɛ nɔ, kù je hai dasi Jesu naane nɔ ò wa n f̄a, domi bii

beɛbei tilasii i fita hai si andunya nɔ. ¹¹ N̄ ni i mà tɔtɔ do inɛ iyi wa kpe araɛ woo dasi Jesu naane nɔ wa ce sakara, wala binɛ, wala iwɛ ku tɔɔ, wala inɛ ku bu, wala atɛ ku mɔ, wala inɛ ku taki. Nɔ inɛ ò inɛ dimi beɛbe nɔ i mà ya tɔtɔ i je nɔ mɔm.

¹²⁻¹³ Amu n kù nɛ kp̄a n kiiti hai dasi Jesu naane nɔ. Ilaaɔi á kiiti nɔ. Amma í s̄a i kiiti inɛi igbe nɛ nɔ. Debei, i “nya inɛ laalɔ hai si anini nɛ” si bei kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ.

6

I mà ya kpe nɛ kiiti bi inɛi andunya nɔ

¹ Bii kpaasi woo dasi naane gɔ í ce nɛ kurara, beirei aa ce i dale inɛi igbe nɛ nɔ ò i kpoo kiiti bi hai dasi naane nɔ. ² I kù mà nɔa iyi woo dasi naane nɔa aa na a kiiti inɛi andunya nɔ? Nɔ bii inɛi aa kiiti inɛi andunya nɔ, debei í kaa yɔkɔ i kiiti baa ide keeke nɔ? ³ I kù mà nɔa iyi awai aa ka kiiti amaleka nɔ? Aa na i fɔ idei andunyau ihɛ má? ⁴ Na nɔu, bii kpaasiɛ í ceɛ kurara, kù s̄a i jò hai dasi Jesu naane gɔ ku kiiti nɛ, nɔu iyi kù nɛ baa gɔ si igbei Jesu. ⁵ N̄ kò nɛ iyi ihɛ wai anyɔ ku ba ku mu nɛ. Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kù wa si anini nɛ iyi bisie í to ku kiiti kpaasiɛ nɔ? ⁶ Na mii í ce ò waa kpe nɛ kiiti bi hai dasi Jesu naane nɔ.

⁷ Bii ide gɔ í wa si anini nɛ, wa nyisi mɔngɔ nɛi mam mam. Na mii í ce i ci ya yɔkɔ i te idɔ nɔa bii à rara nɛ. Na mii í ce i ci ya je a takii nɛ. ⁸ Amma inɛ taka nɛi ò ya maa raraa inɛ gɔ nɔ, kpaasi woo dasi Jesu naane nɔ mɔm nii ò ya maa takii nɔ. ⁹ Inɛ, i kù mà nɔa iyi woo ce laalɔ nɔ a kaa ba tubu si bommai Ilaaɔ? I mà jò a d̄i iju nɛ. Woo ce adei abo yaamɔ do woo tɔɔ iwɛ nɔ do woo ce sakara nɔ do inɛ nɔa iyi à waa sũð inɛmɔkɔ kpaasi nɔ ¹⁰ do ile nɔ do ilu binɛ nɔ do woo mɔ atɛ nɔ do woo yaako inɛ nɔ do woo je inɛ takii nɔ a kaa ba tubu si anundya titɔi Ilaaɔ. ¹¹ Beɛbei inɛ gɔ nɛ nɔ à ye wo. Amma à wɛ nɛ, nɔ à jò ò má nɔ, ò ò je dee dee nɔ na saabui irii Lafɛɛ Jesu Kirisi, do Hundɛi Ilaaɔ Lafɛɛ nwa.

I jò kucei ara nɛ ku na Ilaaɔ amboe

¹² Inɛ gɔ nɛ nɔ à ya ni, ò nɛ kp̄ai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛɛ si á s̄a nɛ. An yɔkɔ n ni, ò nɛ kp̄ai mii fei ku ce, amma n kaa n

* **5:1** aboi baɛ kù je iye à b̄iei Pɔlu wa f̄a, abo mmu gɔ iyi baɛ í soi.

jò n jε arui nkāma. ¹³ Ì ya nyi i ni ŋa, ije í wεei na inò, nò inò mò í wεei na ije. Ntòí, amma do nŋu fei Ilaaḍ á na ku kpa irii mii minji ŋau be fei. Amma i ce laakai ŋa, ara kù wεε na abo kaafe ŋa ku sùḍ. Í wεei na Lafēe nò Lafēe mò í wεei na iriε. ¹⁴ Ilaaḍ, nŋu iyi í jì Lafēe hai si bale á jì awa mò do gbugbāε.

¹⁵ Inε i kù mà ŋa iyi ara nŋε í yei bei ikḵi arai Kirisi? Debei, aa so ikḵi arai Kirisi i jò ku tótòḍ abo kaafe a jε akā ŋa? Aawo, kaa ce. ¹⁶ Mà i kù mà ŋa inε iyi wa tótòḍ do abo kaafe, aŋaḍ à baa à jε ara akāi? Si kukḵi idei Ilaaḍ à ni, aŋa minjiu fei aa na a jε ara akā. ¹⁷ Bεεbe mòi inε iyi í tótòḍ do Lafēe aŋaḍ à baa à ne lasabu akā.

¹⁸ I saa adei abo ŋa. Dulum iyi amane wa ce fei ci ya má si arae, amma inε iyi wa ce adei abo, arai nŋu takaei wa dasi dulum. ¹⁹ Mà i kù mà ŋa iyi ara nŋei í jε bi ku wai Hundei Ilaaḍ iyi í wa si ŋε iyi Ilaaḍ í mu nŋε? I kù ne ara nŋε ²⁰ domi à ya ŋei do fia iyi kù ne jia. Na nŋu, i jò kucei ara nŋε ku jò inε ŋa a mà bεerei Ilaaḍ.

7

Idei abòḍḍ

¹ Ide iyi ì kòam wa si tia nŋε, nŋui ò wa n jε nŋε wa bεεbei. Í sía inε mòkò ku maà so abo. ² Amma na sakara í sía inε fei ku ne aboε, nò abo fei ku ne mòkòε. ³ Mòkò í ne kú cea aboε mii iyi í jò a cea abo fei, nò abo mò ku cea mòkòε mii iyi í jò ku cea mòkò fei. ⁴ Abo kaa yòkò ku ce bei í bi do arae, domi araeu ti mòkòεi. Bεεbei mòkò mò kaa yòkò ku ceḍ arae bei í bi, domi nŋu mò arae ti aboεi. ⁵ I maà ya kò ku sùḍ abo nŋε ŋa bii kù jε inε minji feii ì gbòsi nŋε ì yòḵ ŋa iyi á sía ì jòḵ titā ŋa si waati keeke ku ba ì na ara nŋε ì ce kutòḵ ŋa. Nò si anyiε ì tótòḵ má ŋa. Bii kù jε bεεbe á yòkò ku jε ì kaa na ì yòkò ì mu ara nŋε nò Seetam á na ku lεlε ŋε.

⁶ N kù wa n fò iyi ihē bei tilasi, amu de ò wa n tòḵ ŋei. ⁷ Á síaam si bii inε fei í wεε kaafe bei amu takam, amma Ilaaḍ í cea inε fei amuaεi, ti inε ihē ikā, ti inε ihḵ mò ikā.

⁸ Amma ò wa n sḵ kaafe ŋa do jaaḍ ŋa á sía a maa wεε nŋa kaafe bei ò wεε. ⁹ Amma bii a kaa yòkò a mu ara nŋa, a dede nŋε a so nŋε, domi í sía a so nŋε do iyi aa maa wεεḍ binεε ntò ntò.

¹⁰⁻¹¹ Nsei, inε ŋa iyi à so nŋε tā aŋai ò wa n sḵ woodau ihē. Mòkò ku maà kòsi aboε, nò abo mò ku maà kò mòkòε. Amma bii à fe nŋε, abo ku buba ku maà so mòkò titḵ, walakò ku nyi bi mòkò nwoεu. Kù jε amui ò wa n na ŋε woodau ihē, Lafēei wa na ŋε.

¹² Inε ŋa iyi à gbe aŋa mòi ò wa n sḵ iyi ihē, kù jε Lafēei í fòḵ. Bii woo dasi Jesu naane gò í ne abo, nò abou kù jε woo dasi naane, bii abou í jesi aŋa a maa wεε, ku maà kòsiε.

¹³ Bii abo gò mòi ì ne mòkò nò mòkòu kù jε woo dasi Jesu naane, bii í sía mòkòu si aŋa a maa wεε, ku maà kòsiε. ¹⁴ Ì ni bεεbei domi Ilaaḍ á yòkò ku cica mòkò hai dasi Jesu naaneu na aboε. Bεεbe mòi Ilaaḍ á yòkò ku cica abo hai dasi naaneu na mòkòε. Nò á yòkò ku cica ama nŋa ŋa mò. Bii kù jε bεεbe, amu ŋau, cefee ŋai aa jε. ¹⁵ Amma hai dasi Jesu naaneu, bii í ne, jòε ku koo. Kù jε tilasi ì maa wεεḍ nŋε ŋa domi Ilaaḍ í kpe wai ka maa wa si laakai ku sù. ¹⁶ Amma bii í jesi ì maa wεε ŋa í sía, domi awò abo ì kù mà bii í jε mòkòε á na ku ba faaba na iriε. Nò awò mò mòkò ì kù mà bii í jε aboε á na ku ba faaba na iriε.

I wεε bei ì tako ì ye ŋa Ilaaḍ í bei í kpe ŋε

¹⁷ Aḵ Lafēe í jileε inε fei tengi bii á ne si kuwεεε. Na nŋu, baai idei nŋε ku so baasi, í sía inε fei ku máa ne si kpāai kuwεε bii í tako í wa wo Ilaaḍ í bei í kpoo. Iyi ò jileε igbei inεi Jesu ŋa bii fei mbe. ¹⁸ Bii à dasi inε bango Ilaaḍ í bei í kpooi, lafēε ku wεε bεεbe. Inε mò iyi a kù dasiε bango Ilaaḍ ì bei ì kpoo, lafēε ku maà de a dasiε bango má. ¹⁹ Bii à dasi inε bango wala bii a kù dasiε, kāmāε kù jε taale, amma woodai Ilaaḍ ku jirimai í sía. ²⁰ Inε fei ku leekí si bei í wεε í bei í gbòḵ kukpei Ilaaḍ.

²¹ Ì jε aru wo waati iyi Ilaaḍ í kpeei? Maà ti ì jò inòε ku fò. Amma bii ì na ì ba kpāa gò iyi aa neḍ arae, bεεge si be gbakā. ²² Aru iyi Aḵ Lafēe í kpe í baa í jε inε iyi ì ne araei na saabui Lafēe. Bεεbe mòi inε iyi ì ne arae iyi Aḵ Lafēe í kpoo, lafēε í baa í jε arui Kirisi. ²³ À ra ŋei do fia hai ne jia. Na nŋu, ì maà jò ì jε arui inε ŋa. ²⁴ Inε inε ŋa, ì jò inε baa yooma fei ku leekí si wajui Ilaaḍ si bei í wεε wo Ilaaḍ í bei í kpoo.

Idei kaafe ŋa

²⁵ Nsei, iyi í jε ti inε ŋa iyi a kù tótòḵ sēε do inε gò titā, n kù ne ide gò iyi í jε woodai

Lafɛɛ. Amma si bei Lafɛɛ í ce araarem ñ jèò ilu naane, ñ wa n sɔ ɲe iyi í je lasabum.

²⁶ Ñ tamaa, na wahalai waatiu ihɛi á sɛa ine fei ku wɛɛ bei í wɛɛ nsei. ²⁷ Bii ñ ne abo, maà de kpãa í fɛɛfɛɛ ɲje. Bii ñ nɔ ñ wɛɛ kaafe, maà de abo. ²⁸ Amma do ɲɲu fei bii ñ so abo í kù ce dulum. Bii mudɛɛ mɔ í so mɔkɔ, kù ce dulum. Amma ine ɲa iyi à so ɲje, asoi andunya ɲɲai à kɔɔsi, nɔ n kù bi í ye beɛbe ɲa.

²⁹ Inem ɲa, iyi ñ wa n fɔ wee, waatiu kù so má. Na ɲɲu, hai nsei ine iyi í ne abo, í sɛa ku ye bei ine iyi kù ne abo. ³⁰ Nɔ ine iyi wa kpata ku ce bei ine iyi kù ne inɔ ku fɔ. Ine mɔ iyi wa nyaanyi ku ce bei ine iyi kù ne inɔ didɔ. Ine mɔ iyi wa ra ngɔgɔ, ku ce bei kù je titɛɛ. ³¹ Ine iyi amanii andunya wa bukaataa ku maà dasi laakae fei si be. Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò yaase bei andunyau ihɛi í ye kaa kpe jiida má. ³² N kù bi nkãma ku maa bitandi ɲe. Ine iyi kù so abo, laakae fei si icɛi Lafɛɛi í ya wa, í ya maa de ɲɲu ku ce iyi á dɔa Lafɛɛ si. ³³ Amma ine iyi í ne abo, lasabue si mii ndii andunya ɲai í ya wa. Mii iyi á dɔa aboɛ sii í ya maa de ku ce. ³⁴ Laakae ci ya je akã. Inaabo ɲa iyi a kù ne mɔkɔ do mudɛɛ ɲa lasabu ɲa si ideí Lafɛɛi í ya wa ku ba a je dee dee si ara do si hunde. Amma ine iyi í ne mɔkɔ lasabue si mii ndii andunya ɲai í ya wa. Mii iyi á dɔa mɔkɔɛ sii í ya maa de ku ce.

³⁵ Na aranfãani ɲɲei ñ wa n fɔ iyi ihɛ, kù je na n dasi ɲe wahala, amma na n nyisi ɲe iyi í sɛa í ce ɲai ku ba í na Lafɛɛ ara ɲɲe mam mam.

³⁶ Bii ine gɔ í ye ama inaaboɛ í jɛa í to abɔdɔ nɔ í ye kù sɛa ku maa wɛɛ kaafe, nɔ í bi a gbaa abɔdɔ, kù ce bei í bi. Bii í ni a gbaa abɔdɔ kù ce dulum. ³⁷ Amma ine iyi í dasi idɔ dim dim bii kù je do tilasi gɔ, bii í jilɔ si ama inaaboi ɲɲu ku maà so mɔkɔ, mii jiida í lasabu. ³⁸ Beɛbe mɔi ine iyi í jò à gba ama inaaboɛ abɔdɔ mii jiida í ce, amma ine iyi í kɔ a gba titɛɛ abɔdɔ ɲɲui í ce í re.

³⁹ À dɛi aboi si mɔkɔɛ bii mɔkɔɛ í wɛɛ si hunde, amma bii mɔkɔu í ku, abou í ne arae ku so mɔkɔ titɔ iyi í bi, lafɛɛ de kù je woo dasi Jesu naane. ⁴⁰ Amma si lasabum, bii abou í bubae jaaɔ, inɔ didɔɛ á la ku re. Nɔ ñ tamaa Hundei Ilaaɔi í sɔm ideu ihɛ.

8

Ije iyi à ceò kuwee

¹ Nsei si ideí mii iyi à ceò kuwee ñ lɔ si. Ntɔi awa fei à ne kumà si bei ñ fɔ ɲa. Kumà í ya jò ine ku ne faaui, amma kubí í ya sobi ine. ² Bii ine gɔ í tamaa ɲɲu í mà ngɔgɔ, kù mà nkãma titã si bei í jɔ. ³ Amma ine iyi í bi Ilaaɔ, Ilaaɔ í mà lafɛɛ.

⁴ Iyi í je ti ideí ɲai kuwee si bii ñ waa bee mà í sɛa í ya ɲɔɔ ɲa. Awa à mà iyi iwɛ kù je ngɔgɔ si andunya. À nɔ à mà iyi Ilaaɔ ɲɲu akãi í wɛɛ. ⁵ Ntɔ ntɔ, iwɛ nkpɔ do lafɛɛ nkpɔi í wa lele do si ile. Amma baa do iyi ine ɲa à waa tɔɔ iwɛ nkpɔ nkpɔ, ⁶ bi tu wa Ilaaɔ akãi í wɛɛ. ɲɲui í je Baaba, hai bi tɛi mii fei wa naa. Na iriei awa à nɔ à wɛɛ. Lafɛɛ akã mɔi í nɔ í wɛɛ. ɲɲui í je Jesu Kirisi, hai bii mii fei wa ceò. Do saabuei à neò kuwɛɛ.

⁷ Amma kù je ine feii í mà iyi be. Hee nsei ine gɔ ɲa iyi à tako à ne dɔɔnei iwɛ ku tɔɔ à waa ɲɔ ɲau bei ijei kuwee, nɔ idɔ ɲɲa wa ye taale ɲɲa na gbugbã hai ne ɲɲa. ⁸ Kù je ijei á bɔɔ wa bi Ilaaɔ. Bii à je, kaa kɔɔ nwa si ngɔgɔ, bii a kù nɔ a kù je, kaa jò ka kua ngɔgɔ.

⁹ Amma í ce laakai ɲa ku ba ara ku ne ɲɲe ku maà dasi ine gɔ ɲa dulum. ¹⁰ Bii nsei, awɔ iyi ñ ne kumà ñ buba ñ waa je ilei iwɛ, ine iyi kù ne gbugbã, bii í yeɛ be, ɲɲu mɔ á ne wɔkɔ ku je ijei kuweeui baa bii idɔɛ wa yeò taaleɛ. ¹¹ Nɔ do saabui kumàɛ kpaasiɛu ku ce nfe, ɲɲu mɔ iyi Kirisi í ku na irie. ¹² Bii ñ waa cea kpaasi hai ne gbugbã ɲɲe ɲa dulum beɛbe ɲa nɔ ñ waa mɛɛ ɲa si idɔ ɲɲa ɲa, Kirisi takaei ñ waa cea dulum ɲa. ¹³ Na ɲɲu, bii ɲɲai á jò kpaasim gɔ ku dasi kurara, n kaa n ɲɔ ɲɲa má ajɔ kãma ku ba n maà n dasie kurara.

9

Kpãai mii iyi woo be í ne do ice iyi í ne ku ce

¹ N kù ne aram nii? N kù je woo bei? N kù ye Jesu Lafɛɛ nwai? I kù je isoi icem iyi ñ cea Lafɛɛ ɲai? ² Baa bii ine gɔ ɲa à kɔ ku mà m bei woo be, ñ je woo be bi tu ɲe, domi ɲɲei ñ je sɛɛda iyi wa nyisi iyi amuu woo bei Lafɛɛi ntɔ ntɔ.

³ Ine ɲa iyi à waa wusem, ide iyi an je ɲɲa wee. ⁴ A kù ne kpãa ka je nɔ ka mɔi? ⁵ A kù ne kpãa ka ne abo woo dasi Jesu naane iyi á si wa bei woo be gɔ ɲa à waa cei? Bei ifɔi Lafɛɛ ɲau do Sefaa Píɛɛ? ⁶ Mà amu do Baanabasi

awa akāi a kù nē kpāai a ya na wa ije, í gbe ka ce ice? ⁷ Ine kāmā kaa bə ikoi igū do fiaí n̄nu takae. Ine kāmā kaa lə j̄i ndii rezēe iyi kù je isoē. Nə inē kāmā kaa maa degbe mēemu gaa iyi kù waa mə aməe.

⁸ Kù je do bisii amanē n̄nu akāi n̄ wa n fəð ideu ihē. Ide akāui do iyi woodai Moizi wa fə. ⁹ Moizi í kə si tiai woodaēu í ni, i maà ti i d̄i gēlei ketē iyi wa jojo si bilee wa nya yəyəe. Na ketē n̄ai Ilaađ í fə iyi bē ba. ¹⁰ Mā na iri n̄wai wa fə ideu. Oo, na iri n̄wai à kəw, domi í s̄ia woo logoo do inē iyi wa kpokpo ān̄a fei a maa cə kpāai ikpē n̄n̄a. ¹¹ Ide iyi à s̄o n̄e í yēi bei ideí Hundeí à gbē n̄n̄e. Debei, bii ì mu n̄wa s̄ondai ara n̄a, aa j̄ò ku la n̄n̄ei? ¹² Bii inē gə n̄a à nē kpāae bi tu n̄e, awa mə ni a kù re n̄a?

Amma a kù ceò kpāau ice si n̄e. À temua si fei ndēe ku ba ka maà ti ka d̄i kpāai laabaau jiidai Kirisi. ¹³ I kù mà n̄a iyi inē n̄a iyi à waa ce ice kpasēi Ilaađ, bei à ya ba ije n̄n̄a? Ine n̄a mə iyi à je woo wee n̄a, si kuweeu bei à ya ba mii ku je n̄n̄a. ¹⁴ Bēēbe m̄ai Lafēe í jilə si inē n̄a iyi à waa sisi laabaau jiidau ān̄a mə a ba ije n̄n̄a si bē.

¹⁵ Amma n kù ceò kāmāe ice. N kù nə n̄ kù wa n kə iyi ihē ku ba a ceem bēēbe. N̄ gbasi n kú do iyi ide iyi n̄ wa n təw fufuu ihē á ce nfe. ¹⁶ N kù wa n təw fufu si na iyi í j̄ò n̄ wa n sisi laabaau jiidai. Amma tilasii bi tom n coo. Nə ijuukpāi á je titom bii n kù waazo ideu. ¹⁷ Bii do idəw̄bim nii n̄ wa n coo, n̄ nē kpāai n ba riba. Amma tilasi n̄ nē ku ceē məm̄ nii domi Ilaađi í dasim. ¹⁸ Debei, yoomai í je ribam. Ribam nii í je n waazo laabaau jiidai Kirisi, ku maà ti ku je do ideí fia nə n maà n ti n ce ice do kpāa iyi n̄ nē.

¹⁹ N̄ nē aram, n kù je arui inē kāmā. Amma do n̄nu fei n̄ ce aram arui inē fei ku ba n fa inē nkpə n naaò wa bi Kirisi. ²⁰ Bi Zuifu n̄a n̄ baa n̄ je bei Zuifu, ku ba n fa n̄a wa. Ine n̄a mə iyi à waa jirima wooda n̄ je inē akā n̄n̄a ku ba n fa n̄a wa baa bii amu takam n kù wa si awəi wooda. ²¹ Bi inē n̄a iyi a kù nē wooda n̄ je inē akā n̄n̄a ku ba n fa n̄a wa. Kù je n kù wa n jirima woodai Ilaađ, domi n̄ wa n too woodai Kirisi. ²² Bi inē n̄a iyi a kù nē gbugbā amu mə n ce bei inē iyi kù nē gbugbā ku ba n

fa n̄a wa. N̄ ce bei inē fei í yē ku ba gəgə n̄n̄a n̄a a ba faaba, baa bii bēirei. ²³ N̄ wa n ce fei ndēe ku ba kuwee iyi laabaau jiidau í nē n basi ikpē.

²⁴ Inē fei ì mà n̄a si gaasai kusei inē feii í ya sei amma inē akāi í ya ba ribae. Na n̄nu, i hanya ku ba i ba ribae n̄a. ²⁵ Woo ce gaasai kusei n̄a à ya maa mu ara n̄n̄ai si fei ndēe. À waa ce bēēbe ku ba a ba fulai wua * n̄a iyi á gbe nə ku wə. Amma awa à waa cei ku ba ka ba iyi ci ya tā. ²⁶ Na n̄n̄i í ce n̄ wa n sei bei inē iyi í nē mii iyi wa lele. N̄ wa n jabu amma kù je si ngbe. ²⁷ N̄ wa n wahala aram ntə ntə ku ba n kāmāe nə n maà n ti n je inē iyi aa na a lele awə ngbe waati iyi n̄ cea inē n̄a waazo n̄ tā.

10

I maà ya təw iwē n̄a

¹ Inē inem n̄a, n̄ bi i mà n̄a iyi si waatii Moizi, bala n̄wa n̄au fei kudūi ij̄iui à too nə ān̄a fei à kua tenkuu do ise. ² Kudūi ij̄iu ku too do tenkuu ku kua í yēi bei à dasi n̄a inyi nə à baa à je məcəi Moizi n̄a. ³ Nə ān̄a fei ije dimi akā gəi à je. Ijeu hai bi Ilaađi í naa. ⁴ Nə ān̄a fei inyi dimi akāi à mə. Inyi Ilaađi í j̄ò í fita hai si kuta. Kutau í ya maa too n̄ai. Nə Kirisii í je kutau. ⁵ Do n̄nu fei, Ilaađ í j̄ò inē nkpə n̄n̄a í ku si gbagba si na iyi í j̄ò daa n̄n̄a ku s̄iaa si.

⁶ N̄sei, mii n̄au bei í je n̄wa yaase ku ba ka maà nē bine laalə n̄a bei ān̄a mə. ⁷ Nə i maà ya təw iwē n̄a bei gəgə n̄n̄a n̄a à ce. Ì mà n̄a iyi à kə ideí iwē ku təw n̄n̄a à ni, inē n̄au à buba à je à mə, nə à dede à waa jojo. ⁸ Ka maà ya ce adei abo kaafe bei gəgə n̄n̄a n̄a à ce, nə amanē dubu kənfia do mēeta (23.000) í ku si ājə akā. ⁹ Ka maà ya ka cə laakai Ilaađ bei í to bei gəgə n̄n̄a n̄a à ce, nə n̄jo n̄a à kpa si n̄a inē nkpə. ¹⁰ Ka maà gbagba bei gəgə n̄n̄a n̄a à ce, nə amalekai iku í kpa n̄a.

¹¹ Mii n̄au bei í ba n̄a bei yaase, nə à kəw ku ba ka ce laakaii ara n̄wa, awa iyi à wēe si waatii ankāanyiu ihē. ¹² Na n̄nu, inē iyi í tamaa n̄nu wa leekí dim dim ku j̄ò ku ce laakaii arae, ku ba ku maà ti ku cuku. ¹³ I kù yē dimii laakai ku cə gə n̄a iyi kù je dimi iyi inē fei í ya yē. Ilaađ ilu naanē kaa j̄ò a cə

* 9:25 fulai wua Si waati n̄n̄a inē iyi í cua kpaasi n̄a si gaasai kusei, fulai wuai à ya daa si iri

laakai nɛ ku re zaka bei aa yɔkɔ i temuað ɲa. Amma si laakai ku cɔ baa yooma fei í ya nyi ku ce bi ku fita má ku ba i yɔkɔ temua ɲa.

¹⁴ Na nɲu kpaasim ɲa, i saa iwě ku tɔɔ ɲa.

¹⁵ N̄ wa n ba nɛ ide ku fɔi bei ilu laakai ɲa. I jò i ce lasabu si iyi n̄ wa n fɔ ɲa. ¹⁶ Si ijei Lafěe, kɔɔfu iyi à ya ka so ka saabuð Ilaađ wa nyisi iyi à nɛ ikpě si njei Kirisi. Nɔ pěe iyi à ya ka so ka buu wa nyisi iyi à nɛ ikpě si arai Kirisi, mà irei. ¹⁷ Si na iyi í jò awa fei pěe akāui à je, nɲui í jò baa do iyi à kpɔ fei à je ara akā, domi awa fei à ba ikpě nwa si pěe akāu.

¹⁸ I cɔ inɛi Izireli ɲa. Inɛ ɲa iyi à waa je ijei kuwee, à nɛ ikpě si bi ku weeu, mà irei. ¹⁹ Debei, mii n̄ wa n fɔ. N kù ni ɲa iyi à ya ceð kuwee í je ngɔɔ. N kù nɔ n kù ni iwěu takae mɔ í je ngɔɔ. ²⁰ Aawo, amma n̄ wa n fɔi n̄ ni kuwee iyi woo tɔɔ iwě ɲau à ya ceu, inɛi inɔko ɲai à ya cea, kù je Ilaađ. Nɔ wee n kù bi i nɛ ikpě do inɛi inɔko ɲa. ²¹ Inɛ iyi ò ya je ijei Lafěe ɲa nɔ i mɔ mii iyi í wa si kɔɔfue ɲa, i kaa nyi i sinda i ɲɔ ɲa iyi à ceð inɛi inɔko ɲa kuwee má ɲa nɔ i mɔ mii iyi í wa si kɔɔfu ɲa ɲa. ²² À bi ka dede igui Lafěei? À roo gbugbāi?

I ce fei ndɛɛ ku ba inɛ ɲa a mà bɛɛɛi Ilaađ

²³ Inɛ ɔ nɛ ɲa à ya ni, n̄ nɛ kpāai n ce mii fei. Ntɔi, amma fei ndɛɛ si á s̄a nɛ. Ntɔ ntɔ, ò nɛ kpāai i ce mii fei ɲa, amma fei ndɛɛ kaa mua inɛ gbugbā. ²⁴ Inɛ kāma ku maà dede aranfaanii nɲu takae amma ku dede ti inɛ mmu ɲa.

²⁵⁻²⁶ Kukɔi idei Ilaađ wa fɔ í ni, ilɛ do mii iyi í wa si fei ti Ađ Lafěei. Na nɲu, ɲa iyi à waa ta aja fei i ɲɔ ɲa, i maà bee ide kāma ɲa ku ba idɔ nɛ ku maà ye taale nɛ.

²⁷ Bii hai dasi Jesu naane ɔ í kpe nɛ ku je, bii ò dasi idɔ i koo ɲa, mii iyi à na nɛ fei, i je ɲa, i maà ya bee ide kāma ɲa ku ba idɔ nɛ ku maà ye taale nɛ. ²⁸ Amma bii inɛ ɔ í s̄ɔ nɛ í ni, iyi ihě à ceð kuwee, i maà ɲɔ ɲa na inɛ iyi í s̄ɔ nɛu idɔe ku maà ye taale. ²⁹ Kù je na idɔi inɛ taka nɛ, amma na ti inɛ iyi í s̄ɔ nɛu.

Ntɔ ntɔ, idɔi inɛ ɔ kaa ye taalei ara ku nem.

³⁰ Bii n̄ saabu Ilaađ si ije, inɛ kāma kù nɛ kpāa ku ye taalem na ijeu iyi n̄ saabuð Ilaađ tā.

³¹ Na nɲu, bii ò je ò waa mɔ ɲa, walakɔ bii ò waa ce ngɔɔ ɲa i ce fei ndɛɛ ku ba inɛ ɲa a mà bɛɛɛi Ilaađ. ³² I ce kuwee nɛ do yaase bei i kaa dasið inɛ kāma kurara ɲa, hai Zuifu ɲa do Gereki ɲa hee do inɛi igbei Ilaađ ɲa fei. ³³ I sisim ɲa. Amu takam n̄ wa n ce kookaai ku ba kucem ku d̄sa inɛ fei si, si mii baa yooma fei. N kù wa n de aranfaanii amu takam, í gbe ti zamaa iyi í gbe fei ku ba a ba faaba.

11

¹ I sisiim ɲa bei amu takam n̄ wa n sisi Kirisi.

Yaase bei í s̄a inɛ ku nyisið bɛɛɛi Ilaađ wee

² N̄ wa n saabu nɛ do iyi ò ya maa ye gigiim si fei ndɛɛ ɲa, do si bei ò mu cio iyi n̄ kɔ nɛ siu dim dim ɲa. ³ Amma n̄ bi i mà ɲa iyi Kirisii í je inɛ ngboi inɛmɔkɔ baa yooma fei, inɛmɔkɔ mɔi í je inɛ ngboi aboe, Ilaađ mɔi í je inɛ ngboi Kirisi. ⁴ Inɛmɔkɔ iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii í bii iriɛ kù waa nyisi bɛɛɛi inɛ ngboe. ⁵ Amma inaabo iyi wa ce kutɔɔ walakɔ walii fei, bii kù bii iriɛ, kù waa nyisi bɛɛɛi inɛ ngboe. Í yei bei inaabo iyi à gbogoo iriɛ. ⁶ Bii inaabo kù waa bi mango ku we, ku gbogoo iriɛ. Amma bii iri ku gbogoo í jeaa anyɔ, ku we mango. ⁷ Kù s̄a inɛmɔkɔ ku bii iriɛ domi Ilaađ í takae ku jɔɔ nɔ ku nyisi amboee, amma inaabo, amboei inɛmɔkɔi wa nyisi, ⁸ domi hai si kutaka inɛmɔkɔ kù fita hai si inaabo, amma inaaboi í fita hai si inɛmɔkɔ. ⁹ Bɛɛɛ mɔi a kù taka inɛmɔkɔ na inaabo amma à taka inaaboi na inɛmɔkɔ. ¹⁰ Na nɲu, na irii amaleka ɲa í s̄a inaabo ku we mango ku nyisi iyi nɲu wa s̄a mɔkɔi nɲu iri ilɛ. ¹¹ Amma do nɲu fei si wajui Lafěe inɛ ɔ kaa yɔkɔ ku ni nɲu í nɛ gbugbā nɲu ku ce kuwee nɲu ikā, domi inaabo í nɛ bukaatai inɛmɔkɔ, inɛmɔkɔ mɔ í nɛ bukaatai inaabo. ¹² Bei à nya inaabo hai si inɛmɔkɔ, bɛɛɛ mɔi à bí inɛmɔkɔ hai bi inaabo, amma Ilaađi wa ce fei ndɛɛ.

¹³ Inɛ taka nɛ i lasabu ɲa. Í s̄a inaabo ku tɔɔ Ilaađ hai we mango? ¹⁴ Inɛ taka nɛ i kù mà ɲa iyi anyɔi bii inɛmɔkɔ í nɛ ntoi iri sisɔ?

¹⁵ Amma bii ntoi irii inaabo í s̄ɔ, boodai. À muua ntoi iriei ku je bei fuugese. ¹⁶ Bii inɛ ɔ wa bi ku ba wa kakɔ ku ce si ideu be, amu de n̄ wa n fɔ iyi si inɔ nwa do si igbei inɛi Ilaađ ɲa a kù nɛ d̄ɔne mmu ɔ ma.

Ijei Lafēe

(*Cɔ Matie 26:26-29; Maaku 14:22-25; Luku 22:15-20*)

¹⁷ Ide iyi an sɔ ɲe nsei, n kaa n saabu ɲe si, domi á sɪa kutɔtɔɔ ɲɲe ɲau ku mu ɲɲe gbugbāi wo, amma wee nsei wa keke ɲei. ¹⁸ Sinte, à sɔm à ni bii ì tɔtɔɔ ɲa ine gɔ ɲa à wa si inɔ ɲɲe iyi inɛɔ ɲa i ci ya ne anu akā. Nɔ n̄ tamaa ntɔi. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, kù ne bei á ce iyi ɲɲe ku fɛɛfe kù wa si anini ɲɲe, ku baa mà ine ɲa iyi à je ti ntɔ. ²⁰ Bii ì tɔtɔɔ ì waa je ɲa, ì ya tamaa bei ijei Lafēei ì waa je ɲa amma iboi, ²¹ domi bii ì buba ɲa gbakā, ine fei í ya maa saasai ku je sɔndaɛ iyi í naaɔ wa, nɔ a jò ine gɔ ɲa do ari, nɔ ine gɔ ɲa à je à mɔ hee atɛ ku kpa ɲa. ²² I kù ne kpasɛi ara ɲɲe bii aa je i mɔ ɲai? Mà ì bi i donda igbei inei Ilaaɔ ɲa, nɔ i dasi ilu are ɲa anyɔ ɲai? Beirei an ni ɲɲe. N saabu ɲe? Aawo, n kaa n saabu ɲe si ɲɲu be.

²³ Ide iyi n̄ gba hai bi Lafēe n̄ kɔ ɲe si wee. Idū aɲɔ iyi à sɔ Lafēe Jesu à daa ine ɲa si awɔ í so pɛɛ ²⁴ í saabu Ilaaɔ, nɔ í bububue. Nɔ í ni, iyi ihēi í je aram iyi n̄ na na iri ɲɲe. I ya ce iyi ihēi i maa yeɔ gigim ɲa. ²⁵ Bɛɛbe mɔi, iyi à je à tā, í so kɔɔfu í ni, kɔɔfuu ihēi í je akabuu titɔi Ilaaɔ iyi í d̄i do ɲjem. Waati iyi ì waa mɔ do kɔɔfuu ɲa fei, i ya coo i maa yeɔ gigim ɲa. ²⁶ Waati kāma iyi ì waa je pɛɛu nɔ ì waa mɔ do kɔɔfuu ɲa fei, ikui Lafēei ì waa sisi ɲa hee koo nyiɔ wa.

²⁷ Na ɲɲu, ine iyi í je pɛɛi Lafēe walakɔ í mɔ do kɔɔfue, nɔ kuwɛɛɛ kù je dee dee, í raraa arai Lafēe do ɲɲe. ²⁸ Na ɲɲu, ine fei ku wuse araɛ ku bei ku je pɛɛu, nɔ ku mɔ do kɔɔfuu. ²⁹ Ntɔ ntɔ, bii ì je nɔ ì waa mɔ ɲa nɔ i kù mà ɲa iyi arai Kirisii, ì waa soa ara ɲɲe taalei si kujɛ do si kumɔ ɲɲe. ³⁰ Nɔi í jò ine nkpɔ ɲɲe wa ce bɔɔ nɔ gɔgɔ ɲa à je mɔngɔ ɲa, gɔgɔ ɲa mɔ à ku. ³¹ Bii à kiiti ara nwa do ntɔ, Ilaaɔ kaa kiiti wa má. ³² Amma bii Lafēe í kiiti wa, í ya jò ka baa si kpāa jiidai ku ba ku maà ye taale nwa do inei andunya ɲa aɲɔ.

³³ Na ɲɲu, inɛ inem ɲa, bii ì waa tɔtɔɔ ku ba i je ɲa, í jò i ya degbe ɲɲe. ³⁴ Bii ari wa kpa ine gɔ, ku je sɔndaɛ kpasɛ ku ba i maà na i so taale si kutɔtɔɔ ɲɲe. Ide iyi í gbe, an ce ɲe cioɛ bii n̄ na n̄ to wa.

12

Amua ɲa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa

¹ Nsei, inɛ inem ɲa, iyi í je ide i amua ɲa iyi Hundei Ilaaɔ wa mu nwa, n̄ bi i mà ntɔɛ ɲa. ² Ì mà ɲa, waati iyi i kù mà Ilaaɔ ɲa à ya maa fa ɲei si kpāai iwɛ deki ɲa ku tɔɔ. ³ Na ɲɔi í jò n̄ wa n̄ bi i mà ɲa, ine kāma iyi í jò Hundei Ilaaɔ wa gbāa fei kaa yɔkɔ ku ni à ceekpe Jesu. Nɔ ine gɔ kaa yɔkɔ ku ni Jesui í je Lafēe, bii kù je Hundei Ilaaɔi wa gbā lafēe.

⁴ Amua ikā ikāi í wɛɛ, amma Hundei akāui wa kpɛ ɲa. ⁵ Ice ikā ikāi í wɛɛ, amma Lafēe akāi à waa cea. ⁶ Gbugbāi Ilaaɔ wa ce ice si ine fei ikā ikā, amma Ilaaɔ akāui wa mua ine fei gbugbā iyi á ceɔ ice baa yooma fei. ⁷ Í na ine fei amua iyi wa nyisi iyi Hundei wa ce ice siɛ nɔ ku ceɔ ice na aranfāanii ine fei. ⁸ Hundei Ilaaɔi í ya mua ine gɔ ɲa amua a muaɔ ine ɲa bisi, nɔ Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa mɔ amua a fɔ ide do kumà. ⁹ Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa gbugbāi naane ku dasi, nɔ ku mua ine gɔ ɲa gbugbā a jò bɔɔ ɲa a ba iri. ¹⁰ Bɛɛbe mɔi Hundei akāui í ya mua ine gɔ ɲa gbugbā a ceɔ maamaake ɲa, nɔ ku cea ine gɔ ɲa amua a ceɔ walii, nɔ ku mua ine gɔ ɲa mɔ bisi a mà bii í je mii iyi ine gɔ wa ce do Hundei Ilaaɔi wala bii í je do hundei mmu gɔi. Í ya jò ine gɔ ɲa a fɔ ide do fee ɲa iyi a kù waa gbɔ, nɔ ku mua ine gɔ ɲa mɔ bisi a tuseɔ ideu. ¹¹ Amma Hundei akāui wa ce fei ndɛɛ. Wa mua ine fei amua ikā ikā bei í bi.

Woo dasi Jesu naane ɲa fei à je ikɔ ikā ikāi ara akā

¹² Kirisii í yei bei ara akā do ikɔ nkpɔ nkpɔ. Arau akāi baa bii í ne ikɔ nkpɔ nkpɔ, ¹³ domi Hundei akāi à da nwa si ku ba awa fei ka je ara akā, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa hee do ine ɲa iyi a ne ara ɲɲa. Nɔ bi Hundei akāui awa fei à waa mɔ.

¹⁴ Kù je ikɔ akāi ara í ne, amma nkpɔ nkpɔi. ¹⁵ Baa bii ise í fɔ í ni, si bei n̄ kù je awɔ n̄ kù wa si ara, do ɲɲu fei, í wa si ara. ¹⁶ Baa bii it̄i í ni, si bei n̄ kù je iju n̄ kù wa si ara, do ɲɲu fei ɲɲu mɔ í wa si ara. ¹⁷ Bii arau fei í je iju, beirei á ce ku gbɔ ide. Walakɔ bii fei ndɛɛ í je it̄i, beirei á ce ku gbɔ inúnu. ¹⁸ Amma ntɔ ntɔ Ilaaɔ í dasi ikɔ ikā ikā fei si arai bei í bi. ¹⁹ Bii ara kù ne ikɔ ikɔ kaa ce. ²⁰ Na ɲɲu, ikɔ nkpɔ nkpɔi í wɛɛ, amma arau akāi.

²¹ Iju kaa yɔkɔ ku sɔ awɔ ku ni ɲɲu kù ne bukaataɛ. Iri mɔ kaa yɔkɔ ku sɔ ise ku ni ɲɲu kù ne bukaataɛ. ²² Iyi í re mɔm, baa ikāi ara

ɲa iyi à ya ni a kù ne gbugbã, ara í ne bukaata nɲa jiida. ²³ Nò ikõ ɲa iyi à ne anyo si ara, à ya ka gbõ nɲa ku re. Iyi a kù jò ka maa kpe iri nɲa, aɲai à ya ka gbõa ku re. ²⁴ Amma ikõ ɲa iyi à gbe iyi a kù ne anyo, a kù ne bukaatai ka gbõ nɲa beɛbe. Ilaaõ í ce ara beɛbei ku ba ikõ ɲa iyi a kù ne beere ɲau ka jirima ɲa ku re. ²⁵ Í cooi ku ba ara ku maà feɛfeɛ nje, amma ikõ ikã ikã ɲau fei a maa gbõa nje. ²⁶ Bii ikõi ara gò í ba wahala, aɲað iyi à gbe ɲau feii à ya gbõ ara kurou ajò. Beɛbe mõi bii à saabu gògò, aɲað iyi à gbe ɲau fei à ya ne ino didõi ajò.

²⁷ Nsei inɛ fei ì je arai Kirisi nò inɛ baa yooma nɲe fei í je ikõ ikã ikã. ²⁸ Beɛbei, si igbei inɛi Jesu ɲa Ilaaõ í tako í cica inɛ gò ɲa à je woo be ɲa, minjisia walii ɲa, meetasia mò woo kò inɛ ɲa si cio. Si anyii nɲu nò í cea inɛ gò ɲa amuai maamaake ɲa ku ce, inɛ gò ɲa mò à ne amuai bõõ ɲa ku faaba, inɛ gò ɲa mò à ne amuai inɛ ɲa ku sobi, inɛ gò ɲa mò à ne amuai inɛ ɲa ku cuaò, nò inɛ gò ɲa mò aa yòkò a fò fee ɲa iyi a kù waa gbõ. ²⁹ Kù je aɲa feii à je woo be ɲa, walakò walii ɲa, walakò woo kòsi cio ɲa. Kù nò kù je aɲa feii à ne amuai maamaake ɲa ku ce ³⁰ walakò amuai bõõ ɲa ku faaba. Aɲa fei sisi à nò à ne amuai fee ɲa iyi a kù waa gbõ ku fò, walakò ideu ku tuse. ³¹ Amma i hanyà i de amua ɲa iyi à re do beere ɲa.

Iyi í re mòm, an nyisi ɲe kpãa iyi í re fei ndɛɛ.

13

Idei Kubi

¹ Baa bii nò wa n fò ide do feei amanɛ ɲa ikã ikã do ti amaleka ɲa nò n kù ne kubi, nò yei bei isò iyi à waa cã walakò bei londi. ² Baa bii nò ne amuai walii ku ce, nò nò mà asiiu fei nò nò ne kumà fei, baa bii nò dasi Ilaaõ naane hee bei an yòkò n jò geete ku tekí, bii n kù ne kubi, n kù je nɲògò. ³ Baa bii nò kpãa ilu are ɲa amanim fei, nò baa bii nò jò à sõ aram bei inɲai kuwee, bii n kù ne kubi, n kaa n ba riba.

⁴ Kubi í ya temua, í ya nò ku ce mii jiida, ci ya ja igu, ci ya so arae lele, nò ci ya je ilu faau. ⁵ Kubi ci ya ce mii gò iyi kù je dee dee, nò ci ya de aranfãanii nɲu akã. Inɛ iyi í ne kubi idæ ci ya kõ gbãa gbãa, nò ci ya jile idei taale si idæ. ⁶ Inɛ iyi í ne kubi ci ya wɛɛò ino

didõ si mii iyi kù je dee dee, í gbe si mii iyi í je ntò. ⁷ Kubi ci ya mɲngò nkãma. Naane ku dasi do kpãa ku cœ do temuae ci ya tã.

⁸ Kubi ci ya ne kòò. Amma walii ku ce á na ku kpa iri, fee ikã ikã ku fò á na ku tã, nò kumài amanɛ mò á na ku tã. ⁹ Mii ɲau à na ku kpa iri si na iyi í jò kumà nwa do walii ku ce nwa, gògòe kù kõ. ¹⁰ Amma waati iyi mii iyi í kõ á naa, waati beɛbei, iyi kù kõ á ne.

¹¹ Waati iyi nò wɛɛ keeke, nò ya n maa n fò idei bei ama keeke, nò n maa n ce laakai bei ama keeke, nò n maa n lasabu bei ama keeke, amma nsei iyi nò ce inɛ ngbo nò jò daai ama. ¹² Iyi à waa ye nsei í yei bei mii iyi à waa hõnne bari bari si isò fũfũ, amma ajò wa naa iyi aa ka ye ijuò iju. Iyi nò mà si nsei kù kõ, amma waati nɲu an màa sãa sãa bei Ilaaõ í màm.

¹³ Nsei mii meetau ihɛi í wɛɛ. Mii ɲau wee, naane ku dasi, do kpãa ku cò, do kubi. Amma kubi í re ɲa.

14

Idei amuai Hundei Ilaaõ

¹ Na nɲu, kubii í sãa í dɛdɛ ɲa. Nò i de amua ɲa iyi Hundei Ilaaõ wa mu nwa, iyi í re mòm nɲui í je walii ku ce. ² Inɛ iyi wa fò ide do fee iyi kù waa gbõ, Ilaaõi wa ba ide ku fò, kù je amanɛ, domi inɛ gò kù waa gbõ idee. Amma idei asiii wa fò do gbugbãi Hundei Ilaaõ. ³ Amma inɛ iyi wa ce walii amanɛ ɲai í ya ba ide ku fò. Í ya jò a leekí si naane ku dasi dim dim, nò ku mu nɲa gbugbã, nò ku tũ ino ɲa. ⁴ Inɛ iyi wa fò ide do fee iyi kù mà, naane ku dasii nɲu takaɛi wa mua gbugbã. Amma walii, inɛi igbei Jesu ɲai wa mua gbugbã.

⁵ Á dõm si bii inɛ fei ì waa fò ide do fee ɲa iyi i kù waa gbõ ɲa, amma iyi nò wa n bi wa re, nɲui í je i ya maa ce walii ɲa. Nò ni beɛbei si na iyi í jò inɛ iyi wa ce walii, icɛɛ í ne aranfãani í re inɛ iyi wa fò ide do fee ɲa iyi kù wa gbõ, í gbe bii wa tuse ideui, nò ku mua inɛi igbei Jesu ɲa gbugbã. ⁶ Nsei, inɛ inɛm ɲa, aranfãani yoomai aa ba ɲa bii nò naa bi tu ɲe nò nò wa n fò fee iyi i kù waa gbõ ɲa. I kaa ba aranfãani kãma ɲa. Amma bii nò sõ ɲe yaasei ide iyi Ilaaõ í sõm, walakò nò sisi nɲe idei kumà, walakò idei walii, walakò cio gò, inɛ nɲu á ne nɲe aranfãani.

⁷ Bεεβε mɔi, mii iyi kù nε kuwεε bei yèè do mɔlɔ bii à waa cāa, bii a kù waa cāa dee dee, beirei inε gɔ á ce ku gbɔ yaaseε. ⁸ Inε mɔ iyi wa cā gāgāi igū, bii kù waa cāa dee dee, yooi á ce sɔɔlui igū. ⁹ Bεεβε mɔi, bii kù je ì waa fɔ fee iyi inε ηa à mà ηa, beirei aa ce a gbɔ yaaseε. Ide nηε á nεi si fufu. ¹⁰ Fee dimi ikā ikā nkpɔi í wa si andunya, nɔ kāmæ kù kua yaase. ¹¹ Do nηu fei, bii n kù wa n gbɔ fee iyi à waa bam ku fɔ, inε iyi wa fɔɔu, dimi mmui í je bi tom, nɔ amu mɔ ñ je dimi mmu bi lafēε. ¹² Bεεβε mɔi inε mɔ, si na iyi í jè ì waa dε amuai Hundei Ilaaɔ ηa, á s̄la i hanya i dεdε amua ηa iyi á jè naane ku dasii inεi igbei Jesu ηa ku bɔ waju.

¹³ Na nηu, á s̄la inε iyi wa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ ku tɔɔ Ilaaɔ amua iyi á tuseɔ ideu. ¹⁴ Bii ñ wa n ce kutɔɔ do fee iyi n kù wa n gbɔ, hundem nii wa ce kutɔɔ, amma lasabum kù waa ce nkāma. ¹⁵ To, nsei, beirei an ce. An ce kutɔɔ do hundem do lasabum ajɔ. An kɔ iri do hundem do lasabum ajɔ. ¹⁶ Bii do hundem nηu akāi ì waa saabu Ilaaɔ ηa, beirei inε ηa iyi à gbe aa ce a ni Ami si kutɔɔε. Kaa ce, domi a kù mà iyi ì waa fɔ ηa. ¹⁷ Baa bii kutɔɔε í s̄la, kaa mua lafēε ηa gbugbã.

¹⁸ Ñ wa n saabu Ilaaɔ si na iyi í jè ñ ya n fɔ fee ηa iyi inε ηa a kù waa gbɔ ñ re inε fei. ¹⁹ Amma si igbei inεi Jesu ηa ñ gbasi n fɔ ide icu miu do yaase n kɔa inε ηa si cio do iyi an fɔ ide icu dubu mεεwa do fee iyi inε ηa a kù waa gbɔ.

²⁰ Inε inεm ηa, i maà ya wūa ide bei ama keeke ηa ma ηa. Bii í je idei laalɔ ku cei, í s̄la i yε bei ama keeke ηa iyi a kù mà laalɔ ku ce, amma si kpāai ide ku wūa i jè i yε bei inε ngbo ηa. ²¹ Si tiai woodai Ilaaɔ à kɔɔ à ni,

Lafēε í ni, an jè isε mmu ηa

a ba inε ηau ihē ide ku fɔ do fee mmu *.

Amma do nηu fei, a kaa gbɔ idem.

²² Amuai ide ku fɔ do fee iyi inε ηa a kù waa gbɔ, nyindai í je bi hai dasi Jesu naane ηa, kù je bi woo dasi naane ηa. Amma amuai idei Ilaaɔ ku waazo nηui í je nyinda bi woo dasi Jesu naane ηa, kù je bi hai dasi naane ηa.

* **14:21** an jè isε mmu ηa a ba inε ηau ihē ide ku fɔ do fee mmu Ilaaɔ wa fɔ idei ijuukpā iyi inεi Izireli ηau à ye si waati iyi isε mmu ηa à na à je ηa igū. Isε mmu ηau à mu ηa à neɔ ile mmu, amma do nηu fei lasabu nηa kù lsi ide iyi Ilaaɔ wa s̄ɔ ηau. † **14:38** a kaa gba lafēε A kù mà yaaseε s̄aa s̄aa. Á yɔkɔ ku je Pɔlu í ni inεi igbei Ilaaɔ ηa a maà gba lafēε, wala Ilaaɔ kaa gba lafēε.

²³ Na nηu, bii inεi igbei Jesu ηa fei à tɔtɔɔ, nɔ inε fei ku lsi ku fɔ fee iyi inε ηa a kù waa gbɔ, bii inε titɔ ηa walakɔ hai dasi Jesu naane ηa à lɔ wa, a kaa ni ì waa sūmu ηai? ²⁴ Amma bii inε fei wa waazo idei Ilaaɔ, bii hai dasi naane gɔ í lɔ wa walakɔ inε titɔ gɔ, ideu á tosi idɔε nɔ ide iyi inε ηa à waa fɔu ku jè ku mà dulum dεε. ²⁵ Nɔ lasabue á fita gbugbã, nɔ ku gule ku tɔɔ Ilaaɔ ku ni, ntɔi, Ilaaɔ í wa si anini nηε.

Yaase jiida si kutɔtɔɔ

²⁶ Na nηu, inε inεm ηa, beirei aa ka ce. Bii ì waa tɔtɔɔ ηa inε gɔ nηε ηa aa nε iri ku kɔ, inε gɔ ηa mɔ cio ku kɔsi, inε gɔ ηa mɔ idei Ilaaɔ ku waazo, inε gɔ ηa mɔ ide ku fɔ do fee iyi a kù waa gbɔ, inε gɔ ηa mɔ yaasei fee ηau ku tuse. Í s̄la i maa ce fei ndεε ηa ku ba ku mua inεi igbei Jesu ηa gbugbã. ²⁷ Bii inε gɔ ηa à waa fɔ ide do fee iyi a kù waa gbɔ, kù s̄la a re amanε minji wala mεeta nɔ á s̄la a fɔ ide akā akā, nɔ inε gɔ mɔ ku maa tuseε ideu. ²⁸ Amma bii inε gɔ kù wa be iyi á yɔkɔ ku tuse ideu, i jè ku koko si kutɔtɔɔu, nɔ ku je Ilaaɔi wa baa ide ku fɔ. ²⁹ Inε ηa iyi à waa ce walii, í s̄la ku je amanε minji wala mεeta ku fɔ ide nɔ inε ηa iyi à gbe a wuse ideu a cɔ. ³⁰ Bii Ilaaɔ í nyisi inε gɔ ngɔgɔ si kutɔtɔɔu, i jè inε iyi í tako wa fɔ ideu ku koko. ³¹ Inε fei aa yɔkɔ i ce walii akā akā ku ba inε fei ku ba ikɔ nɔ i ba gbugbã ηa. ³² Í s̄la walii ηa a kāmia amua nηa. ³³ Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ kù bi ka maa ce kuwεε nwa bεεteke, í bi ka cooi si laakai ku sū.

Si bei inε ηa à ya ce si igbei woo dasi Jesu naane ηa fei, ³⁴ í s̄la inaabo ηa a ya koko bi kutɔtɔɔ. Kù s̄la a fɔ ide, amma a sū iri ile si bei wooda wa fɔ. ³⁵ Bii à bi a mà ngɔgɔ a ya bee mɔkɔ nηa ηa kpasē, domi kù je dee dee inaabo ku maa fɔ ide bi kutɔtɔɔ.

³⁶ Hai bi tu ηei idei Ilaaɔ í sinti? Ma inε akāi ì gbaa ηa. ³⁷ Bii inε gɔ í tamaa nηu í je walii, walakɔ wa tamaa nηu í ba amuai Hundei Ilaaɔ, í s̄la ku jesi iyi ide iyi ñ jè nηeu woodai Lafēei. ³⁸ Inε iyi kù jesi bεεβε a kaa gba lafēε †.

³⁹ Na nηu, inε inεm ηa, i dεdε amuai walii, amma i maà ti i ganji woo fɔ ide do fee iyi

a ci ya fò si andunya. ⁴⁰ Amma i ce fei ndeε dee dee do yaase jiiida ɲa.

15

Kuj̄i Kirisi hai si bale

¹ Inε inεm ɲa, n̄ wa n ye ɲe gigii laabaau jiidau iyi n̄ s̄o ɲe wo n̄ ò gba ɲa, ò n̄ ò waa leek̄i si ɲa. ² Bii ò n̄ ò muu dim dim ɲa si bei n̄ sisi n̄ɲeu, n̄ɲui í je faaba n̄ɲe. Amma bii i kù muu dim dim ɲa, inya ngbei ò dasi naane ɲa.

³ Ide iyi í nε amboe í re n̄ɲui n̄ sisi n̄ɲe be si bei à daam si awò. Ideu wee. Kirisi í ku na irii dulum du wa si bei kukòi ideí Ilaaḍ wa fò.

⁴ À suu n̄ ò í j̄i hai si bale si ajò m̄etasia si bei kukòi ideí Ilaaḍ wa fò. ⁵ Í tuse arae bi Sefaa iyi í je Piεε, si anyii n̄ɲu bi m̄oc̄o maateejie ɲau.

⁶ Si anyii n̄ɲu, í bei í koo í tuse arae bi m̄oc̄e ɲa iyi à re baa amanε c̄l̄o miuu. Nkp̄o ɲa í weε baa nsei, amma inε gò ɲa à ku. ⁷ N̄o í koo í tuse arae má bi Zaaki, si anyie í bei í koo í tuse arae bi woo be ɲau fei.

⁸ Si anyii aɲa fei í bei í tuse arae bi tom, amu iyi n̄ ye bei inε iyi cukpai kubíε kù k̄ò à bei à búu. ⁹ Ntò ntò, amui n̄ je keekei woo be ɲau. N kù to a kpem woo be, domi n̄ kp̄a inei igbei Ilaaḍ ɲa iju. ¹⁰ Amma mii iyi n̄ je nnyi, na did̄oi Ilaaḍi, n̄o did̄o iyi í ceem n̄ou kù ce nfe. N̄ ce kookaai n̄ re baa woo be ɲau fei, amma kù je amu takam nii n̄ coo, did̄oi Ilaaḍ iyi í wa sim nii í coo. ¹¹ Na n̄ɲu, ide ak̄aui awa fei à waa waazo be, n̄ɲu m̄oi ò n̄ ò dasi naane ɲa be.

Kuj̄i nwa hai si bale

¹² Nsei à waa waazo iyi Kirisi í ku n̄ ò í j̄i hai si bale má. N̄o beirei í ce inε gò n̄ɲe ɲa à ya ni iku ɲa a kaa j̄i ma. ¹³ Bii iku ɲa a kaa j̄i hai si bale, debei Kirisi m̄o kù j̄i. ¹⁴ N̄o bii Kirisi kù j̄i, waazo nwa ngbei, n̄o naane ku dasi n̄ɲe m̄o ngbei. ¹⁵ Bii í je ntò iku ɲa a kaa j̄i hai si bale, debei Ilaaḍ kù j̄i Kirisi wo. Debei, seeda iboi à waa jea Ilaaḍ si waati iyi à ni í j̄i Kirisi hai si bale. ¹⁶ Ntò ntò, bii iku ɲa a kaa j̄i, Kirisi m̄o kù j̄i wo. ¹⁷ N̄o bii í je Kirisi kù j̄i hai si bale wo, ò k̄ò ò wa si dulum du ɲei, n̄o naane ku dasi n̄ɲe ngbei. ¹⁸ N̄o inε ɲa m̄o iyi à dasi Kirisi naane à bei à ku, à ce nfei. ¹⁹ Bii na kuwεeu ih̄e n̄ɲu ak̄ai à dasi Kirisi naane, à je ilu araare ɲa í re baa inε fei.

²⁰ Amma ntò ntò Kirisi í j̄i hai si bale, n̄o í je inε sinte si in̄oi inε ɲa iyi aa na a j̄i. ²¹ Inε fei ò mà ɲa iyi iku í naai hai bi inε ak̄a. Beεbe m̄oi kuj̄i iku ɲa í naa hai bi inε ak̄a. ²² Ntò ntò, si bei ara ak̄a nwa do Adamu í j̄ò awa fei aa ka na ka ku, beεbe m̄oi anu ak̄a nwa iyi à ce do Kirisi á j̄ò awa fei ka na ka j̄i hai si bale, ²³ amma inε fei do waatiεi. Sinte Kirisii, si anyii n̄ɲu inε ɲa iyi à je titeε si waati iyi á nyi wa. ²⁴⁻²⁵ Si anyie iri ku kpai andunya á to wa, n̄o kù nε bei á ce iyi Kirisi kù je bomma hee koo ceḍ m̄beεε ɲau fei bi ku lesi isεε. Si anyie n̄o ku so bommau ku daa Ilaaḍ Baaba si awò. Ntò ntò, Kirisi á kpa irii ilu yiiko ɲa do ilu gbugb̄a ɲa do inε ngbo ɲau fei. ²⁶ M̄beεi ank̄anyii iyi Kirisi á kpa n̄ɲui í je iku. ²⁷ Si tiai ideí Ilaaḍ à k̄ò à ni, Ilaaḍ í daa mii fei si awò. Amma baa bii kukòu í ni beεbe, kù je do Ilaaḍ takae iyi í j̄ò mii fei wa s̄uaa iri il̄eui wa f̄aa. ²⁸ N̄o waati iyi á daa Kirisi mii fei si awò, n̄ɲu iyi wa je Amau, á so arae ku daa Ilaaḍ si awò, ku ba Ilaaḍ ku wa si antai mii fei.

²⁹ Ntò, Kirisi í j̄i hai si bale. Bii kù je beεbe, inε ɲa iyi à ce inyi ku dasi si agbei iku ɲa, aranf̄aani yoomai à waa ba. Bii í je ntò iku ɲa a kaa j̄i, na mii í ce inε ɲa à ce inyi ku dasi si agbe n̄ɲa. ³⁰ Awa taka nwa, na mii í ce à ya kaa maa wa si kp̄ai mbirisi waati k̄ama fei. ³¹ Inε inεm ɲa, ajò fei si anui ikui n̄ ya n maa n wa. N̄o ntò ntò beεbei, si bei ò mà ɲa ntò ntò iyi n̄ wa n t̄ò fufu na saabu n̄ɲe si Laf̄εe nwa Jesu Kirisi. ³² Inε ɲa iyi a k̄osim Ef̄εezu be a yei bei in̄ai sako ɲa iyi awaḍ ɲa à waa jabu. Aranf̄aani yoomai n̄ nε bii í je n̄ wa n jabui na did̄oi andunyau ih̄e n̄ɲu ak̄a. Bii í je iku ɲa a kaa j̄i, “ka je n̄o ka m̄o domi ala aa ka ku”.

³³ I maà ya j̄ò a ḍi iju n̄ɲe. Kpaasi laalò, n̄ɲui í ya beje ide jiidae iyi ò waa ce. ³⁴ I j̄ò laakai jiidai n̄ɲe ku nyi wa si bei á s̄ia, n̄o ò j̄ò kookoosui dulum. Ḡoḡo n̄ɲe ɲa a kù mà Ilaaḍ do ntò. N̄ wa n f̄o iyi ih̄e ku ba anyò ku mu ɲe.

Ara tit̄o iyi aa ka j̄ò hai si bale

³⁵ N̄ mà inε gò ɲa aa bee a ni, beirei iku ɲa aa ce a j̄i. Dimii ara mii aa nε. ³⁶ Amma an je n̄ɲa n ni i kù nε bisi ɲa. I kù mà ɲa iyi bii ò gb̄e ngboi mii gò kaa fita bii kù je í ku. ³⁷ Mii iyi amanε wa gb̄e fei dimii nḡoḡo í ya je, bei ijui iya, walakò nḡoḡo. Kù je kpokpoo takaei aa tu wa i naa i l̄o. ³⁸ N̄o Ilaaḍ í na dimi ɲau fei

ara ikā ikā si bei í bi, í na ngboi mii fei arae ikā ikā.

³⁹ Mii ŋa iyi à waa mi fei, injai ara nŋa kù je dimi akā. Ti amanē ŋa ikā, ti mēemu ŋa ikā, ti yei ŋa ikā, ti cēe ŋa mō ikā.

⁴⁰ Arai lele í wēei, ti andunya mō í wēei. Arai lele í ne kusīaei, nō ti andunya mō í ne tēei. ⁴¹ Nunu í ne kusīaei, nō cukpa mō í ne tēei do andaiya ŋa. Nō baa si inōi andaiya ŋau à reò nje do kusīa.

⁴² Bēebe mōi á ye si waati iyi Ilaaō á jī iku ŋa. Ara iyi à siu, ara iyi á bejei, amma bii à jūu kaa beje má. ⁴³ Bii à suu ci ya ne bēere, amma bii à jūu ilu jirima nla. Bii à suu, hai ne gbugbāi, amma bii à jūu á ne gbugbā.

⁴⁴ Bii à suu, arai ilei, amma bii à jūu ti lelei á je. Ntō ntō, arai ile í wēe, nō bēebe mōi arai lele mō í wēe. ⁴⁵ Bēebe mōi à kōò à ni, waati iyi à taka Adamu sinte à daa si kuwēe, amma Kírisi iyi à ya kpe Adamu ankāanyiu, nŋui í je hunde nō nŋui í ya daa ine ŋa si kuwēe.

⁴⁶ Kù je arai lelei í tako í naa, arai ileui, ti leleu í bei í naa. ⁴⁷ Adamu sinteu, í naai hai si ile nō í je ti ile. Nō Adamu minjisiau í naa hai lelei Aō. ⁴⁸ Ine ŋa iyi à je ti ileu ihē fei à yei bei ine sinte iyi à taka hai ile. Nō ine ŋa iyi à je ti lelei Aō à yei bei ine iyi í naa hai lelei Aō. ⁴⁹ Nō si bei à jō inei ileu, bēebe mōi aa ka jō inei leleu.

⁵⁰ Ine inem ŋa, iyi ihēi nō wa n fō, arai ile kaa yōkō ku ba ikpēe si bommai Ilaaō. Nŋu iyi í je ti iku kaa yōkō ku ba kuwēe hai tā.

⁵¹ Idei asii wee iyi nō wa n sō ŋe. Awa fei si aa ka ku, amma Ilaaō á kpaasi awa fei ⁵²gbakā, si iju kamēe akā, waati iyi kākākāki ankāanyi á kpata. Waati iyi kākākāki ankāanyiu á kpata Ilaaō á jī iku ŋa nō a kaa ku má, nō ku kpaasi awa mō. ⁵³ Ntō ntō, ara iyi á bejeu kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya beje. Nŋu iyi í je ti iku, kù ne bei á ce iyi kù kpaasi iyi ci ya ku. ⁵⁴ Nō waati iyi ara ku bejeu á kpaasi iyi kaa beje, nō ti iku mō ku kpaasi iyi kaa ku, waati bēebei ide iyi à kōu á ce, iyi í ni,

Ilaaō í kāmia iku mam mam.

⁵⁵ Iku kaa kāmia ine ŋa má.

Iku kaa ne gbugbā si ine ŋa má.

⁵⁶ Iku kaa wēe wo bii kù je na dulum, nō dulum mō kaa ne gbugbā wo bii kù je na wooda. ⁵⁷ Amma ka saabu Ilaaō, nŋu iyi wa mu nwa gbugbā à waa kāmiaò dulum

na anu akā nwa iyi à ce do Lafēe nwa Jesu Kírisi. ⁵⁸ Na nŋu, inje baakōm ŋa, i leeki dim dim i maà tekēe ŋa. I ce kookaai si icei Lafēe do ajo fei si na iyi í jò ì mà ŋa ice iyi ì waa cea Lafēe kaa ce nfe ŋa.

16

Fia ku tōtō na woo dasi Jesu naane ŋa

¹ Nsei, ka fō idei fia iyi à waa tōtō na woo dasi Jesu naane ŋa iyi à wa Zeruzalemu. Í sīa inje mō i ce bei nō sō inei igbei Jesu ŋa iyi à wa ilei Galati. ² Si ajo ama azuma fei í sīa ine fei ku nya fiae ikā, zaka bei á yōkō, si bei Ilaaō í muaa, ku ba i maà ti i degbe hee waati iyi nō to wa i bei i maa tōtō fia ŋa. ³ Bii nō naa, an be ine ŋa iyi ì cica ŋau Zeruzalemu do amua nŋe do tia iyi á sisi nŋa yaasee. ⁴ Bii í nō í je í sīa amu takam n koo mōi, awōò ŋa aa ka koo ajo.

Mii ŋa iyi Pōlu wa bi ku ce

⁵ Bii í kōosi an bō ilei Masedōni nō hai be an naa bi tu ŋe. ⁶ An ce baa ajo minji bi tu ŋe, bii i kù laakai mōm, bei an je kpaa. Si anyii nŋu, nō i sobim do bii nō ne ku bō ŋa. ⁷ Bēbei n kù bi n ye ŋe do saasa, amma bii Lafēe í bi an kpe bi tu ŋe be.

⁸ Amma hee ajoi Pantekotu koo toò wa an maa n wa Efēezu ihē titā ⁹domi Ilaaō í cīm kpāa nla nla n ceò ice ihē iyi á ne aranfāani, baa bii mbēe ŋa à kpō.

¹⁰ Bii Timōtee í to wa bi tu ŋe, i gbaa do yaase bei á neò ara ku fū si anini nŋe, domi nŋu mō icei Lafēei wa ce bei nō wa n ceu. ¹¹ Na nŋu, i maà jò ine gō ku dondae ŋa, amma i sobie si isēneē iyi á ce ku baaò wa ku ba ku to wa bi tom do laakai ku sū, domi nō wa n cō kpāae nŋu do kpaasi ŋa iyi à waa suu wa.

¹² Amma iyi í je idei kpaasi nwa Apolo, tuuba nkpō nkpōi nō ya n maa n sōo n ni koo cō ŋe do kpaasi nwa gō ŋa ajo, amma si nsei titā kù waa bi ku naa kpata kpata. Bii í ba fayae á naa.

Idei ankāanyi ŋa

¹³ I ce laakaii ara nŋe, i leeki si naane ku dasi dim dim ŋa. I ce wōkō ku ba i ba gbugbā ŋa. ¹⁴ Iyi ì waa ce fei, i coo do kubi ŋa.

¹⁵ Ì mà ŋa iyi Setefani do inei kpasēe ŋai à je woo dasi Jesu naane sinte si ilei Geresi à nō

à na ara nɛnà à sobiò woo dasi Jesu naane nɛnà. Inɛ inɛm nɛnà, n̄ wa n̄ tɔɔ n̄ɛi, ¹⁶ amane dimi beɛbe nɛnà do inɛ nɛnà iyi à waa ba nɛnà icɛu ku ce do himma fei, i ya jirima nɛnà nɛnà.

¹⁷ N̄ nɛ inɔ didɔ do kunaai Setefani, do Fɔɔtunatu do Akaiku, domi si bei i kù wa ih̄ɛ nɛnà aɛnà à ce mii iyi ì nɛ ku ce nɛnà. ¹⁸ Inɛ nɛnà à tũ inɔm bei à ya tũ tu nɛnà mɔ. Í s̄l̄a i saabu inɛ dimi beɛbe nɛnà.

¹⁹ Igbei inɛi Jesu nɛnà iyi à wa ilɛi Azii à waa ce nɛnà fɔɔ. Akilasi do P̄isila do inɛi igbei Jesu nɛnà iyi à ya tɔtɔɔ kpas̄ɛ nɛnà, à waa ce nɛnà fɔɔ jiida jiida do irii Laf̄ɛɛ. ²⁰ Kpaasi woo dasi Jesu naane nɛnà fei à waa ce nɛnà fɔɔ.

Inɛ mɔ i ce nɛnà fɔɔ nɛnà do kubi.

²¹ Amu Pɔlu, amui n̄ kɔ nɛnà fɔɔu ih̄ɛ wa do aWɔm.

²² Inɛ iyi kù nɛ kubii Laf̄ɛɛ fei, ikpe ku muu.

Laf̄ɛɛ Jesu ku nyi wa.

²³ Didɔi Laf̄ɛɛ Jesu ku wɛɛ do inɛnɛ.

²⁴ Kubim í wɛɛ do inɛnɛ fei na anu akã nwa do Jesu Kirisi. Ami.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inɛi Korēnti ŋa

Idei fɔɔ

¹ Amui Pɔlu woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ, do Timotee kpaasi nwa.

À ce inɛi igbei Ilaaɔ ŋa iyi à wa Korēnti fɔɔ do woo dasi naane ŋa fei iyi à wa si ilei Geresi fei. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nɛe didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ

³ Ka saabu Ilaaɔ, Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi, nɛui í nɛ araare, nɔ nɛui í ya maa tũ idɔ nwa waati kama fei. ⁴ Wa tũ idɔ nwa si wahala baa yooma nwa fei. Í ya ce beɛbei ku ba awa mɔ ka yɔkɔ ka tũ idɔi inɛ ŋa iyi à waa wahala do yaase bei í tũd ti awa mɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ, à nɛ ikpɛ nla nla si ijuukpãi Kirisi, amma bei ijuukpãu í la í to, beɛbe mɔi yaase bei Kirisi wa tũd idɔ nwa ŋau mɔ í to. ⁶ Bii à ye ijuukpã, na iri nɛei, ku ba i ba faaba ŋa nɔ Ilaaɔ ku tũ idɔ nɛe. Bii Ilaaɔ í nɔ í tũ idɔ nwa, na iri nɛei, inɛ mɔ i temua ŋa do ijuukpã dimi akã do iyi à waa yeu, nɔ idɔi inɛ mɔ ku tũ. ⁷ À waa naane nɛ ntɔ ntɔ domi à mà, si bei í nɛ ikpɛ si ijuukpã nwa ŋa, beɛbe mɔi Ilaaɔ á tũ idɔ nɛe si bei wa tũ tu wa.

⁸ Inɛ inɛ nwa ŋa, à bi i mà ŋa wahala iyi í ba wa si ilei Azii í caa. Í re gbugbã nwa hee a kù tamaa mà aa ka wɛɛ si hunde má. ⁹ À tamaa bei à ye taale nwa á kpa wai. Amma dimii ideu ihɛ í ba wai ku ba ka mà iyi kù sɩa ka dasi naane nwa si awa taka nwa, amma ka dasi naane nwa fei si Ilaaɔ nɛu akã iyi á jɩ iku ŋa. ¹⁰ Nɛui í nya wa hai si iku dimi beɛbe, á nɔ ku nya wa má. Ntɔi, à waa cɔ kpãae á nyi ku nya wa má. ¹¹ Inɛ taka nɛe í waa sobi wa do kutɔɔ nɛe. Ilaaɔ á gba kutɔɔ iyi inɛ nkpɔ í ce na iri nwa, nɔ ku ce nwa didɔ ku ba inɛ nkpɔ ku saabuɛ na iri nwa.

Pɔlu í kpaasi ideu ilu ku bɔɛ

¹² Ide iyi í jɔ à waa tɔɔd fufu wee. Idɔ nwa wa je nwa seɛda iyi isɛɛnɛ nwa í má si wajui inɛi andunya ŋa, nɔ iyi í re mɔm nɛui í je si waju nɛe. Kù nɔ kù je do muafiti. Mii ŋau be fei, hai bi Ilaaɔi wa naa. Kù je do bisii amane

ŋa, amma do didɔi Ilaaɔi. ¹³⁻¹⁴ Beɛbei si tia iyi à ce nɛe, a kù kɔ nɛe mii mmu gɔ bii kù je iyi í cio í gbɔ yaaseɛ ŋau be. Si ajɔ iyi Lafɛɛ Jesu á nyi wa aa ka yɔkɔ ka tɔɔ fufu na iri nɛe. Beɛbe mɔi inɛ mɔ aa yɔkɔ i tɔɔ fufu ŋa na iri nwa. Í gbɔ yaasei ideu ihɛ keeke tã ŋa, amma n bi i gbɔ yaaseɛ ŋai mam mam.

¹⁵ Na saabu ideu ihɛi í jɔ n tako n dasi idɔ n bɔ bi tu nɛe ku ba i ba didɔ ikɔ minji ŋa. ¹⁶ N lasabu bii n wa n bɔ ikpa ilei Masedoni n yaa n ye nɛe, nɔ n nyi n ye nɛe má bii n wa n baa. Beɛbei aa sobim si isɛɛnɛm ŋa n bɔd ikpa ilei Zudee. ¹⁷ Si ide iyi n lasabuu, idɔ minjii n ce? Mà í waa tamaa ŋa n ya n ni n wa n naa nɔ gbakã n kpaasi ide má n ni n kù wa n naa bei inɛi andunya ŋa à ya cei? ¹⁸ Si bei í mà ŋa iyi Ilaaɔ í je ilu naane, n bi i mà ŋa iyi n ci ya ni, n wa n naa nɔ n ni, n kù wa n naa má. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, Jesu Kirisi amai Ilaaɔ, nɛu iyi amu do Silasi do Timotee à waazo nɛe, kù naa do idɔ minji. Amma í naai do ide ntɔi Ilaaɔ, ²⁰ nɔ kuwã ŋa iyi Ilaaɔ í ce fei í kɔ siɛ. Na nɛu na saabuɛi à waa ni, ami, à waa saabuɔ Ilaaɔ. ²¹ Ilaaɔi í jɔ awae ŋa fei à leeki si Kirisi dim dim ajɔ. Nɛui í nɔ í cica wa ikã. ²² Nɛui í ce si wa seɛdaɛ iyi wa nyisi iyi à je tɛɛ, nɔ í da nwa si Hundee si idɔ ku je nwa bei kaazigi.

²³ Ilaaɔ í je seɛdam n kù bi n ba nɛe ide ku gaabu ku ce. Na nɔi í ce n kù nyi wa Korēnti. ²⁴ A kù bi ka jile nɛe ide gɔ do tilasi si naane ku dasi nɛe si na iyi í jɔ í waa leeki dim dim ŋa tã si naane ku dasiu, amma à bi ka ce icei awae ŋa ajɔ ka mu nɛe inɔ didɔ.

2

¹ Nɛui í jɔ n lasabu n maà n ti n naa bi tu nɛe n naa n fɔ inɔ nɛe má. ² N kù bi n fɔ inɔ nɛe domi bii n fɔ inɔ nɛe, yooi á tũ inɔm má bii kù je inɛe iyi n fɔ inɔ nɛe. ³ Na nɔi í jɔ n tako n kɔ nɛe tiau be wa do yaase beɛbe. N kù bi n naa bi tu nɛe, inɛe iyi hai bi tu nɛe an ba inɔ didɔ, í fɔ inɔm ŋa. N wa n naane inɛe fei iyi bii inɔm í dɔ, inɔ didɔi inɛe fei. ⁴ Beɛbei n kɔ nɛe tiau wa do inɔ ku fɔ do cikãaju nkpɔ nkpɔ, kù je n fɔ inɔ nɛe, n bi i mà ŋa zaka bei n bi nɛe í toi.

Iya kpa ideu kurara ŋa

⁵ Si bei inɛe gɔ nɛe í fɔ inɔm, kù je inɔi amu akãi í fɔ, ti inɛe fei. Walakɔ n tamaa í sɩa n ni,

wajui Ilaaḥ. ³ Baa do iyi à waa sisi laabaau jiidau dee dee, ine gɔ ɲa a ci ya gbɔ yaasee, amma ine ɲa iyi aa ce nfe aɲa akāi a ci ya gbɔ yaasee. ⁴ Ine ɲau a kù dasi naane si na iyi í jò Seetam, lafɛɛi andunyau í nya laakai ɲa. Í nya laakai ɲai ku ba a maà ye inya kumái laabaau jiidau. Laabaau jiidau wa nyisi wa amboei Kirisi, iyi í je Ilaaḥ takae. ⁵ Do ntɔ, a kù waa waazo ideí iri nwa. Si waazo nwa à waa fɔ iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ nɔ awa mɔ à je woo ce ice nɲe ɲa na irie. ⁶ Ilaaḥi í ni, inya kumá ku ce si aninii ilu kuku, nɲui í nɔ í da nwa si inya kumáe si idɔ nwa ku ba ka mà amboee. Amboei Ilaaḥui à waa ye si wajui Kirisi.

⁷ Amma awa iyi à ne amani nlau ihɛ, à yei bei cakai amà ku ba kulai gbugbāu ku je ti Ilaaḥ, ku maà je ti awa taka nwa. ⁸ À yɔyɔ wa do ijuukpā ikā ikā fei, amma a kù ku. À bití amma a kù mɔngɔ. ⁹ Ine ɲa à kpā wa iju, amma Ilaaḥ kù kəsi wa. À keke wa, amma a kù kpa wa. ¹⁰ Ajɔ fei si wahalau ihɛ í yei bei à waa ba ikpɛ nwa si ikui Jesu bii à waa bɔ fei ku ba a ye kuweee si ara nwa. ¹¹ Ntɔi, baa do iyi à wee fei, si anui ikui à ya ka wa waati kāmá fei na irii Jesu, ku ba a ye kuweee si ara nwa. ¹² Beɛbei awa si anui ikui à wa, amma iɲe, kuweei í je tu ɲe.

¹³ Naane ku dasi nwa í ye bei ti ine iyi í kɔ si kukɔi ideí Ilaaḥ í ni, n̄ dasi naane, na ɲoi í jò n̄ wa n̄ fɔ ide. Na nɲu, awa mɔ, si na iyi í jò à dasi naane, nɲui í jò à waa fɔ. ¹⁴ À mà do ntɔ, ine iyi í jì Lafɛɛ Jesu hai si bale, á jì wa do Jesu ajɔ nɔ kú jò awae ɲa ka kò si wajue. ¹⁵ Na iri nɲei à waa temuad̄ mii ɲau ihɛ fei ku ba ine ɲa iyi à ba didɔi Ilaaḥui, akpɔ nɲa ku ya maa kɔsi nɔ a ya maa saabue ntɔ ntɔ, domi beɛbei aa nyisiɔ amboee.

Ka je kuwee do naane ku dasi

¹⁶ Nɲui í jò a kaa ka mɔngɔ munya. Baa bii ara nwa wa gbo, hunde nwa í ya maa wee titɔi do ajɔ fei. ¹⁷ Ijuukpā keeke iyi à waa ye si nsei ihɛ wa ce nwa sɔɔlui amboe iyi ci ya t̄ai iyi í la í re ijuukpāu. ¹⁸ Ntɔ ntɔ laakai nwa kù wa si mii iyi iju wa ye, í gbe si mii iyi kù waa ye. Mii iyi iju wa ye ci ya kpɛ, amma mii iyi kù waa ye í ya weei do ajɔ fei.

5

¹ Arai í je bi ku wai hunde nwa si ileu ihɛ. Nɔ à mà bii ara nwa í ku, Ilaaḥ í jile nwa bi ku wa lele iyi nɲu takae í ce, kù je amanɛ. Bi ku wau á maa weei do ajɔ fei. ² Nɔ à wasi ku weewea si na iyi í jò hunde nwa í bi ku dasi bi ku wai leleu bei amanɛ í ya dasi ibɔ. ³ Í bi beɛbei domi bii à dasi, hunde nwa kaa wee hai ne bi ku wau. ⁴ Ntɔ ntɔ, si waati iyi à wa si arau ihɛ à waa weewea à waa ne bei ine iyi aso wa wɔɔ. Kù je à bi ka wee hai ne ara amma à bi a da nwa si ara titɔi leleu, ku ba kuweeu ku kpa irii mii ɲa iyi í je ti iku. ⁵ Ine iyi í jile nwa mii ɲau ihɛ nɲui í je Ilaaḥ. Nɲui í mu nwa Hundee bei kaazigi.

⁶ Nɲui í jò à ya ka ne wɔkɔ ajɔ fei baa do iyi à mà si waati iyi à wa si arau ihɛ à jìɔ bi ku wai Lafɛɛ. ⁷ À waa ce iseeɛne nwa na naane ku dasi, kù je na mii iyi à waa ye. ⁸ Ntɔ ntɔ à ya ka ne wɔkɔ. Amma iyi à bi í re fei ndee nɲui í je ka jò arau ihɛ ka bɔ bi Lafɛɛ ka maa wa bi tee. ⁹ Nɲui í jò à waa ce kookaai ka ce iyi á d̄sa Lafɛɛ si, bii í je à wee si arau ihɛ walakɔ bii à ku. ¹⁰ Í s̄ta ka ce iyi á d̄sa si domi kù ne bei aa ka ce iyi a kù leekí si wajui Kirisi ku kiiti wa awa fei, nɔ ku s̄aa ine fei si bei kookoosu iyi í ce si kuweee í to, bii laalɔi, bii í nɔ í je jiiida mɔi.

Kirisi í jò à d̄s do Ilaaḥ

¹¹ Ilaaḥ í mà wa s̄aa s̄aa, nɔ beɛbe mɔi n̄ tamaa iɲe taka nɲe ì mà wa ɲa. Si na iyi í jò à mà beɛrei Lafɛɛ. À waa de ka kāmia ine ɲai. ¹² Kù je à waa tɔɔ fufu bi tu ɲe. Amma à waa bi i ba yaase bei aa ce i weeɔ inɔ didɔ ɲai na iri nwa. Beɛbei aa ba bei aa jea ine ɲa iyi à waa tɔɔ fufu na mii ɲa iyi à waa ye nɲu akā, nɔ à fūsi iyi í je ti idɔu awɔ. ¹³ Bii à waa ce wa sūmu, na Ilaaḥi. Bii à nɔ à waa ce wa ilu laakai ɲa mɔi, na iri nɲei. ¹⁴ Kubii Kirisii wa n̄ɔ wa. Si na iyi í jò à mà ine akāi í ku na ine fei, à nɔ à mà iyi ine feii í ne ikpɛ si ikuɛ. ¹⁵ Í kui na ine fei ku ba ine ɲa iyi à wee si hunde a maà wee na irii aɲa taka ɲa má, í gbe na irie, nɲu iyi í kú nɔ í jì na iri nɲa.

¹⁶ Na nɲu, beɛbei a kaa ka cɔ iyi à waa yeɔ iju si amanɛ nɲu akā. Baa bii beɛbei à tako à cea Kirisi wo, nsei a kaà ka ce beɛbe má. ¹⁷ Bii ine gɔ í ne anu akā do Kirisi í je ine titɔ. Mii ndii tako ɲau à lɔ, nɔ wee mii titɔ ɲai à s̄asi wa. ¹⁸ Mii ɲau ihɛ fei icei Ilaaḥi, nɲu iyi í jò à

dɔ do nɲu na saabui Kirisi, nɔ í be wa ku ba awa mɔ ka jɔ inɛ ɲa a dɔ do nɲu. ¹⁹ Ntɔ ntɔ, na saabui Kirisii Ilaaɔ í jɔ inɛ ɲa à dɔ do nɲu. Í kpa ideí kurara nɲa kù waa dooae má, nɔ í jilɛ nwa icɛ ka sisia inɛ ɲa bei aa ce a dɔ do nɲu.

²⁰ Na nɲu, à jɛ woo bei Kirisi ɲa. Í yɛi bei Ilaaɔ takaei wa ba ɲɛ ide ku fɔ hai bi tu wa nɔ à waa tɔɔ ɲɛ do irii Kirisi, i jɔ i dɔ do Ilaaɔ ɲa. ²¹ Kirisi, nɲu iyi kù ce dulum kãma, nɲui Ilaaɔ í kãa dulum du wa ku ba ka jɛ dee dee si wajue na anu akã nwa iyi à ce do Kirisi ajɔ.

6

¹ Awa iyi à waa ce icɛ do Ilaaɔ ajɔ, à waa tɔɔ ɲɛi i maà jɔ didɔ iyi Ilaaɔ í ce nɲɛu ku ce nfe.

² Si tiaí ideí Ilaaɔ à kɔɔ à ni,

Ilaaɔ í ni,

Ñ gbɔ kutɔɔɛ nɔ ñ jɛɛ si waati jiida.

Ñ sobiɛ si ajɔi faaba.

To, nseií jɛ waati jiidau, nnyii ajɔi faaba.

³ A kù waa bi inɛ gɔ ku yɛ taalei icɛ nwa. Nɲui í jɔ a kù waa ce ngɔgɔ iyi á dasi inɛ kurara. ⁴ Amma si kookoosu nwa fei à waa bi kuwɛɛ nwa ku nyisi iyi à jɛ woo ce icɛ jiidai Ilaaɔ ɲa. À waa temua ntɔ ntɔ si wahala do si are do si ijuukpã. ⁵ À tɛ nwa kpɔtɔɔ à dasi wa piisɔɔ, nɔ inɛ ɲa à dede gidí si wa amma si fei ndɛɛ à yɔkɔ temua. À ya ka ce icɛ hee ka gbɛɛji, à ya ka wɔ njoo, nɔ à ya ka dī anu. ⁶⁻⁷ À waa nyisi iyi à jɛ woo ce icɛi Ilaaɔ ɲa do kuwɛɛ jiida nwa, do kumà nwa, do suuru nwa, do jiida ku jɛ nwa, do kubi hai nɛ muafiti nwa, do ideí ntɔu ku waaɔo. Nɔ gbugbã Ilaaɔ do icɛ iyi Hundee wa ce si wa wa nyisi iyi à jɛ woo ce icɛɛ ɲa. Dee dee ku jei í jɛ nyauí igũ nwa iyi à ya ka jaɔ nɔ ka kɔɔ ara nwa. ⁸ À ya ka temuai bii inɛ ɲa à mà bɛɛɛ nwa walakɔ bii à waa nya fũne nwa. Bɛɛɛ mɔi à ya ka temua bii à waa fɔ jiida nwa walakɔ bii à waa fɔ laalɔ nwa. À waa cɔ wa bei woo sɔ ibo ɲa baa do iyi à waa fɔ ntɔ fei. ⁹ À waa cɔ wa bei a kù mà wa, baa bii inɛ fei í mà wa sãa sãa. À waa cɔ wa bei inɛ ɲa iyi à kasãm, amma hee nsei à wɛɛ si baani. À kpã wa iju ntɔ ntɔ, amma a kù kpa wa. ¹⁰ À waa cɔ wa bei ilu inɔ ku fɔ ɲa, amma à ya ka maa nɛ inɔ didɔi waati kãma fei. À waa cɔ wa bei ilu are ɲa, amma à waa mua inɛ nkpɔ

amani. À waa cɔ wa bei a kù nɛ ngɔgɔ, amma à nɛ fei ndɛɛ.

¹¹ Inɛ inɛi Korēnti ɲa, à sɔ ɲɛ ide ntɔ iyi í wa si idɔ nwa fei. Idɔ nwa í nɛ kubi nɲɛ jiida jiida. ¹² Kubi nwa kù kaye si gãme nɲɛ, amma inɛi i kù na wa ara. ¹³ Na nɲu, i ce nwa bei awa mɔ à waa ce nɲɛ. Ñ wa n ba ɲɛ ide ku fɔ bei amam ɲa, i jɔ i bi wa jiida jiida ɲa.

I maà nɛ anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ɲa

¹⁴ I maà nɛ anu tɔɔsi do hai dasi Jesu naane ɲa domi i kù jɔ ɲa ɲa. Beirei jiida do laalɔ á ce ku tɔtɔɔ. Mà beirei inya kumá do ilu kuku á ce ku tɔtɔɔ. ¹⁵ Beirei Kirisi do Seetam aa ce a gbɔ si nɲɛ. Mà mii woo dasi Jesu naane do hai dasi naane à nɛ si gãmei nɲɛ. ¹⁶ Beirei bi ku wai Ilaaɔ do iwɛ ɲa á ce ku tɔtɔɔ. Awai à jɛ bi ku wai Ilaaɔ, nɲu iyi í jɛ icui kuwɛɛ. Nɔ nɲu takae í fɔ í ni,

An wɛɛ do aɲa nɔ awaɔ ɲa ka maa nɛ.

An jɛ Lafɛɛ nɲa nɔ aa jɛ inɛm ɲa.

¹⁷ Na ɲɔi í jɔ Ilaaɔ í nyi í ni má,

I fa ara nɲɛ hai bi tu ɲa nɔ i jɔ ɲa ɲa.

I maà má kɔkɔi mii iyi í riisi ɲa.

Bii ì waa ce bɛɛɛ ɲa an gba ɲɛ.

¹⁸ An jɛ baa nɲɛ.

Nɔ inɛ mɔ aa jɛ ama inɛmɔkɔ do ama inaabom ɲa. Mii iyi Ilaaɔ ilu gbugbã fei í fɔ mbɛ.

7

¹ Baakɔɔm ɲa, kuwãu ihɛ fei tutu wai. Na nɲu, ka jɔ idɔ nwa ku má sãa sãa si mii fei ku ba ara nwa do idɔ nwa ku maà nɛ taale kãma, nɔ kumá nwa ku maa kɔɔsi si Ilaaɔ nɔ ka màɔ bɛɛɛɛ.

Inɔ didɔi Pɔlu

² I jɔ i nɛ kubi nwa ɲa. A kù raraa inɛ gɔ, a kù bejɛ kuwɛɛi inɛ gɔ, a kù nɔ a kù taki inɛ gɔ.

³ N kù wa n fɔ bɛɛɛɛ na n yɛ taale nɲɛ. Ntɔi, si bei ñ fɔ tã, à nɛ kubi nɲɛ si idɔ nwa, baa bii í jɛ si kuwɛɛ wala si andei ikui. ⁴ Ñ wa n naane ɲɛ ntɔ ntɔ, nɔ ñ wa n tɔɔ fufu na iri nɲɛ si mii fei. Ñ ba gbugbã na iri nɲɛ nɔ inɛm í dɔ í caa si ijuukpã nwa fei.

⁵ Ijuukpãu í jɔ a kù sɔmi waati iyi à to ilei Masedɔni. À ba ijuukpã ikã ikã baa yooma fei. À ya ka ba ija hai waduude nɔ si idɔ nwa njo wa mu wa. ⁶ Amma Ilaaɔ, nɲu iyi wa mua ilu inɔ ku fɔ ɲa gbugbã, í jɔ kunaai Titee í mu nwa gbugbã. ⁷ Kù jɛ kunaai nɲu akãí í

mu nwa gbugbā, amma iyi í ni má in̄e taka n̄e ì mua n̄ju gbugbā ña. Í n̄o í s̄o wa bei ì waa bi ku yem ña nt̄o nt̄o, do bei ì ne in̄o ku f̄o ña, do bei ì ne kubim ña j̄iida. Ideu í j̄ò in̄o did̄m í k̄õsi hee í caa.

⁸ Na ñoi í j̄ò baa bii tia iyi ñ k̄o n̄e í f̄o in̄o n̄e, n k̄u ne in̄o ku f̄o do iyi ñ k̄õ. Ñ tako ñ ne in̄o ku f̄o si waati iyi ñ ye í f̄o in̄o n̄e si waati keeke ḡo. ⁹ Amma nsei in̄am í d̄õ. K̄u je na iyi í j̄ò ñ f̄o in̄o n̄e, amma si na iyi í j̄ò in̄o ku f̄o n̄e í j̄ò ñ k̄paasi daa ña. B̄ebei í ce si na iyi í j̄ò Ilaaḍ í ceò in̄o ku f̄o n̄e ice. Na n̄ju, a k̄u ce n̄e laal̄o k̄ama. ¹⁰ Nt̄o nt̄o, in̄o ku f̄o iyi Ilaaḍ wa ceò ice í ya j̄ò in̄e ku k̄paasi daae n̄o ku ba faaba. Dimii daa ku k̄paasi b̄ebei í kaa ni, bii ñ mà. Amma in̄o ku f̄oi andunya í ya bí ikui. ¹¹ Ilaaḍ í ceò in̄o ku f̄o n̄e ice, n̄o í c̄o ribae nsei ña. I c̄o zaka bei in̄o ku f̄ou í j̄ò ñ ce laakai ña ñ ce himma ñ k̄ò ara n̄e ña. N̄o í j̄ò in̄o n̄e k̄u waa d̄õ wo n̄o ñ waa ce n̄jo ña, ñ k̄p̄a woo ce laal̄ou iju ña. N̄o í j̄ò ñ bi ñ yem má ña n̄o ñ ne kubim ña. Si fei nd̄e ñ nyisi iyi ñ má si ideu ña.

¹² Na n̄ju, bii ñ k̄o n̄e tiau wa, n k̄u k̄õ na in̄e iyi í ce laal̄ou n̄ju ak̄ã, walak̄o na in̄e iyi í cea laal̄ou n̄ju ak̄ã. Amma ñ k̄õsi ku ba ñ mà s̄aa s̄aa ña si wajui Ilaaḍ iyi ñ ne kubi nwa nt̄o nt̄o ña. ¹³ Na ñoi í j̄ò ñ ba gbugb̄au.

K̄u n̄o k̄u je gbugb̄a n̄ju ak̄ã ñ ba, amma iyi í re m̄am, ñ ye iyi Titee í w̄eèò in̄o did̄õ si na iyi í j̄ò in̄e fei ñ t̄u in̄e. N̄ju bei í j̄ò in̄o did̄õ nwa í k̄õsi má. ¹⁴ Baa bii ñ t̄õ fufu keeke bi t̄e na iri n̄e wo, ñ k̄u dasim anȳo ña, domi si bei ide ña iyi ñ s̄õ ñe fei nt̄oi, b̄ebei m̄oi Titee í ȳõ iyi fufu ku t̄õ nwa si nt̄oi. ¹⁵ Kubi n̄e iyi Titee í ne wa k̄õsi si bei wa ye gigi iyi in̄e fei ñ jirimae n̄o ñ gbaa ña do b̄eere nla nla. ¹⁶ Ñ ne in̄o did̄õ do iyi an ȳok̄o ñ dasi ñe naane si mii fei.

8

I ce amua do in̄o did̄õ

¹ In̄e k̄paasim ña, ñ bi ñ mà ña bei Ilaaḍ í cea igbei in̄e Jesu ña iyi ñ wa ilei Mased̄oni did̄õ. ² An̄ai ñ ye laakai ku c̄o si ijuukp̄a j̄iida. Amma in̄o did̄õ nla ña ñ j̄ò ñ ce amua ña do in̄o ak̄ã, baa do iyi are ña ñ la. ³ Ñ j̄e seeda iyi ñ na do id̄õbi ña zaka bei ñ ȳok̄o, n̄o ñ na m̄am nii hee í re zaka bei ñ k̄u waa tamaaḍ. ⁴ À mante wa nt̄o nt̄o ñ ni ka j̄ò an̄a m̄o an̄a a

na sobii an̄a na irii woo dasi naane ña iyi ñ wa ilei Zudee. ⁵ À ce ñ re baa zaka bei ñ waa tamaa. Sinte tit̄ã ñ na Laf̄e ara ña, ñ bei ñ na awa m̄o ara ña do id̄õbii Ilaaḍ. ⁶ N̄ju í j̄ò ñ t̄õ Titee ku naa bi tu ñe ku na ku sobi ñe si bei ñ tako ñ sintie, ku ba in̄e m̄o ñ tamb̄o ice j̄iida be ña. ⁷ Fei nd̄e ñ caa si ñe, hai naane ku dasi do ide ku f̄o do kum̄a, do himma n̄e si mii fei, do kubi nwa iyi ñ ne ña. N̄ju í j̄ò ñ bi ice j̄iida be m̄o ku caa si ñe.

⁸ K̄u je woodai ñ wa ñ na ñe, himmai in̄e ḡo ñai ñ wa ñ s̄õ ñe ku ba ku mu n̄e k̄p̄aa iyi á j̄ò in̄e ña a ȳõ iyi kubi n̄e nt̄oi. ⁹ Ñ ñ mà did̄õ Laf̄e nwa Jesu Kirisi ña, n̄ju iyi í tako ñ je ilu amani, n̄o ñ ce arae ilu are na iri n̄e ku ba areu ku ce ñe ilu amani ña.

¹⁰ Si ideu ih̄e ik̄oi ñ wa ñ na ñe. Hai ic̄i in̄e ñ je in̄e sinte ña si iceu. K̄u je si kucee n̄ju ak̄ã, amma sinte in̄e ñ dasi id̄õ ñ coo ña. In̄e í s̄ia ñ temua ñ m̄osiò iceu ña. ¹¹ Na n̄ju, ñ hanya si b̄ebei nsei ñ k̄pa irii iceu ña. Si bei ñ dasi id̄õ nt̄o nt̄o ñ sintie do himma ña, b̄ebei m̄oi á s̄ia ñ tamb̄o ña do himma si bei kune n̄e í to. ¹² Bii ñ na do in̄o ak̄ã, Ilaaḍ í ya gbai. Zaka bei ñ nei í ya c̄o, n̄o baae ci ya wa si iyi ñ k̄u ne ña.

¹³ N k̄u bi ti in̄e m̄o ku na ku maa gaizia ñe na faabai in̄e ḡo ña, amma ñ s̄ia kune n̄e do tu ña ku munga. ¹⁴ Si nsei, kune n̄e í la. Na n̄ju, aa ȳok̄o ñ sobi in̄e ña iyi ñ wa si are. N̄o aj̄o iyi in̄e m̄o ñ na ñ wa si are, bii kune ña ñ la, an̄a m̄o a sobi ñe. B̄ebei kune in̄e fei á maa munga. ¹⁵ B̄ebei kuk̄oi idei Ilaaḍ í f̄o ñ ni, In̄e iyi í k̄o mana í k̄p̄o, k̄u re ḡu. In̄e m̄o iyi í ko keeke, k̄u gaizia ḡu.

In̄e ña iyi ñ b̄o amua ku gba wa

¹⁶ Ñ wa ñ saabu Ilaaḍ, n̄ju iyi í j̄ò Titee í bi ñe bei awa taka nwa ñ bi ñe. ¹⁷ Waati iyi ñ t̄õ ku naa bi tu ñe í j̄esi idem tengi be gbak̄ã, n̄o n̄ju takae í dasi id̄õ m̄o wo nt̄o nt̄o ku naa bi tu ñe hai ñ k̄u s̄õ. ¹⁸ N̄o ñ waa be in̄e nwa ḡo wa do n̄ju takae aj̄o, in̄e iyi igbei in̄e Jesu ña fei ñ waa saabu na icei laabaau j̄iida iyi wa ce. ¹⁹ Iyi í re m̄am, igbei in̄e Jesu ña ñ cicae ku si wa si is̄e ñe nwa ka naaḍ amua wa. Iceu ñ waa cooi ka naḍ Laf̄e takae amboe n̄o ka nyisiò iyi ñ ne id̄õ j̄iida ka sobiò in̄e ña.

²⁰ À waa ce kookaai ku ba in̄e ḡo ku maḍ ye taale nwa ñ fia n̄l̄au ih̄e ku mūe iyi ñ da nwa si aw̄o. ²¹ Nt̄o nt̄o, ñ waa bi ka ce mii iyi í s̄ia,

ku maà je si ijui Lafēe nju akā, amma do bi amanē ŋa fei.

²² À waa be ŋa do inē nwa gɔ má, inē iyi à cɔ laakaie ise fēfelo, à nɔ à yē í je ilu himma si icē nkpɔ. Amma nsei himmae í kɔɔsi domi wa naanē ŋe ntɔ ntɔ. ²³ Inē ŋa iyi à be si ŋe ŋau wee. Titee ŋui í je minjisiām iyi wa bam icē ku ce bi tu ŋe. Inē ŋa mɔ iyi aa suu wa, aŋai à je woo bei igbei inei Jesu ŋa nɔ à je inē ŋa iyi à waa na Kirisi amboe. ²⁴ Na ŋju, i nyisi ŋa iyi ì bi ŋa ŋa ntɔ ntɔ, ku ba igbei inei Jesu ŋa a mà iyi à nē kpāa ka tɔɔ fufu na iri ŋje.

9

Sobi iyi aa sambaa woo dasi naanē ŋa

¹ Kù jεem tilasi n kɔ ŋje tia wa na sobi iyi á je ti woo dasi Jesu naanē ŋa iyi à wa ilēi Zudee. ² Ñ wa n fɔ beɛbei si na iyi í jò ñ mà kubi jiida ŋje nɔ ñ tɔɔ fufu na iri ŋje bi inei Masedoni ŋa ñ ni ŋje woo dasi naanē ŋa iyi ì wa ilēi Geresi ŋa ì tã sɔɔlui sobiu hai icí ŋa. Himma ŋje í dasi inē nkpɔ ŋja kookaai. ³ Do ŋju fei, ñ wa n be si ŋe inē nwa ŋau ihē wa ku ba fufu ku tɔɔ nwa na iri ŋje ku maà je ngbe si ideu ihē. Ñ bi i wεεɔ sɔɔlu ŋa si bei ñ fɔu. ⁴ Bii kù je beɛbe, bii inei Masedoni gɔ ŋa à sim wa, nɔ à na à ba i kù ce sɔɔlu ŋa, naanē nwa iyi à nē si ŋe á kpaasi anyɔ. Aa fɔ ideu ŋje má? ⁵ Na ŋoi í jò ñ yɔɔ iyi í sɔa n tɔɔ kpaasi nwa ŋau ihē a cuaam wa bi tu ŋe a ceɔ sɔɔlui amua jiida iyi ì wāu tã ŋa. Si beɛbe á maa jilei hee n maa n to wa, nɔ ku nyisi iyi ì waa na do inɔ akā ŋa, kù je do tilasi.

⁶ I kù mà ŋa, inē iyi í gbē keeke, keekei í ya da? Inē mɔ iyi í nɔ í gbē í la, nla nlaí í ya da. ⁷ Na ŋju, í sɔa inē fei ku na bei í dasi idɔ, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do wewea, domi inē iyi wa na do inɔ didɔi Ilaaɔ í bi. ⁸ Ilaaɔ á yɔkɔ ku jò didɔ ikā ikā fei ku caa si ŋe ku ba i nē fei ndeε do aɔ fei ŋa. Si beɛbei aa ba bukaatai mii iyi ì bi fei ŋa, hee ku gbe ŋje nla nla i ceɔ icē jiida fei ŋa. ⁹ Beɛbei kukɔi ideu Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í kpēa ilu are ŋa amanie do inɔ akā. Inɔ akāe kaa tã baa aɔ gɔ.

¹⁰ Ilaaɔi í ya na woo gbē dimi nɔ ku jò ku so jiida ku je mii iyi á je. Ŋju mɔi á mu ŋje gbugbā í ceɔ amua ŋa. Amua á yei bei dimi iyi ì waa gbē ŋa, nɔ Ilaaɔ ku jò icē jiida

ŋje ku kɔɔsi jiida. ¹¹ Á na ŋe amani ikā ikā fei iyi á to i ya ceɔ amua ŋa do inɔ didɔ. Nɔ inē nkpɔ á saabu Ilaaɔ na amua ŋje iyi aa ka na ŋau. ¹² Ntɔ ntɔ, icē iyi ì waa ce ŋa wa wāa bukaatai woo dasi naanē ŋa jiida. Amma kù je baa iyi be ŋju akā. Á jò inē nkpɔ ku saabu Ilaaɔ. ¹³ Amua á dɔa inē ŋa si hee ku jò a maa saabu Ilaaɔ do yaase bei ì waa jirimae ŋa. Ilaaɔ ku jirima ŋjei wa nyisi iyi ì dasi laabaau jiidaí Kirisi naanē ŋa. Nɔ aa nyi a saabue má do yaase bei ì ce ikpēi amani ŋje do inɔ akā inē ŋa iyi à gbe fei. ¹⁴ Aa ce ŋje kutɔ do kubi nla nla na irii didɔ nlaui ihē iyi Ilaaɔ í ce ŋje. ¹⁵ Ka saabu Ilaaɔ na amuae iyi í kpeɔ kufɔ do gele.

10

Pɔlu wa kɔɔ arae na icεe

¹ Amu Pɔlu, amu takam nii ñ wa n fāa ŋe, amu iyi à ni ñ ya n kaye aram bii ñ wa bi tu ŋe, bii ñ jò ŋe nɔ n ba ŋe ide ku fɔ do kulele. Amma do daa didɔi Kirisi do jiida ku jεe ñ wa n tɔɔ ŋe ideu ihē. ² I maà tilasim n ba ŋe ide ku fɔ do kulele waati iyi an na n to wa bi tu ŋe, domi beɛbei ñ dasi idɔ n cea inē gɔ ŋa iyi à waa ni idɔɔbii ara nwai à waa ce. ³ Ntɔi, à wa si ara, amma a kù waa jabu do idɔɔbii ara. ⁴ Jinei igū ŋa iyi à waa jabuò kù je ti andunya, amma gbugbāi Ilaaɔi iyi á jò ka keke bindi ŋa ka kpaò irii lasabui kurarai amanē ⁵ do dimii ara ku so iyi inē ŋa à nē fei à waa jãò ide ntɔi Ilaaɔ. Nɔ do ŋju à waa kāmiaò lasabu fei ku ba a jirima Kirisi. ⁶ Á nɔ à tã sɔɔlu ka kpā inē ŋa iyi a kù waa jirima ideu fei iju waati iyi ì na ì waa jirimae dee ñ.

⁷ I jò i cɔ mii ŋa iyi ì waa ye si waju ŋje. Bii inē gɔ í mà kam kam iyi ŋju í je ti Kirisi, ku mà si idɔe iyi beɛbe mɔi awa mɔ à je ti Kirisi. ⁸ Lafēe í mu nwa yiiko ku ba ka mu ŋje gbugbā, kù je ka keke ŋe. Nɔ baa bii fufu ku tɔɔ nwa í la keeke na yiikou n kaa n ye anyɔ. ⁹ N kù bi a ni ñ wa n da zigi ŋje do tiam ŋa. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inē ŋa à ya ni tiam í lele nɔ í gaabu, amma bii ñ wa inɔ ŋje n ci ya nē gbugbā, ide ku fɔm ci ya nē beεε. ¹¹ Inē iyi wa fɔ beɛbe í sɔa ku mà iyi ihē. Do yaase bei à waa kɔ si tia nwa bii a kù wa be, do yaase beɛbe mɔi kookoosu nwa á ye waati iyi aa ka wa bi tu ŋje.

12 Ntɔi, a kaa ka je ka wã ara nwa do ine ŋa iyi à ya maa so ara ŋa lele hee ka jɔ ŋa. Ine ŋɔu ŋau a kù ne bisi domi à so ara ŋa í baa í je mii ku wã nje, nɔ à ya maa wã nje aŋa duusɔɔ. 13 Amma awa, a kaa ka tɔɔ fufu si mii iyi a kù ne kpãa ka tɔɔ fufu. Si ice iyi Ilaaɔ í jile nwa ku cei aa ka tɔɔ fufu, nɔ injei ì je ribai ice nwa. 14 Ntɔ ntɔ, awai à naa nje laabau jiidau wa. Bii kù je beɛbe wo, a kaa ka ne kpãai fufu ku tɔɔ. 15 Si beɛbe, a kù waa tɔɔ icei ine gɔ fufu. Amma à waa cɔ kpãa, si bei naane ku dasi nje í la wa kɔɔsi, ice nwa mɔ á na ku kɔɔsi si anini nje 16 ku ba ka yɔkɔ ka bɔɔ laabaau jiidau si ilu ŋa iyi à wa waju nje, ku maà ti ku je do fufu ku tɔɔ na saabu ice iyi ine gɔ ŋa à ce tã.

17 Kukɔi ideɪ Ilaaɔ wa fɔ, í ni, Ine iyi wa tɔɔ fufu, ku tɔɔ fufu na Lafɛɛ.

18 Na ŋɔu, ine iyi wa cɔ arae ine jiidai, kù je ŋɔui Ilaaɔ á saabu, í gbe ine iyi Aɔ Lafɛɛ takae wa cɔ ine jiidai.

11

Pɔlu í ni a ce laakai do woo be ilu ibo ŋa

1 Oo, n bi i temuaɔm ŋa bii n fɔ ide keeke iyi kù ne yaase. Ntɔ ntɔ, i temuaɔm ŋa. 2 N wa n ce igu iyi wa naa hai bi Ilaaɔ na iri nje, domi ì ye ŋai bei mudɛɛ iyi n mua mɔkɔ akã. Mɔkɔui í je Kirisi nɔ n bi n kooɔ nje bi tɛɛi bei mudɛɛ iyi kù mà mɔkɔ. 3 Amma si bei Seetam njou, í dɪ ijui Efa wo do bisi laalɔɛ, n wa n ce njo lasabu nje mɔ ku maa na ku sinda hai si kpãai Kirisi iyi ì waa too nsei ŋa do naane hai ne muafiti. 4 Njo í nyi wa mum má si na iyi í jɔ bii ine gɔ í naa wa sisi nje ideɪ Jesu mmu gɔ i ci ya kɔ ŋa. Ì ba Hundei Ilaaɔ tã ŋa, amma ì nyi ì tã sɔɔlu i gba hunde mmu gɔ má ŋa. Ì gba laabaau jiidau tã ŋa, amma ì nyi ì tã sɔɔlu i gba laabaau ikã má ŋa.

5 N wa n tamaa ine ŋau ihɛ iyi à waa cɔ ara ŋa woo be nla ŋau, kãma ŋa gɔ kù rem do ngɔgɔ. 6 Baa bii n kù dɔ geɛ bei ine ŋau ihɛ, kù je n kua kumà, n nɔ n nyisi nje si fei ndɛɛ fei mam mam.

7 Waati iyi n sisi nje laabaau jiidai Ilaaɔ, n cooi ngbe ngbe. N kaye aram ku ba n so nje lele. Iyi n ce beɛbe n rarai? 8 N gba fiaɪ igbei inei Jesu gɔ ŋa wai fei sãa sãa n na n sobi njeɔ. 9 Waati iyi n wa bi tu nje n kù je asoi ine gɔ

nje. Bii n ne bukaatai ngɔgɔ, ine nwa ŋa iyi à ya naa hai ilei Masedoni aŋai à ya naam mii iyi n ne bukaatae fei wa. N mu aram si fei ndɛɛ ku ba n maà n je aso nje. Beɛbe mɔi an nɔ n maa n mu aram. 10 Do ide ntɔi Kirisi iyi í wa sim, n wa n sɔ nje iyi ine gɔ kù wɛɛ si ilei Geresi fei iyi á ganjiim n tɔɔ fufu si ideu ihɛ. 11 Na mii í jɔ n ce beɛbe. Ì waa tamaa n kù bi njei? Ilaaɔ í mà sãa sãa iyi n bi nje.

12 Amma bei n wa n ce nsei, beɛbei an maa n ce má ku ba n dɪ ŋa kpãa, aŋa iyi à waa de a tɔɔ fufu a ni awaɔ ŋa ŋa akã. 13 Ine ŋau, woo be ilu ibo ŋai iyi à ya dɪ ijui ine gɔ ŋa, nɔ à waa kpe ara ŋa woo bei Kirisi ŋa. 14 Nkãma kù wa be iyi á biti ine, domi Seetam takae á yɔkɔ ku kpaasi arae bei amalekai Ilaaɔ. 15 Na ŋɔu, biti gɔ kù wɛɛ bii woo ce icee ŋa à kpaasi ara ŋa bei woo ce icei Ilaaɔ ŋa. Amma aa ba riba ŋa si bei ice ŋa í ye.

Ijuukpã iyi Pɔlu í ye si kubɛɛ

16 N wa n fɔ má, ine gɔ ku maà cɔm bei sũmu. Amma baa bii ì waa cɔm sũmu ŋa, i gbam do beɛbe, ku ba amu mɔ n tɔɔ fufu keeke. 17 Iyi n wa n fɔ nsei kù je bei Lafɛɛ í bi ine ŋa a ya fɔ. Amma si ideu ihɛ n wa n tɔɔ fufu nɔ n fɔ ide bei sũmu. Nɔ bii n wa n tɔɔ fufu n ne mii iyi n wa n tɔɔ fufu. 18 Amu takam mɔ an tɔɔ fufu si na iyi í jɔ ine nkpɔ wa tɔɔ fufu na ara. 19 Ì waa temuaɔ ine hai ne yaase ŋa, inje iyi ì waa tamaa ì ne yaase jiidai ŋa. 20 Ì waa koko à waa ce nje aru ŋa, à waa ce nje ile, à waa taki nje, nɔ à waa donda nje, nɔ à waa sambala nje. 21 Anyɔ wa mum n sɔ nje iyi n kù ne gbugbã n ce nje beɛbe.

Do ŋɔu fei, bii ine gɔ í ne wɔkɔ wa tɔɔ fufu amu mɔ n ne. N wa n fɔ ide bei sũmu. 22 À je inei Ebeɛ ŋai? Beɛbe mɔi amu takam. À je inei Izireli ŋai? Beɛbe mɔi amu takam. À je tɔkui Aburahamui? Beɛbe mɔi amu takam. 23 À je woo ce icei Kirisi ŋai? N re ŋa si be. Idem nɔu, ideɪ sũmui. N ce ice n re ŋa, à dasim piisɔɔ í re ŋa, à tɛem kpɔtɔɔ n kù mà baa jiaɛ. Ise nkpɔ nkpɔi n maai iku. 24 Ise gbeɛwui Zuifu ŋa à tɛem kpɔtɔɔ anu ciiji fakã kù wa si. 25 Inei Romu ŋa à cãm do golo í to ise gbeeta. À tam kuta à bi a kpam gbakã akã. Ise gbeetai akɔi inyi iyi n lo í je inyi, nɔ n dasi inyi gbakã akã n wa be hai daakɔ hee

iju í koo í má. ²⁶ Si iseenem ña ajò nkpò nkpò si mbirisii ñ ya n maa n wa na kukòí ido do woo bata ku gba ña iyi à wa si kpáa. Ajò gò ña ñ ya n wa si mbirisi bi dimii inem ña, ajò gò ña mò bi dimi mmu ña, ajò gò ña mò si inò ilu, ajò gò ña mò si gbabua, ajò gò ña mò si tenku, ajò gò ña mò bi iné ña iyi à sò ibo à waa ni anja à jé kpaasi woo dasi naane ña. ²⁷ Ñ mà ice ku gaabu ña do wahala nla nla ña, à ganjiim njoo ku sù. Ari í ya kpam nò agbe í ya kpam, ñ ce anu ku dí do tilasi, ñ wahala do tütü nò n kù ne jine ku dasi ña. ²⁸ Si anyii mii ñau be fei, lasabum í ya maa wa si ice ña iyi ñ cea igbei inei Jesu ña fei. ²⁹ Bii iné gò kù ne gbugbã, amu mò n ci ya n ne gbugbã. Bii iné gò í dasi dulum ñ ya n ne ara kuroi jiida.

³⁰ Bii í je ñ wa n tóo fufui, an tóo si mii iyi wa nyisi gbugbã hai nem fei. ³¹ Ka saabu Ilaađ baai Laféé nwa Jesu do ajò fei. Nñui í mà iyi n kù wa n sò ibo. ³² Waati iyi à wa Damasi, iné ngbo iyi amanlu Aretasi í jile si iluu í jile iné ñai a maa degbe anu koofai ilu nlau a ba a mum. ³³ Amma à jò ñ fitai hai do ferentii bindii iluu nò à kitaam nii si kòlò, nò do yaase beebèi ñ ce ñ gbàò.

12

Kuyé do kukòsi iyi Ilaađ í nyisi Pòlu

¹ Debei í gbe n tóo fufu, baa bii í je kù ne aranfàani gò. Amma nsei an fò ideí kuyé do kukòsi iyi Laféé í nyisim. ² Ñ mà inei Kirisi gò iyi à soo hee lelei Ađ í to adò maatéé nnyi. Do araei à soo do ntò? Mà í ce kuyei? N kù mà. Ilaađ nñu akã dei í mà. ³⁻⁴ Ñ mà iyi à so məkòu hee bi Ilaađ. Nò ñ sisi ñ wa n fò má, do araei à soo do ntò? Mà í ce kuyei? Ilaađ nñu akãí í mà. Tengi bei í gbò ideí iyi kù jò amané ku fò, nò kaa yòkò ku fò mòm. ⁵ An tóo fufu si inéu be. Amma n kaa n tóo fufu si aram, bii kù je si gbugbã hai nem. ⁶ Bii í je ñ bi n tóo fufu n kaa n je sùmu, domi an fò ntò. Amma n kù wa n tóo fufu ku ba iné gò ku maà cəm ku re bei wa yem, walakò bei wa gbò hai si gelem.

⁷ Amma ku ba n maà n ce faao na kukòsi nlau, bòò gò í na í sòke sim bei agù. Í naai bei woo bei Seetam * ku na ku cəm nò ku ganjiim faao ku ce. ⁸ Ise gbèetai ñ tóo Laféé na

irii bòòu ku ba ku jò n ba iri. ⁹ Amma í jèem í ni, didòm í toé domi si gbugbã hai nèei iné ña aa ye gbugbãm. Na nñu, ñ bi n tóo fufu si gbugbã hai nem ku ba gbugbãí Kirisi ku wa sim. ¹⁰ Na ñai í jò ñ ne inò didò si gbugbã hai nem, do arabu ña, do inò ku fò ña, do ijuukpã ña do wahala ña iyi í ya bam na irii Kirisi. Ñ ya n ne inò didò domi waati iyi amu takam n kù ne gbugbã, waati beebèi Ilaađ í ya muum gbugbã.

Zigiida iyi Pòlu í ne na inei Korinti ña

¹¹ Ñ wa n fò ide bei sùmu, amma ñ tilasim ñai. Inei í sía i fò jiidam ña wo, domi baa bii n kù je ngògò, iné ñau ihè iyi à waa cò ara nña woo be nla ñau, a kù rem. ¹² Ñ nyisi ñe ntò ntò iyi ñ je woo be si kookoosum ña do temua nla nla iyi ñ ce. Kookoosu ñau nñui í je maamaake dimi ikã ikã ña do ice gbugbã ñau fei. ¹³ Mii ñ cea igbei inei Jesu gò ña iyi n kù ce ññe, bii kù je iyi ñ ni n kù bi n je aso ññe. Nò bii na nñui, i ceem suurui kuraram.

¹⁴ Wee ñ tã sòlu n naa bi tu ñe ise gbèetasia. Nò n kaa n je aso ññe má. Ine taka ññei ñ bi, kù je fia ññe. Kù je amu ñai aa ba fia a wòò baa nña ña, amma baa ñai aa ba fia a wòò ama nña ña, mà irei. ¹⁵ Inò didòm nii n je mii iyi ñ ne fei, nò n loò aram na hunde ññe. Bii kubi ññe iyi ñ ne wa kòòsi, kubi iyi ñ bim ña á kaye?

¹⁶ Ì mà do ntò ña iyi n kù je aso ññe amma iné gò ña à ni ñ ya n ce ññe bisii n maa n gba fia ññe si asii. ¹⁷ Mà iné ña iyi ñ ya n be si ñe wa ñau, baa iné akã nña, í taki ñei?

¹⁸ Ñ tóo Titee ku naa bi tu ñe, ñ bòò wai nñu do kpaasiu. Aa ni Titee í taki ñe má ñai? Lasabui awaò fei kù je akãí? Kookoosu nwa kù je akãí?

¹⁹ Ì tamaa bei hai kukpè à waa de ka kòò ara nwa si waju ññei? Aawo, kù je beebè baakòò nwa ña. À waa fò ideí bei Kirisi í bi si wajui Ilaađ ku ba naane ku dasi ññe ku bò waju.

²⁰ Ñ wa n ce njo bii ñ na ñ to wa bi tu ñe n maà n na n ba ñe bei n kù bi, iné mò, i maa ti i na i bam bei i kù bi ña. Ñ wa n ce njo ija do igu ku maà wa si ñe, do idòkò, do ñje ku wã, do arabu ña, do irii iné ku sò, do faau,

* **12:7** woo bei Seetam amalekai Seetam nii Zuifu ña à ya kpe ña do fee ña, nò yaasei amalekai í je woo be.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Galati ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu woo beu, amui n̄ kɔ n̄ɲe tiau ih̄ɛ wa. Kù je amanɛi í kpem n̄ jèò woo be, kù nɔ kù je inɛ gɔi í bɛm. Jesu Kirisii í kpem, n̄ɲu do Ilaaɔ Baaba iyi í j̄u hai si bale. ² Amu do kpaasi woo dasi naane ɲa iyi à wa ih̄ɛ fei à ce igbei inɛi Jesu ɲa iyi à wa ilei Galati fɔɔ. ³ Ilaaɔ Baaba do Laf̄ɛɛ Jesu Kirisii a mu n̄ɲe did̄ɔ do laakai ku s̄u. ⁴ Jesu Kirisii í na arae na irii dulum du wa ku ba ku nya wa hai si kuce laalɔi andunyau ih̄ɛ. Bɛɛɛɛi í ce í ceò idɔɔbii Ilaaɔ Baaba nwa. ⁵ Ilaaɔi í nɛ amboe hee do aɲo fei. Ami.

Laabaau j̄ida ak̄ai í wɛɛ

⁶ Ideu í mum biti do iyi ì f̄usi Ilaaɔ awɔ gb̄aa gb̄aa bɛɛɛɛ t̄a ɲa, n̄ɲu iyi í kpe ɲe wa si did̄ɔi Kirisii, nɔ ì waa bi i too laabaau mmu gɔ má ɲa. ⁷ Ntɔ ntɔ, laabaau j̄ida k̄ama gɔ kù wɛɛ má. Amma inɛ gɔ ɲa à waa f̄o lasabu n̄ɲe dei, nɔ à waa bi a kpaasi laabaau j̄idai Kirisii. ⁸ Amma baa awa taka n̄wai walakɔ amaleka iyi í naa hai lele, bii í ce n̄ɲe waazoi laabaau mmu gɔ má, bii kù je iyi à ce n̄ɲe ih̄ɛ, Ilaaɔ ku ceekpe laf̄ɛɛ. ⁹ À tako à f̄o wo n̄ nɔ n̄ wa n̄ f̄o má, bii inɛ gɔ í ce n̄ɲe waazoi ide mmu gɔ iyi kù je iyi ì j̄esiu t̄a ɲa Ilaaɔ ku ceekpe laf̄ɛɛ.

¹⁰ Si ideu ih̄ɛ aa ni n̄ wa n̄ de saabui amanɛ ɲai? Aawo, saabui Ilaaɔi n̄ bi. N̄ wa n̄ de n̄ ce mii iyi á d̄ɔa amanɛ ɲa si? Aawo, bii n̄ wa n̄ de n̄ ce mii iyi á d̄ɔa amanɛ ɲa si, n̄ kaa n̄ je woo ce icɛi Kirisii.

B̄ei Pɔlu í j̄èò woo be

¹¹ In̄ɛ kpaasim ɲa, n̄ bi i mà ɲa iyi laabaau j̄ida iyi n̄ sisi n̄ɲe kù je hai bi amanɛi í naa. ¹² Kù je amanɛi í s̄ɔm, inɛ k̄ama sisi í ceem cioɛ, Jesu Kirisii n̄ɲu ak̄ai í nyisim.

¹³ Í gbɔ bei kuwɛem í ye ɲa wo si waati iyi n̄ wa n̄ t̄ɔ Ilaaɔ bei Zuifu ɲa. In̄ɛ fei ì mà ɲa kookaai iyi n̄ tako n̄ ce n̄ kp̄àò inɛi igbei Ilaaɔ ɲa iju ku ba n̄ ce nfe ɲa. ¹⁴ Si kp̄aai Zuifu ɲa ku too n̄ wa si in̄ɔi inɛ ɲa iyi à waa je waju si in̄ɔi saam ɲa.

¹⁵ Amma Ilaaɔ í cicaam à bei à b̄im nɔ í kpem si did̄ɔɛ n̄ cea ice. ¹⁶ Si waati iyi í j̄ilɛu, í nyisim Amaɛ ku ba n̄ cea dimi mmu ɲa waazoi laabaau j̄idaɛ. Nɔ n̄ kù bɔ bi inɛ k̄ama ku muum bisi. ¹⁷ N̄ kù nɔ n̄ kù bɔ Zeruzalemu n̄ koo n̄ ye inɛ ɲa iyi à tako à je woo be ɲa n̄ bei n̄ j̄èò woo be. Amma iyi n̄ dede gbak̄a ilei Arabii n̄ bɔ. Hai be nɔ n̄ nyi Damasi má. ¹⁸ Í kpe í to zakai ad̄ɔ m̄ɛta n̄ bei n̄ bɔ Zeruzalemu n̄ koo n̄ mà Sefaa *, nɔ n̄ ce aɲo maat̄u bi t̄ɛɛ. ¹⁹ N̄ kù nɔ n̄ kù ye woo be mmu k̄ama be má, bii kù je Zaaki, if̄oi Laf̄ɛɛ.

²⁰ İyi n̄ wa n̄ k̄ou ih̄ɛ nt̄ai. Ilaaɔi í je s̄ɛdam bii n̄ wa n̄ s̄o iboi.

²¹ Si anyiɛ nɔ n̄ bɔ ilei Siri do Silisi ɲa. ²² Waati b̄ɛɛɛɛ igbei inɛi Kirisii ɲa iyi à wa ilei Zudee a kù ye wajum tit̄a. ²³ N̄ɲu de à gbɔ iyi inɛ iyi í tako wa kp̄a ɲa ij̄uu, wee n̄sei wa waazo idei woo dasi Jesu naane ɲa, ide iyi n̄ɲu takae wa bi ku ce nfeɛu wo. ²⁴ Nɔ à saabu Ilaaɔ na irim.

2

Pɔlu do woo be ɲa iyi à gbe

¹ İyi í kpe í to zakai ad̄ɔ maat̄ɛɛ ɲoi n̄ nyi Zeruzalemu má, amu do Baanabasi. Nɔ à gb̄a Titee í si wa. ² N̄ kooi si na iyi í j̄ò n̄ ce kuyɛ. Nɔ si kuyɛu Ilaaɔi í ni n̄ koo. N̄ kpe inɛ ngbo ɲa ik̄ai awaò ɲa à t̄ɔt̄ɔ nɔ n̄ sisi n̄ɲa yaasei idei laabaau j̄idau iyi n̄ ya n̄ cea dimi mmu ɲa waazoeu wo. N̄ ce b̄ɛɛɛɛɛ si na iyi í j̄ò n̄ kù bi icem iyi n̄ ce wo, walakɔ iyi n̄ wa n̄ ce n̄sei ku ce nfe. ³ Nɔ inɛ ngbo ɲau a kù tilasi Titee iyi í wa bi tom n̄ou ku ce bango baa do iyi í je Gereki fei. ⁴ A kù tilasiɛ baa do iyi inɛ gɔ ɲa iyi a kù je inɛ nwa ɲa do nt̄o à lɔ wa si igbeu à waa bi a tilasi inɛ fei ku ce bango. Inɛ ɲau woo zamba inɛ ɲai. À naai do bisi ku ba a beje ara ku n̄ nwa si anu ak̄a nwa do Jesu Kirisii nɔ a ce wa aru. ⁵ Amma awa a kù je ide ɲa baa keeke domi à bi ka leeki si nt̄ai laabaau j̄idau na iri n̄ɲe.

⁶ Nɔ inɛ ɲa iyi à n̄ jirima à re a kù k̄ɔɔsi ide k̄ama má si ide iyi n̄ f̄ou. Nt̄ai, baa bii aɲai à je ilu jirima ɲa kù j̄ɛem nk̄ama, domi bi Ilaaɔ inɛ gɔ kù re n̄je. Inɛ ngbo ɲau be a kù k̄ɔɔm si ide k̄ama. ⁷ Amma à ye iyi Ilaaɔ í daam laabaau j̄idau si awɔ n̄ sisia dimi mmu ɲa, si bei í daa Piɛɛ si awɔ ku sisia Zuifu

* **1:18** Sefaa n̄ɲui à ya kpe Piɛɛ má.

ηα. ⁸ Ilaađi í na Piεε gbugbã ku jeò woo bεε bi Zuifu ηα, mà irei. Nηu m̄oi í n̄o í nam gbugbã n jeò woo bεε bi dimi mmu ηα. ⁹ N̄o Zaaki do Piεε do Zãa, aηa iyi à je bei s̄obe si igbei inei Jesu ηα, à ye iyi Ilaađi í daam icεu ih̄ε si aw̄o na did̄ε. N̄oi à jesi ka ce anu akã, amu do Baanabasi ka b̄o bi dimi mmu ηα n̄o aηa m̄o a b̄o bi Zuifu ηα. ¹⁰ Amma à t̄o wa ka ye gigii ilu are nηa ηα. N̄o bεεbe m̄oi amu takam ñ dasi id̄o tã.

P̄olu wa gbagba si Piεε Antīosi

¹¹ Si waati iyi Piεε í naa Antīosi be ñ gbagba sie si bantuma si na iyi í j̄ò wa ce taale. ¹² Taaleu wee. Ine ḡo ηa iyi à wa bi Zaaki à naa Antīosi. Ine ηauì à ya na gbugbã si bango ku ce. Hee a maa to wa Piεε í ya maa je do dimi mmu woo dasi Jesu naane ηa aj̄o. Amma iyi inε ηau à na à to wa, í fa arae ci ya je aηaò ηa má domi wa ce njo nηa. ¹³ N̄oi Zuifu woo dasi Jesu naane ηa iyi à wa beu, ḡo ηa m̄o à ce bei Piεε í ceu hee à fa Baanabasi m̄o si muafiti nηau. ¹⁴ Iyi ñ ye a kù waa ne do in̄o akã si kp̄ai laabaau jiidau, η̄oi ñ s̄o Piεε si wajui aηa fei ñ ni, aw̄o Zuifui n̄o ñ waa ce bei dimi mmu ηα, i kù waa ce kucei Zuifu ηα. To, beirei aa ce i tilasi dimi mmu ηα a ce kucei Zuifu ηα.

Zuifu ηa do dimi mmu ηa à ba faaba na naane ku dasi

¹⁵ Nt̄oi, awa Zuifu ηai, a kù je dimi mmu ηa iyi à ya kpe ilu dulum ηa, domi Zuifu ηai à bí wa. ¹⁶ Do nηu fei, à mà iyi amanε kaa je dee dee si wajui Ilaađ na wooda ku too, bii kù je na naane iyi á dasi Jesu Kirisi. Na nηu, awa m̄o à dasi Jesu Kirisi naane ku ba ka je dee dee na naane iyi à dasi Kirisi, kù je na wooda ku too. Ilaađ kaa ce inε ḡo dee dee si na iyi í j̄ò wa jirima wooda. ¹⁷ Nsei, bii à waa de ka je dee dee na saabui Kirisi, n̄o à ba wee awa m̄o ilu dulum ηai bei hai je Zuifu ηa, aa ka je ka ni icei Kirisii í j̄ò dulum wa k̄oosi? Aawo, ka maà lasabu bεεbe. ¹⁸ Nsei, bii ñ teese ñ wa n ma mii iyi ñ tako ñ lege wo, ñ baa ñ je ilu taalei. ¹⁹ Nt̄o nt̄o, woodau takae í j̄ò ñ ye bei iku si wajuε, ku ba n ce kuwεεm na Ilaađ. ²⁰ Í ye bei à kpakpaam si j̄ii do Kirisi aj̄o. Na nηu, kù je na aram nii ñ wεε má, bebei Kirisii wa ce kuwεεε sim. N̄o kuwεεε iyi ñ wa n wεε nsei, ñ wa n wεei do naane iyi ñ dasi Amaì Ilaađ,

nηu iyi í bim n̄o í na kuwεεε na irim. ²¹ N kaa n f̄usi did̄si Ilaađ aw̄o n maa n jirima wooda, domi bii í je amanε á ȳok̄o ku je dee dee na wooda ku jirima, debei ikui Kirisiu ngbei.

3

Wooda ku jirima de, mà naane ku dasi

¹ Inε inei Galati ηau, i kù ne laakai ηa. Inε iyi à sisia ideì Jesu Kirisi iyi à kpakpa si j̄ii ku gaau s̄aa s̄aa, yooi í k̄oat̄ε ηε. ² Ñ bi i s̄om ide icu akãu ih̄ε ηa. Ì ba Hundei Ilaađ na wooda ku jirima nηei de, mà na laabaau jiidau iyi ñ gb̄o ñ dasi naaneu ηai. ³ Beirei í ce ñ kua laakai bεεbe ηa. Ì sinti do Hundei Ilaađ ηa n̄o ñ waa bi i kpa iriε do gbugbã ara nηε? ⁴ Ijuukpã iyi ñ ye wo ηa na naane ku dasi nηε, nsei aa j̄ò ku je ngbe ηai? Ñ tamaa i kaa j̄ò ku je ngbe ηa. ⁵ Iyi Ilaađ í na ηε Hundee, n̄o wa ce maamaake ηa si anini nηε, wa cooi na wooda ku jirima nηε? Mà na iyi í j̄ò ñ gb̄o ideì laabaau jiidau ñ dasi naane ηai.

⁶ Ì mà ηa iyi kuk̄oi ideì Ilaađ í ni, Aburhamu í dasi Ilaađ naane, nηui í j̄ò Ilaađ í dooae amanε dee dee. ⁷ Na nηu, i j̄ò i mà ηa iyi woo dasi Jesu naane ηai à je t̄okui Aburhamu ηa do nt̄o. ⁸ Hai tako wo Ilaađ í mà iyi nηu á j̄ò dimi mmu ηa a je dee dee na naane ku dasi nηa. N̄oi í j̄ò í sisia Aburhamu laabaau jiidau hai ku kpe í ni, hai bi t̄ei an weea inei andunya fei. ⁹ Aburhamu í dasi naane n̄o í ba kuwee. Bεεbe m̄oi inε ηa iyi à dasi naane aa ba kuwee do nηu aj̄o.

¹⁰ Inε ηa iyi à waa na gbugbã si wooda ku jirima ikpei í je tu ηa, domi à k̄o à ni, inε iyi kù waa mu ide à k̄o si tiai woodau fei n̄o kù waa jirimaε, laf̄εε ilu ikpei. ¹¹ N̄o nsei à ȳo mam mam iyi inε ḡo kaa je dee dee si wajui Ilaađ na wooda ku jirima, domi à k̄o à ni, inε iyi Ilaađ í j̄ò í je dee dee na naane ku dasi, laf̄εei á ne kuwεε. ¹² Nt̄o nt̄o, icui wooda kù wa si naane ku dasi. Amma à k̄o à ni, inε iyi í ȳok̄o wa jirima woodau dee dee, laf̄εei á basi kuwεε.

¹³ Amma Kirisi í ya wa hai si ikpei wooda si waati iyi í na í je ilu ikpe na iri nwa. Í na í je ilu ikpe si na iyi í j̄ò kuk̄oi ideì Ilaađ wa f̄o í ni, inε iyi à kpakpa si antai j̄ii fei ilu ikpei. ¹⁴ Kirisi í ce bεεbei ku ba kuwee iyi Ilaađ í weea Aburhamuu kù je ti dimi mmu

ɲa na saabui Jesu Kirisi. Nɔ si beɛbe awa fei aa ka ba Hundei iyi Ilaaɔ́ í wā̀d wa na naane ku dasi.

Wooda ku jirima do ideɪ kuwā

¹⁵ Inɛ inɛm ɲa, an so yaasei ide gɔ iyi inɛ fei í mà. Bii inɛ gɔ í kɔ bei í bi a kpɛ amanie hai kù ku í jilɔ, inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ganji ideu hee má je ku kɔasi, baa do iyi amaneɪ í kɔ.

¹⁶ To, Aburhamu do tɔkuei Ilaaɔ́ í cea kuwā. Bii à ni tɔkue ɲa, inɛ nkɔɔi à fāa. Amma à ni tɔkuei, waatɔ inɛ akāi, nɔ nɲui í je Kirisiu.

¹⁷ Na nɲu, ide iyi n wa n bi n fɔ wee. Ilaaɔ́ í ce kuwāi ideu nɔ í jilɔ. Nsei, wooda iyi í naa si anyii adɔ́ cɔ́ cɔ́ mɛɛ do kuntaa, kaa yɔkɔ ku ganji ideu hee ku jò ide iyi Ilaaɔ́ í wāu ku je ngbe. ¹⁸ Amma bii na wooda ku jirimai à je tubu, kù je na ideɪ kuwā má. Nɔ wee do kuwāi Ilaaɔ́ í ce ad Aburhamu didɔ́.

¹⁹ Debei, na mii í ce Ilaaɔ́ í na wooda. Í naai ku ba kookoosu iyi kù je tɛɛ ku fita gbugbāa. Nɔ woodau wa ce icɛɛi hee tɔkui Aburhamuu koo tóo wa. Tɔkueui à cea inɛ ɲa kuwāɛu. Woodau amaleka ɲai Ilaaɔ́ í jò à na Moizi, nɲu iyi í wa gāmei Ilaaɔ́ do amane ɲa, nɔ nɲu mɔ ku sɔ́ inɛ ɲau. ²⁰ Amma waati iyi Ilaaɔ́ í ce kuwāu, kù ne bukaatai inɛ iyi á wa si gāmei nɲu do amane ɲa, domi nɲu akāi í ce kuwāu.

Mii iyi wooda wa lele

²¹ Debei, woodau wa jā ide iyi Ilaaɔ́ í wāu mɛɛ. Aawo, kù je beɛbe. Ntɔ ntɔ, bii í je à na wooda wo iyi á yɔkɔ ku mua amane kuwɛɛ, Ilaaɔ́ á jò amane ku je dee dee wo na woodau.

²² Amma kukɔi ideɪ Ilaaɔ́ wa nyisi iyi inɛ fei í wa si awɔ́ gbugbāi dulum, ku ba do saabui naane ku dasi, kuwāu ku je ti woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa.

²³ Tako wo wooda wa mu wai bei aru wa gbā wa hee Kirisi ku maa to wa ku na ku nyisi wa kpāai naane ku dasi. ²⁴ Beɛbei, woodau wa gbā wa wa bɔ̀d wa bi Kirisi ku ba Ilaaɔ́ ku jò ka je dee dee na naane ku dasiu. ²⁵ Nsei iyi waatii naane ku dasiu í to, a kù ne bukaatai woodau ku gbā wa má.

²⁶ Beɛbei inɛ fei í je amai Ilaaɔ́ na naane iyi í dasi Jesu Kirisi ɲa. ²⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í ce inyi ku dasi do irii Kirisi fei, í so daai Kirisi ɲai. ²⁸ Inɛ fei í je akā si anu akā nɲɛ iyi í ce

do Jesu Kirisi ɲa. Na nɲu, inɛ gɔ kù je ikā, hai Zuifu ɲa hee do dimi mmu ɲa, hai aru ɲa do inɛ ɲa iyi à ne ara nɲa, hai inaabo ɲa hee do inɛmɔkɔ ɲa. ²⁹ Bii í nɔ í je ti Kirisi ɲa, í je tɔkui Aburhamu ɲa. Nɔ aa je tubu ɲa bei Ilaaɔ́ takae í ce kuwāɛu.

4

¹ Nsei n wa n bi n na nɛ yaase gɔ. Yaaseu wee. Ama iyi á je tubui baae, si waati iyi wa je amau kù tia aru * gɔ, baa do iyi fei ndɛɛ á na ku je titɛɛ. ² Si waati iyi wa je amau, inɛ gɔ ɲa à wɛɛ iyi à waa muu, nɔ à waa cea wāa hee í tóo waati iyi baae í jileaa. ³ Beɛbe mɔi do awa taka nwa. Waati iyi à tako à wɛɛ bei ama keeke ɲa, à je arui mii ndii andunya ɲa wo. ⁴ Amma iyi waati iyi Ilaaɔ́ í jileu í na í to, ɲoi í be Amaɛ wa. Inaaboí í buu, nɔ si woodai Zuifu ɲai wa ne ⁵ ku ba ku ya inɛ ɲa iyi à wa si awɔi wooda. Í ce beɛbei ku ba ka je amai Ilaaɔ́ ɲa.

⁶ Nɔ Ilaaɔ́ í be Hundei Amaɛ wa si idɔ nwa ku nyisidɔ iyi awai à je amaɛ ɲa. Hundeu wa kpoo Baaba. ⁷ Si beɛbe i kù je aru má ɲa, inɛu amu ɲai bebei. To, nsei iyi í je amai Ilaaɔ́ ɲa, Ilaaɔ́ í nyi í ce nɛ woo je tubuɛ ɲa má.

Zigiida iyi Polu í ne na inɛi Galati ɲa

⁸ Tako wo i kù mà Ilaaɔ́ ɲa, nɔ í je arui iwɛ ɲa iyi a kù je Ilaaɔ́. ⁹ Amma nsei í mà Ilaaɔ́ ɲa. Nɔ iyi í re mɔm Ilaaɔ́ í mà nɛ. To, beirei í ce í waa bi i sinda si mii ndii andunya ɲa má ɲa, iyi kù ne gbugbā nɔ kù ne beɛɛɛ. Na mii í ce í waa bi i je aru nɲa má ɲa. ¹⁰ Í ya maa na ajɔi jingau gɔ ɲa gbugbā ɲa, do cukpa gɔ ɲa do waati gɔ ɲa do adɔ́ gɔ ɲa. ¹¹ Nsei n wa n ce njo icɛ iyi n ce si gāme nɲɛ ku maà ce nfe.

¹² N wa n tɔ́ nɛ, inɛ inɛm ɲa, i jile ara nɲɛ si agbem bei amu mɔ n jile aram si agbe nɲɛ. Waati iyi n wa bi tu nɛ, i kù ceem kurara gɔ ɲa. ¹³ Í mà sāa sāa ɲa, waati iyi n sinti ku ce nɲɛ waazoi laabaau jiidau, do bɔ̀ɔi arai. ¹⁴ Amma i kù dondam ɲa, i kù nɔ i kù kɔsim ɲa, baa bii bɔ̀ɔm nɔu ku yɛɛ í cé nɛ. Do nɲu fei, í gbam ɲai bei aa gba amalekai Ilaaɔ́ ɲa, walakɔ bei Jesu Kirisi takae. ¹⁵ Í nɛ inɔ didɔ́ wo ɲa. To, nsei, mii í ce nɛ. An yɔkɔ n je sɛɛda na iri nɲɛ n ni bii á ce wo aa nya iju nɲɛ i

* **4:1** kù tia aru Aru do woo ce icɛ fei ide akāu mbe si feei inɛ ɲa iyi à kɔ akabuu titɔi ideɪ Ilaaɔ́.

nam ña. ¹⁶ Si na iyi í jò ñ sō ñe ntəui i jò n je mbeε ñe nsei?

¹⁷ Inε ñau, à waa na ñe ara amma kù je do yaase jiida. À waa bi a fa ñei hai bi tu wa ku ba i na ña ara ña. ¹⁸ Í sīa i ne himma si mii jiida ku ce ña waati kāma fei, nō ku maà je bii ñ wa inō ñe ñu akā. ¹⁹ Inε amam ña, bei inaabo iyi wa bí ku bí í ya gbō ara kuro, beεbe mōi amu mō ñ wa n gbō ara kuro má hee idei Kirisi ku buba si ñe ntō ntō. ²⁰ Ñ bi n wa inō ñe nsei ku ba n maà n fō ide be ihē má, amma do ñu fei ñ ne zigjiida na iri ñe.

Idei Agaa do Sara

²¹ I jò n bee ñe, inε iyi ñ bi i wa si awōi wooda ña, i kù gbō iyi wooda wa fō ñai? ²² À kō à ni Aburahamu í bí ama inemōkō minji, akā do abo aru gō, akā mō do abo iyi í ne araε. ²³ Aruu, í bí amaεi bei à ya bí inε fei, amma inε iyi í ne araεu í bí amaεi do kuwāi Ilaaō. ²⁴⁻²⁵ Ideu ihē í yei bei mōnda. Inaabo minji ñau aṅai à je bei akabuu minji. Agaa ñui í je bei akabuu iyi Ilaaō í na inε ña tako wo si geetei Sinai si ilēi Arabi. Ñu bei í je wooda iyi wa dasi inε ña aru. Nō Agaa í yei má bei ilui Zeruzalemu iyi í wεε nsei, domi í wa si aru do inεε ña fei. ²⁶ Amma Sara í yei bei Zeruzalemu iyi í wa leleu iyi í ne araε. Ñui í je iye nwa. ²⁷ Nō à kō à ni, Jò inōε ku dō, awō inaabo gbenda iyi i kù bí. La, i dō anu do inō didō, awō iyi i kù mà ara kuroi kubí, Domi inaabo iyi à kōsi á na ku bí ama ku re inaabo iyi í wa idei mōkō.

²⁸ Nsei inε inem ña, inεi ñ je amu ña iyi Ilaaō í ce kuwāεu bei Izaaki í yeu. ²⁹ Waati ñu, ama iyi à bí bei à ya bí inε fei í kpā inε iyi à bí do gbugbāi Hundei Ilaaōu iju. Beεbe mōi í ye nsei. ³⁰ Amma kukōi idei Ilaaō wa fō, í ni, Lele aruu do amaε fei, Domi amai aru kaa je tubu do amai abo iyi í ne araεu aḵō.

³¹ Beεbe mōi inε inem ña, ñ mà ña iyi a kù je amai aru, amma amai inε iyi í ne araεi à je.

5

I leekī dim dim ña si ara ku ne ñe

¹ Kirisi í jò à ne ara nwa ku ba ka ne ara nwa do ntō. Na ñu, i leekī dim dim ña si ara ku ne ñe, i maà jò i na i je aru má ña.

² I de itī i gbō. Amu Pōlui ñ wa n sō ñe ideu ihē. Bii ñ jò à dasi ñe bango, icei Kirisi kù ne aranfāani kāma bi tu ñe. ³ Ñ nyi ñ sisi ñ wa n fō má, inε iyi í jò à dasiε bango, tilasii lafēε ku jirima wooda fei. ⁴ Inε iyi ñ waa bi i je dee dee si wajui Ilaaō na wooda ku jirima, ñ fεεε ara ñe do Kirisii nō ñ fūsi didōi Ilaaō awō ña. ⁵ Amma awa, Hundei Ilaaō wa sō wa mam mam iyi Ilaaō á jò ka je dee dee na naane ku dasi nwa. ⁶ Ntō ntō, bii à ne anu akā do Jesu Kirisi, à ce bango, a kù ce bango kù je ide kāma. Ide iyi í ne amboe í re ñui í je naane ku dasi iyi wa ce ice do kubi.

⁷ ñ waa ce kuwεε ñe wo dee dee ña. Yooi í ganji ñe í jò i kù waa jirima ntō má ña. ⁸ Ikō iyi à na ñeu be kù waa naa hai bi Ilaaō, ñu iyi í kpe ñe. ⁹ Na ñu, i ce laakai ña, domi à ya fō a ni lefee keekei í ya dede pēε fei. ¹⁰ Amma Lafēε í jò ñ wa n naane ñe iyi i kaa ce lasabu gō iyi í je ikā do lasabu iyi ñ ceu be ña. Inε mō iyi wa bitandi ñe, baa bii yooi Ilaaō á kpāa iju.

¹¹ Inε inem ña, bii í je amu takam ñ wa n waazo hee nsei ñ ni inε ña a ce bangoi, na mii í ce à ya maa kpām iju. Bii í je beεbe mōm nii ñ wa n ce, ikui Jesu si jīi kàa jea inε ña bi ku ko ise. ¹² Inε ña iyi à waa bitandi ñeu be, ñ bi a nya ña ikā*.

¹³ Inε inem ña, à kpe ñei i na i ne ara ñe. Do ñu fei, i maà jò ara ku ne ñe ku mua daai inε taka ñe kpāa i ceò idōbii ara ñe. Amma i ya maa sobi ñe do kubi ña, ¹⁴ domi wooda fei í wa si irii ide akāu ihē iyi í ni, bi inε mmu ña bei ñ bi araε. ¹⁵ I maà ya maa ñō ñe ña bei inḵai sako ña. I ce laakai ña ku ba i maà ce nfei ñe ña.

Ka jò Hundei Ilaaō ku neò wa

¹⁶ Ide iyi ñ wa n fōu wee, i jò Hundei Ilaaō ku maa neò ñe. Bii ñ waa ce beεbe ña, i kaa ce kubi nfe nfei ara ñe má, ¹⁷ domi mii iyi daai awa taka nwa í bi ci ya je dimi akā do iyi Hundei Ilaaō í bi. Kubi minji ñau, à ya maa jai hee a kaa ka yōkō ka ce bei à bi. ¹⁸ Amma bii Hundei Ilaaō wa neò ñe i kù wa si awōi wooda má ña.

* 5:12 ñ bi a nya ña ikā inε gō ña à ni, bii à bi mōm a bāntām ara ña gbakā.

19 Ine fei í mà daai amanε sãa sãa. Daa ηauí à je sεε ku tətəə hai ne yaase, do daa sãmi do daa nkpə nkpə, 20 do iwε ku təə, do dobu dobu ku ce, do mbεεε, do ija, do igu, do idəəkə yaamə, do nje ku wā, do kakəə, do nje ku fεεfε, 21 do kədəε, do atε ku kpa inε, do ije ku bi, do mii iyi í jə bεεβε fei. N wa n sō ηε bei n tako n fə n ni, inε ηa iyi à waa ce dimi bεεβε a kaa ba tubu kãma si andunya titōi Ilaađ.

22 Amma mii iyi Hundei Ilaađ í ya bí, ηηui í je kubi, do inə didə, do laakai ku sū, do temua, do jiida ku je, do inə akā, do naane, 23 do daa didə, do ara ku mu. Mii ηau be fei, wooda kù ganji ηa. 24 Nə inε ηa iyi à je ti Jesu Kirisi í ye bei à kpa kucei daai ara ηa si jji ku gaauu, do binε do kubie fei. 25 Si bei Hundei Ilaađi wa mu nwa kuwεε, ka jə ku nεə wa. 26 Kù sía ka je ilu faao, wala woo kosi inε ηa, walakə ka maa ce igu si awa duusəə.

6

Iya sobi nje si aso ηa

1 Inε inεm ηa, inε iyi Hundei Ilaađ wa nεə ηε, bii ì mu inε gə si kurara, i nyisi lafεε kpāa jiida do daa didə ηa. Nə i ce laakai ηa ku ba inε mə i maà na i dasi kurara bεεβε. 2 I sobi nje si aso * ku so ηa. Bii ì waa ce bεεβε ηa ì waa jirima woodai Kirisi ηai. 3 Bii inε gə wa cə arae ngəgə nə wee kù je ngəgə, wa lele araei. 4 I jə inε fei ku wuse daai ηηu takae nə ku ye si bii ηηu á təə fufu, amma ku maà təə fufu na iyi ηηu í re inε gə, 5 domi inε fei á so asoi † ηηu takaεi.

6 Awə iyi à waa kə idei Ilaađ, mii iyi ì ne fei jə i kpəə do inε iyi wa kəε si.

7 I maà ti i lele ara ηηε. A ci ya nyaanyi Ilaađ. Mii iyi amanε í gbε ηηui á da. 8 Bii wa gbε iyi daai ηηu takae í bi, nfe ku cei á bíaa. Bii í nə wa gbε iyi Hundei Ilaađ í bi, kuwεε hai tãi Hundei Ilaađu á bíaa. 9 Na ηηu, ka maà gbεεji do jiida ku ce, domi bii a kù mənəgə aa ka ba ka da si awaati iyi í jə. 10 Bεεβε məi waati iyi à ba awəε fei, ka cea inε fei jiidaε. Nə iyi í re məm, ka cea kpaasi woo dasi Jesu naane ηau bεεβε.

Idei ankāanyi do fəə

* 6:2 aso ηηui í je wahala ηa. † 6:5 Yaasei isεεdeu ihēi í je, domi inε fei a na ku fə bei ηηu í ce ice. ‡ 6:11 hai bei do awəi amu takam nii n kə ηηε wa Si dənεε ηηa bii à waa ce leeti à ya maa fəi nə inε gə ku maa kəə. Amma Pəlu í kə idei ankāanyi ηau ihē do awəε.

11 Hai ihē bei do awəi amu takam nii n kə ηηε wa ‡. Inε taka ηηε aa yəə məm bei kukə ηau à la à to. 12 Inε ηa iyi à waa bi a tilasi ηε i ceə bango ηau à waa ce bεεbei ku ba a ce mii iyi á dōa amanε ηa si, nə a maà kpā ηa iju na irii ikui Jesu Kirisi si jji ku gaauu. 13 Amma aηa taka ηηa, baa do iyi à ce bango fei, a kù waa jirima wooda. À bi a dasi ηε bango ku cei ku ba a təə fufu si na iyi í jə à yəkə à kāmia ηε. 14 Amma amu n kù n wa n təə fufu bii kù je na ikui Lafεε nwa Jesu Kirisi si jji ku gaau. Na ikuεu mii ndii andunya fei í yeem nii bei mii iyi kù wee má, nə bεεβε məi n wa n yəə baa do kuwεεi amu takam fei. 15 À ce bango, a kù ce bango kù je ide kãma. Mii iyi í ne amboe í re, ηηui í je a taka inε titō. 16 Laakai ku sū do didə ku wεεa inε ηa iyi à waa too woodau ihē hee do inεi Izireli ηa, aηa iyi à je inεi Ilaađ ηa.

17 Hai nnyi inε kãma ku maà wahalam má domi na irii Jesui n ba dalai juju ηa iyi à wa si aram nəu ihē.

18 Inε inεm ηa, didəi Lafεε nwa Jesu Kirisi ku wee do inε fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Efeezu ɲa

Í ce ɲa fɔ

¹ Amui Pɔlu amu iyi ñ je woo bei Jesu Kirisi do idɔɔbii Ilaaɔ.

ɲe inei Efeezu ɲa, ɲe woo dasi Jesu Kirisi naane ɲa, ñ wa n ce ɲe fɔ, ɲe iyi Ilaaɔ í cicau. ² Ilaaɔ Baa nwa do Lafɛe Jesu Kirisi a mu ɲe didɔ do laakai ku sũ.

Didɔ iyi Ilaaɔ í ce nwa si anu akã nwa do Kirisi

³ I jò ka saabu Ilaaɔ Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi. Na saabui anu akã nwa do Kirisi, í wee nwa do didɔ ikã ikã iyi Hundee wa mu nwa wa hai lele. ⁴ Ilaaɔ í cica wa tã hai waati iyi kù taka andunya ka je titɛe si kpãai Kirisi, nɔ ka je ine kumá ɲa ka maà ne taale kãma bi tɛe. ⁵ Si kubie í lasabu wo hai ku kpe ku ce wa amaɛ ɲa si anu akã nwa do Jesu Kirisi, si bei í bi si jiida ku jɛɛ ⁶ ku ba ka saabu didɔ nla nlaɛ iyi í ce nwa si anu akã nwa do amaɛ, ine iyi siei kubie fei í wa.

⁷ Do saabui njei Jesui Ilaaɔ í ya wa nɔ í kpa ideidulum du wa si didɔ nlaɛ iyi í nyisi wa.

⁸ Didɔ iyi í ce nwa í caa si bei i mu nwa bisi nla nla do laakai jiida. ⁹ Nɔ í jò a mà asii iyi ɲɲu takae í dasi idɔ ku ce hai tako na jiida ku jɛɛ. ¹⁰ Lasabui Ilaaɔu iyi á ce si ajo iyi awaatie í to ɲɲui í je ku tɔtɔ mii iyi í taka fei, hai mii iyi í wa lele do iyi í wa ile fei, nɔ Kirisi ku je irie.

¹¹ Ntɔ ntɔ, mii fei wa cei si bei Ilaaɔ í bi. Na ɲɲu, à je woo je tubu bi tɛe na anu akã nwa do Kirisi, si na iyi í jò í cica wa wo si bei ɲɲu takae í dasi idɔ hai tako. ¹² Na ɲɲu, i jò ka saabu kulai Ilaaɔ, awa Zuifu ɲa iyi à tako à waa cɔ kpãai Kirisi wo.

¹³ Nɔ ɲe dimi mmu ɲa mɔ, ajo iyi ñ gbɔ ide ntɔu iyi í je laabaau jiida iyi wa naa ɲe faaba wa, waati bebei ɲe mɔ í dasi Kirisi naane ɲa. Nɔ Ilaaɔ í dasi nyindai ɲɲu takae si ɲe. Nyindau ɲɲui í je Hundee iyi í da ɲe si si bei í ce kuwãe wo. ¹⁴ Hundeeu ɲɲui í ye bei kaazigii tubu nwa iyi Ilaaɔ í wãð inee ɲa wo. Nɔ wa sɔ wa kam kam iyi aa ka je tubuu si waati iyi Ilaaɔ á ya inee ɲa mam mam. Na ɲɲu, ka saabu kulae.

Kutɔi Pɔlu

¹⁵ Na saabui ide ɲau be fei í jò hai waati iyi ñ gbɔ baau naane ku dasi ɲe si Lafɛe Jesu do bei ñ bi woo dasie naane ɲa fei, ¹⁶ n ci ya n gbɛɛjiò Ilaaɔ ku saabu na iri ɲe. Ñ wa n ye gigi ɲe si kutɔm. ¹⁷ Ñ wa n tɔo Ilaaɔ ilu amboe, Baai Lafɛe nwa Jesu Kirisi, ku ce ɲe ilu laakai jiida nɔ ku nyisi ɲe bei ɲɲu takae í ye ku ba i màa sãa sãa ɲa. ¹⁸ Ñ wa n tɔɔe má ku jò inya kumá ku lɔ si idɔ ɲe ku ba i mà yaasei kpãa ku cɔ si bii í kpe ɲe, do si bei tubu iyi í jileɔ woo dasie naane ɲa í la í to, ¹⁹ do bei gbugbã nlaɛ wa ce ice si awa iyi à dasie naane. Gbugbãu, í je akã do gbugbã nla ²⁰ iyi í ce í jò Kirisi hai si bale, nɔ í bubae si awɔ ɲe lele. ²¹ Bei Kirisi í wa í reò ilu irii lele fei do ilu yiiko ɲa do ilu gbugbã ɲa do lafɛe ɲa fei. Nɔ irie í re iri fei si waatiu ihɛ do si waati iyi wa naa. ²² Nɔ Ilaaɔ í jò í je irii mii fei, nɔ í cicae ku je ilaalu nlaɛ igbɛe. ²³ Igbɛui í je arai Kirisi. Si igbɛui Kirisi takae í wa nɔ í kɔ dee dee, ɲɲu iyi í wa bii fei si mii baa yooma fei.

2

Hai si iku à bɔ si kuwɛɛ

¹ Tako wo ñ ye ɲai bei iku ɲa na irii kurara ɲe do dulum du ɲe. ² Kucei tako ɲe í jò ti inei andunya ɲa, nɔ ñ ya maa jirima Seetam, ilaalu ilu gbugbã lele ɲa. Ilaaluu ɲɲui í je hundee iyi wa ce ice hee nsei si idɔi ine ɲa iyi a kù waa jirima ideidulum du. ³ Ntɔi, awa fei à tako à yei wo bei aɲa mɔ. Bine nwai wa neò wa, nɔ à waa ce mii iyi awa taka nwa à bi do iyi à waa lasabu. À yei wo bei inei andunya ɲa, aɲa iyi aa na a ye idɔkɔi Ilaaɔ.

⁴ Amma araarei Ilaaɔ í la na kubi nlaɛ iyi í bi wa. ⁵ Hai waati iyi kurara nwa í ce wa bei iku ɲa, Ilaaɔ í mu nwa kuwɛɛ do Kirisi ajo. Na didɔei ñ bað faaba ɲa. ⁶ Si anu akã nwa do Kirisi, Ilaaɔ í jì wa hai si bale ka je bomma lele do Jesu Kirisi ajo. ⁷ Í ce bebei ku ba ku nyisi didɔ nla hai ne kɔɔe si jiida ku jɛɛ iyi í ce nwa do saabui Jesu Kirisi hee do ajo fei. ⁸ Na didɔi Ilaaɔi ñ ba faaba ɲa do saabui naane ku dasi. Kù je na himma ɲe, amuai Ilaaɔi. ⁹ Kù je ribai ice ɲe. Na ɲɲu, ine gɔ kaa yɔkɔ ku tɔo fufu. ¹⁰ Awa icei awɔi Ilaaɔi à je. Í taka wai si

anu akā nwa do Jesu Kirisi ka ceò icε jiiida iyi í ce sœluε hai ku kpe.

Dimi fei í je akā si Kirisi

¹¹ Inε dimi mmu ηa, i ye gigi ηa iyi inε ηa iyi à ya ce bango ηau à ya maa kpe ηe hai ce bango ηa wo. ¹² Waati bεεβε ì jìò Kirisi ηa wo nò ì je ise mmu bi inei Izireli ηa. I kù ne baa nηe si akabuu iyi Ilaađ í wāò inεε ηa. Ì wa si andunya ihē i kù waa cœò kpāai nkāma ηa, nò i kù wεεa Ilaađ ηa. ¹³ Amma nsei iyi ì ne anu akā do Jesu Kirisi ηa, inε iyi ì tako ì wa ijì ηa, wee nsei ì ce amεε do Ilaađ ηa do saabui njei Kirisi. ¹⁴ Kirisi takaei í je nwa laakai ku sū, nηu iyi í ce Zuifu ηa do dimi mmu ηa akā. Nηui í kpa mbεεte iyi í ye bei idī iyi wa fεεfe wa wo. ¹⁵ Do ikui araei í kpaò irii woodai Zuifu ηa do iwðε ηa ku ba ku yœkœ ku ce dimi minji ηau dimi titœ akā lege lege si nηu takae. Si bεεbei, í dasi laakai ku sū si anini nηa. ¹⁶ Do saabui ikuε si antai jii ku gaauu í kpaò mbεεte iyi a waa muò nje wo, nò í tœtœ dimi minji ηau akā í jò à dœ do Ilaađ. Anηa fei à baa à je ara akā ajœ. ¹⁷ Bεεbei kukœi idei Ilaađ í kœ, si bei í ni Kirisi í naa ku sisi laabaau laakai ku sū bi tu ηe, inε iyi ì tako ì jìò Ilaađ, do bi Zuifu ηa, anηa iyi à ceòε amεε. ¹⁸ Nœ ntœi, do saabui Kirisi awa fei, Zuifu ηa do dimi mmu ηa, aa ka yœkœ ka bœ wajui Ilaađ Baaba do sobii Hunde akāu.

¹⁹ Si bεεβε, i kù je dimi mmu ηa ma, walakœ ise mmu, amma nsei ì je inei ilu akā ηa do woo dasi Jesu naane ηa fei, nò ì je inei kpasēi Ilaađ ηa. ²⁰ Inε mœ ì yei bei idī iyi à ma si antai icui ile iyi woo be ηau do walii ηau à jile. Jesu Kirisi takaei í je kuta sintei icui ileu. ²¹ Nηui á jò ileu ku la nœ ku ne gbugbā nœ ku je bi ku tœi Lafēε iyi í má jiiida. ²² Na anu akā nηe do Kirisi, inε mœ ì yei bei ileu, nœ inεò ηa ì jeò bi ku wai Hundeni Ilaađ ηa.

3

Icεi Pœlu na dimi mmu ηa

¹ Na saabui iyi ihēi amu Pœlu ñ wa n ce kutœ, amu iyi ñ wa piisœ si na iyi í jò ñ wa n ce icεi Kirisi na irii inε dimi mmu ηa. ² Ñ mà kam kam iyi ì gbœ tā ηa bei Ilaađ í ceem didœ ku ba n naa n sisi nηe yaasei didœu, ³ do si bei nηu takae í jò ñ mà asiie. Wee ñ kœ ideu keeke tā. ⁴ Bii ì cio ideu ηa, aa yœò ηa iyi ñ mà

asiii idei Kirisi do ntœ. ⁵ A kù sœ inei tako ηa asiii ideu, amma nsei Ilaađ í jò Hundee í nyisi woo bεε do walii kumáε ηa. ⁶ Asiiu wee. Do saabui laabaau jiidai dimi mmu ηa do Zuifu ηau à jeò woo je tubu ajœ. Anηò ηa à baa à je ara akā, nœ anηa mœ à ne baa nηa si ide iyi Ilaađ í wā nηu ku ce si Jesu Kirisiu.

⁷ Do saabui didœ iyi Ilaađ í ceem si gbugbāε ηœi í jò ñ je woo ce icεi laabaau jiidau. ⁸ Amu iyi ñ je keekei woo dasi Jesu naane ηa fei, amui Ilaađ í cea didœ n sisi dimi mmu ηa laabaau jiiida nœ n sœ ηa bei didœi Kirisi í la í to nœ í re kumà nwa. ⁹ Nœ n sisi inε fei bei yaasei asiii Ilaađ á ce ku ceò. Ilaađ, nηu iyi í taka mii fei í singa asiiu ihē hai ku kpe, ¹⁰ ku ba inε ngboi lele ηa do ilu yiikoi lele ηa a mà yaasei bisie do saabui igbei inei Jesu ηa si waatiu ihē. ¹¹ Bεεbei í ce í jilœò ide iyi wa ce, í bei í takaò andunya, nœ í kpa irie si Jesu Kirisi Lafēε nwa. ¹² Naane iyi à dasieui í jò à ne anu akā do nηu. Na ηœi í jò à ne ara nwa ka bœ wajui Ilaađ do laakai akā. ¹³ Na nηu, ñ wa n tœò ηe ì maà mœngœ temua ηa na ijuukpā iyi ñ wa n ye na iri nηe, domi ijuukpāu, nηui á jò ì ne bεεε ηa ntœ ntœ.

Kubii Kirisi

¹⁴ Nœ na saabui ideui ñ wa n gule si wajui Ilaađ Baaba. ¹⁵ Nηui í je Baai nyaanze baa yooma fei iyi i wa lele do iyi í wa ile fei. ¹⁶ Ñ wa n tœœ ku jò Hundee ku mu nηe gbugbā jiiida jiiida si idœ nηe si bei amboeε í la í to, ¹⁷ nœ Kirisi ku ce bi ku wae si idœ nηe na naane ku dasi nηe. Nœ ñ wa n tœò má ku jò ì ne gbugbā ì maa leekī dim dim si kubi ηa, ¹⁸ ku ba inε do woo dasi Jesu naane ηa iyi à gbe fei ì yœkœ ì mà zaka bei kubii Kirisi í cī í to do kusœ do kujjisae do kugbokae. ¹⁹ Baa do iyi kubiu í re kumài amanε fei, ñ bi ì mà yaaseε ηa ku ba ì kœ mam mam bei Ilaađ í kœ.

²⁰ Ilaađ í ne yiiko ku ce mii iyi à waa tœò fei do iyi à waa lasabu fei, nœ á yœkœ ku ce baa mii iyi í re bεεβε mœm hee ku caa. ²¹ Í sīa inei igbεε ηa a jò inε ηa a mà bεεεε waati kāma fei hee do ajœ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

4

Anu akā iyi à ne, awa iyi à je arai Kirisi

¹ Na nηu, amu iyi ñ wa piisœ si na iyi í jò ñ wa n ce icεi Lafēε, ñ wa n tœò ηe ì maa ne dee

dee si bei í jò ine ña iyi Ilaađ í kpe à ya ñe. ² I ya maa ñe do ara ku kaye ña, do daa didđ do temua, nò i ya maa mu nje ña do kubi. ³ I ce kookaai i ya mu anu akā iyi Hundei Ilaađ wa mu nje na saabui laakai ku sū iyi í tətəw ñe. ⁴ Ara akāi í wεε, Hundei akā mōi í wεε, nò kpāa ku cə akā mōi í wεε si bii Ilaađ í kpe ñe. ⁵ Lafēε akāi í wεε, naane ku dasi akā mōi í wεε, nò inyi ku dasi akāi í wεε. ⁶ Ilaađ akāi í wεε iyi í je baai ine fei. Nñui í je ilaalui mii fei, nñui í wa bi ine fei, nò í wa si ine fei. ⁷ Amma do nñu fei awa fei à ba amua nwa si bei Kirisi í mu nwa. ⁸ Na nñu, kukəi idei Ilaađ wa fə í ni,

Waati iyi í gū lele

Í je mbεεε ña igū í mu ña aru,

Nò í cea ine ña amua ña.

⁹ To, bii à ni í gū lele, iyi be wa nyisi iyi í tako í kita í bə hee ləlei ilei. ¹⁰ Ine iyi í kita í bə hee ləlei ileu nò í nyi í gū leleu má ine akāui, ku ba ku jò mii fei ku kō dee dee. ¹¹ Amua ña iyi í cea ine ña wee, í cica ine gə ña à je woo be ña, ine gə ña mə walii ña, ine gə ña mə woo sisi laabaau jiida ña, ine gə ña mə woo degbe inei igbei Jesu ña, ine gə ña mə woo kə ine ña si cio. ¹² Bεεbei í ce ku ba ku ceə səolui woo dasi Jesu naane ña si iceε, ku ba ku kōsi gbugbāi arai Kirisi. ¹³ Nò beεbe mōi awa fei aa ka ce anu akā si naane ku dasi nò ka mà Amai Ilaađ, nò ka je ine ngbo ka tóo alái Kirisi. ¹⁴ Do yaase beεbei a kaa ka je bei amu ña má, hee cio ikā ikā ku maa tale wa ihē walakə ihō bei fufu í ya maa tale akəi inyi bii fei. Nò ine ña a kaa đí iju nwa má hee má je a wa inyii ití nwa do bisi laalə ña. ¹⁵ Amma bii à waa sisi ntəu do kubi aa ka la si mii fei ka tóo alái Kirisi iyi í je iriu. ¹⁶ Siei awa fei à waa kā bei ikōi ara, nò arau fei í másie do ikō ikōε. Nsei, bii ikō fei wa ce ice si bei í jə, arau fei á lai ku maa kōsi na saabui kubi.

Kuwεε titō si Kirisi

¹⁷ Ide iyi ñ wa n sō ñe do irii Lafēε wee. I maà jò i ya maa ñe má bei hai dasi Jesu naane ña, ine ña iyi à waa too lasabu nfe nfe ña. ¹⁸ A kù ñe laakai jiida. À le idə ña nò a kù mà nkāma. Nñui í jò a kù ñe ikpē si kuwεε iyi Ilaađ wa mu nwa. ¹⁹ A kù ñe anyə gə má, à na ara ña mam mam si dulum a ceə daa laalə dimi ikā ikā fei do bine.

²⁰ Amma ñe, kù je beεbei ì màò Kirisi ña. ²¹ Ñ nò ñ mà kam kam iyi ì gbə ideε ña, nò à kə ñe si ntə iyi í wa si Jesu. ²² Na nñu, í jò daa nwo nje ña iyi wa nēò kuwεε nje wo, domi binei daa nwo nje ñaui wa đí iju nje nò wa bəò ñe nfe ku ce. ²³ I jò i ñe idə titō do lasabu titō mam mam ña, ²⁴ nò i jò i ñe daa titō ña iyi í jə ti Ilaađ. Daa titōu, aa yəsi si dee dee ku je nje do kuwεε hai ñe dulum. Iyi be hai bi ntəi wa naa.

²⁵ Na nñu, i maà ya sə ibo má ña. I jò ine fei ku sō kpaasie ntə, domi à je ikō ikā ikāi ara akā. ²⁶ Baa bii idə ñe í kō, i maà ya ce dulum ña. I maà ya jò idəəkōu ku wεε nje hee inunu koo ləò. ²⁷ I maà jò Seetam ku ba bi ku dasi ise si ñe. ²⁸ Ine iyi í ya ce ile wo, ku maà ce ile má, amma ku ya ce ice do awəε. Beεbei á ba mii jiida ña iyi á sobiò ilu are ña. ²⁹ Nò i maà ya jò ide laalə kāma ku fita hai si gele ñe. Amma i ya fə ide jiida iyi á mua ine ña gbugbā si naane ku dasi nò ku sobi ña si bukaata ña nò ine ña iyi à waa gbəw ku je ña aranfāani jiida. ³⁰ I maà fə inəi Hundei Ilaađ ña, domi Hundeu bei í je sεedai Ilaađ si ñe hee koo toə ajə iyi Ilaađ á yá ineε ña mam mam. ³¹ I nyə daa kuro ñe fei do idəəkō yaamə do idəəkō. Nò i maà ya gbagba si nje walakə i maà sə irii nje ña. I jò inə sāmi baa yooma fei. ³² I cea ñe didđ ña, nò i ya ñe araare ñe ña, nò i ya kpaa ñe idei kurara ña bei Ilaađ i kpa idei kurara ñe mə na irii Kirisi.

5

Kuwεε si inya kumá

¹ Na nñu, si na iyi í jò ì je amu ña iyi Ilaađ í bi ña, i ce bei nñu takε. ² I jò kookoosui kuwεε ñe kú nyisi kubi bei Kirisi í bi wa, nò í na kuwεεε na iri nwa. Kuwεεε iyi í nau nñui í je kuwεε jiida iyi inunue í dōa Ilaađ si.

³ Ine ti Ilaađi í je ña. Na nñu, i maà ya ce baa ngəgə iyi á jò ine ña a sə iri ñe a ni ì tətəw sēε hai ñe yaase ña walakə a ni ì ce daa laalə ña walakə bine. ⁴ Nò i maà ya jò idei anyə walakə ide hai ñe yaase walakə ide nfe nfe ku fita hai si gele ñe, domi ide dimi beεbe kù jəò ñe, amma i jò ide ñe ku ya je Ilaađ ku saabu. ⁵ I jò i mà ña kam kam iyi woo tətəw sēε hai ñe yaase do ilu daa sāmi ña, kāma ña kù ñe ikpē si bommai Ilaađ do ti Kirisi. Beεbe

mɔi hee do ilu bine ɲa fei, kãma ɲɲa kù ne ikpɛ si bommai Ilaaɗ do ti Kirisi domi bine í yei bei iwɛ ku tɔɔ.

⁶ I maà ya jò ine gɔ ku dɪ iju ɲɲe do ide nfe, domi na ɲɲu bei í jò idɔɔkɔi Ilaaɗ wa naa si irii ine ɲa iyi a kù waa jirimae. ⁷ Na ɲɲu, i maà ya jò ide gɔ ku tɔtɔɔ ɲe do amanɛ dimi beɛbe ɲa. ⁸ Inɛ taka ɲɲe, si ilu kukui ì wa ɲa wo, amma nsei, ì wa si inya kumá ɲa na anu akã ɲɲe do Lafɛɛ. Na ɲɲu, i jò isɛɛɛ ɲɲe ku jò ine ɲa iyi à waa ne si inya kumá, ⁹ domi bii à waa ne si inya kumá kuce iyi aa ka ce ɲɲui í je daa didɔ baa yooma fei do dee dee ku je do ntɔ ku fɔ. ¹⁰ I ce kookaai i mà mii iyi á dɔa Lafɛɛ si. ¹¹ I maà dasi ara ɲɲe si kookoosu laalo iyi amanɛ ɲa à waa ce si ilu kuku. Amma kookoosu dimi beɛbe i ya fɔɔ ɲa. ¹² Anyɔ nla nla mɔm nii bii à fɔ mii iyi ine ɲau à waa ce si asii. ¹³ Amma kookoosuu be bii à fɔɔ á fita si inya kumá. ¹⁴ Nɔ mii iyi í fita gbugbã fei í ya mái. Na ɲɔi í ce kukɔi kukɔi idei Ilaaɗ í fɔ í ni, Awɔ iyi ì waa sɪ njoo, jɪ. Dede hai si inɔi iku ɲa, Nɔ Kirisi ku máe inya.

¹⁵ Na ɲɲu, i ce laakaii isɛɛɛ ɲɲe. I maà jò i maa ne bei ine ɲa iyi a ci ya lasabu, amma i maa ne do laakai ɲa. ¹⁶ Waati iyi ì ne ɲa, i ceò ice, domi waatiu ihɛ bei waati laalo. ¹⁷ Na ɲɲu, i maà ye bei ine ɲa iyi a ci ya lasabu, amma i hanya ɲa ku ba i mà mii iyi Aɔ Lafɛɛ í bi i ce ɲa.

¹⁸ I maà ya jò atɛ ku kpa ɲe, domi si bei daa bereteke fei í wa. Amma i jò i kɔò Hundei Ilaaɗ ɲa. ¹⁹ I jò saabu do iri ku kɔ ku ya wa si faaji ɲɲe, i ya kɔ iri do irii Ilaaɗ, i cūu do idɔ ɲɲe fei. ²⁰ I ya maa saabu Ilaaɗ Baaba waati kãma fei ɲa si mii fei do irii Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Abo do mɔkɔ

²¹ Inɛ iyi ì mà beɛɛi Kirisi, i ya sūa nje iri ile ɲa. ²² Inɛ inaabo ɲa i sūa mɔkɔ ɲɲe ɲa iri ile bei aa cea Lafɛɛ ɲa, ²³ domi mɔkɔi í je ine ngboi aboe, bei Kirisi mɔ í je ine ngboi igbɛɛ. Igbɛui í je arai Kirisi, nɔ Kirisi mɔi í je woo faabaɛ. ²⁴ Nɔ si bei igbɛu í ya sūa Kirisi iri ile, beɛbe mɔi inaabo ɲa à ne a sūa mɔkɔ ɲɲa ɲa iri ile si mii fei.

²⁵ Nɔ inɛ mɔkɔ ɲau i bi abo ɲɲe ɲa bei Kirisi í bi inɛi igbɛɛ ɲa, nɔ í na kuwɛɛɛ na iri

ɲɲa. ²⁶ Í nya ɲa ikã nɔ í we ɲa í jò à má na saabui idee. ²⁷ Í bi igbɛu ku naa si wajue do kusɪae fei, ku maà ti ku ne riisi gɔ, nɔ batai arae ku maà yuguu, nɔ ku maà ne mii mmu dimi beɛbe gɔ ɲa má, amma í bi ku je dee deei, ku maà ne taale kãma. ²⁸ Beɛbeɛi í jò mɔkɔ ɲa á bi abo ɲɲa ɲa bei à bi ara ɲɲa. Inɛ iyi í bi aboe í bi araei. ²⁹ Inɛ gɔ kù nɔ kù wɛɛ iyi í cé arae, amma í ya maa wòoi nɔ ku maa gbɔa bei Kirisi wa ce na igbɛɛ. ³⁰ Igbɛɛu ɲɲui í je arae nɔ awa fei à yei bei ikɔ ikɔi araeu. ³¹ Kukɔi idei Ilaaɗ wa fɔ í ni, na ɲɲu, mɔkɔ á jò iyeò baɛɛi, nɔ ku wɛɛ do aboe ku ba aɲa minji fei a baa a je ara akã. ³² Asiiu ihɛ ide nla nla, amma idei Kirisi do igbɛɛi ñ wa n fãa. ³³ Na ɲɲu, mɔkɔ fei ku bi aboe bei í bi arae, nɔ abo fei ku jirima mɔkɔɛ.

6

Amu ɲa do baa ɲɲa ɲa

¹ Inɛ amu ɲa, i jirima ine ɲa iyi à waa mu ɲe si bei Ilaaɗ í bi, domi beɛbeɛi í sɪa. ² Wooda sinte iyi Ilaaɗ í ceò kuwã wee. I jirima iyeò baa ɲɲe ɲa ³ ku ba i ne inɔ didɔ ɲa nɔ hunde ɲɲe ku sɔ si andunya.

⁴ Inɛ baa ɲa, i maà ya kɔ idɔi ama ɲɲe ɲa, amma i bi ɲa, i dasi ɲa iju ɲa i kɔ ɲa si idei Aɔ Lafɛɛ ɲa.

Aru do lafɛɛɛ

⁵ Inɛ aru ɲa, i jirima lafɛɛ ɲɲe ɲa si andunya ihɛ do beɛɛɛ do kuyaya, ku maà je do muafiti, nɔ kú ye bei Kirisii ì waa cea ɲa. ⁶ Ku maà je bii à leekɪ à waa cɔ ɲe ɲɲu akã. Bii í je waati iyi à waa cɔ ɲe ɲɲu akã, í ye bei amanɛ ɲai ì waa cea ɲa ku ba ku dɔ ɲɲa si. Amma i jò i ce idɔɔbii Ilaaɗ do idɔ ɲɲe fei bei arui Kirisi ɲa. ⁷ Ice iyi à dasi ɲe, i jò i coo do himma ɲa, nɔ kú ye bei Ilaaɗi ì waa cea ɲa, ku maà ti ku je amanɛ ɲɲu akã. ⁸ Ì mà sãa sãa ɲa iyi Ilaaɗ á sãa ine fei ribai ice jjiida iyi í ce, baa bii aru, walakɔ ine iyi í ne araei.

⁹ Inɛ lafɛɛ ɲa mɔ, i cea aru ɲɲe ɲa beɛbe, i maà ya ta ɲɲa gbugbã. I mà ɲa iyi inɛò ɲa fei Lafɛɛ akã ì ne lele bii ine gɔ kù re ine gɔ.

Jɪnei igūi woo dasi Jesu naane

¹⁰ Ide iyi í gbe ñ wa n bi n sɔ ɲe wee. Si anu akã ɲɲe do Lafɛɛ i jò gbugbã nlaɛ ku mua inɛ mɔ gbugbã ɲa. ¹¹ I dɪ jɪnei igū ɲa iyi Ilaaɗ wa mu ɲɲe fei, ku ba i yɔkɔ i leekɪ

dim dim i kəsiò kookoosu ikā ikāi Seetam
 ɲa, ¹² domi kù jɛ do amanɛ ɲai à waa ja. A
 waa jai do ilu iri laabi lele ɲa do ilu yiiko
 ɲa, do ilaalui andunyai ilu kuku ɲau ihɛ, do
 inɛi inɔ̀ko woo ce icɛi Seetam ɲa. ¹³ Na ɲɲu,
 i so jɲɛi igũi Ilaaɗ fei i dɪ ɲa. Si bɛɛbɛ, bii
 aɲɔi wahala í na í naa, aa yɔ̀kɔ i kɔ̀ò ara ɲɲɛ
 si wajui Seetam mbɛɛ ɲɲɛu. Nɔ bii ì ce igũ
 ì tã ɲa, i leekɪ dim dim hee kɔ̀. ¹⁴ Na ɲɲu, i
 dede i leekɪ dim dim ɲa. I jò ntɔ ku wɛɛ ɲɲɛ
 bei santiiki iyi sooge í ya dɪ̀ò gbankilɛ, nɔ i jò
 dee dee ku jɛ ku wɛɛ ɲɲɛ má bei ibɔi isɔ. ¹⁵ I
 jò himmai laabaau jiida ku sisi ku wɛɛ ɲɲɛ
 bei baata ɲɲɛ. Laabaau jiidaui á naaò laakai
 ku sũ wa. ¹⁶ Nɔ iyi í re mɔm, i jò naane ku
 dasi ku wɛɛ ɲɲɛ jiida jiida bei tɛli iyi á ganji
 afa ku nɛ ina iyi Seetam mbɛɛ á ta wau ku
 to wa si ɲɛ. ¹⁷ Ì gba faabau bei fulai isɔ, nɔ
 ideɪ Ilaaɗ mɔ i gbaa ɲa bei taakubai Hundei
 Ilaaɗ. ¹⁸ Waati kãma fei i ya ce kutɔ ɲa nɔ
 i ya maa tɔ̀ sobii Ilaaɗ ɲa. I dede i leekɪ do
 temua ɲa si ideɪ kutɔ̀u do gbugbãi Hundei
 Ilaaɗ, nɔ i ya ce kutɔ̀ na irii woo dasi naane
 fei ɲa. ¹⁹ Nɔ i cea amu mɔ kutɔ̀ ɲa ku ba bii
 ñ cɪ gɛɛ, n ya n ba ide iyi an fɔ̀ nɔ n nɛ wɔ̀kɔ
 n sisiò ideɪ laabaau jiida iyi wa singau wo.
²⁰ Na irii ideui ñ jɛ woo bei Ilaaɗ baa do iyi ñ
 wa piisɔ̀ si nɛi. Na ɲɲu, i ce kutɔ̀ ku ba n
 yɔ̀kɔ n sisi ideu do wɔ̀kɔ bei á sɪa.

Fɔ̀i sukudɔ̀

²¹ Tisiki baakɔ̀ nwa, woo ce icɛ ilu naane
 si kpãai icɛi Lafɛɛ, á sisi ɲɲɛ laabaau fei ku
 ba í mà bei ñ wɛɛ̀ò ɲa do mii iyi ñ wa n ce.
²² Na ɲɲi í ce ñ bɔ̀ wa si ɲɛ ku naa ku sɔ̀ ɲɛ
 bei à wɛɛ̀ò ku ba ku tũ idɔ ɲɲɛ.

²³ Nɔ Ilaaɗ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi a
 mua kpaasi woo dasi Jesu naane ɲa fei
 laakai ku sũ do kubi do naane jiida. ²⁴ Nɔ
 didɔ̀i Ilaaɗ ku wɛɛ do inɛ ɲa iyi à bi Lafɛɛ nwa
 Jesu Kirisi fei nɔ kubi ɲɲa ci ya kpaasi.

Tia iyi Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu do Timɔtee, awa woo ce icɛi Jesu Kirisi ɲa. À ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à jɛ tɛɛ si ilui Filipi fei fɔɔ, hee do inɛ ɲa iyi à jɛ inɛ ngboi igbɛu do woo ce icɛi igbɛu fei. ² Ilaaɗ Baa nwa do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a mu ɲɛ ididɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu í cea inɛi Filipi ɲa kutɔɔ

³ Ñ ya n maa n saabu Ilaaɗ waati kãma iyi ñ ye gígí ɲɛ fei. ⁴ Si kutɔɔm ɲa fei iyi ñ ya n maa n ce na irii inɛ fei, ñ ya n cooi do inɔ didɔ, ⁵ si na iyi í jò ì sobim ɲa n sisiò laabaau jiidau hai ajɔ sinteu hee ku baa nsei. ⁶ Ñ wa n mà kam kam, Ilaaɗ iyi í sinti icɛ jiidau ihɛ si ɲɛ á maa cooi hee koo kpaɔ iriɛ si ajɔi kunyii Jesu Kirisi wa. ⁷ Nɔ í sɪa n ce lasabu ɲɛ beɛbe, domi ñ nɛ kubi ɲɛ si idɔm. Ntɔ ntɔ, ì ya bam icɛ ku ce ɲa ile piisɔɔ ihɛ do waati iyi ñ nɛ aram wo ñ ya n maa n sisi laabaau jiidau ku ba ku nɛ gbugbã ku maa koo nɔ ñ ya n maa n jabu na iriɛ. ⁸ Ilaaɗi í jɛ sɛɛdam iyi ñ bi inɛ fei bei kubii Jesu Kirisi í yɛ.

⁹ Mii iyi ñ wa n bee si kutɔɔm ɲɛu í jɛ kubi ɲɛ ku kɔɔsi ku maa koo nɔ kubi ɲɛu ku jò kumà ɲɛ do bisi ɲɛ ku kɔɔsi, ¹⁰ ku ba í yɔkɔ í wũa mii ɲa iyi à jɛ jiidà à re ɲa. Beɛbe mɔi aa jɛ inɛ kumá ɲa, nɔ si ajɔi Kirisiu í kaa nɛ taale kãma ɲa, ¹¹ nɔ icɛ jiidà ɲɛ ɲa iyi ì waa ce ɲa na saabui Jesu Kirisiu ku kã, nɔ ku jò inɛ ɲa a yɛ amboei Ilaaɗ nɔ a maa saabuɛ.

Kirisi ɲɛu í jɛ kuwɛɛ

¹² Kpaasim ɲa, ñ bi í mà ɲa iyi mii iyi í bam nɔu ihɛi í jɛ waju ku bɔi laabaau jiidau. ¹³ Ntɔ ntɔ, ciikui amanlu ɲau do inɛ ɲa iyi à gbe fei à mà iyi na irii Kirisii ñ wa piisɔɔu ihɛ. ¹⁴ Ile piisɔɔ ku wam í mua kpaasi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane nkpɔ gbugbã í kɔɔsi à waa sisiò ideɪ Ilaaɗ do idɔ ku buba do wɔkɔ.

¹⁵ Ntɔi, inɛ gɔ ɲa à waa sisi ideɪ Kirisi do igu do ɲɛ ku wã, amma inɛ gɔ ɲa à waa cooi do yaase jiidà. ¹⁶ Inɛ ɲɛu ɲau à waa cooi do kubi domi à mà iyi icɛm nii n jabu na irii laabaau jiidau. ¹⁷ Inɛ ihɔ ɲa mɔ à waa waazo

ideɪ Kirisi, kù jɛ do inɔ akã, amma do ɲɛ ku wãi. À tamaa bei aa kɔɔm si ijuukpãui si ile piisɔɔu ihɛ.

¹⁸ Bii í yɔkɔ lasabu ɲɛa kù jɛ laalɔ walakɔ kù jɛ jiidà, kãmaɛ kù jɛɛm taale. Baa bii beirei ɲɛu de a sisi ideɪ Kirisi. Inɔm í dɔ á nɔ ku dɔ ku maa kooi, ¹⁹ domi ñ mà iri kukpai iyi ihɛ ɲɛu í jɛ faabam na saabui kutɔɔ ɲɛ, do sobii Hundei Jesu Kirisi. ²⁰ Mii iyi ñ dasi idɔ nɔ ñ wa n cɔ kpãaɛ kam kam ɲɛu í jɛ n mà ñ ce nkãma iyi á jò anyɔ ku mum. Mii iyi ñ bi ɲɛu í jɛ n nɛ wɔkɔ bei ñ nɛ hai tako n maa n nyisiò kulai Kirisi bii ñ wɛɛ si hunde walakɔ baa bii í jɛ ñ ku mɔi. ²¹ Ntɔ ntɔ, bi ti amu bii ñ wɛɛ, na irii Kirisii ñ wɛɛ, bii ñ nɔ ñ ku mɔi, an ba riba. ²² Amma bii í jɛ ñ wɛɛ si hunde an yɔkɔ n ce icɛ jiidà iyi í nɛ aranfãani, to, n kù mà iyi an cica. ²³ Lasabum wa fam ni do cingaa minji minji fei. Ñ bi n nɛ n koo n wa bi Kirisi, domi iyi bei í sɪa í re. ²⁴ Amma na aranfãani ɲɛi í sɪa í re n maa n wa si andunya má. ²⁵ Na ɲɛu, ñ mà iyi kù nɛ sika kãma an buba n wɛɛ do inɛ fei na waju ku bɔ ɲɛ do inɔ didɔ ɲɛ si naane ku dasi ɲɛ. ²⁶ Si beɛbe aa ba kpãa ì saabu Jesu Kirisi ɲa do inɔ didɔ na irim si waati iyi an na n wa anini ɲɛ má.

²⁷ ɲɛu de í ya jò isɛɛnɛ ɲɛ ɲa ku yɛ bei laabaau jiidai Kirisi í fɔ. Bii ì waa ce beɛbe ɲa, bii ñ naa bi tu ɲɛ, walakɔ baa bii n kù naa, n maa n gbɔ iyi ì waa leekí si dim dim ɲa, í ya maa gbɔsi ɲɛ nɔ í maa jabu do inɔ akã ɲa na laabaau jiidau iyi í jɛ icui naane ku dasi ɲɛ. ²⁸ I mà jò mbɛɛ ɲɛ ɲa a da zigi ɲɛ si nkãma. ɲɛu á nyisi ɲa iyi aɲai à waa bɔ nfe ku ce, nɔ ku nyisi inɛ mɔ iyi ì wa si kpãai faaba ɲa. Iyi be fei wa naai hai bi Ilaaɗ, ²⁹ domi Ilaaɗ í ce ɲɛ didɔ ì dasiò Kirisi naane ɲa, amma kù jɛ baa iyi be ɲɛu akã, í ce ɲɛ didɔ má ì ya maa yɛð ijuukpã ɲa na iriɛ. ³⁰ Inɛ mɔ ì bam ku jabu ɲa si kujabu iyi ì yɛ ñ ce ɲa wo nɔ ì waa gbɔ ɲa iyi hee nsei ñ wa n mɔsi.

2

Kukayei Kirisi do aláɛ

¹ Ì mà sãa sãa ɲa, naane iyi ì dasi Kirisi ɲa wa mu ɲɛ gbugbã. Kubie wa dasi ɲɛ himma. Hundei Ilaaɗ í jò ì nɛ anu akã ɲa. Araarei Kirisi do jiidà ku jɛ í wa si anini

nɲɛ. ² Na nɲu, n̄ wa n tɔɔ nɛ, i j̄ɔ i ya nɛ anu akā n̄a, do kubi akā, do idɔ akā, do lasabu akā. Iyi bei á j̄ɔ inɔ didɔm ku kɔ. ³ I maà ya ce ngɔgɔ do nɲɛ ku wā n̄a walakɔ do fufu ku tɔɔ, amma i kaye ara nɲɛ i ya dooa inɛ n̄a bei mii iyi à re nɲɛ. ⁴ Nɔ kāma nɲɛ gɔ ku maà ya ce lasabui iri nɲu akā, amma ku ya ce lasabui inɛ mmu mɔ n̄a má. ⁵ I j̄ɔ lasabu nɲɛ si gāmei nɲɛ ku ye bei Jesu Kirisi mɔ í ce.

⁶ Baa do iyi í to Ilaaɔ, kù cɔ arae bei mii iyi í je saai Ilaaɔ do tilasi.

⁷ Amma andi mii iyi í nɛ fei í j̄ɔ nɔ í baa í je amanɛ, í naa í je mɔm nii bei aru.

Iyi í sinda amanɛ í tã,

⁸ Í kaye arae ma nɔ í jirima Ilaaɔ hee í na arae í to siò iku si antai j̄i ku gaau mɔm.

⁹ Na saabu nɲui Ilaaɔ í soo lele ntɔ ntɔ nɔ í naa iri iyi í nɛ beɛɛɛ í re iri fei,

¹⁰ Ku ba inɛ fei ku gule ku nyisiò beɛɛɛi Jesu, hai inɛ n̄a iyi à wa lele do inɛ n̄a iyi à wa ilɛ hee do lelei ilɛ fei.

¹¹ Nɔ gɛlei inɛ fei ku jɛsi iyi Jesu Kirisii í je Lafɛɛ. Nɲu bei á na Ilaaɔ Baaba amboe.

I má inya n̄a bei fitila si andunya

¹² Inɛ baakɔɔm n̄a, ì ya jirimam n̄a si waati iyi n̄ wa inɔ nɲɛ wo. Nsei iyi n̄ j̄lɔ nɛ í s̄la i ya maa jirimam ku re n̄a. I kookaai i ce ice do njo do kuyaya ku ba ice j̄iida nɲɛ ku j̄ɔ a mà iyi ì ba faaba n̄a, ¹³ domi Ilaaɔi wa ce ice si nɲɛ ku ba ku mu nɲɛ idɔɔbi do gbugbã iyi aa yɔkɔ ì cooð n̄a bei nɲu takae í bi.

¹⁴ Mii iyi ì waa ce fei i coo n̄a kugbagba ku maà wasi walakɔ kakɔɔ, ¹⁵ ku ba i má dee dee n̄a nɔ i maà nɛ taale gɔ, inɛ iyi ì je amai Ilaaɔ n̄a. Kù s̄la i nɛ kurara gɔ si wajui inɛ laalɔi andunya n̄a iyi a kù waa too kpãa. Í s̄la i maa má inya n̄a si anini n̄a bei fitila n̄a, ¹⁶ nɔ i ya maa s̄ɔ n̄a ide i kuwɛɛ n̄a. Bii ì waa ce beɛbe n̄a an tɔɔ fufu na iri nɲɛ si ajɔ iyi Kirisi á nyi wa, si na iyi í j̄ɔ icem do kookaaim kù je ngbe.

¹⁷ Naane ku dasi nɲɛ í yei bei kuwee iyi ì waa cea Ilaaɔ n̄a. Nɔ baa bii í je à kpam nii, nɔ n̄ nikā n̄jem bei kuwee iyi à nikā si antai kuwee nɲɛu, do nɲu fei inɔm á d̄ɔ, nɔ awae n̄a ka kpɛ inɔ didɔu. ¹⁸ Beɛbe mɔi í s̄la inɛ mɔ i wɛɛò inɔ didɔ nɔ inɔ didɔ nɲɛu i kpɔɔ n̄a do amu.

Timotee do Epafoditi

¹⁹ Bii Lafɛɛ Jesu í je, si ajɔ gbeejiu ihɛ an be Timotee wa bi tu nɲɛ ku ba amu mɔ n gbo laabaau nɲɛ nɔ ku muum gbugbã. ²⁰ Inɛ kāma kù wa bi tom ihɛ má iyi awaò à nɛ lasabu akā bii kù je nɲu akā, nɔ nɲu akāi lasabue í wa si nɲɛ ntɔ ntɔ. ²¹ Inɛ n̄a iyi à gbe fei, lasabui ide i n̄a taka n̄ai à waa ce, lasabu n̄a kù wa si ide i Jesu Kirisi. ²² Inɛ taka nɲɛ ì mà n̄a iyi Timotee í nyisi arae ilu naane nɔ í na arae si ice i laabaau j̄iida ku ce do amu bei ama do baaɛ. ²³ N̄ɔi í j̄ɔ n̄ wa n bi n bɔɔ wa bi tu nɲɛ si waati iyi an mà bii n̄ wa. ²⁴ N̄ nɛ naane iyi Lafɛɛ á j̄ɔ amu takam n naa bi tu nɲɛ be si ajɔ gbeejiu ihɛ.

²⁵ Amma nsei, n̄ ye í s̄la n j̄ɔ kpaasim Epafoditi ku nyi wa bi tu nɲɛ, nɲu iyi ì tako ì be sim wa n̄a do sobi iyi n̄ biu. N̄ɔi í je kpaasi woo ce icem nɔ wa bam ku jabu. ²⁶ N̄ wa n sindae wai si na iyi í j̄ɔ wa bi inɛ fei ku ye ntɔ ntɔ, nɔ laakae í dede do iyi ì gbo n̄a kù waa nɛ baani. ²⁷ Í ce b̄ɔi ntɔ ntɔ hee í maai iku, amma Ilaaɔ í ce araareɛ. Nɔ kù je araare i Epafoditi nɲu akā, do ti amu takam nii, ku ba inɔ kufɔm n̄ou ku maà k̄ɔsi má. ²⁸ N̄ɔi í j̄ɔ n̄ wa n saasa n ba n sinda nɲɛ wa ku ba inɔ nɲɛ ku d̄ɔ má bii ì yɔɔ n̄a, nɔ inɔ kufɔi amu takam ku kaye. ²⁹ Na nɲu, i gbaa n̄a do irii Lafɛɛ do inɔ didɔ n̄la n̄la. Í s̄la i mà beɛɛɛi inɛ dimi beɛbe n̄a, ³⁰ domi í maai iku si ice i Kirisi. Í ta hundee í naaò sobi iyi inɛ taka nɲɛ i kù ba fayae i naam wa n̄a wo.

3

Béi aa j̄ɛð dee dee si wajui Ilaaɔ

¹ Nsei inɛ inɛm n̄a, i ya j̄ɔ i wɛɛ do inɔ didɔ n̄a do iyi ì je ti Lafɛɛ n̄a.

Bi ti amu n kaa n gbeɛjiò ide akāu ku kɔ nɲɛ wa, domi n̄ mà iyi á mu nɲɛ gbugbã. ² I ya maa ce laakaii woo ce ice laalɔ n̄a iyi à nɛ daa s̄ami bei aja n̄a. Inɛ n̄au à waa kaaba bango iyi à bu si ara. ³ Awai à ce bango do ntɔ, awa iyi à waa tɔɔ Ilaaɔ do gbugbãi Hundee, nɔ à waa tɔɔ fufu na irii Jesu Kirisi, kù nɔ kù je kuce nwai à waa kaaba. ⁴ Nɔ bii amu takam n̄ bi an yɔkɔ n kaaba kuce nwau. Bii inɛ gɔ wa tamaa si nɲu á yɔkɔ ku kaaba kuce nwau, aa fɔ ide i amu má? ⁵ Si ajɔ m̄ɛɛj̄ɔs̄iai à dasim bango, amuu amai Izireliu, si dimii Benzamɛɛ. Amuu alalai Zuifu n̄ai, bii si woodai Zuifu n̄a ku jirimai

n̄ jε Farisi. ⁶ N̄ nε himma ntō ntō hee n̄ kpā inei igbei Jesu ηa iju. Inε gō kaa yε taalem do yaase bei n̄ jirima idei wooda n̄ wa n dede n̄ jεō inε dee dee. ⁷ Amma mii ηa iyi n̄ wa n tamaa à nε riba tako fei wo, nsei n̄ wa n cōi bei mii hai nε bεεε na saabui Kirisi. ⁸ N̄ dōo fei ndεε fei mōm bei mii hai nε bεεε na ide iyi í nε amboe í re. Ideu n̄hui í jε Jesu Kirisi Lafēem iyi n̄ mà. Na iriei n̄ jò mii fei, n̄ doo aηa fei bebēi bei riisi iyi à kpā ku ba n nε Kirisi, ⁹ nō n wεε do n̄hu. Nō n̄ wa n mà n kaa n yōkō n̄ jε dee dee na wooda ku jirima, amma n̄ jε dee deei si na iyi í jò n̄ dasi Kirisi naane. Dee dee ku jεu wa naai hai bi Ilaađ na saabui naane iyi à dasiu. ¹⁰ Iyi n̄ bi, n̄hui í jε n̄ mà Kirisi, do gbugbā iyi í j̄ò hai si bale nō n nε ikpē si ijuukpāeu hee ku yε bei amu mō n̄ ku do n̄hu ajō, ¹¹ ku ba n nε kpāa ku cō iyi amu mō an j̄i hai si bale.

Amanii lele ku sei si

¹² Kù jε n̄ mà Kirisi bebē titā n̄ kù toò awō kù nō kù jε n̄ kō. Amma n̄ wa n ce kookaai fei ku ba n màa. Na n̄hui í jò Jesu Kirisi í cem titēε. ¹³ Inε inem ηa, n̄ kù wa n cō aram bei mii iyi n̄ toò awō titā, amma mii akāi n̄ wa n ce. N̄ ya n̄ maa n̄ gbeje mii iyi í wa do anyim nii, nō n̄ ce kookaai n̄ maa n̄ lele ti waju. ¹⁴ Bεεbei n̄ ce n̄ wa n bōò waju bei inε iyi wa ce gaasai kusei, ku ba n̄ ba riba iyi Ilaađ wa kpe wa ka na ka gba lele do saabui Jesu Kirisi.

¹⁵ Na n̄hu, awa iyi à j̄la si kpāai naane ku dasi, ka ce lasabu bebē. Amma bii ì waa ce lasabu gō iyi kù waa too kpāa ηa, Ilaađi á nyisi ηε iyi kù jε dee dee. ¹⁶ Si bei í jεu fei, awa de ka maa bō waju si kpāa akā iyi à waa too.

¹⁷ Inε inem ηa, inε fei i s̄is̄im ηa. À nyisi ηε kuce j̄iida. Na n̄hu, i ya maa cō inε ηa mō iyi à yōkō à waa ce bebē. ¹⁸ N̄ s̄ō ηε tā isε fεεfelo, nō n̄ nyi n̄ wa n sisi n̄hu má do kukpata, inε nkpō í wεε iyi wa jε mbēei idei ikui Kirisi si j̄i ku gaauu. ¹⁹ Nfe ku cei aa kpāò irisε, domi inō n̄hai à ya maa cea ice si agbei Ilaađ. Iyi í jò ku jε n̄hu anyō n̄hui aa ya maa tōò fufu. Mii ndii andunya ihē n̄hu akāi à waa lasabu si. ²⁰ Amma awa, lelei Ađi í jε ilu nwa. Hai bei à waa degbe woo faaba nwa Lafēε Jesu Kirisi ku nyi wa. ²¹ Do gbugbāε iyi á jò mii fei

ku jirimaεò n̄hui á kpaasiò ara hai nε bεεε nwau ku jō arai n̄hu takāε iyi í nε amboe.

4

Ide iyi à jile nwa ka ce

¹ Na n̄hu inε baakōm ηa, inε iyi n̄ wa n bi ku yε j̄iida j̄iida má, inε iyi ì ya jò n̄ nε inō didō, nō n̄ ya n̄ tōò fufu na iri n̄hu, i jò i leek̄i bebē ηa dim dim si Lafēε.

² N̄ wa n̄ tōò inaabo minji ηau ihē Efodi do Sentiki a ya jò anu n̄ha ku jε akā si idei Lafēε. ³ Awō mō woo ce ice kpaasim, awō iyi ì jε ilu naane, n̄ wa n̄ tōòei i sobi inaabo minji ηau be. Aηai à bam kujabu wo si laabaau j̄iida ku sisiε, aηa do Kelema do woo ce ice kpaasim ηa iyi à gbe fei, aηa iyi iri n̄ha í wa si t̄iai kuwεεu.

⁴ I ya jò inō n̄hu ku maa dō si Lafēεu do ajō fei ηa, n̄ nyi n̄ fō n̄ wa n̄ sisi ma, i ya jò inō n̄hu ku maa dō.

⁵ I jò inε fei ku yε daa didō n̄hu ηa, domi kunyii Lafēε í maai wa. ⁶ I maà ya jò ziḡi n̄hu ku da do ngōgō. Amma si mii fei i ya tōò Ilaađ do ku saabu nō i beeε bukaatai mii iyi ì bi ηa. ⁷ Nō laakai ku s̄ui Ilaađ iyi í re kum̄ai amane fei á degbe idō n̄hu do lasabu n̄hu si anu akā iyi ì nε do Jesu Kirisi ηa.

⁸ Iyi í gbe n̄hu, inε inem ηa, i ya ce lasabu ηa si mii iyi í s̄ia, iyi Ilaađ á saabu. Mii ηau í jε mii iyi í jε ntō fei, do mii iyi í nε bεεε fei, do iyi wa too kpāa fei, do iyi í má fei, do iyi í dō fei, do iyi í jō amane ku saabu fei. ⁹ Ide iyi n̄ kō n̄hu si nō ì jesi ηau, do iyi n̄ s̄ō ηε do iyi ì yε n̄ ce ηa, i ya cōo ηa. Nō Ilaađ, n̄hu iyi wa mu nwa laakai ku s̄u á wεε do inε.

Polu wa saabu inei Filipi ηa na amua n̄ha

¹⁰ N̄ nε inō didō ntō ntō do iyi n̄ yε ì waa ce lasabum má ηa, nō n̄ wa n̄ saabu Lafēε. N̄ kaa n̄ yōkō n̄ ni i ci ya ce lasabum ηa, faya dei i ci ya ba ηa. ¹¹ Kù jε a ni n̄ nε bukaatai ngōgōi í jò n̄ wa n̄ fō bebē, domi n̄ kōkō inō didō ku nε si mii iyi í bam fei. ¹² N̄ mà bei n̄ ya n̄ jε kuwεem si waatii are, n̄ nō n̄ mà bei n̄ ya n̄ jε kuwεem si waatii ayo. Bii fei do iyi í bam fei, n̄ ya n̄ wεε do inō didōi, si waatii ayo do si waatii ari. N̄ nō n̄ mà bei an ce bii n̄ nε n̄la n̄la do bii n̄ kù nε. ¹³ An yōkō n̄ ce fei ndεε do saabui Kirisi iyi wa muum gbugbā. ¹⁴ Do

nɲu fei, ì ce í s̄a ɲa do iyi ì kp̄ẽ wahalam n̄ou ɲa.

¹⁵ Inɛ inɛi Filipi ɲau, inɛ taka nɲɛ ì mà s̄a s̄a ɲa iyi laabaau jiidau ku sinti ku f̄ɛ si waati iyi ñ nɛ hai Mased̄oni, igbei inɛi Jesu ḡo kù sobim bii kù je inɛ ak̄ã, awaɛ ɲai à sobi nɲɛ. ¹⁶ Waati iyi ñ wa Tesalonika, ì sobim si bukaatam ɲa, iyi kù je baa gbak̄ã ak̄ã m̄om.

¹⁷ Kù je a ni amuai ñ wa n t̄o, amma ñ wa n bi riba nɲɛ ku k̄ōs̄ii. ¹⁸ Andi mii iyi ì sambaam wa fei ɲa ñ ȳo. Í n̄o í to hee í gbe. Bei Epafoditi í naam amua nɲɛ wa í ceem zaka. Amua nɲɛu í ȳɛem nii bei kuwee iyi í nɛ inunu jiidai iyi Ilaā ì gba í d̄o si.

¹⁹ Do saabui Jesu Kirisi Ilaā á mua inɛ fei bukaatai mii iyi ñ nɛ ɲa si bei amanii amboe ì to. ²⁰ Amboei Ilaā Baa nwa ku wɛɛ do ajo fei. Ami.

F̄ōi ank̄anyi

²¹ I ce inɛ ɲa iyi Jesu Kirisi í cica à je t̄ɛu fei f̄ō ɲa. Amu do inɛ ɲa iyi à wa bi tom à ce inɛ fei f̄ō. ²² Inɛ ɲa iyi Jesu í cica à je t̄ɛu, aɲa iyi à wa ih̄ẽ fei à ce nɛ f̄ō. Ti inɛi kpas̄i ilaalu ɲau, inɛ nɲu í re m̄om.

²³ Did̄oi Laf̄ɛ nwa Jesu Kirisi ku wɛɛ do inɛ fei. Ami.

Tia iyi Pɔlu í cea inei Kolosee ɲa

Í ce ɲa fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi na idɔɔbii Ilaaɔ, amu do Timotee ine nwa, ² à ce ɲe fɔɔ, inɛ ine nwa ilu naane ɲa iyi Kirisi í cica í je tɛɛ ɲa si ilui Kolosee bɛ. Ilaaɔ Baa nwa ku mu nɲe didɔ do laakai ku sũ.

Pɔlu wa saabu Ilaaɔ na iri ɲa

³⁻⁴ Hai waati iyi à gbɔ bei ì dasi Jesu Kirisi naane ɲa, do bei ì bi woo dasi Jesu naane ɲa fei, à ya ka maa ce nɲe kutɔɔi waati kãma fei, ka maa saabu Ilaaɔ Baai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ⁵ Waati iyi idei laabaau jiidau iyi í je ntɔu í sinti to wa bi tu ɲe, à jò ì mà kpãa ku cɔ iyi ì ne ɲa. Si bɛɛbɛ, naane ku dasi nɲe do kubi nɲe fei, si kpãa ku cɔ iyi à jilɛ nɲe ikpa leleui í wa. ⁶ Laabaau jiidau wa fangaa bii fei nɔ wa naaɔ kuwee wa si andunya fei. Nɔ í la wa kɔɔsi si bei í ce bi tu ɲeu hai waati iyi ì gbɔ ideididɔ Ilaaɔu ɲa nɔ ì mà bei í ye ɲa do ntɔ. ⁷ Epafaasi, woo ce ice baakɔɔ nwa, nɲui í kɔ nɲe si. Wa ce ice na aranfãani nɲe, nɲu iyi í je ilu naane woo ce icei Kirisi. ⁸ Nɲui í sɔ wa kubi iyi Hundei Ilaaɔ í mu nɲe.

⁹ Na nɲu, hai waati iyi à gbɔ laabaau nɲe, waati kãma fei à ya ka maa ce nɲe kutɔɔi. À waa tɔɔ Ilaaɔ ku jò Hundee ku mu nɲe bisi do laakai ku ba í mà idɔɔbie ɲa mam mam. ¹⁰ Bɛɛbei isɛɛnɛ nɲe ɲa á jɔ ti ine ɲa iyi à je ti Lafɛɛ, nɔ waati kãma fei í ya ce iyi á dɔaa si ɲa. Nɔ í ya ce ice jiidau ikã ikã fei ɲa, nɔ Ilaaɔ kumà nɲe ku kɔɔsi. ¹¹ À waa tɔɔ Ilaaɔ ku mu nɲe gbugbã si mii fei do saabui gbugbãii yii koɛ ku ba í yɔkɔ temua si mii fei ɲa, nɔ í ya maa leekɪ dim dim ɲa. ¹² Í ya maa saabu Ilaaɔ Baaba do inɔ didɔ ɲa, nɲu iyi í jò ì ne ikpɛ si tubu iyi í jilɛa woo dasi naane ɲa si inya kumá. ¹³ Do ntɔi í nya wa hai si awɔ gbugbãii ilu kuku nɔ í buba wa si bommai amaɛ iyi í bi. ¹⁴ Do saabui amaui í ya wa nɔ í kpa ideidulum du wa.

Yaasei Jesu takæ do icɛɛ

¹⁵ Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku ye Ilaaɔ. Amma Kirisi amaɛu Ilaaɔi, nɔ à yɔɔ, í nɔ í jɔɔi dee dee. Kirisiu í wɛɛi hai waati iyi a kù taka andunya. ¹⁶ Nɲui í taka mii fei, nɔ mii fei í wɛɛi na iriɛ. Na saabuɛi Ilaaɔ í takaɔ mii fei iyi í wa lele do ilɛ. Mii ɲa iyi à waa ye do iyi a kù waa ye fei, nɲui í taka ɲa. Hai ilaalu lele ɲa do ilu iri ɲa do ilu yiiko ɲa do ilu gbugbã ɲa fei icei awɔɛi. ¹⁷ Kirisi nɲe í wɛɛ tã à bei à taka mii fei. Do gbugbãɛi í jò mii fei í wa si agbɛɛ. ¹⁸ Igbɛɛ í yei bei ara, nɔ nɲu mɔi í je iri. Nɲui í je icui kuwɛɛ, nɔ nɲu mɔi í tako í jɪ hai si balɛ, ku ba ku je sinte si mii fei. ¹⁹ Ilaaɔ í bi nɲu ku wa si amai nɲu mam mam. ²⁰ Bɛɛbɛ mɔi í bi inei andunya fei ku dɔ do nɲu, hai mii iyi í wa ilɛ hee do iyi í wa lele fei. Í ce nɲu bei si waati iyi Amaɛ í ku nɔ í nikã nɲe si antai jɪi ku gaauu nɔ í naaɔ laakai ku sũ wa.

²¹ Inɛ mɔ, baa do iyi ì jò Ilaaɔ ɲa wo, nɔ lasabu laalɔ nɲe do kuce laalɔ nɲe ɲa à jò ì je mbɛɛɛ ɲa, ²² do nɲu fei, nsei Ilaaɔ í jò ì dɔ do nɲu ɲa. Í ce nɲu bei si waati iyi í jò Amaɛu í so arai amanɛ ku ba ku ku, ku ba í naa í leekɪ si wajue ɲa hai ne dulum, riisi do taale gɔ ku maà wa si. ²³ Amma í gbe í temua ɲa si naane ku dasi í leekɪ si dim dim ɲa. Nɔ si bei ì gbɔ laabaau jiidau ɲa iyi à sisia inei andunya fei, í maà ti í jò a sinda ɲe hai si kpãa ku cɔ iyi wa jilɛ nɲe. Laabaau jiidau, amu Pɔlu, amui ñ je woo ce icɛɛ.

Icɛ iyi à dasi Pɔlu na irii igbei inei Jesu ɲa

²⁴ Nsei ñ ya n ne inɔ didɔ si ijuukpã iyi ñ wa n ye na iri nɲe. Nɔ mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye, *, amui an tambɔɛ si aram na araɛ iyi í je igbɛu. ²⁵ Nɔ Ilaaɔ í cem woo ce icei igbɛu, si bei í jilɛɛm na iri nɲe, ku ba n sisi ideɛ mam mam. ²⁶ Ideu, asiii iyi í singaa ine fei hai ku kpɛ, amma nsei í nyisi inɛɛ ɲa. ²⁷ Í nyisi ɲai si na iyi í jò wa bi a mà bei asiii nɲu í ne bɛɛɛ do yiiko si anini dimi mmu ɲa. Asiiu wee. Kirisi í wa si ɲe, nɔ wa mu nɲe kpãa ku cɔ iyi inɛ mɔ aa ba ikpɛ si amboei Ilaaɔ ɲa. ²⁸ Idei Kirisii à waa sisi, nɔ à waa sɔ ine fei ku ce laakai, nɔ à kɔ ɲa si cioɛ do bisi baa yooma fei. À waa ce bɛɛbei

* **1:24** mii iyi í gaizia si wahala ɲa iyi Kirisi í ne ku ye Bii Pɔlu í ni bɛɛbɛ, kù je a ni ngɔgɔ í gaizia iyi Kirisi kù ba kù ce na faaba nwa. Amma igbɛuɛi wa ba wahala. Nɔ bii igbɛu wa ba wahala, nɲu iyi í je iriɛu kù ne sika kãma wahalau á to sici.

ku ba inε fei ku j̄ia si anu akãε do Kirisi ka bei ka tuse ηa bi Ilaaã. ²⁹ Na η̄oi í j̄ò ñ wa n ce ice do kookaai ñ wa n jabu do gbugbãi Kirisi iyi wa ce ice sim.

2

¹ Ñ bi i mà ηa bei kujabum í la í to na iri nηε do inei Laodisee ηa do inε ηa iyi a kù yem do iju fei. ² Ñ wa n ce beεbei ku ba n mu nηa gbugbã, n̄ a gb̄osi nje do kubi, n̄ kumà nηa ku maa k̄õsi, sika kãma ku maà wa si. Beεbe m̄oi aa mà asiii Ilaaã iyi í je Kirisi takae. ³ Bisi nla do kumà Ilaaã fei wa singa siε.

⁴ Ñ wa n s̄o ηε ide ηau ih̄ei ku ba inε ḡo ku maà d̄i iju nηε do gele did̄õ. ⁵ Nt̄o nt̄o, baa do iyi aram í j̄iò ηε, lasabum í wa si ηε. N̄ ñ ne in̄o did̄õ si na iyi í j̄ò inε fei wa ce ice si bei í j̄o, n̄ naane ku dasi nηε wa leek̄i si Kirisi dim dim.

Kuwεε iyi í k̄õ si Kirisi

⁶ Na nηu, si bei ì gba Jesu Kirisi í je Laf̄ε nηε, i ce isεεne nηε si anu akã do nηu. ⁷ I j̄ò icã nηε ku mi siε, n̄ i ba gbugbã nηε fei hai bi tεε ηa. I leek̄i si naane ku dasiu ηa si bei à k̄õ nηε si, n̄ i ya saabu si ηa.

⁸ N̄ i ya ce laakai ku ba inε ḡo ku maà na ku mu ηε do taaε do bisii nηu takae walak̄õ do ide ηa iyi à ya d̄iò ijui amanε ηa. Mii nηu ηau be wa naai hai si dedembai amanε ηa do mii ndii andunya ηa, kù je hai bi Kirisi. ⁹ Nt̄o nt̄o zaka bei Ilaaã í to fei, à ȳo si arai Kirisi mam mam. ¹⁰ N̄ in̄e m̄o ì k̄õ ηa do saabui anu akã nηε do nηu, nηu iyi í je inε ngboi ilaalui lele ηa do ilu yiiko ηa fei.

¹¹ N̄ si anu akã nηε do nηu à dasi ηε bango. Kù je bango iyi amanε ηa à ya ce, amma iyi Kirisi í ya ceui. Bangou, nηui í je daa nwo nwa ηa iyi Kirisi í bu í nȳo. ¹² Nt̄oi, si waati iyi à dasi ηε inyi í yei bei à si ηε do Kirisi. N̄ à dede ηε do nηu, si na iyi í j̄ò ñ naane gbugbãi Ilaaã iyi í j̄ũ hai si bale ηa. ¹³ Tako wo, ñ yei bei iku ηa na irii kurara nηε do iyi ñ je dimi mmu ηa iyi a kù ce bango. Amma nsei Ilaaã í ce ηε ilu hunde do Kirisi aj̄o.

Í kpa idei dulum du wa fei.

¹⁴ Tako wo í yei bei à k̄õ gbesei dulum du wa si tia
Iyi wa ye taale nwa na wooda hai jirima nwa.

N̄o Ilaaã í so tiau í kpa ideε

Í kpakpae si j̄ii ku gaauu í kpa iriε.

¹⁵ Beεbei í kamiaò ilaalui lele ηa do ilu yiiko ηa

Í dasi ηa anȳo si bantuma.

Do ikui Amaε si antai j̄ii ku gaauui í kãmiaò ηa

N̄o wa dabiio ηa si in̄o ilu bei ilaalu ηa à ya dabiio inε ηa iyi à mu wa hai si igũ, zamaa fei ku ye ηa.

¹⁶ Na nηu, i maà ya j̄ò inε ḡo ku ye taale nηε si ije do si mii ku m̄o. I maà j̄ò inε ḡo ku tilasi ηε i maa jirimaò wooda ηa iyi à j̄ile na aj̄oi jingau ηa iyi à ya ce ad̄õ do ad̄õ walak̄õ jingau cukpa tit̄õ walak̄õ aj̄oi kus̄imi. ¹⁷ Mii ηau be fei kù ye kaa bei ayai mii iyi wa naa ala, amma Kirisi takae nηui í je mii n̄o. ¹⁸ I maà j̄ò inε ḡo ku j̄ò i kua ribai ala nηε ku dasi ηε amaleka ηa ku t̄o. Dimii amanε beεbe ηa à ya naai do idei ara ku kaye, amma do nt̄o à ya maa saabu ara nηai na kuye ηa iyi à ya maa ce n̄o à ya maa t̄o fufu si lasabu nfe nfei amanε ηa. ¹⁹ Inε ηau a kù waa leek̄i si Kirisi, nηu iyi í je iri n̄o siei ara fei í tot̄o do ik̄õ ik̄õε n̄o í ba gbugbã wa lá bei Ilaaã í bi.

Ka ku n̄o ka wεε do Kirisi

²⁰ Ì kù do Kirisi aj̄o ηa si mii ndii andunya ηa. To, na mii í ce ñ waa ce kuwεε nηε bei inε ηa iyi à je ti andunya. Na mii í ce ñ j̄ò à kãa nηε wooda, aηa iyi à ya ni, ²¹ maà je iyi ih̄ε, maà tie iyi ih̄ε, maà lu iyi ih̄ε. ²² Mii ηau be fei á ce nfe bii à ceò ηa ice. Woodai amanε ηa do cio nηa nηui ñ waa too ηa. ²³ Nt̄oi, wooda ηau, bii ñ waa c̄o ηa aa ni à s̄iai domi aa sobi wa ka jirima kp̄ai Āõ ku t̄o ḡo, n̄ aa j̄ò ka kaye ara nwa, n̄ ka kp̄a ara nwa iju, amma a kaa sobi wa ka kãmiaò kubii ara nwa.

3

Kuwεε nwo do kuwεε tit̄õ

¹ Ilaaã í dede ηε hai si bale do Kirisi aj̄o. Na nηu, i de mii ndii lele bii Kirisi wa buba si aw̄o njei Ilaaã ηa. ² Mii ndii lele ηai í s̄ia i ya maa lasabu si ηa. I maà ce lasabui mii ndii ile ih̄ε ηa, ³ domi ñ ku si mii ndii andunya ηa, kuwεε tit̄õ nηε í n̄o wa singa do Kirisi aj̄o bi Ilaaã. ⁴ Kirisii í je kuwεε nηε do nt̄o, n̄o aj̄o iyi á faata wa, do in̄ei aj̄o, n̄o aa ba ikp̄ε nηε si amboeε.

⁵ Na n̄ɲu, i kpa kubii mii ndii andunya iyi wa ce ice si n̄ɲe fei. Mii ndii andunya n̄ɲau í j̄e abo kaafe ku s̄ũð, do daa laalɔ, do bine, do kubi nfe nfe, do kɔðɛɛi mii nkpɔ. Ntɔ ntɔ bii ì waa ce kɔðɛɛ, mii nkpɔi í ya tɔɔ si agbei Ilaaɔ. ⁶ Mii n̄ɲau be feii í ya fa idɔ̀kɔ̀i Ilaaɔ wa si ine n̄ɲa iyi à kɔ ku jirima idee. ⁷ In̄ɲe taka n̄ɲe beɛbeɛi ì ya tako i maa ce n̄ɲa wo waati iyi ì wa si dulum n̄ɲau be n̄ɲa.

⁸ Amma nsei, i n̄ɲɔ mii n̄ɲau be fei n̄ɲa, hai idɔ̀kɔ̀, do mbɛɛɛɛ, do inɔ s̄ãmi. I maà ya j̄ð arabu walakɔ ide ku sisi ku fita hai si gɛle n̄ɲe n̄ɲa. ⁹ Nɔ i maà ya sɔa n̄ɲe ibo n̄ɲa si na iyi í j̄ð ì j̄ð daa nwo do d̄ɔ̀nɛɛ t̄ã n̄ɲa, ¹⁰ nɔ ì nɛ daa tit̄ɔ n̄ɲa. Ì baa ì j̄e amanɛ tit̄ɔ n̄ɲa iyi Ilaaɔ woo taka nwa wa kpaasi kpɛɛ kpɛɛ ku ba i j̄ɔ̀ nɔ i màa s̄ãa s̄ãa n̄ɲa. ¹¹ Bɛɛbeɛ mɔi si inɔ n̄ɲe ine gɔ kù j̄e mmu, hai dimu mmu n̄ɲa hee do Zuifu n̄ɲa, hai ine n̄ɲa iyi à ce bango hee do ine n̄ɲa iyi a kù ce fei, hai inɛi ilɛko n̄ɲa do ilu iju d̄ũd̄ũ n̄ɲa, hai aru n̄ɲa do hai j̄e aru n̄ɲa. N̄ɲu n̄ɲau be fei Kirisi n̄ɲu ak̄ãi í j̄e fei ndɛɛ nɔ í wa si ine fei.

¹² Na n̄ɲu, si na iyi í j̄ð Ilaaɔ í bi n̄ɲe nɔ í cica n̄ɲe ì j̄e tɛɛ n̄ɲa, mii iyi í j̄ð i mu n̄ɲa wee, araare do j̄iida ku j̄e do ara ku kaye do daa did̄ɔ̀ do temua. ¹³ Í ya yɔ̀kɔ̀ð n̄ɲe temua n̄ɲa nɔ i ya kpa idei kurarai n̄ɲe n̄ɲa bii ide gɔ í lɔ si anini n̄ɲe. Si bei Kirisi í kpa idei kurara n̄ɲe, in̄ɲe mɔ i ya cea n̄ɲe bɛɛbeɛ n̄ɲa. ¹⁴ Iyi í re mɔm i bi n̄ɲe n̄ɲa. Kubiui á j̄ð i ya maa gbɔsi n̄ɲe j̄iida j̄iida n̄ɲa. ¹⁵ Nɔ i j̄ð laakai ku s̄ũ iyi Kirisi í mu n̄ɲe ku maa ce ice si idɔ̀ n̄ɲe, domi si laakai ku s̄ũu bei Ilaaɔ í kpe n̄ɲe i j̄eð ara ak̄ã n̄ɲa. Nɔ i ya maa saabuɛ n̄ɲa. ¹⁶ I j̄ð idei Kirisi ku k̄ɔ̀ mam mam si idɔ̀ n̄ɲe n̄ɲa, nɔ ku mu n̄ɲe bisi ntɔ ntɔ ku ba i kɔ̀ n̄ɲe si cio nɔ i mua n̄ɲe gbugb̄ã n̄ɲa. ¹⁷ Si kookoosu n̄ɲe do si kufɔ n̄ɲe i ce fei ndɛɛ do irii Lafɛɛ Jesu nɔ i saabu Ilaaɔ Baaba n̄ɲa na saabuɛ.

Anu ak̄ãi ine n̄ɲa si kuwɛɛ tit̄ɔ

¹⁸ In̄ɲe inaabo n̄ɲa, i s̄ũa mɔkɔ̀ n̄ɲe n̄ɲa iri ile si bei í j̄ð ine iyi í nɛ anu ak̄ã do Lafɛɛ ku ce.

¹⁹ In̄ɲe mɔkɔ̀ n̄ɲa, i bi abo n̄ɲe n̄ɲa, i maà ya j̄ð i gaabu si n̄ɲa n̄ɲa.

²⁰ In̄ɲe amu n̄ɲa, i jirima iyeð baa n̄ɲe n̄ɲa si ide baa yooma fei, domi bɛɛbeɛi á d̄ɔ̀a Lafɛɛ si.

²¹ In̄ɲe baa n̄ɲa mɔ, i maà k̄ɔ̀ idɔ̀i ama n̄ɲe n̄ɲa inɔ n̄ɲa ku fɔ.

²² In̄ɲe aru n̄ɲa, i jirima lafɛɛ n̄ɲe n̄ɲa si fei ndɛɛ si andunya ihɛ, ku maà j̄e bii à leek̄i à waa cɔ̀ n̄ɲe n̄ɲu ak̄ã. I jirima n̄ɲa do inɔ ak̄ã n̄ɲa si na iyi í j̄ð ì mà bɛɛɛɛi Lafɛɛ n̄ɲa, nɔ ku maà j̄e mii iyi á d̄ɔ̀a amanɛ n̄ɲa si n̄ɲu ak̄ãi ì waa bi ku ce n̄ɲa. ²³ Iyi ì waa ce fei i coo do inɔ ak̄ã n̄ɲa, nɔ ku j̄e bei Lafɛɛi ì waa cea n̄ɲa, kù j̄e amanɛ n̄ɲa. ²⁴ I mà n̄ɲa iyi Lafɛɛ á s̄ã n̄ɲe riba n̄ɲe n̄ɲa, iyi í j̄e tubu iyi í j̄ilɛa ineɛ n̄ɲa, domi Kirisii í j̄e Lafɛɛ n̄ɲe iyi ì waa cea ice n̄ɲa. ²⁵ Amma ine iyi í ya maa ce laalɔ, á yɛ ribaɛ si bei laalɔ kuceɛ í to, domi Ilaaɔ ci ya n̄ɲa ine gɔ ik̄ã.

4

¹ In̄ɲe lafɛɛ n̄ɲa, i cea aru n̄ɲe n̄ɲa dee dee si bei í j̄ð. I ye gigi iyi in̄ɲe mɔ ì nɛ Lafɛɛ iyi í wa lele n̄ɲa.

Iyi à dasi wa

² I temua si kutɔ̀ n̄ɲa, i ya maa tɔ̀ Ilaaɔ waati k̄ãma fei nɔ i maa saabuɛ n̄ɲa. ³ Nɔ i ce nwa kutɔ̀ n̄ɲa ku ba Ilaaɔ ku f̄ũ nwa kp̄ãa ka waazo idee, ku ba ka yɔ̀kɔ̀ ka sisi asiii Kirisi. Na asiiui ñ wað piis̄ɔ̀ nsei. ⁴ Na n̄ɲu, i ce kutɔ̀ n̄ɲa ku ba n yɔ̀kɔ̀ n sisi asiiu si bei í j̄ð ku ba ine n̄ɲa a mà ideu s̄ãa s̄ãa.

⁵ I j̄e kuwɛɛ n̄ɲe do laakai n̄ɲa si inɔi hai dasi naanɛ n̄ɲau. I ya ce ice j̄iida si waati iyi ì nɛ fei n̄ɲa. ⁶ I ya j̄ð ide n̄ɲe ku d̄ɔ̀ ku gbɔ̀ nɔ ku too kp̄ãa, ku ba i mà si bei í s̄ãa i j̄eɛa ine fei ide n̄ɲa.

Fɔ̀ɔi sukud̄ɔ̀

⁷ Tisiki baakɔ̀ nwa, n̄ɲu iyi í j̄e woo ce ice ilu naanɛ do minjisiã si icei Lafɛɛ, á sisi n̄ɲe baãum fei. ⁸ Ñ wa n bɔ̀ wai bi tu n̄ɲe ku s̄ɔ̀ n̄ɲe bei à wɛɛð, nɔ ku t̄ũ idɔ̀ n̄ɲe. ⁹ Onezimu, baakɔ̀ nwa ilu naanɛ, iyi í j̄e inɛi ide n̄ɲeui á suu wa. An̄ai aa sisi n̄ɲe mii iyi í ba wa ihɛ fei.

¹⁰ Aritaaki iyi awað à wa piis̄ɔ̀ í ce n̄ɲe fɔ̀. Maaku ifɔ̀i Baanabasiu mɔ wa ce n̄ɲe fɔ̀. Ñ nɔ ñ sisi n̄ɲe idei Maakuu t̄ã wo. Bii í naa bi tu n̄ɲe i gbaa do inɔ did̄ɔ̀ n̄ɲa. ¹¹ Jesu iyi à waa kpe Zusitu, n̄ɲu mɔ í ce n̄ɲe fɔ̀. Amanɛ mɛɛta n̄ɲau an̄a ak̄ãi à j̄e Zuifu woo dasi Jesu naanɛ n̄ɲa iyi à waa bam ice ku ce na bommai Ilaaɔ. À muum gbugb̄ã ntɔ ntɔ.

¹² Epafaasi, inɛi ide n̄ɲe, woo ce icei Jesu Kirisi, n̄ɲu mɔ í ce n̄ɲe fɔ̀. Waati k̄ãma fei í ya maa jabui ku maa ce kutɔ̀ na iri n̄ɲe ku ba i j̄ãa si idei Ilaaɔ nɔ i yɔ̀kɔ̀ i leek̄i si dim

dim ɲa nɔ i tã sɔlu i maa ceò idɔɔbii Ilaaɔ fei ɲa. ¹³ An yɔkɔ n je sɛɛdaɛ iyi wa ce lasabu ɲɛ ntɔ ntɔ, do inɛ ɲa iyi à wa Laodisee do Herapolisi. ¹⁴ Luku lokotoro kpaasi jiida nwau, ɲɲu do Demasi à ce ɲɛ fɔɔ.

¹⁵ I ce inɛ nwa ɲa iyi à wa Laodiseeu fɔɔ do abo iyi à waa kpe Nɛnfa do inɛi igbei Jesu ɲa iyi à ya tɔtɔɔ kpasɛɛ. ¹⁶ Bii i cio tiau ihɛ i tã ɲa i na inɛi igbei Jesu ɲa iyi à wa Laodiseeu a cioɛ. Nɔ bii inɛi Laodisee ɲau mɔ à cio tia iyi n̄ samba ɲɲau à tã, aɲa mɔ aa samba ɲɲɛ wa i cioɛ ɲa. ¹⁷ Nɔ i sɔ Aasipu ku dasi icɛi Lafɛɛ iyi à jilɛau iju ku ba ku yɔkɔ ku faataɛ.

¹⁸ Fɔɔu ihɛ amu takam nii n̄ kɔɔ wa. Amui Pɔlu n̄ ce ɲɛ fɔɔ. I maà gbeje iyi n̄ wa ile piisɔɔ ɲa.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si ɲɛ. Ami.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa inɛi Tɛsalonika ɲa

Pɔlu í ce inɛi Tɛsalonika ɲa fɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timɔtee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inɛi igbei Jesu ɲa iyi ì wa Tɛsalonika ɲa, inɛ iyi ì je ti Ilaaɔ Baaba do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi ɲa. Didɔ do laakai ku sũ ku wɛɛ ɲe.

Naane ku dasii inɛi Tɛsalonika ɲa

² À ya ka maa saabu Ilaaɔ waati kãma fei na iri inɛ fei, à ya ka nɔ ka maa ye gigi ɲe si kutɔ nwa. ³ À waa ye gigi ɲe si wajui Ilaaɔ Baa nwa do yaase bei ì dasi naane ntɔ ntɔ ɲa, do bei ì bi inɛ ɲa do bei ì ya maa cɔ kpãai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi dim dim ɲa. ⁴ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ iyi Ilaaɔ í bi, à mà iyi í cica ɲe ì je tɛɛ ɲa. ⁵ Nɔ laabaau jiidai iyi à sisi ɲe wo kù naa bi tu ɲe do ide ɲɲu akã, amma do gbugbã í naa, do sobii Hundei Ilaaɔ ajɔ, nɔ sika kãma kù wa si. Inɛ taka ɲe ì mà bei à je kuwɛɛ nwa si anini ɲe na aranfãani ɲe. ⁶ Inɛ mɔ ì too si kuce nwa do ti Lafɛɛ, domi ì gba ide Ilaaɔ ɲa do inɔ didɔ iyi Hundei í mu ɲe, baa do iyi í naa ɲe ijuukpã nla nla wa. ⁷ Si beɛbe, ì baa ì je yaase jiidai iyi woo dasi Jesu naane ɲa iyi à wa ilei Masedɔni do Gerɛsi fei aa yɔkɔ a too si. ⁸ Ntɔ ntɔ ide Ilaaɔ í fangaa hai bi tu ɲe, kù je si Masedɔni do Gerɛsi ɲɲu akã. Amma baau naane ku dasi ɲe si Ilaaɔ í fangaa bii fei hee kù je baa tilasi mɔm ka fɔ ideu. ⁹ A waa fɔ bei ì mu wa ɲa si waati iyi à naa bi tu ɲe, do bei ì jɔ iwɛ ku tɔ ɲa, ì kpaasi idɔ ì sinda si Ilaaɔ ɲa ku ba ì cea ice ɲa, ɲɲu akã iyi í je Ilaaɔ do ntɔ nɔ ɲɲui í je icui kuwɛɛ. ¹⁰ Nɔ à gbɔ bei ì waa degbe Jesu amaɛu ku nyi wa hai lele ɲa. Nɲui í je inɛ iyi Ilaaɔ í jɪ hai si bale, nɔ à na ku faaba wa hai si idɔkɔi Ilaaɔ iyi wa naa.

2

Ice iyi Pɔlu í ce Tɛsalonika

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ taka ɲe ì mà kunnã nwa bi tu ɲe kù je ngbe. ² Ì mà ɲa iyi à bú wa, à kpã wa iju Filipi be à bei à naa bi tu ɲe. Do ɲɲu fei, Ilaaɔ í mu nwa wɔkɔ à sisiɔ laabaau jiidai si anini ɲe, baa do iyi inɛ ɲa à

bi a ganji wa ntɔ ntɔ. ³ Kurara kù wa si waazi nwa, nɔ baa yaase bei à waa sisi ɲe ideu í je dee dee, a kù waa dɪ iju ɲe. ⁴ Amma si bei Ilaaɔ í dasi wa naane, í so laabaau jiidai í da nwa si awɔ, beɛbe mɔi à waa sisi ideu. A kù waa coo si bei á dɔa amanɛ ɲa si. À waa cooi bei á dɔa Ilaaɔ si, ɲɲu iyi í mà yaasei idɔ nwa. ⁵ Inɛ taka ɲe ì mà sãa sãa ɲa nɔ Ilaaɔ í je sɛɛda nwa iyi a kù lele ɲe do ide didɔ gɔ, a kù nɔ a kù ce waazou ku ba ka gba fia ɲe. ⁶ Nɔ a kù waa de saabu bi tu ɲe walakɔ bi inɛ gɔ ɲa, ⁷ baa bii aa ka yɔkɔ ka nyisi ɲe gbugbã nwa wo si na iyi í jɔ à je woo bei Kirisi ɲa. Amma à ce ice do daa didɔ si anini ɲe bei iyei ama í ya ce do amaɛ ɲa. ⁸ Si na iyi í jɔ à bi ɲe ntɔ ntɔ, à ya ka tã sɔlu, kù je ka na ɲe laabaau jiidai Ilaaɔ ɲɲu akã, amma do kuwɛɛi awa taka nwai, domi à ne kubi ɲe ntɔ ntɔ. ⁹ Inɛ inɛ nwa ɲa, ì waa ye gigi bei à ce ice si anini ɲe hee à gbɛɛji. À ce ice dasã do idu ku ba ka maà je asoi inɛ gɔ ɲe si waati iyi à waa sisi laabaau jiidai ide Ilaaɔ si anini ɲe.

¹⁰ Inɛi ì je sɛɛda nwa ɲa do Ilaaɔ takae iyi isɛɛnɛ nwa si wajui inɛ woo dasi Jesu naane ɲau í má, í je dee dee, nɔ taale kãma kù wa si. ¹¹ Inɛ fei ì nɔ ì mà ɲa iyi à ce ɲe bei baa í ya cea amaɛ ɲa. ¹² À mu ɲe gbugbã, nɔ à tũ idɔ ɲe, nɔ à tɔ ɲe ntɔ ntɔ ì jɔ ì maa ne ɲa si bei á sɪaa Ilaaɔ si, ɲɲu iyi í kpe ɲe si bommaɛ do si amboeɛ.

¹³ À ya ka maa saabu Ilaaɔ ajɔ fei domi si waati iyi à waazo ɲe i kù doo ideu si ide amane ɲa, amma ì gbaa ɲai si ti Ilaaɔ. Nɔ beɛbe mɔi í je do ntɔ, nɔ wa ce ice si inɛ woo dasi Jesu naane ɲa. ¹⁴ Inɛ inɛ nwa ɲa, mii iyi í ba igbei inɛi Jesu Kirisi ɲa iyi à je ti Ilaaɔ si ilei Zudee, ɲɲui í ba inɛ mɔ nsei. Ntɔ ntɔ ì ye ijuukpã ɲa hai bi inɛi ide ɲe ɲa, bei inɛ ɲau mɔ à ye bi Zuifu ɲa. ¹⁵ Zuifu ɲau ì kpa Lafɛɛ Jesu do walii ɲau, nɔ à kpã awa mɔ iju. Daa ɲa ci ya dɔa Ilaaɔ si, nɔ à je mbɛi inɛ fei. ¹⁶ À ganji mɔm ka cea dimi mmu ɲa waazo iyi á jɔ a ba faaba. Beɛbei dulum du ɲa iyi à ya maa ce waati kãma fei í teese wa kɔɔsi wa caa. Amma idɔkɔi Ilaaɔ í fuka si iri ɲa bebei.

Pɔlu í bi inɛi Tɛsalonika ɲau ku ye má

¹⁷ Inɛ inɛ nwa ɲa, si bei à kpeɔ nje ku ye, nɔ à fɛɛɛɛ nje do ara baa do iyi kù je do idɔ, à

waa ce beɛɛ nɛ ntɔ ntɔ à waa ce kookaai ku ba ka ye nɛ. ¹⁸ À bi ka nyi wa bi tu nɛ be má wo, nɔ amu Pɔlu n̄ dasi idɔ ise fɛɛfelo n naa be, amma Seetam í da nwa kpãa. ¹⁹ Ajo iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa, yoomai á je kpãa ku cɔ nwa do inɔ didɔ nwa. Mii aa ka tɔɔ fufu má si wajue bii kù je inɛ. ²⁰ Ntɔi, na iri nɛi aa ka tɔɔ fufu nɔ aa ka nɛ inɔ didɔ na iri nɛi.

3

¹ Nɛi í jò waati iyi idɔ nwa í kɔ ku sũ, à lasabu iyi amu akã n gbe ilui Ateni. ² Nɔ à be Timɔtee, inɛ nwa iyi wa ce ice do Ilaaɔ àjɔ si icei laabaau jiidai Kirisiu. À bɔɔ bi tu nɛ ku ba ku sobi nɛ i leekɪ si dim dim nɛ, nɔ ku mu nɛ gbugbã si naane ku dasi nɛu, ³ ku ba baa inɛ akã nɛ ku maà jò ijuukpãu ku da zigie. Inɛ taka nɛ i waa mà si nɛ, inɛ nɛ kù nɛ bei á ce iyi kù ba wa. ⁴ Baa hai waati iyi awae nɛ à wɛɛ, à ya ka sɔ nɛ wo ka ni aa kpã wa iju. Beɛbe mɔi í nɔ í ce, si bei i waa mà si sãa sãa nɛ. ⁵ Nɔi í jò waati iyi idɔm í kɔ ku sũ, n̄ be Timɔtee bi tu nɛ be ku ba n mà bei naane ku dasi nɛ wa ye. N̄ wa n ce njo Seetam, woo lele inɛu, ku maa na ku lele nɛ i ce dulum nɛ, nɔ ice nwa ku maa na ku je ngbe.

⁶ Amma nɛi iyi Timɔtee í baa hai bi tu nɛ, í sɔ wa laabaau jiidai naane ku dasi nɛ do kubi nɛ. Í sɔ wa iyi i ya maa ye gígí nwa do kubi nɛ nɔ i waa bi ku ye wa ntɔ ntɔ si bei awa taka nwa mɔ à waa bi ku ye nɛ. ⁷ Na nɛu, inɛ inɛ nwa nɛ, baa bii í je à ye ijuukpã do wahala fei, inɔ nwa de í tũ do saabui naane ku dasi nɛ. ⁸ Bebei idɔ nwa í baa, si bei i waa leekɪ si kpãai Lafɛɛ dim dim nɛ. ⁹ Zaka beirei aa ka yɔkɔ ka saabu Ilaaɔ na inɔ didɔ nla nla iyi à nɛ si wajui Ilaaɔ Lafɛɛ nwa na iri nɛ. ¹⁰ Dasã do idũ fei à waa tɔɔ ntɔ ntɔ ku jò ka ye nɛ do iju má, ku ba mii iyi wa gaizia nɛ si naane ku dasi ka kɔ nɛ si.

¹¹ Ilaaɔ Baa nwa takae do Lafɛɛ nwa Jesu a ce nwa kpãa ka naa bi tu nɛ. ¹² Nɔ Lafɛɛ ku kɔ nɛ si kubi si inɛ duusɔ do si inɛ fei hee kú to bei awa mɔ à bi nɛ. ¹³ Nɔ ku jò idɔ nɛ ku leekɪ si dim dim, ku jèò dee dee, ku maà nɛ taale gɔ si wajui Ilaaɔ Baa nwa, si waati iyi Lafɛɛ nwa Jesu á nyi wa do inɛ nɛ iyi í cica fei.

4

Kookoosu iyi wa dɔa Ilaaɔ si

¹ Inɛ inɛ nwa nɛ, à kɔ nɛ si bei í sɪa i maa nɛ nɛ ku ba ku dɔa Ilaaɔ si. Ntɔi, i waa ce beɛbe tã nɛ. Amma iyi í gbe nɛi, à waa tɔɔ nɛ do irii Lafɛɛ Jesu, i hanya i ce beɛbe i maa koo nɛ. ² Ntɔ ntɔ, i mà ikɔ nɛ iyi à ba hai bi Lafɛɛ Jesu nɔ à sɔ nɛ. ³ Mii iyi Ilaaɔ í bi si nɛ, nɛi í je i má nɛ, waatɔ i nɔ ara nɛ mam mam i maà ya ce sakara nɛ. ⁴ Inɛ fei í sɪa i mà ara nɛ ku mu nɔ kuwɛɛ nɛ ku má nɔ ku nɛ beɛɛ, ⁵ ku maà ti ku je do kɔɔɛi ara bei dimi mmu nɛ à waa ce, aɲa iyi a kù mà Ilaaɔ. ⁶ Si ideu ihɛ, inɛ gɔ ku maà raraa kpaasie walakɔ ku jɔɔ taki, domi Aɔ Lafɛɛ á kpã woo ce mii beɛbe nɛ fei iju. À nɔ à sɔ nɛ à kɔnkɔm du nɛ tã à ni i ce laakai nɛ. ⁷ Ilaaɔ kù kpe wa ka naa ka maa ce sakara, amma í bi ka je inɛ kumá nɛ. ⁸ Na nɛu, inɛ iyi í kɔsi ikɔ nɛ ihɛ, kù je amanɛi í kɔsi amma Ilaaɔ takaei, nɛu iyi í mu nɛ Hundɛ.

⁹ Iyi í je kubii woo dasi Jesu naane nɛ, kù je tilasi a kɔ nɛ wa, domi Ilaaɔ í nyisi nɛ si bei í jɔ i bi nɛ inɛ duusɔ. ¹⁰ Ntɔi, i nɛ kubii nɛ tã nɛ hee do woo dasi Jesu naane nɛ iyi à wa ilei Masedɔni fei. Amma à waa tɔɔ nɛ, inɛ inɛ nwa nɛ, i hanya i ya maa ce beɛbe i maa koo nɛ. ¹¹ I kookaai ku ba i ya wa si anu akã nɛ, nɔ i ya ce wũai ara nɛ nɛ, nɔ i ya ce ice do awɔ nɛ ku ba i ba mii iyi aa maa wɛɛɔ nɛ si bei à jile nɛ. ¹² Bii i waa ce beɛbe nɛ, isɛɛ nɛ á nɛ beɛɛ baa si wajui hai dasi Jesu naane nɛ, nɔ i kaa je asoi inɛ kãma nɛ.

Kunyii Lafɛɛ wa

¹³ Inɛ inɛ nwa nɛ, a kù bi i wɛɛ hai mà yaase iyi í je ti inɛ nɛ iyi à ku nɛ, ku ba i maà nɛ inɔ ku fɔ, bei inɛ nɛ iyi à gbe, aɲa iyi a kù nɛ kpãa gɔ iyi à waa cɔ. ¹⁴ Awa à dasi naane iyi Jesu í ku, nɔ í jɪ hai si bale má. Beɛbe mɔi à dasi naane iyi inɛ nɛ iyi à dasi Jesu naane à bei à ku, Ilaaɔ á jɪ aɲa mɔ má hai si bale.

¹⁵ Iyi ihɛ ikɔi Lafɛɛi à waa sɔ nɛ be. Awa iyi aa ka wɛɛ si hunde si waati iyi Lafɛɛ Jesu á nyi wa, a kaa ka cuaa iku nɛ. ¹⁶ Waati nɛu, aa ka gbɔ anu ku dɔ, do imui amaleka nlau do anui kãakãaki Ilaaɔ. Nɔ Lafɛɛ takae á kita wa hai lele. Inɛi Kirisi nɛ iyi à ku, aɲai aa tako a jɪ. ¹⁷ Si anyii nɛu, awa iyi à wɛɛ si hunde si waati beɛbe, á so wa awaɔ nɛ aɲɔ si kudũi

iji, nɔ ka ko Lafɛɛ lele be. Si beɛbei aa ka maa weɛ do Lafɛɛ hee do ajɔ fei. ¹⁸ Na nɔ, i jɔ i ya maa mua nje gbugbã ɔ na ideu ihɛ.

5

¹ Inɛ inɛ nwa ɔ, iyi í je idei ajɔ do waati si bii mii ɔ nau be á na ku ce, kù je tilasii ka kɔ nɛ. ² Inɛ taka nɛ ì waa mà sãa sãa ɔ iyi Lafɛɛ á na ku nyi wai si ajɔ iyi inɛ kãma kaa mà, bei woo ce ile ɔ à ya naa idũ. ³ Waati iyi inɛ ɔ à waa ni laakai ku sũ í weɛ, zigiida kù weɛ má, be gbakã iri ku kpai andunya á boe ɔ, bei ara kuro í ya ba bãasí. A kaa ba bii aa sa a bɔ má. ⁴ Amma inɛ inɛ nwa ɔ, i kù wa si ilu kuku ɔ hee ajɔ ku zamba nɛ bei kunaai ile. ⁵ Inɛ fei ì je inɛi inya kumá ɔ do inɛi dasã ɔ. A kù je inɛi idũ ɔ iyi à wa si ilu kuku. ⁶ Na nɔ, ka maà sí njoo bei inɛ ɔ iyi à gbe, amma í sãa ka wɔ njoo ka maa ceò laakaii ara nwa. ⁷ Idũ inɛ ɔ à ya sí njoo, nɔ idũ mɔi woo mɔ atɛ ɔ à ya mɔ atɛ ku maa kpa ɔ. ⁸ Amma awa iyi à je inɛi dasã ɔ, í sãa ka ya ce laakaii ara nwa. Ka jɔ naane ku dasi do kubi ku degbe wa bei ibɔi igũ, nɔ kpãai faaba ku cɔ ku je nwa bei fulai isɔ. ⁹ Ntɔ ntɔ, Ilaaɔ kù kpe wa ka naa ka ye idɔkɔɛ, amma ku ba ka ba faaba do saabui Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ¹⁰ Nɔ i ku na iri nwa ku ba bii à weɛ si hunde si waati iyi á nyi wa walakɔ bii à nɔ à ku mɔi, ka weɛ do nɔ ajɔ. ¹¹ Na nɔ, i ya mua nje gbugbã ɔ nɔ i ya maa sobi nje ku ba i la si naane ku dasi nɛ, si bei ì waa ce tã ɔ.

Idei ankãanyi do fɔɔ

¹² Inɛ inɛ nwa ɔ, à waa tɔɔ nɛ i ya jirima inɛ ɔ iyi à waa ce ice ntɔ ntɔ si inɔ nɛ, inɛ ɔ iyi Lafɛɛ í jɔ à waa gbã nɛ nɔ à waa nyisi nɛ kpãa. ¹³ I jɔ i nɛ kubi nɔ jiiida nɔ i mà beɛre nɔ na irii ice nɔ. I ya jɔ i weɛò laakai ku sũ inɛ duusɔ.

¹⁴ À waa tɔɔ nɛ inɛ inɛ nwa ɔ, i sɔ ilu ika ɔ a ce laakai. Inɛ ɔ iyi à mɔngɔ munya, i mu nɔ gbugbã. I sobi hai nɛ gbugbã ɔ. I temua do inɛ fei ɔ. ¹⁵ I ce laakai ɔ i maà jɔ inɛ gɔ ku sãa kpaasie laalɔ, amma i hanya i cea nje jiiida waati kãma fei ɔ do inɛ ɔ iyi à gbe fei.

¹⁶ I jɔ i ya nɛ inɔ didɔ waati kãma fei ɔ. ¹⁷ I ce kutɔ hai nɛ kɔɔ ɔ. ¹⁸ Bei í jɔ fei i sabu

Ilaaɔ ɔ. Beɛbei Ilaaɔ í bi i ce ɔ si kuweɛ nɛ do Jesu Kirisi.

¹⁹ I maà ganji Hundi Ilaaɔ ku ce ice si nɛ. ²⁰ I maà donda amuai walii ku ce ɔ.

²¹ Amma i jɔ i wũa mii fei ɔ nɔ i mu iyi í sãa ɔ. ²² I mu ara nɛ si kpãai laalɔ fei ɔ. ²³ Nɔ Ilaaɔ takaɛ, nɔ iyi í je icui laakai ku sũ, ku nya nɛ i je titɛ mam mam ɔ, nɔ ku degbe hunde nɛ do laakai nɛ do ara nɛ, taale gɔ ku maà wa si, hee ku tɔɔ ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á nyi wa. ²⁴ Ilaaɔ, nɔ iyi í kpe nɛ, í nɛ naane, á nɔ ku ce fei ndɛ.

²⁵ Inɛ inɛ nwa ɔ, i ce nwa kutɔɔ ɔ.

²⁶ I ce inɛ nwa ɔ fei fɔɔ do kubi ɔ.

²⁷ N̄ wa n tɔɔ nɛ do irii Lafɛɛ, i cioa inɛ nwa ɔ fei tiau ihɛ.

²⁸ Nɔ didɔi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ku wa si nɛ.

2

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa inei Tesalonika ɲa

Pɔlu í ce inei Tesalonika ɲa fɔɔ

¹ Amu Pɔlu do Silasi do Timotee, à ce ɲe fɔɔ, inɛ inei igbei Jesu ɲa iyi ì wa Tesalonika, inɛ iyi ì je ti Ilaaɗ Baa nwa do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi. ² Ilaaɗ Baaba do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu ɲe didɗɗ do laakai ku sũ.

Ilaaɗ á kiiti inɛ ɲa si ajo iyi Kirisi á nyi wa

³ Inɛ inɛ nwa ɲa, í s̄la ka ya maa saabu Ilaaɗ waati kãma fei na iri ɲɛ. I jò ka maa ce beɛbe domi naane ku dasi ɲɛ wa kɔɔsi ntɔ ntɔ, nɔ kubi iyi ì ne inɛ duusɗɗ í la wa kɔɔsii. ⁴ Ƴɔi í jò à waa tɔɔ fufu na iri ɲɛ si igbei inei Ilaaɗ ɲa na temua ɲɛ do naane ku dasi ɲɛ si ijuukpã do wahala ɲɛ fei.

⁵ Iyi ihɛi wa nyisi kam kam iyi kiitii Ilaaɗ í je dee dee, domi ijuukpã iyi ì ye fei ɲa na irii bommai Ilaaɗi. Nɲui á jò Ilaaɗ ku ka ɲɛ si inɛ ɲa iyi à to a lɔsi bommaɛu. ⁶ Ntɔi, Ilaaɗ á ce iyi í je dee dee. Inɛ ɲa iyi à waa kpã ɲɛ iju, á sã ɲɲa ijuukpã. ⁷ Nɔ inɛ iyi ì waa ye ijuukpã ɲau á mu ɲɛ kusimi do awa taka nwa. Iyi be á cei si waati iyi Lafɛɛ Jesu á faata wa hai lele do amaleka ilu gbugbãe ɲa. ⁸ Á naai do ina sàsá ku ba ku kpã inɛ ɲa iyi a kù mà Ilaaɗ iju, aɲa iyi a kù waa jirima laabaau jiidai Lafɛɛ nwa Jesu. ⁹ Gbese iyi aa sã ɲɲa nɲui í je nfe ku ce hee do ajo fei. Aa fɛɛfe do Lafɛɛ Jesu do si amboe ilu gbugbãe ¹⁰ si waati iyi á nyi wa ku je ilu jirima bi inɛ ɲa iyi à je tɛɛ, nɔ inɛ ɲa iyi à dasiɛ naane ɲa fei aa maa cɔɔ do beɛɛ si ajo ɲɲu. Inɛ taka ɲɛ aa wa inɔ ɲɲa ɲa, domi ì dasi seeda iyi à je ɲɲeu naane ɲa.

¹¹ Na ɲɔi í ce à waa ce kutɔɔ ajo fei na iri ɲɛ. Á waa tɔɔ Aɗ Lafɛɛ nwa ku jò i je kuwɛɛ ɲɛ dee dee si bei í jò inɛ ɲa iyi à gbɔ kukpee a ce. Nɔ à waa tɔɔ má gbugbãe ku jò í ce jiidai iyi ì waa dasi idɔ ɲa nɔ ku jò kookoosui naane ku dasi ɲɛ ku kɔ. ¹² Beɛbei irii Lafɛɛ nwa Jesu á baɗ amboe hai bi tu ɲɛ, nɔ inɛ mɔ i baɗ amboe hai bi tɛɛ ɲa, do saabui didɗi Ilaaɗ do Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi.

Woo ce laalo

¹ Inɛ inɛ nwa ɲa, i jò n fɔ ide i kubaai Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi do kutɔɔ nwa do ɲɲu ajo. N̄ wa n tɔɔ ɲɛ ² i maà jò idɔ ɲɛ ku dede ɲya ɲya bii inɛ gɔ ɲa à ni ajo Lafɛɛ í to wa tã. Nɔ i maà jò ku mu ɲɛ biti bii à ce waliie walakɔ waaɔɔɛ, walakɔ baa bii à ni awai à kɔɔ beɛbe. ³ I maà jò inɛ gɔ ku d̄i iju ɲɛ si ide kãma. Ajo Lafɛɛu ku bei ku to wa inɛ nkpɔi á f̄usi naane ku dasi awɔ. Si anyii ɲɲu, inɛ iyi wa ba Ilaaɗ jau á faata wa, ɲɲu iyi í je amai nfe ku ce. ⁴ Mbɛɛi Ilaaɗi wa je. Á so araɛ ku re mii fei, nɔ ku kɔsi Ilaaɗ do mii iyi inɛ ɲa à waa tɔɔ fei. Kpasɛi Ilaaɗ m̄m nii á koo ku bubu ku maa kpe araɛ Ilaaɗ.

⁵ I kù ye gigi iyi ñ s̄ɔ ɲɛ ideu ihɛ tã waati iyi ñ wa bi tu ɲɛ? ⁶ Amma titã ngɔɔɔ wa ganjie ku naa nsei, ñ nɔ ñ mà sã sã mii iyi í je ɲa. Si beɛbe, kaa naa bii kù je waatiɛ í to. ⁷ Ntɔ ntɔ laalo wa ce tã si asii, amma í gbe inɛ iyi wa ganjieu ku n̄e ku bei ku fita gbugbãa. ⁸ Si anyii ɲɲu, inɛ iyi wa ba Ilaaɗ jau á faata wa nɔ amboei kunaai Lafɛɛ Jesu ku kpa iriɛ. Jesuu, nɲui á kpaa do fufui geɛɛ. ⁹ Inɛ iyi wa ba Ilaaɗ jau á naai do gbugbãi Seetam, nɔ ku ce maamaake dimi ikã ikã fei do dobu dobu ɲa ku d̄id̄i iju inɛ ɲa. ¹⁰ Á nɔ ku ce laalo dimi ikã ikã baa yooma fei ku d̄id̄i iju inɛ ɲa iyi à waa bɔ nfe ku ce. Aa ce nfe domi a kù ne kubii ntɔu iyi á faaba ɲa. ¹¹ Ƴɔi í jò Ilaaɗ á samba banlala nla nla wa si ɲa ku ba a ya dasi ibo naane. ¹² Beɛbe m̄i inɛ ɲa iyi a kù dasi ntɔ naane, nɔ à waa ce laalo do inɔ didɗ, aa so taale dei.

Á cica ɲɛi i baɗ faaba ɲa

¹³ Inɛ inɛ nwa ɲa, inɛ iyi Lafɛɛ í bi, à ne ka ya maa saabu Ilaaɗ waati kãma fei na iri ɲɛ, domi Ilaaɗ í cica ɲɛ hai sintɛɛ i baɗ faaba ɲa do gbugbãi Hundee, do naane ɲɛ iyi ñ ne si ntɔu ɲa. Hundeu nɲui í jò ñ je inɛ kumá ɲa. ¹⁴ Mii iyi Ilaaɗ wa le mbe waati iyi í kpe ɲɛ do laabaau jiidau iyi à sisi ɲɛ, ku ba i ne ikp̄e si amboei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi. ¹⁵ Na ɲɲu, inɛ inɛ nwa ɲa, i leek̄i dim dim i mu ide ɲa iyi à kɔ ɲa si geleɗ gele walakɔ si tia nwau.

¹⁶ Nɔ Ilaaɗ Baa nwa, ɲɲu iyi í bi wa, nɔ do saabui didɗɛ í mu nwa gbugbã iyi kù ne kɔɔ do kpãa ku cɔ jiidai, ɲɲu do Lafɛɛ nwa Jesu

Kirisi takae ¹⁷ a mua ido nne gbugbã, nã a jò i leekĩ si dim dim i ceò ice jüida do ide jüida fei ña.

3

Pölu í ni a cea aña kutö

¹ Iyi í gbe, inè inè nwa ña, i ce nwa kutö ña ku ba ideí Lafëeu ku fangaa gbãa gbãa nã inè ña a mà beereë, si bei i ce si anini nne. ² I ce kutö ña ku ba Ilaaõ ku nya wa hai si awöi amanè laalö hai nè iri ñau, domi kù jè inè feii wa dasi ideu naanè.

³ Amma Lafëe ilu naanei. Á mu nne gbugbã nã ku degbe ñe na irii Seetam, inè laalöu. ⁴ Lafëe í jò à dasi ñe naanè. À mà iyi mii iyi à jile nne i waa coo ña, nã beebèi aa ce i maa koo ña.

⁵ Nã Lafëe ku jò kubii Ilaaõ ku kãõsi si ido nne do temua iyi Kirisi takae wa mu nwa.

Í sía amanè ku ce ice

⁶ Inè inè nwa ña, à waa tã ñe do irii Lafëe nwa Jesu Kirisi, i jìò kpaasi woo dasi Jesu naanè baa yooma fei iyi à jè ilu ika ña nã a kù waa too si kukãsi iyi à na ñeu. ⁷ Inè taka nne ì mà ña iyi í sía i sísì daa nwa ña. Í sía i sisi daa nwa ña domi a kù jè kuwëe nwa si anini nne do ika. ⁸ A kù jò inè gò ku wo wa nfe nfe hai sã fia, amma à ya ka maa ce icei ntã ntã alèò daakõ hee ka gbëji ku ba ka màà jè asoi inè gò. ⁹ Kù jè a ni a kù nè kpãae, amma à bi awa taka nwa ka nyisi ñe yaase jüida iyi inè mã aa yõkõ i sisi, ¹⁰ domi baa waati iyi à wa bi tu ñe à sã ñe à ni, inè iyi kù bi ice ku ce, kù nè a jò lafëe ku jè.

¹¹ Wee à gbõ iyi inè gò nne ña ilu ika ñai iyi a kù waa ce ngõgõ í gbe wõbia ku gũ. ¹² À waa sã amanè dimi beebè ña a tã ña suuru na irii Lafëe Jesu Kirisi, a ya ce ice ku ba a wo ara ña.

¹³ Amma inè inè nwa ña, i màà ya gbëji do jüida ku ce. ¹⁴ Inè iyi í kã ku gbõ ide iyi à kã si tiau ihë i laakae ña nã i màà jò ngõgõ ku kosi ñe do nne, ku ba anyõ ku muu. ¹⁵ Amma do nne fei i màà ti i dooae bei mbëe, amma i nyisiè kpãa bei inè nne.

Fõi ankãanyi

¹⁶ Nã Lafëe, nne iyi í jè icui laakai ku sũ, ku mu nne laakai ku sũ waati kãma fei si mii iyi í ba ñe fei. Lafëe kù wëe do inè fei.

¹⁷ Amui Pölu, ñ ce ñe fõ. Fõu ihë, do awöi amu takam nii ñ kãò. Nne iyi í jè seëdam si tiam ña fei. Kukõm nii mbë.

¹⁸ Nã didõí Lafëe nwa Jesu Kirisi kù wëe do inè fei.

Tia sinte iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amu Pɔlu n̄ wa n ce fɔɔ, amu iyi n̄ je woo bei Jesu Kirisi. Ilaaɔ woo faaba nwa do Jesu Kirisi, n̄ju iyi à waa cɔ kpãae, aŋai à jilɔɔ si n̄ je woo be.

² N̄ ce tiau ih̄e wai Timotee, awɔ iyi ì ye bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Laf̄ee nwa a ce araaree a muue did̄ɔ do laakai ku sũ.

I ce laakai woo kɔsi cio ilu ibo ŋa

³ Nsei, n̄ bi i buba Ef̄ezu si bei n̄ s̄e wo si waati iyi n̄ bɔ ilei Masedoni. Ine gɔ ŋa à wa be iyi à waa kɔ ine ŋa si cio mmu. Ganji ŋa. ⁴ S̄ɔ ŋa a maà ti a dasi laakai n̄ja si ide ŋa iyi ine ŋa à bu à waa fɔ do irii bala nwa ŋa iyi à ya maa de ku mà. N̄ju ŋau bei wa naaɔ kakɔ ŋa wa, kaa nɔ kù mua ine ŋa gbugbã si naane ku dasi n̄ja icei Ilaaɔ ku bei ku bɔ waju. ⁵ Amma mii iyi à waa le à waa s̄ɔ ŋeð ideu ih̄ei í je kubi n̄je ku kɔsi, kubi iyi wa naa hai si idɔ iyi í má, do idɔ hai ne taale. ⁶ Wee ine gɔ ŋa à yaa hai si ideu ih̄e nɔ à koo à lɔ si kakɔ nfe ku ce. ⁷ A bi aŋa a je woo kɔ ine ŋa si cioi woodai Ilaaɔ, amma aŋa taka n̄ja a kù mà yaasei ide iyi à waa fɔ baa do iyi à waa fɔɔ do naane nla nla.

⁸ Awa à mà iyi wooda í s̄ia bii amanɛ ŋa à waa ceð ice si bei í jɔ. ⁹ Nɔ à mà iyi a kù jile wooda na ine dee dee ŋa. A jilɔɔi na woo donda wooda ŋa, do hai gbɔ ide ŋa, do ilu dulum ŋa, do ine ŋa iyi a kù mà beere Ilaaɔ walakɔ mii ŋa iyi à je t̄e, do ine ŋa iyi à waa kpa iyeð baa n̄ja ŋa, do woo kpa ine ŋa, ¹⁰ do woo ce sakara ŋa, do inemakɔ ŋa iyi à ya maa sũð nje, do ine ŋa iyi à waa ce ine ŋa ile à waa ta, do woo sɔ ibo ŋa, do woo ceekpe si ibo ŋa, do ine ŋa iyi à waa ce mii baa yooma fei iyi kù waa too si cio j̄iida. ¹¹ Cio j̄iidau í naai hai si laabaau j̄iida iyi à daam si awɔ. Ilaaɔ ilu amboei iyi í ya weea ine ŋai laabaau j̄iidau wa fãa.

Í saabu Ilaaɔ na araaree

¹² N̄ saabu Jesu Kirisi Laf̄ee nwa, n̄ju iyi í muum gbugbã n̄ ceð icem. N̄ saabu si na

iyi í j̄ɔ í kam ilu naane nɔ í cicaam si icee, ¹³ baa do iyi n̄ ya n maa n fɔ laalɔe wo nɔ n̄ ya n maa n kpãa iju nɔ idɔakɔm ci ya j̄i. Do n̄ju fei, í ce araarem si bei n kù mà mii iyi n̄ wa n ce, si na iyi í j̄ɔ n kù dasie naane wo. ¹⁴ Nɔ wee did̄ɔi Laf̄ee nwa í caa sim, nɔ í j̄ɔ n̄ dasie naane nɔ n̄ ne kubii ine ŋa. ¹⁵ Ide ilu naanei iyi í j̄ɔ i yɔ awɔ i gba ŋa mam mam. Ideu wee. Jesu Kirisi í naai si andunya ku faaba ilu dulum ŋa. Amui n̄ re ŋa do dulum, ¹⁶ amma Ilaaɔ í ce araarem ku ba Jesu Kirisi ku yɔkɔ ku nyisi temua hai ne kɔɔe si amu iyi n̄ je ine ngboi ilu dulum ŋa. Nɔ n̄ bi n j̄ea ine ŋa iyi aa na a dasie naane a ba kuwee hai tã yaase j̄iida. ¹⁷ Ilaaɔ n̄ju akãi í je ilaalu hee do ajɔ fei, ci ya ku nɔ a ci ya yɔɔ do iju. Ka saabu nɔ ka mà beere hee do ajɔ fei. Ami.

¹⁸ Timotee amam, ide iyi n̄ wa n jilee wee si bei à ce waliie wo na irie. J̄ɔ idei waliu ku je j̄ine igũe iyi aa maa jabuð i ceð igũ j̄iida. ¹⁹ Leek̄i dim dim si naane ku dasie nɔ i maà ce nkãma iyi á j̄ɔ idɔe ku ye taalee. Amma ine gɔ ŋa ngu ŋa à kɔ ku gbɔ lasabu j̄iida iyi idɔ n̄ja wa s̄ɔ ŋa nɔ à j̄ɔ naane ku dasi n̄ja í ce nfe. ²⁰ Si inɔ n̄jai Himenee do Alesandu à wa, nɔ n̄ so ŋa n̄ daa Seetam si awɔ ku ba a mà iyi kù s̄ia a maa fɔ laalɔi Ilaaɔ.

Idei kutɔɔ

2

¹ Mii sinte iyi n̄ wa n tɔɔ ŋei í je i ya ce kutɔɔ ŋa. Mii iyi ì ne bukaatae fei, i ya tɔɔ Ilaaɔ ŋa nɔ i ya ce kutɔɔ na irii ine fei ŋa nɔ i ya saabu Ilaaɔ na iri n̄ja ŋa. ² Nɔ i ya ce kutɔɔ ŋa na irii ine ngboi ile ŋau hee do inei anyi n̄ja ŋau fei, ku ba ka yɔkɔ ka je andunya nwa do laakai ku sũ, nɔ ka ya ce kuwee j̄iida ku ba ine ŋa a mà beere Ilaaɔ. ³ Dimii kutɔɔ bebei í s̄ia nɔ í ya d̄ɔa Ilaaɔ woo faaba nwa si. ⁴ Í bi bebei domi í bi ine fei ku ba faaba nɔ ku mà ntɔ. ⁵ Ntɔ ntɔ Ilaaɔ akãi í wee, nɔ ine akã mɔi í wa si afei Ilaaɔ do amanɛ ŋa ku ba ku j̄ɔ amanɛ ŋa a d̄ɔ do Ilaaɔ. Laf̄eeu n̄jui í je Jesu Kirisi, n̄ju iyi í baa í je amanɛ, ⁶ nɔ í na arae ku yað ine fei hai si dulum dee. Bebei si waati j̄iidae í nyisi wa iyi Ilaaɔ í bi amanɛ fei ku ba faaba. ⁷ Na n̄jui Ilaaɔ í cicaam n̄ je woo waaɔ do woo be, nɔ n̄ kɔ dimi mmu ŋa si cio si ide ntɔ nɔ n̄ s̄ɔ ŋa a dasi Jesu naane. Ntɔi n̄ wa n fɔ n̄ kù wa n sɔ ibo.

⁸ Na n̄ju, tengi bii à ya ce kutəw ɲa fei, bii ineməkə ɲa à wu awə lele à waa ce kutəw, n̄ bi ku ya je do idə kumá, idəəkə do kakəw ku maà ya wasi.

⁹⁻¹⁰ Bεεβε m̄i n̄ bi inaabo ɲa a ya dasi j̄ine ku ne bεere ɲa si azaka. Í s̄ia booda ɲa kú je kookoosu jiida si bei í jə inaabo ɲa iyi à ni aɲa à mà bεerei Ilaaḏ a ya ce, ku maà ti ku je do iri kubai faayi walakə do sabai wura ɲa walakə do lege ɲa, nə a maà ya dasi j̄inei fia nkpə nkpə. ¹¹ Í s̄ia inaabo ɲa a gbə ciou si laakai do jirima mam mam. ¹² N̄ kù je inaabo ɲa a kə si cio walakə a je inε ngboi ineməkə ɲa. Amma í s̄ia a ya maa coko. ¹³ N̄ wa n fə bεebei si na iyi í jə Adamui Ilaaḏ í tako í taka í bei í taka Efa. ¹⁴ Nə kù je Adamui Seetam í d̄i ijuε. Iju i aboei í d̄i nə abou í kua woodai Ilaaḏ. ¹⁵ Amma inaabo ɲa aa ba faaba si kpāai ama ku bí bii à waa mu ara ɲa nə à leek̄i si kpāai naane ku dasi do kubi do kuwεε iyi í má.

Inε ngboi inei igbei Jesu ɲa

3

¹ Ide ilu naane wee. Bii inε gə í bi n̄ju ku je inε ngbo si igbei inei Jesu ɲa, ice jiidaí í bi. ² Í s̄ia laf̄εε ku maà ne taale gə nə ku ne abo akā lege lege, si anyiε nə ku je inε gə iyi í ya saku nə ku mà araε, ku maà je amanε yaka yaka, amma ku je inε gə iyi í ya yaaε inε njoo ɲa nə ku je inε gə iyi á yəkə ku kə inε ɲa si cio. ³ Nə ku maà je woo mə at̄ε walakə woo bi ija, amma ku je ilu suuru iyi wa de laakai ku sū, nə ku maà je woo bi fia yaamə. ⁴ Nə ku je inε gə iyi í nə kpas̄εε mam mam, nə amaε ɲa à ya jirimaε nə à mà bεerei inε ɲa. ⁵ Ntə ntə, bii inε kù mà bei á ce ku mu kpas̄i n̄ju takae, beirei laf̄εε á ce ku mu inei igbei Ilaaḏ ɲa. ⁶ Nə kù s̄ia ku je inε iyi í dasi Jesu naane tit̄ə tit̄ə, domi á yəkə ku na ku ne faau nə Ilaaḏ á ye taalee bei í ye taalei Seetam. ⁷ Si anyii n̄ju, í s̄ia hai dasi Jesu naane ɲa a máa je s̄eεda jiidaε ku ba a maà dondaε, nə ku maà na ku dasi c̄ekūm dii Seetam.

Woo ce icei igbei inei Jesu ɲa

⁸ Bεεβε m̄i woo ce icei igbei inei Jesu ɲa á s̄ia a je inε ɲa iyi à ne bεere, a maà ti a je ilu gele minji ɲa, walakə woo mə at̄ε yaamə, walakə woo de fia do bisi laalə. ⁹ Amma í s̄ia

a leek̄i dim dim si naane ku dasi do idə iyi í má. ¹⁰ Nə í s̄ia a cə laakai ɲa tit̄ə. Bii à ye a kù ne taale gə a bei a ləsi ice ɲa ku ce. ¹¹ Bεεβε m̄i í s̄ia abo ɲa ɲa a je inε ɲa iyi à ne bεere, nə a maà je woo sə irii inε, amma a je woo gaya ɲa iyi à ne naane si mii fei. ¹² Í s̄ia woo ce icei igbe ɲau a je ilu abo akā lege lege nə a je inε ɲa iyi à nə ama ɲa ɲa do inei kpas̄ε ɲa ɲa mam mam. ¹³ Woo ce ice ɲau, bii à waa ce ice ɲa do inə akā aa ne bεere si kuwεε ɲa, nə aa ne idə ku buba ntə ntə si naane ku dasi iyi Jesu Kirisi wa mu nwa.

Asii nla nla

¹⁴ N̄ dasi idə n naa n yeε, amma n̄ kəε tiau ih̄ε wai ¹⁵ ku ba baa bii í na wa kp̄ei, i mà bei í jə inei nyaanzei Ilaaḏ ɲa a maa n̄εḏ ara ɲa, waatə inei igbεε ɲa, n̄ju iyi í je icui kuwεε. Igb̄eui í ye bei s̄obei ntəu do gbugb̄āε. ¹⁶ Do ntə, inε gə kù wεε iyi á yəkə ku j̄a kulai asiii kp̄ai Ilaaḏ ku təw nwa.

Kirisi í baa í je amanε nə à yəw,
Nə Hundei Ilaaḏ í jə à mà iyi inε dee deei.
Amaleka ɲa mə à yəw.

À waazo ideε si dimi baa yooma fei.
Nə à dasi ideε naane si andunya.
Nə à soo lele í nyi si amboeε.

Woo kəsi cio ilu ibo ɲa

4

¹ Hundei Ilaaḏ í fə dee dee í ni si awaatii ank̄anyi inε gə ɲa aa jə kp̄ai naane ku dasi, a máa jirima idei woo d̄i iju i inε ɲa do kukəsii Seetam. ² Dimii kukəsi n̄ju wa naai hai bi ilu muafiti ɲa do woo sə ibo ɲa. Inε ɲau à lele idə ɲa hee ci ya ye taale ɲa má. ³ Amanε dimi bεεβε ɲai à ya ni kù s̄ia inε ɲa a so nje. Nə à ya nyi a ni má ije gə ɲa à wεε iyi kù s̄ia inε ɲa a jəw, baa do iyi ije ɲau Ilaaḏ í taka ɲai ku ba woo dasiε naane ɲa iyi à mà ntəu a ya jəw do saabu ajə. ⁴ Nk̄ama kù wa si iyi aa nyə, domi mii iyi Ilaaḏ í taka fei mii jiidaí, nə í s̄ia ka gba fei ndεε do saabu. ⁵ Ntə ntə, mii fei í máí bii à waa ceḏ ice do yaase bei idei Ilaaḏ í fə do bii à waa ce kutəw.

Woo ce ice jiidaí Jesu Kirisi

⁶ Bii í waa kəa woo dasi Jesu naane ɲa si bisiu ih̄ε, aa je woo ce ice jiidaí Jesu Kirisi, nə naane ku dasi do idei kukəsi jiida iyi í waa too si á yei bei ije iyi í waa na hundee.

7 Amma kɔsi ará hai ne yaase ɲa iyi a kù waa too si ideɪ Ilaaɔ̄. Hanya i ce kuwɛɛɛ si bei á dɔa Ilaaɔ̄ si. 8 Ntɔi, icei ara aranfãaniɛ kù la, amma ideɪ Ilaaɔ̄ ku leekɪ si í ne aranfãani si mii fei, domi si bei à ne kuwɛɛi nsei do ti ala. 9 Ide iyi à fɔu be ide ilu naanei iyi í jò i yɔ awɔ i gba ɲa mam mam. 10 Na ɲɔi í ce à jabu à waa ceò ice, domi kpãa ku cɔ nwa si Ilaaɔ̄i í wa, nɲu iyi í je icui kuwɛɛ, nɔ í je woo faabai inɛ fei, woo dasi Jesu naane ɲa mɔm nii à re.

11 Sɔ ɲa a jirima mii ɲau ihɛ nɔ i kɔ ɲa si cioɛ. 12 Maà ti i jò a dondaɛ na awaasũ ku jɛɛ, amma jò i nyisi woo dasi Jesu naane ɲa yaase jiida si ide ku fɔɛ, do kookoosui kuceɛ, do kubie, do naane ku dasie, do dee dee ku jɛɛ. 13 Hee n maa n to wa, hanya i ka kukɔi ideɪ Ilaaɔ̄, nɔ i kɔ inɛ ɲa si, nɔ i ce waazoɛ. 14 Maà ti i ce atafii si amua iyi í wa sie, iyi Hundei Ilaaɔ̄ í muɛɛ si waati iyi à ce walii na irie nɔ inɛ ngboi igbei Jesu ɲa à lee awɔ si iri. 15 Laakaiɛ fei ku wa si ideu ihɛ, nɔ i naa arae mam mam ku ba inɛ fei ku ye waju ku bɔɛ. 16 Ce laakai do bei i waa je kuwɛɛɛ do cio iyi i waa kɔ si nɔ i ya maa temua si. Bii i waa ce beɛbe, aa ba faaba, awɔ do inɛ ɲa iyi à waa gbɔ ideɛ.

Isɛɛnei woo dasi naane ɲa aɲa duusɔ̄

5

1 Maà ya fɔ si mɔkɔ ngbo ɲa ide do gbugbã, amma jò i ba ɲa ide ku fɔ kpele kpele bei baai awɔ takae. Nɔ i cea awaasũ ɲa bei ifɔɛ ɲa do igbãɛ ɲa, 2 abo ngbo ɲa mɔ bei iyee ɲa, nɔ inaabo saatara ɲa mɔ í ce ɲa bei wecɪɛ ɲa, daae fei kú má bi tu ɲa.

3 Gbɔa jaaɔ̄ ɲa nɔ i mà beere ɲa, aɲa iyi à je jaaɔ̄ do ntɔ. 4 Amma bii jaaɔ̄ gɔ í ne amu ɲa wala tɔku ɲa, í sɪa amaɛ ɲau a woo bei nɲu mɔ í tako í ce ɲa. Bii à waa ce beɛbe à waa cea Ilaaɔ̄ icei, nɔ nɲui á dɔa Ilaaɔ̄ si. 5 Inaabo iyi í je jaaɔ̄ do ntɔ nɔ kù ne inɛ gɔ iyi á woo, kpãa ku cɔɛ fei si Ilaaɔ̄i í ya wa nɔ í ya maa ce kutɔɔ ku maa tɔɔ sobie dasãò idũ. 6 Amma jaaɔ̄ iyi wa je andunyaɛ do faayi í ye bei iku baa bii í wɛɛ si hunde. 7 Ide ɲa iyi aa ya maa sɔ ɲa mbe ku ba inɛ gɔ ku maà ye

taale ɲa. 8 Inɛ iyi kù waa gbɔa nyaanzeɛ ɲa, iyi í re mɔm inɛi kpasɛɛ ɲa, lafɛɛ í kɔsi naane ku dasi, nɔ laalɔ ku jɛɛ í re baa hai dasi Jesu naane.

9 Maà ti i kɔ irii jaaɔ̄ gɔ si tia bii à ya kɔ irii jaaɔ̄ ɲa * bii kù je lafɛɛ í ne adɔ kita, nɔ kù je ilu mɔkɔ akã, 10 nɔ ku je inɛ gɔ iyi à waa je sɛɛdai ice jiidaɛ. Nɔ ku je inaabo iyi í mà amu ɲa ku mu, nɔ ku je inɛ gɔ iyi í ya yaɛ inɛ njoo ɲa nɔ ku wiɛ kutei woo dasi Jesu naane ɲa †, nɔ ku ya sobi inɛ ɲa iyi a wa si wahala, nɔ kù je inɛ gɔ iyi í ya ce ice jiida baa yooma fei.

11 Amma maà ti i doo jaaɔ̄ saatara ɲa si inɔi jaaɔ̄ ɲa, domi waati iyi kubi á tale ɲa aa ce Kirisi atafii, aa bi a so mɔkɔ 12 nɔ aa je ilu taale ɲa si na iyi í jò a kù ceò ide iyi à wãu ice. 13 Si anyie nɔ aa ne ikà a ya maa dabii dabii kpasɛ do kpasɛ. Iyi í re mɔm, aa ya maa sɔ irii inɛ ɲa nɔ a ya maa gũ wɔbia nɔ aa je woo sisi ide ɲa. 14 Na nɲu ɲau bei í jò ñ bi jaaɔ̄ saatara ɲa a so mɔkɔ a bí ama, nɔ a dasi kpasɛ ɲa iju jiida, ku ba a maà na a mua mbeɛ nwa ɲa kpãa a fɔ laalɔ nwa. 15 Ntɔ ntɔ jaaɔ̄ ɲau, gɔgɔ ɲa à yaa tã à waa too kpãai Seetam. 16 Amma bii woo dasi Jesu naane gɔ í ne jaaɔ̄ ɲa si nyaanzeɛ, í sɪa ku sobi ɲa, ku maà ti ku kãa igbei inɛi Jesu ɲa asou ku ba igbeu ku yɔkɔ ku sobi jaaɔ̄ ɲa iyi a kù ne inɛ gɔ.

17 Si anyii nɲu, inɛ ngboi igbe ɲau iyi à waa ce ice jiida, í sɪa i doo ɲa ilu beere iyi à ne aranfãani nla nla. Iyi í re mɔm nɲui í je inɛ ɲa iyi à waa ce kookaai si waazo do cio ku kɔsi. 18 Kukɔi ideɪ Ilaaɔ̄ wa fɔ í ni, i maà ti i dɪ gelei kete iyi wa jojo si bilee wa nya yɔyɔɛ. Nɔ wa fɔ má í ni, woo ce ice í ne kpãa ku gba fiaɛ. 19 Bii à aa à sɔɛ taale iyi inɛ ngboi igbe gɔ í ce, maà ti i jesi ideu, bii kù je amane minji wala mɛeta í je sɛɛdaɛ. 20 Inɛ ɲa iyi à waa ce dulum, sɔ ɲa si wajui inɛi igbe ɲau fei ku ba inɛ ɲa iyi à gbe a ce njo.

21 Ñ wa n tɔɔɛ si wajui Ilaaɔ̄ do Jesu Kirisi do si wajui amaleka kumáɛ ɲa, gbɔ ideɪ kukɔsiu ihɛ, maà ti i ce njoɪ ijui inɛ gɔ. Nɔ i maà ti i ce ngɔgɔ na kubii kpaasi. 22 Maà ti i

* 5:9 tia bii à ya kɔ irii jaaɔ̄. Si tiaɔu bei à ya kɔ irii jaaɔ̄ ɲa iyi à jesi aɲa a maà so mɔkɔ má nɔ a na kuwɛɛ ɲa a ceàò Ilaaɔ̄ ice hee kɔi kuwɛɛ ɲa. Aɲai inɛi igbei Jesu ɲau à ya na bukaatai mii iyi à ne. † 5:10 ku wiɛ kutei woo dasi Jesu naane ɲa Bi Zuifu ɲa bii inɛ gɔ í naa kpasɛ ɲa à ya wiɛaa kutɛɛi bei awa mɔ à ya ka muua inɛ inyi ku mɔ. Amma bi Zuifu ɲau, arui í ya wiɛ kutei inɛ njoo.

saasa i lea inε gə awə si iri ku ba i maà nε ikpě si dulum dii inε gə. Fa araε hai si dulum.

²³ Maà ya mə inyi nηu akā, amma i ya mə vεε keeke na baanii inəε si na iyi í jò i ci ya fe bōō.

²⁴ Dulum dii inε gə ηa í ya fitai gbasasa a bei a kiiti ηa. Amma ti inε gə ηa í ya fitai do ankāanyi. ²⁵ Bεεbe məi ice jiida mə í ya fitai gbasasa, nə baa bubue iyi a kù yəə waati bεεbe, kaa manji do ajə fei.

6

¹ Inε ηa iyi à je aru fei í sía a doo lafěε nηa ηa ilu jirima ηa si mii fei, ku ba inε gə ku maà ba faya ku fə taalei irii Ilaađ walakə kukəsi nwa. ² Aru ηa iyi à nε lafěε woo dasi Jesu naane ηa a maa donda ηa a ni aηa à je saa na saabui Lafěε. Amma si na iyi í jò inε ηa iyi à waa je aranfāanii ice nηau à je woo dasi Jesu naane ηa iyi Ilaađ í bi, nηui í jò í sía a ce nηa ice ku re. Mii iyi í sía i waazo nηa mbe nə i kə ηa si cioε.

Kukəsi ibo do amani jiida

³ Inε iyi wa kəa inε ηa si cio mmu gə nə kù waa too ide ntəi Lafěε nwa Jesu Kirisi iyi á jò ka mà bεεrei Ilaađ, ⁴ lafěε ilu faau nla nlai, kù mà nkāma. Amma wa ce bōōi kakəə do ide ku fengee. Nə hai bei igu do ija do arabu wa naa, nə nηui í ya jò inε ηa a ci ya naane nje. ⁵ Nə í jò irii inε ηa í sinda a kù mà ntə, à ya maa ce kakəə hai nε kəə. À tamaa kpāai idei Ilaađ ku too á ce ηa ilu amani ηai.

⁶ Ntəi, kpāai idei Ilaađ ku təə amani nla gəi, bii amanε í saabu si mii iyi í nε. ⁷ Ntə ntə, a kù naaə nkāma wa si andunyau ihě, nə bεεbe məi a kaa ka nεə nkāma. ⁸ Na nηu, bii à nε ije do nyau ηa á sía ku to wai wo. ⁹ Amma inε ηa iyi à waa bi aηa a je ilu fia nla, à ya dasi kulelei, nə bine laalə nkpə nkpə hai nε yaase a mu ηa bei cekūm nə ku səsi ηa si ina iyi ci ya ku a ce nfe. ¹⁰ Bεεbei á ce si na iyi í jò kubii fiaí í je icāi laalə ikā ikā baa yooma fei. Nηui inε gə ηa à ləsi ku dε hee à yaa hai si kpāai naane ku dasi, à baa à dasi ara nηa si kpāai wahala.

Iyi Pəlu í dasi Timotee ku ce

¹¹ Amma awə iyi í je ti Ilaađ, saa mii ηau bε fei. Nə i lele kpāai dee dee ku je do bεεrei Ilaađ ku mà do naane ku dasi do kubi do temua do daa didō. ¹² Jabu jiida si kpāai

naane ku dasi. Leekí dim dim si kpāai kuwεε hai tā si bei Ilaađ í kpeε. Na kuwεεui í je sεεda jiida si wajui inε nkpə. ¹³ Nə wa n sōε si wajui Ilaađ, nηu iyi wa na mii fei kuwεε, do si wajui Jesu Kirisi, nηu iyi í je sεεda jiida si wajui Pənsu Pilati, ¹⁴ jirima woodau, nə kuwεεε ku maà nε riisi do taale gə hee ku toə ajə iyi Lafěε nwa Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁵ Ilaađ, nηu iyi í je icui inə didō fei, á jò ajəu ku to wa si waatiε. Nηu akā lege legei í nε yiiko si mii fei, nηui í je ilaalui ilaalu ηa, do Lafěei lafěε ηa. ¹⁶ Nηu akāi í je inε iyi ci ya ku. Nə í wa si inya kumá iyi inε gə kaa yəkə ku maai si. Inε gə kù yəə, nə inε gə kaa yəkə ku yəə məm. Nηui í nε bεεre do gbugbā iyi ci ya tā. Ami.

¹⁷ Sō ilu amani ηa a maà ti a təə fufu, nə naane nηa ku maà wa si amani iyi á na ku tā, amma a jò naane nηa ku wa si Ilaađ, nηu iyi wa mu nwa fei ndεε do inə akā ku ba ka wεεə inə didō. ¹⁸ Sō ηa a ce mii iyi í sía, a je ilu amani si jiida ku ce, nə a ya kpěa inε ηa amani nηa do inə didō. ¹⁹ Bεεbei aa singaa ara nηa amani jiidai ala iyi kaa beje nə a ba kuwεε iyi í je kuwεε do ntə.

²⁰ Timotee, ide iyi à daε si awəu, muu ku sía. Fa araε hai si ide nfe nfei andunya. Maà ce kakəə do inε ηa iyi à waa tamaa aηa à nε kumà. ²¹ Kuməui inε gə ηa à waa ni aηa à nε, nηui í jò à nyə hai si kpāai naane ku dasi.

Didōi Ilaađ ku wεε do inε.

Tia minjisia iyi Pɔlu í kɔa Timotee

Pɔlu í ce Timotee fɔɔ

¹ Amui Pɔlu, woo bei Jesu Kirisi si idɔɔbii Ilaaɔ. Ilaaɔ í dasim n sisi idei kuwɛɛ iyi í wãð wa si anu akã nwa do Jesu Kirisi.

² Amui n kɔe tiau ihẽ wa Timotee, awɔ iyi n bi jiida nɔ ì ye bei ama abím si kpãai naane ku dasi. Ilaaɔ Baaba do Jesu Kirisi Lafɛɛ nwa a ce araaree a muue didɔ do laakai ku sũ.

Saabu do gbugbã ku mua

³ N wa n saabu Ilaaɔ, nɔ iyi n wa n tɔɔ do idɔ hai ne taale si bei balam ɲa à tako à ce wo. Waati kãma fei n ya n maa n saabu Ilaaɔ na iriɛ, nɔ dasãð idũ fei n ya n maa n ye gigie si kutɔɔm. ⁴ N wa n ye gigii kukpataɛ *, nɔui í jò n bi ku yeɛ ntɔ ntɔ ku ba inɔ didɔm nɔu ku kɔ. ⁵ N wa n ye gigii naane ku dasi hai ne muafiti iyi ì ne. Dimiei ayie Loisi do iyee Enisi à ne. N mà kam kam iyi awɔ mɔ ì nɔɔ. ⁶ Nɔi í jò n wa n yeɛ gigi iyi í sɪa i ce ice do amua iyi Ilaaɔ í muɛɛ si waati iyi n lee awɔ si iriu, ⁷ domi Hundei iyi Ilaaɔ í mu nwa kaa jò ka ce njo, amma í ya jò ka ne gbugbã do kubi do ara ku mu.

⁸ Na nɔu, mà ti i ce anyɔi sɛɛdai Lafɛɛ nwa ku je, nɔ ì mà ya ce anyɔi amu takam, amu iyi n wa ile piisɔ na iriɛ. Amma jò ì jesi awae ka ye ijuukpã ajɔ na irii laabaau jiidau nɔ ì maa neð gbugbã iyi Ilaaɔ í muɛɛ. ⁹ Nɔui í faaba wa nɔ í kpe wa ka je inɛɛ ɲa. Kù je na ice nwa ɲa iyi à ce, amma si na iyi í jò nɔu takae í bi bɛɛbei na didɔɛ. Didɔɛu í jilɛ nwai hai tako tako na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ¹⁰ Nsɛi, kunaai woo Faaba nwa Jesu Kirisii í nyisi wa didɔu. Jesu Kirisiui í kpa irii gbugbã iku nɔ ì nyisi wa kuwɛɛ iyi ci ya tã na saabui laabaau jiidau.

¹¹ Ilaaɔi í jò n je woo be do woo kɔsi cio ku ba n sisia inɛ ɲa laabaau jiidau. ¹² Nɔi í jò n wa n ye ijuukpãu ihẽ. Amma anyɔ kù waa muum, domi n mà inɛ iyi n dasi naane n nɔ n mà kam kam iyi í ne gbugbã ku maa

mu ide iyi í jòɔm nɔu hee ajɔu koo toð wa. ¹³ Ide ntɔu iyi n sisiɛ, muu do naane jiida do kubi iyi à ne si anu akã nwa do Jesu Kirisi. ¹⁴ Ide jiida iyi à daɛ si awɔ, muu do gbugbã Hundei Ilaaɔ iyi í wa si wa.

¹⁵ Awɔ takae ì mà iyi inɛi Azii ɲau fei à fũ sim awɔ. Si inɔ ɲa bei Fijeli do Hɛɛmɔjɛni à wa. ¹⁶ Ilaaɔ kù ce araaree nyaanzei Onɛzifɔɔ domi í muum gbugbã isɛ fɛɛfɛlo. Kù nɔ kù ce baa anyɔi iyi n wa piisɔɔ. ¹⁷ Iyi í to wa Romu mɔm ì dɛdɛɛm nii do inɔ akã hee í koo í yɛm. ¹⁸ Nɔ Lafɛɛ ku jò Ilaaɔ ku ce araaree si ajɔi kiituu. Awɔ takae ì mà sãa sãa ice iyi í ceem Efɛɛzu.

Woo jabu jiidai Jesu Kirisi

2

¹ Na nɔu, awɔ amam, mua araɛ gbugbã si didɔ iyi à ne do anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi. ² Iyi ì gbɔ n wa n fɔ si wajui ilu sɛɛda nkprɔu, daa ilu naane gɔ ɲa mɔ si awɔ, inɛ ɲa iyi aa yɔkɔ a kɔ inɛ gɔ ɲa mɔ si cio.

³ Ijuukpã iyi á naa siɛ bei amu mɔ fei, jò ì jesi bei woo jabu jiidai Jesu Kirisi. ⁴ Sooge iyi í wa ikoi igũ ci ya ce wũai andunya bii wa bi ku ce idɔɔbii inɛ ngboɛ. ⁵ Woo ce gaasai ku sei kaa yɔkɔ ku ba ribai areɛ bii kù je í jirima woodae ɲa. ⁶ Bɛɛbe mɔi woo logoo iyi í ce ice do wahala nɔui á tako ku je amaajɛ *. ⁷ Lasabu si ide ɲa iyi n wa n fɔu ihẽ, nɔ Lafɛɛ á sobie ì bei ì gbɔð yaasei fei ndɛɛ.

⁸ Ye gigii Jesu Kirisi, tɔkui Davidi, iyi í jĩ hai si balɛu. Idei í wa si laabaau jiidau iyi n wa n waazo. ⁹ Na laabaau jiidau ì wa n ye ijuukpã hee à ðim do sɛɛɛ bei woo ce laalɔ. Amma idei Ilaaɔ si à ði. ¹⁰ Nɔi í jò n wa n temuad fei ndɛɛ na irii inɛ ɲa iyi Ilaaɔ í cicau, ku ba aɲa mɔ a ba faaba do saabui Jesu Kirisi, nɔ a ne ikpɛ si amboɛɛ iyi ci ya tã. ¹¹ Ide ilu naane wee.

Bii à ku do nɔu, aa ka wɛɛ do nɔu.

¹² Bii à temua, aa ka je bomma do nɔu ajɔ.

Bii à nɔ à kɔsiɛ, nɔu mɔ á kɔsi wa.

¹³ Baa bii à je hai ne naane ɲa, do nɔu fei, nɔu í je ilu naane,

Domi kaa yɔkɔ ku kɔsi araɛ.

Woo ce ice iyi kù waa ce anyɔi iceɛ

* **1:4** n wa n ye gigii kukpataɛ Timotee í kpatai wo si waati iyi Pɔlu wa ne. Amma Pɔlu wa bi ku naa ku yɔɔ má ku ba inɔ ku fɔ nɔu ku kpa iri. * **2:6** Si tia nwo gɔ ɲa à ya ni, “bɛɛbe mɔi woo logoo á ce icei do wahala ku bei ku ba amaajɛ.”

14 Ye inεε ηα gigii ide ηαυ ihē fei nō i kankān du ηα si wajui Ilaaā i ni a maà ya maa ce kakāo si ide ηα, domi dimii kakāo beεbe kù nε aranfāani kāmā, í gbe ku jò inε ηα iyi à waa gbāo a ce nfe. 15 Ce kookaai i maa ce iyi aa baò saabu si wajui Ilaaā, bei woo ce ice iyi kù waa ce anyoi icεε, iyi í ya maa sisi ide ntai Ilaaā dee dee. 16 Amma waasu ide ηα iyi a kù nε aranfāani gō nō a kaa sobi inε ηα si naane ku dasi nηα, domi inε ηα iyi à waa ce beεbe à ya na a jìò Ilaaā a maa kooi. 17 Idei inε ηαυ be í yei bei juju sāmi iyi wa beje ara. Si inō nηai Himenee do Filetu à wa, 18 aηa iyi à jò kpāai ntō nō à waa keke naane ku dasii inε nkpō domi à ni awaatii kujji iku ηα í lō tā. 19 Do nηu fei, icui naane ku dasi nwa iyi Ilaaā í jile do gbugbā kaa yaya. À mà iyi ntai si na iyi í jò kukoi idei Ilaaā wa fō í ni, Lafēε í mà inεε ηα. Nō í ni má, inε iyi wa kpe irii Lafēε fei ku saa laalō ku ce.

20 Si ile nla jεε dimi ikā ikāi í ya wa be. À ce gōgō ηα do wura, gōgō ηα mō do isō fūfū. Inε nηu ηαυ be ajoi jingau nla ηai à ya ceò icε. Amma gōgō ηα mō à wεε má iyi à ce do amà, gōgō ηα mō kaalei, inε nηu ηai à ya maa ceò icεi ajō fei. 21 Na nηu, inε iyi wa nya araε hai si laalō ηα iyi n fō ideεu fei, á yei bei jεε iyi í nε beεε. Á jε inε iyi Ilaaā í cica ikā ku je tεε mam mam, nō Lafēε á yōkō ku ceò icε si na iyi í jò í tā sōolu ku ceò icε jiida baa yooma fei. 22 Saa kubi nfe nfei awaasū ηα, dεdε kpāai dee dee ku jε, do naane ku dasi, do kubi, do laakai ku sū, awō do inε ηα iyi à waa tōo Lafēε do inō akā. 23 Amma maà ya ce kakāo si mii iyi kù nε aranfāani do iyi kù nε yaase, domi ì mà kam kam iyi nηui í ya na ku bí ija. 24 Nō wee kù sīa woo ce icεi Lafēε ku maa ja, amma í sīa kú bi inε fei, nō kú jε inε iyi á yōkō ku kō si cio nō ku ya temua. 25 Inε ηα iyi a kù waa jesi ideε í sīa ku ba ηα ide ku fō do kúrò. Á yōkō ku jε Ilaaā á mu nηa kpāa a kpaasiò idō nηa a mà ntō, 26 nō laakai nηa ku baa, a gbā hai si taai Seetam, nηu iyi wa mu ηa wo nō í jò à waa ce idōbie.

Waatii ankāanyi

3

1 Amma í sīa i mà ηa iyi kuwεε nwa á na ku gaabu si waatii ankāanyi. 2 Amanε ηa aa

maa ce idei iri nηa, lasabu nηa fei si fiaí á ya wa, aa jε woo tōo fufu, aa nyisi iyi aηa à jε ngōgō, aa maa bu Ilaaā. A kaa jirimā baa nηa ηa, aa jε gudulu ηa, a kaa mà beεεi Ilaaā. 3 Aa jε hai nε kubi ηa, a kaa nε araare i inε ηa, aa jε woo sō irii inε ηa, a kaa mà ara nηa, aa jε inε ku gaabu ηa, nō aa jε mbeεi woo ce jiida ηa. 4 Aa jε ilu zamba ηa, a kaa nε lasabu jiida, aa nε faao. Aa bi faayii andunya ku re Ilaaā. 5 Aa maa too kpāai Ilaaā do gεε, amma ilu muafiti ηai domi à kōsi gbugbāε. Fa araε hai bi amanε dimi beεbe ηa. 6 Gōgō ηa aa maa lō kpasē do kpasē ηa a maa kāmīa inaabo hai donda kulele ηa. Inaabo ηαυ, dulum du ηa í caa nō à waa too bine ikā ikā fei. 7 Iju iyi í má fei inaabo beεbe ηαυ à waa de aηa a mà ngōgō, amma a kaa nō a mà ntou pai. 8 Si bei Zanesi do Zambēesi à kōsi Moizi wo, beεbe mōi inε ηαυ mō à kōsi ntou, iri nηa í sinda mam mam. Naane ku dasi nηa kù nε aranfāani kāmā. 9 Amma kookaai nηa kaa bōò ηa bii kāmā, domi inε fei á na ku ye sūmu ku jε nηa, si bei à ye ti Zanesi do Zambēesi.

Iyi Pōlu í dasi Timotee ku ce

10 Amma awō ì mà sāa sāa yaase bei ñ kō inε ηa si cio do yaase bei ñ ce iseenem bi tu ηε, do mii ηa iyi ñ dasi idō n ce, do naane ku dasim, do laakaim, do suurum, do kubim, do temuam. 11 Ì mà bōne iyi à nyisim do ijuukpā iyi í bam si ilui Antiōsi do Ikonimu do Lisitu. Kù nε bōne gō iyi n kù ye be. Amma Lafēε í nyam hai si fei ndεε. 12 Ntōi, inε iyi wa bi ku ce kuwεεε dee dee si wajui Ilaaā si anu akā iyi í ce do Jesu Kirisi kù nε bei á ce iyi kù ye ijuukpā. 13 Amma inε laalō ηa do woo sō ibo ηa waati kāmā fei laalō nηa í ya maa kōsīi. Si bei à waa dī ijui inε gō ηa, beεbe mōi à waa dī ijui ara nηa. 14 Amma awō, leekī dim dim si cio iyi à kōε si, iyi ì dasi naane, domi ì mà inε iyi í kōε si. 15 Hai keekei, ì mà kukoi idei Ilaaā iyi á yōkō ku muε bisi i dasiò Jesu Kirisi naane ku ba i ba faaba. 16 Kukoi idei Ilaaā fei hai bi Ilaaāi wa naa. Nō í nε aranfāani ku kó inε ηa si cio, ku nyisi amanε kuraraε, nō ku dasiε kpāa jiida má, nō ku nyisīε yaase bei á jεò dee dee, 17 ku ba inei Ilaaā ku kō, nō ku tā sōolu ku ceò icε jiida baa yooma fei.

4

1-2 Ñ wa n tɔɔei Timotee, i ya maa waazɔa inɛ ɲa ideɪ Ilaaɔ waati kãma fei. I ya tã sɔɔlu baa bii beirei, à jɛ a kù jɛ. Ñ wa n tɔɔei si wajui Ilaaɔ do si wajui Jesu Kirisi, nɲu iyi á kiiti ilu hunde do iku ɲa. Na irii kunyie wa do kunaai bommaei ñ wa n dasie iceu be. Na nɲu, lele ɲa, nɔ i nyisi ɲa kurara nɲa, mu nɲa gbugbã, nɔ i kɔ ɲa si cioi ideɪ Ilaaɔ do suuru nla nla. ³ Ñ wa n fɔ beɛbeɪ domi waati gɔ wa naa iyi inɛ ɲa a kaa bi ideɪ kukɔsi jiida ku gbɔ, amma aa dɛdɛa ara nɲa woo kɔ si cio nkpɔ, inɛ ɲa iyi aa lele ɲa do ide iyi à bi ku gbɔ. ⁴ Aa kɔ ku gbɔ ide ntɔu, nɔ aa sinda ara nɲa si ideɪ arái amanɛ ɲa. ⁵ Amma awɔ, mu arae si mii fei, temua do ijuukpã, ce icei laabaau jiidau ku waazɔe, nɔ i jò icei ideɪ Ilaaɔ iyi ì waa ce ku kã mam mam.

⁶ Amma amu takam, kuwɛɛm í jɛ bei atɛi kuwee iyi à waa nikã, nɔ waati iyi an jò andunya í maai wa. ⁷ Ñ jabu jiida, nɔ ñ sei ñ bɔ hee kɔɔ, nɔ ñ wa n leekí si naane ku dasi dim dim. ⁸ Nsei, ñ mà iyi an ba ribai dee dee ku jɛ. Lafɛɛ woo kiiti dee deeí á muum si ajɔ nɲu. Kù jɛ amu akã, amma hee do inɛ ɲa iyi à bi ajɔi kunyie wa fei.

Ideɪ ankãanyi

⁹ Ce kookaai i hãmɛɛm wa ɲya ɲya, ¹⁰ domi Demasi í jòm í bɔ Tesalonika si na iyi í jò í bi andunya kaa kaa. Keresani, inɛ nɲu í nɛ ikpa ilei Galati nɔ Titee mɔ í nɛ ikpa ilei Dalumasi. ¹¹ Luku nɲu akãí í wa bi tom ihɛ. Gbã Maaku inɛò i naa wa ajɔ ɲa, domi á yɔkɔ ku sobim si icɛm nɔu. ¹² Ñ be Tisiki Efɛɛzu. ¹³ Bii ì waa naa, soom kumboo ku nya tûtùm wa iyi ñ jò Torasi kpasɛi Kaapusi, do tiam ɲa, iyi í re mɔm nɲui í jɛ iyi à ce do batau.

¹⁴ Alesandu gbɛdɛu *, í ceem laalɔ ntɔ ntɔ. Lafɛɛ á sãa mii iyi í ce. ¹⁵ Awɔ mɔ laakaie, domi í kòsɪ ide nwa do gbugbã.

¹⁶ Inɛ kãma kù nɔ kù leekí do amu sinteu mɔm iyi ñ wa n kɔò aram, aɲa feii à jòm. Ilaaɔ ku mà mu ɲa do. ¹⁷ Do nɲu fei, Lafɛɛ í leekí do amu í muum gbugbã, ku ba n waazɔ laabaau jiidau mam mam nɔ dimi mmu ɲau fei a gbɔɔ. Nɔ ñ fita si wahalau bei inɛ iyi í gbã hai si gelei muusu nla. ¹⁸ Lafɛɛ á nyam hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ kù jò n

lɔ si bommai leleɛ do alaafia. Ka saabue hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

¹⁹ Ce Pirisila do Akilasi fɔɔ do inɛi kpasɛi Onezifɔɔ ɲa. ²⁰ Erasitu í gbe Kɔrenti be nɔ ñ jò Torofimu Miletu, domi kù waa nɛ baani.

²¹ Ce kookaai i naa hee sukui tûtù ku maa to. Ebulusi, do Pudeni, do Linusi, do Kolodia, do inɛ nwa ɲau fei à waa ceɛ fɔɔ.

²² Lafɛɛ ku wɛɛ do awɔ.

Nɔ didɔi Ilaaɔ ku wa si inɛ fei.

* **4:14** gbɛdɛu Gbede iyi à waa fãau ihɛ kù jɛ bei gbɛde ku rɔ kaako ɲa. Inɛ nɲu isɔ ku ce booda ɲa do iwɛ iyi inɛ ɲa à ya maa tɔɔi í ya yó.

Tia iyi Pɔlu í kɔa Titee

Pɔlu í ce Titee fɔ

¹ Amui Pɔlu, woo ce icei Ilaaɗ do woo bei Jesu Kirisi, amui ñ kɔ tiau wa. À bɛm nii n koo n sobi inɛ ɲa iyi Ilaaɗ í cicau ku ba a dasie naane, nɔ a mà ntɔu si gãmei kpãai naane ku dasi nwa. ² Iyi bei á jò a maa cɔ kpãai kuwɛɛ hai tã. Ilaaɗ ci ya sɔ ibo. Nɔ baa hai kù takai andunya í ce kuwãi kuwɛɛ hai tã. ³ Nɔ nsei, si awaati iyi í jilɛu, í jò ideu í fita. Ideui í daam si awɔ n waazɔɛ si bei í jilɛem, nɲu iyi í je Ilaaɗ woo faaba nwa.

⁴ Amu Pɔlu ñ wa n ceɛ tiau ihɛ wai, Titee. Si bei do saabum nii ì dasiò Jesu naane bei amu mɔ, nɲui í jò ì je ama abím. Ilaaɗ Baaba do Jesu Kirisi woo faaba nwa a muue didò do laakai akã.

Ice iyi Pɔlu í dasi Titee Kereti

⁵ Ñ jòɛ Kereti bei ku ba i teese ide ɲa iyi í gbeu, nɔ ì cica inɛ ngbo ɲa si igbei inɛi Jesu ɲa si ilu ɲau fei si bei ñ sɔɛu. ⁶ Inɛ iyi á je inɛ ngboi igbeu í gbe ku je inɛ iyi kù nɛ taale gɔ, iyi í nɛ abo akã lege lege nɔ amaɛ ɲa à je woo dasi Jesu naane ɲa. Kù màà je a maa sɔ iri ɲa do daa bututu nɔ a màà je amu ɲa iyi a ci ya jirima inɛ. ⁷ Ntɔ ntɔ, inɛ ngboi igbeu icei Ilaaɗi wa ce. Na nɲu í gbe ku je hai nɛ taale. Kù sɪa ku je ilu faau, walakɔ ilu idɔɔkɔ, walakɔ woo mɔ atɛ, walakɔ à bi ija, walakɔ inɛ iyi wa bi ku ba fia do bisi laalɔ. ⁸ Amma í gbe ku je inɛ iyi í ya yaɛ inɛ njoo ɲa, nɔ ku ya bi mii jiida ku ce. Nɔ ku je inɛ iyi í mà araɛ. Ku je inɛ dee dee do inɛ kumá nɔ ku ya saku. ⁹ Í gbe ku maa mu ide iyi í nɛ naaneu dim dim si bei à kɔaa si. Bɛɛbei á yɔkɔ ku mua inɛ ɲa iyi à gbe gbugbã nɔ ku tuse ɲa yaasei cio jiida nɔ ku kãmia woo jã ide ɲa.

¹⁰ Ñ wa n fɔ bɛɛbei domi inɛ nkpɔi í wa si igbeu iyi a kù waa jirima inɛ ngbo ɲau, inɛ ɲa iyi à waa dasi inɛ ɲa iju dūdū do ide nfe. Si inɔ ɲa, Zuifu ɲa iyi à dasi Jesu naaneu, aɲa mɔm nii à re. ¹¹ Í gbe a ganji ɲa, domi à waa bitandi nyaanze nkpɔ si bei à ya maa cio ɲa mii iyi kù jɔ. À ya maa ce bɛɛbei ku ba a baò fia do bisi laalɔ. ¹² Inɛi Kereti gɔ takɛ iyi í je woo sisi idei iwɛ ɲa í ni, waati kãma

fei inɛi Kereti ɲa woo sɔ ibo ɲai, nɔ à gaabu bei inɛi sako ɲa, ilu ika ɲai, lasabu ɲa fei si kpãai ijɛi í wa. ¹³ Nɔ ide iyi í fɔu ntɔi. Na nɲu, sɔ ɲa ide do kugaabu ku ba a leekɪ dim dim si kpãai naane ku dasi, ¹⁴ nɔ a màà na a too si alái Zuifu ɲau, walakɔ woodai inɛ ɲa iyi à ya hai si kpãai ntɔ. ¹⁵ Mii fei í mái bi inɛ ɲa iyi à má, amma nkãma ci ya má bi ilu riisi ɲa do hai dasi naane ɲa, domi lasabu ɲa do idɔ ɲa fei í nɛ riisi. ¹⁶ À waa fɔ do gele à ni aɲa à mà Ilaaɗ, amma kookoosu ɲa wa jã ɲa ide. À je inɛ laalɔ do woo kò ide ɲa, a kaa yɔkɔ a ce mii jiida kãma má.

2

Kukɔsi jiida

¹ Awɔ takɛ kɔ ɲa si cio jiida. ² Sɔ mɔkɔ ngbo ɲa a jò a mà mii iyi à waa ce, nɔ a je ilu bɛɛɛ iyi à mà ara ɲa nɔ a leekɪ si kpãai naane ku dasi dim dim do ti kubi do ti temua. ³ Sɔ abo ngbo ɲa mɔ a maa je kuwɛɛ ɲa dee dee bɛi í jɔ inɛi Ilaaɗ ɲa à ya ce. A màà je woo sɔ irii inɛ ɲa wala woo mɔ atɛ. Í sɪa a ya maa mua abo aso mɔkɔ saatara ɲa bisi jiida ⁴ ku ba a mà bei aa bi mɔkɔ ɲa ɲa do ama ɲa ɲa. ⁵ Nɔ a kɔ ɲa si a mà ara ɲa a je inɛ ɲa iyi aa leekɪ do mɔkɔ ɲa ɲa a maa ce icei abo aso mɔkɔ ɲa, a je inɛ jiida ɲa iyi aa sɪa mɔkɔ ɲa ɲa iri ile. Iyi bei á jò inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku fɔ laalɔi idei Ilaaɗ na iri ɲa.

⁶ Sɔ awaasũ ɲa mɔ a mà ara ɲa. ⁷ Bɛɛɛɛ mɔi awɔ takɛ, í ya jò a ye sie jiida ku ce si mii fei. Si cioɛ, nyisi ɲa iyi ì je dee dee nɔ ì waa ce mii iyi à dasiɛ. ⁸ Sɔ ɲa idei ntɔu iyi a kaa yeò taalei ideɛ. Iyi bei á jò anyɔ ku mu mbɛɛ ɲɛ ɲa domi a kaa ba laalɔ nwa a fɔ.

⁹ Sɔ aru ɲa mɔ a jirima lafɛɛ ɲa ɲa si mii fei nɔ a ya ce mii iyi á dɔ ɲa si. A màà ya ba ɲa kakɔ ku ce, ¹⁰ nɔ a màà ya ce ɲa ile, amma a nyisi ara ɲa iyi aɲa à je ilu naane si mii fei. Bɛɛɛɛ inɛ ɲa aa màò bɛɛɛɛi cioi Ilaaɗ woo faaba nwa.

¹¹ Ñ ni i ce bɛɛɛɛi domi Ilaaɗ í jò didɔɛ í naa si andunya. Didɔu á yɔkɔ ku mua inɛ fei faaba. ¹² Didɔu wa sɔ wa ka jò kɔdɛɛi andunya do kuwɛɛ iyi kù waa mà bɛɛɛɛi Ilaaɗ. Bɛɛɛɛi aa ka ce kuwɛɛ nwa si andunya ihɛ dee dee, ka màò ara nwa, nɔ ka màò bɛɛɛɛi Ilaaɗ, ¹³ nɔ ka maa degbeò ajɔ jiida iyi à waa cɔ kpãɛ, si bii Jesu Kirisi woo

faaba nwa á nyisi amboeε. Jesu Kirisi nηui í je Ilaaã, nɔ nηui í la. ¹⁴Í so arae í na na iri nwa ku ya wa hai si laalɔ baa yooma fei, nɔ ku ce wa ine kumá ηa ka na ka je bei dimi akã iyi á je titi nηu akã nɔ ka je ilu himma ka maa ceò ice jiiida.

¹⁵ Bεεbei í sía i ya cioa ine ηa. Sɔ ηa ide do kugaabu, nɔ i mu nηa gbugbã si bei ì ne kpãae. Maà jò ine gɔ ku dondaε.

3

Isεenei inei Jesu ηa

¹ Ye inei igbei Jesu ηau fei gigi a ya sũa ilaalui ile ηa do ine ngbo ηa iri ile, a ya jirima ηa, nɔ a ya tã sɔlu si ice jiiida fei ku ce. ² Sɔ ηa a maà ya fɔ laalɔi ine gɔ, nɔ a maà ya de anui ine gɔ, amma a ya cea ine fei jiiida nɔ a nyisi ine ηa daa didɔ. ³ Í sía ka ce bεεbe domi tako wo awa mɔ à yei bei ine ηa iyi à gbe. A kù ne yaase, a ci ya ka jirima Ilaaã, à ya ka maa ce kurara. Kɔdeei andunya baa yooma fei do faayi ηai à waa neò wa. À waa ce kuwεε nwa do inɔ sãmi do bine. Nɔ à cé nje. ⁴ Amma waati iyi Ilaaã woo faaba nwa í nyisi jiiida ku jeε do bei í bi amanε ηa, ⁵ í faaba wa. Waati bεεbei Hundεε iyi í da nwa si í bí wa ise gbeejisia nɔ í mu nwa kuwεε titɔ. Kù faaba wa si na iyi í jò à ce ice jiiida, amma si na iyi í jò í ce araare nwai. ⁶ Ilaaã í mu nwa Hundεε do inɔ akã na saabui Jesu Kirisi woo faaba nwa, ⁷ ku ba ka na ka je ine dee dee si wajui Ilaaã na didɔε nɔ ka je tubui kuwεε hai tã iyi à waa cɔ kpãae. ⁸ Ideu í ne naane. Ñ bi i fɔ ideu i sisi ku ba ine ηa iyi à dasi Ilaaã naane a ce kookaai a ceò ice jiiida. Ideu ide jiidai nɔ í ne aranfãani bi ine ηa. ⁹ Amma i ya fεò kudedei ide hai ne yaase ηa ku ce, nɔ i maà ya de irii bala nwa ηa kú mà, nɔ i maà ya maa ce kakɔɔ hai tã si gãmei wooda. Iyi be fei ngbei, kù ne aranfãani kãma. ¹⁰ Inε iyi wa fεεfε ine ηa, sɔɔ bei ise gbeeji i bei i nya lafεε ikã. ¹¹ Awɔ takae ì mà iyi amanε dimi bεεbe í yaai hai si kpãa jiiida, wa ce dulum nɔ kookoosue í jò à ye taaleε.

Idei ankãanyi

¹² Wee an na n be Aatemasi walakɔ Tisiki wa bi tεε. Waati iyi ine akã nηa á na ku to wa, ce kookaai i naa i bam Nikopolisi, domi bei ñ bi n maa n wa sukui tütü. ¹³ Mua Zenasi

woo mà woodau do Apolo bukaatai mii iyi à bi fei si isεene nηau, ku ba ngɔgɔ ku maà gaizia ηa. ¹⁴ Í sía ine nwa ηau mɔ a hanya si ice jiiida ku ce, ku ba a ba bukaatai mii iyi à bi nɔ a maà je kuwεε nηa ngbe ngbe.

¹⁵ Inε ηa iyi à wa bi tom ihε fei à ceε fɔɔ. Ce ine ηa iyi à bi wa si kpãai naane ku dasi fɔɔ. Didɔi Ilaaã ku wa si inε fei.

Tia iyi Pōlu í kōa Filemā

Pōlu í ce Filemā fō

¹ Amu Pōlu iyi ñ wa piisō na irii Jesu Kirisi, amu do Timōtee inε nwa à ceε tiau ihē wai Filemā, awō baakō nwa do minjisia nwa si icεu. ² Nō à ce inεi igbei Jesu ña iyi à ya tōtō kpasēu fō do wecī nwa Apia, do Aasipu, ññu iyi wa ba wa ku jabu. ³ Ilaaō Baa nwa do Lafēε Jesu Kirisi a mu ññε didō do laakai ku sū.

Kubii Filemā do naanε ku dasi

⁴ Waati iyi ñ wa n ce kutō fei ñ ya n ye gigiei nō ñ ya n saabu Aō Lafēεm na iriε, ⁵ domi ñ wa n gbō baau naanεε iyi ñ dasi Lafēε Jesu do bei ñ bi woo dasi Jesu naanε ña fei. ⁶ Ñ wa n tō Ilaaō ku jō anu akā iyi awae ña à ne na naanε ku dasi ku jō ñ mà mii jūida iyi à ne si kpāai Kirisi fei. ⁷ Baakōm, kubie u í muum gbugbā ntō ntō do inō didō nla nla, domi ñ waa tū inōi inεi Ilaaō ña.

Pōlu wa tōa Onezimu suuru

⁸ Na ññu, baa do iyi ñ ne kpāa na irii Kirisi iyi an tilasiε i ce iyi í sīa, ⁹ do ññu fei, na kubii í jō ñ wa n tōε suuru. Amu Pōlu, amu iyi ñ je mākō ngbo, nō wee nsei ñ wa piisō na irii Jesu Kirisi, ¹⁰ ñ wa n tōε suurui na irii Onezimu, ññu iyi í je bei amam iyi ñ bí si kpāai naanε ku dasi si ile piisō ihē. ¹¹ Tako wo kù sobiε jūida, amma nsei í je sobi nla nla bi tεε do bi tom.

¹² Nsei ñ bō wai bi tεε, ññu iyi ñ bi bei arai amu takam. ¹³ Ñ bi ku wa kākōm nii wo ku sobim si agbēε si waati iyi ñ wa piisō ihē na laabaau jūidau. ¹⁴ Amma n kù bi n ce ngōgō bii kù yeε, domi n kù bi i sobim do tilasi, bii kù je do idōbiε.

¹⁵ Á yākō ku je inεō Onezimu ñ fεεfε ñje ñai wo si waati keekeu ku ba i naa i nō do ajo fei. ¹⁶ Kaa nyi wa bi tεε baa bei aru ññu akā má, amma í re aru. Á nyi wai bei baakō jūidaε. Ñ ne kubie ntō ntō, nō í sīa titεε ku re, domi kù je aruε ññu akā, í je baakōε si kpāai Kirisi má.

¹⁷ Na ññu, bii ñ waa kam bei kpaasiε, gba ññu mō bei aa gba amu takam. ¹⁸ Bii ñ rarāε, walakō bii wa mu gbeseε, sindoε si irim.

¹⁹ Wee, ñ wa n kō iyi ihē do awōi amu takam, amu Pōlu, an sāε fei ndεε. Baa bii n kù fō, awō takāε ñ mà iyi ñ waa mu gbesem na kuwεεε iyi ñ ba. ²⁰ Na ññu, awō inεm, ñ wa n tōε i ceem didōu be na irii Lafēε. Tū inōm si kpāai Kirisi.

²¹ Ñ ceε tiau ihē wai si na iyi í jō ñ wa n naanεε iyi aa jirima ide iyi ñ wa n fōu, nō ñ mà kam kam aa ce ku re baa iyi ñ wa n tōεu.

²² Mii akāi í gbe, ceem sōlui ile bii an naa n wa, domi ñ wa n cō kpāa iyi Ilaaō á na ku sindoom wa bi tu ñε má na saabui kutō ññε.

Sukudō ku tō

²³ Epafaasi, awāō inε iyi a wa ile piisō na irii Jesu Kirisiu, í ni n ceε fō. ²⁴ Bεεbe mōi woo bam icε ku ce ña, Maaku do Aritaaki do Demasi do Luku, aña fei à ceε fō.

²⁵ Didōi Lafēε Jesu Kirisi ku wa si ñε.

Tia iyi à kɔa inεi Ebεε ηa

Ilaađ í jò Amaí nηu takae í ba wa ide ku fɔ

¹ Tako bala nwa ηa à gbɔ ide ku fɔi Ilaađ hai si gelei waliiε ηa ise fεεfelo si kpāa ikā ikā. ² Amma si waatii ankāanyiu ihē awa à gbɔ ide ku fɔi Ilaađ hai si gelei Amaε takae. Amaui Ilaađ í cica ku je woo je tubui mii fei, nηu iyi aηađ à taka andunya. ³ Amboe iyi Ilaađ í ne fei, si Amaei aa ka yɔɔ. Amau í jò Ilaađ takae dee dee, í nɔ wa mu mii fei do gbugbāi ideε. Waati iyi í ce ice iyi á kpa ideí dulum dii inε ηa í tã, ηaí í koo í buba lele si awɔ njei Ilaađ ilu gbugbā fei.

Amaí Ilaađ í re amaleka ηa

⁴ Si bei Ilaađ í na Amaεu iri iyi í re ti amaleka ηa, beεbe mɔi Amau takae í re amaleka ηa. ⁵ Do ntɔ, Ilaađ kù sɔ inε akāi amaleka ηau ku ni, Awɔi ì je Amam. Hai nnyi ñ je baaε. Kù nɔ kù je amaleka gɔi wa fāa iyi í ni, An je baaε, nɔ nηu mɔ ku je amam. ⁶ Amma waati iyi Ilaađ í be ama yemmaε wa si andunya í ni, Amalekam ηa fei a gulea. ⁷ Ide iyi Ilaađ í fɔ na irii amaleka ηau wee. í ni, Ñ ce amalekam ηai bei fufu, Woo ce icεm ηau mɔ bei amei ina. ⁸ Amma Amaei wa fāa iyi í ni, Awɔi ì je Ilaađ. Ñ jilε bommaε hee do aɔjɔ fei. Dee dee ku jei í je akpai bommaε. ⁹ Ì bi jiida nɔ ì cé laalɔ. Na ηaí í ce amu Ilaađ ñ cicaε, awɔ Ilaađ. Ñ nɔ ñ muue inɔ didɔ nɔ ñ jò beεεε í re ti kpaasi ηa. ¹⁰ Nɔ í sɔɔ má í ni, Awɔ Lafēε, hai sinte awɔi ì jilε icui ilε. Do awɔi ì ceò lele. ¹¹ Fei ndεε á ce nfe amma awɔi aa wεε. Lele do ilε fei á gboi bei ibɔ. ¹² Awɔi aa taabu ηa bei jine. Aa nɔ a maa kpaasi bei à ya kpaasi ibɔ. Amma awɔ i kaa kpaasi, nɔ kuwεεε kaa kpa iri. ¹³ Ilaađ kù nɔ kù sɔ amalekaε gɔ kù ni,

Buba awɔ njem hee n ce mbεεε ηa bi ku lesi isεε.

¹⁴ Debei, mii amaleka ηa à je. À je hunde ηa iyi à waa cea Ilaađ ice, aηai í ya be a koo a sobi inε ηa iyi aa ba faaba.

2

Idei faaba

¹ Na nηu, í sía ka mu ide iyi à gbɔ dim dim ku ba ka maà nyɔɔ, ² domi baa ide iyi amaleka ηa à naađ wa í ne gbugbā hee inε iyi kù saaluε walakɔ kù jirimae fei í ba ijuukpā iyi í jɔ. ³ Debei, beirei aa ka ce ka yɔkɔ ka saa ijuukpā bii à waa ceíð ideí faaba iyi í to beεbe. Lafēε takae í tako í sisi ideí faabau, nɔ si anyie inε ηa iyi à gbɔɔ à sɔ wa à ni ideu ntɔi. ⁴ Nɔ Ilaađ í ce maamaake ikā ikā fei ku ba gbugbāi seeda nηau ku kɔasi. Nɔ í cea inε ηa amua ikā ikāi Hundεε si bei í bi.

Woo faaba inε ηa

⁵ Ntɔ ntɔ, andunya iyi á na ku naa iyi à waa fāau, kù je amaleka ηai Ilaađ í jilε a je inε ngboε. ⁶ Amma inε gɔ í kɔ bii gɔ í ba Ilaađ ide ku fɔ í ni, Mii amanε í je hee ì waa ce lasabue. Yooi í je amanε hee i maa gbɔaa. ⁷ Si waati keeke gɔ ì coo inε iyi kù to amaleka ηa.

Ì muaa amboe nɔ ì jò í ne jirima nla nla.

⁸ Ì muaa gbugbā si mii fei.

Ntɔi, iyi à ni Ilaađ í naa gbugbā si mii fei, nkāma kù wεε iyi kaa sūaa iri ilε. Amma a kù ye bii mii fei í sūaa iri ilε titā. ⁹ Do nηu fei Jesu nηu iyi à kaye wo, nsei à waa yɔɔ do amboe do jirima nla nla na wahala iyi í ye í kuò. Ntɔi, didɔi Ilaađ í tako í jò kù to amaleka ηa si waati keeke gɔ. Ilaađ í ce beεbei ku ba ku ye wahala ku kuò na irii inε fei. ¹⁰ Do ntɔ, Ilaađ, nηu iyi í taka mii fei nɔ wa mu fei ndεε, í yɔɔ iyi í sía Jesu ku ye ijuukpā ku ba ku je amanε iyi í kɔ nɔ ku gbā amanε nkpɔ nkpɔ ku naađ ηa wa si amboεε, domi Jesu í je icui faaba ηa.

¹¹ Jesu iyi í we inε ηa hai si dulum du ηa, nηu do inε ηa iyi í we ηau à je amai baa akā. Na nηu, kù ce anyɔi ku kpe ηa ifɔε ηa ¹² tengi bii í ba Ilaađ ide ku fɔ í ni, An sisia ifɔm ηa ideε. An saabue si aninii inε ηa iyi à tɔtɔɔ.

¹³ Nɔ í ni má,

An dasi Ilaaã naanem.

Si anyie má nɔ́ í ni,

Amu wee do ine ɲa iyi Ilaaã í muum.

¹⁴ Si bei ine ɲau à ne ara do nje, Jesu takae í na í so ara bei aɲa mɔ́. Í ce beɛbei ku ba na saabui ikuɛ ku kpa gbugbãi Seetam, nɲu iyi í ne gbugbãi iku wo, ¹⁵ nɔ́ ku ya ine ɲa iyi à je bei aru ɲa si kuweɛ ɲa fei na njoí iku. ¹⁶ Ntɔ́ ntɔ́, kù je amaleka ɲai í naa ku sobi, tɔ́kui Aburahamu ɲai í naa ku sobi. ¹⁷ Na nɲu, kù ne bei á ce iyi kù jɔ́ ifɔ́ɛ ɲa si mii fei ku ba ku na ku je woo wee nla iyi í ne araare nɔ́ ku je ilu naane si icei Ilaaã, nɔ́ ku sã gbesei dulum dii ine ɲa. ¹⁸ Do yaase beɛbe á yɔ́kɔ́ ku sobi ine ɲa iyi à wa si kulɛɛ, domi nɲu takae í ye ijuukpã si kulɛɛ.

3

Jesu í re Moizi

¹ Na nɲu, inɛ inem ɲa, inɛ iyi ì je ti Ilaaã, inɛ iyi í kpe do woo dasi Jesu naane ɲa iyi à gbe ku ba í bɔ́ lelei Aã ɲa, í jɔ́ í cɔ́ Jesu, nɲu iyi Ilaaã í be wa ku je woo wee nla si kpãai naane ku dasi iyi à waa sisi. ² Bei Moizi í tako í je ilu naane si iceɛ iyi í cea inɛi Izireli ɲa fei, beɛbe mɔ́i Jesu takae í ne naane si wajui Ilaaã, nɲu iyi í jilɔ́ si iceu. ³ Inɛ iyi í ma ile í ne beɛɛ í re ileu takae. Beɛbe mɔ́i Jesu í ne amboe nla nla iyi í re ti Moizi. ⁴ Ntɔ́i, ile iyi ì ye fei amanɛi í maa, amma Ilaaã í je ine iyi í ma mii fei. ⁵ Si ice iyi Moizi í cea inɛi Izireli ɲa fei, í ye bei amaace ilu naane si kpasɛi Ilaaã kù je nwa sɛɛdai mii iyi á na ku ce. ⁶ Amma Kirisi nje amai kpasɛ ilu naane iyi Ilaaã í ce ine ngboi kpasɛɛu. Inɛi kpasɛɛ ɲau mɔ́, awai bii à waa leekí si naane dim dim do si kpãa ku cɔ́ iyi à waa tɔ́ɔ́ fufu.

Kusɛmi iyi Ilaaã í jileɛ ine ɲa

⁷ Na nɲu, í sofi í gbɔ́ ide iyi Hundei Ilaaã í fɔ́ í ni,

Bii ì waa gbɔ́ ide ku fɔ́i Ilaaã nnyi ɲa,

⁸ I maà lele idɔ́ nɲe má bei si ajɔ́ iyi ì kɔ́sɛ ɲa, Si waati iyi ì cɔ́ laakaie ɲa si gɔ́ɔ́ɔ́.

⁹ Nɔ́i Ilaaã í ni,

Tengi bei bala nɲe ɲa à kɔ́sim à dede idɔ́kɔ́m,

Baa do iyi à ye mii iyi ì ce hee adɔ́ ciiji.

¹⁰ Na ɲɔ́i í jɔ́ ì ce idɔ́kɔ́ do aɲa.

Nɔ́ ì ye idɔ́ ɲa í ya sindai ajɔ́ fei hai bi tom. A kù mà kpãam.

¹¹ Si idɔ́kɔ́m ì ceekpe ì ni,

A kaa lɔ́si bi kusɛmi iyi ì ce ɲa sɔ́luɛu ajɔ́ kãma.

¹² Na nɲu, inɛ inem ɲa, í ce laakai, í maà jɔ́ ine gɔ́ nɲe ku ne idɔ́ laalɔ́ hai dasi naane, iyi á jɔ́ ku sinda hai bi Ilaaã, nɲu iyi í weɛ.

¹³ Amma si na iyi í jɔ́ Ilaaã í mu nwa ajɔ́i nnyi, nɔ́ ala kù je tu wa, í sɛa í ya maa mua nje gbugbã ajɔ́ fei ɲa ku ba ine gɔ́ nɲe ku maà jɔ́ dulum ku dɛ́ ijuɛ hee ku le idɔ́ɛ. ¹⁴ Ntɔ́i, à ne ikpɛ́ si kuweɛi Kirisi bii à waa leekí dim dim si naane ku dasi iyi à ne hai sinte hee kɔ́ɔ́ɛ.

¹⁵ Na ɲɔ́i í jɔ́ à ni,

Bii ì waa gbɔ́ ide ku fɔ́i Ilaaã nnyi ɲa,

I maà lele idɔ́ nɲe má bei si ajɔ́ iyi ì kɔ́sɛ ɲa,

¹⁶ Yoo ɲai à gbɔ́ ide ku fɔ́i Ilaaã nɔ́ à kɔ́sɛ bii kù je ine ɲa iyi Moizi í gbã hai ilei Ezibitiu fei.

¹⁷ Mà yoo ɲai Ilaaã wa ce idɔ́kɔ́ hee zakai adɔ́ ciiji bii kù je do ine ɲa iyi à ce dulum nɔ́ à cuku à ku si gbabuau. ¹⁸ Si waati iyi Ilaaã í ceekpe í ni, a kaa lɔ́si bi kusɛmi iyi nɲu í ce ɲa sɔ́luɛu, yoo ɲai wa fãa bii kù je ine ɲa iyi a kù jirima ideɛ. ¹⁹ Beɛbe mɔ́i, à ye iyi a kù yɔ́kɔ́ a kù lɔ́si bi kusɛmiu si na iyi í jɔ́ a kù dasi naane.

4

¹ Kuwãi Ilaaã iyi í ni aa ka lɔ́si bi kusɛmiu í weɛ baa nnyi. Na nɲu, í ce laakai ku ba ine gɔ́ nɲe ɲa a maà na a to wa do ankãanyi nɔ́ a ba wee aɲa a kaa ba a lɔ́ bi kusɛmiu. ² À waazo nwa laabaau jiida si bei à cea ine ɲa iyi à tako à wa si gbabuau. À gbɔ́ ideu amma kù ce ɲa aranfãani kãma domi si waati iyi à gbɔ́ɔ́, a kù dasi naane. ³ Awa iyi à dasi naane aa ka lɔ́si bi kusɛmiu, bi kusɛmi iyi Ilaaã í fɔ́ ideɛ í ni,

Si idɔ́kɔ́m ì ceekpe ì ni,

A kaa lɔ́si bi kusɛmi iyi ì ce ɲa sɔ́luɛu.

Í fɔ́ beɛbe baa do iyi í ce sɔ́lui kusɛmiu tã hai waati iyi í taka andunya. ⁴ Do ntɔ́i, bii gɔ́ à fɔ́ ideɛ ajɔ́ mɛɛjesiau à ni,

Ilaaã í kpa irii iceɛ fei nɔ́ í sɛmi si ajɔ́ mɛɛjesia.

⁵ Do nɲu fei Ilaaã í fɔ́ ide iyi à tako à ka wau wo iyi í ni,

A kaa lɔ́ si bi kusɛmi iyi ì ce ɲa sɔ́luɛu ajɔ́ kãma.

⁶ Inɛ gɔ́ ɲa aa na a lɔ́ si bi kusɛmiu. Amma ine sinte ɲa iyi à gbɔ́ laabaau jiidau a kù lɔ́si na ide hai jirima nɲau. ⁷ Na nɲu, nsei Ilaaã í jile ajɔ́ má, nɔ́ ajɔ́i nnyi. Ideu í cei bei Ilaaã í jɔ́ à

na à gbɔɔ hai si gelei Davidi si anyii adɔ nkpɔ nkpɔ. Ideu í ni,
Bii ì gbɔ ide ku fɔi Ilaaɔ nnyi ɲa,
I maà ti i lele idɔ nɲɛ.

⁸Ntɔi, bii í je si kusímiu bei Zozue í bɔɔ ine ɲau wo, Ilaaɔ kaa fɔ ideí ajɔi kusími mmu gɔ iyi á na ku naa. ⁹Beebei kusími í weɛ má iyi í je ti ineí Ilaaɔ ɲa bei Ilaaɔ takae í sími si ajɔ meejesia. ¹⁰Ine iyi í lɔsi bi kusími iyi Ilaaɔ í ce sɔɔluɛu, í kpa irii iceɛi si bei Ilaaɔ mɔ í kpa irii tɛɛ. ¹¹Na nɲu, ka ce kookaai ka lɔsi bi kusímiu. Káma nwa ku maà je hai gbɔ ide bei ine ɲau. Bii kù je beɛbe aa ka na ka cuku ka kua bi kusímiu.

¹²Idei Ilaaɔi í je kuweɛ, í nɔ í ne gbugbã. Í dɔ anu í re taakuba ilu andɛ minji. Í ne gbugbã iyi á yɔkɔ ku lɔɔ hee lelei idɔ ku fɛɛfɛ idɔi amanɛ do lasabuɛ, ikɔi ara mɔ do lompi. Nɔ á wuse idɔɔbii amanɛ do lasabuɛ.
* ¹³Nkáma kù weɛ iyi wa manjia Ilaaɔ woo taka. Fei ndɛɛ í cɪ wa jilei si wajue. Nɔ nɲui awa fei aa ka tusea kuweɛ nwa.

Jesui í je woo wee nlau

¹⁴Do ntɔi à ne woo wee nla iyi í bɔ lelei Aɔ í to hee bi Ilaaɔ takae. Nɲui í je Jesu amaɛ. Na nɲu, ka leekɪ dim dim si naane iyi á dasi, ¹⁵domi woo wee nla iyi á ne u á yɔkɔ ku ce araarei gbugbã hai ne nwa si na iyi í jɔ à leleɛ ku ceɔ laalɔ si mii fei bei awa mɔ, amma kù ce dulum. ¹⁶Kitá bommai Ilaaɔi í je tengi bii aa ka ba didɔ. Na nɲu, ka sekeɛ si kitáu si kutɔɔ nwa do idɔ ku buba, ku ba ku ce araare nwa nɔ ku mu nwa didɔ iyi á sobi wa si waati iyi í jɔ.

5

¹Woo wee nla iyi á ya so hai si inɔi amanɛ ɲa fei, à ya sooi ku cea Ilaaɔ ice na iri ɲa ku ba ku ya kooa Ilaaɔ amua ɲa ɲa nɔ ku ce kuweɛ ɲa na irii dulum du ɲa. ²Á yɔkɔ ku ce suuru do ine ɲa iyi á kù mà ngɔgɔ do ine ɲa iyi á yaa hai si kpãa, si na iyi í jɔ nɲu takae mɔ kù kɔ. ³Na ɲɔi í jɔ, kù ne bei á ce iyi kù ce kuweɛ na irii dulum dii nɲu takae bei wa ce na irii ine ɲa. ⁴Ine gɔ kaa yɔkɔ ku so arae ku ni nɲu í je woo wee nlau, bii kù je Ilaaɔi í kpoo bei í kpe Arɔɔ wo.

* **4:12** Idei Ilaaɔ í je kuweɛ tia nwo ɲau à ni, “Idei Ilaaɔ í weɛ njaawe”.

⁵Beebe mɔi baa Kirisi takae kù so arae lele kù ni nɲu í je woo wee nlau. Ilaaɔi í cicae, nɲu iyi í sɔɔ í ni,
Awɔi ì je Amam.
Hai nnyi ñ je Baaɛ.

⁶Bii gɔ à kɔ ide iyi í sɔɔ má í ni,
Awɔi aa je woo wee do ajɔ fei bei Mɛɛkizedeki.

⁷Si waati iyi Jesu í wa si andunya í ya ce kutɔɔ do anu ku dɔ nla nla do cikãaju. Í tɔɔ sobii Ilaaɔ, nɲu iyi á yɔkɔ ku nyaa hai si awɔi iku, nɔ í gbɔa si na iyi í jɔ í sũaa iri ile. ⁸Do iyi í je Amaí Ilaaɔ fei, í kɔkɔ ku jirimae si ijuukpã iyi í ye. ⁹Iyi í kɔ í tã nɔ í baa í jea ine ɲa iyi á waa jirimae fei icui faaba iyi ci ya tã. ¹⁰Nɔ Ilaaɔ í coo woo wee nlau bei Mɛɛkizedeki.

Ka maà jɔ naane ku dasi nwa

¹¹Mii nkpɔ í weɛ iyi aa ka yɔkɔ ka fɔ si gãmei ideu ihɛ, amma á gaabu a sisi nɲɛ yaaseɛ domi ì baa ì je ine ɲa iyi á ci ya gbɔ yaasei ide ɲya ɲya ɲa. ¹²Waati í to bebei bii í jɔ ine mɔ i kɔ ine gɔ ɲa mɔ si ideu, nɔ do nɲu fei, ì kɔ ì waa ne bukaatai ine iyi á kɔ ɲɛ si mii sinte ɲa si ideí Ilaaɔ. Ine iyi ì to i je ije kili nla nɔ ì nyi ì waa ne bukaatai amɔ má ɲa. ¹³Ine iyi wa mɔmɔ fei amai, kaa yɔkɔ ku wũa jiida do laalɔ. ¹⁴Amma ije kili, ijei ine ngbo ɲai, aɲa iyi á mà jiida do laalɔ ku wũa si na iyi í jɔ à ne dɔɔnɛɛ.

6

¹Na nɲu, ka jɔ ide sinte ɲau si gãmei Kirisi nɔ ka bɔ waju ka je ine ɲa iyi á jɪa. A kaa ka jile icui ideu ku kɔsi má. Ideui í je ideí idɔ ku kpaaasi hai si kookoosui nfe ku ce, do ideí naane ku dasi si Ilaaɔ, ²do ideí ikɔi inyi ku dasi ikã ikã, do ideí awɔ ku lea ine ɲa si iri, do ideí kujɪi iku ɲa, do ide iyi Ilaaɔ á jile hee do ajɔ fei si kiitiu. ³Kookaai waju ku bɔi aa ka ce bii Ilaaɔ í bi.

⁴Ine ɲa iyi á ba inya kumáí Ilaaɔ tã, nɔ à tie amuai lele, nɔ à ba ikpɛ si Hundei Ilaaɔ, ⁵nɔ à yɔɔ iyi ideí Ilaaɔ í sía, nɔ à mà gbugbãí kuweɛi ala, ⁶bii à sinda à toa ideí Ilaaɔ anyi, a kaa yɔkɔ a sinda idɔ má, domi à sísí à waa kpakpa Amaí Ilaaɔ si jɪi ku gaauu má nɔ à waa dasie anyɔ si bantuma.

⁷Ntɔ ntɔ, ile á yɔkɔ ku mɔ inyii iji nɔ amaa je iyi á cea woo logoo ɲa aranfãani á

fitá. Bii iléu í ce bébé, á ba kuweei Ilaaḍ. ⁸ Amma bii agū do agū fūfū ηai à fita si, iléu kù ce ncéi. Bii í kōsi Ilaaḍ á ceekpée, si anyi nō ku joo.

⁹ Ine baakō nwa ηa, baa do iyi à waa fō bébé, à waa naane ηe. À mà iyi ì wa si kpāai faaba ηa. ¹⁰ Ilaaḍ í je ine dee dee, kaa gbéje ice nne do kubi iyi ì nyisi na irie ηa, si bei ì gbōa inee ηa wo ηa, nō ì waa gbō nna baa nsei ηa. ¹¹ Amma à bi ine baa yooma nne fei ku hanya do iju nkpa ku leekí si ideu hee kōe ku ba mii iyi ì waa cō kpāae ηau ku ce mam mam. ¹² A kù bi i na i ce ika ηa, amma i sisi ine ηa iyi à dasi naane nō à temua à waa jēd tubu iyi Ilaaḍ í wā ηa dou.

Ide iyi Ilaaḍ í wā kù ne sika

¹³ Waati iyi Ilaaḍ í cea Aburhamu kuwā í gbasi do irii nne takae si na iyi í jē ine gō kù wee iyi í roo má, ¹⁴ í ni, an wee do ntō, nō n jē dimie ku kpō. ¹⁵ Si bébei Aburhamu wa temua nō í ba mii iyi Ilaaḍ í wā do. ¹⁶ Bii ine ηa à waa gbasi ide, à ya cooi do irii ine iyi í re ηa, nō kugbasiu ku jē a mà iyi ntō ntō á cooi nō ku kpa irii kakō fei. ¹⁷ Bébei, ine ηa iyi Ilaaḍ í cea kuwāu, í bi ku nyisi ηa mam mam iyi ide nne kù ne gele ku kōbia. Na ηai í jē ì gbasi ku ba a mà iyi ntō ntō á cooi. ¹⁸ Na nne, ide kuwā do kugbasi, aηa minji à wee iyi kaa kpaasi, nō si ide minji ηau be Ilaaḍ kaa yōkō ku sō ibo. Si ide minji ηau bei Ilaaḍ wa mu nwa gbugbā ntō ntō, awa iyi à waa leekí si kpāa ku cō iyi í jile nwa nō à ba bi ku manji nwa sie. ¹⁹ Kpāa ku cōu wa mu idō nwai dim dim bei isōi akōi inyi í ya gee akōu. Isōi iyi à neu wa soi dim dim do anyii ridoo bi ku wai Ilaaḍ lele. ²⁰ Tengi bei Jesu í cua nwa í lō na iri nwa domi í baa í je woo wee nla do aḵo fei bei Mēkizedeki.

7

Mēkizedeki í je ilaalu nō í je woo wee má

¹ Mēkizedekii í je ilaalui Salemu do woo weei Ilaaḍ ilu gbugbā fei. Si waati iyi Aburhamu í je amanlu ηa igū wa baa, ηai Mēkizedeki í bō ku kōo ku weeaa. ² Mii iyi Aburhamu í ba wa fei, í naa í ce ikpēe, si mēewa fei í nya akā í na Mēkizedeki. Yaasei irii Mēkizedekiui í je ilaalu iyi í je dee dee. Si anyii nne, í je ilaalui Salemu, waato ilaalui

laakai ku sū. ³ Ine gō kù mà baa walakō iyee walakō balae gō. A kù ce faajii kubie hee má je faajii ikue. Si bébé í jō Amai Ilaaḍ, nō í je woo wee do aḵo fei.

⁴ I cō zaka bei kulai mākōu í to, nne iyi si waati iyi Aburhamu bala nla nwa í je igū, mii ηa iyi í ba wa, si mēewa fei í nya akā í náa. ⁵ Si inōi inēi Levi ηa, ine ηa iyi à je woo wee ηau, wooda nwa í na ηa kpāa, si mēewa fei inēi Izireli ηa a nya akā a na ηa. Do nne fei, à je nyaanze akā, aηa fei tōkui Aburhamu ηai. ⁶ Mēkizedeki í weea Aburhamu iyi Ilaaḍ í cea kuwāu, nō baa do iyi Mēkizedeki kù je dimii Levi, do nne fei, Aburhamu í náa ikpēu. ⁷ Kù ne sika gō, ine iyi í re nne í ya weea kpaasi. ⁸ Inēi Levi ηa, aηa iyi ine ηa à ya na akā si mēewau fei, amanē ηai iyi à ya ku, amma Mēkizedeki í wee, si bei kukōi idei Ilaaḍ wa fō. ⁹ Nsei, si waati iyi Aburhamu í náa zaka, í yei bei Levi takae mō í náa, nne iyi amae ηa à waa ba zakaau, ¹⁰ domi baa do iyi a kù bí Levi waati bébé, í ye bei í wa si arai balae waati iyi balaeu í ko Mēkizedeki.

¹¹ Wooda iyi Ilaaḍ í na inēi Izireli ηa, kpāai kuweei inēi Levi ηai í je icue. Nsei, bii í je kpāai kuwee be á yōkō ku jē ine ηa a kō mam mam, a kaa ne bukaatai woo wee mmu gō ku naa má bei Mēkizedeki, ine iyi kù je dimii Arō, ¹² domi bii à kpaasi kpāai kuwee bébé, tilasi í gbe a kpaasi wooda mō. ¹³ Ntōi, Lafēe nwa iyi ideu wa fāau, í je inēi dimi mmu gō, nō si dimiu ine kāma kù ce icei kuwee. ¹⁴ Ntō ntō, à mà iyi à buui si dimii Zuda. Moizi kù nō kù fō idei ine kāma si gāmei dimiu iyi á na ku je woo wee.

Woo wee gō iyi í ye bei Mēkizedeki

¹⁵ Yaasei ideu í fita sāa sāa si bei à ye woo wee mmu gō í fita iyi í ye bei Mēkizedeki. ¹⁶ A kù coo woo wee si na iyi í jē à buu si dimii woo wee ηa, amma do gbugbāi kuwee iyi ci ya tāi. ¹⁷ Do ntōi, kukōi idei Ilaaḍ í fō na irie í ni, Awōi aa je woo wee do aḵo fei bei Mēkizedeki.

¹⁸⁻¹⁹ Si bébei à kpa wooda nwou nō à naaō kpāa ku cō iyi í roo wa, nō do saabuei à waa sekee si Ilaaḍ. À kpa wooda nwoi si na iyi í jē kù ne gbugbā nō kù ne aranfāani. Ntō ntō, wooda kù jē nkāma kù kō mam mam.

20 Ilaađ í jilɔ woo wee bei Mεεkizedεki nɔ í gbasi ideu. Inε ihɔ ɲa à je woo wee ɲa, kù je do kugbasii Ilaađ. 21 Amma do kugbasii Ađ Lafēε í ce Jesu woo wee í ni, Amu Ađ Lafēε n̄ gbasi ideu. N kaa n nɔ n dede si idem má. Aa je woo wee do ajɔ fei.

22 Bεεbei Jesu í je nwa bei akaasii akabuu iyi í s̄ia í re wa.

23 Tengii bii idei Jesu do idei woo wee ɲau í nya ikā wee. Woo wee ɲau à kpɔ si na iyi í jɔ amanε ɲai iyi à ya na à ku, nɔ ice n̄ɲa ku leeki. 24 Amma Jesu n̄je í wεεi do ajɔ fei, ɲɔi í jɔ inε mmu gɔ kaa s̄asi aqbeε ajɔ kāma. 25 Na n̄ɲu á yɔkɔ ku faaba inε ɲa iyi à waa sεkeε si Ilaađ do saabuε mam mam, domi í wεεi hee do ajɔ fei ku maa tɔɔ Ilaađ na iri n̄ɲa.

26 Na n̄ɲu, Jesu í je woo wee nla iyi à ne bukaataε. Kuwεei n̄ɲu do ti ilu dulum ɲa kù je dimi akā. Í má, kù ce dulum ajɔ kāma nɔ riisi kāma kù wa siε. À soo í ne hee lelei Ilaađ. 27 Kù ye bei woo wee nla iyi ihɔ ɲa, aɲa iyi à ne bukaatai kuwee ajɔ fei, sinte na irii dulum dii aɲa taka n̄ɲa, si anyiε ti inε ɲa iyi à gbe. Inε n̄ɲu í ce kuwee akā iyi í to hee do ajɔ fei si waati iyi n̄ɲu takae í na araε. 28 Woo wee nla ɲa iyi à waa ce ice bei woodai Moizi í jile, a kù kɔ. Amma woo wee nla iyi Ilaađ í jile do idei kugbasie iyi í fɔ si anyii woodau, n̄ɲui í je Amaε iyi í kɔ hee do ajɔ fei.

8

Jesu woo wee nla nwa

1 Nsei, irii ideu wee. Awa à ne woo wee nla dimi bεεbe, inε iyi wa buba lele si awɔ n̄jei kitāi bommai Ilaađ ilu gbugbā fei. 2 Wa ce icei woo wee nlau si inɔ kumá bi ku wai Ađ Lafēε takae, iyi Ađ Lafēε í ce, kù je amanε.

3 À jile woo wee nla baa yooma fei ku cea Ilaađ amua do kuwee ɲa. Na n̄ɲu, í gbe woo wee nla nwa kù ne ngɔgɔ iyi á ceɔ kuwee. 4 Bii í je í wa si andunya kaa je woo wee, domi woo wee ɲa à wεε iyi à waa ce kuwee si bei woodai Moizi wa fɔ. 5 Woo wee ɲau à waa s̄isi icei lele. Ice n̄ɲa í jɔ icei kuwee ntɔ iyi wa ce leleu. Bεεbe m̄ai, waati iyi Moizi í t̄a s̄ɔlu ku ce ilei acɔ, Ilaađ í s̄ɔɔ í ni, jɔ i coo mam mam ku ye bei n̄ nyisiε si antai iri

* 9:3 acɔ minjisiau acɔ sinteui í je bi ku lɔ. † 9:4 mana ije iyi Ilaađ í sambaa inε Izireli ɲa wa hai lele waati iyi à wa ghabuau.

kutau. 6 Do yaase bei icei Jesu í reɔ tu ɲa, bεεbei akabuu iyi í teese si gāmei Ilaađ do amanε ɲa í ne bεεε í re. Akabuuu, kuwā iyi í re do bεεεui í je icue.

7 Bii akabuu sinteui í kɔ, kaa ne a kpaasie má. 8 Amma Ilaađ í ye taalei inεε ɲa waati iyi í ni, Amu Ađ Lafēε n̄ ni, ajɔ wa naa iyi an d̄i akabuu titɔ do dimii inεi Izireli do inεi Zuda ɲa.

9 Kaa ye bei iyi n̄ d̄i do bala n̄ɲa ɲa, Ajɔ iyi n̄ mu awɔ n̄ɲa n̄ fitaɔ ɲa hai ilei Ezibiti.

A kù leeki do akabuu iyi n̄ d̄i do aɲa. Na n̄ɲu, n̄ ce si ɲa atafii.

Ideu bei, amu Ađ Lafēε n̄ fɔ.

10 Nɔ n̄ ni má, akabuum wee, iyi an d̄i do dimii inεi Izireli ɲa si anyii ajɔ n̄ɲu.

An dasi woodam si lasabu n̄ɲa.

An kɔɔ si idɔ n̄ɲa.

An je Ađ Lafēε n̄ɲa nɔ aa je inεm ɲa.

11 Inε kāma n̄ɲa kaa kó inεi ilue si cio má walakɔ kpaasie ku ba ku m̄am,

Domi aɲa fei aa m̄am hai ama keeke hee ku bɔ inε ngbo.

12 An kpa idei kuce laalɔ n̄ɲa. N kaa n ye gigii dulum du ɲa má.

13 Idei akabuu titɔ iyi Ilaađ wa fɔui í jɔ ti takou kù ne aranfāani má. Wee mii iyi wa gbo wa fei, wa bɔ ku kpa irii.

9

Kutɔɔi akabuu sinte do ti lele

1 Si waatii akabuu sinteui wooda í wεε si gāmei kutɔɔ, nɔ ile bi kuwai Ilaađ m̄ɔ í wεε si andunya. 2 Ntɔi à gū ilei acɔ. Inɔ sinteui à ya kpe ile kumá. Bei fitila í wa do taabu do p̄εε iyi à jileε Ilaađ. 3 Do wajui acɔ minjisiau * inɔ mmue gɔ í wa be má iyi à ya kpe ile iyi í re do kumá. 4 Bei bi kuwee iyi à ce do wura í wa, si antaei à ya jo tularε. Be m̄ai kpakoui akabuui Ilaađ í wa iyi à bii do wura. Si inɔ kpakoui, cakai wura í wa, bii à dasi mana †. Nɔ si inɔ kpakou m̄ai goloι Arɔɔ iyi Ilaađ í jɔ í da koko wo í wa, do kuta ku munga anu si bii à kɔ wooda. 5 Si antai kpakoui amaleka ilu amboe ɲau à wa. Wurá à yɔ à ceɔ amaleka ɲau. À jɔ ikpa n̄ɲa í fū í bii tengii bii à ya nikā

njei kuwee na dulum. Amma a kaa ka yɔkɔ ka sisi idei mii ηau ihē fei nsei.

⁶ Do yaase beεbei à jile fei ndεε nɔ woo wee ηa à ya lɔ inɔ sinteui ajɔ fei a maa ce icei kutɔɔ nηa. ⁷ Amma woo wee nlau nηu akāi í ya lɔ inɔ minjisiau adɔ do adɔ gbakā akā do njei mεεmu iyi í ya cead̄ Ilaaɔ kuweeu na dulum dii nηu takae do iyi ine ηa à ce si kumà hai mà nηa. ⁸ Beεbei Hundei Ilaaɔ wa nyisi wa iyi kpāa iyi wa bɔ inɔ ntɔ iyi í re do kumáú a kù cūu titā waati iyi ile sinteui í wεε. ⁹ Iyi bei í je nwa yaasei mii iyi wa ce nsei ihē, domi wa nyisi wa iyi amua ηa do mεεmu ηa iyi à ya cead̄ Ilaaɔ kuwee ηau kù to ku jɔ idɔi ine iyi wa coou kú má mam mam. ¹⁰ Mii ηau be fei wa fɔ ideí kuje do kumɔ do ara ku wie dimi ikā ikā. Woodai ara nηu akāi iyi Ilaaɔ í jile hee titɔε ku maa naa.

¹¹ Amma waati iyi Kirisi í naa, í je woo wee nla iyi í naad̄ mii jiidai ala wa nnyi. Nηui í lɔ ile gɔ iyi í la í re nɔ í sía í re. Kù je amanε ηai à coo, waatɔ kù wa si andunya iyi à taka. ¹² Kirisi nje í lɔ inɔ iyi í re do kumáú gbakā akā hee do ajɔ fei, nɔ kù je do njei iwo ηa walakɔ ti ama ketε ηa. Njei nηu takaei í lɔ. Beεbei í jɔ à baɔ faaba iyi ci ya tā. ¹³ Ine ηa iyi a kù má à ya fāsi ηa njei iwo ηai do ti ketε kombo ηa do irurui ketε ηa iyi à jo, ara nηa ku bei ku má. ¹⁴ Bii beεbei, beirei aranfāanii njei Kirisi á to. Do saabui Hundei Ilaaɔ iyi kaa kui í naɔ Ilaaɔ arae bei kuwee iyi kù ne agbe. Njei á jɔ idɔ nwa ku má hai si ice nfe nfe ku ce ku ba ka yɔkɔ ka tɔ Ilaaɔ, nηu iyi í je icui kuweε.

¹⁵ Na ηai í jɔ Kirisi í je woo teese kpāa ku ba Ilaaɔ ku d̄i akabuu titɔ do amanε ηa nɔ ine ηa iyi Ilaaɔ í kpe a je tubu iyi ci ya tā iyi í ce nηa kuwāεu. Aa yɔkɔ a je tubuui na iku iyi Kirisi í ku, ku yaɔ ine ηa hai si kurara nηa iyi à ce si waatii akabuu nwou.

¹⁶ Akabuu dimi beεbe iyi í je ti tubu ku kpē, ku bei ku ce ice tilasi í gbe ine iyi í ce akabuuu ku ku titā. ¹⁷ Ntɔi, a kaa ceɔ akabuuu tubu ku kpē ice bii kù je ine iyi í ce akabuuu takae í ku, domi bii í wεε si hunde akabuuu kaa ne gbugbā ku ce ice. ¹⁸ Na ηai í ce baa akabuu sinteui, do njei à dūu. ¹⁹ Sinte Moizi í sisia ine fei wooda baa yooma fei si bei Ilaaɔ í jilɔ. Si anyii nηu, nɔ í so njei ama ketε ηa do ti iwo ηa do inyi, nɔ í so ikū nkpa

do amaawɔi jii ndii isɔpu, í dasi njeu nɔ í fāsi tiai woodau do ine fei. ²⁰ Nɔ í ni, iyi ihēi í je nje iyi wa mua akabuu iyi Ilaaɔ í d̄i do injeu gbugbā. ²¹ Nɔ í so njeu má í fāsi ilei acɔu do mii ηa iyi à ya ceɔ kuweeu fei. ²² Si ideí wooda njei í ya jɔ mii nkɔ ku má. Bii nje kù nikā Ilaaɔ kaa kpa dulum dii ine kāma. ²³ Mii ndii andunya ηau ihēi iyi à jo mii ndii lele ηau à má do kuwee dimi beεbe. Amma mii ndii lele ηa taka nηa à ne bukaatai kuwee iyi í re do beεε.

Kuweei Kirisi í kpa ideí dulum

²⁴ À mà sāa sāa iyi Kirisi kù lɔ ile kumá iyi amanε ηa à ce. Kù lɔ ile iyi í jo bi ku wa ntɔ ntɔi Ilaaɔu, amma í lɔi hee lele takae nɔ nsei wa leek̄i si wajui Ilaaɔ na iri nwa. ²⁵ Si bei í lɔ be, kù je á ni í ne bukaatai koo ce kuweei arae tuuba nkɔ nkɔ. Woo wee nlau, ine nηu í ya lɔi adɔ do adɔ si inɔ iyi í re do kumáú do njei mεεmu gɔ. ²⁶ Bii í je Kirisi í lɔ be tuuba nkɔ nkɔ wo, á ye ijuukpā ise fεεfelo hai sintei andunya. Amma nsei, si waatii ankāanyiu ihē, í na arae bei kuwee gbakā akā iyi í to ku kpa ideí dulum hee do ajɔ fei. ²⁷ Si bei Ilaaɔ í jile ine fei ku ku gbakā akā ku bei ku kiitie, ²⁸ beεbe mɔi Kirisi í na arae gbakā akā bei kuwee í soɔ dulum dii ine nkɔ. Á nɔ ku na ku faata wa ise gbeejisia, kù je ku naa ku so dulum dii ine ηa má, amma ku ba faabai ine ηa iyi à waa degbee ηau kù kɔ mam mam nii.

10

¹ Woodai Moizi ideí mii ηa iyi à jo mii jiiida ηa iyi aa na a naai wa fɔ, kù je mii jiiida ηau taka nηa. Na nηu, ine ηa iyi à waa sekeε si Ilaaɔ do kuwee ηa iyi à ya maa ce dimi akā adɔ do adɔ hai ne kɔ, woodau be kaa yɔkɔ ku jɔ a kɔ mam mam. ² Bii í je yaasei Ilaaɔ ku tɔ beεbei á jɔ ine ηau a má wo, idɔ nηa kaa ye taale nηa nɔ a kaa ne bukaatai a maa ce kuwee má. ³ Amma kuweeu, í je mii gɔ iyi í ya ye ine ηa gigii dulum du ηa adɔ do adɔ. ⁴ Ntɔ ntɔ, njei ketε do ti iwo ηau kaa yɔkɔ ku kpa ideí dulum.

⁵ Na nηu, waati iyi Kirisi í bi ku naa si andunya í sɔ Ilaaɔ í ni, Kù je kuwee walakɔ amua ηai ì bi. Na ηai í jɔ ì ceem ara.

⁶ Kù je kuwee ηa iyi à ya jo si ina fei sāa sāa

Walakɔ kuwee iyi à ya ce na dulum dii ine
ɲai á d̄ɛ si.

⁷ Si anyii n̄ɲu nɔ̀ n̄ ni, amu wee Ilaaɔ̄.

N̄ wa n naai n na n ce idɔ̀ɔ̀biɛ
Si bei à kɔ̀ idem si tiai wooda.

⁸ Sinte titã Kirisi í ni, kù je kuwee walakɔ
amua ɲai ì bi. Kù nɔ̀ kù je kuwee ɲa iyi à
ya jo si ina fei sãa sãa walakɔ iyi à ya ce na
dulum nii á d̄ɛ si. Do n̄ɲu fei kuwee ɲa iyi
wa fãau à waa cooi si bei wooda í jilɔ̀. ⁹ Si
anyii n̄ɲu í ni, amu wee n̄ wa n naai n na n
ce idɔ̀ɔ̀biɛ. Si beɛbei ì kpa irii kutɔ̀ n̄wou nɔ̀
ì kpaasiɛ do mmue. ¹⁰ Si bei Jesu Kirisi í ce
idɔ̀ɔ̀bii Ilaaɔ̄, na ɲoi í jò aa ka yɔ̀kɔ̀ ka má hai
si dulum du wa ɲa na saabui kuwee arae iyi
í ce gbakã akã hee do aɲo fei.

¹¹ Woo wee fei í ya maa ce iceɛi aɲo baa
yooma fei. Nɔ̀ tuuba nkpɔ̀ nkpɔ̀ kuwee akãu
bei í ya maa ce nɔ̀ kaa yɔ̀kɔ̀ ku kpa ideɛi
dulum. ¹² Amma kuwee akãi Kirisi í ce na
irii dulum. Si anyii n̄ɲu, í koo í buba si awɔ̀
n̄jei Ilaaɔ̄ hee do aɲo fei, ¹³ wa degbe aɲo iyi
Ilaaɔ̄ á ce mbɛɛɛ ɲa bi ku lesi isɛɛ. ¹⁴ Á yɔ̀kɔ̀
ku maa bubae si na iyi í jò amua akãui í jò
ine ɲa iyi Ilaaɔ̄ í ce ine ɲa à má mam mam
hee do aɲo fei. ¹⁵ Hundei Ilaaɔ̄ mɔ̀ wa je n̄wa
sɛɛdai ideu. Sinte titã í ni,

¹⁶ Aɔ̀ Lafɛɛ í ni, akabuu iyi an ði do aɲa si
anyii aɲo n̄ɲu wee.

An dasi woodam si idɔ̀ n̄ɲa.

An kɔ̀ si lasabu n̄ɲa.

¹⁷ Nɔ̀ í ni má,

N kaa n ye gigii dulum du ɲa

Do wooda ku kua n̄ɲa má.

¹⁸ Debei, bii à kpa ideɛi dulum, kù ne a ce
kuwee gɔ̀ na irisé má.

Ka sɛkɛɛ si Ilaaɔ̄

¹⁹ Na n̄ɲu, in̄ɛ inɛm ɲa, aa ka yɔ̀kɔ̀ ka lo
si inɔ̀ iyi í re do kumáú do idɔ̀ ku buba na
saabui n̄jei Jesu. ²⁰ Ridoo iyi wa ganji ine ɲa
a lo inɔ̀ iyi í re do kumáú í ga si waati iyi Jesu
í na arae. Beɛbei í nya n̄waɔ̀ kpãa titɔ̀ iyi í
je ti kuwɛɛ. ²¹ Nɔ̀ à ne woo wee nla iyi í je
ine ngboi kpasɛi Ilaaɔ̄. ²² Na n̄ɲu, ka sɛkɛɛ si
Ilaaɔ̄ do idɔ̀ hai ne muafiti do naane ku dasi
hai ne sika, do idɔ̀ kumá iyi kù waa ye taale
n̄wa do ara iyi à we do inyi iyi í má. ²³ Ka
jò ka leekɪ dim dim si kpãa ku cɔ̀ iyi à waa
je sɛɛdaɛu ihɛ, domi Ilaaɔ̄, n̄ɲu iyi í ce kuwã
í je ilu naane. ²⁴ Ka ce laakaii n̄je ku ba ka

ya mua n̄je gbugbã iyi á jò ka bi ine ɲa nɔ̀ ka
maa ce ice jiiida. ²⁵ Ka maà ti ka jò ideɛi kutɔ̀ɔ̀
n̄wa, si bei ine gɔ̀ ɲa à ya maa ce. Amma ka
mua n̄je gbugbã. Bei ì ye aɲoi Lafɛɛ wa maai
wa fei, beɛbe mɔ̀i aa ya maa muaɔ̀ n̄je gbugbã
ɲa.

²⁶ Awa iyi à mà ntɔ̀ tã, bii à waa mɔ̀si
dulum ku ce, kuwee gɔ̀ kù weɛ ma iyi á
kpa ideɛi dulum, ²⁷ í gbe ka weɛɔ̀ n̄jo ka maa
degbe kiitii Ilaaɔ̄ do ina nla iyi á ce n̄feɛ
mbɛɛɛ ɲa. ²⁸ Ine baa yooma iyi í kua woodai
Moizi fei, bii amanɛ minji mɛɛta í je sɛɛdaɛ à
ya kpaai, a ci ya ce araareɛ. ²⁹ Debei, ine iyi
wa donda Amai Ilaaɔ̄ wa cɔ̀ n̄jeɛ n̄fe, n̄je si bii
Ilaaɔ̄ í ði akabuuɛ iyi á jò lafɛɛ ku má, nɔ̀ wa
bu Hundei Ilaaɔ̄ iyi wa nyisi wa didɔ̀u, i cɔ̀
zaka bei mii iyi á na ku ba lafɛɛ si aɲoi kiituu á
to. ³⁰ Ntɔ̀ ntɔ̀, awa à mà ine iyi í fɔ̀ í ni, amui
an sãa ine laalɔ̀ iyi í ce, amui an kpã woo ce
laalɔ̀ iju. Nɔ̀ í ni má, amu Aɔ̀ Lafɛɛ an kiiti
inɛm ɲa. ³¹ Ideu í to n̄jo nla nla bii amanɛ í
dasi awɔ̀i Ilaaɔ̄, n̄ɲu iyi í weɛ.

³² I ye gigi mii iyi í tako í ba ɲe wo ɲa
si waati iyi ì ye inya kumáí Ilaaɔ̄ ɲa, ì ba
ijuukpã ɲa ntɔ̀ ntɔ̀ amma ì leekɪ si dim dim
ɲa. ³³ Waati gɔ̀ ɲa à ya maa bu ɲe nɔ̀ à kpã ɲe
iju si bantuma, nɔ̀ si waati gɔ̀ ɲa mɔ̀ ì ya maa
mua ine gɔ̀ ɲa iyi à waa ye dimii wahalau be
gbugbã ɲa. ³⁴ Ntɔ̀i, ì ce araarei ineɛi piisɔ̀ ɲa.
Iyi ine ɲa à nɔ̀ à gba mii ndu ɲe ɲa ì je ɲai
do inɔ̀ didɔ̀, domi ì mà ɲa iyi ì ne amani iyi í
re do beɛɛɛ iyi í ya maa weɛ do aɲo fei. ³⁵ Na
n̄ɲu, i maà fūsi idɔ̀ ku buba n̄je awɔ̀, domi
ribae í la. ³⁶ Do ntɔ̀, í gbe i temua ɲa ku ba
bii ì ce idɔ̀ɔ̀bii Ilaaɔ̄ ì tã ɲa, i ba mii iyi í ce
n̄je kuwãɛ. ³⁷ Ntɔ̀i, si bei kukɔ̀i ideɛi Ilaaɔ̄ wa
fɔ̀ í ni,

Waati í gbe keeke, keekeke mɔ̀m.

Nɔ̀ ine iyi í ne ku naa á naa, kaa kpɛ.

³⁸ Nɔ̀ inɛm iyi í je dee dee, á maa weɛ do
saabui naane ku dasi.

Amma bii í nyi do anyi, inɔ̀m kaa dɔ̀ do n̄ɲu
má.

³⁹ Awa a kù je ine ɲa iyi aa nyi do anyi a koo
a ce n̄fe. Amma à dasi naane nɔ̀ à wa si kpãai
faaba.

11

Kpãai naane ku dasi

1 Ine iyi í dasi Jesu naane í mà kam kam mii iyi n̄ɲu wa cɔ kp̄ãæu n̄ɲu á baa. Í nɔ́ í mà mii iyi a kù ye do iju í wɛɛi do ntɔ́. 2 Naane ku dasi dimi bɛɛbei inei tako ɲa à ne, ɲɔ́ í jò kuwɛɛ n̄ɲa í s̄iaa Ilaaɔ́ si.

3 Na naane ku dasii, à mà iyi Ilaaɔ́i í taka andunya do ideɛ. Bɛɛbei í taka mii iyi à waa ye hai si mii iyi a kù waa ye.

4 Na naane ku dasii, Abeli í cea Ilaaɔ́ kuwee iyi í ne bɛɛɛɛ í re ti Kaɛɛ. Na saabui naane ku dasiei Ilaaɔ́ takæ í jesi amuæ nɔ́ í kpoo ine dee dee. Na naane ku dasiui Abeli wa ba wa ide ku fɔ hee nsei baa do iyi í ku fei.

5 Na naane ku dasii Enɔ́ku kù kú, Ilaaɔ́ í soo kú wa bi tɛɛ, nɔ́ ine gɔ kù yɔɔ do iju má. Waati iyi í wa si andunya, à ya maa je sɛɛdæ iyi kookoosue í d̄ɔa Ilaaɔ́ si. 6 Nɔ́ wee ine gɔ kù wɛɛ iyi kookoosue á d̄ɔa Ilaaɔ́ si bii kù je do naane ku dasi. Ntɔ́i, ine iyi wa sekeɛ si Ilaaɔ́ í ne ku dasi naane iyi Ilaaɔ́ í wɛɛ nɔ́ ine ɲa iyi à waa dɛdɛɛ í ya s̄ã n̄ɲa ribæ.

7 Na naane ku dasii, Nowee í gbɔ́ ideɛ Ilaaɔ́ waati iyi í ni ku ce laakai si mii iyi á na ku naa iyi kù ye titã. Í jirima ideɛ Ilaaɔ́ nɔ́ í gbe akɔ́i inyiu si bii n̄ɲu do inei kpasɛɛ ɲa fei aa ba faaba. Na naane ku dasiei í yeð taalei inei andunya ɲa nɔ́ Ilaaɔ́ í ni í je amanɛ dee dee.

8 Na naane ku dasii, Aburhamu í jéð kukpei Ilaaɔ́ nɔ́ í dasi kp̄ãa wa ne ikpa ile gɔ iyi Ilaaɔ́ á náa bei tubu. Í dasi kp̄ãa wa koo baa do iyi kù mà bii wa bɔ́. 9 Na naane ku dasii í koo í buba si ileu bei ise mmu, si ile iyi Ilaaɔ́ í cea kuwãɛ. Si ilei acɔ́ ɲa mɔ́m nii í wa. Bɛɛbei mɔ́i Izaaki do Zakɔ́bu à ce si anyiɛ, aɲa iyi Ilaaɔ́ í cea kuwã akãu. 10 Aburhamu í ce bɛɛbei wa degbeð ilu nla iyi icue í ne gbugbãu. Iluu, Ilaaɔ́i í jile yaase bei á ye, n̄ɲui á nɔ́ ku maa.

11 Na saabui naane ku dasii, Sara takæ * í ba gbugbã í bíð ama baa do iyi waatie í lɔ́. Í mà iyi Ilaaɔ́, n̄ɲu iyi í ce kuwã, í je ilu naane. 12 Bɛɛbe mɔ́i inemɔ́kɔ akãu be, n̄ɲu iyi í maai iku, tɔ́kuɛ ɲa à na à kpɔ́ bei andaiyai lele ɲa do bei s̄ãai ido iyi ine gɔ kaa yɔ́kɔ́ ku ka ku mà jiaɛ.

13 Si naane ku dasii ine ɲau be fei à ku. A kù ba mii iyi Ilaaɔ́ í ce n̄ɲa kuwãɛu, amma

à yɔ́ɔ́i hai j̄ij̄i à coo cenkã. À fɔ iyi aɲa à je ine njoo ɲa do hai ne ide ɲa si andunyau ihɛ.

14 Ine ɲa iyi à waa fɔ bɛɛbe, à waa nyisi mam mam iyi aɲa à waa de ile iyi á je tu ɲai. 15 Bii í je à waa ce begei ide n̄ɲa iyi à jò wa wo, aa ba kp̄ãa a sinda a nyi. 16 Amma nsei à waa de ide iyi í s̄ia í re, waatɔ́ ide iyi í wa lele. Na ɲɔ́i í ce anyɔ́ kù waa mu Ilaaɔ́ a kpoo Lafɛɛ n̄ɲa domi í ce n̄ɲa sɔ́lui ilu gɔ.

17 Na naane ku dasii, Aburhamu í jesi ku ceð Izaaki kuwee si waati iyi Ilaaɔ́ wa cɔ laakaiɛ. N̄ɲu iyi Ilaaɔ́ í cea kuwãu, í tã sɔ́lu ku ceð ama akãɛu kuwee. 18 N̄ɲui Ilaaɔ́ í s̄ɔ́ wo í ni, hai bi Izaakii dimie á fita. 19 Í mà iyi Ilaaɔ́ í ne gbugbã ku j̄i ine baa hai si bale. Do ntɔ́ aa ka yɔ́kɔ́ ka ni í yei bei Ilaaɔ́ í j̄uu hai si bale.

20 Na naane ku dasii, Izaaki í weea Zakɔ́bu do Esau, í s̄ɔ́ ɲa mii iyi á na ku ce.

21 Na naane ku dasii, Zakɔ́bu, waati iyi í maai iku, í weea amai Zozefu ɲa akã akã, nɔ́ í lóké si golo í tɔ́ð Ilaaɔ́.

22 Na naane ku dasii, Zozefu mɔ́, waati iyi í maai iku, í fɔ ideɛ kufitai inei Izireli ɲa hai ilei Ezibiti do bei aa cea kũkũi n̄ɲu ɲa.

23 Si waati iyi à bí Moizi, na naane ku dasii baaɛ ɲa a kù ce n̄ɲoi a kua woodai ilaaluu nɔ́ à singæ zakai cukpa mɛɛta, domi à ye í je ama ku s̄ia.

24 Na naane ku dasii, Moizi í kɔ́ a kpe n̄ɲu amai ama inaaboi Faraɔ́ waati iyi í na í la.

25 Í gbasi a kpã n̄ɲu iju do inei Ilaaɔ́ ɲa ajɔ́ do iyi n̄ɲu á maa wɛɛð inɔ́ didɔ́ si faayii dulum iyi kaa kpɛ. 26 Í gbasi a yaako n̄ɲu bei aa na a yaako Kirisi. Wa lasabu iyi dimii yaako bɛɛbe ku ye í ne bɛɛɛɛ í re amanií Ezibiti, domi amanií alai wa lele.

27 Na naane ku dasii Moizi í fita hai ilei Ezibiti, kù ce n̄ɲoi idɔ́kɔ́i ilaaluu. Í leek̄i dim dim bei mii iyi í ye ine iyi a ci ya ye. 28 Na naane ku dasii í jò à je jingauí Iku ku kua. Nɔ́ í jò à fãsi n̄ɲei angudã ɲa si andɛ koofa ɲa ku ba amaleka iyi á kpa ama yemma ɲa ku maà lu amai Izireli ɲa.

29 Na naane ku dasii, inei Izireli ɲa à kua Tenku Nkpau si ile ngbe. Amma waati iyi inei Ezibiti ɲa à bi a ce bɛɛbe, inyi í je ɲa.

* **11:11** Na saabui naane ku dasii, Sara takæ Tia nwo gɔ ɲa à ni, na saabui naane ku dasii, Aburhamu í ba gbugbã í bíð ama baa do iyi í gbo nɔ́ Sara takæ í je gbenda.

19 do kãakãakí do ide ku fɔ nla nla. Iyi inɛi Izireli n̄au à gbɔ ide ku fɔu à tɔɔ suuru à ni ku maà ti ku ba aɲa ide ku fɔ má, 20 domi à waa ce n̄joi wooda iyi í ni, ilu hunde baa yooma iyi í lu iri kutau, baa bii m̄em̄mui, aa taa kuta a kpaai. 21 Mii iyi à ye be, í n̄e n̄jo hee Moizi í fɔ í ni, n̄jo í mum hee n̄ wa n̄ yaya.

22 Amma in̄e, iri kutai Siðoi ì sekeɛ si n̄a, bii ilui Ilaaɔ, n̄ju iyi í w̄eɛ í wa. Iluu, n̄juí í je Zeruzalem̄ui lele, ten̄gi bii amaleka n̄a à ya tɔtɔɔ n̄kpɔ n̄kpɔ do inɔ didɔ. 23 Ì sekeɛ si in̄e n̄a iyi à kɔ iri n̄na lele n̄a, aɲa iyi à je ama yem̄mai Ilaaɔ n̄a. Ì sekeɛ si Ilaaɔ n̄a, n̄ju iyi í je woo kiitii in̄e fei, nɔ ì sekeɛ si in̄e jiidaí tako n̄a iyi Ilaaɔ í jò à kɔ tã n̄a. 24 Ì sekeɛ si Jesu do n̄jeɛ iyi í nikãu n̄a. Jesui í je woo teese kpãa ku ba Ilaaɔ ku d̄i akabuu titɔ do aman̄e n̄a. N̄jeɛui, wa ba wa ide ku fɔ, nɔ ideɛ í d̄ɔ ku gbɔ í re ti Abeli.

25 Na n̄ju, i ce laakai n̄a i maà kɔ ku gbɔ ideí in̄e iyi wa ba n̄e ide ku fɔ n̄a. Moizi í ba in̄e n̄a ide ku fɔ si andunyau ih̄é í ni a ce laakai, nɔ in̄e n̄a iyi à kɔ ku gbɔ ideɛu a kù fita si ijuukpã. To, awa mɔ iyi à waa gbɔ in̄e iyi wa fɔ ide wa hai lelei Aɔ, beirei aa ka ce ka fita si ijuukpã bii à waa toaa anyi. 26 In̄e iyi ide ku fɔe í tako í jò ile í yayau, í fɔ má n̄sei í ni, an n̄yi n̄ yaya ile má gbakã akã amma kù je ile n̄ju akã, hee do lele feii. 27 Iyi í ni, an nɔ n̄ coo má gbakã akã, wa nyisi iyi mii iyi à taka á yaya ku lɔ ku ba mii iyi kaa yaya ku w̄eɛ.

28 Na n̄ju, ka saabu Ilaaɔ domi à n̄e bomma iyi kaa yaya nɔ ka tɔɔe si bei í bi, ka mà beereɛ nɔ ka jirimae. 29 Ntɔi, Aɔ Laf̄eɛ n̄wa í yei bei ina iyi í ya ce n̄fei mii n̄a.

13

Mii iyi aa ka ce ka d̄ɔa Ilaaɔ si

1 I ya temua si kpaasi woo dasi naane n̄a ku bi. 2 I ye ḡigi iyi í s̄ia i ya yaaɛ in̄e n̄joo n̄a, domi in̄e n̄a iyi à waa ce beɛbe, gɔgɔ n̄na n̄a à yaaɛ amaleka n̄a a kù mà. 3 Nɔ i ya ye ḡigii in̄e piis̄ɔ n̄a bei mii iyi à mu in̄e mɔ piis̄ɔ n̄a. I ye ḡigii in̄e n̄a iyi à waa ye ijuukpã bei mii iyi in̄e taka n̄je í ye ijuukpã n̄a.

4 I jò mɔkɔ do abo baa yooma fei ku mà beereɛ abɔd̄ɔ nɔ a leekiò n̄je dim dim domi Ilaaɔ á kiiti in̄e n̄a iyi à waa s̄ũò n̄je hai ce abɔd̄ɔ do in̄e n̄a iyi à waa ce sakara.

5 I maà ti i jò kubii fia ku mu n̄e. I jò iyi ì n̄e ku ce n̄je zaka, domi Ilaaɔ í ni, n̄ kaa n̄ j̄de pai, n̄ kaa n̄ nɔ n̄ f̄ũ sie awɔ baa ajɔ gɔ. 6 Na n̄ju, aa ka yɔkɔ ka cã ḡende ka ni, Aɔ Laf̄eɛ í je in̄e iyi á sobim.

N̄jo kù waa mum.

Mii aman̄e á yɔkɔ ku ceem.

7 I ye ḡigii woo cuai tako n̄je n̄a, in̄e n̄a iyi à tako à sisi n̄je ideí Ilaaɔ. I lasabuð aranfãani iyi kuw̄eɛ n̄na í naaò wa, nɔ in̄e mɔ i sisi naane ku dasi n̄na n̄a. 8 Jesu Kiri si ci ya kpaasi hai ana do n̄nyi hee do ajɔ fei. 9 I maà ti i jò a fa n̄e si kukɔsi ikã ikã, domi í s̄ia idɔ n̄wa ku maa leeki si did̄ɔi Ilaaɔ, ku maà je si iw̄ò ije ku je n̄a. In̄e n̄a iyi à waa too kpãau be fei a kù ba aranfãanie kãma.

10 Awa à n̄e bi kuwee gɔ nɔ woo wee n̄a iyi à waa ce ice si ile kumáú a kù n̄e kpãa a je ijei kuweeu. 11 Í yei bei kuwee iyi woo wee n̄lau í ya ce. Í ya lɔò n̄jei m̄em̄mu n̄au si inɔ iyi í re do kumáú ku ceò kuwee na dulum dii aman̄e n̄a. Amma in̄ai m̄em̄mu takaɛ, angulei iluui à ya koo a joo. 12 Na n̄joi í jò Jesu mɔ, waati iyi í bi ku jò in̄e n̄a a má do n̄jei n̄ju takaɛ, í jò a kpaa angule. 13 Na n̄ju, ka bɔ bi titeɛ angule be, ka jesi à donda wa bei a dondaɛ, 14 domi a kù n̄e ilu gɔ si ileu ih̄é iyi á maa w̄eɛ hee do ajɔ fei. Ilu iyi wa naa n̄juí à waa dede. 15 Do saabuɛ ka maa saabu Ilaaɔ, waatɔ ka ya fɔ do gele n̄wa mii iyi í ce si wajui in̄e n̄a. Nɔ saabu kù je bei kuwee iyi à waa ceaa waati kãma fei. 16 I maà gb̄eje jiida ku ce, nɔ i ya maa sobi n̄je n̄a, domi dimii kuwee beɛbe í ya d̄ɔa Ilaaɔ si.

17 I gbɔ ideí woo cua n̄je n̄a nɔ i s̄ũ n̄na iri ile, domi à waa cɔ baanii hunde n̄je si na iyi í jò Ilaaɔ á na ku bee n̄a ideɛ. I ce beɛbe n̄a ku ba a coo do inɔ did̄ɔ, ku maà ti ku je do inɔ ku fɔ. Bii à coo do inɔ ku fɔ, kaa ce n̄je aranfãani kãma.

18 I ya ce n̄wa kutɔɔ n̄a. À mà kam kam iyi idɔ n̄wa kù waa ye taale n̄wa domi à bi ka ce is̄eɛne n̄wa dee dee si mii fei. 19 Iyi n̄ wa n̄ tɔɔ n̄e ntɔ ntɔ, n̄juí í je i ce kutɔɔ Ilaaɔ ku jò n̄ baa n̄ya n̄ya bi tu n̄e má.

Kutɔɔ

20 Laf̄eɛ n̄wa Jesui í je Woo degbe iyi í re. Na n̄jeɛ iyi í nikã, í jile n̄wa akabuu titɔ iyi ci ya tã. Na n̄ju Ilaaɔ ilu laakai ku s̄ũ, n̄ju iyi í dedeɛ hai si bale, 21 ku mu n̄je ḡbugbã i

ceò daa jiida ɲa ku ba i ce idɔɔbiɛ. Nɔ ku ce si ɲe mii iyi á dɔaa si, na saabui Jesu Kirisi. Amboe ku je ti Jesu Kirisi hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankãanyi

²² ɪɲe inɛm ɲa, ɲ wa n tɔɔ ɲe i jò i gbɔ ideɪ gbugbã ku mua iyi ɲ kɔ ɲɲe wa si tiaɪ ihẽ do temua, domi kù sɔ. ²³ ɲ bi i mà ɲa iyi à da Timɔtee inɛ nwau hai piisɔɔ. Bii í to wa ɲya, an naaɛ wa bi tu ɲe.

²⁴ I ce woo cua ɲɲe ɲa fei fɔɔ hee do inɛ ɲa iyi à je ti ɪlaaɔ fei. Woo dasi Jesu naaneɪ ilɛi Itali ɲa à ce ɲe fɔɔ.

²⁵ Didɔi ɪlaaɔ ku wɛɛ do inɛ fei.

Tia iyi Zaaki í kɔ

Zaaki í ce ña fɔ

¹ Amui Zaaki woo ce icei Ilaaɗ do ti Lafɛɛ Jesu Kirisi.

Ñ ce dimii Zuifu maateeji ña iyi à fangaa si andunya fei fɔ.

Naane do bisi

² Kpaasim ña, dimii laakai ku cɔ iyi á naa si ñe fei i ya jɔ ku je ñe inɔ didɔ nla nla, ³ domi ì mà ña, bii Ilaaɗ wa cɔ laakai naane ku dasi ñe nɔ í kù mɔngɔ ña á bí ñe temua. ⁴ Amma í jɔ temua ñe ku ce icee sãa sãa ku ba í je inɛ ña iyi à jla nɔ à kɔ, nɔ nkãma kù gbe ñe má. ⁵ Do ñu fei bii bisi í na wa gaizia inɛ akã ñe gɔ, ku tɔ Ilaaɗ, ñu iyi í ya mua inɛ fei do inɔ akã, kù ne kugbagba. ⁶ Amma lafɛɛ ku ce kutɔ do naane, ku maà sika sika, domi inɛ iyi wa sika sika í yei bei inyii tenku iyi fufu wa yaya bii fei. ⁷ Inɛ dimi beɛbe ku maà tamaa mà ñu á ba ngɔgɔ hai bi Aɗ Lafɛɛ, ⁸ domi í je ilu idɔ minji iyi kù waa too kpãa akã si kuwɛɛ.

Are do fia ku ne

⁹ Í siã ilu are woo dasi Jesu naane ku tɔ fufu si na iyi í jɔ Ilaaɗ í soo lele. ¹⁰ Ilu fia mɔ ku tɔ fufu na irii kukayee domi á na ku lo bei kokoi jli. ¹¹ Bei inunu í ya dede do inya gbãa nɔ ku jo wua ku gbe, nɔ kokou ku cuku kusiaɛ ku tã, beɛbe mɔi ilu fia á na ku wɔ bei kokoi jli si aninii icee.

Laakai inɛ ku cɔ do kulele

¹² Ilu inɔ didɔi inɛ iyi í yɔkɔ í leeki dim dim si waati iyi Ilaaɗ wa cɔ laakaɛ, domi si anyii laakai ku cɔu á ba ribai kuwɛɛ hai tã iyi Aɗ Lafɛɛ í wãd inɛ ña iyi à buu. ¹³ Bii à waa lele inɛ gɔ do laalo ku maà ti ku ni Ilaaɗi wa lele ñu. A ci ya lele Ilaaɗ do laalo, beɛbe mɔi ñu takae ci ya lele inɛ gɔ do laalo. ¹⁴ Amma waati iyi binei inɛ í faa í muu, ñu bei í je kulele. ¹⁵ Si anyie, bii bineu í na í la, dulum nii á bía. Bii dulum nɔu í ce icee sie í tã nɔ ku bía iku.

¹⁶ Baakɔm ña, í maà dɔ iju ñe. ¹⁷ Amua jiida do amua ku sãa baa yooma fei hai lelei Aɗi í ya naa. Wa naai hai bi Ilaaɗ Baaba, ñu iyi í ce inya kumái lele ña. Ilaaɗ ci ya kpaasi nɔ ilu kuku kù wa sie. ¹⁸ Si idɔbie, í bí wa

ise gbeejisia do saabui ide ntɔe ku ba hai si inɛ ña iyi í taka fei ka je bei amaaɛe sinte ña iyi à je tee.

Kugbɔ do kuce

¹⁹ Baakɔm ña, ì mà ideu ihɛ tã ña. Na ñu, í sãa inɛ fei ku ya saku ku gbɔd ide, nɔ ku maà ya saasaɔ ide ku fɔ, nɔ idɔe ku maà ya kɔ gbãa gbãa. ²⁰ Kù sãa idɔi inɛ ku ya kɔ gbãa gbãa domi kù je do idɔkɔi amanɛ á ceò mii iyi í je dee dee si wajui Ilaaɗ. ²¹ Na ñu, í nyɔ andi mii iyi í je riisi do laalo fei ña. Nɔ í gba ide iyi Ilaaɗ wa gbɛ si idɔ ñe ña do ara kukaye, domi ideui á yɔkɔ ku faaba ñe.

²² Í maà jɔ í leekiɔ ide ku gbɔ ñu akã, amma í ya ceò ice ña. Bii kù je beɛbe, ì waa dɔ iju ara ñe ñai. ²³ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í gbɔ ideu nɔ kù waa ceò ice, í yei bei mɔkɔ gɔ iyi wa cɔ arae si digi. ²⁴ Iyi í cɔ digiu í tã nɔ í sinda wa ne, tengi be gbakã nɔ í gbeɛe bei arae í ye. ²⁵ Amma inɛ iyi á je ilu inɔ didɔ si mii iyi wa ce fei ñu í je inɛ iyi wa cio wooda do laakai nɔ wa jirimaɛ do temua. Nɔ bii í gbɔ ideu ci ya gbeɛe nsei nsei amma í ya ceò icei. Lafɛɛ á je ilu inɔ didɔi si na iyi í jɔ woodau í je dee dee nɔ á nya inɛ.

²⁶ Inɛ iyi wa tamaa ñu wa too kpãai Ilaaɗ nɔ kù waa nɔ amee, lafɛɛ wa sɔa arae iboi. Kpãai Ilaaɗ ku tooe ngbei. ²⁷ Kpãai Ilaaɗ ku too iyi í má nɔ kù ne riisi kãma iyi Ilaaɗ Baaba í jilɔ si í je ntɔ, ñu í je inɛ ku ya ce araareí kɔyɔ ña do jaaɗ ña iyi à waa wahala, nɔ ku mà arae ku mu si laalo yaamɔi andunya.

2

Maà ya cɔ bei amanɛ ña à reò ñe do beere

¹ Kpaasim ña, inɛ iyi ì dasi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi naane, ñu iyi í je ilu amboe, í maà ya jɔ naane ku dasi ñe ku tɔtɔd beere inɛ ña ku cɔ. ² Yaase gɔ wee. Ilu fia gɔ iyi í ne ibɔ jiida do leɛawɔi wura í naa si kutɔtɔ ñe. To, wee, ilu are gɔ mɔ í naa be do ibɔ ku gae. ³ Bii ì jirima ilu ibɔ jiidau ña nɔ ì ni ku buba si kitai inɛ nla ña, nɔ ì sɔ ilu areu mɔ ì ni ku leeki ihɔ, walakɔ ku buba ile, ⁴ ì waa cɔ bei inɛ ña à reò ñe do beere ñai. Nɔ ì waa kiiti inɛ ña mbe do lasabu iyi kù je dee dee.

⁵ Baakɔm ña, í gbɔ. Inɛ ña iyi à je ilu are si andunyau ihɛi Ilaaɗ í cica ku ba naane ña

ku la nɔ a baò bommae iyi í wãð inɛ ɲa iyi à buu. ⁶ Amma inɛ, ì ya donda ilu are ɲaui. Wee ilu fia ɲaui à waa kpã ɲe iju nɔ anjai à ya bɔð ɲe ile kiiti, mà iboi. ⁷ Anjai à ya maa nya cɔɔi iri jiidai iyi Ilaaã í mu ɲɛ.

⁸ Kukɔi ideɪ Ilaaã í ni, bi inɛ mmu bei ì bi araɛ. Ntɔ ntɔ, mii jiidai ì waa ce bii ì waa too woodai bommai Ilaaãu bɛ ɲa. ⁹ Amma bii ì waa cɔ bei inɛ ɲa à reò nje do bɛɛɛ ɲa, dulum nii ì waa ce ɲa nɔ woodai Ilaaã á yɛ taale ɲɛ domi i kù waa jirimae ɲa. ¹⁰ Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í kua wooda baa akã, wooda iyi wa too bebei fei ngbei. ¹¹ Inɛ iyi í ni, i maà ce sakara, ɲɲui í ni má, i maà kpa amanɛ. Na ɲɲu, baa bii i kù ce sakara, bii ì kpa amanɛ, ì kua woodai. ¹² Na ɲɲu, i ya fɔ ide nɔ i ya ce bei inɛ ɲa iyi wooda iyi í ya nya inɛ á kiiti. ¹³ Inɛ iyi kù nɛ araarei kpaasi, Ilaaã á kiiti ɲɲu mɔi kaa ce araareɛ. Amma inɛ iyi í nɛ araarei kpaasi ɲa á jɛ igũ si ajɔi kiitiu.

Naanɛ ku dasi do ice ku ce

¹⁴ Kpaasim ɲa, riba yoomai amanɛ í nɛ bii í ni ɲɲu í jɛ woo dasi naanɛ nɔ kù waa ce kookoosue. Naanɛu bɛ á faaba lafɛɛ? ¹⁵ Bii inɛ gɔ ɲɲɛ, inɛmɔkɔ walakɔ inaabo gɔ í nɛ arei jaaɛ, nɔ kù nɛ baa ije iyi á jɛ, ¹⁶ nɔ inɛ gɔ ɲɲɛ ku ni, ka sukudɔ, i ya jɛ i yo, maà jò tũtũ ku kpaɛ, bii kù muua bukaatai mii iyi í nɛ, sukudɔi mii wa niaa. ¹⁷ Bɛɛɛ mɔi, naanɛ ku dasi iyi a kù waa yɛ kookoosue, naanɛu ngbei.

¹⁸ Inɛ gɔ á yɔkɔ ku ni, inɛ ihɛ í dasi naanɛ, inɛ ihɔ mɔ wa ce kookoosue. Amma amu an jɛaa n ni, nyisim naanɛ ku dasiɛ iyi kù jɛ do kookoosu, nɔ amu mɔ n nyisi naanɛ ku dasim do kookoosue. ¹⁹ Kù jɛ ì dasi naanɛ iyi Ilaaã akãí wɛɛ? Í sɪa. Baa inɛi inɔko ɲa mɔ à mà bɛɛɛ nɔ à waa yaya do njo. ²⁰ Amma awɔ iyi i kù nɛ laakai, ì bi n nyisiɛ iyi naanɛ ku dasii inɛ gɔ iyi kù waa ce kookoosue, ngbei? ²¹ Bala nwa Aburhamu í jɛ dee dee si wajui Ilaaã na kookoosue iyi í ce, si iyi í jɛsi ɲɲu ku saka amaɛ Izaaki ku ceað Ilaaã kuwee. ²² I kù yɛ naanɛ ku dasii Aburhamu nje do kookoosue wa too njei ba. Naanɛ iyi í dasi í bàa í kɔ na kookoosue iyi wa ce. ²³ Bɛɛɛi kukɔi ideɪ Ilaaãu í ce iyi í ni, “Aburhamu í dasi Ilaaã naanɛ, nɔ do saabui naanɛu Aã mɔ í kàa si inɛ dee dee”. Nɔ à waa kpoo kpaasii Ilaaã. ²⁴ Debei amanɛ í ya jɛ dee dee si wajui

Ilaaãi na saabui kookoosue iyi wa ce, kù jɛ na naanɛ iyi í dasi ɲɲu akã.

²⁵ Bɛɛɛ mɔi abo kaafe iyi à ya kpe Rahabuu, í ce. Í jɛ amanɛ dee dee si wajui Ilaaã na kookoosue si na iyi í jò í gba Zuifu woo bɛ ɲau si kpasɛɛ nɔ í nya ɲa do kpãa mmu. ²⁶ Njɔi í jò à ni ara iyi kù nɛ hunde, ara ikui. Bɛɛɛ mɔi naanɛ ku dasi iyi kù waa ce kookoosue naanɛ ikui.

3

Ideɪ amɛ

¹ Kpaasim ɲa, i maà dɛ i kpɔ inɛ iyi ì waa bi i maa kɔ inɛ ɲa si ideɪ Ilaaã, domi ì mà ɲa, awa iyi à waa kɔ inɛ ɲa si cioi ideɪ Ilaaã, Ilaaã kaa ce araare nwa si kiitiɛ. ² Si mii nkɔi awa fei à ya ka rara. Inɛ iyi kù waa ce kurara si ide ku fɔɛ, lafɛɛ inɛ ku jɪai nɔ í yɛ bei inɛ iyi í dasi araɛ fei arezem. ³ Bɛɛɛ mɔi à ya ka dasi arezem si geleɪ aɔí ɲa ku ba a jirima wa, ka bei ka yɔkɔ ka bɔð ara ɲɲa bii à bi. ⁴ Nɔ i ya cɔ akɔi inyi má ɲa, do bei à lau fei nɔ fufu jiidai wa ce í ya tale ɲai, amma do falafili keeke gɔi woo nyimbo akɔu í ya bɔðɛ bii í bi. ⁵ Bɛɛɛ mɔi amɛ í jɛ mii keeke si ara, amma í ya tɔɔ fufu si mii nla.

I cɔ bei ina nyɛnyɛ í kere í to, amma do ɲɲu fei á yɔkɔ ku jo agbo nla nla. ⁶ Bɛɛɛ mɔi amɛ í yɛ bei ina. Nɲui í jɛ laalɔ nla nla. Nɲu mɔ ikɔ akãí ara nwai, nɔ í ya beje ara nwa fei bei ina, domi laalɔ iyi í ya ce í yɛi bei inai ala. ⁷ Amanɛ á yɔkɔ ku kãmia injai sako ikã ikã fei, do yɛi ɲa do mii ku cã ile ɲa fei do mii ndii inɔ inyi ɲa, í nɔ ɲa tã mɔm de. ⁸ Amma inɛ kãmia ci ya nɔ amɛɛ. Mii laalɔ gɔi iyi inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku kãmia, Í nɛ aɔí ntɔ ntɔ ku kpa amanɛ. ⁹ Do amɛi à ya ka saabuð Baaba Lafɛɛ nwa, nɔ do ɲɲui à ya ka ceekpeð inɛ ɲa iyi Ilaaã í taka bei ɲɲu takɛ. ¹⁰ Nɔ hai si gele akãu bei ideɪ saabu do ikpe í ya fita. Inɛ kpaasim ɲa, kù sɪa ku jɛ bɛɛɛ. ¹¹ Isɔ akã kaa yɔkɔ ku nɛ inyi didɔ do inyi laalɔ ajɔ. ¹² Bɛɛɛ mɔi kpaasim ɲa, i jò ì mà ɲa iyi jɪi ndii figi kaa so olivi, nɔ jɪi ndii rezɛɛ mɔ kaa so figi. Bɛɛɛ mɔi i kaa yɔkɔ i ba inyi jiidai si inyi iyi í da imu.

Bisi iyi wa naa hai lele

¹³ Yoo ɲɲɛi í nɛ kumà do bisi. Bii lafɛɛ í nɛ bisii do ntɔ, kù jò a yɔɔ si isɛɛɛ jiidai do si kookoosu ɲa iyi wa ce do ara ku kaye. ¹⁴ Amma bii ì waa ce igu yaamɔ do nje ku

wā, maà tɔɔ fufu, maà sɔa ntɔ ibo, ¹⁵⁻¹⁶ domi tengi bii igu do nje ku wā í wa, bei daa bɛɛteke do kuce laalɔ fei í ya wa. Dimii bisi bɛɛbe kù waa naa hai lele. Ine nju be ti andunyai, do ti idɔɔbii amanɛ, nɔ hai bi Seetam nii wa naa. ¹⁷ Amma bisi iyi wa naa hai lele, sinte titã í má. Si anyie ine iyi í ne bisiu í ya bi ine na a ne anu akã, í ya maa mu araɛ, nɔ í ya bi nju ku ce mii iyi á dɔa ine na si. Í ya ne araarei nɔ í ya ce ice jiida. Ci ya na kubi ntɔ, kù nɔ kù ne muafiti. ¹⁸ Ine na iyi à waa de anu akã à ya ce kuwɛɛ nja feii si laakai ku sũ. Laakai ku sũu í yei bei dimi iyi à waa gbɛ nɔ mii iyi aa na a da njuu í je kuwɛɛ dee dee.

4

Kɔdeei andunya

¹ Mii í ya naaɔ kakɔɔ do ija wa si aninii nje. Nju be wa naai hai si kɔdeei mii nkpo iyi wa ba idɔ nje ku ja. ² Ì bi i ne ngɔɔ iyi i kaa yɔkɔ i ba na, nɔi í ce ì ya bi ine ku kpa na. Ì waa ce kɔdeei mii iyi i kaa ba na, ì waa ce kakɔɔ do ija ine duusɔɔ. I kù ne mii iyi ì bi na domi i ci ya tɔɔ Ilaaɔ na. ³ Nɔ baa bii ì tɔɔ Ilaaɔ i kaa ba na domi do kurarai ì waa tɔɔ na. Mii iyi ì waa tɔɔ na irii faayii ara nje. ⁴ Ine iyi i kù leekɔ ì ine akã na, i kù mà na iyi bii ì bi andunya, mbɛei Ilaaɔi ì ya je na? Ine iyi í bi andunya, mbɛei Ilaaɔi í ya je. ⁵ I maà tamaa si ngbei kukɔi ide i Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ í bi Hunde iyi í da nwa si do igu. ⁶ Amma Ilaaɔ í ya mu nwa didɔ iyi í la í re. Nɔ bɛɛbei kukɔi ide i Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii ilu faau na amma woo kaye ara nai wa mua didɔ. ⁷ Na nju, i sũa Ilaaɔ iri ile. I kɔsi Seetam á sa nje ku ji. ⁸ I sɛkɛɛ si Ilaaɔ nɔ nju mɔ ku sɛkɛɛ si nje wa. Ine ilu dulum na, i wɔɔ awo nje. Nɔ i fũuta idɔ nje, ine ilu idɔ minji nau. ⁹ I jò i wɛɛ do inɔ kufɔ na, i buba gɔɔwoo nje do kukpata. I jò anyi nje ku kpaasi do kukpata, nɔ inɔ didɔ nje ku je nje inɔ kufɔ. ¹⁰ I kaye ara nje si wajui Aɔ Lafɛɛ nɔ ku so nje lele.

Maà kiiti kpaasie

¹¹ Ine kpaasim na, i maà ya sɔ nje laalɔ na. Ine iyi wa sɔ kpaasie laalɔ, laalɔi woodai wa fɔ. Ine iyi wa kiiti kpaasie, woodai wa kiiti. Wee, bii ì waa kiiti woodau i kù je ine iyi wa

jirimae, amma ì jile araɛ si agbei woo kiitiu. ¹² Ilaaɔ nju akã wa na wooda, njuu í nɔ í je woo kiiti. Nju akã á yɔkɔ ku faaba ine, njuu á nɔ ku yɔkɔ ku ce ine nfe. Beirei awo ì ye ì waa kiitiò kpaasie na.

Maà tɔɔ fufu

¹³ Ine iyi ì ya maa ni, nnyi walakɔ ala aa ka bɔ ilu ihɔ ka ce sɔa be zakai adɔ akã ku ba ka ba fia, i de itɔ i gbɔ iyi ñ wa n fɔ nsei. ¹⁴ I kù mà bei ala nje á ye. Mii kuwɛɛ nje í je. Kuwɛɛ nje í yei bei bukɔɔ iyi á tɔtɔ nsei nsei nɔ ku fangaa ma. ¹⁵ Ide iyi í jò i fɔ na wee, i ya ni na, bii Ilaaɔ í bi aa ka wɛɛ, aa ka nɔ ka ce iyi ihɛ walakɔ aa ka ce iyi ihɔ. ¹⁶ Amma nsei ì waa tɔɔ fufu ì so ara nje lele. Dimii faau bɛɛbe fei kù sɔa. ¹⁷ Bɛɛbei ine iyi í mà mii iyi í je jiida nɔ kù waa coo wa dasi araɛ dulum nii.

5

Laabaau iyi à sɔ ilu fia na

¹ Nsei, ine ilu fia na, i gbɔ iyi ñ wa n sɔ nje. I kpata i cã kpokpo na wahala na iyi aa naa si nje! ² Amani nje na í sãmi, nɔ tũtũ na à je ibɔ nje na má. ³ Wura nje na do isɔ fũfũ nje na fei à mu ate. Ate ku mu njaui á je sɛɛda si nje nɔ ku nɔ ara nje bei ina. Ì ko amani ì tɔtɔɛ na si waatii ankãanyiu ihɛ. ⁴ Wee i ci ya sãa woo da amaaje nje na fia na. I cɔ inɔ kufɔ na na! Anu ku dɔi ine nau í to hee si itii Aɔ Lafɛɛ ilu gbugbã. ⁵ Ì ce kuwɛɛ nje na si andunya do amani nla nla do faayi. Ì je ì ce kaato bei angudã iyi aa bɔɔ asɔ laga na. ⁶ Ì ye taalei ine dee dee na ì kpa na na, a kù nɔ a kù kɔɔ ara na.

Temua do kutɔ

⁷ Kpaasim na, ine fei i yɔkɔ temua na hee Lafɛɛ koo nyiò wa má. I cɔ bei woo logoo i ya temua ku maa cɔ ilɛɛ hee amaaje koo jiaò. Temuai í ya ce ku yeò ijɔ sinte hee do ti ankãanyie fei. ⁸ Ine mɔ i yɔkɔ temua na, i jò idɔ nje ku leekɔ dim dim na, domi kunaai Lafɛɛ í maai wa mbe.

⁹ Ine kpaasim na, i maà ya ye taalei nje na ku ba Ilaaɔ mɔ ku maà na ku ye taale nje. Woo kiiti wee wa to wa, wa bi ku lɔ wa. ¹⁰ Ine kpaasim na, i ye gigii walii na iyi à fɔ ide wo do irii Lafɛɛ. I sisì temua na iyi à ce si ijuukpã na. ¹¹ Aa ka yɔkɔ ka ni ilu inɔ

didõ ηai domi ngu ηa à yókò temua. Ì gbo temuai Zəəbu ηa, nò ì mà mii iyi Ađ Lafēe ilu araare si jiida ku jεε í ceaa ηa si anyii wahalae.

¹² Inε kpaasim ηa, iyi í re məm, i maà ya ceekpe do lele ηa wala do ilε wala do ide mmu gə. Bii ntəi, ni ntəi, bii ibo məi ni iboi, ku ba í maà na i dasi kiitii Ilaađ ηa.

¹³ Wahala í ba inε gə nηei? Ku ce kutəə. Inəi inε gə nηe wa dōi? Ku saabu Ilaađ do iri ku kə. ¹⁴ Inε akā nηe wa ce bđoi? Ku kpe inε nηboi igbei inei Jesu ηa, aηai aa jəaa ikpo si iri do irii Lafēe nə a ceaa kutəə. ¹⁵ Kutəə do naanεu á yókò ku faaba bđou. Ađ Lafēe á muaa baani, bii í nə í ce dulum nii á kpa ideidulum dεε. ¹⁶ Na nηu, inε fei i ce tuubai dulum du ηe si wajui nηe ηa nə i ya cea nηe kutəə ηa ku ba i ba iri ηa. Kutəəi inε dee dee í nε gbugbā nla nla. ¹⁷ Elii amanai bei awa mə. Í ce kutəə ntə ntə ijí ku maà rə, ijíu í nə í leekí zakai adə mεeta do cukpa mεefa. ¹⁸ Si anyii nηu nə í ce kutəə má nə Ilaađ í jə ijí í rə nə í jə ije í fita si ilε.

¹⁹ Inε kpaasim ηa, bii inε gə nηe í jìò ntə nə kpaasi gə í baae wa si kpāai ntə, ²⁰ i mà ηa, inε iyi í baaò ilu dulum wa hai si kpāa laalə bii í wa wo, í faaba hundei ilu dulum nəui hai si kpāai iku, nə Ilaađ á kpa ideidulum kurara nkpo nkpaε.

Tia sinte iyi Piεε í kǎ

Piεε í ce ηa fǎ

¹ Amui Piεε woo bei Jesu Kirisi.

N̄ kǎ n̄ηe tiauu ih̄ei, in̄e iyi Ilaaǎ í cica nǎ ò fangaa ò je ise mmu ηa si ilei Pǎntu, do Galati, do Kǎpadosi, do Azii, do Bitini. ² Ilaaǎ Baaba í cica ηei si bei í dasi idǎ n̄ηu ku ce. Nǎ ò je in̄ee ηa do saabui Hundee, ku ba i jirima Jesu Kirisi ηa nǎ n̄jεε ku wε ηe.

Didǎ do laakai ku sũ ku kǎosi si kuwεε n̄ηe.

Kpǎa ku cǎ iyi í je ti kuwεε

³ Ka saabu Ilaaǎ, Baai Laf̄εe nwa Jesu Kirisi. Si araare nlaε, í jǎ kuj̄i Jesu Kirisi wa hai si bale í bí wa ise gbeejisia. Si bεεbe í mu nwa kpǎa ku cǎ iyi í je ti kuwεε. ⁴ Nǎ í jile nwa tubu iyi kaa beje, kaa riisi, nǎ kus̄laε kaa tǎ. Tubuui à jile n̄ηe lele, ⁵ in̄e iyi gbugbǎi Ilaaǎ wa degbe do saabui naane ku dasi, aa ba faaba mam mam ηa. Faabau Ilaaǎ í ce sǎoluε ku nyisi ηe si ajǎi ankǎanyiu.

⁶ Na ηǎi í jǎ ò ya ne inǎ didǎ nla nla ηa, baa bii í je ò wa si inǎ ku fǎ nsei ηa si waati keeke, si laakai ku cǎ dimi ikǎ ikǎ. ⁷ Naane ku dasi n̄ηe í ne bεere ntǎ ntǎ í re wura, domi wura á na ku tǎ. Do n̄ηu fei, do inai à yǎǎ à nya riisiε. Bεεbe mǎi, Ilaaǎ wa cǎ laakaii naane ku dasi n̄ηe ku ba ku mà gbugbǎε. Nǎ aa ba saabu do yiiko do bεere ηa waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ⁸ Ì buu baa do iyi i kũ yǎǎ ηa. Ì dasiε naane baa do iyi i kũ yǎǎ titǎ ηa. N̄ǎi í jǎ ò wεεð inǎ didǎ nla nla ηa iyi í ne amboe hee í kpeeð ku fǎ do gele. ⁹ Ì wεεð inǎ didǎ nla nla ηa si na iyi í jǎ ò waa ba ribai naane ku dasi n̄ηe, iyi í je faabai hunde n̄ηe.

¹⁰ Si ideí faabau ih̄e walii ηa iyi à ce walii si gǎmei didǎ iyi Ilaaǎ í jile n̄ηe à ce kudεde jiida jiida ku ba a mà yaaseε. ¹¹ Hundei Kirisiu í wa si ηa nǎ í sǎ ηa do njuma iyi Kirisi á ba ijuukpǎ, nǎ si anyiε á ba amboe. Nǎ à ce himma ku ba a mà waatiu do kpǎa iyi wa fǎau. ¹² Ilaaǎ í sisia walii ηau í ni ide iyi n̄ηu í sǎ ηau kũ je ti aηa taka n̄ηa, tu ηei. Nsei woo sisi laabaau jiida ηau à waazo n̄ηe nǎ ò gbǎ ideu ηa. Á fǎ ideí do gbugbǎi Hundei Ilaaǎ iyi à bε wa hai lele. Nǎ amaleka ηau taka n̄ηa à waa bi a mà yaasei ideu.

Ka leek̄i si kuwεε iyi í má

¹³ Na n̄ηu, i ce laakai ηa. I mu ara n̄ηe ηa, nǎ ò dǎsi kpǎa ku cǎ n̄ηe fei si didǎ iyi aa na n̄ηe si waati iyi Jesu Kirisi á faata wa. ¹⁴ I jǎ ò je bei amu ηa iyi à ya gbǎ ide nǎ ò maà ti ò jǎ kǎdeε iyi i ya tako i maa ce ηa wo si waati iyi i kũ mà ngǎgǎ ηa kũ maa neð ηe. ¹⁵ Amma i jǎ isεene n̄ηe ηa fei ku má, bei Ilaaǎ í má, n̄ηu iyi í kpe ηe. ¹⁶ Ilaaǎ takae í fǎ si kukǎe í ni, ò jǎ kuwεε n̄ηe ku má, domi amu takam ò má.

¹⁷ Ilaaǎ, n̄ηu iyi ò ya kpe Baaba ηa si kutǎo n̄ηe, n̄ηui í je in̄e iyi á kiiti in̄e fei si bei in̄e fei í ce nǎ kaa cǎ ijui in̄e gǎ. Na n̄ηu, waati iyi í gbe n̄ηe si andunya i jǎǎ do jirima ηa. ¹⁸ Bala n̄ηe ηa à jǎ n̄ηe tubui kuwεε nfe nfe. Nǎ in̄e taka n̄ηe ò mà ηa iyi à ya ηei hai si kuwεεu. Kũ je do isǎ fǎfǎ walakǎ wura iyi á na ku tǎi à ya ηeð. ¹⁹ Aawo, à faaba ηei do n̄ηe ilu bεerei Kirisi, n̄ηu iyi í ye bei angudǎi kuwee hai ne leebu nǎ kũ ne riisi gǎ. ²⁰ Hai waati iyi a kũ taka andunyai, Ilaaǎ í cica Kirisiu, amma í nyisi arae si waatii ankǎanyiu ih̄e na aranfǎani n̄ηe. ²¹ Na saabuei ò dasi Ilaaǎ naane ηa, n̄ηu iyi í dedee hai si bale nǎ í muaa amboe ku ba naane ku dasi n̄ηe do kpǎa ku cǎ n̄ηe ku wa si Ilaaǎ.

²² Nsei, si ntǎ ku jirimai ò fǎuta idǎ n̄ηe ηa ku ba kubii kpaasi woo dasi naane ηa iyi ò ne ηa ku maà je do muafiti. Na n̄ηu, i bi n̄ηe ntǎ ntǎ do idǎ n̄ηe fei ηa. ²³ Í s̄ia i ce bεεbe ηa si na iyi í jǎ ò bí ηei ise gbeejisia, nǎ kũ je do dimi iyi á ku, amma do dimi iyi kaa kui. Dimiui í je ideí Ilaaǎ, n̄ηui í je icui kuwεε nǎ kaa tǎ. ²⁴ Kukǎi ideí Ilaaǎ wa fǎ í ni, Ine fei í yei bei fǎfǎ, Nǎ bεerei in̄e fei í yei bei kokoi fǎfǎu. Fǎfǎ í ya gbε, nǎ kokoe ku wǎ.

²⁵ Amma ideí Aǎ Laf̄εe á maa wεei do ajǎ fei. Ideu, n̄ηui í je laabaau jiida iyi à waazo n̄ηe.

2

Kuta ilu hunde

¹ Na n̄ηu, i jǎ laalǎ baa yooma fei ηa, hai ibo ku sǎ, do muafiti, do igu, do irii in̄e ku sǎ.

² Si bei ama kpǎtǎǎ í ya bi àmǎ, in̄e mǎ í s̄ia i bi àmǎ iyi í má iyi í je ideí Ilaaǎ. Hundei Ilaaǎi wa mu n̄ηe amǎu ku ba i la si kpǎai faabau ηa, ³ si bei ò tie didǎi Aǎ Laf̄εe tǎ ηa.

⁴ I sekεε si Laf̄εe wa, n̄ηu iyi í je kuta ilu hunde iyi in̄e ηa à kǎsi, amma Ilaaǎ í cicaε

si na iyi í jò í ne beere bi tee. ⁵ Ine ma, i naa wa bei kuta ilu hunde a ceò ne ice a maò ile bi ku wai Hundei Ilaaã. Bei aa je woo wee na iyi à má iyi à na Ilaaã ara nna bei kuwee iyi á dãaa si do saabui Jesu Kirisi. ⁶ Í sãa i ce beebe ne si na iyi í jò à koo si tiai ide i Ilaaã à ni, Ilaaã í ni,

N cica kuta ilu beere n jiloo ilui Siãoo bei kuta gbugbãi icui ile.

Ine iyi í dasie naane, kaa ye anyoo.

⁷ Kutau, í ne beere bi ine woo dasi Jesu naane na, amma hai dasi naane na à kosi. Do nnu fei, kukoi ide i Ilaaã í ni,

Kuta iyi woo ma na à kosi

Nnui í na í je kuta gbugbãi icui ile.

⁸ Nò bii go na à ya ni má,

Kutau ihèi í jò ine na à waa koose.

Nnui í ya maa keke na.

À kosei si na iyi í jò à koo ku dasi ideu naane.

Nò nnu bei Ilaaã í jile nna.

⁹ Amma inei í je dimi iyi Ilaaã í cica, nò inei í je woo weei ilaalu na, í je dimi iyi í má na iyi Ilaaã í ya ku ba i sisi jiida ku je, nnu iyi í kpe ne hai si ilu kuku í naa í lósi inya kumá ilu beere. ¹⁰ Tako wo í kù je dimi na iyi ine go í mà, amma nsei í je inei Ilaaã na. Tako wo í kù mà mà Ilaaã wa ce araare ne, amma nsei bei í mà na.

Kuweei woo dasi naane

¹¹ Ine baakoom na, n wa n too nei, ine iyi í ye bei ine njoo do ise mmu na si andunyau ihè, í jò í nò ara ne do binei ara iyi í ya maa ce igu do hunde ne. ¹² Í jò í ne daa jiida na si inoi hai dasi Jesu naane na, domi baa bii à waa kpe ne ine laalo na, aa ye ice jiida ne nò a saabu Ilaaã si ajo iyi á kiiti na.

¹³ Í jirima ilu iri fei na na irii Lafèe, hai ilu ile, nnu iyi í re do gbugbã, ¹⁴ hee ku koo si ilaalui ilu na, ine na iyi í be wa ku ba a kpã woo ce laalo na iju, nò a saabu woo ce jiida na. ¹⁵ Do ntò, iyi Ilaaã í bi, nnui í je ice jiida ne ku ði gele hai mà ngogo na si ide hai ne yaase na. ¹⁶ Í sãa i ya maa nè bei ine na iyi à ne ara nna, amma í mà ti í jò ara ku ne ne ku ye bei acò iyi wa bii laalo. Í je kuwee ne bei woo ce icei Ilaaã na. ¹⁷ Í jirima ine fei na, í bi kpaasi woo dasi Jesu naane ne na, í ce njoi Ilaaã, nò í jirima ilu ileu na.

Mii iyi wahalai Kirisi wa nyisi wa

¹⁸ Ine amaace na, í sãa lafèe ne na iri ile í jirima na ntò ntò, kù je ine jiida do amane ku rò aña akãí aa ya cea na, amma hee do ine ku gaabu na feii. ¹⁹ Do ntò, bii à waa kpã ne iju nfe nfe, í sãa í yòkò temua na na irii Ilaaã. ²⁰ Bii í yòkò temuai goloi kurarae í kù ne saabu kãma. Amma bii í ba ijuukpã na jiida iyi í waa ce na nò í temua, mii jiida si wajui Ilaaã. ²¹ Na ideu bei Ilaaã í kpe ne domi Kirisi takae í ba ijuukpã na iri ne nò wa nyisi ne yaase jiida ku ba í too tuuba na. ²² Kù ce dulum, a kù nò a kù gbò ibo si gele ajo kãma. ²³ İyi à buu, kù sã nna arabu. İyi à kpãa iju, kù ceekpe na, amma í leeki do Ilaaã iyi í ya kiiti dee dee. ²⁴ Kirisi takae í so dulum du wa si arae si jii ku gaauu, ku ba ka je bei iku si wajui dulum, nò ka ce kuwee nwa dee dee. Do saabui kumee nai à baò iri. ²⁵ Tako wo í ye nai bei angudã na iyi à nyò, amma nsei í nyi wa bi woo degbeu na, nnu iyi wa degbe hunde ne.

3

Abo do mako

¹ Bebe moi ne inaabo na, í sãa mako ne na iri ile, hee baa bii í je gogo nna na a kù dasi ide i Ilaaã naane, daa ne ku jò a dasi naane. Waati bebe í kù ne bukaatai ide ku fò má na, ² domi aa ye kuwee ne í má, í nò í mà beerei amane na. ³ Í mà ðede í je abo kusia na do mii ndii ara nnu akã, bei iri ku ba, do sabai wura na, do nyau kusia na. ⁴ Amma í jò kusia ne ku je si idò ne, kusia iyi ci ya tã. Nnui í je daa didò do idò ku buba. İyi bei í je mii ilu beere jiida si wajui Ilaaã. ⁵ Bebei inaabo tako na iyi à mà beerei Ilaaã nò à dasie naane à ya teese ara nna nò à ya sãa mako nna na iri ile. ⁶ Bebei Sara í ce, í ya maa jirima Aburhamu, nò wa kpoo lafèe. Nsei, bii í waa ce jiida na nò í kù waa ce njoi nkãma, ne ma í je bei ama inaabo na.

⁷ Ine inemako na ma, si kuwee ne do abo ne na, í ye gigi iyi a kù to neò gbugbã. Í jò í mà beere nna na, domi Ilaaã á mua aña ma kuwee neò na ajo. Í ya maa ce bebe ku ba nkãma ku mà ganji ne si kutoo ne.

Ijuukpã na jiida ku ce

⁸ Si anyii fei ndee í jò ne fei í ne lasabu akã do kubi akã na. Í bi ne bei igbã do ifò na, í ce araare ne do ara ku kaye na. ⁹ Í mà ya

sãa inε laalɔ, walakɔ arabu ηa iyi í buε. Í s̄ia mɔm í ya jεaa do kuwee, domi Ilaađ í kpe ηei ku ba í ba kuwee ηa. ¹⁰ Si bei kukɔi ideí Ilaađ wa fɔ í ni,

Inε iyi í bi ku ce kuwεε jiidá nɔ kú nε inɔ didɔ ajɔ fei,

Kú jɔ laalɔ ku fɔ nɔ kú nɔ gelee si ibo ku sɔ.

¹¹ Í s̄ia ku saa laalɔ nɔ ku ce jiidá,

Í s̄ia ku maa dε laakai ku s̄u waati kãma fei,

¹² Domi Lafεε wa degbe inε dee dee ηa

Nɔ wa gbɔ kutɔɔ ηa.

Amma í f̄usi woo ce laalɔ ηa awɔ.

¹³ Yooi á ce nηε laalɔ bii ì hanya ì waa ce jiidá ηa. ¹⁴ Baa bii ì waa ba ijuukpã ηa na dee dee ku je nηε, i nε inɔ didɔ ηa. I maà ce njoí amanε ηa, nɔ i maà ya bití ηa. ¹⁵ Amma í jɔ Kirisi ku je Lafεε si idɔ nηε. I tã sɔlu waati kãma fei í jεa inε ηa iyi à waa bee yaasei kpãa ku cɔ nηε. ¹⁶ Amma í je nηa do ide didɔ do bεεε. I jɔ idɔ nηε ku maa má ku ba bii à waa má nηε ide si isεεnε jiidá nηε iyi wa naa hai bi Kirisi, anyɔ ku mu ηa si ideu. ¹⁷ Bii í je na idɔɔbii Ilaađi à waa kpãε iju na jiidá iyi ì waa ce, iyi bε í s̄ia do iyi aa maa kpãε iju na laalɔ.

¹⁸ Gbakã akãí Kirisi í ku na dulum. Nηu iyi í je inε dee dee, í ku na inε laalɔ ηa, ku ba ku bɔɔ wa bi Ilaađ. Waati iyi à kpaá arae í ku amma hundee í wεε. ¹⁹ Do hundeeui í koo í waaZoá iku ηa iyi à waa mu bei inei piisɔɔ ηa, ²⁰ inε ηa iyi a kù tako a kù waa jirima Ilaađ si waati iyi í temuad ηa hee Nowee í koo í ceɔ akɔi inyiú í tã. Inε ηa iyi à lɔ si akɔi inyiú a kù kpɔ, a kù re aηa mεεjɔ, nɔ à ba faaba hai si inɔ inyi nlaú. ²¹ Inyiú, í yei bei inyi ku dasi. Kù je a ni wa nya riisii ara, amma wa nyisi iyi inε í dasi idɔ nηu ku ce kuwεε iyi idɔi nηu kaa ye taalei nηu si wajui Ilaađ. Mii ηau bε fei í ce na saabui kuj̄ii Jesu Kirisi hai si balε, ²² nηu iyi í bɔ lele nɔ wa buba si awɔ njei Ilaađ. Bei amaleka ηa do ilu yiikoi lele ηa do ilu gbugbã ηa à waa s̄uaa iri ilε.

4

Kuwεε iyi í kpaasi

¹ Kirisi í ba ijuukpã si arae. Na nηu, i mà ηa iyi inε mɔ aa ba ijuukpã nɔ í s̄ia í yɔkɔ temua ηa, domi inε iyi í temuad ijuukpã si arae, dulum kaa kãmíae má, ² nɔ waati iyi í gbe si kuwεei andunyae ku je si idɔɔbii Ilaađ, ku maà ti ku je do kɔdεε nfe nfei ara. ³ Nto

ntɔ, tako wo ì ce bei hai dasi Jesu naane ηa à ya bi, amma í to bεεβε. Ì tako ì ce mii iyi í d̄ɔa ara nηε si ηa, do binε, do at̄ε ku mɔ, do at̄ε ku kpa inε, do buki, do iw̄ε ku tɔɔ iyi kù waa too wooda. ⁴ Nsei à bití si bei i kù waa ba ηa daa bututu ηau ku ce má ηa, nɔ à waa bu nηε. ⁵ Amma aa na a koo a sisi daa nηa bi Ilaađ, nηu iyi í tã sɔlu ku kiiti ilu hundee do iku ηa. ⁶ Na nηu mɔm nii í jɔ à tako à sisia inε ηa laabaau jiidau wo ku ba baa do iyi à ku nsei na kiitii Ilaađ iyi í tosi inε fei, hundee nηa ku maa wεε bei Ilaađ takae í wεε.

Inε ηa iyi à waa ce icε do amuai Ilaađ dee dee

⁷ Kɔɔi mii fei í maaí wa. Na nηu, i mu ara nηε do laakai, nɔ i jɔ hundee nηε ku wɔ njoo ku ba í yɔkɔ i ce kutɔɔ ηa. ⁸ Iyi í re fei ndεε, nηui í je i ce kookaai i bi nje ηa, domi kubi í ya bii dulum nkɔ. ⁹ I ya yaaε nje ηa do inɔ akã, kugbagba kù maà wa si. ¹⁰ Inε baa yooma nηε fei í ba amua hai bi Ilaađ. Na nηu, i ceɔ amua ikã ikãí Ilaađu icε ηa i máa sobiɔ nje bei woo ce icε ilu naane ηa. ¹¹ Inε iyi wa waaZoá í s̄ia ku fɔ ideí Ilaađ. Inε mɔ iyi wa cea inε gɔ icε ku coo do gbugbã iyi Ilaađ í muaa, ku ba si mii fei a ye amboei Ilaađ do saabui Jesu Kirisi, nηu iyi í nε amboe do gbugbã hee do ajɔ fei. Ami.

Temuai inei Kirisi ηa si ijuukpã

¹² Inε baakɔm ηa, i maà bití do ijuukpã iyi wa naa si nje bei ina ku cɔɔ laakai nηε. I maà ti i dooε mii ikã. ¹³ Amma í jɔ inɔ nηε ku d̄ɔ bii ì waa ba ikp̄ε si wahalai Kirisi ηa, ku ba í nε inɔ didɔ nla nla ηa si ajɔ iyi á nyisi amboeε. ¹⁴ Inε ilu inɔ didɔ ηai bii à waa bu nηε na irii Kirisi, domi Hundee Ilaađ, ilu amboe, í wa si nηε. ¹⁵ Inε kãma nηε ku maà jɔ ku ye ijuukpã na inε ku kpa, walakɔ na ile, walakɔ na laalɔ ku ce, walakɔ na wɔbia ku gũ. ¹⁶ Amma inε iyi wa wahala si na iyi í jɔ í je inei Kirisi, ku maà jɔ anyɔ ku muu, amma í s̄ia ku saabu Ilaađ si na iyi í jɔ wa so irii Kirisiu.

¹⁷ Waati í to kiitiu ku sinti. Inei Ilaađ ηai aa sinti ku kiiti. To, bii í sinti hai bi tu wa, beirei iri ku kpaε á ye bi inε ηa iyi à kɔ ku dasi laabaau jiidai Ilaađ naane. ¹⁸ Kukɔi ideí Ilaađ wa fɔ í ni, Bii faabai inε jiidá ηa í gaabu, Beirei ti ilu dulum ηa do inε ηa iyi a kù mà bεεrei Ilaađ á ye.

¹⁹ Na nηu, ine ηa iyi à waa ye ijuukpā si idɔɔbii Ilaaɔ, í s̄la a teese a maa ce jiidae nɔ a leek̄i do woo taka nηa iyi í je ilu naane.

dasi, wa ce ηe fɔɔ. ¹⁴ I ce nje fɔɔ do kubi jiidaa ηa.

Laakai akā ku wεεɔ inje iyi ì je ti Kirisi fei ηa.

5

Ka gbɔa inei Ilaaɔ ηa

¹ Nsei, si inɔ nηe, ine ηa iyi à je ine ngboi igbei Ilaaɔ ηai ñ wa n fāa. Amu mɔ ine ngboi bei aηa mɔ, ñ nɔ ñ jé s̄edai ijuukpāi Kirisi nɔ ñ ne ikp̄e si amboe iyi á na ku naa. ² Ñ wa n tɔɔ ηe, i gbɔa ine ηa iyi Ilaaɔ í da nηe si awɔ bei à ya gbɔa angudā ηa, ku maà ti ku je do tilasi walakɔ do binei fia, amma i na ara nηe si iceu do inɔ akā si bei Ilaaɔ í bi. ³ I maà taq ine ηa iyi à da nηe si awɔ ηau gbugbā, amma i nyisi ηa kuce jiidaa iyi aa too si. ⁴ Nɔ waati iyi Kirisi á faata wa, nηu iyi í je ine ngboi woo degbe ηau, aa gba riba ilu amboe iyi kus̄iae kaa tā ηa.

⁵ Bεεbe mɔi, inje awaasū ηa, i sūa ine ngboi igbe ηau iri ile. Inje fei i jò ara ku kaye ku je nηe bei ibɔ iyi à ya dasi, domi kukɔi idei Ilaaɔ wa fɔ í ni, Ilaaɔ kù wa anyii woo tɔɔ fufu ηa, amma wa cea woo kaye ara ηa didɔ. ⁶ Na nηu, i kaye ara nηe si awɔ gbugbāi Ilaaɔ, ku ba ku so ηe lele si ajɔ iyi í dau. ⁷ I sɔ wahala nηe fei bi tεε, domi nηui wa gbɔ nηe.

⁸ I mu ara nηe ηa, i jò hunde nηe ku wɔ njoo, domi Seetam, mbεε nηei, í dabii wa dɔ anu bei muusu nla, wa dede ine iyi á ηɔ. ⁹ I kɔɔ ara nηe si wajue do naane ku dasi nla nla domi ì mà ηa kpaasi woo dasi Jesu naane nηe ηa iyi à fangaa si andunya fei, ijuukpā dimi akāu bei à waa ye. ¹⁰ Amma bii ì ye ijuukpā si waati keeke ì tā ηa, Ilaaɔ ilu didɔ fei, nηu iyi í kpe ηe ku ba i ne ikp̄e si amboe hai ne kɔɔe na saabui anu akā nηe do Kirisi, nηu takaei á jò i kɔ dee dee ηa. Nηui á nɔ ku jò i leek̄i dim dim ηa, nɔ ku mu nηe gbugbā, i maà tekεε hai si ideε ηa. ¹¹ Nηui í ne yiiko hee do ajɔ fei. Ami.

Fɔɔi ankāanyi

¹² Ñ wa n kɔ nηe ide keekeu ih̄e wai do sobii Silasi kpaasi ilu naane nwa. Ñ bi n mu nηe gbugbā nɔ n nyisi ηe iyi ideu ih̄e iyi ì waa leek̄i si dim dim ηau, didɔi Ilaaɔi do ntɔ.

¹³ Igbei inei Jesu ηa iyi í wa ilui Babilɔni, iyi Ilaaɔ í cica bei inje mɔ, wa ce ηe fɔɔ, bεεbe mɔi Maaku iyi wa je bei amam si naane ku

Tia minjisia iyi Piεε í kó

Piεε í ce ηα fά

¹ Amui Simάw Piεε amaace woo bei Jesu Kirisi.

N ká nηε tiau ihēi, inε iyi Jesu Kirisi, nηu iyi í je Ilaađ woo faaba nwa, í jđ ì dasi naane ηa na dee dee ku jeε. Naane iyi ì dasi ηau í ne beere bei ti awa mά. ² Didđ do laakai ku sū ku kđw nηε si, si na iyi í jđ ì mà Ilaađ do Jesu Lafēε nwa ηa.

Kukpe do kucicai Ilaađ

³ Yiikoi Ilaađ í mu nwa bukaatai mii iyi à bi fei ku ba kuwεε nwa do kutάw nwa ku maa bά waju. Nά í ce beebēi si bei í jđ à màa, nηu iyi í kpe wa ka ba ikpē si amboeε do si jiida ku jeε. ⁴ Beebēi í ce nwa kuwā nla nla ilu beere ηa. Kuwā ηau aa jđ i ye bei nηu takae í ye nά i saa kuce laalá sāmī ηa iyi í wa si andunya na bine. ⁵ Na nηu, i ce kookaai i kđwsi isene jiida si naane ku dasi nηε, nά si isene jiida i kđwsi kumà, ⁶ nά si kumà i kđwsi gaya, nά si gaya i kđwsi temua, nά si temua i kđwsi beerei Ilaađ ku mà, ⁷ nά si beerei Ilaađ ku mà i kđwsi jiida ku cea nje, nά si jiida ku cea nje i kđwsi kubi. ⁸ Bii mii ηau be à wa si ηe nά wa kđwsi, aa jđ i ya maa ce kookaai si ice nηε, nά ice nηeu ku ne aranfāani ku ba i mà Lafēε nwa Jesu Kirisi ηa. ⁹ Amma inε iyi kù ne mii ηau be í yei bei fεju, walakά bei inε iyi ijue kù waa đđ, nά kaa ye ilu ku jī. Nά í gbεje iyi nηu í má hai si dulum dii takoe.

¹⁰ Na nηu, inε inem ηa, i kđwsi himma ku ba i mà sāa sāa iyi Ilaađi í kpe ηe nά í cica ηe, domi bii ì waa ce beebēε ηa, i kaa dasi dulum ajά kāmā ηa. ¹¹ Beebēi aa jđ i lά do beere ηa si bomma hai tāi Lafēε woo faaba nwa Jesu Kirisi.

¹² Na ηai í ce n kaa n gbεjiđ ku ye ηe gigii mii ηau ihē, baa do iyi ì màa tā ηa, nά ì waa leekí dim dim si ntά iyi ì waa mu nseiuhē ηa. ¹³ Ntά ntά, waati iyi ñ wεε si hunde, ñ ne n ya n maa n ye ηe gigii ku ba i ya maa wά njoo si ηa. ¹⁴ N wa n fά beebēi si na iyi í jđ ñ mà iyi kaa kpe má an jđ arau ihē, si bei Lafēε nwa Jesu Kirisi í sōm. ¹⁵ An ce kookaai n sō

ηe yaaseε ku ba i yάkά i ye gigii mii ηau do ajά fei ηa si anyii ikum.

Inε ηa iyi à ye amboei Kirisi

¹⁶ Do ntά, a kù waa too si arά iyi inε ηa à waa kpa do bisi nηa, si waati iyi à jđ ì mà gbughāi Lafēε nwa Jesu Kirisi ηa do kunyie wa. Amma awa taka nwa mά à ye kulaε do iju nwa ¹⁷ nά à gbά imui Ilaađ Baaba waati iyi í fά hai lele í ñi, inε ihēi í je ama akām iyi ñ bi jiida, siei inά didōm fei í ya wa. Waati nηu Ilaađ, ilu amboe nla nla, í nyisi beerei Kirisiu do amboeε. ¹⁸ Si anyie, à nyi à gbά imui Ilaađ wa má hai lele si waati iyi awađ ηa à wa si antai geete kumáu.

¹⁹ Beebē mōi naane nwa í kđwsi si idei walii ηau. I jđ i de sie itī ηa, domi í yei bei fitila iyi wa má inya si ilu kuku hee iju koo máđ nά Jesu, nηu iyi í ye bei andaiyai daakά, ku má inya si idά nηε. ²⁰ Sinte, i jđ i mà iyi ihē ηa, iyi idei walii gά kù wεε si kukάi idei Ilaađ iyi inε gά á tuse ndεε bei í bi *, ²¹ domi idei walii gά kù wεε iyi inε gά í ce do idάbii nηu takae, amma inε ηa à ya sisi idei Ilaađi si bei Hundeε í nyisi ηa.

2

Woo ká si cio ilu ibo ηa (Cά Zudu 4-13)

¹ Walii ilu ibo ηa à wεε wo si inάi inε ηau. Beebē mōi woo kási cio ilu ibo ηa aa faata wa si anini nηε. Aa naađ kukάsi ibo wa do bisi, iyi á ce inε ηa nfe, nά aa kđsi Lafēε iyi í ya ηa. Beebēi aa faa ara nηa nfe ku ce anu akā. ² Inε nkpōi á too daa laalá nηa, nά na iri nηa inε gά ηa aa bu kpāai ntά. ³ Na bine nηa aa je ηe taki do ide ηa iyi aηa taka nηa à waa lasabu. Amma hai ku kpe woo kiiti nηa í tā sάlu ku kiiti nηa. Nηu mōi á ce ηa nfe nά kaa kpe mōm.

⁴ Baa amaleka ηa iyi à ce dulum wo, Ilaađ kù jđ ηa, amma í tale si ηa si isa nla nla. Tengi bei à waa mu ηa si ilu kuku hee ajάi kiiti. ⁵ Ilaađ kù nά kù jđ inei tako ηau mά waati iyi í jđ ijī nlau í je inei andunya ηa iyi a kù mà beereε, amma Nowee, nηu iyi í ce waazoi ide ntάui í faaba do amanε meeje gά ηa. ⁶ Si anyie í nyi í ye taalei inei Sodomu do Gēmάw ηa mά má, nά í kpa ηa do ina. Iyi beu bei í je

* **1:20** iyi inε gά á tuse ndεε bii í bi Yaasei ideu be á yάkά ku je má, iyi inε gά í ká do arae.

sεεda na inε laalɔ ɲa iyi aa na a naa. ⁷⁻⁸ Amma í nya Lɔtu inε jiida iyi í wa si inɔi inε laalɔ ɲau. Í nyaai si na iyi í jò í ya nε inɔ ku fɔ na daa bututu nɲa, nɔ iju iyi wa má fei laalɔ iyi wa yε do iyi wa gbɔ wa bitandi idɔ dee deε. ⁹ Bεεbe mɔi Aɔ Lafēε í mà bei á ce ku faaba inε ɲa iyi à mà bεεrεε si wahala. Í nɔ í mà bei á mu inε laalɔ ɲa ku wahala ɲa si ajɔi kiiti. ¹⁰ Inε ɲa iyi à waa ce kubi nfe nfei ara ɲa nɔ à donda yiikoi Ilaaɔ, wahala ɲa á caa.

Woo kəsi cio ilu ibo ɲau à jε ilu wɔɔko yaamɔ ɲa do woo tɔɔ fufu ɲa iyi a kù waa ce nɲoi ilu yiikoi lele ɲa ku bu. ¹¹ Baa amaleka ɲau, aɲa iyi à re ɲa do gbugbã do yiiko ntɔ ntɔ, a kù waa yε taalei ilu yiikoi lele ɲau hee má jε a bu ɲa si wajui Aɔ Lafēε. ¹² Amma inε ɲau à ya maa yaako mii iyi a kù mà. À yei bei inɲai sako ɲa iyi a kù nε lasabu kãma, nɔ aa ce nfei bei inɲai sako ɲau iyi à bí ku ba a mu ɲa a kpa ɲa. ¹³ Laalɔ iyi à cea inε ɲai aa sã ɲa. Inɔ didɔ ɲa fei si inaabo ɲai í ya wa baa bii dasã nkpai. Baa waati iyi inɲɔ ɲa ì tɔtɔ ì waa jε ijεi Lafēε ajɔ ɲa, à ya maa ce daa laalɔ ɲai nɔ a maa nε si inɔ didɔ. À yei bei angudã kuwee ɲa iyi à nε leebu do riisi. ¹⁴ Iju ɲa fei si abo kaafe ɲai í ya wa, dulum ci ya to ɲa. À ya mu inε ɲa iyi a kù waa leekí dim dim do taa. Idɔ ɲa í nε dɔɔnei bine. Ilaaɔ í ceekpe ɲa. ¹⁵ À jò kpãa jiida nɔ à nyɔ. À too kpãai walii Balamu, amai Beɔɔ, ɲɲu iyi í bi ribai laalɔ ku jε. ¹⁶ Amma Ilaaɔ í fɔ sie ide na kuraraε. Ntɔi, gbankεε iyi ci ya fɔ ide, Ilaaɔ í jò í baa ide ku fɔ bei amanε nɔ í leekí ide hai nε yaasei waliu.

¹⁷ Inε ɲau, à yei bei isɔ hai nε inyi walako bei ijí iyi í dũ nɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleε. Ilaaɔ í ce ɲa sɔɔlui bi ku wa si ilu kuku nla nla. ¹⁸ À waa fɔ ide fufu ku tɔɔ iyi kù nε iri. À waa fa inε gɔ ɲa do bine ikã ikã mii iyi lafēε ɲa à nε si idɔ ɲa ɲa ku ba a mu ɲa do taa. Inε ɲau, do wahalai à ba à gbã wa hai bi inε ɲa iyi à wa si kurarau. ¹⁹ Inε ɲa iyi à ba à mu ɲau, à ya ce ɲa kuwã ara ku nei, amma aɲa taka ɲa à jε arui daa ɲa iyi wa bɔɔ ɲa nfe ku ce, domi inε fei í jε arui mii iyi í kãmiaε. ²⁰ Ntɔi, inε ɲa iyi à jò laalɔ ku cei andunya si na iyi í jò à mà Lafēε woo faaba nwa Jesu Kirisi, bii à nyi à jò laalɔ ku ceu í mu ɲa má í kãmia ɲa isε gbeejisia, kuwεei

tako ɲa á tia do ti ankãanyiu. ²¹ Á tia ɲa bii í jε a kù mà kpãai ntɔ wo do iyi à mà tã nɔ à toa woodai Ilaaɔ iyi à na ɲau anyi. ²² Mii iyi í ba ɲau be wa nyisi iyi mɔndau ihē í jε ntɔ. Mɔndau í ni, aja í nyi í koo wa fa itue má. À ya ni má, kusɔɔ iyi à wε í nyi wa bimbili si pɔkɔɔ má.

3

Lafēε á nyi wa si bei í ce kuwãε

¹ Inε baakɔɔm ɲa, tia minjisiām wee iyi ñ kɔ ɲε. Si tia sinteu do minjisiau fei ñ wa n de n jí lasabu jiida ɲε do kukəsi ɲa iyi ñ wa n ye ɲε gigi. ² Ñ bi i ye gigi ide iyi walii kumá ɲau à fɔ wo, do woodai Lafēε woo faaba iyi woo be ɲε ɲa à sisi ɲε. ³ Sinte, ñ bi i mà ɲa iyi si waatii ankãanyi inε gɔ ɲa aa na a maa nε si idɔɔbi ɲa. Nɔ aa yaako ɲε ⁴ a maa ni, Kirisi í ce kuwã í ni ɲɲu á nyi wa, mà iboi. To, iwoi í wa. Kù waa nyi wa má, domi hai waati iyi bala nwa ɲa à ku, mii fei í wεei bei hai sintei andunya ku taka. ⁵ Amma mii akãi inε ɲau à gbeje na kance. Mii iyi à gbeje wee. Waati iyi Ilaaɔ í taka lele do ile, í taka ɲai do ide gelee. Do ide ku fɔei í nyaɔ ile hai si inɔ inyi nɔ í fεεfεε do inyi. ⁶ Nɔ si anyiε, do ide kufɔeui í kpaɔ irii andunyai tako si waati iyi í jò inyi í jε mii fei. ⁷ Lele do ile iyi í wεε nsei, do ide akãu bei Ilaaɔ á kpa ɲaɔ, amma bebei do inai á jε. Wa mu ɲai titã hee koo toɔ ajɔ iyi á kiiti inε ɲa iyi a kù mà bεεrεε nɔ á ce ɲa nfe.

⁸ Amma inε baakɔɔm ɲa, i maà jò i gbeje mii akãu ihē ɲa, iyi ajɔ akã í yea Ilaaɔi bei adɔ dubu, nɔ adɔ dubu í yεai bei ajɔ akã. ⁹ Aɔ Lafēε ci ya jò ide kuwãε iyi í jileu ku kpe ideu ku kɔɔ si bei inε gɔ ɲa à waa tamaa. Amma wa temua ɲεi, domi kù bi baa inε akã ku ce nfe. Í bi mɔm ku jε inε fei ku kpaasi idɔ.

¹⁰ Do ɲɲu fei, ajɔi Lafēε á naai bei ile. Si ajɔ ɲɲui, lele á kpa iri do iba nla nla. Mii iyi í wa be fei, á yɔ si ina nɔ ile do mii iyi í wa si fei á kpa iri. ¹¹ Na ɲɲu, si bei mii ɲau fei á ce nfe beεbe, i jò i mà sã sã ɲa zaka bei í sã isεεne ɲε ku maa má nɔ i mà bεεrei Ilaaɔ ɲa. ¹² Nɔ i maa degbe ajɔu ɲa i maa ce kookaai ku ba ku naa nyã nyã. Si ajɔ ɲɲui ina á ce nfei lele, nɔ mii iyi í wa si fei ku yɔ do inya gbãa nla nla inau. ¹³ Amma Ilaaɔ í ce kuwã ɲɲu ku

ce lele do ile fei titō bii dee dee ku je á wa.
Nhui à waa degbe.

¹⁴ Na saabu nhu, iŋe baakōm ŋa, si bei ì waa degbe ajou, i ce kookaai Lafēe ku na ku ba ŋe si laakai ku sū, riisi do kurara ku maà wa si ŋe. ¹⁵ I doo temuai Lafēe nwa bei kpāai faaba ŋe, si bei Pōlu baakō nwa í kō ŋe do bisi iyi Ilaaō í muaa. ¹⁶ Ideu ihēi í kō si tia iyi í kō fei tengi bii wa fō idei mii ŋau ihē. Si tiaē ŋau bii gō ŋa í wēe iyi í gaabu ku gbō, nō hai mà ŋa iyi a kù waa leekī si dim dim à ya maa beje yaasei ideui, si bei à ya maa ce do mbōi kukōi idei Ilaaō gō ŋa. Bebei à waa faa ara ŋa nfe ku ce.

¹⁷ Amma iŋe baakōm ŋa, ì mà ideu tā ŋa. Na nhu, i ce laakai ara ŋe ku ba kurarai ine ŋa iyi a kù mà beerei Ilaaō ku maà jò i yaa hai si kpāa jüida iyi ì waa leekī si dim dim ŋa. ¹⁸ Amma didōi Lafēe woo faaba nwa Jesu Kirisi ku maa kōsi si ŋe, nō kumà iyi í ne si gāme ŋa ku kōsi ku maa koo. Nhui í je ilu amboe hai nsei hee do ajō fei. Ami.

Tia sinte iyi Zãa í kò

Jesu, n̄ju iyi à ya kpe Ideu, n̄juí í je icui kuwɛɛ

¹ À waa kò n̄je si ideí Jesu, n̄ju iyi í wɛɛ hai sintei mii fei. N̄juí í je Ideu, nò í je icui kuwɛɛ má. À gbò ideɛ, nò à yòò do iju nwa, à còò do laakai, nò awò nwa í luu. ² Waati iyi kuwɛɛu í faata wa à yòò, n̄juí í jò à waa je sɛɛdaɛ, nò à waa sisi n̄je ideí kuwɛɛ hai tã iyi í tako í wa bi Ilaaḍ Baaba wo, nò wee nsei í nyisi wa. ³ Iyi à yɛ do iyi à gbò, n̄juí à waa sisia in̄je mò ku ba awaɛ n̄a ka n̄e anu akã, nò anu akã iyi à n̄eu à n̄òí do Ilaaḍ Baaba do amaɛ Jesu Kirisi. ⁴ À kò n̄je tiau ih̄i ku ba inò did̄i awa fei ku k̄.

Ilaaḍí í je inya kumá

⁵ Laabaau iyi à gbò hai bi Jesu Kirisi, nò à waa sisi n̄je wee. Ilaaḍí í je inya kumá, ilu kuku kãma kù wa siɛ. ⁶ Bii à ni à n̄e anu akã do n̄ju nò à bei à waa n̄e si ilu kuku, à waa sò iboi a kù waa ce kookoosui ntò. ⁷ Amma bii à waa n̄e si inya kumá, si bei Ilaaḍ takæ í wa si inya kumá, aa ka n̄e anu akã awa duus̄ò, nò n̄jei Jesu amaɛ á jò ka má hai si dulum fei.

⁸ Bii à ni a kù n̄e dulum, à waa sò a n̄a nwa iboi, nò ntò kù wa si wa. ⁹ Amma bii à ce tuubai dulum du wa, Ilaaḍ ilu naanei, n̄ju iyi í ya ce dee dee, á kpa ideí dulum du wa nò ku jò ka má hai si laalò ku ce nwa fei. ¹⁰ Bii à ni a kù ce dulum à waa ce Ilaaḍ ilu iboi, nò ideɛ kù wa si wa.

Kirisi wa sobi wa

2

¹ In̄je amam n̄a, n̄ kò n̄je ideu ih̄i wai, ku ba i maà ce dulum n̄a. Amma bii in̄e gò í ce dulum, à n̄e in̄e gò iyi á tòò nwa suuru bi Ilaaḍ Baaba, n̄juí í je Jesu Kirisi in̄e dee deeu. ² N̄ju takæ í ce kuweei araɛ ku ba ku kpa ideí dulum du wa, amma kù je ti awa akã, do ti in̄ei andunya feii.

³ Bii à waa jirima woodaɛ, si beɛbei aa ka mà iyi à màa. ⁴ Bii in̄e gò í ni n̄ju í màa, nò kù waa jirima woodaɛ, laf̄ɛɛ ilu iboi, ntò kù wa siɛ. ⁵ Amma in̄e iyi wa jirima ideɛ, siɛi kubii Ilaaḍ í ya k̄ do ntò. Mii iyi á jò ka mà

iyi à n̄e anu akã do n̄ju wee. ⁶ In̄e iyi í ni n̄ju í n̄e anu akã do n̄ju, laf̄ɛɛ í n̄e ku maa nei bei Jesu takæ í n̄e.

Wooda tit̄ò

⁷ In̄je baakòom n̄a, kù je wooda tit̄ò n̄ kò n̄je. Wooda nwoi, iyi ì n̄e hai sinte wo n̄a. Wooda nwou, n̄juí í je ide iyi ì tako ì gbò tã n̄a. ⁸ Do n̄ju fei, wooda iyi ì wa n̄ kò n̄ju ih̄i, in̄e n̄ju wooda tit̄ò, nò à waa yɛ ntòei si Kirisi do si in̄je taka n̄je, domi ilu kuku wa sɛkɛɛ, nò inya kumá ntò wa daana.

⁹ In̄e iyi í fò wa ni n̄ju í wa si inya kumá nò í cé kpaasie, si ilu kukui í wa hee nsei. ¹⁰ In̄e iyi í bi kpaasie, laf̄ɛi í wa si inya kumá, nò nkãma kù wɛɛa iyi á dasie dulum*. ¹¹ Amma in̄e iyi í cé kpaasie, si ilu kukui í wa, si ilu kukuu m̄oi í nò wa n̄e si. Kù mà bii wa bò, domi ilu kukuu í dasie fɛɛju.

¹² N̄ kò n̄je wai, in̄je amam n̄a, si na iyi í jò Ilaaḍ í nya dulum du n̄e na irii Jesu. ¹³ N̄ kò n̄je wai, in̄je baaba n̄a, si na iyi í jò ì mà in̄e iyi í wɛɛ hai sinte n̄a. Nò n̄ kò n̄je wai, in̄je awaas̄u n̄a, si na iyi í jò ì je Seetam in̄e laalòu igũ n̄a.

¹⁴ N̄ kò n̄je má, in̄je amu n̄a, si na iyi í jò ì mà Ilaaḍ Baaba n̄a. Nò n̄ kò n̄je má, in̄je baaba n̄a, si na iyi í jò ì mà in̄e iyi í wɛɛ hai sinte n̄a. Nò n̄ kò n̄je má, in̄je awaas̄u n̄a, si na iyi í jò ì n̄e gbugbã n̄a, nò ideí Ilaaḍ í wa si n̄e, nò ì je Seetam in̄e laalòu igũ n̄a.

¹⁵ I maà ti i bi andunya n̄a do mii n̄a iyi à wa si andunya. In̄e iyi í bi andunya, kubii Ilaaḍ Baaba kù wa siɛ, ¹⁶ domi mii iyi í wa si andunya fei, hai kubi n̄fe n̄fei amanɛ, do kòdɛi mii iyi iju wa yɛ, hee do faau ku ce, gògòɛ gò kù waa naa hai bi Baaba, bii kù je hai si andunya. ¹⁷ Andunya í nò wa tã m̄be do binɛɛ, amma in̄e iyi wa ce idòbii Ilaaḍ á maa wɛɛi hee do ajò fei.

Mb̄ɛi Kirisi

¹⁸ In̄je amam n̄a, kòò andunya í maai wa. Si bei ì gbò n̄a à ni in̄e gò iyi í je mb̄ɛi Kirisi á naa, wee nsei, mb̄ɛi Kirisi nk̄pò í to wa. N̄juí í jò à mà iyi kòò andunya í maai. ¹⁹ Mb̄ɛɛ n̄au, hai si inò nwai à fita, amma a kù je in̄e nwa n̄a, domi bii à je in̄e nwa n̄ai wo aa wa inò nwa. Amma à fita ku ba ka mà iyi kãma n̄na kù je in̄e nwai wo do ntò.

* **2:10** iyi á dasie dulum Si tiai ideí Ilaaḍ gò n̄a à ni, “iyi á dasiò in̄e gò dulum”.

²⁰ Amma inɛ ì ba Hundei Ilaaḏ hai bi ine kumáú ɲa, nɲui í jò inɛ fei ì ne kumà ɲa. ²¹ Bii ñ kò nɲɛ, kù jɛ a ni i kù mà ntò ɲa, amma si na iyi í jò ì màa ɲai, ì nò ì mà ɲa iyi ibo kãma kaa yòkò ku fita hai si ntò.

²² Yooi í jɛ woo sò ibo bii kù jɛ inɛ iyi í ni Jesu kù jɛ Kirisi. Lafɛɛ, mbɛɛi Kirisii iyi wa kòsi Baaba do Ama ajò. ²³ Ntò inɛ iyi í kòsi Ama, kù ne Baaba. Inɛ iyi í gba Amau í ne Baau mɔi.

²⁴ Inɛ mɔ, ide iyi ì gbò hai sinteu i jò ku wa si idò nɲɛ. Bii í wa si idò nɲɛ aa ne anu akã ɲa do Ama do Baau. ²⁵ Kirisi í ce nwa kuwã. Kuwã iyi í ce nwau, nɲui í jɛ kuwɛɛ hai tã.

²⁶ Iyi ñ kò nɲɛu ihɛ, ñ kò wai na inɛ ɲa iyi à waa bi a dasi ɲɛ kurara. ²⁷ Amma inɛ, Hundei Ilaaḏ iyi Kirisi í na ɲɛu, í wa si ɲɛ. Na nɲu, i kù ne bukaatai inɛ gò ku kò nɲɛ si cioi ngògò, domi Hundeu wa kò ɲɛ si cioi mii fei iyi í jɛ ntò, ibo kù wa si. Na nɲu, i jò i ne anu akã do Kirisi ɲa, si bei Hundei Ilaaḏ í nyisi ɲɛ.

²⁸ Nsei, inɛ amam ɲa, i jò i ne anu akã do Kirisi ɲa, ku ba ajò iyi á faata wa ka ne idò ku buba, nò anyò ku màa mu wa si wajue si ajò iyi á nyi wau. ²⁹ Si bei ì mà ɲa iyi Kirisi í jɛ dee dee, i jò ì mà ɲa iyi inɛ iyi wa ce dee dee fei amaɛi.

Amai Ilaaḏ ɲa

3

¹ I cò kubi nla nla iyi Ilaaḏ Baaba í bi wa, hee à waa kpe wa amaɛ ɲa. Nò ntòì bɛɛbei à jɛ. Nɲòì í jò inɛi andunya ɲa a kù mà wa domi a kù mà Ilaaḏ mòm wo. ² Inɛ baakòòm ɲa, si nsei à jɛ amai Ilaaḏ ɲa, amma a kù mà beirei aa ka na ka jɛ ala. Do nɲu fei, à mà waati iyi Kirisi á na ku faata wa aa ka jò, domi aa ka yò bei í yɛ. ³ Inɛ iyi wa cò kpãai ideu ihɛ fei, wa ce kookaai ku ba ku má bei Kirisi mɔ í má.

⁴ Inɛ mɔ iyi wa ce dulum fei, wa kua woodai Ilaaḏi, domi dulum wooda ku kuai. ⁵ Ì mà ɲa iyi Jesu, nɲu iyi kù ce dulum, í naai ku nya dulum dii amanɛ ɲa. ⁶ Na nɲu, inɛ iyi í wɛɛ do nɲu fei ci ya maa mɔsi dulum ku ce. Amma inɛ iyi wa ce dulum, lafɛɛ kù yò, kù nò kù màa.

⁷ Inɛ amam ɲa, i màa ti i jò inɛ gò ku ði iju nɲɛ. Inɛ iyi wa ce mii iyi í jɛ dee dee, inɛ dee dee, si bei Jesu takɛ í yɛ. ⁸ Inɛ iyi í ya maa

mɔsi dulum ku ce, inɛi Seetam nii, domi hai sintei Seetam wa ce dulum. Na ɲòì í jò Jesu, amai Ilaaḏ, í naa ku kraò icei Seetam.

⁹ Inɛ iyi í jɛ amai Ilaaḏ fei, ci ya maa mɔsi dulum ku ce, domi kuwɛɛi Ilaaḏ í wa siɛ. Kaa yòkò ku maa ce dulum, domi í jɛ amai Ilaaḏ. ¹⁰ Nsei, aa ka yòkò ka mà inɛ ɲa iyi à jɛ amai Ilaaḏ ɲa do inɛ ɲa iyi à jɛ ti Seetam. Inɛ iyi kù waa ce mii iyi í jɛ dee dee fei, do inɛ iyi kù bi kraasiɛ, kù jɛ ti Ilaaḏ.

Ka bi nɲɛ

¹¹ Ide iyi ì gbò hai sinte ɲa, nɲui í jɛ ka bi nɲɛ, ¹² nò ka màa yɛ bei Kaɛɛ inɛi Seetam inɛ laalòu, nɲu iyi í kra ifɔɛ. Na mii í ce í kraa. Í kraai si na iyi í jò kuceɛ í jɛ laalò, nò ti ifɔɛ í jɛ jiida.

¹³ Inɛ inɛm ɲa, bii inɛi andunya ɲa à cé ɲɛ, i màa jò ku mu ɲɛ biti. ¹⁴ À mà iyi à kua ikui, nò à lò si kuwɛɛ si na iyi í jò à bi kraasi nwa ɲa. Inɛ iyi kù ne kubi, si ikui í wa. ¹⁵ Inɛ iyi í cé kraasiɛ fei, woo kra inɛi. Inɛ taka nɲɛ ì nò ì mà ɲa iyi woo kra inɛ ci ya ne kuwɛɛ hai tã. ¹⁶ À mà bei kubi í yɛ si na iyi í jò Kirisi í na kuwɛɛɛ na iri nwa. Na nɲu, awa mɔ ka na kuwɛɛ nwa na irii kraasi nwa ɲa. ¹⁷ Bii inɛ gò í ne amani si andunyau ihɛ, nò í yɛ kraasiɛ í wa si are nò í toaa anyi, beirei kubii Ilaaḏ á ce ku wa si inɛɛu bɛ. ¹⁸ Inɛ amam ɲa, i màa jò ka bi nɲɛ do ide ku fɔi gele nɲu akã, amma ka bi nɲɛ do ntò do si kuce.

Laakai ku sù si wajui Ilaaḏ

¹⁹⁻²⁰ Bii idò nwa wa yɛ taale nwa aa ka mà iyi à jɛ ti ntò na kookoosu jiida ɲa iy à waa ce, nò laakai nwa á maa sù bi Ilaaḏ, domi à mà iyi Ilaaḏ í re idò nwa, í nò í mà mii fei. ²¹ Na nɲu, inɛ baakòòm ɲa, bii idò nwa kù waa yɛ taale nwa, à ne laakai ku sù bi Ilaaḏ. ²² Nò mii iyi à tɔɔ fei á mu nwa wai, domi à waa jirima woodaɛ nò à waa ce mii iyi á dɔaa si. ²³ Woodaɛu wee, ka dasi irii amaɛ Jesu Kirisi naane, nò ka bi nɲɛ si bei í jilɛ nwa. ²⁴ Inɛ iyi wa jirima woodai Ilaaḏ ɲa, í wa si Ilaaḏi nò Ilaaḏ mɔ í wa si lafɛɛ. Hundee iyi í mu nwa, nɲui í jò à mà iyi í wa si wa.

Hundei Ilaaḏ do hundei mbɛɛ

4

¹ Inɛ baakòòm ɲa, i màa ya naane inɛ ɲa iyi à ya ni aɲa à ne Hundei Ilaaḏ fei, amma i cò

yaase n̄a mà à j̄e ti Ilaaḍ nt̄o nt̄o, domi walii ilu ibo ṅa à waa k̄oi si andunyau ih̄e. ² Yaase bei aa ȳok̄o i mà in̄e ṅa iyi à n̄e Hundei Ilaaḍ ṅa wee. In̄e iyi í j̄esi iyi Jesu Kiriisi í baa í j̄e aman̄e do nt̄o fei, laf̄ēi í j̄e ti Ilaaḍ. ³ In̄e iyi kù j̄esi iyi Jesu í baa í j̄e aman̄e do nt̄o, laf̄ēe kù j̄e ti Ilaaḍ, ti mb̄ei Kiriisi. Mb̄ei Kiriisiui ì gb̄o à ni wa naa ṅau, wee í to wa si andunya tā m̄am.

⁴ In̄e amam ṅa, ì j̄e ti Ilaaḍ ṅa, ì n̄o ì k̄amia walii ilu ibo ṅau tā ṅa, domi in̄e iyi í wa si ṅe í n̄e gbugb̄a í re in̄e iyi í wa si andunyau. ⁵ In̄e n̄ṅu ṅa ti andunyai à j̄e, ṅoi í j̄ò à waa f̄o ide do bisii andunya, n̄o in̄e andunya ṅa à waa gb̄o ide n̄ṅa.

⁶ Amma awa ti Ilaaḍi à j̄e. In̄e iyi í mà Ilaaḍ fei i ya gb̄o ide n̄wai, amma in̄e iyi kù j̄e ti Ilaaḍ ci ya gb̄o ide n̄wa. Si b̄ebei aa ka ȳok̄o ka w̄ua nt̄o do ibo.

Ilaaḍi í j̄e kubi

⁷ In̄e baak̄om ṅa, i j̄ò ka bi n̄je, domi kubi wa naai hai bi Ilaaḍ. In̄e iyi í n̄e kubi, laf̄ēe amai Ilaaḍi, í n̄o í mà Ilaaḍ. ⁸ In̄e iyi kù n̄e kubi, laf̄ēe kù mà Ilaaḍ, domi Ilaaḍi í j̄e kubi. ⁹ I c̄o bei Ilaaḍ í nyisi wa kubie. Í b̄e ama ak̄ae wa si andunya ku ba ka ba kuw̄ee na irie. ¹⁰ Kù j̄e awai à tako à bi Ilaaḍ amma n̄ṅui í bi wa, n̄o í b̄e amae wa ku ba ku j̄e kuw̄ee iyi á k̄pa dulum du wa.

¹¹ In̄e baak̄om ṅa, bii b̄ebei Ilaaḍ í bi wa, í s̄ia awa m̄o ka bi n̄je. ¹² In̄e ḡo kù ye Ilaaḍ aj̄o ḡo, amma bii à bi n̄je, Ilaaḍ í wa si wa, n̄o kubie á k̄s̄ si id̄o n̄wa.

¹³ A mà iyi à wa sie n̄o n̄ṅu tak̄ae í wa si wa, si na iyi í j̄ò í mu n̄wa Hundee. ¹⁴ Awa m̄o à ye iyi Ilaaḍ Baaba í b̄e amae wa ku j̄e woo faabai in̄e andunya ṅa, à n̄o à waa j̄e s̄eda. ¹⁵ In̄e iyi í j̄esi iyi Jesu í j̄e amai Ilaaḍ, Ilaaḍ í wa sie, n̄o laf̄ēe m̄o í wa si Ilaaḍ. ¹⁶ N̄o awa à mà kubi iyi Ilaaḍ í bi wa, n̄o à dasi kubi naane.

Ilaaḍi í j̄e kubi. In̄e iyi í n̄e kubi í wa si Ilaaḍi, n̄o Ilaaḍ m̄o í wa sie. ¹⁷ B̄ebei kubie í k̄s̄ si id̄o n̄wa, ku ba ka n̄e laakai ku s̄u si aj̄oi kiitiu, domi si bei Kiriisi í ye, b̄ebei m̄oi awa m̄o à ye si andunyau. ¹⁸ N̄jo kù wa si kubi, amma kubi iyi í k̄s̄ í ya lele n̄joi. Na n̄ṅu, in̄e iyi í n̄e n̄jo, kubi ci ya k̄s̄ sie domi n̄joi ijuukp̄ai wa ce.

* **5:7** Si tia n̄wo ḡo ṅa, k̄oi isei ideu m̄be. Amma si tia n̄wo ḡo ṅa à ni, "... lelei Ās̄. An̄a wee, Ilaaḍ Baaba do Jesu iyi à ya k̄pe Ide, do Hundei Ilaaḍ. An̄a m̄eeta ṅau à j̄e in̄e ak̄a. N̄o s̄eda m̄eeta m̄oi í wa si andunyau."

¹⁹ Awa à n̄e kubi domi Ilaaḍ í tako í bi wa. ²⁰ Bii in̄e ḡo í ni n̄ṅu í bi Ilaaḍ n̄o í cé k̄paasie, ilu iboi, domi in̄e iyi kù bi k̄paasie iyi wa ye, kaa ȳok̄o ku bi Ilaaḍ iyi kù waa ye. ²¹ Kiriisi í na wa woodau ih̄e í ni, in̄e iyi í bi Ilaaḍ á bi k̄paasie m̄o.

Andunya ku k̄amia

5

¹ In̄e iyi í dasi naane iyi Jesu í j̄e Kiriisi, laf̄ēe amai Ilaaḍi, n̄o in̄e iyi í bi Baa í bi Ama m̄oi. ² Bii à bi Ilaaḍ n̄o à waa jirima woodae, n̄ṅui á j̄ò ka mà iyi à bi amai Ilaaḍ ṅa m̄o. ³ Ilaaḍ ku bii í j̄e woodae ṅa ku jirima. Woodae ṅau a kù n̄o a kù gaabu. ⁴ Nt̄o nt̄o, amai Ilaaḍ baa yooma fei í ya k̄amia andunyai. Naane ku dasi n̄wai á j̄ò ka k̄amia andunya. ⁵ Yooi í k̄amia andunya bii kù j̄e in̄e iyi í dasi naane iyi Jesu í j̄e amai Ilaaḍ.

S̄eda iyi à j̄e Jesu Kiriisi

⁶ Jesu Kiriisi í j̄e in̄e iyi í naa do inyi do n̄je. Kù naa do inyi n̄ṅu ak̄a, amma do n̄jei aj̄o. Hundei Ilaaḍ tak̄ae wa j̄e s̄eda, domi n̄ṅui í j̄e nt̄o. ⁷ Woo j̄e s̄eda ṅau an̄a m̄eetai à w̄ee*. ⁸ An̄a wee, Hundei Ilaaḍ, do inyi, do n̄je. An̄a m̄eeta ṅau à ce anu ak̄a. ⁹ Awa, à ya ka j̄esi s̄edai aman̄e ṅa, amma s̄edai Ilaaḍ í la í re b̄ebei, n̄o n̄ṅu m̄oi í j̄e s̄eda iyi í j̄e amae. ¹⁰ In̄e iyi í dasi amai Ilaaḍ naane, í n̄e s̄edau si id̄e. In̄e iyi kù dasi naane, í ce Ilaaḍ ilu iboi, domi kù j̄esi s̄eda iyi Ilaaḍ í j̄e amae. ¹¹ S̄edau wee, Ilaaḍ í mu n̄wa kuw̄ee hai tā. Kuw̄eeu, í wa si amae. ¹² In̄e iyi í n̄e Amai Ilaaḍ, í n̄e kuw̄ee. In̄e iyi kù n̄e Amau kù n̄e kuw̄eeu.

Kuw̄ee hai tā

¹³ N̄ k̄o n̄ṅe iyi ih̄e wai, in̄e iyi ì dasi irii amai Ilaaḍ naane, ku ba i mà iyi ì n̄e kuw̄ee hai tā ṅa. ¹⁴ À n̄o à n̄e naane iyi bii à t̄oe nḡoḡo iyi í j̄e ti id̄o bie, á gb̄o n̄wa. ¹⁵ N̄o si bei à mà iyi wa gb̄o kut̄o n̄wa, à mà kam kam iyi mii iyi à t̄oe fei, tu wai tā.

¹⁶ Bii in̄e ḡo í ye k̄paasie wa ce dulum iyi kù j̄e ti iku, kù ce kut̄o n̄o Ilaaḍ á muaa kuw̄ee. Amma dulum ḡo í w̄ee iyi í ya bí iku. N̄ kù ni in̄e ḡo ku ce kut̄o na n̄ṅu. ¹⁷ Iyi kù j̄e dee

dee fei dulum nii, amma kù je fei nde ei í je ti iku.

¹⁸ À mà inε iyi í je amai Ilaaḏ fei ci ya ce dulum ku maa mṓsi, domi Amai Ilaaḏ wa degbeε, nṓ Seetam, inε laalṓu, kaa yṓkṓ ku ceaa ngṓgṓ.

¹⁹ À mà iyi à je amai Ilaaḏ ηa, nṓ andunyanu fei í wa si gbugbāi inε laalṓu.

²⁰ À nṓ à mà iyi Amai Ilaaḏ í naa, nṓ í mu nwa bisi ka mà Ilaaḏ ilu ntṓu. Nṓ à wεε do ilu ntṓu do saabui amaε Jesu Kirisi. Jesu Kirisiui í je Ilaaḏ ilu ntṓ, nṓ í je kuwεε hai tā.

²¹ Inε amam ηa, i feḏ iwē ku tṓṓ ηa.

Tia minjisia iyi Zãa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu ine ngboi igbei inei Jesu ña, ñ cee fɔɔ, awɔ abo iyi Ilaaɔ́ í cica. Nɔ ñ ce amaɛ ña mɔ fɔɔ, aña iyi ñ bi si kpãai ntɔu. Nɔ kù je amu akãi ñ bi ña, amma hee do ine ña iyi à mà ntɔu fei à bi ñai. ² À bi ñai si na iyi í jò ntɔu í wa si idɔ nwa, á nɔ ku maa wɛɛi do awa do ajɔ fei. ³ Ilaaɔ́ Baaba do Jesu Kirisi amaɛ a mu nwa didɔ do laakai ku sũ nɔ a ce araare nwa ku ba ka wɛɛ do ntɔ do si kubi.

Ntɔ do kubi

⁴ Ñ ne inɔ didɔ ntɔ ntɔ do iyi ñ gbɔ amaɛ gɔ ña à waa ne si kpãai ntɔ, si bei Ilaaɔ́ Baaba í jile nwa. ⁵ Nsei abooyi, ide iyi ñ kɔɛ wau ihɛ kù je wooda titɔ, amma iyi à ne hai sintei. Ñ wa n tɔɔɛi, i jò ka bi nje awa duusɔ ña. ⁶ Kubii í je woodai Ilaaɔ́ ku jirima. Nñui í je wooda iyi ñ gbɔ hai sintee ña, si nñui í sãa i maa ne ña. ⁷ Woo wa inyii ití nkpɔi í fangaa si andunya, ine ña iyi a kù jesi iyi Jesu Kirisi í baa í je amanɛ. Ine iyi wa ce beɛbe, woo wa inyii itíi inei do mbeɛi Kirisi. ⁸ Na nñu, i ce laakai ña i maà ti i nyɔ ribai ice nñe, i jò i je baakae ña.

⁹ Ine iyi kù leekí si kukɔsii Kirisi, nɔ i kɔɔsi tee, kù ne Ilaaɔ́. Amma ine iyi wa leekí si, í ne Baaba do Ama. ¹⁰ Bii ine gɔ ñ naa bi tu ñe, nɔ kù je do kukɔsiu ihɛ, i maà gba lafɛɛ, nɔ i maà coo cenkã, ¹¹ domi ine iyi í coo cenkã, í ne ikpɛ si kuce laalɔɛu bei.

Idei ankãanyi

¹² Ñ ne mii nkpɔ ku sɔ ñe, amma n kù bi n kɔ fei ndɛɛ si tia. Ñ bi n naa n ye ñei awaɛ ña ka fɔ ide geɛɔ geɛ, ku ba inɔ didɔ nwa ku kɔ.

¹³ Ifɔɛ iyi Ilaaɔ́ í cicau, amaɛ ña à cee fɔɔ wa.

Tia μετasia iyi Zãa í kɔ

Fɔɔ

¹ Amu ine ngboi igbei inei Jesu ña, ñ cee fɔɔ, Gayusi, awɔ iyi ñ bi jiida si kpãai ntɔ.

² Awɔ baakɔm, ñ wa n tɔ fei ndee ku maa nee dee dee, nɔ arae ku maa ne baani si bei hundee í ye. ³ Inɔm í dɔ ntɔ ntɔ si waati iyi kpaasi woo dasi Jesu naane gɔ ña à naa nɔ à je seeda si bei ntɔ í wa sie do si bei ì waa ne si ntɔu. ⁴ N kù ne inɔ didɔ gɔ iyi í la í re iyi ñ gbɔ à ni amam ña à waa ne si kpãai ntɔ.

Gayusi, ilu naane

⁵ Awɔ baakɔm, ì je ilu naane si mii ña iyi ì waa cea kpaasi woo dasi Jesu naane ña hee do kpaasi woo dasi naane ine njoo ñau fei.

⁶ Ine ñau fei à waa je seedai kubie si inɔi igbei inei Jesu ña. Ce ñña kosía si isene ññau si bei í sía inei Ilaaɔ ku ce, ⁷ domi na irii Jesu Kirisii à waa ce iseneu, a kù nɔ a kù gba nkãma bi hai dasi naane ña. ⁸ Na ññu, í sía ka sobi amane dimi bebe ña, ku ba awa taka nwa ka ne ikpẽ awaò ña si icei ntɔu ku sisie.

Diotɛfu do Demetiru

⁹ Ñ kɔa inei igbei Jesu ña tia keeke gɔ, amma Diotɛfu, ññu iyi í bi ku je woo cua ñña, kù jesi idem. ¹⁰ Na ññu, bii ñ naa, an fɔ daa ña iyi í ne, do bei wa má wa ide laalɔ. Kù je baa iyi be ññu akã, ci ya gba ine njoo woo dasi naane ña. Bii ine gɔ ña à bi à gba ña mɔm í ya kɔi, nɔ ku lele ña hai si igbei inei Jesu ña.

¹¹ Awɔ baakɔm, maà too kuce laalɔ, bii kù je kuce jiida. Ine iyi wa ce jiida, ti Ilaaɔi, amma ine iyi wa ce laalɔ kù mà Ilaaɔ.

¹² Ine fei, hee do ntɔ takae fei à waa je seedai jiida ku jei Demetiru. Nɔ awa taka nwa mɔ à waa je seedai jiida ku jeeu, ì nɔ ì mà iyi seeda nwa í je ntɔ.

Fɔɔi ankãanyi

¹³ Ñ ne mii nkpɔ ku sɔe, amma n kù bi n kɔ fei ndee si tia. ¹⁴ Ñ wa n bi ka ye ñje bii í ce ajɔ minji ka fɔ ide geledò gele.

¹⁵ Laakai ku sũ ku wee do awɔ.

Kpaasie ña fei à cee fɔɔ. Nɔ ì ce kpaasi nwa ñau fei fɔɔ akã akã.

Tia iyi Zudu í kɔ

Zudu í ce ña fɔɔ

¹ Amu Zudu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi ñ je ifɔi Zaaki, amui ñ kɔ ñɛ tiau ihē wa, ñɛ iyi Ilaaɔ Baaba í kpe. Í bi ñɛ, ñ wa degbe ñɛ í je ti Jesu Kirisi ña.

² Ilaaɔ ku jò araare do laakai ku sũ do kubi ku maa kɔɔsi si ñɛ.

Woo kɔsi cio ilu ibo ña (Cɔ Piɛ 2, 2:1-17)

³ Ñɛ baakɔɔm ña, ñ dasi idɔ wo ntɔ ntɔ n kɔ ñɛ tiau wa, na idei faabai awaɛ ñau. Amma wee ñ ye í cem tilasi n kɔ ñɛ tiau ihē wa nsei n kɔ ñɛ si himma ku ba í jabu i maa leeki si kukɔsi ntɔ iyi à na inei Ilaaɔ ña gbakã akã hee do ajɔ fei. ⁴ Tilasii n kɔ ñɛ wa nsei si na iyi í jò ñɛ laalɔ gɔ ña à lɔsi inɔ ñɛ do ile, aña iyi à waa kpaasi didɔi Ilaaɔ a ba a ceɔ daa sãmi ñɛ, ñ a kɔsi Jesu Kirisi, ñɛ akã iyi í je ilaalu nwa do Lafɛɛ nwa. Hai tako takoi à kɔ idei ijuukpã iyi ñɛ ñau aa na a ye si ajɔi kiitiu.

⁵ Nɔ baa bii ñ mà fei ndɛɛ sãa sãa ña, do ñɛ fei, ñ wa n bi n ye ñɛ gigi iyi si inɔ inei Izireli ña iyi Aɔ Lafɛɛ í nya hai ilei Ezibiti, ñɛ ña iyi a kù na a kù waa dasiɛ naane í ce nfe ñɛ. ⁶ Nɔ i ye gigii amaleka ña mɔ iyi à donda bi ku wa ñɛ à kɔsi. Ilaaɔ í jò à dɔi ñai si ilu kuku hee do ajɔ fei à waa degbeɔ ajɔi kiiti nla nla. ⁷ Bɛɛɛ mɔi inei Sodomu do inei Gomoɔɔ ña do ilu ña iyi à kaako ña à ya maa ce daa laalɔ bei amaleka ñau, inemɔkɔ do inemɔkɔ à ya maa sũɔ ñɛ. Na ñɔi í jò à kpa irii ilu ñau do ina iyi ci ya ku, ñ ñɛ be í jɛa ñɛ ña sɛɛda.

⁸ Do ñɛ fei, ñɛ ña iyi à lɔ inɔ ñɛ ñau, à waa ce bɛɛɛ. Faayi ña í jò à waa dasi ara ñɛ daa sãmi ñau bɛ. À donda yiiko Ilaaɔ ñɔ à waa bu inei lele ilu amboe ña. ⁹ Wee baa Miseli, ñɛ iyi í je ñɛ ngboi amaleka ñau kù ce bɛɛɛ. Si kakɔɔ iyi añaɔ Seetam à ce à waa ja si ikui Moizi kù je kù ye taalei Seetam hee ku buu, amma í sɔɔ í ni Aɔ Lafɛɛi á la sie. ¹⁰ Amma ñɛ ñau, mii iyi a kù mà yaaseɛ fei à ya buui. Nɔ baa mii ña iyi à mà bei mɛɛmu ña mɔ à ya mà, ñɛui í ya ce nfe ñɛ. ¹¹ Aa ye

ijuukpã, domi tuubai Kaɛɛi à waa too, à dasi ara ñɛ kurara ku ba a ba fia bei Balamu í ce, ñɔ à kɔsi Ilaaɔ bei Koree í ce ñɔ à ce nfei ara ñɛ. ¹² Ñɛ ñau à je sankala si jingau * ñɛu, à waa ba ñɛ ku je do iju hai ñɛ anyɔ, ara ñɛai à waa wo ngbe ngbe. À yei bei iji iyi í dũ ñɔ kaa rɔ si na iyi í jò fufu wa taleɛ. À yei bei jii iyi í da koko ñɔ kù so, bei jii iyi à wuu do icãɛ í kù mam mam. ¹³ À yei bei tenku iyi wa tãngã do gbugbã. Si bei kutãngã ñau í ya fã inyi, bɛɛɛ mɔi kucei iju hai ñɛ anyɔ ña í ya maa fangaa. À yei má bei andaiya iyi í kua kpãɛ, ñ Ilaaɔ wa jile ña ilu kuku nla nla hee do ajɔ fei.

¹⁴ Enɔku mɔ iyi í je tɔku mɛɛjesiai Adamu í ce walii na iri ña í ni, Aɔ Lafɛɛ wee wa naa do amaleka kumãɛ ña bututu, ¹⁵ ku kiitiò ñɛ fei ñɔ ku ye taalei ñɛ ña iyi a kù mà ñau na kuce laalɔ ña fei do bei à dondaɛ, do na ide laalɔ ña iyi ilu dulum ña à ya maa fɔaa. ¹⁶ Ñɛ ñau, à ya maa gbagbai, ñ nkãma kù wɛɛ iyi í ya sã ña si, bine ñɛai wa cua ña. À ya maa tɔ fufui ñɔ à ya maa lele ñɛ ñai do ide didɔ ku ba a ba mii ndii lafɛɛ ña.

Bei woo dasi naane ña à ñɛ a ce

¹⁷ Amma ñɛ baakɔɔm ña, í sãa i ye gigii ide iyi woo bei Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi ñau à tako à fɔ wo. ¹⁸ À sɔ ñɛ wo à ni, si waatii ankãanyi, woo yaako ñɛ ña aa naa iyi a kù mà bɛɛɛi Ilaaɔ, ñ bine ñɛai a maa cua ña. ¹⁹ Añai aa jò ñɛ ña a ja a maa fɛɛɛ ñɛ. Iyi à bi ñɛai aa ya maa ce, domi a kù ñɛ Hundei Ilaaɔ. ²⁰ Amma ñɛ baakɔɔm ña, i ya maa mua ñɛ gbugbã si naane iyi ñ dasi Jesu ña, ñ i ya ce kutɔɔ do gbugbã Hundei Ilaaɔ ña. ²¹ Nɔ i leeki si kubii Ilaaɔ ña, i maa degbeɔ ajɔ iyi Lafɛɛ nwa Jesu Kirisi á mu ñɛ kuwɛɛ hai tã na araare ñɛ iyi wa ce.

²² I ya ce araare ñɛ ña iyi à waa sika sika ña. ²³ Ñɛ ña iyi aa yɔkɔ a ba faabau, i nya ña wa hai si ina ña. Ñɛ ña iyi à gbe ñau mɔ i ce araare ñɛ, amma i ya ce laakai ña ku ba ñɛ taka ñɛ i mà dasi dulum ña ña. I mà lu baa ibɔ ña ña iyi dulum ña ña í riisi.

Saabui ankãanyi

²⁴⁻²⁵ Ilaaɔ ñɛ akãi í je woo faaba nwa, ñɛ iyi á yɔkɔ ku degbe ñɛ i mà na i cuku ña, ñɔ

* **1:12** jingau ñɛu Woo dasi naane ñau à ya tɔtɔi a maa je ñɔ a maa jɔɔ ijei Lafɛɛ. I cɔ tiai Kɔrenti I, 11:18-22.

ku jò i naa si amboeε ηa do inə didǎ, taale ku maà wa si. Amboe do jirima do gbugbã do yiiko ku jε tεε hai sinte, do nsei, hee do ajo fei na saabui Lafẽε nwa Jesu Kirisi. Ami.

Tiai Kuyei Zāa

Yaasei tiau

¹ Si tiau ihē n̄ kō asii ŋa iyi Jesu Kirisi í nya gbugbāa *. Ilaađi í naa kpāa ku nyisi woo ce icēe ŋa mii ŋa iyi á na ku ce bii í kōasi. Nō Kirisi í be sim amaleka wa, amu Zāa woo ce icēe, ku ba n mà mii ŋau. ² Hai ide iyi Ilaađ í fō hee ku bō si sēeda iyi Jesu Kirisi í je fei, mii iyi n̄ ye fei n̄ wa n je sēedaē. ³ Ine iyi wa cio idei waliu ihē do ine ŋa iyi à waa gbōō nō à waa jirimae, ilu inō didō ŋai domi awaatiu í maai wa.

Zāa í ce igbe mējei inei Jesu ŋa fō

⁴⁻⁵ Amui Zāa, n̄ ce ŋe fō, inē igbe mējei inei Jesu ŋa iyi à wa ilei Azii.

Ilaađ, n̄ŋu iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo, nō wa naa, ku mu n̄ŋe didō do laakai ku sū, n̄ŋu do Jesu Kirisi do hunde mēje ŋa iyi à wa si wajui kitāi bommae. Jesu Kirisiu n̄ŋui í je woo je sēeda ilu naane, do ine sinte iyi í j̄i hai si bale, nō í je amanlui amanlu ŋa.

Í bi wa nō í faaba wa hai si dulum du wa do n̄je. ⁶ Nō í tōtō wa í je ilaalu nwa, í ce wa woo weei Ilaađ baae. Amboe do gbugbā ku je tēe hee do ajō fei. Ami.

⁷ Wee, wa naa si kudūi ij̄i.

Nō ijui ine fei á yō,

Baa ine ŋa iyi à gūu à kpa.

Dimi ikā ikāi andunya fei

Á kpata na iriē.

Bēēbei á ce. Ami.

⁸ Ađ Lafēe, ilu gbugbā fei,

N̄ŋu iyi í wēe, iyi í tako í wēe wo,

Nō n̄ŋui wa naa í ni,

Amui n̄ je sinte do iri ku kpa.

Zāa í ye Kirisi si kuyē

⁹ Amui Zāa, kpaasi n̄ŋe. Anu akā iyi n̄ ne do Jesu í jō n̄ ne ikpē si ijuukpā iyi inē mō í waa ye ŋa, do si bommai Ilaađ, do si temua. À bōm gungum gō iyi à ya kpe Patimasi na ide Ilaađ do sēdai Jesu iyi n̄ wa n je. ¹⁰ Si ajō amaazuma gō Hundei Ilaađ í naa sim, nō n̄ gbō imu nla nla gō do anyim bei ti kākākāi ¹¹ í ni, kō iyi à waa ye si tia, nō i samba tiau bi

inei igbe mējei Jesu ŋa iyi à wa si ilui Efēezu, do Simiinu, do Pēgamu, do Tiatii, do Saadi, do Filadēfi, do Laodisee.

¹² Iyi n̄ sinda n̄ cō ine iyi wa bam ide ku fōu ŋoi n̄ ye bi ku lesi fitilai wura mēje. ¹³ Nō n̄ ye ine gō í jō Amai Amanē wa leekī si aninii bi ku lesi fitila ŋau. Wa dasi ibō sisō nō wa dī santikii wura si gāgāe. ¹⁴ Irie do ntoiri rie ŋa fei í fūuta pai pai bei iwu, nō ijue í ye bei amei ina. ¹⁵ Isee wa daana bei isō danya iyi à yō si ina à wiē, nō imue í jō ibai inyii tenku. ¹⁶ Wa mu andaiya mēje si awō n̄je, nō taakuba ilu ande didō minji wa fita hai si gelee nō wajuē wa daana bei nunui dasā. ¹⁷ Iyi n̄ yō, n̄ cuku si isee bei iku. Nō í lesim awō n̄je í ni, maà ce n̄jo, amui n̄ je sinte do iri ku kpa. ¹⁸ Amui n̄ je ilu hunde. N̄ tako n̄ ku wo amma nsei n̄ wēe hee do ajō fei. N̄ ne yiiko si antai iku nō n̄ wa n mu kileei bi ku wai iku ŋa. ¹⁹ Na n̄ŋu, kō iyi à ye do iyi wa ce nsei do iyi á na ku ce si anyiē. ²⁰ Andaiya mēje ŋa iyi à ye si awō n̄jem n̄u do bi ku lesi fitilai wura mēje ŋau yaasei ŋa fei wee. Andaiya mēje ŋau à je amaleka † mēje ŋa iyi à waa mu igbe ŋau nō bi ku lesi fitila mēje ŋau, akā fei igbe akāi.

2

Ide iyi à sō inei Jesu ŋa iyi à wa Efēezu

¹ Kirisi í sōm í ni, kōa amalekai igbei inem ŋa iyi í wa Efēezu. Kōaa í ni, ine iyi wa mu andaiya mēje si awō n̄je, nō wa ne si aninii bi ku lesi fitilai wura mēje ŋau í ni, ² n̄ mà kuce n̄ŋe do ice n̄ŋe do temua iyi à ne ŋa. N̄ mà iyi í kaa yōkō í temua do ine laalo ŋa. Nō ì cō laakai ine ŋa iyi à waa kpe ara n̄ŋa woo be amma a kù je woo be ŋa, nō ì nyisi iyi woo sō ibo ŋai. ³ Ì waa temua ŋa, nō ì ye ijuukpā na irim ŋa, i kù nō ì kù gbēēji ŋa. ⁴ Amma iyi n̄ ye si ŋe wee, i kù bim bei tako má ŋa. ⁵ Na n̄ŋu, i ye gigi hai hee bii ì cuku wa ŋa, nō ì kpaasi idō ì ce bei ì sintiō wa ŋa. Bii ì kù kpaasi idō ŋa, an na n so bi ku lesi fitila n̄ŋe hai si agbēe. ⁶ Do n̄ŋu fei, ì ne mii akā iyi í s̄ia ŋa. Ì cé kookoosui inei Nikolaiti ŋa bei amu takam n̄ cōo.

⁷ Ine iyi í ne it̄i, ku sot̄i ku gbō mii iyi Hundei Ilaađ wa sō igbei inei Jesu ŋa fei.

* **1:1** Jesu Kirisi í nya gbugbāa yaasei ideu ihē á yōkō ku je má “si gāmei n̄ŋu takae”. † **1:20** amaleka Yaasei amalekau woo bei.

Ine iyi í je igũ, an jò ku je isoi j̄i ndii kuwɛɛ iyi í wa lelei Aḏ.

Ide iyi à s̄o inɛi Jesu ḡa iyi à wa Simiinu

⁸ Kirisi í ni má, kḡa amalekai igbei inem ḡa iyi í wa Simiinu. Kḡaa i ni, inɛ iyi í je sinte do iri ku kpa, iyi í tako í ku wo nḡ í dede má si kuwɛɛ í ni, ⁹ n̄ mà ijuukpā nḡɛ, nḡ n̄ mà are ku je nḡɛ. Do nḡu fei, ì je ilu amani ḡa. Ine ḡa iyi à waa kpe ara nḡa Zuifu amma a kù je Juifu ḡa, n̄ mà laalḡ iyi à ya maa ma ḡɛ. Ine ḡau inɛi igbei Seetam ḡai à je. ¹⁰ I maà ce njo na ijuukpā iyi wa naa si ḡɛ. Seetam á jò a dasi inɛ gḡ nḡɛ ḡa piisḡḡ ku cḡ laakai nḡɛ. Aa ye wahala hee ajḡ mɛɛwa ḡa. Amma í jò i leek̄i dim dim hee i koo i kuḡ ḡa. Bii ì ce bɛɛbɛ ḡa an mu nḡɛ kuwɛɛ ku je riba nḡɛ.

¹¹ Ine iyi í nɛ it̄i, ku sot̄i ku gbḡ mii iyi Hundei Ilaaḡ wa s̄o igbei inɛi Jesu ḡa fei.

Ine iyi í je igũ, iku minjisiau kaa ceaa nkāma.

Ide iyi à s̄o inɛi Jesu ḡa iyi à wa Pɛɛgamu

¹² Kirisi í ni ma, kḡa amalekai igbei inem ḡa iyi í wa Pɛɛgamu. Kḡaa i ni, inɛ iyi wa mu taakuba ilu andɛ didḡ minjiu í ni, ¹³ n̄ mà bii ì wa ḡa, Seetam nii wa je bommaɛ do gbugbā. Do nḡu fei, ì waa jirima irim ḡa, nḡ ì kù f̄usi naane iyi ì dasim awḡ ḡa, baa waati iyi à kpa Antipasi, ilu naane woo je sɛɛdam bi tu ḡɛ bi ku wai Seetam bɛ. ¹⁴ Amma mii iyi n̄ ye si ḡɛ wee. Ine gḡ ḡa à wa si inḡ nḡɛ iyi à waa too si ikḡi Balamu. Balamu í tako í s̄o Balaki bei á ce ku dasi inɛi Izireli ḡa kurara ku ba a ḡḡ inḡa iyi à cead iwɛ ḡa kuwee, nḡ a s̄ud abo kaafe ḡa. ¹⁵ Bɛɛbɛ m̄oi, inɛ gḡ ḡa à wa inḡ nḡɛ iyi à waa too si ikḡi inɛi Nikolaiti ḡa. ¹⁶ Na nḡu, ì kpaasi idḡ ḡa. Bii kù je bɛɛbɛ, an naa si ḡɛ bii í kḡasi nḡ n̄ ce igũ do inɛ ḡau do taakuba iyi wa fita hai si gɛɛm.

¹⁷ Ine iyi í nɛ it̄i, ku sot̄i ku gbḡ mii iyi Hundei Ilaaḡ wa s̄o igbei inɛi Jesu ḡa fei.

Ine iyi í je igũ, nḡui an mua mana iyi wa manji wo. Nḡ n̄ muua kuta f̄uf̄u si bii à kḡ iri titḡɛ iyi inɛ gḡ kù mà bii kù je nḡu iyi n̄ mua.

Ide iyi à s̄o inɛi Jesu ḡa iyi à wa Tiatii

¹⁸ Kirisi í ni má, kḡa amalekai igbei inem ḡa iyi í wa Tiatii. Kḡaa i ni, Amai Ilaaḡ iyi ijue í ye bei amei ina, nḡ isɛɛ wa daana bei isḡ danya iyi à yḡ si ina à wie í ni, ¹⁹ n̄ mà kuce nḡɛ. Nḡ n̄ mà kubi nḡɛ, do naane ku

dasi nḡɛ, do ice jiida nḡɛ, do temua nḡɛ. N̄ mà iyi icei nsei nḡɛ í re ti tako. ²⁰ Amma mii iyi n̄ ye si ḡɛ wee. Ì waa temuad abo iyi à ya kpe Zezabeli ḡa, nḡu iyi wa kpe arae walii, nḡ ì jò wa wa inyii it̄i woo ce icem ḡa do ikḡɛ ku ba a ya maa s̄ud abo kaafe ḡa nḡ a ya maa ḡḡ inḡa iyi à cead iwɛ ḡa kuwee. ²¹ N̄ muua waati ku kpaasi idḡɛ, amma kù bi ku jò kuce laalḡɛ. ²² Na ḡoi í ce an jò ku s̄ud bḡḡ. Inemḡkḡ ḡa mḡ iyi à ya maa ce sakara do nḡu, an dasi ḡa ijuukpā nla nla, bii kù je à kpaasi idḡ à jò kuce laalḡ nḡa. ²³ Si anyie an kpa amaɛ ḡa. Waati bɛɛbɛ igbei inɛi Jesu ḡa fei aa mà iyi n̄ mà idoi inɛ ḡa do lasabu nḡa. An s̄aa inɛ fei si bei kookoosue í to.

²⁴ Amma inɛ iyi ì gbe si ilui Tiatii, inɛ iyi ì ù too si ikḡ laalḡu ḡa nḡ ì kù mà mii iyi inɛ gḡ ḡa à ya kpe asii nla Seetam, n̄ wa n̄ s̄o ḡɛ, n̄ kaa n̄ k̄a nḡɛ aso gḡ má. ²⁵ Amma iyi ì nɛ ḡa, ì muu dim dim ḡa hee n̄ koo n̄ toḡ wa.

²⁶⁻²⁷ Ine iyi wa ce iyi ì bi hee í jèḡ igũ hee kḡḡ, nḡui an mua yiiko iyi amu takam n̄ gba hai bi Baam. An muua yikou si antai dimi fei ku maa gbā ḡa do goloì isḡ ku cā ḡa ku lɛɛ ḡa bei caka. ²⁸ Nḡ an muua andaiyai amɛjuuma.

²⁹ Ine iyi í nɛ it̄i, ku sot̄i ku gbḡ mii iyi Hundei Ilaaḡ wa s̄o igbei inɛi Jesu ḡa fei.

3

Ide iyi à s̄o inɛi Jesu ḡa iyi à wa Saadi

¹ Kirisi í ni má, kḡa amalekai igbei inem ḡa iyi í wa Saadi. Kḡaa i ni, inɛ iyi í nɛ hunde mɛɛjei Ilaaḡ ḡau do andaiya mɛɛje ḡau í ni, n̄ mà kuce nḡɛ. N̄ mà iyi à waa fḡ à ni ì je ilu hunde ḡa baa do iyi ì je iku ḡa. ² Ì j̄i hai si iri njoo ḡa nḡ ì leek̄i si kuwɛɛ keeke iyi í gbe nḡɛ ku ba ì maà ku mam mam ḡa, domi n̄ ye kookoosu nḡɛ kù je dee dee bi Ilaaḡ. ³ Na nḡu, ì ye gigii mii iyi à kḡ nḡɛ si do bei ì gbḡ ḡa. Ì jirimaɛ ḡa nḡ ì kpaasi idḡ nḡɛ. Bii ì kù j̄i hai si iri njoo ḡa, an na n̄ ba ḡɛ bei ile. Ì kaa mà waati iyi an naa si ḡɛ. ⁴ Do nḡu fei, inɛ gḡ ḡa à wa inḡ nḡɛ iyi a kù dasi ara nḡa riisi, aḡai aa toom nḡ a maa dasi nyau f̄uf̄u, domi aḡai à jḡḡ.

⁵ Ine iyi í je igũ, nḡui á dasi jaɛ f̄uf̄u bɛɛbɛ. N̄ kaa n̄ kpa iriɛ si tiai kuwɛɛ pai. Si bantuma

an jesi si wajui Baam do amalekae ɲa iyi inem nii.

⁶ Ine iyi í ne ití, ku sotí ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɗ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Filadɛɛfi

⁷ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Filadɛɛfi. Kɔaa i ni, ine iyi í je ine kumá do ilu ntɔ, iyi wa mu kileei ilaalu Davidi, nɲu iyi bii í cūu, ine gɔ kaa címbɔe, bii í nɔ í címbɔe, ine gɔ kaa cūu, nɲui í ni, ⁸ n mà kuce nɲe. N mà iyi gbugbā nɲe kù la. Do nɲu fei, ì jirima idem nɔ i kù kəsi irim ɲa. Nɲui í jò n cí nɲe gambo iyi ine gɔ kaa yɔkɔ ku címbɔ. ⁹ Wee an da nɲe inei igbei Seetam ɲa si awɔ, ine ɲa iyi à waa kpe ara nɲa Zuifu amma a kù je Zuifu ɲa, iboi à waa sɔ. An jò a na bi tu nɲe a naa a gule si waju nɲe. Anja fei aa mà iyi n bi nɲe. ¹⁰ N ni i temua ɲa, nɔ i jirima idem nɔu ɲa. Na nɲoi í jò amu mɔ an degbe nɲe si waatii wahala iyi wa naa si andunya fei ku na ku cɔ laakaii ine ɲa. ¹¹ An nyi wa, kaa kpe. Iyi ì ne ɲa, i muu dim dim ɲa ku ba ine gɔ ku maà na ku gba ribai igū ku je nɲe.

¹² Ine iyi í je igū, an jò ku je sɔbe si kpasɛi Ilaaɗ, kaa fita má. An kɔ irii Ilaaɗ siɛ do irii ilue iyi í je Zeruzalemu titɔ iyi Ilaaɗ á jò ku kita wa hai lele. Nɔ n kɔ iri titɔm siɛ.

¹³ Ine iyi í ne ití, ku sotí ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɗ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

Ide iyi à sɔ inei Jesu ɲa iyi à wa Laodisee

¹⁴ Kirisi í ni má, kɔa amalekai igbei inem ɲa iyi í wa Laodisee. Kɔaa i ni, ine iyi à ya kpe Ami, woo je sɛɛda ilu naane iyi í je ntɔu, nɲu iyi í je icui mii iyi Ilaaɗ í taka fei í ni, ¹⁵ n mà kuce nɲe. N mà iyi i kù tū ɲa, i kù nɔ i kù gbāa ɲa. N bi wo i tū ɲa walakɔ i gbāa ɲa. ¹⁶ Amma si na iyi í jò ì je wɔwɔwɔ ɲa, an kpɔ nɲe wai hai si gelem. ¹⁷ Ì ya fɔ i ni ɲa ì je ilu fia ɲa, ì ba amani ɲa, nɔ i kù waa ce arei ngɔgɔ ɲa. Amma n wa n sɔ nɲe iyi idɔ nɲe wa ce bɔɔ, ì je ilu araare ɲa, do ilu are do fɛɛju do basí ɲa. ¹⁸ Na nɲoi í ce n wa n mu nɲe bisi, i jò i ra wura iyi à yɔ si ina à wiɛ bi tom ɲa ku ba i je ilu amani do ntɔ ɲa. Nɔ i ra nyau fūfū i biiɔ anyii ara nɲe ɲa ku ba i maà maa ne būmbūm ɲa nɔ anyɔ ku maà maa mu nɲe. Nɔ i ra iwɔi iju i dasi iju nɲe ku ba i ye ilu ɲa. ¹⁹ Ine ɲa iyi n bi fei, n ya n kpā ɲa iju nɔ n nyisi ɲa kpāa. Na nɲu, i hanya i kpaasi idɔ

ɲa. ²⁰ Wee n wa n leekí andei ile, nɔ n wa n cā gambo. Ine iyi í gbɔ imum nɔ í cíim, an lɔ bi tɛɛ, nɔ n baa ku je, nɔ awaɔ ka je ajɔ.

²¹ Ine iyi í je igū, lafɛɛi an jò ku bam ku buba si kitāi bommam, si bei amu mɔ n je igū nɔ n buba do Baam si kitāi bommaɛ.

²² Ine iyi í ne ití, ku sotí ku gbɔ mii iyi Hundei Ilaaɗ wa sɔ igbei inei Jesu ɲa fei.

4

Ilaaɗ ku tɔ lele

¹ Si anyii nɲu be, si kuyɛ n ye gambo gɔ í cí lelei Aɗ.

Ine iyi í tako í bam ide ku fɔ wo, nɲu iyi imue í ye bei ti kākākākí, í bam ide ku fɔ má í ni, gū wa ihɛ n nyisɛ mii iyi á na ku naa si anyiɛ. ² Gbakā Hundei Ilaaɗ í so í neem. Nɔ lelei Aɗ be n ye kitāi bomma gɔ, ine gɔ wa buba si. ³ Ine iyi wa buba beu wa daanai bei kuta ku ne fia gɔ ɲa iyi à ya kpe zasipu do saaduani. Njoi Aɗ í sū í kaako kitāu nɔ wa daana bei emerodu. ⁴ Nɔ n ye kitāi bomma kɔnfia do mɛɛ í kaako kitāi bommau. Nɔ ine ngbo kɔnfia do mɛɛ wa buba si antai kitā ɲau, à dasi nyau fūfū do fulai wura. ⁵ Nɲoi hai si kitāi bommau kunɲoi ijí wa fita, do anu ku dɔ, do kulai ijí. Fitila mɛɛje iyi wa má í wa si wajui kitāi bommau. Anjai à je hunde mɛɛjei Ilaaɗu. ⁶ Si wajui kitāu dimii tenku gɔ í wa be, wa daana bei digi.

Mii ilu hunde mɛɛ gɔ ɲa à kaako kitāi bommau cinga do cingae, à ne iju bii fei anyiɔ waju. ⁷ Mii ilu hunde sinteu í yei bei muusu nla, minjisiau mɔ í yei bei ama kete, mɛɛtasiauwajuɛ í yei bei wajui amanɛ, nɔ mɛɛsiauwajuɛ í yei bei kungbā iyi wa fo. ⁸ Ilu hunde mɛɛ ɲau à ne ikpa mɛɛfa mɛɛfa, nɔ à ne iju bii fei inɔ do waduude. À ya maa kɔ iri waati kāma fei alɛɔ daakɔ a maa ni, Kumá, Kumá, Kumá, Bɛɛbei Aɗ Lafɛɛ ilu gbugbā fei í je, Nɲu iyi í tako í wɛɛ wo, nɔ í wɛɛ baa nsei, nɔ wa naa.

⁹ Ilu hunde ɲau à waa kɔ iri à waa saabu ine iyi wa buba si antai kitāi bommau, nɔ à waa fɔ ide amboeɛ do bɛɛɛɛ, nɲu iyi í wɛɛ do ajɔ fei. ¹⁰ Waati iyi à waa kɔ iri bɛɛbɛ fei ine ngbo kɔnfia do mɛɛ ɲau à ya sɛɛbataa a maa tɔɔɛi. Nɔ à ya bɔ fula nɲa ɲai a jilɔ si wajui kitāi bommau a maa ni,

¹¹ Awɔ Ilaaɗ, Lafɛɛ nwa,

Awai ì to i ne amboe do beere do gbugbā,
 Domi awai ì taka mii fei.
 Si idɔɔbiei ì taka ŋa nɔ à wɛɛ.

5

Tia do Angudā

¹ Nɔi n̄ ye inɛ iyi wa buba si kitāi bommau wa mu tia gɔ iyi à ka si awɔ njɛɛ. À kɔ tiau anyiò waju, nɔ à cɪmboe do sɛɛda mɛɛje. ² Nɔ n̄ ye amaleka ilu gbugbā gɔ, í là do gbugbā í ni, yooi í to ku ga sɛɛda ŋau ihɛ, nɔ ku fū tiau. ³ Nɔ inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í wa lele walakɔ ilɛ walakɔ lelei ilɛ iyi á yɔkɔ ku cɪ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁴ N̄ kpata ntɔ ntɔ si na iyi í jò inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í to ku cɪ tiau ku cɔ inɔɛ. ⁵ Nɔi inɛ akāi inɛ ngbo ŋau í sɔm í ni, maà kpata. Muusu nla iyi í fita hai si dimii Zuda, iyi í je tɔkui Davidiu í je igū, á yɔkɔ ku ga sɛɛda mɛɛje ŋau nɔ ku fū tiau.

⁶ Iyi n̄ cɔ ikpa bi kitāi bommau nɔ n̄ ye Angudā iyi à ceò kuwee wo wa leekɪ anini be, nɔ ilu hunde mɛɛ do inɛ ngbo ŋau à kaakoɛ. Angudāu, í ne ngo mɛɛje do iju mɛɛje iyi í je hunde mɛɛjei Ilaaɔ ŋa iyi í be si andunya fei. ⁷ Angudāu í bɔ bi inɛ iyi wa buba si antai kitāu, nɔ í gba tiau hai si awɔ njɛɛ. ⁸ Iyi à naa tiau, ŋɔi ilu hunde mɛɛ ŋau do inɛ ngbo kɔnfia do mɛɛ ŋau à sɛɛbata si wajue. Anja fei à ne mɔɔlɔ do kɔɔfui wura ŋa si bii tulare í wa. Tulareui í je kutɔɔi inɛi Ilaaɔ ŋa. ⁹ Nɔ à kɔ iri titɔ gɔ à waa ni,

Awai ì to i gba tiau

Nɔ i ga sɛɛda ŋau,

Domi à kpaɛ wo.

Nɔ do njɛi ì raa Ilaaɔ amanɛ ŋa

Hai si dimi fei, do fee ikā ikā fei,

Do ilɛ fei.

¹⁰ Ì tɔtɔ ŋa ì je ilaalu n̄ŋa,

Ì ce ŋa woo weei Ilaaɔ Lafɛɛ nwa,

Nɔ aa je bomma si andunyau.

¹¹ Iyi n̄ cɔ ilu má nɔ n̄ gbɔ anui amaleka nkɔ gɔ ŋa, kukɔ ŋa í to dubu nkɔ nkɔ. À kaako kitāi bommau do ilu hunde ŋau do inɛ ngbo ŋau. ¹² À dɔ anu à waa ni, Angudā iyi à ceò kuwee wo í to ku ba yiiko, Do amani, do kumà, do gbugbā, Do beere, do amboe, do saabu.

¹³ Nɔ n̄ gbɔ mii ilu hunde ŋa fei iyi à wa lele do ilɛ, do si lelei ilɛ, do si inɔ inyi, andi ilu

hunde iyi í wa si andunya fei, à dɔ anu à waa ni,

Inɛ iyi wa buba si kitāi bommau

Do Angudāu,

Saabu, do beere, do amboe,

Do gbugbā ku je tu ŋa hee do ajɔ fei.

¹⁴ Nɔ ilu hunde mɛɛ ŋau à je à ni, ami. Nɔ inɛ ngbo ŋau à gule à ce kutɔɔ.

6

À ga sɛɛda mɛɛfa

¹ Nɔi n̄ ye Angudāu í ga akāi sɛɛda mɛɛje ŋa iyi wa mási tiau, nɔ n̄ gbɔ inɛ akāi ilu hunde mɛɛ ŋau í la hee aa ni bei kulai ijji. Í ni, naa wa. ² Iyi n̄ cɔ ilu, ŋɔi n̄ ye acɪ fūfū gɔ wa naa. Inɛ iyi wa gūu wa mu bioo, nɔ à daa si fulai amanlu. Í dasi kpāa bei woo je igū iyi wa bɔ ku je igū wa má.

³ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda minjisiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde minjisiau í ni, naa wa. ⁴ Nɔ acɪ nkpa gɔ mɔ í fita wa. Nɔ à mua inɛ iyi wa gūu gbugbā ku dede igū si andunya ku ba inɛ ŋa a kpa nje. Nɔ à naa taakuba nla gɔ.

⁵ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda mɛɛtasiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde mɛɛtasiau í ni, naa wa. Iyi n̄ cɔ nɔ n̄ ye acɪ dūdū gɔ wa naa. Inɛ iyi wa gūu wa mu gūa si awɔɛ. ⁶ Nɔ n̄ gbɔ imu gɔ hai si aninii ilu hunde mɛɛ ŋau, í ni, jò inɛ ŋa a ya ra bilee tongoo akā do fi ai icei ajɔ akā. Bɛɛbe mɔi fi ai ɔɔzu tongoo mɛɛta á ya je. Amma jò fi ai ikpo do vɛɛ si agbɛɛ.

⁷ Nɔi Angudāu í ga sɛɛda mɛɛsiau, nɔ n̄ gbɔ ilu hunde mɛɛsiau í ni, naa wa. ⁸ N̄ cɔ ilu nɔ n̄ ye acɪ fūfū fɛɛfɛɛ gɔ wa naa. Inɛ iyi wa gūu, iriei Iku, nɔ bi ku wai iku ŋa wa tooɛ. Anjai à na gbugbā a kpa ikɔ akāi kukpɛ mɛɛi inɛi andunya ŋau do injai sako ŋa iyi à wa si ileu do taakuba, do ari, do bɔɔ.

⁹ Si anyii n̄ŋu, Angudāu í ga sɛɛda miusia iyi wa mási tiau. Nɔ n̄ ye hundei amanɛ ŋa si icui bi kuwee, anja iyi à kpa na idei Ilaaɔ do na sɛɛdai Jesu iyi à je. ¹⁰ Hunde ŋau à la à ni, Lafɛɛ kumá, ilu ntɔ, hee waati yoomai ì waa degbe i bei i kiiti inɛi andunya ŋa, i sã n̄ŋa gbese si na iyi í jò à kpa wa. ¹¹ Iyi à dɔ bɛɛbe à tā ŋɔi à daa anja fei si jaaɛ fūfū, nɔ à sɔ ŋa à ni a sɪmi keeke titā hee jiai woo ce ice kpaasi n̄ŋa ŋa ku kɔ, anja iyi aa na a kpa bei à tako à kpa anja mɔ.

12 Ñ cō ilu má si waati iyi Angudāu í ga sēeda mēefasia iyi wa mási tiau. Nō ilē í yaya do gbugbā, nō inunu í kuku inya kiti kiti bei acō dūdū ilu sisima, nō cukpa í kpā konkom bei nje. 13 Nō andaiya ŋa à wō wa hai lele bēi isoi jīi iko í ya wō wa waati iyi fufu nla wa ce wa yagae. 14 Nō lele í tōtō inya akā bei sēe iyi à ka. Nō iri kuta do gungum ŋa fei à yaya a kù wa agbē nŋa má. 15 Waati bēebēi amanlui andunya ŋa, do ilu ilē ŋa, do ilaalui sooge ŋa, do ilu amani ŋa, do ilu gbugbā ŋa, do inē fei de, aru do inē ŋa iyi à nē ara nŋa, à waa manji si isai kuta do si afei kuta ŋa. 16 À waa dō anu si iri kuta ŋau do si kuta ŋau à waa ni, i cuku si wa wa, í bii wa ku ba Ilaađ ku maà ye wa, nŋu iyi wa buba si kitāi amanlu, do hai si idōkōi Angudāu. 17 I bii wa ŋa si na iyi í jō ajoj idōkō nla nla nŋau í to wa. Yooi á yōkō ku leekī si wajui nŋa.

7

Inei Izireli 144.000

1 Si anyii nŋu, ñ ye amaleka mēe gō ŋa à waa leekī si andunya gonta mēe, à waa ganji fufui andunya gonta mēeu ku ce si ilē do si tenku nō ku maà yaga jīi gō. 2 Nō ñ ye amaleka mmu gō wa naa hai nunui daakō, wa mu nyindai Ilaađ, nŋu iyi í je icui kuwēe. Nō í dō anu si amaleka mēe ŋa iyi Ilaađ í mu nŋa gbugbā a cea ilē do tenku laalō, 3 í ni, í maà cea ilē do tenku do jīi gō laalō hee káa cea woo ce icei Ilaađ ŋa nyinda si ikpo nŋa. 4 Nōi à sōm jiai inē ŋa iyi à cea nyindai Ilaađ si ikpo nŋa. À wēei aŋa dubu cō do ciiji do mēe (144.000) hai si dimii inei Izireli ŋa fei. 5 Si dimii Zuda amanē dubu maateejii (12.000) à cea nyinda. Bēebe mōi si dimii Rubēe amanē dubu maateejii. Si dimii Gadi amanē dubu maateejii. 6 Si dimii Azēe amanē dubu maateejii. Si dimii Nefitali amanē dubu maateejii. Si dimii Manasee amanē dubu maateejii. 7 Si dimii Simeō amanē dubu maateejii. Si dimii Levi amanē dubu maateejii. Si dimii Isakaa amanē dubu maateejii. 8 Si dimii Zabulōo amanē dubu maateejii. Si dimii Zozefu amanē dubu maateejii. Si dimii Benzamēe amanē dubu maateejii. Inē ŋa iyi à daa si nyindau mbē.

Zamaa nkpō nkpō

9 Si anyii nŋu, nō ñ cō ilu má nō ñ ye zamaa nkpō nkpō iyi inē gō kaa yōkō ku ka ŋa. À fita wa hai ilē fei do si dimi fei do si fee ikā ikā fei. Aŋa fei à waa leekī si wajui kitāu do Angudāu, à waa dasi jaae fūfū nō à waa mu wuai kpakpa si awō nŋa. 10 À waa dō anu à waa ni, faaba nwa wa naai hai bi Ilaađ Lafēe nwa iyi wa buba si kitāi bommau do hai bi Angudāu. 11 Nō amaleka ŋau fei à leekī à kaako kitāi bommau do inē ngbo ŋau do ilu hunde mēe ŋau. À sēebata si wajui kitāu à waa tōo Ilaađ 12 à ni, ami.

Kuči do amboe

Do kumà do saabu do bēere,

Do gbugbā, do yiiko,

Fei ndēe ku je ti Ilaađ Lafēe nwa

Hee do ajoj fei. Ami.

13 Nōi inē akāi inē ngbo ŋau í beem í ni, yoo ŋai à waa dasi jaae fūfū ŋau ihē. Hai iwoi à naa. 14 Nō ñ jēaa ñ ni, lafēem, n kù mà, awōi aa mà. Nō í sōm í ni, inē ŋau ihē à fita wai hai si bōne nla nla. À fō jaae nŋa ŋa à fūutae do njei Angudāu. 15 Nŋui í jō à waa leekī si wajui kitāi bommai Ilaađ à waa tōoe dasāo idū inō kpasēe. Nō Ilaađ á wa inō nŋa ku maa degbe ŋa. 16 Ari kaa kpa ŋa má hee má je agbē, nō inunu kaa cā ŋa má, bēebe mōi inya gbāa kaa wahala ŋa ma. 17 Angudā iyi wa leekī bi kitāi bommau á gbā ŋa ku bōo ŋa isōi kuwēe. Ilaađ mō á gbā cikāaju nŋa fei.

8

À ga sēeda mējesia

1 Waati iyi Angudāu í ga sēeda mējesiau, ilu í coko lelei Ađ zakai iju kamēe kuntaa. 2 Si anyii nŋu, nō ñ ye à na amaleka mēje ŋa iyi à ya maa leekī si wajui Ilaađu kākāakī mēje.

3 Si anyii nŋu, amaleka mmu gō í na í leekī kōkōi bi kuweeu, wa mu fatai wura bii à ya jo tulare. À náa tulare nkpō nkpō ku tōtōo kutōi woo dasi naane ŋa ku ba ku joo si antai bi kuweei wura iyi í wa si wajui kitāi bommai Ilaađu. 4 Cuai tulareu do kutōi woo dasi naane ŋau í dede lele si wajui Ilaađ hai si awōi amalekau. 5 Nōi amalekau í so fatau nō í bu ina hai bi kuweeu, í dasi inōe hee í kō, nō í nyōo ilē bē. Waati bēebe à gbō kulai iji do iba ŋa nō à ye kuŋōi iji do kuyayai ilē.

Kākāakī ŋa

⁶ Si anyie, amaleka mēeje ŋa iyi à waa mu kākāakī mēeje ŋau, à ce sɔlu a fāa.

⁷ Amaleka sinteu í fā kākāakīe. Nɔi kutai ijī do ina do nje í yɔge si nje nɔ wa naa hai lele do gbugbā. Nɔ ikɔ akāi kukpē mēetai ile í jo do jīi ŋa do fɔfɔ tūtū ŋa fei.

⁸ Nɔ amaleka minjisiau í fā kākāakīe. Nɔ à nyɔ ngɔgɔ iyi í ye bei iri kuta nla iyi wa jo si tenku. Nɔi ikɔ akāi kukpē mēetai tenkuu í kpɔð nje, ⁹ nɔ ikɔ akāi kukpē mēetai mii ilu hunde ŋa iyi à wa si inyi u à ku, nɔ ikɔ akāi kukpē mēetai akɔi inyi fei í ce nfe.

¹⁰ Si anyii nɔu, amaleka mēetasiau í fā kākāakīe. Nɔi andaiya nla gɔ iyi í ya ina bei jugula í cuku wa hai lele si ikɔ akāi kukpē mēetai ido do isɔ ŋa. ¹¹ Irii andaiyau Kuro. Nɔ ikɔ akāi kukpē mēetai inyi u í ro. Iyi ine ŋa à mɔɔ, nkɔ nɔa í ku si na iyi í jɔ inyi u í ro.

¹² Si anyii nɔu, amaleka mēesiau í fā kākāakīe. Nɔi ikɔ akāi kukpē mēetai inunu do ti cukpa do ti andaiya ŋa í dū, nɔ ikɔ akāi kukpē mēetai inya kumái dasā kù wēe má, bēbe mɔi ikɔ akāi kukpē mēetai inya kumái idū kù wēe má.

¹³ Iyi n̄ cɔ ilu má nɔ n̄ ye kungbā wa fo hee lelei Aɔ. Kungbāu wa kpata wa dɔ anu hee lele wa ni, waiyooi, iko í jem, iko í jem. Beirei ijuukpāi inei andunya ŋa á to si waati iyi amaleka mēeta ŋa iyi à gbe ŋau aa fā kākāakī nɔa.

9

Kākāakī miusia

¹ Si anyii nɔu, amaleka miusiau í fā kākāakīe. Nɔ n̄ ye andaiya gɔ í cuku ile hai lele wa. Nɔui à na kilee isa nla hai ne kɔɔu.

² Andaiyau í cī isau nɔ cua wa fita bei cuai ina nla, nɔ í bii inunu í jɔ inya fei í dū. ³ Nɔ ketengbo ŋa à fita wa hai si cuau à waa te ile, nɔ à mu nɔa gbugbā bei acīi cencee. ⁴ À na ŋa wooda à ni a maà beje fɔfɔ walakɔ mii tūtū gɔ walakɔ jīi gɔ bii kù je ine ŋa iyi a kù ne nyindai llaaɔ si ikpo nɔa. ⁵ A kù na ketengbo ŋau wooda a kpɔð amanɛ ŋa bii kù je a kpā ŋa iju hee zakai cukpa miu. Ara kuroi ijuukpāu í mungad bei bii cencee í ta amanɛ. ⁶ Si cukpa miuu, ine ŋa aa dɛdɛ iku amma a kaa ba. Aa bi aŋa a ku amma iku á sa nɔa.

⁷ Ketengbo ŋau à jɔ acī ŋa iyi à tā sɔlu a bɔ igū. Ngɔgɔ í wa si iri nɔa bei fulai wura, nɔ waju nɔa í ye bei ti amanɛ ŋa. ⁸ Ntoi iri nɔa í ye bei ntoi irii inaabo ŋa nɔ inyi nɔa í ye bei ti muusu nla ŋa. ⁹ À bii gende nɔa do bata ku ne sisima gɔ iyi bii 1i yɔɔ aa ni isɔi. Nɔ ikpa nɔa í ya maa ce iba bei sarɛti nkɔ iyi acī ŋa à waa fa bi ku ce igū. ¹⁰ À ne akpaamu ku ne acī bei cencee ŋa. Do akpaamu nɔa bei aa kpɔð amanɛ ŋa iju si cukpa miuu. ¹¹ llaalui ketengbo ŋau í je amaleka ilu irii isa nla hai ne kɔɔu. Irii í je Abadɔɔ do feei Ebeɛ. Do Gereki mɔ à ya kpooi Apoliɔ, waatɔ Woo beje.

¹² Nsei, iyi ijuukpā sinte í lɔ í gbe ijuukpā minji gɔ ŋa iyi aa naa má.

Kākāakī mēefasia

¹³ Nɔi amaleka mēefasiau í fā kākāakīe. Nɔ n̄ gbɔ ide ku fɔ gɔ hai gonta mēi bi kuwee wura iyi í wa si wajui llaaɔ. ¹⁴ Ide ku fɔu í sɔ amaleka mēefasia iyi wa mu kākāakīu í ni, fū amaleka mēe ŋa iyi à dī kɔkɔi ido nla iyi à ya kpe Efaratau. ¹⁵ Nɔi à fū amaleka mēe ŋau. Na adɔu do cukpau do ajɔu do isɔu bei amaleka ŋau à tā sɔlu mam mam ku ba a kpa ikɔ akāi kukpē mēetai amanɛ ŋa. ¹⁶ A sɔm jiai masa ŋau, à wēi dubu minji ikɔ dubu cīɔ má (200.000.000). ¹⁷ Si bei n̄ ye acī ŋau do masa ŋau si kuyem wee. À dasi batai igū nkpa bei ina do boogu bei bulam do igbaagba bei fainwita. Irii acī ŋau í ye bei irii muusu nla, nɔ ina do cua do fainwita wa fita wa hai si gele nɔa. ¹⁸ Ikɔ akāi kukpē mēetai inei andunya ŋa á ku na saabui bɔne mēeta ŋau, waatɔ ina do cua do fainwita iyi wa fita hai si gele acī ŋau. ¹⁹ Gbugbāi acī ŋau í wai si gele nɔa do si akpaamu nɔa. Akpaamuu í yei bei njo, nɔ í ne iri. Do nɔui à ya kpā ine ŋa iju.

²⁰ Do nɔu fei, inei andunya ŋa iyi à gbe a kù ku si bɔne u à kɔ ku kpaasi idɔ. Nɔ à kɔ ku jɔ mii ŋa iyi à ce do awɔ nɔa ku tɔɔ. À waa mɔsi inei inɔkɔ ŋa ku tɔɔ do iwɛ ŋa iyi à ce do wura do isɔ fufū do isɔ danya do kuta do jīi ŋa, aŋa iyi a kaa yɔkɔ a gbɔ ide, a kaa nɔ a yɔkɔ a ye ilu, hee má je a ne. ²¹ Bēbe mɔi ine ŋau a kù jɔ ine ku kpa do dobu dobu nɔa ŋa ku ce, do sakara ku ce, do ile nɔa ŋa.

10

Amaleka do tia keeke

1 N nyi n ye amaleka ilu gbugbā gō má wa kita wa hai lele. Kudūi iji í biie bei jine iyi í dasi, nō njoi Ilaaḍ í wenwee si iriē, wajue wa daana bei inunu, nō kutēē í ye bei amei ina. 2 Wa mu tia keeke gō iyi wa cī si awōē. Í lesi ise njēē si antai tenku, ise cangae mō si ilē. 3 Nō í dō anu bei muusu nla. Iyi í dō anu í tā ṅoi dagba lele mēēje gō ṅa mō à waa dō anu. 4 Iyi dagba lele mēēje ṅau à dō anu à tā, gbakā n tā sōlu n kō ide ṅau. Amma n gbō ide ku fō gō wa hai lele wa ni, maà ti i kō mii iyi dagba lele mēēje ṅau à fō. Muu si asii.

5 Nōi amaleka iyi n ye wa leekī si antai tenku do si ilēu, í wu awō njēē lele, 6 nō í gbasi do irii inē iyi í wēē hee do ajō fei, iyi í taka lele do ilē do tenku do mii ndu ṅa ṅa fei. Amalekau í fō í ni, waati iyi í gbe kù waa sō má, 7 amma waati iyi amaleka mēējesiau mō á fā kākāakīē, waati bēēbei Ilaaḍ á kō mii iyi í dasi idō ku ce iyi inē kāmā kù mào, si bei í sō walii woo ce icēē ṅa wo.

8 Si anyii ṅṅu, imu iyi n tako n gbō hai leleu, í bam ide ku fō má í ni, koo gba tia keeke iyi wa cīu hai si awōi amaleka iyi wa leekī si antai tenku do si ilēu. 9 Nōi n bō bi amalekau, n tōē ku nam tia keekeu. Nō í sōm í ni, gba i ṅō. Á ro si inōē, amma á dōi si geleē bei nyikō. 10 Nōi n gba tia keekeu hai si awōē, nō n ṅō. Ntōi, í dō si gelem bei nyikō, amma iyi n muu n tā, í roi kom kom si inōm.

11 Nōi à sōm à ni, í gbe i sisi i ce walii má na inē nkpō, do ilē nkpō, do dimi nkpō, do ilaalu nkpō.

11

Woo je sēeda minji ṅa

1 Si anyii ṅṅu, inē gō í nam mii ku wā ilē iyi í ye bei akpa, nō í sōm í ni, dede i koo í wā kpasēi Ilaaḍ do bi kuweeu, nō i ka inē ṅa iyi à waa ce kutō bē. 2 Amma maà wā bantumae, domi à mua dimi mmu ṅa, aṅa iyi aa tēēē ilu kumáu si afei cukpa ciiji do minji *. 3 Nō í ni ṅṅu á jō woo je sēeda minjii ṅṅu ṅau a fō idei ṅṅu. Aa maa we saaki ṅa, nō ṅṅu á mu

* **11:2** cukpa ciiji do minji waato adō mēeta do cukpa mēēfa. † **11:3** ajō dubu do cīo do minji do kita, waato adō mēeta do cukpa mēēfa.

ṅṅa yiiko a ceò walii si afei ajō dubu do cīo minji do kita † (1.260).

4 Woo je sēeda minji ṅṅu à ye bei jii ndii olivi minjiu, do bi ku lesi fitila minji iyi wa leekī si wajui Ilaaḍ Lafēē ilēu fei. 5 Bii inē gō wa bi ku ce ṅṅa laalo, ina í ya fitai hai si gele ṅṅa ku kpa irii mbēē ṅṅa ṅa. Bēēbei inē iyi wa dēde ku ce ṅṅa laalo á kuò. 6 À nē gbugbā a cīmbo lele, iji ku maà rō si waati iyi à waa ce walii. À nō à nē gbugbā a kpaasi inyi nje. À nō à nē gbugbā má a naaò dimii wahala ikā ikā baa yooma fei wa si andunya si waati iyi à bi fei.

7 Waati iyi aa je sēeda a tā, inai sako gō á ba ṅa igū ku ce ku kāmia ṅa ku kpa ṅa. Inai sakou á fita wai hai si isa nla hai nē kōōu. 8 Iku ṅṅa á maa sūi si bantumai ilu nla bii à kpakpa Lafēē ṅṅa si jii nōu. À nē a kpe iluui wo Sodomu walakō Ezibiti. 9 Inē ṅa si dimi fei do si fee fei do si ilē fei aa cō iku ṅṅa zakai ajō mēeta do bubu, a kaa je a si ṅa. 10 Inoi inēi andunya ṅa á dō, aa ce jingau nō a sambaa nje amua ṅa si na iyi í jō walii minji iyi à tako à wahala ṅa ṅau à ku.

11 Si anyii ajō mēeta do bubuu, Ilaaḍ í nyi í da ṅṅa si hunde ma, nō à dede à leekī. Njō nla nlaí í mu inē ṅa iyi à ye ṅa fei. 12 Nōi walii minji ṅṅu à gbō ide ku fō gō wa hai lele wa ni, í gū wa ihē. Nō à gū lele si kudūi iji ijui mbēē ṅṅa ṅa. 13 Bē gbakā nō ilē í yaya ntō ntō, nō ikō akāi kukpē mēēwai iluu í cuku. Inē ṅa iyi à ku si kuyayai ilēu, kukpō ṅṅa í to amane dubu mēēje (7.000). Zigii inē ṅa iyi à gbe í da ntō ntō, nō à ni Ilaaḍ í la.

14 Nsei, ijuukpā minjisiau í lō, wee mēetasiae wa naa má.

Kākāakī mējesia

15 Si anyii ṅṅu, amaleka mēējesiau í fā kākāakīē. Nōi à gbō anu ku dō nla nla gō ṅa lelei Aḍ à ni, a sindoa Aḍ Lafēē nwa do inē iyi í cicau bommai andunyau, nō a je bomma hee do ajō fei. 16 Waati bēēbei inē ngbo kōnfia do mēē ṅa iyi à waa buba si kitāi bomma si wajui Ilaaḍu, à sēebata à waa tōē 17 à waa ni,

Aḍ Lafēē, ilu gbugbā fei,
Awō iyi ì wēē nsei, ì nō ì wēē wo,

À waa saabuēi si na iyi í jò ì ce icē do gbugbā
nlaē.

Nò ì sinti bommaē ku jē.

¹⁸ Dimii andunya fei í daməə.

Amma idəəkəē í to wa.

Waati í to i kiiti iku ŋa.

Waati í nò í to i na walii woo ce icēē ŋa riba
ŋa,

Do woo dasi naanē ŋa do inē ŋa iyi à waa
jirimāē,

Hai keekeò nlaē.

Waati í to i ce nfei inē ŋa iyi à waa ce nfei
andunya.

¹⁹ Nòì à cī kpasēi Ilaađ iyi í wa lele nò à ye
kpakoi akabuue si inə. Nò ijí wa ŋə, nò à
waa gbə iba ŋa do kulai ijí. Nò ilē wa yaya,
nò kutai ijí ŋa à waa cuku wa do gbugbā.

12

Abo gə do akandama

¹ Nòì nyinda nla gə í fita lelei Ađ. Inaabo gə
í wa bē, nunui í jē ibəē, nò wa leekí si cukpa
nò wa dasi fulai andaiya maateēji. ² Abou í
nē aśí, nò wahalai kubí do ara ku roi inəu í jò
wa dš anu.

³ Nòì nyinda mmu gə í fita má lelei Ađ.
Akandama nkpa nla nla gə í wa bē, í nē
iri mēēje do ngo mēēwa nò wa dasi fulai
bomma si iriu akā fei. ⁴ Akandamau í wə
ikə akāi kukpē mēētai andaiyai lele ŋa í nyo
ŋa wa si ilē do akpaamue. Nò í koo í leekí
si wajui abo iyi wa bi ku bíu, ku ba ku ŋə
amau bii í cuku wa. ⁵ Nòì abou í bi ama
inēməkə. Amaui á gbā dimi fei do goloi isə.
Hee akandamau ku maa ŋə amau à so à bəðē
bi Ilaađ, bii wa buba si kitāi bommaē. ⁶ Abou
í sa í nē ikpa gbabua bii Ilaađ í cēaa səəlui
inya bii á wa a maa woo si afei ajə dubu do
cī minji do kita (1.260).

⁷ Nòì igū í dede lele bē. Miseli do amalekaē
ŋa à ce igū do akandamau do amalekaē ŋa.

⁸ Nò Miseli do amalekaē ŋa à jē ŋa igū. Nò à
kə akandamau do amalekaē ŋa a wa lele bē
má. ⁹ Nòì à nyo akandama nla nlau wa ilē.
Akandamaui í jē njo iyi í wēē hai tako. Nŋui
á ya kpe mbirisi walakə Seetam. Nò nŋui í
đí ijui inēi andunya ŋa fei. À nyoə wa ilē do
amalekaē ŋa ajə.

¹⁰ Si anyii nŋu, nò n gbə ide ku fə nla gə lele
í ni,

Nsei, waatii faabau í to wa.

Nsei, Ađ Lafēē nwa
í nyisi gbugbāē,
nò í jilē bommaē.

Nsei, inē iyi í cicau í gba inē ngbo ku jēē,

Domi woo fə laaləi inē nwa ŋa,
nŋu iyi í ya maa fə laalə nŋa
si wajui Ilaađ dasəò idū

À nyoə wa hai lele.

¹¹ Inē nwa ŋau à jəə igū
do saabui nŋei Angudāu
do sēēdai ntəu iyi à jē.

A kù doo kuwēē ŋa nkāma,
amma à jesi aŋa a ku.

¹² Na nŋu, lele, jò i wēēò inə didš,
Nò inē iyi ì wa lele, i wēēò inə didš ŋa.

Amma inə ku fəi í jē ti ilē,
Nò inə ku fəi í jē ti tenku,

Domi Seetam í kita si ŋe wa
do idəəkə nla nla,

Si na iyi í jò í mà iyi
waati keekei í gbea nŋu.

¹³ Iyi akandamau í ba à nyo nŋu wa ilē,
ŋoi í ləsi ku lele abo iyi í bí ama inēməkəu.

¹⁴ Amma à na abou ikpa minjii kungbā nla
ku ba ku fo ku bə ikpa inya iyi Ilaađ í cēaa
səəlueu si gbabua bii aa woo adš mēēta do
bubu. Tengí bei á jìò njou. ¹⁵ Nòì njou í
tu inyi wa hai si gelēē, wa cā bei ido nla nla
si anyii abou ku ba inyi ku jəə. ¹⁶ Amma
ilē í faaba abou, domi í là, í mə inyi iyi wa
fita hai si gelei akandamau wa. ¹⁷ Nòì idəi
akandamau í kš si abou ntə ntə, nò í bə igū ku
ce do dimiē ŋa iyi à gbe, aŋa iyi à waa jirima
woodai Ilaađ fei, inē ŋa iyi à waa leekí dim
dim si sēēdai Jesu. ¹⁸ Nò í koo í leekí si sāai
tenku.

13

Injai sako iyi wa fita hai si tenku

¹ Si anyii nŋu, nò yē injai sako gə wa fita wa
hai inə tenku. Í nē ngo mēēwa do iri mēēje
nò fulai bomma wa lesi ngo ŋau fei, nò si iri
ŋau fei à kə iri laalə ŋa ikā ikā iyi wa yaako
Ilaađ. ² Injai sako iyi n yēu í gaabu bei mua, nò
kutēē í nē gbugbā, nò gelēē í yē bei ti muusu
nla. Akandamau í so gbugbāi nŋu takāē í
naa, do kitāi bommaē do yiiko nlaē. ³ Iri
akāi injai sakou í jə bei í ba kumēē iyi á yəkə
ku kpaā, amma kumēēu í tā nò í ba iri. Inēi
andunya ŋa fei à waa cəə do biti nò à waa

tooε. ⁴ Anja fei à waa tɔɔ akandamau si na iyi í jò í na injai sakou yíikoε. Nɔ à waa tɔɔ injai sakou mɔ à waa ni, yooi í ye bei injai sakou ihē. Yooi á yɔkɔ ku baa igū ku ce.

⁵ Injai sakou í ne kpāa ku tɔɔò fufu nɔ ku bu Ilaaɔ, nɔ í ne yiiko ku ceò gbugbāε ice zakai cukpa ciiji do minji. ⁶ Nɔi í cɪ gelee wa bu Ilaaɔ do bi ku wae do inε nja iyi à wa lele fei nɔ wa fɔ si nja ide laaɔ. ⁷ À muua kpāa ku ce igū do inei Ilaaɔ nja nɔ ku je nja igū. Nɔ à naa yiiko si dimi fei do fee fei do ilε baa yooma fei. ⁸ Inei andunya fei á tɔɔε, waatɔ inε nja iyi Ilaaɔ kù kɔ iri nja si tia kuwεε hee ku maa taka andunya, tia iyi í je ti Angudā iyi à kpau.

⁹ Na nju, inε iyi í ne ití, ku gbɔ. ¹⁰ Inε iyi í ne piisɔɔ ku bɔ, tilasi piisɔɔi á bɔ. Inε mɔ iyi à ne a kpa do taakuba, tilasi taakubai á kpaa. Na nju, í sɪa woo dasi naane nja a ya maa temua nɔ a leekí si naane ku dasi nja *.

Injai sako iyi wa fita hai si ile

¹¹ Si anyii nju, n̄ ye injai sako gɔ má wa fita wa hai si ile. Í ne ngo minji bei ngoi angudā, nɔ wa fɔ ide bei akandama. ¹² Inja sinteui í naa yiiko iyi í ne fei ku ceò ice si wajue. Í tilasi inei ile nja a tɔɔ inja sinte iyi í ba kumεε iyi á yɔkɔ ku kpaa wo, nɔ í ba iriu. ¹³ Inja minjisiau bei í ce dobu dobu nla nla nja hee í jò ina í kita wa hai lele í naa ilε si wajui amane nja. ¹⁴ Í d̄i ijui inei andunya nja do dobu dobu nja iyi í ce si wajui inja sinte iyi í náa yíikou. Wa s̄o inei andunya nja a gbe mii iyi á jɔ inja sinte iyi à tako à mεε do taakuba nɔ kù kuu. ¹⁵ Injai ankāanyiu í ba yiiko ku mua mii iyi à gbeu kuwεε, nɔ ku fɔ ide bei amane, ku ba ku kpa inε nja iyi à kɔ ku tɔɔε fei. ¹⁶ Nɔ injaui í tilasi inε fei, ilu gbugbā nja do hai ne gbugbā nja, ilu fia nja do ilu are nja, aru nja do inε nja iyi à ne ara nja nja, à ce nja nyinda si awɔ nje nja walakɔ si ikpo nja. ¹⁷ Inε gɔ kù wεε iyi á yɔkɔ ku ra walakɔ ku ta bii kù ne nyinda iyi í je irii injai sakou, walakɔ lambai iriε.

¹⁸ Iyi í sɪa ka ce si laakai wee, inε iyi í ne bisi fei í sɪa ku mà yaasei lambai injai sakou. Lambaε, lambai amanai. Jiaei cɪɔ mεefa do kita do mεefa (666).

* **13:10** Tia nwo gɔ nja à ya ni, inε iyi í dasi kpaasie piisɔɔ, piisɔɔi aa na a dasi nju mɔ. Inε iyi í kpa inε gɔ do taakuba, do taakubai aa kpa nju mɔ. * **14:9** mii iyi í gbeu idei mii iyi à gbe í jɔ inja sinteui wa fāa (cɔ Kuyε 13:14) † **14:11** mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í jɔ inja sinteui wa fāa (cɔ Kuyε 13:14)

14

Iri ku kɔi inε nja iyi à faaba

¹ Si anyiε iyi n̄ cɔ ilu nɔ n̄ ye Angudāu wa leekí si iri kutai Siɔɔ. Amanε dubu cɪɔ do ciiji do mεε (144.000) í wa bi tεε, anja iyi à kɔ irii Angudāu do ti Baae si ikpo nja. ² Nɔ n̄ gbɔ imu gɔ hai lele aa ni bei ibai iri cuui inyi nla, walakɔ bei kulai ijii. Iba iyi n̄ gbɔu wa d̄oi bei mɔɔɔ iyi inε nja à waa cā. ³ Inε njaui à waa leekí si wajui kitāi bommau, bii ilu hunde mεε njaui do inε ngbo njaui à wa. À waa kɔ iri titɔ iyi inε gɔ kaa yɔkɔ ku mà bii kù je amane dubu cɪɔ do ciiji do mεε njaui (144.000), anja iyi à yá hai si andunya. ⁴ Inε njaui, a kù sūd inaabo. À mu ara nja a kù mà inaabo titā. À waa too Angudāu bii wa bɔ fei. À yá nja hai si inɔi amane nja. À yei bei amaa je sinte iyi à na Ilaaɔ do Angudāu. ⁵ Inε gɔ kù gbɔ ibo hai si gele nja, à je inε nja iyi a kù ne taale.

Amaleka mεeta nja

⁶ Nɔi n̄ nyi n̄ ye amaleka gɔ má wa fo hee lelei Aɔ. Njui á sisi laabaau jiida iyi ci ya tā bi inei andunya fei, si ile fei, do si dimi fei, do si fee ikā ikā fei, do bi inε fei. ⁷ Í d̄s̄ anu wa ni, i jirima Ilaaɔ nɔ i naa amboe nja, domi waati í to ku kiitiò inε fei. I tɔɔ Ilaaɔ, nju iyi í taka lele do ilε, do tenku, do isɔ nja.

⁸ Amaleka minjisia gɔ wa too anyiε wa ni, Babilɔni, ilu nlaui, í cuku, í cuku. Njui í fa dimi fei si sakara hai ne kɔɔε. Sakaraεui í ye bei atē iyi wa cɪ nja iju. Atē v̄εεui í je idɔɔk̄si Ilaaɔ.

⁹ Amaleka mεetasia gɔ wa too inε minji nja iyi à cuau, nɔ í d̄s̄ anu wa ni, inε iyi wa tɔɔ injai sakou do mii iyi í gbeu * fei, nɔ í jò à kɔ iriε si ikpoε walakɔ si awɔε, ¹⁰ nju mɔ á mɔ atē iyi í je idɔɔk̄si Ilaaɔu. Inε iyi wa ce beεbe fei á ye b̄n̄ε si ina do fainwita si wajui Angudāu do amaleka kumá njaui. ¹¹ Cuai ina iyi á nyisi nja b̄n̄εu á dedei hee lele hee do aɔ fei. Inε nja iyi à waa tɔɔ injai sakou do mii iyi à gbeu †, do inε nja iyi à ne nyindai iriεu, a kaa ne kusimi aɔɔ daakɔ.

¹² Na n̄ɲu, í s̄la woo dasi naane ɲa a temua, aɲa iyi à waa jirima woodai Ilaaã n̄ɔ à dasi Jesu naane.

¹³ Si anyii n̄ɲu, ñ gb̄ɔ ide ku f̄ɔ ḡɔ má hai lele í ni, k̄ɔ iyi ih̄ẽ, ilu in̄ɔ did̄ɔ ɲai in̄e ɲa iyi aa na a ku hai nsei na naane iyi à dasi Laf̄ẽ. N̄ɔi Hundei Ilaaã í ni, nt̄ɔi, beɛbei. Aa s̄imi, domi ribai ice jiida n̄ɲa á too ɲa.

Kudai amanɛ ɲa

¹⁴ Si anyii n̄ɲu, n̄ɔ ñ ye anduulai ij̄i ḡɔ, in̄e ḡɔ wa buba be í j̄ɔ amai amanɛ. Wa dasi fulai wurai amanlu si iriɛ, n̄ɔ wa mu k̄ɔma ku d̄ɔ anu ḡɔ. ¹⁵ Amaleka ḡɔ í fita wa hai kpas̄ɛi Ilaaã, n̄ɔ í d̄ɔ anu í s̄ɔ in̄e iyi wa buba si kud̄ui ij̄iu í ni, so k̄ɔmaɛ i mu, domi awaatii kumu í to. Andunyau í to ku mu. ¹⁶ N̄ɔi in̄e iyi wa buba si kud̄ui ij̄iu í dasi k̄ɔmaɛ si andunya, wa mu.

¹⁷ Amaleka ḡɔ í fita wa hai kpas̄ɛi Ilaaã iyi í wa leleu má, n̄ɲu m̄ɔ wa mu k̄ɔma ku d̄ɔ anu ḡɔ.

¹⁸ N̄ɔ amaleka ḡɔ í fita wa má hai bi kuweeu, í ne gbugb̄a si antai ina. Í la hee lele í s̄ɔ in̄e iyi wa mu k̄ɔma did̄ɔu í ni, ka rez̄ẽe iyi í wasi andunya do k̄ɔmaɛ domi í j̄ia. ¹⁹ Amalekau í dasi k̄ɔmaɛ n̄ɔ í kað isoi j̄ii ɲau, n̄ɔ í cuusi dangala bi ku f̄ɔ inyii rez̄ẽe. Iyi be wa nyisi id̄ɔk̄ɔi Ilaaã. ²⁰ À f̄ɔ isoi rez̄ẽu bi ku f̄ɔɛ anyii in̄ɔ iluu. N̄ɔ hai bi ku f̄ɔ inyii isoi j̄ii n̄ɔu, n̄je í c̄a wa be hee kus̄ɔɛ í to dubu ak̄a do c̄l̄ɔ m̄ɛɛfa † (1.600) si yaasei ile ku w̄a, n̄ɔ kuj̄ii isae í to gendei ac̄i.

15

Amaleka ɲa do ijuukp̄ai ank̄anyi

¹ Si anyii n̄ɲu, ñ ye nyinda ḡɔ má lelei Aã, í lá n̄ɔ í ne n̄jo. Iyi ñ ye wee, amaleka m̄ɛɛje ḡɔ ɲa à waa mu ijuukp̄a m̄ɛɛje. Aɲai à je ijuukp̄ai ank̄anyi domi si bei id̄ɔk̄ɔi Ilaaã á t̄a.

² N̄ɔi ñ ye tenku ḡɔ wa daana bei digi í ȳɔgeɛ do ina. N̄ɔ ñ ye in̄e ɲa iyi à je in̄ai sakou iḡũ do mii iyi à gbeu * do lambai iriɛ. In̄e ɲau à waa leek̄i si antai tenkuu à waa mu m̄ɔl̄ɔ ɲa

iyi Ilaaã í na ɲa. ³ À waa k̄ɔ irii Moizi, woo ce icei Ilaaãu, do ti Angud̄au †, à waa ni,

Aã Laf̄ẽ, ilu gbugb̄a fei, Iɛɛɛ í la, n̄ɔ í je maamaake.

Aw̄ɔi ñ je amanlui ile fei.

Kp̄aaɛ í je nt̄ɔ, n̄ɔ í je dee dee.

⁴ Yooi kaa ce n̄j̄ɔɛ, Laf̄ẽ.

Yooi á k̄ɔ ku saabu iriɛ.

Aw̄ɔ ak̄ai ñ je in̄e kumá.

In̄e ile baa yooma fei á naa bi t̄ɛɛ,

Aa na a gule a t̄ɔɛɛ,

Domi ñ nyisi iyi kiitiɛ í je dee dee.

⁵ Si anyii n̄ɲu, iyi ñ c̄ɔ ilu n̄ɔ ñ ye à c̄i kpas̄ɛi Ilaaã iyi í wa lele, tengi bii í je bi kuwai akabuueu. ⁶ Amaleka m̄ɛɛje ɲa iyi à waa mu ijuukp̄a m̄ɛɛje ɲau à fita hai kpas̄ɛu. À

waa dasi nyau f̄uf̄u iyi wa daana n̄ɔ à waa d̄i santikiu wura si kpaka ɲa. ⁷ N̄ɔi in̄e ak̄ai mii ilu hunde m̄ɛɛ ɲau í na amaleka m̄ɛɛje ɲau fatai wura ara m̄ɛɛje iyi í k̄ɔ do id̄ɔk̄ɔi Ilaaã, n̄ɲu iyi í w̄ɛɛ hee do aj̄ɔ fei. ⁸ N̄ɔ kpas̄ɛu í k̄ɔ do cua iyi wa naa hai si amboei Ilaaã do gbugb̄aɛ. In̄e ḡɔ kaa n̄ɔ ku ȳɔk̄ɔ ku l̄ɔ si in̄e hee ijuukp̄ai amaleka m̄ɛɛje ɲau koo kpað iri.

16

Fatai id̄ɔk̄ɔi Ilaaã ɲa

¹ N̄ɔi ñ gb̄ɔ ide ku f̄ɔ n̄la ḡɔ hai kpas̄ɛi Ilaaãu í s̄ɔ amaleka m̄ɛɛje ɲau í ni, i koo i nik̄a id̄ɔk̄ɔi Ilaaã iyi í wa si fata m̄ɛɛje ɲau si ile.

² Amaleka sinteu í koo í nik̄a tit̄ɛɛ ile. N̄ɔi dimii ngoli kuro laal̄ɔ ḡɔ í naa si in̄e ɲa iyi à ne nyinda in̄ai sakou n̄ɔ à waa t̄ɔɛ mii iyi à gbeu *.

³ N̄ɔi amaleka minjisiau m̄ɔ í nik̄a tit̄ɛɛ si tenku. Inyiu í sinda bei n̄jei iku, n̄ɔ mii ilu hunde baa yooma fei í ku si in̄ɔ inyiu.

⁴ N̄ɔi amaleka m̄ɛɛtasiau m̄ɔ í nik̄a tit̄ɛɛ si ido n̄la ɲa do si is̄ɔ ɲa, n̄ɔ inyi ɲa í kpaasi n̄je. ⁵ N̄ɔ ñ gb̄ɔ anui amaleka iyi í ne gbugb̄a si antai inyiu í ni, aw̄ɔ Ilaaã ñ ne nt̄ɔ i kiiti be ih̄ẽ, aw̄ɔ in̄e kumá, aw̄ɔ iyi ñ w̄ɛɛ, ñ n̄ɔ ñ w̄ɛɛi wo. ⁶ In̄e ɲau à kpa woo dasi naane ɲa do walii ɲa à nik̄a n̄je ɲa, n̄ɔ ñ na ɲa n̄je a m̄ɔ.

† 14:20 dubu ak̄a do c̄l̄ɔ m̄ɛɛfa si yaasei ile ku w̄a Lambau í ne yaase ḡɔ. Kus̄ɔɛ í to kilo c̄l̄ɔ m̄ɛɛta (300). * 15:2 mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í j̄ɔ in̄a sinteuu wa f̄aa (c̄ɔ Kuyei 13:14) † 15:3 Irii Moizii do ti Angud̄au In̄e ḡɔ ɲa si kuyei ɲa, à ya ni iri ik̄a ik̄a minjii. In̄e ḡɔ ɲa m̄ɔ à ya ni iri ak̄ai iyi wa f̄ɔ bei Ilaaã í faaba wa na saabui Jesu Kirisi bei í tako í faaba in̄e Izireli ɲau na saabui Moizi. * 16:2 mii iyi à gbeu idei mii iyi à gbe í j̄ɔ in̄a sinteuu wa f̄aa (c̄ɔ Kuyei 13:14)

Beɛbei à jòò. ⁷ Si anyii n̄ju, n̄ gbò ide ku fò gò má hai bi kuweeu í ni, ntòí Aḍ Lafēe ilu gbugbā fei, kiitie í te í je ntò.

⁸ N̄joi amaleka m̄esiau m̄o í nikā titee si inunu, n̄o inunu í ba gbugbā wa jo amane ḡa do inya gbāae bei ina. ⁹ N̄o inya gbāa nlau í jo amane ḡa, n̄o à waa bu Ilaaḍ, n̄ju iyi í ne yiiko si antai b̄ñe ḡau. Amma à k̄o ku kpaasi id̄o a jirimae.

¹⁰ N̄joi amaleka m̄usiau m̄o í nikā titee si antai kitāi bommai ḡa buuu. N̄o ilu í kuku si bommaeu. N̄o ine ḡa à waa ḡo am̄e ḡa ḡa na ara kuro. ¹¹ À waa bu Ilaaḍ na ara kuro do ngoli ḡa ḡa, amma à k̄o ku jò laalo ku ce ḡa.

¹² N̄joi amaleka m̄efasiau m̄o í nikā titee si ido nla iyi à ya kpe Efarata, n̄o í gbe mam mam ku mua amanlui nunui daak̄o ḡa kpāa a kua. ¹³ N̄o n̄ ye in̄e in̄oko m̄eeta ḡo ḡa à kpaasi ara ḡa bei kp̄o, akā í fita wa hai sí gelei akandamau, akā m̄o hai si gelei ḡa buuu, m̄etasiau m̄o hai si gelei walii ilu ibou. ¹⁴ In̄e in̄oko ḡau à je m̄o: Seetam ḡa iyi à waa ce dobu dobu ḡa. N̄o à waa b̄o bi amanlui andunya ḡa fei a t̄oḡo ḡa a ce iḡu si aḡo n̄lai Ilaaḍ ilu gbugbā fei.

¹⁵ N̄joi Jesu í ni, n̄ wa n̄ naa ku zamba ḡe bei ile. Ilu in̄o did̄i in̄e iyi wa w̄o n̄joo, n̄o wa dasi j̄in̄e ḡa ku ba ku maà na ku dasi kpāa bàs̄i ku na ku ye anȳo si bantuma.

¹⁶ N̄joi in̄e in̄oko ḡau à t̄oḡo amanlu ḡau fei bii ḡo iyi à ya kpe do feei Ebee Aamaged̄o.

¹⁷ Si anyii n̄ju, amaleka m̄ejesiau m̄o í nikā titee si fufu. N̄o à gbò ide ku f̄o nla ḡo hai bi kitāi bomma iyi í wa kpaḣi Ilaaḍu í ni, ide í tā. ¹⁸ N̄joi ij̄i í ḡo, n̄o à gbò iba ḡa do kulai ij̄i. N̄o ile í yaya ntò ntò. Ile kuyayau í caa. Dimie k̄u ce titā hai waati iyi à taka amane ḡa. ¹⁹ Ilu nlau í kp̄e ik̄o m̄eeta, n̄o ilui ile fei í cuku. Ilaaḍ k̄u gbeje laalo ku cei in̄e Babil̄oni ḡa ilu nlau n̄o í nyisi ḡa id̄o: k̄o n̄lae. ²⁰ Gungum k̄ama k̄u wa be má, n̄o a k̄u waa ye iri kuta ḡa m̄o má. ²¹ N̄joi kutai ij̄i nla nla ḡa à waa cuku si in̄e ḡa wa. Akāe fei í to kilo ciiji. N̄o à waa bu Ilaaḍ na b̄ñe: kutai ij̄i, domi b̄ñe: í caa.

17

Abo à ce sakara nla nla

¹ N̄joi in̄e akāi amaleka m̄eje ḡa iyi à waa mu fata m̄eje ḡau í s̄m í ni, naa wa, an nyisie bei Ilaaḍ á kiiti abo à ce sakara nlau ih̄e, n̄ju iyi wa buba si antai in̄yini nlau. ² Abo à ce sakara nlau í dasi amanlui andunya ḡa sakara ku ce, n̄o in̄e andunya ḡa à waa too si daa nkp̄o nkp̄e hee í baa í sinda iri ḡa bei at̄e í ya sinda irii in̄e.

³ N̄joi Hundei Ilaaḍ í naa sim n̄o amalekau í b̄o: m̄o ḡabua. Bei, n̄ ye abo ḡo wa buba si antai ḡa: sako nkp̄a ḡo. ḡa: sako í ne iri m̄eje do ngo m̄ewa n̄o à k̄o si ara: fei iri laalo ku yaako Ilaaḍ ḡa. ⁴ Abou wa dasi nyau nkp̄a j̄iida ḡo dimi iyi amanlu ḡa à ya dasi, n̄o wa dasi booda ḡa iyi à ce do wura do kuta ku ne fia ḡo ḡa do lege f̄uf̄u bii fei. Wa mu k̄o: f̄ui wura si aw̄o si bii mii laalo do riisii sakara ku ce: wa k̄o. ⁵ À k̄o iri ḡo si ikp̄e, yaasei iriui í je asii. Iriu wee, Babil̄oni ilu nla, iyei in̄a: abo à ce sakara: andunya ḡa, do iyei daa bututu fei. ⁶ N̄o n̄ ye abou í m̄o n̄jei woo dasi naane ḡa do ti in̄e ḡa iyi à kpa si na iyi í j̄o à je se: dai Jesu, n̄o irie í sinda bei at̄e í ya sinda irii in̄e.

Iyi n̄ ȳo, n̄ biti ntò ntò. ⁷ N̄joi amalekau í s̄m í ni, na mii í ce í waa biti. An sisie asiii abou do ti ḡa: sako iyi í ne iri m̄eje do ngo m̄ewau. ⁸ ḡa: sako iyi í yeu be í we: wo amma k̄u we: má n̄e: si. Bii í k̄o: si à fita wa hai si isa nla hai ne k̄o: ku b̄o n̄fe ku ce. In̄e andunya ḡa iyi Ilaaḍ k̄u k̄o iri ḡa si t̄ai kuwe: hee ku maa taka andunya, aa biti bii à ye ḡa: sako má, domi í tako í we: wo amma k̄u we: má n̄e: si n̄o á na ku faata wa má.

⁹ In̄e ku bei ku gbò yaasei ideu, í ne bukaatai bisi iyi í ne laakai. Iri m̄eje ḡau, ḡa: sako à je iri kuta m̄eje bii abou wa buba. ¹⁰ N̄o ḡa: sako à nyi à je amanlu m̄eje ḡau. Amanlu miu í cuku tā, in̄e akā í we: si n̄e: si, n̄o in̄e akā m̄o k̄u to wa titā. Bii í na í to wa, kaa kpe. ¹¹ N̄o ḡa: sako iyi í we: wo n̄o k̄u we: si máu, n̄ju takae í je ilaalu m̄e: j̄o: sia, n̄o í je in̄e akāi amanlu m̄eje ḡau n̄o wa b̄o n̄fe ku ce.

¹² Ngo m̄ewa iyi í yeu, ḡa: sako à je amanlu m̄ewa ḡa iyi a k̄u je bomma titā, amma aa ba yiiko a je bomma is̄o akā do ḡa: sako aḡo. ¹³ ḡa: m̄ewau fei mii akāi à waa lele, n̄o aa na ḡa: sako gbugbā do yiiko ḡa. ¹⁴ Aa ce iḡu do Angud̄au, amma Angud̄au á je ḡa iḡu si na iyi í j̄o í je Laf̄ei laf̄e: ḡa n̄o í je Amanlui

amanlu ŋa. Nɔ ilu naane ŋa iyi Ilaaɔ́ í kpe í cica, aŋaò Angudāu aa je igũ aɔ.

¹⁵ Nɔ amalekau í sɔm má í ni, inyi iyi ì ye abo à ce sakarau wa buba si antaεu be, nŋui í je ine nkɔ́ iyi wa naa hai ile ikā ikā nɔ à waa fɔ fee ikā ikā. ¹⁶ Ngo mεewa iyi ì yeu be do injai sakou, aa cé abo à ce sakarau. Aa so mii iyi í ne fei nɔ a jòò baší. Aa ŋa injae nɔ a joo ina mam mam. ¹⁷ Aa ce beεbei si na iyi í jò Ilaaɔ́ í jò à ce idɔɔbie. Beεbei à ce anu akā ku ba a so yiikoi amanlu nŋa a na injai sakou. Aa maa jirima injai sakoui hee ideí Ilaaɔ́ koo ceò.

¹⁸ Abo iyi ì yeu, nŋui í je ilu nla iyi í ne gbugbā si amanlui ile fei.

18

Kucukui Babiloni ilu nlau

¹ Si anyii nŋu ñ ye amaleka mmu gɔ wa kita wa hai lele. Í ne yiiko nla nla, nɔ amboee wa daana bari bari wa má inya si andunya fei. ² Í dɔ́ anu í ni, Babiloni ilu nlau, í cuku, í cuku. Nsei í baa í je bii ku wai zii ŋa do bii ku manjii inei inɔ̀ko baa yooma fei. Yei laalo do yei sãmi fei í wa be. ³ À jò iluu í cuku si na iyi í jò dimi fei í dasi sakaraε ku ce. Sakaraεui í ye bei atē iyi wa cí ŋa iju. Í dasi amanlui andunya ŋa sakara ku ce do nŋu takae aɔ, nɔ woo nya síai andunya ŋa à ce fia na amani nlaεu.

⁴ Nɔi ñ gbɔ ide ku fɔ gɔ má hai lele í ni, inje inem ŋa, i fita wa hai inɔ̀ iluu, ku ba i maà na i ne ikpē si dulum dεe nɔ bõne ŋa iyi á baa ku maà ba ŋe, ⁵ domi dulum dεeu í kã hee lele, nɔ Ilaaɔ́ kù gbeje laalo ŋa iyi í ce. ⁶ Bei í cea ine ŋa, i sãa beεbe ise gbeeji. Wahala iyi í dasi ine ŋa í sãa ikɔ minji. ⁷ Zaka bei í so araε lele í weε do inɔ̀ didɔ́ si amani nlaε, inje mɔ i nyisie ijuukpā do inɔ̀ ku fɔ zaka beεbe ŋa. Wa ni si idɔε, ñ wa n buba bei amanlu, n kù je jaaɔ́. Beεbe mɔi n kaa n ye inɔ̀ ku fɔ pai. ⁸ Na nŋu, bõne ikā ikā á baa si aɔ akā. Bõne ŋau wee, bõ do inɔ̀ kufɔi iku do ari. Nŋu takae á joi mam mam, domi Aɔ Lafēε iyi í kiitie í je ilu gbugbā.

⁹ Amanlui andunya ŋa iyi à ce daa nkɔ́ nkɔ́ do abo à ce sakarau fei nɔ à kpē amani nlaεu, aa na a kpata, aa cã buubuu na irie si waati iyi aa ye cuai ina iyi wa joo. ¹⁰ Aa leekí a jìòe si na iyi í jò à waa ce nɔi ijuukpā

iyi í baa, nɔ aa ni, waiyooi, waiyooi, Babiloni ilu nla ilu gbugbā, si isɔ akāi kiiti í jεε.

¹¹ Woo nya síai andunya ŋa aa kpata do inɔ̀ ku fɔ na irie, si na iyi í jò ine gɔ kù waa ra iwò nŋa má ¹² iyi í je wura do isɔ fufū, do kuta jiida ku ne fia ŋa, do lege fufū ŋa, do acɔ fufū kù ne fia gɔ do acɔ iyi í je ti ilaalu do acɔ iyi à ya ceò maŋgò bɔnsue do acɔ nkpa jiida. Ine gɔ kù waa ra jii ku ne inunu jiida ilu fia má, do dimii mii ikā ikā iyi à ce do inyii jua walakɔ do jii jiida wala do isɔ nkpa wala do isɔ wala do kuta fufū. ¹³ A kù waa ra fufui anyii jii iyi à ya kpe kaneli, do nyauí ayε do tulare do ikpo ku dɔ́ inunu iyi à ya kpe miru do ikpo dimi mmu gɔ má, do vεε do ikpo do iyafū do bilee, do ketε ŋa do angudā ŋa, do ací do sareti nŋa ŋa, do aru ŋa. ¹⁴ Nɔ woo nya sía ŋau à sɔ iluu à ni, mii jiida iyi ì bi ku je titεε fei wo í lɔε, nɔ amanie do mii ku síae fei í nyɔε, amane kaa yɔɔ má pai.

¹⁵ Woo nya sía ŋau, aŋa iyi à ce fia do saabui iluu aa leekí ku jii, aa maa kpata, a maa wewea na nɔi ijuukpā iyi í baau, ¹⁶ aa maa ni, waiyooi, irei ì gbɔ bõne iyi í ba ilu nlau ihē. Iluu í tako í yei bei abo iyi í ya we acɔ fufū ku ne fia gɔ, do acɔ nkpa jiida do acɔ iyi í je ti ilaalu, nɔ í ya dasi wura si araε do kuta jiida ku ne fia ŋa, do lege fufū ŋa. ¹⁷ Nɔ si isɔ akā amanie fei í ce nfe.

Woo mu akɔi inyi ŋau fei do woo ce icεε ŋa do ine ŋa iyi à wa inɔ̀ akɔi inyi ŋau fei hee do ine ŋa iyi à waa ba ije si inyi dūdū, à leekí à jìòe, ¹⁸ à waa dɔ́ anu iyi à ye cuai kujoi iluu à waa ni, ilu nla gɔ kù weε bei iluu ihē má. ¹⁹ À waa kosi iri nŋa sãa à waa nyisiò inɔ̀ ku fɔ nŋa. À waa kpata à dɔ́ anu à waa ni, waiyooi, irei ì gbɔ bõne iyi í ba ilu nlau ihē. Do saabui amaniei ilu akɔi inyi ŋa fei à ceò fia. Nɔ si isɔ akā, fei ndεε í kpɔò bomma.

²⁰ Inje inei lele ŋa, i jò inɔ̀ nŋe ku dɔ́. Inje woo dasi naane ŋa mɔ do woo be ŋa do walii ŋa, i jò inɔ̀ nŋe ku dɔ́, si na iyi í jò Ilaaɔ́ í kiiti iluu í sã nŋe gbese.

²¹ Nɔi amaleka ilu gbugbā gɔ í so kuta nla bei alɔ gɔ í nyɔɔ si inyi dūdū í ni, beεbe mɔi aa keke Babiloni ilu nlau do gbugbā nɔ a kaa yɔɔ má pai. ²² A kaa gbɔ anu ku dɔ́i mɔ̀lɔ má bi titεε do woo kɔ́ iri ŋau do gaasia ŋau do woo fã kākākā ŋau. A kaa ba woo ce icεi awɔ dimi ikā ikā má, a kaa gbɔ ibai alɔ iyi wa

lɔlɔ má. ²³ A kaa ye inya kumái fitila be má, a kaa nɔ a gbɔ gelei abo titɔ do mɔkɔ titɔ. Woo nya sɔlɔe ɲai à ne gbugbã à re wo si andunyau ihɛ fei, nɔ ì dī ijui inɛi ilɛu ihɛ fei do dobu dobuɛ.

²⁴ À nyisi ilui Babilɔni ijuukpã si na iyi í jò à ye sie ɲɛi walii ɲa do ti woo dasi naane ɲa do ɲɛi inɛ ɲa iyi à kpa si andunyau ihɛ fei.

19

¹ Si anyii ɲɲu, ɲ gbɔ ide ku fɔ gɔ bei anu ku dɔi zamaa ikpa lelei Aɔ í ni, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, ɲɲui í faaba wa, í nɔ í ne amboe do gbugbã. ² Kiitiɛ í je ntɔ, nɔ í tɛ, domi í kiiti abo à ce sakara iyi í beje andunya fei do daa bututuɛ, nɔ í nyisiɛ bɔnɛ si na iyi í jò í nikã ɲɛi woo ce icɛɛ ɲa. ³ Nɔ à dɔ anu má à waa ni, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa. Cuai ilu nlau á maa bɔ lelei hee do ajɔ fei. ⁴ Nɔi inɛ ngbo kɔnfia do mɛɛ ɲau do ilu hunde mɛɛ ɲau à sɛebata si wajui Ilaaɔ, ɲɲu iyi wa buba si kitái bommau à tɔɔɛ à waa ni, ami, ka saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa.

Jingau abɔdɔi Angudãu

⁵ Waati beɛbei à gbɔ ide ku fɔ gɔ hai ikpa bi kitái bommau í ni, i saabu Ilaaɔ Lafɛɛ nwa, inɛ woo ce icɛɛ ɲa fei, inɛ iyi ì waa ce njoɛ, keekeò nla. ⁶ Nɔ ɲ gbɔ ide ku fɔ gɔ bei imui zamaa. Aa ni bei iri cuui inyi nla gɔi walakɔ bei kulai ijɔ. Ide ku fɔu í ni, ka saabu Ilaaɔ, domi Ilaaɔ Lafɛɛ nwa ilu gbugbã fei í je bomma. ⁷ I jò ka nyaanyi, ka wɛɛò inɔ didɔ. I jò ka saabu amboeɛ domi abɔdɔi Angudãu í to wa, mudɛɛu takɔe mɔ í tã sɔlu. ⁸ À jò í dasi nyau fufu wau wau ku ne beɛɛɛ iyi í má. Nyau ku ne beɛɛɛui í je kookoosu jiidai woo dasi naane ɲa.

⁹ Nɔi amalekau í sɔm í ni, kɔ iyi ihɛ. Ilu inɔ didɔ ɲai inɛ ɲa iyi à kpe ku je bi ku ce abɔdɔi Angudãu. Nɔ í sɔm má í ni, ideu ide ku fɔi Ilaaɔ takɔe.

¹⁰ Nɔi ɲ sɛebata ku ba n tɔɔɛ, amma í ni, maà ce beɛbe. Amu mɔ woo ce icɛi bei awɔ do bei kpaasiɛ ɲa iyi à waa mu ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau. Tɔɔ Ilaaɔ.

Ide ntɔ iyi Jesu í nyisi wau ɲɲui í je icui idei walii fei.

Masa ilu aci fufu

¹¹ Si anyii ɲɲu, ɲ ye lelei Aɔ í cɔ nɔ aci fufu gɔ í faata wa. Inɛ iyi wa gũui à ya kpe ilu

naane do ilu ntɔ. Si ntɔi í ya kiiti, beɛbe mɔi í ya ceò igũ. ¹² Ijuɛ í yei bei amɛi ina, nɔ wa dasi fulai bomma nkɔ si iriɛ. Nɔ à kɔ iri gɔ sie iyi inɛ gɔ kù mà bii kù je ɲɲu akã. ¹³ Wa dasi ibɔ gɔ iyi à mù do ɲɛ. Iriɛi Idei Ilaaɔ. ¹⁴ Woo ce igũi lele ɲa à gũ aci fufu ɲa à waa tooɛ nɔ à waa dasi jaɔe fufu ku ne beɛɛɛ iyi í má wau wau. ¹⁵ Taakuba didɔ gɔ wa fita wa hai si geɛɛ iyi á jeò dimii andunya ɲa igũ. Si anyiɛ nɔ ku gbã ɲa do goloi isɔ nɔ ku fɔ inyii isoi jɔi ndii rezɛɛ. Iyi be wa nyisi idɔkɔ nla Ilaaɔ ilu gbugbã fei iyi á naa si inɛi andunya ɲa. ¹⁶ Si ibɔɛ do si itãɛ à kɔ iriɛ à ni, Amanlui amanlu ɲa do Lafɛɛi lafɛɛ ɲa.

¹⁷ Nɔ ɲ ye amaleka gɔ ma wa leekɔ si inunu. Nɔ í dɔ anu wa kpe yei ɲa iyi à waa fo hee lelei Aɔ fei wa ni, i naa i tɔtɔɔ í je jingau nla Ilaaɔ ɲa. ¹⁸ I naa i je inɛi arai ilaalu ɲa do ti inɛ ngboi sooge ɲa do ti woo ce igũ ɲa, do ti aci ɲa do masa ɲɲa ɲa, do inɛi inɛ fei, hai aru hee do inɛ ɲa iyi à ne ara ɲɲa, keekeò nla.

¹⁹ Nɔi ɲ ye inɛi sakou do amanlui andunya ɲa do woo ce igũ ɲɲa ɲa, aɲa fei à tɔtɔɔ ku ba a ce igũ do inɛ iyi wa gũ aci do woo ce igũɛ ɲa. ²⁰ Nɔi masau do woo ce igũɛ ɲa à mu inɛi sakou do walii ilu ibou ajɔ, ɲɲu iyi wa ce dobu dobu si wajui inɛi sakou wo. Do dobu dobuui í dī ijui inɛ ɲa iyi à tako à ne nyindai inɛi sakou nɔ à tɔɔ mii iyi à gbeu. À sɔsi aɲa minji fei si ina nla iyi wa jo do fainwitau njaawɛ. ²¹ Nɔ masau í kpa woo ce igũ ɲɲa ɲa do taakuba iyi wa fita wa hai si geɛɛ. Nɔ yei fei í je inɛ ɲɲa í yo.

20

Adɔ dubu

¹ Si anyii ɲɲu, ɲ ye amaleka gɔ má wa kita wa hai lelei Aɔ, wa mu kileei isa hai ne kɔɔu do seseɛ nla gɔ. ² Nɔi í bata akandama, njo iyi í wɛɛ hai tako tako, iyi í je mbirisi do Seetam, nɔ í dũu do seseɛu hee adɔ dubu. ³ Nɔ í tale sie inɔ isa nlau í sɔkɔ sie nɔ í ce nyinda ku ba ku maà dī ijui dimii inɛi andunya ɲa má hee adɔ dubuu koo tãð. Si anyiɛ à ne a cũu nɔ a fũu si waati keeke má.

⁴ Nɔi ɲ ye kitái bomma gɔ ɲa nɔ inɛ ɲa à waa buba si. À na inɛ ɲa iyi à waa buba si ɲau yiiko a kiiti inɛ ɲa. Nɔ ɲ ye inɛ ɲa iyi à bu iri ɲɲa na idei Ilaaɔ do si na iyi í jò à je

sɛɛdai Jesu. Anjai a kù tɔɔ injai sakou hee má je mii iyi à gbeu, nɔ a kù je anja a ne nyindae si ikpo nja wala si awɔ nja. À dede hai si bale nɔ à je bomma do Kirisi ajɔ adɔ dubu. ⁵ Iyi bei í je kudede sintei iku nja. Amma iku nja iyi à gbe a kù dede hai si bale, í gbe hee adɔ dubuu koo kɔd. ⁶ Ilu inɔ didɔ njai inɛ nja iyi à wa si kudede sinteu. Anjai à nya ikā na irii Ilaaɔ. Iku minjisiau kù ne gbugbā si nja má, amma aa maa je woo weei Ilaaɔ nja do ti Kirisi, nɔ aa je bomma do nju adɔ dubu.

À je Seetam igū

⁷ Bii adɔ dubuu í kɔ aa jɔ Seetam hai si piisɔɔɛ. ⁸ Nɔ á fita koo dī ijui dimii inɛi andunya nja fei, waatɔ Gɔɔgu do Magɔgu *, nɔ ku tɔtɔɔ nja a ce igū. Aa kpɔ bei sāai aɕi ido. ⁹ Anjai à dede wa hai ile fei à naa à kaako gbodoi woo dasi naane nja do ilu iyi Ilaaɔ í biu. Amma ina í naa hai lele, nɔ anja fei à jo. ¹⁰ Nɔi à so Seetam, nju iyi í dī ijui inɛ nja, à sɔsi ina nla iyi wa jo do fainwitau, tengi bii à dasi injai sakou do walii ilu ibou wo. Bei aa ye ijuukpā nla nla dasɔd idū hee do ajɔ fei.

Kiitii ankāanyi

¹¹ Si anyii nju, nɔi n ye kitāi bomma nla fufū gɔ do inɛ iyi wa buba si antae. Nɔ ile do lele à sa hai wajue, nɔ a kù ye gɔgɔ nja gɔ má. ¹² Nɔi n ye iku nja, keekeɔ nla, à waa leekī si wajui kitāi bommau. Nɔ à cī tia nja do tia gɔ iyi à ya ni tiai kuwɛɛ. À kiiti iku nja si bei kookoosu nja iyi à kɔ si tia nja í to. ¹³ Waati beɛbei tenku í sindo iku nja iyi à wa inɔɛ wa, nɔ iku do bi ku wai iku nja à sindo iku nja nja iyi à waa mu wo. Anja fei à baa si kuwɛɛ nɔ à kiiti nja si bei kookoosu nja í to. ¹⁴ Nɔi à so iku do bi ku wai iku nja à dasi ina nlau. Ina nlau í je iku minjisia. ¹⁵ Inɛ baa yooma iyi a kù kɔ iriɛ si tiai kuwɛɛu à soo à dasi ina nlau.

21

Lele titɔ do ile titɔ

¹ Si anyii nju, n ye lele titɔ do ile titɔ. Lele nwo do ile nwo nja a kù wɛɛ má. Tenku mɔ kù wɛɛ má. ² Nɔ n ye ilu kumá iyi í je Zeruzalemu titɔ í kita wa hai lelei Aɔ. Í tā sɔolu bei abo titɔ iyi wa bɔ məkɔɛ ku ko. ³ Nɔ

n gbɔ ide ku fɔ nla gɔ hai bi kitāi bommau í ni, nsei bi kuwai Ilaaɔ í wɛɛ do amanɛ nja. Ilaaɔ á maa wɛɛ do anja, nɔ aa je inɛɛ nja. Ilaaɔ takae á wa si anini nja. ⁴ Á gbā cikāaju nja nja fei. Iku do inɔ ku fɔɛ do kukpata do ara ku ro kaa wɛɛ má, domi mii ndii tako nja fei í lɔ.

⁵ Waati beɛbei inɛ iyi wa buba si kitāi bommau í ni, wee n ce mii fei titɔ. Nɔ í sɔm í ni, kɔ iyi ihɛ domi idem ide ntɔi, nɔ í ne naane. ⁶ Nɔ í sɔm má í ni, fei ndɛɛ í tā. Inɛ kāmā kù takom nɔ inɛ kāmā kaa naa do anyim. Amui n je sintei mii fei do iri ku kpae. Inɛ iyi agbe wa kpa fei an jɔ ku mɔ inyii isɔ hai ne fia ku sã. Nɔ inɛ iyi í mɔ inyiu fei á maa wɛɛi. ⁷ Inɛ iyi í je igū aa naa mii nja be, nɔ an je Ilaaɔ Baabae, nɔ nju mɔ ku je amam. ⁸ Amma inɛ nja iyi à mɔngɔ do hai dasi naane nja do woo ce laalɔ nja do woo kpa inɛ nja do woo ce sakara nja, do woo ce dobu dobu nja do woo tɔɔ iwɛ nja do woo sɔ ibo nja fei aa ba ikpɛ nja si ina nla iyi wa jo do fainwitau. Iyi bei í je iku minjisiau.

Zeruzalemu titɔ

⁹ Nɔi amaleka mɛɛje nja iyi à tako à waa mu fata mɛɛje nja si bii bɔne mɛɛje í wa siu, inɛ akā nja í naa í sɔm í ni, naa wa n nyisiɛ abo titɔ iyi Angudāu í so. ¹⁰ Hundei Ilaaɔ í naa sim nɔ amalekau í bɔɔm si antai iri kuta nla gɔ. Í nyisim Zeruzalemu, ilu kumá iyi wa kita wa hai lelei Aɔu. ¹¹ Wa daana do amboei Ilaaɔ bei kuta kusīa jiida ku ne fia gɔ iyi à ya kpe zasipu, iyi í má bei digi. ¹² Nɔ bindi nla ku gboka gɔ í kaakoɛ. Í ne andɛ maateeji, nɔ amaleka maateeji gɔ nja à waa degbe andɛ koofa nja. Si andɛ koofa njaui à kɔ irii dimi maateeji inɛi Izireli nja. ¹³ Gonta mɛɛi bindiu fei í ne andɛ mɛɛta mɛɛta. Andɛ mɛɛta í wa ikpa nunui ale, mɛɛta mɔ í wa ikpa nunui daakɔ, nɔ mɛɛta mɛɛta í wa cingaa do cingaa. ¹⁴ À nyɔ icui bindii iluui do kuta maateeji. Si antaei à kɔ irii woo be maateeji Angudāu.

¹⁵ Amaleka iyi wa bam ide ku fɔu, wa mu goloɔ wura iyi í je mii ku wā ku ba ku wāɔ iluu do koofae nja do bindiɛ. ¹⁶ Gontai iluu fei wa mungai, kuɕiɛ do kusɔɛ fei akāi. Amalekau í wāa do golo ku wāɛ. Nɔ kusɔɛ

* **20:8** Gɔɔgu do Magɔgu Ezekielii 38 do 39 í fɔ idei Gɔɔgu do Magɔgu. Si afeu be, Gɔɔgu ilaalui, Magɔgu mɔ ilɛɛi.

í ce dubu maateji (12.000) si yaasei ile ku wā *. Bεεβε mɔi kucɛe do kugbokae. ¹⁷ Amalekau í wā bindiu nɔ sisimae í ce agbāawɔ cɛɔ do ciiji do mεε (144). Í wā do yaase bei amanε nɔ mɔ à ya ce. ¹⁸ À ma bindiui do dimii kuta ku nε fia gɔ iyi à ya kpe zasipu nɔ à ma iluu takaei do wura alala iyi í má bei digi. ¹⁹ À nyɔ icui bindiui à ce boodae do kuta kusɛa ku nε fia gɔ nɔ dimi ikā ikā, í nε ila ikā ikā. Kuta sinteui à ya kpe zasipu, minjisiae mɔ safira, mεetasiae agati, mεesiae emerodu, ²⁰ miusiae saadonisi, mεefasiae saadoni, mεejesiae kisoliti, mεejɔsiae berili, mεesāsiae topazi, mεewasiae kisopazi, maatakāsiae zasenti, maateejisiae ametisi. ²¹ Nɔ à ce gamboi lege maateji. Gambo akā fei à cooi do lege fūfū akā ku nε fia. Nɔ à ce kpāai iluu do wura alala iyi í má bei digi.

²² N kù yε bi kuwai Ilaaɔ si iluu si na iyi í jò Aɔ Lafēε ilu gbugbā fei do Angudāu, à wai bii fei. ²³ Iluu kù nε bukaatai inunu walakɔ cukpa iyi á máa inya, domi amboei Ilaaɔ wa má inya sie, nɔ Angudāu í je fitilae. ²⁴ Dimii ile fei á maa nε si inya kumáe, nɔ amanlui ile nɔ fei aa naaɔ amani nɔ wa be. ²⁵ Koofai iluu á maa cɛi waati kāmā fei, domi idū kaa dū be má pai. ²⁶ Aa naaɔ amani ile fei wa do bεεεε si iluu. ²⁷ Amma mii riisi kāmā kaa lɔ be. Bεεβε mɔi inε iyi wa ce laalɔ do woo sɔ ibo a kaa lɔ be pai. Inε nɔ iyi aa lɔ be, anɔi à je inε nɔ iyi à kɔ iri nɔ si tiai Angudāu iyi í je tiai kuwεε.

22

¹ Si anyii nɔ, amalekau í nyisim inyii ido iyi í ya na inε nɔ kuwεε. Inyiu wa daana bei digi nɔ wa cā wa hai si kitāi bommai Ilaaɔ do Angudāu. ² Wa cā si aninii kpāai iluu. Jii ndii kuwεε wa leekɛ si ice do icei idou. Í ya so tuuba maateji si adɔ akā, gbakā akā si cukpa baa yooma fei. À ya ce iwɔ do wuai jii nɔu a faabaɔ dimii andunya fei. ³ Ilaaɔ kaa ceekpe inε gɔ má.

Kitāi bommai Ilaaɔ do ti Angudāu í wa be, nɔ woo ce icei Ilaaɔ nɔu aa maa tɔɔε. ⁴ Aa yε wajue, nɔ á kɔ iriε si ikpo nɔ. ⁵ Idū kaa ya dū be. A kaa nε bukaatai inya kumái

fitila walakɔ ti inunu, domi Aɔ Lafēε í je inya kumá nɔ. Aa nɔ a je bomma hee do ajɔ fei.

Kubaaí Jesu

⁶ Nɔi amalekau í sɔm í ni, ideu ihε ide ntɔi, í nɔ í nε naane. Aɔ Lafēε, nɔu iyi í gbā walii nɔu, í be amalekae wa bi woo ce iceε nɔ ku sɔ nɔ mii iyi á ce bii í kɔɔsi.

⁷ Nɔi Jesu í ni, wee, an nyi wa kaa kpe. Ilu inɔ didɔi inε iyi wa jirima ide iyi à ce waliie si tiau ihε.

⁸ Amu Zāa nɔ gbɔ ideu ihε, nɔ nɔ yε mii nɔu. Iyi nɔ gbɔ nɔ nɔ yɔɔ nɔ tā, nɔi nɔ sεεbata si wajui amaleka iyi í nyisim fei ndεεu ku ba n tɔɔε.

⁹ Amma í sɔm í ni, maà ce bεεβε. Amu mɔ woo ce icei bei awɔ do bei walii kpaasie nɔ do bei inε nɔ iyi à waa jirima idei tiau ihε fei. Tɔɔ Ilaaɔ. ¹⁰ Nɔi í ni má, maà ti i singaa inε nɔ idei walii iyi à kɔ si tiau ihε domi waati í maa wa ku ce. ¹¹ Inε iyi wa ce laalɔ ku hanya ku maa ce laalɔε, inε mɔ iyi wa ce daa sāmii ku hanya ku maa ce daa sāmie. Inε mɔ iyi wa ce jiiida ku hanya ku maa ce jiiidaε, inε mɔ iyi í je inε kuma ku jò ku má ku maa koo.

¹² Jesu í ni, wee n kaa n kpete n nyi wa. An naaɔ riba wa n sãaɔ inε fei si bei iceε í to.

¹³ Amui nɔ je iriɔ isε. Inε kāmā kù takom nɔ inε kāmā kaa naa do anyim. Amui nɔ je sintei mii fei do iri ku kpaε.

¹⁴ Ilu inɔ didɔ nɔi inε nɔ iyi kuwεε nɔ í má bei nyau iyi à fɔ sãa sãa, ku ba a ba kpāa a je isoi jii ndii kuwεεu nɔ a lɔ inɔ iluu hai do andεε. ¹⁵ Amma woo ce laalɔ nɔ anyii iluui aa wa do woo ce dobu dobu nɔ do woo ce sakara nɔ do woo kpa inε nɔ do woo tɔɔ iwē nɔ do inε nɔ iyi à bi ibo nɔ à ya maa sɔ ibou fei.

¹⁶ Amu Jesu, amui nɔ be nɔε amalekam wa ku sɔ igbei inεm nɔ fei ideu ihε. Amui nɔ je tɔkui Davidi, nɔ nɔ je andaiyai amεεjuuma iyi wa má inya.

¹⁷ Hundei Ilaaɔ do abo titɔ à fɔ à waa ni, naa wa, Lafēε Jesu.

Inε iyi wa gbɔ ideu fei nɔu mɔ ku ni ku naa wa.

Inε iyi agbe wa kpa ku naa wa, inε mɔ iyi í bi inyi iyi í ya na inε nɔ kuwεε ku naa ku gba, kù nε ku sã.

Iri ku kpai ide

* **21:16** dubu maateji si yaasei ile ku wā Lambau í nε yaase gɔ. Kusεe í to kilo dubu minji do cɛɔ minji (2.200).

¹⁸ Amu Zāa, ide iyi ñ wa n sō ine baa yooma iyi wa gbɔ ideɪ tiai waliuu ihē wee, bii ine ɔ́ í kōsi ide ɔ́ si antai iyi à kɔ si tiau ihē, Ilaaḏ á kōsi ijuukpāi lafēe do bōne ŋa iyi à kɔ si tiau. ¹⁹ Beebe moi ine iyi í kaye ide ɔ́ hai si tiai ideɪ waliuu ihē, Ilaaḏ á kò lafēe ikpēi isoi j̄li ndii kuwēe do ilu kumá iyi à sisi yaasee si

tiau ihē.

²⁰ Jesu, n̄ɲu iyi í fɔ ideu ihē fei í jilɔ do naane, í ni, beebei an nyi wa kaa kpe.

Nɔ amu Zāa ñ je ñ ni, ami, naa wa Lafēe Jesu.

²¹ Didōi Lafēe Jesu ku wēe do ine ŋa fei. Ami.